МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Юридичний факультет

University of Bialystok
Faculty of Law

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

4-5 грудня 2015 року

м. Дніпропетровськ

Редакційна колегія

Карплюк В. І. *- (голова), проректор з наукової роботи Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара;*

Соколенко О. Л. *- (заступник голови), декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, професор, доктор юридичних наук;*

Ewa Gurik-Makaruk *- Dr. hab., professor, the Vice-Dean for science, Faculty of Law, University of Bialystok;*

Бережна К. В. *- заступник декана з наукової роботи та міжнародних зв'язків, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент, кандидат юридичних наук;*

Литвин О. П. *- заступник декана з навчальної роботи, доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент, кандидат юридичних наук;*

Алєксєєнко І. Г. *- завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук;*

Корнякова Т.В. *- завідувач кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, заслужений юрист України, доцент, доктор юридичних наук.*

Мудриєвська Л. М. *- завідувач кафедри теорії держави та права, конституційного права та державного управління юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент, кандидат юридичних наук, кандидат філософських наук;*

Поляков С. І. *- завідувач кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент, кандидат історичних наук;*

Корнєва О. В. *- голова Ради молодих вчених юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, доцент кафедри теорії держави та права, конституційного права та державного управління, кандидат наук з державного управління.*

Попова М. В., Гришина К. В., Даниляк А. В., Панченко В. Д. *- студенти юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.*

Укладачі: Грігораш С.Ю., Попова М. В., Даниляк А. В., Панченко В. Д.

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє погляди, думки та ідеї авторів і не несе відповідальності за зміст матеріалів, наданих авторами.

Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права: Матеріали VII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених 4-5 грудня 2015 року/ За заг. ред. В. І. Карплюка та О. Л. Соколенко. - Дніпропетровськ, 2015. - 315 с.

У виданні опубліковані матеріали VII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права», які містять дослідження з загальнотеоретичної юриспруденції та з основних галузей права та юридичної науки: конституційне, цивільне, трудове, господарське, земельне, адміністративне, кримінальне та міжнародне право, а також галузей процесуального права.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних факультетів ВНЗ. Видання буде корисним для всіх, хто цікавиться питаннями розбудови правової держави.

© Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Юридичний факультет, 2015

FACULTY OF LAW
University of Białystok

December 4, 2015

Dear Authorities of the University and Faculty,

Dear Guests,

Dear Participants and most of all – Dear Students,

It is wonderful to see that the Oles Honchar Dnipropetrovsk National University takes up the organization of the conference dedicated to the "Current condition and development prospects of state and law".

It is even more promising to know that the main addresses of the conference are young scientists and students interested in the variety of legal topics who gather to discuss most current problems in the fields of their interests and share the experience in three languages of the conference: English, Ukrainian and Russian.

I wish you all very fruitful discussions and hope that you will end up with new ideas for your future research and similar join events.

With kind regards,

Ewa dr. Guzik-Makaruk

Dr hab. Ewa Guzik-Makaruk, prof. UwB

Vice Dean for Science

Faculty of Law, University of Bialystok

Poland

РОЗДІЛ І

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ, ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА, ПОРІВНАЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО, МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

ПРАВОВЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ ЗАКЛЮЧЕНИЯ БРАКА С ИНОСТРАНЦЕМ В НЕКОТОРЫХ ГОСУДАРСТВАХ

Аксёнов Сергей Александрович
студент IV курса юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

На сегодняшний день, когда в Украине находится множество иностранцев по тем или иным причинам, брак с иностранцем уже не считается какой-то несбыточной мечтой. Ежегодно около 3-4% браков в Украине заключается между украинцами и иностранными гражданами. Это приблизительно каждый 30-й брак, регистрируемый в органах РАГС. В своем сообщении пресс-служба Укргосреестра отметила, что в первом полугодии 2013 года в столице зарегистрировано 9435 браков, из них 988 с иностранцами, то есть почти каждый десятый.

Согласно ст. 26 Конституции Украины, Закона Украины «О правовом положении иностранцем и лиц без гражданства» иностранцы и лица без гражданства , находящиеся в Украине на законных основаниях , пользуются теми же правами и свободами , а также несут такие же обязанности , как и граждане Украины. Поэтому для заключения брака им необходимо пройти такие же действия, как и обычному гражданину.

Равное положение с гражданами государства иностранцы занимают не везде. Семейные законодательства определенных стран вводят ограничения для вступления в брак их граждан с иностранцами. Так, в Дании браки с иностранцами разрешены только в том случае, если лицо, вступающее в брак, старше 24 лет; иностранка может выйти замуж за датского гражданина при условии, что он имеет достаточную жилплощадь в Дании, постоянные доходы и способен предоставить банковскую гарантию на 7000 евро.

Законодательство некоторых государств признает действительными браки граждан своих государств с иностранными гражданами только тогда, когда лица, вступающие в брак, получили на это разрешение компетентного органа данного государства. В связи с этим регистрирующий орган при приеме заявления выясняет у будущих супругов, требуется ли получение такого разрешения.

Согласно пункту 2 статьи 228 Кодекса о браке (супружестве) и семье Республики Казахстан если разрешение компетентного органа на брак (супружество) требуется в соответствии с законодательством иностранного государства, то иностранец должен представить такое разрешение одновременно с подачей заявления о вступлении в брак. При отсутствии такого разрешения регистрирующий орган при приеме заявления должен разъяснить вступающим в брак в первую очередь гражданину (гражданке) Республики Казахстан, что их брак может быть признан недействительным в стране, гражданином которой является лицо, с которым он вступает в брак. Если несмотря на такие разъяснения заявители настаивают на государственной регистрации заключения брака, этот брак должен быть зарегистрирован.

Учитывая то обстоятельство, что в случае расхождения регулирования заключения брака может применяться и иностранное законодательство отметим, что в некоторых государствах, принимаются и совершенно нелепые нормативные акты. Так, президент Туркменистана Сапармурат Ниязов принял постановление, уточняющее законодательство страны по вопросам заключения брака с иностранными гражданами.

В соответствии с этим документом, «граждане Туркменистана вступают в брак с иностранными гражданами и лицами без гражданства путем заключения брачного контракта, в котором оговариваются имущественные права и обязанности супругов, а также их обязательства по содержанию детей в случае расторжения брака».
Постановление предусматривает ряд условий, без которых брак с иностранцами невозможен. Так, гражданину или гражданке Туркмении должно исполниться 18 лет. Что же касается иностранцев или лиц без гражданства, то они, прежде чем вступить в брак с подданными Туркменистана, должны придержаться некоторых условий. Во-первых, внести на расчетный счет Государственной страховой организации Туркменистана «в обеспечение гарантий для несовершеннолетних детей на случай расторжения брака» страховую сумму в размере не менее 50 тыс. долл. США. Во-вторых, представить справку о том, что проживают на территории республики не менее одного года и имеют в личной собственности жилую площадь.

Неизвестны национальному праву Украины запреты к вступлению в брак, установленные законодательством страны гражданства иностранца, не могут привести к отказу в регистрации брака в Украине (расовые или религиозные ограничения, отсутствие согласия родителей на вступление в брак и другие). Например, ст. 31 Семейного кодекса Алжирской Народной Демократической Республики 1984 г. запрещает мусульманке выходить замуж за не мусульманина.

В связи с выше изложенным нужно отметить, что при заключении брака с иностранцем нужно учитывать то обстоятельство, что некоторые ограничения или запреты могут привести к не признанию государством иностранца такого брака.

Науковий керівник: Лёгкая Оксана Владимировна, кандидат юридических наук, доцент кафедры международного права, истории права и политико-правовых учений Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара.

ПРИНЦИПИ І ФОРМИ ПОБУДОВИ МАЙБУТНЬОЇ СВІТОВОЇ СИСТЕМИ СТЕЙКХОЛДЕРСЬКИХ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Акулов-Муратов Владислав Вікторович
кандидат наук з державного управління, докторант кафедри державної політики та суспільного розвитку
Національної академії державного управління при Президентові України

Сучасний світ циклічно наближається до своєї чергової фази багатополярності. Це позбавить США статусу світового гегемона, роблячи їх просто найсильнішою державою світу. Тобто світова система стейкхолдерських відносин, на якій побудовані сучасні міжнародні відносини, перебуває на порозі кардинальних змін. Але виниклий вакуум влади не надасть деяким підготовленим країнам можливостей її перехоплення – за останні двадцять п'ять років відбулися занадто великі зміни: до 1991 р. в світі існувало лише дві наддержави, що впливали на всі глобальні процеси;

тепер існує безліч держав-претендентів на регіональне, а в перспективі і глобальне домінування. За останні роки вони (перебуваючи у відносно спокійному і стабільному світі завдяки зусиллям західних демократичних країн), отримавши значні гроші і ресурси, вийшли з небуття і сталі реальною військово-політичною силою далеко не демократичного толку. Тепер відсутність контролю над ними швидко призведе різні регіони планети до стану кривавого хаосу, оскільки існує безліч суперечок, які можливо відносно швидко та «ефективно» «вирішити» військовим шляхом. А це запустить агресивні і руйнівні процеси перерозподілу сфер впливу та загальмує перехід більшості існуючих держав до нового устрою життя.

Багатополярна модель стейкхолдерських відносин вже існувала в історії людства перед двома останніми світовими війнами. В обох випадках її внутрішня нестабільність привела до глобалізації конфліктів, величезних руйнувань і жертв. Зараз ситуація погіршується наявністю ядерної зброї, просунутих військових технологій і відсутністю спільного культурного ґрунту між більшістю геополітичних суперників. Що сильно знижує вірогідність мирного вирішення накопичених протиріч, істотно підвищуючи ризики початку Третьої світової війни.

При побудові принципової схеми майбутньої світової системи стейкхолдерских відносин потрібно враховувати деякі основоположні моменти. Перше, світ вже не обертатиметься навколо західних країн – їх епоха культурного, військового і економічного владицтва (виключаючи технологічну сферу) добігає кінця: «гра» тільки на цих трьох «шахівницях» в світі, що увійшов до фази детермінованого хаосу, вже не можлива; а нових ідей в украй бідній на альтернативи ліберальній демократії, пропонованій ними всьому світу у якості перспективи, немає. Друге: це викличе виникнення ідеологічних альтернатив пропагованим Заходом демократичним цінностям і правам людини. Проте будь-який культурний тип (будучи відносно герметичним і несучи в собі властиві тільки йому цінності) не здатний повноцінно взаємодіяти з іншими цивілізаціями навіть на ґрунті загальних цінностей. Тому охочі претендувати на глобальне домінування повинні представити універсальну і комплексну ідеологію, що пояснює, як побудувати світ краще, ніж він є. Локальні фундаменталістські проекти стейкхолдерских відносин радикальних націоналістів, ісламістів або адептів якого-небудь «миру» приречені на провал – в нинішній ситуації їх носії не зможуть вийти за межі свого вузького регіонального гетто, а значить не матимуть можливості сформувати широке коло спільників. Тому найближчим часом ніхто в світі не зможе створити широку антизахідну коаліцію – США (у союзі з Європою) збережуть за собою статус, близький до ролі світового гегемона.

Значить принципи побудови нової світової системи стейкхолдерських і міжнародних відносин знаходяться набагато глибше за вже випробувані ідеології і вірування. З теорій, що існують нині, для прогнозування і аналізу цього процесу найбільше підходять концепції культур Суші і Моря, накладені на принципи існування Міста та Шляху. В світі Суші і Міста примат суспільного над приватним (людина розглядається, як упредметнена функція, сенс існування якої в службі суспільному благу), накладений на цикли постійного повторення/повернення до першоджерел, породжує превалювання системи пасивного захисту від навколишнього світу – Стіни – і активного внутрішнього захисту – Структури. Що обов'язково породжує величезні ієрархічні імперії, засновані на виробничих процесах. В світі Шляху і Моря все рухоме, нестійке і відбувається навпаки. Це культура динамічних індивідуалістів, відкритих до інновацій, представлена торговими республіками і колективами мандрівників. Обидві культури активно протистоять одна

одної. У разі перемоги однієї із сторін у переможених з'являються недержавні «партизани», кластерні соціальні утворення, що б'ються за подальше існування зневажених традицій. Нормалізація взаємин культур можлива тільки з виникненням нової «стрижньової» держави у Суші, що програла зараз Морю, яка сформувала б універсальну ідеологію, що базується на традиціях й ієрархії та практикує верховенство суспільства над індивідом. Тому рано чи пізно ми побачимо того, хто намагається під такими гаслами зібрати соратників. Але для цього – дійсного обґрунтування власної експансії – необхідне ясне пояснення: чому твоя поведінка правильна, незалежно від того, де ти знаходишся або перебуваєш і що робиш.

Аналіз існуючих спроб указує, що ідеї «Руського миру» – це оборонний, пасивний концепт для обмеженої кількості прибічників, що не годиться як універсал через відсутність практичного застосування. Теоретично його можна розширити до рівня «Православного миру», але, із-за принципової байдужості до потенційних союзників з культури Суші (Китай, мусульманські країни та ін.), це все одно ні чого не дасть.

У перспективі роль «стрижньової» держави зможе узяти на себе Китай, що володіє достатньою для цього військовою і економічною потужністю, а також філософським ученням конфуціанства та сформованої на його основі концепції «гармонійного суспільства». За суттю це ідеологія. Тим паче, що вже зараз у всьому світі існує мережа Інститутів Конфуція, що пропагують китайську культуру. Також в США офіційно існує група філософів, званих конфуціанцями Бостона, що просувають ідею впровадження конфуціанських норм в західне суспільство: вони стверджують, що конфуціанство може бути засвоєне, як соціально-політична практика, у відриві від засвоєння китайської культури. У випадку, якщо Китай стане в опозицію до Заходу в цілому і до США зокрема, виникнення альтернативи західної ідеології відбудеться дуже швидко: протягом 10-15 років в світ будуть емановані нові ідеї з організації суспільства, що базуються на конфуціанстві. Але китайська система світосприймання завжди формуватиме систему стейкхолдерських і міжнародних відносин за стародавнім національно-культурним принципом геоцентризму: всі повинні обертатися навколо нього. Таким чином, Китай безумовно гарантує собі життєвий простір і будь-які форми незалежності.

Науковий консультант: Тертичка В. В., доктор наук з державнго управління, професор, завідуючий кафедри державної політики та суспільного розвитку Національної академії державного управління при Президентові України.

К ВОПРОСУ О ВЛИЯНИИ КОНСТИТУЦИОННЫХ РЕФОРМ 1905-1906 ГГ. НА УРОВЕНЬ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ

Бузун Елена Владимировна

Аспирантка 2-го года обучения кафедры теории и истории государства и права, магистрантка 1-го года обучения кафедры социальных технологий

Белгородский государственный национальный исследовательский университет

Продолжающееся уже на протяжении многих лет реформирование различных сфер государственной и общественной жизни в большинстве постсоветских государств основывается, как правило, на принципах правового государства и верховенства права. Несмотря на некоторые положительные изменения, по-прежнему

все еще рано говорить о существенном изменении правосознания и правовой культуры большей части российского общества. Поэтому обращение к опыту реформ, происходивших в начале XX века, представляется весьма своевременным.

В начале XX века Российская империя характеризовалась наличием противоречий, ставших во многом результатом непоследовательности преобразований второй половины XIX века. Сложности в экономике, нерешенность аграрного вопроса, наличие неограниченной монархии привели к нарастанию в обществе революционных настроений, когда стало понятно, что реформы неизбежны.
В момент высшего подъема революции, в октябре 1905 года, был обнародован Высочайший Манифест «Об усовершенствовании государственного порядка» (Манифест 17 октября 1905 года). Формально Манифест 17 октября 1905 г. свидетельствовал об окончании существования в России неограниченной монархии. В Манифесте закреплялись права и свободы, ранее не находившие отражения в законодательстве – неприкосновенность личности, свобода слова, совести, собраний. Важнейшим достижением было разграничение законодательной и исполнительной власти. В обществе Манифест был принят как предвестник новой жизни в правовом демократическом государстве. Некоторые считали его основным законом, октроированной конституцией. Другая часть общества придерживалась мнения, что Манифест 17 октября 1905 года закреплял общие принципы, которые в дальнейшем будут закреплены и развиты в законодательстве, а сам Манифест – это «декларация намерений власти». В любом случае, он рассматривался как неординарное событие в жизни Российской империи, образованная часть общества встретила Манифест восторженно.

В это же время началось активное формирование многопартийной системы, был принят Манифест от 6 августа 1905 года «Об учреждении Государственной Думы». Учреждение парламента, без одобрения которого не могли вступать в силу законы, стало важным шагом на пути преобразования Российской империи в парламентскую монархию. Несмотря на короткий срок существования, Государственная дума I созыва была первым опытом парламентаризма.

Проводимые преобразования получили свое завершение в Своде Основных государственных законов 23 апреля 1906 года. Полномочия Императора в сфере исполнительной и судебной власти оставались неизменными, но некоторое ограничение его власти произошло в законодательной сфере. Тем не менее, В.А. Маклаков считал, что «впервые в них (Основных законах), в нашей конституции закон был поставлен выше воли монарха, был положен предел этой воле».
Конечно, говорить о влиянии конституционных реформ 1905-1906 гг. на уровень правовой культуры возможно преимущественно к уровню правовой культуры правоведов, представителей власти, государственных и общественных деятелей, большая часть которых положительно относилась к проведению конституционных преобразований и идеям правового государства.

Как представляется, правовая культура образованного общества в рассмотренный период находилась на достаточно высоком уровне. Согласно наиболее распространенному в науке пониманию правовой культуры как меры освоения и использования правовых ценностей, проявляющейся в характере и уровне правовых знаний, оценок, установок, ценностных ориентаций и других структурных элементов правосознания, можно говорить о том, что ценности и идеалы права прочно вошли в сознание большинства представителей образованной общественности. Несмотря на многообразие мнений, основополагающие принципы

(верховенства права, народовластия и т.д.) разделялись представителями различных направлений.

Тем не менее, в сфере государственного управления конституционные принципы не были реализованы. П.Б. Струве писал: «Юридически, или в праве, русская конституция несомненно существует, потому что она вписана в Манифест 17 октября и в Основные законы. Но, с другой стороны, в правосознании фактически властвующих, правящих сил в России конституции еще не существует… Таков сложный рисунок нашей политической действительности: конституция существует в праве (законе) и отсутствует в правосознании правящих; конституция отсутствует в жизни, в том политическом воздухе, которым дышит отдельный обыватель внутри страны, и она, несомненно, присутствует в том политическом воздухе, которым, как член международной семьи, дышит все государство».

Таким образом, наличие многих нерешенных проблем и непоследовательность власти не позволили в полной мере осуществить преобразования, которые были необходимы для стабильного развития государства и предотвращения последовавших в дальнейшем трагических событий.

Научный руководитель: Сафронова Елена Викторовна, доктор юридических наук, профессор, профессор кафедры административного и международного права Белгородского государственного национального исследовательского университета.

ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З НОРМАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТОВАРИСТВА В СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Васіна Дар'я Євгеніївна

Помічник судді Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду

Права людини є складним, багатовимірним явищем. У різні епохи проблема прав людини, незмінно залишаючись політико – правовою, набувала релігійно – етичного, філософського звучання.

Людство на шляху утворення прав і свобод людини пройшло тернистий шлях, крок за кроком обмежуючи всевладдя держави, поширюючи принцип рівноправності на все більше коло осіб та відносини між ними.

Часто саме боротьба за права людини, за нові й нові ступені свободи ставала каталізатором широкомасштабних змін у суспільно – політичному житті тієї чи іншої країни, вела до нового осмислення ролі людини в її відносинах з суспільством та державою.

Вступ України в Раду Європи, метою якої є досягнення більшої єдності між її членами (учасниками), а одним із засобів досягнення цієї мети – захист і розвиток прав людини і основних свобод (п. аі b ст.1 Статуту Ради Європи). Законом України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів №2,4,7 та 11 до Конвенції» від 17 липня 1997 р. Верховна Рада України надала згоду на обов'язковість для України цих чинних міжнародних договорів і вони, згідно з ч.2 ст. 8 Конституції України, є частиною національного законодавства України.

Таким чином, входження України у світове співтовариствой демократичні перетворення всередині країни вимагають принципово новогоставлення до інституту

прав і свобод людини. При цьому змінюється ставленнядержави до загальновизнаних положень міжнародного права щодо прав людини.Зокрема, після здобуття членства України в Раді Європи у1995 р. Нормиєвропейського права активно впливають на національну правову систему і воназдобуває якісно новий рівень, в українському суспільстві формуються, хоча йповільно, демократична правосвідомість і система правовідносин, заснованих на ідеяхзабезпечення людської гідності, визнання й захисту основних прав і свобод особи,пріоритету загальнолюдських цінностей.

Особливе значення надається питанням приведення національногозаконодавства у відповідність до європейських норм та стандартів. Здійснення такихперетворень можливе лише за умови активного зближення законодавства України зправом ЄС, Ради Європи, Організації з безпеки та співробітництва в Європі та іншихєвропейських міжнародних організацій. Для України значні проблеми виникаютьтакож у реалізації питань безпосередньої адаптації європейських стандартів у правовеполе України. На сьогодні наша держава не може навести майже жодногоприкладу повного впровадження ратифікованих конвенцій у національнезаконодавство. Фактично його зближення і гармонізація з Європейським правомзалишається на рівні декларацій та побажань, а приєднання до конвенцій Ради Європимає скоріше політичний, а не правовий характер.

Щодо прямої дії ратифікованих міжнародних договорів багаторічний досвід інших держав свідчить, що безпосереднє застосування ратифікованих міжнародних угод у внутрішньому праві має надзвичайно низьку ефективність. Таким чином, права людини– це завжди конкретнісоціальні можливості, які, відповідаючи міжнародним стандартам, ураховують такожі специфічні внутрішньосоціальні умови, котрі є чинниками і середовищем реалізаціївідповідних прав.

Проте, міжнародні стандарти прав людини становлять лише той необхідниймінімум соціально-змістовних ознак(що їх можна визначити виключно вконсенсусно-договірному порядку, оскільки останні об’єктивно не мають апріорногозмісту, незалежного від соціального буття), концентроване ядро широко визнанихзагальнолюдських цінностей, які мають поважатися в кожному випадку реалізаціївідповідних прав людини. До цих стандартів належать, перш за все, так званіабсолютні права людини(тобто такі, обмежування змісту й обсягу яких недопускається за жодних обставин), а також права, котрі випливають із нормміжнародного звичаєвого права й дотримання яких має забезпечуватися на територіїусіх держав– навіть у разі неприєднання якоїсь з останніх до відповідногоміжнародного акта.

Захист прав і свобод людини,з процесом формуванням наднаціональних інструментів управління соціальнимрозвитком перестав бути суто внутрішньою справоюнаціональної держави. Після прийняття Статуту ООН і Загальної декларації правлюдини почалося реальне співробітництво країн у забезпеченні прав людини, насьогодні вироблені міжнародні стандарти у сфері прав людини, що визначилизагальне поняття прав людини й основних свобод, а також їх перелік. Надалі такіположення одержали закріплення в міжнародних пактах про права людини якміжнаціональних угодах зобов’язуючого характеру, а країни, що підписали такіугоди, зобов’язані забезпечувати в межах своєї юрисдикції повагу до прав людини інести відповідальність перед міжнародним співтовариством за дотримання правлюдини. При цьому окрім загальних приписів та норм щодо загальнолюдських нормратифіковані договори за спеціальними питаннями: Конвенція про ліквідацію усіхформ дискримінації у відношенні жінок, Конвенція про статус біженців,

конвенціїМіжнародної організації праці, а також регіональні договори з прав людини, а саміннститут прав людини інкорпоровано в критерії існування таких організацій, як ЄС,НАТО, ОБСЄ тощо.

Україні як державі, яка намагається наслідувати європейські цінності щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, застосування практики Європейського суду, у тому числі сформованої щодо іноземних держав, є одним із важливих факторів реформування української правової системи відповідно до європейських стандартів, а також уніфікації застосування норм про права людини та основоположних свободи судами України всіх юрисдикцій. Поступове проникнення прецедентної практики Європейського суду з прав людини у практику судів, зокрема Конституційного Суду України, є логічним процесом, адже в українського судді будь-якої юрисдикції є право та обов'язок забезпечення верховенство Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, яка тісно переплітається з Конституцією України – Законом, що має найвищу юридичну силу.

Отже, щоб права людини реалізовувалися на практиці та не залишалися декларацією, недостатньо тільки їх проголошення і закріплення законом. Права і свободи людини мають бути забезпечені державою шляхом законодавчого регулювання процесу реалізації, створення відповідних умов для реалізації прав і свобод людини і громадянина та створення ефективного механізму захисту прав і свобод, підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, подолання корупції, реформування судової системи, підвищення правової освіти населення країни та правосвідомості громадян.

Науковий керівник: Юзікова Наталья Семенівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та кримінального права Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара.

СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ МОРСКИХ ПОРТОВ В УКРАИНЕ

Вергун Анна Александровна
Студентка VI курса юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

Морской транспорт играет важнейшую роль в организации грузоперевозок Европейского региона. Число морских транспортных путей растет и развивается для переориентирования части грузов, перевозимых по автодорогам.

Конкурентоспособность морского транспорта также ни у кого не вызывает сомнение, по всюду в Европе он признан наиболее экономичным и экологически чистым. Уже сейчас, согласно данным Комиссии ООН по вопросам развития и торговли (UNCTAD), более 80% международной торговли товарами осуществляется морским транспортом.

Под морским портом следует понимать определенные пределами территорию и акваторию, которые оборудованы для обслуживания судов и пассажиров, осуществления грузовых, транспортных и экспедиционных работ, а также других, связанных с этим видом хозяйственной деятельности.

На сегодняшний день вопросы относительно повышения уровня конкурентоспособности украинских портов, а также развития портового хозяйства в научной отечественной литературе освещены с разных точек зрения большим числом

авторов, таких как Безгулая Н., Буркинский Б.В., Заволоки С.М., Котлубай А.М., Кибик О.Н., Лесник А.С. и других украинских ученых. Также следует отметить, что в связи с тем, что морские порты Украины являются одним из ключевых элементов транспортного комплекса, обеспечивают связь различных видов транспорта, их исследования в направлении определения первоочередного комплекса задач по повышению уровня конкурентоспособности являются актуальными.

Стремительное развитие морской торговли в первую очередь обусловлено перемещением производства из высокоразвитых стран в страны с низкой себестоимостью производства продукции. Следствием этого стало формирование новых маршрутов мировой морской торговли, способных изменить традиционную конфигурацию мировой торговли. В частности, по оценкам UNCTAD, перспективна торговля между экономиками Азиатско – Тихоокеанского региона, активно развивающимся и развитыми экономиками (в частности, Китай – страны ЕС; Китай – Латинская Америка; Африка и Китай). Именно такие тенденции вынуждают Украину иметь высокую конкурентоспособность в портовой инфраструктуре.

Немаловажную роль в попытке решить ряд проблемных вопросов, которые стоят перед портами, сыграло принятие 11 июля 2013 г. Кабинетом министров Украины распоряжения «Об утверждении Стратегии развития морских портов Украины на период до 2038 года». Данный документ необходим для реализации Закона Украины «О морских портах» и был специально разработан Министерством инфраструктуры Украины.

Однако, хоть и обладая колоссальным географическим потенциалом, украинские порты по уровню конкурентоспособности уступают зарубежным. В основном это связано с отсутствием в прошлом плана их системного развития и нормативно – правового сопровождения, отвечающего современным мировым тенденциям.

Также, затормозил развитие портового хозяйства и реализацию вышеупомянутой стратегии тот факт, что на сегодняшний момент в Украине действительны только 13 портов, так как ещё 5 портов закрыты для судоходства.

Так какими же будут порты Украины к 2038 году? Главными целями и направлениями развития морских торговых портов Украины являются обеспечение комплексного развития портовой отрасли; обеспечение надлежащего содержания, эффективного управления и использования стратегических объектов портовой инфраструктуры; привлечение на долгосрочный период частных инвестиций для развития объектов портовой инфраструктуры; создание условий для осуществления хозяйственной деятельности в морском порту, равного доступа к услугам, предоставляемым в морском порту; обеспечение безопасности мореплавания, жизни и здоровья людей и хозяйственной деятельности, осуществляемой в морском порту, безопасной эксплуатации объектов портовой инфраструктуры.

Таким образом, ожидается, что в Стратегии будет реализован принципиально новый подход. У каждого порта будет определена специализация и его развитие будет проводится в рамках его направленности. Это поможет качественному развитию и росту конкурентоспособности украинских портов.

Хочется отметить, что уже в 2014 г. по данным ассоциации морских портов Украины (далее – АМПУ), совокупный грузооборот морских торговых портов материковой Украины увеличился на 4%. Также, по данным АМПУ, наибольшие темпы роста характерны для зерновых грузов (вследствие повышения урожайности), руды, металлолома, а также строительных грузов. Сокращение произошло по

следующим категориям грузов: нефть и нефтепродукты, уголь и кокс, химические и минеральные удобрения. В 2014 г. Украина стала единственной страной в Черноморском регионе, которая сократила объемы обработки контейнерных грузов в морских портах. Лидерами по темпам роста грузообработки стали порты Большой Одессы: Южный, Одесса, Ильичевск, а также Николаев.

Как вывод, можно отметить, что для повышения уровня конкурентоспособности отечественных портов необходимо решить ряд основных организационно-технических и экономико-правовых задач. А реализация поставленных задач должна осуществляться с участием специалистов отраслевых институтов, Национальной академии наук, морских торговых портов, учебных заведений.

Научный руководитель: Поляков Сергей Иванович, профессор, кандидат исторических наук, заведующий кафедры международного права, истории права и политико-правовых учений Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА В АСПЕКТІ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

Голод Карина Дмитрівна
Студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара

Глобалізаційні процеси у світі та Європі зумовлюють поступове поглиблення політичних, економічних та правових просторів держав. Зокрема, це простежується на прикладі узгодження законодавства держав ЄС у сфері міжнародного приватного права (перш за все на сьогоднішній день це стосується комерційного обороту між державами). Це означає, що прагнення до вступу України до ЄС є важливим чинником дослідження європейської уніфікації та гармонізації з боку міжнародного приватного права. Приватноправова доктрина України включає в себе окремі аспекти вдосконалення регулювання відносин з іноземним елементом з урахуванням досвіду різних країн, зокрема і членів ЄС.

Провідна роль у вивченні сучасних проблем міжнародного приватного права в руслі уніфікації та гармонізації, що відбувається в Європейському Союзі належить таким вченим як: Е.Бланкербург, М.Богуславський, Е.М. Грамацький, А.С. Довгерт, А.С. Ісполінов, І.Крилов, Л.А. Лунц, Г.К. Матвєєв, І.Перетерський, О.Ф. Скакун та іншим дослідникам.

Метою цієї статті є дослідження і виявлення основних проблем міжнародного приватного права в руслі законотворчості в Україні відносно євроінтеграції та супутньому процесові – адаптації, уніфікації та гармонізації законодавства нашої держави відносно європейського, що є необхідним в аспекті вступу нашої держави до ЄС.

Здобутки європейського права на сьогоднішній день вже є відправною точкою у формуванні правової бази накопичених знань щодо вирішення різноманітних внутрішньополітичних та зовнішньополітичних проблем країн, які визначили метою подальшого існування вступ до ЄС. Це означає , що процеси адаптації та уніфікації є

обов`язковими задля досягнення цієї мети. Україна не є виключенням. Першочерговим аспектом євроінтеграції України є узгодження законів та нормативно-правових актів із концепцією *acquis communautaire* (являє собою перелік основних правових постулатів ЄС та є наразі основним законодавчим здобутком Союзу у вирішенні внутрішніх питань). Дана концепція стоїть на 31 стовпі, що являють собою розділи відповідного документа, в якому і знайшла вилив *acquis communautaire*. В розділах висвітлено проблеми регулювання переміщення товарів, людей; свобода надання послуг; переміщення капіталів, політика в сфері конкуренції; економічна та монетарна політика тощо.

Джерелами цього концептуального документа є: первинне законодавство (всі установчі договори ЄС) та вторинне законодавство (директиви, регламенти, рішення, рекомендації тощо). Окремим важливим джерелом є рішення Європейського суду, що мають вигляд прецедентної практики. Наявними є, зокрема, і нормативні підстави для здійснення ЄС-орієнтованих законодавчо-уніфікаційних процесів в Україні, серед них: 1)Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони; 2) Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004р. та ін..

Уніфікаційні та гармонізаційні процеси у міжнародному приватному праві, загалом, є тотожними подібним процесам в інших галузях права: цивільному, господарському, кримінальному, адміністративному праві тощо. Проте, існує й певна специфіка міжнародного приватного права в руслі даного питання. Це й подвійний характер його джерел (джерело до якого адаптується інше джерело шляхом змін, трансформації, інкорпорації, імплементації тощо); актуальні проблеми вдосконалення сфери функціонування галузі, що є характерним для кожної з них окремо; активне використання колізійного методу, що є характерним для багатьох галузей, проте активно використовується в міжнародному приватному праві.

Сама по собі приватноправова уніфікація є доктринальним феноменом. Розробка єдиних правових норм дозволяє після їх прийняття державами замінити різнопорядкові положення національного права на уніфіковані матеріальні норми прямого застосування і тим самим усунути необхідність використання колізійного методу регулювання. Під уніфікацією тут розуміється процес розробки і прийняття загальнообов`язкових правових норм, що юридично оформлений у прийнятих та ратифікованих державами-учасниками міжнародних договорах. Результатом уніфікації виступають єдині для обох (чи декількох) держав норми,а гармонізації – єдиний порядок їх прийняття. Однак, на даний час гармонізація правових відносин України і ЄС має скоріш односторонній характер.

Наразі уніфікації та узгодження (бо гармонізацій ні процеси в руслі плідної співпраці в України та ЄС є спільними на протязі багатьох років) потребують такі норми: 1) щодо колізійних питань договірного права (з 2008р.); 2) не договірних зобов`язань (з 2009р.); 3) питання міжнародного цивільного процесу. Всі ці аспекти зафіксовані в Рекомендаціях ЄС.

Тож, з погляду на усе вищезазначене, з позиції міжнародного приватного права у співпраці ЄС та України з питань євроінтеграції, пріоритетними сферами мають стати передусім зобов`язальне право, речове право та захист інвестицій. Актуальними є також питання узгодження норм щодо інтелектуальної власності, норми щодо міжнародної підсудності справ з іноземним елементом. Вважаємо, що значущість цих

питань є виключною і потребує негайного вдосконалення та адаптації шляхом прийняття окремих додатків до Загальнодержавної програми.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара.

ДЕЯКІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СТАТУСУ БІЖЕНЦЯ В ЄВРОПІ

Гончарук Дмитро Романович
Студент IV курсу юридичного факультету
Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

Міграційні процеси є невід'ємною ознакою людства, що набули глобального характеру з кінця 80-х років XX століття. Саме тоді проблема біженців охопила всі континенти та вимагає вирішення.

Розбудова мирного співжиття та сталого розвитку країн Європейського союзу неможливе без визначення та встановлення статусу біженців з Близького Сходу, що активно переїжджають в Європу. Саме тому потрібно розуміти проблематику осіб, що потребують захисту в Європейському союзі та відрізняти їх від економічних мігрантів.

Політика Європейського союзу стосовно біженців досить мінлива та не стабільна. З одного боку кількість біженців, що перетинають кордон, перевищує встановлені державами-членами квоти, що спричиняє безпорядок на кордоні. А з іншого боку врегулювання політики урядів та наддержавних інститутів ЄС покращило б економічні показники країн, за рахунок нових трудових ресурсів. Саме тому потрібно чітко розмежовувати та встановлювати статус осіб, що перетинають кордон ЄС.

Ст. 1 Конвенції ООН «Про статус біженців» 1951р., визначає біженця як особу, що в силу цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи певного громадянства і перебуваючи за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань. Як ми бачимо, визначення виділяє певні критерії, підпадаючи під які, особа може просити притулку та надання їй правового статусу біженця.

Особливістю є те, що право на притулок особа має лише в першій країні, кордон якої вона перетнула тікаючи з країни, що її переслідує. Але згідно з даними Eurostat, та Агентства ООН у справах біженців, близько половини осіб, що потребують захисту з Сирії та Іраку, направляються до Німеччини та країн Західної Європи. Це викликає певний сумнів, що ці люди насправді потребують захисту та притулку і не є економічними мігрантами. Оскільки, економічними мігрантами зазвичай є особи, що покидають своє звичайне місце проживання для поселення за межами країни походження в цілях поліпшення свого рівня життя.

На нашу думку, ситуація що склалась в Європі – є правовим прецедентом. Оскільки з одного боку правова база стосовно біженців існує. (Європейська угода про скасування віз для біженців від 1959 року; Резолюція №14 про надання притулку особам, які знаходяться під загрозою переслідування; Європейська угода про передачу відповідальності стосовно біженців від 1980 року; Рекомендації про узгодження національних процедур, які стосуються надання притулку від 1981 року; Рекомендації про захист осіб, які задовольняють критеріям Женевської конвенції і офіційно не є біженцями 1984 року; Дублінська конвенція 1990 року.) Та їхній статус визначається законами країни доміцілію, або за його відсутності, законами країни проживання. З іншого боку, дію вищезазначених документів можна ставити під сумнів, оскільки в них відсутня процедура адекватної відповіді на швидке збільшення кількості біженців. До того ж згідно з фактами будівництва загороджувальних парканів та розстрілами біженців на кордонах певних країн дана ситуація не має спільного та справедливого рішення в країнах Європейського союзу.

Таким чином, можна зробити декілька висновків, що:

1). Дана проблема мусить бути вирішена колегіально, та виходячи з інтересу загального блага Європейського Союзу.

2). Зусилля Європейської спільноти повинно бути спрямовано на деескалацію конфлікту на Близькому Сході та як наслідок, зменшення кількості осіб, що потребують захисту.

3). Повинна проводитись політика створення нових робочих місць для біженців, та розробка спеціальної правової бази, що її регулювала б.

Науковий керівник: Панфілова Юлія Михайлівна, кандидат юридичних наук, професор кафедри міжнародного права Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі.

«EURASIAN ECONOMIC UNION VS.THE EUROPEAN UNION – A COOPERATION OR RIVALRY PROJECT FOR THE POST-SOVIET PLACE?»

Sviatoslav Grigorash
Master of Laws in «International and European Union law»
Vilnius University

Cooperation or rivalry? This is a widely discussed topic by the politicians and scientists alike in Europe. I admit it was hard to give an immediate answer to this question. However, it is the fact that these two regional globalization projects are different in their essence. Well, let us try to understand this matter.

The European Union (EU) is a political and economic union, which consists of 28 European countries. The first steps towards integration in this region were taken in 1951 with the advent of the European Coal and Steel Community, which included six countries. In subsequent years, the Community and its successors have grown in size due to the accession of new Member States (MS). The EU has developed a Single Market through standardized system of laws, which applies to all MS. The passport control system was abolished. EU policy is aimed at ensuring the free movement of people, goods, services and capital. All MS are harmonizing their legislation within the framework of EU requirements. In addition, they have a democratic form of governance in which human rights are respected, and they are constantly working to improve the quality of life. Nowadays the EU

is seeking to complete the unification of all sectors of the economy. As we can see, the institutions of the European Union have been established and continue to develop during last 64 years and based on the concept of «step-by-step». EU MS are the countries with one of the most developed market economies and highest living standards.

Eurasian Economic Union (EEU) is regarded as the first serious effort of an economic and political union for post-Soviet countries. The idea of a creation of this project belongs to Russia. After the collapse of the Soviet Union, various attempts of creating an economic union were undertaken. One of them - is the Commonwealth of Independent States (CIS). Nonetheless, the deep integration did not happen because of the fear of the post - Soviet countries to lose their independence again. The essence of the Eurasian Union is a Customs Union (CU) of Russia, Kazakhstan and Belarus in 2010. Signing the agreement for the establishment of the Eurasian Union took place on May 29, 2014. In contrast to the free trade agreements that previously were concluded among the CIS countries, EEU - is a new association fundamentally different from the previous projects. It is a deeper stage of integration, covering not only a free trade area but also a common import tariff structure, and others. Furthermore, there are established governing bodies such as the Supreme Eurasian Economic Council, Eurasian Economic Commission. Today this Union incorporates five countries (Armenia, Belarus, Kazakhstan, Kyrgyzstan and the Russian Federation).

It is obvious that the EEU has the ambition to repeat the success of the European Union in an accelerated mode. Nevertheless, in the opinion of Kasciūnas Laurynas, head of the Policy Analysis and Research Division, Eastern Europe Studies Centre (EESC) in Lithuania there are some significant differences between these two projects:

- *sui generis* supranational institution with well-developed relations of interdependence between member states *versus* states, whose both domestic and foreign policies are directed towards strengthening their sovereignty;
- liberal democracies *versus* authoritarian regimes that are only disguised as sovereign democracies;
- market economy with slight regulation *versus* centralized and government regulated market economy;
- security and foreign policies based on interdependence between member states *versus* security and foreign policies focused on the golden rule of non-interference and maintaining the balance of power.

The European Union builds its relations with third countries on the principle of creating interdependence. That means that the third countries must adopt European rules and standards for accession to the EU's single market and getting benefits from it.

Member states of the EEU emphasize that the sovereignty is the basic principle of foreign and security policy. Russia has a centralized economy, which is closely linked with the political elite. There is a balance of power between the government and various interest groups.

The state, which desires to become a part of the EU, needs to adopt its legislation in accordance with EU requirements. EEU member countries also create their own supranational institutions, trade rules, tariffs and so on. In case when the one of the post-Soviet countries will be included in one of these unions, it will automatically lose the opportunity to be a part of another economic and political space and pursue a full-independent policy. In practice, each country of this region inevitably have to make their own choice.

Therefore, we have a clear picture: EEU is a different supranational institution from the EU. The aim of the EU is an association for cooperation in the economic, social and political spheres. Real goal of EEU is the desire of Russia to strengthen its influence over post-Soviet countries. The leading role in the development and expansion of the EEU belongs to Russia. The Vladimir Putins` famous statement that the collapse of the Soviet Union - is the greatest geopolitical catastrophe, in my opinion, suggests the intention to recreate the Union in a new format.

Originally, Moscow did not consider European integration as a serious threat to Russia's interests. Kremlin has concentrated on blocking NATO's enlargement towards the Eastern Europe. Russia did not pay serious attention to the processes that took place in the post-Soviet countries under the auspices of the EU, which created the project «Eastern Partnership», with a deliberate policy to consolidate the European part of the former Soviet Union. This project provided the activities of Europeanization. However, the situation has changed.

Russia considers itself as the second center in Europe after the EU and wants to return to the bipolar world order established after WW II, but in a gentler form. Russia's new Security Architecture in Europe, proposed in 2008 by President Dmitry Medvedev, indicates that Russia is trying to maintain its zone of influence on its western frontiers.

During 1990`s, the EU has tried to involve Russia in European integration processes. EU is a constantly expanding union of countries that eventually will be formed as a political unit and have their own interests and it not be compared with Russia in this matter. Instead of the integration and improving the relations with the EU, the Russian Federation is trying to further distance themselves from it, and to create its own political center and involving other countries in this new project.

To expand the EEU, Russia uses a famous tactic of «carrot and stick». Kremlin is trying to buy the «right decision» of the countries by the discount on gas and fuel; removing trade barriers etc. «Stick» is the political, economic blackmail, military operations against countries unwilling to move closer to the Moscow. It also uses another tactics.

The most tragic and dramatic events are developing in Ukraine. In 2013 the Ukrainian President Viktor Yanukovych has refused to sign the Association with the European Union, the Kremlin has given Ukraine a discount on gas and loan. As the result the Ukraine's Revolution of Dignity happened. The pro-European forces came to power and steered the country towards the West. Then Ukraine found itself on the verge of collapsing. The Russian Federation annexed the Crimea; provided and continues to supply a military-technical and financial support for separatists in the east of Ukraine. The main aim of Kremlin is weakening and exhaustion of the Ukrainian state.

Thereby, the post-Soviet space is a place of rivalry for EU and EEU. The Kremlin's efforts to create and strengthen the supranational institution of the Eurasian Union is a way to hold another member states «more close» to it. Aggressive actions in Ukraine prove that the Russian Federation considers that the post-Soviet countries is within the sphere of their influence, and EEU is a project aimed at enhancing Moscow's influence in the world.

ПОРЯДОК УКЛАДАННЯ ШЛЮБУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ З ІНОЗЕМЦЯМИ

Гришина Ксенія Володимирівна
Студентки IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Питання про порядок укладання шлюбу громадян України з іноземцями у міжнародному приватному праві залишається актуальним, оскільки з моменту відкриття кордонів іноземний елемент при укладанні шлюбу проявляється у двох аспектах: суб'єкт правовідносин і юридичний факт.

Метою цієї роботи є виявлення порядку, особливостей і умов укладання шлюбу в різних державах, з метою уникнення колізій, які можуть призвести до виникнення явища, яке отримало назву «шкутильгаючі шлюби», які з державно-правової точки зору є небажаними.

Проблемою укладання шлюбу громадянина України з іноземцем займались такі вчені, як Фогель Л.Б., Оридорога М.Т., Жиліна Г.Г. та інші. Важливим є той факт, що особи, які в одній країні вважаються подружжям, в іншій країні можуть розглядатися як такі, що спільно проживають поза шлюбом. А це, вочевидь, породжує різні правові наслідки, які можуть виникнути через відмінності в шлюбно-сімейному матеріальному праві.

Ст. 55 Закону України «Про міжнародне приватне право» передбачає, що право на шлюб визначається особистим законом (ст. 16 Закону України «Про міжнародне приватне право») кожної з осіб, які подали заяву про укладання шлюбу.
Законною підставою перебування на території України відповідно до ст.5 Закону України «Про свободу пересування і вільний вибір місця проживання в Україні» для іноземців і апатридів є їх реєстрація на території України.

Ст. 30 Конвенції СНД про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах передбачено, що особисті й майнові правовідносини подружжя визначаються за законодавством Договірної Сторони, на території якої вони мають спільне місце проживання. Якщо один з подружжя проживає на території однієї Договірної Сторони, а другий — на території іншої Договірної Сторони і при цьому обидва з подружжя мають те саме громадянство, їхні особисті й майнові правовідносини визначаються за законодавством тієї Договірної Сторони, громадянами якої вони є. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про громадянство України» іноземець чи особа без громадянства не може автоматично отримати громадянство України внаслідок укладання шлюбу з громадянином України. Але те, що у шлюбі знаходяться громадяни різних держав, не є перешкодою у здійсненні ними своїх прав та законних інтересів, які гарантуються законодавством України. Таким чином, підсумовуючи, вкажемо, що: для здійснення реєстрації шлюбу з іноземцем необхідно перевірити законність перебування іноземця на території України, факт належності особи до громадянства тієї чи іншої держави та підтвердження його сімейного стану, враховуючи легалізацію або проставлення апостилю на документах.

Залежно від громадянства людини, з якою планується укладання шлюбу, необхідно з'ясувати, чи вимагається легалізація або проставлення апостилю на документах. Якщо документи видаються для використання їх на території країн, з якими Україна уклала угоди про надання правової допомоги у цивільних, сімейних і кримінальних справах, проставлення апостилю або легалізація взагалі не потрібні. У країнах, що не підписали Конвенцію про укладення та визнання дійсності шлюбів

1978 р., (наприклад, у Канаді, Німеччині), діє консульська легалізація. У цьому випадку документи повинні бути спочатку засвідчені в Міністерстві закордонних справ цієї держави, а потім легалізовані в консульстві України в цій державі, або ж документи спочатку засвідчуються в консульстві іноземної держави на території України, а потім легалізуються в Департаменті консульської служби Міністерства закордонних справ України.

Колізійні механізми, запропоновані ст. 55 Закону України «Про міжнародне приватне право», повністю відповідають положенням вказаної Конвенції щодо регулювання формальних вимог до укладання шлюбу за правом країни місця його укладання; щодо можливості укладання шлюбу, коли майбутнє подружжя відповідає вимогам права місця укладання шлюбу й один з майбутнього подружжя є громадянином цієї країни та проживає на території цієї країни; або за умови, що подружжя відповідає вимогам національного законодавства, яке визначено за допомогою колізійних правил країни місця укладання шлюбу.

Вирішальне значення в цьому питанні має колізійна прив'язка lex loci celebrationis («закон місця укладання шлюбу»), яка надає значення місцю укладання шлюбу. І саме закон, котрий діє в місці укладання шлюбу, є компетентним для регулювання його форми, порядку і умов укладання. Це колізійне регулювання притаманне абсолютній більшості країн.

Таким чином, підсумовуючи, вкажемо, що: для здійснення реєстрації шлюбу з іноземцем необхідно перевірити законність перебування іноземця на території України, факт належності особи до громадянства тієї чи іншої держави та підтвердження його сімейного стану, враховуючи легалізацію або проставлення апостилю на документах; якщо ці документи складені іноземною мовою, до них обов'язково має додаватися переклад тексту на українську мову, кожна з осіб, між якими укладається шлюб на території України, повинна виконати ті умови (позитивні й негативні), які вимагаються законодавством країни, громадянином якої вона є, але враховуючи відсутність перешкод, визначених в СК України; колізійні правила, зазначені у ст. 60 Закону України «Про міжнародне приватне право», мають відмінності від колізійного регулювання шлюбних відносин існуючими міжнародними договорами України.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

РОЛЬ КОНСТИТУЦІЇ ФРАНЦІЇ 1799 РОКУ У РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Дрік Кирило Максимович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського Національного Університету ім. Олеся Гончара

Історія сучасного світового конституціоналізму нараховує не одне сторіччя. Однією з найбільш відомих і значних у становленні європейського конституціоналізму є Конституція Наполеона Бонапарта 1799 року. Цей невеликий документ перевернув верх ногами майже всі досягнення Великої французької

революції. Бонапарт якось сказав: "Так, так, пишіть так, щоб було коротко і неясно". Цими словами він виклав свій загальний принцип: коли справа йде про конституційні обмеженнях верховної влади, потрібно писати коротше і туманне ...

Але спочатку трохи історії: влада у Французькій республіці перейшла до колегії з трьох консулів - генерала Бонапарта і двох колишніх членів Директорії, які брали участь у змові, - Сіейеса і Роже Дюко. А фактично контроль за політичними подіями в країні все більше опинявся в руках генерала Бонапарта.

Особливість нового державного перевороту полягала в тому, що він був здійснений не тільки за допомогою антиурядового змови, але і за прямої підтримки змовників армією, яка зіграла завдяки авторитету генерала Бонапарта роль своєрідного політичного арбітра. В умовах політичної нестабільності та неефективності системи конституційних органів армія ставала стрижневим елементом і опорою державної влади. За роки, що пройшли після революції, в закордонних завойовницьких походах армія втратила свій революційний дух і охоче прийняла політику цезаризму.

На відміну від попередніх Конституцій, Основний закону 1799 роки вже не містив Декларації прав, бо такі поняття як демократія, свобода, рівність і братерство Н.Бонапарт вважав "політичним блефом". Тому Основний закон 1799 юридично закріплював всього два конституційних інституту (виборче право, організація державної влади), що його значно збіднювала.

На відміну від Конституції 1795, в Конституції Бонапарта не було ні Ради старійшин, ні Ради п'ятисот. Наполеон бачив в них загрозу своїй владі.

Слід зауважити, що нова конституція відрізнялася від своїх попередниць, перш за все тим, що не затверджувалася представницьким органом. Підписана лише членами вузької конституційної комісії, вона з волі першого консула була винесена "на схвалення французького народу".

Отже, ми бачимо, як Франція почала свій плавний шлях від республіканських ідеалів, завойованих Великою революцією, до жорсткої диктатури.

За методами здійснення влади і за своєю соціальною базою диктатура Наполеона істотно відрізнялася від правління Директорії. Це була нова форма політичної консолідації французького суспільства, здійсненої шляхом встановлення авторитарного, відверто антидемократичного режиму. Будучи досить тверезим політичним діячем, генерал Бонапарт ясно уявляв, що створюваний ним і що спирається на армію авторитарний режим має бути, як можна швидше, зодягнений у конституційні форми. Він розумів також, що перехід від колегіальних республіканських установ до особистої влади потребує проміжних ступенів і політико-юридичного камуфляжу. Взявши в свої руки ініціативу в упорядкуванні нової конституції, він відтіснив при цьому Сіейеса, який претендував на роль "батька" французьких конституціоналістів.

Гарантуючи буржуазії і селянству власність, отриману в роки революції в результаті конфіскацій і розділів дворянських майна, Конституція 1799 заявила, що "після здійснення законного продажу національного майна незалежно від його походження" набувач такого майна не може бути його позбавлений (ст. 94). В Конституції знайшли своє відображення опора на армію, якій відводилася важлива роль у здійсненні внутрішньої і зовнішньої політики. Бонапарт в конституції особливо передбачав встановлення пенсій для поранених вояків, а також для вдів і дітей військових, які померли на полі битв і внаслідок поранень (ст. 86).

Зберігаючи формально ідею національного суверенітету, конституція 1799 ввела заплутану й псевдодемократичну систему "участі" громадян у державних справах. З чисто популістськими цілями Бонапарт скасував явно антинародний і відверто плутократичний майновий ценз і тим самим ввів у Франції своєрідне "загальне" виборче право.

Основою усієї конституційної системи був уряд, який виступав у вигляді колегії з трьох консулів. Фактично уряд не був колегіальним органом, оскільки перший консул мав особливий статус. Конституція містила загальне положення про вибори консулів на 10 років (із правом переобрання), але вона безпосередньо визначала, що першим консулом є "громадянин Бонапарт". Останній був наділений особливими функціями (промульгацію законів і т. д.). Для ослаблення можливої опозиції з боку законодавчої влади Наполеон передбачив у Конституції своєрідне розщеплення законодавчого процесу, який здійснювався низкою органів. Державна рада за вказівкою і під керівництвом уряду пропонувала законопроекти, які потім надходили до Трібунату. Трибуни мали право обговорювати законопроекти, а після обговорення разом зі своєю думкою вносити їх до Законодавчого корпусу. Члени Законодавчого корпусу вже не могли обговорювати законопроект (за що отримали назву "трьохсот німих"), а лише приймали його або відкидали. Конституція 1799 р., на відміну від попередніх конституцій, відмовилася від виборності департаментські та комунальної адміністрації. Місцеві чиновники повністю залежали від центральної адміністрації: (перший консул призначав префектів, в округах і общинах - супрефектов і мерів). Виборні місцеві ради мали лише дорадчі функції, їхні рішення підлягали затвердженню відповідною адміністрацією.

Отже, поховавши, по суті справи, виборні демократичні принципи, проголошені в період революції, Конституція 1799 зробила важливий крок по шляху ліквідації республіки і відновлення авторитарних та бюрократичних методів управління, характерних ще для епохи абсолютизму.

Науковий керівник: Мудриєвська Людмила Михайлівна, доцент, кандидат філософських наук, кандидат юридичних наук, виконуючий обов’язки завідувача кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського Національного університету імені Олеся Гончара.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА ЯК СУБ’ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Єрух Яна Сергіївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У сучасних умовах до кола осіб, відносно яких діють норми міжнародного приватного права, з урахуванням особливостей їх правового положення відносяться також фізичні особи – громадяни та іноземці. У доктрині, законодавстві та практиці поняття «іноземець» об’єднує власне іноземних громадян (підданих), осіб без громадянства (апатридів), осіб з кількома громадянствами (біпатридів).

Згідно зі ст. 1 ЗУ "Про громадянство України" громадянство - це правовий зв'язок між фізичною особою та державою, який знаходить свій вияв у взаємних

правах та обов'язках. Кожна держава самостійно визначає належність особи до свого громадянства.

Апатрид (особа без громадянства) – це особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином, також це особливий правовий стан індивіда. Як правило, апатризм - наслідок колізій національних законів про громадянство. Це правовий статус, який характеризується відсутністю у особи громадянства будь-якої держави. Цей стан вважається правовою аномалією, оскільки в міжнародному праві закріплено право особи на громадянство (Загальна декларація прав людини (1948), Європейська конвенція про громадянство (1997)).

Статус особи без громадянства може бути абсолютним (апатрид за народженням) або відносним (апатрид внаслідок втрати громадянства). Приклади: у батьків народжується дитина на території держави, законодавство якої засновано на принципі крові, тобто, набуття особою при народженні, незалежно від місця її народження, громадянства тієї держави, громадянами якої є її батьки. В свою чергу батьки є громадянами держави, котра дотримується принципу грунту, а саме, набуття особою громадянства за місцем народження, незалежно від громадянства її батьків; вступ у шлюб з іноземцем жінки, національний закон якої передбачає в таких випадках автоматичну втрату громадянства, а національний закон чоловіка не передбачає автоматичного набуття громадянства.

Апатриди підпорядковуються юрисдикції тієї держави, на території якої мають постійне місце проживання. За своїм правовим положенням вони прирівняні до іноземних громадян, але при цьому не користуються захистом і заступництвом держави.

Щодо осіб без громадянства діє закон країни їх перебування, тому що вони не пов'язані з правовою системою іншої держави, так як не мають доказів наявності громадянства (підданства) іноземної держави. Особи без громадянства більше підпорядковані місцевим правопорядку, ніж громадяни іноземних держав.

Конституція Португалії вказує, що іноземці на території цієї держави користуються правами та мають обов'язки, які відповідають правам та обов'язкам португальських громадян (ч. 1 ст. 15). Проте це положення не поширюється на права іноземних громадян, апатридів щодо зайняття ними окремих державних посад, а також на права та обов'язки, які відповідно до Конституції й законів є винятково правами та обов'язками громадян цієї держави.

Обсяг прав та обов'язків апатридів не є усталений. Він може бути змінений внаслідок набуття особами іншого правового статусу, наприклад внаслідок набуття, зміни чи позбавлення громадянства, зміни тимчасового перебування у державі на постійне місце проживання у ній.

Проте у деяких сферах, як-от право на судовий захист, свободи віросповідання, початкової освіти, науки, їх статус у державі постійного місця проживання ідентичний статусу громадянина. Те саме стосується оплати праці та соціального забезпечення, яке виникає в такому разі, а також права на компенсацію у разі нещасного випадку на виробництві. Крім того, заборонено обкладати апатридів додатковими податками та зборами.

Передбачається, що держава місцеперебування апатрида в випадку відсутності документу зобов'язана видавати йому останній. Також особа без громадянства, яка законно перебуває на території держав, не може бути вислана із неї інакше, як з міркувань державної безпеки чи громадського порядку, та не інакше, як на основі рішення суду.

Отже, ми бачимо, що також значне місце серед суб'єктів міжнародного приватного права займають особи без громадянства-апатриди. Їх статус регламентується як міжнародним законодавством, котре Україна ратифікувала, так і національним законодавством, наприклад, Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011, ред. від 01.04.2015. Це особливий правовий статус особи, який є наслідком колізій національних законів про громадянство різних держав світу. І в науці, а саме міжнародному приватному праві, визнається правовою аномалією.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВА НА ОСОБИСТУ СВОБОДУ ТА НЕДОТОРКАНІСТЬ: ДОПУСТИМІСТЬ І ФОРМИ ОБМЕЖЕННЯ

Жмихов Євген Сергійович
аспірант І року юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В Україні тортури, а відтак і обмеження свободи особи та порушення її недоторканості не залишились в середньовіччі, а продовжують застосовуватися представниками держави з майже повною безкарністю. Той факт, що значна частина українців, як свідчить опитування, боїться катувань та незаконного затримання з боку правоохоронців, вказує на неспроможність влади захистити права своїх громадян і виконати вимоги міжнародного та національного законодавства.

Право на особисту свободу та недоторканність фізичної особи є одним із фундаментальних особистих прав, закріплених у ст.29 Конституції України, ст.3 Загальної декларації прав людини (1948р.), ст.5 Конвенції про захист прав та основних свобод людини (1950р.).

Проголошуючи "право на свободу", міжнародне та національне законодавство трактує особисту свободу в її класичному розумінні, унеможливлює позбавлення цієї свободи свавільно, так зазначив Європейський суд з прав людини своїм рішенням у справі "Енгель та інші проти Нідерландів".

Вважається, що право на свободу і особисту недоторканість повинно сприйматись в цілому як захист від будь-якого процесуального чи матеріально-правового посягання чи обмеження з боку державних органів волі особи, вектору її поведінки. Іншими словами, під *"особистою недоторканістю"* мається на увазі можливість особи діяти на власний розсуд в рамках закону, не боячись арешту або затримання, а правоохоронні органи позбавлені можливості діяти щодо особи інакше ніж передбачає закон.

Переходячи до випадків, коли держава може позбавити свободи особу, необхідно зазначити обов'язковість правомірності такого позбавлення. Кожен із передбачених в пункті 1 статті 5 Конвенції про захист прав та основних свобод людини випадків передбачає положення про те, що арешт або тримання під вартою повинні бути законними. Для забезпечення цієї законності національні органи зобов'язані дотримуватись внутрішнього права і в діях держави не повинно бути ні зловживання владою, ні недобросовісності.

Із практики Європейського суду з прав людини видно те, що у судовій практиці багатьох країни, зокрема і в Україні трапляються випадки порушень права на особисту свободу та недоторканість, а тому до піднятого мною питання прикута досить серйозна увага Європейської спільноти і це питання достатньо актуальне в Україні.

У високорозвинених західноєвропейських країнах, таких, наприклад як Німеччина, судовий арешт як запобіжний захід, передбачений кримінальним процесом у формі вимушеного втручання з боку держави в непорушне конституційне право особи на свободу може бути застосований лише на підставі закону та з дотриманням прописаного порядку.

Що стосується дотримання внутрішнього права, то у рішенні у справі "Вінтерверп проти Нідерландів" Суд підкреслив, що поняття *"законний"* охоплює як процесуальні, так і матеріально-правові норми. Воно певним чином співпадає з загальним поняттям статті 5 пункту 1, а саме - дотримання *"процедури, встановленої законом".* Дійсно, ці два поняття відображають важливість мети, яка лежить в основі статті 5 пункту 1: в демократичному суспільстві, де панує верховенство права, ніяке свавільне затримання не може вважатись законним.

В Україні правове регулювання процедур та випадків тримання під вартою провадиться рядом статей нового Кримінально-процесуального кодексу України.
У новому Кримінально-процесуальному кодексі України законодавець при здійсненні кримінального провадження за зразок узяв перевірений на практиці досвід європейських країн, зміст рішень Європейського суду з прав людини із застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також власний вітчизняний досвід.

Чинний Кримінально-процесуальний кодексу України передбачає такі види обмеження свободи особи як домашній арешт КПК, який полягає у забороні обвинуваченому залишати житло цілодобово або в певний період доби (домашній арешт може бути застосовано лише до обвинуваченого у вчиненні злочину, за вчинення якого передбачено покарання у виді позбавлення волі) та тримання під вартою є винятковим, тому що застосовується лише до визначеного кола осіб, які обвинувачуються у вчиненні визначених у законі злочинів, та тільки у тому разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м’яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам протиправної поведінки обвинуваченого.

За новим КПК питання застосування запобіжних заходів належить до виключної компетенції слідчого судді та суду, воно вирішується в судовому засіданні в режимі змагальності сторін з участю прокурора, обвинуваченого та його захисника.

При вирішенні питання про обрання запобіжного заходу слідчим суддею, судом оцінюються в сукупності всі юридично значимі обставини.

На жаль, слід визнати, що сьогодні в Україні, не дивлячись на значні позитивні зміни у правовому полі, мають місце чимало випадків нехтування закону з боку самих суддів, що призводить до грубих порушень прав людини.
Незважаючи на всі вдосконалення законодавства проблема із забезпеченням права на особисту свободу та недоторканість залишаються достатньо актуальною як в Україні так і в Європі, оскільки змінюється життя, змінюється світогляд людей, мотивація вчинків достатньо динамічно і часто непередбачувано.

Таким чином, незаперечний є факт що після прийняття гарного закону, треба ще й домогтися безумовного його виконання прокурорами та суддями

запровадженням механізмів їхньої відповідальності за свої рішення, що особливо важливо для України.

Науковий керівник: Марков Карло Анатолійович, доктор історичних наук, професор кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

THE POST-SOVIET SPACE WITHOUT FROZEN CONFLICTS – WHAT WOULD HAVE TO CHANGE?

Oleksandr Zablotskyi
Master of Laws in «International and European Union law»
Vilnius University

The post-Soviet space without frozen conflicts is a collective dream of countries suffering from their venomous and seemingly unbreakable grip. Frozen conflicts also pose a significant international threat. They breed transnational crime and pose security risks for international trade and transportation for neighbouring regions (including Europe). Frozen conflicts can also change to open ones in a blink of an eye causing civilian deaths and humanitarian crises.

There are currently 3 frozen conflicts and one destined to join the club sooner or later. Georgia, Ukraine, Moldova, Azerbaijan and Armenia each have their own unresolved conflicts in: South Osetia and Abkhasia, Donetsk and Lugansk People`s Republics, Transdniestria and Nagorny Karabakh respectively. Although each of them varies in its ideological and ethnic grounds, their broad structure and causes are the same. The similar factors of the frozen conflicts are: the weakness and inexperience of the states` democracies, economic problems and the external support.

Had the states involved in frozen conflicts been more democratic and economically-developed, the likelier scenario would be a devolution of state authority seen for example in Spain and Great Britain, not a frozen conflict. On the other hand without the continuous support of a third strong power, the conflicts would not last for such a long time and reach such an extent. Therefore, each issue has to be answered at least partly for an effective solution.

The ineffectual governance and corruption are among the biggest problems of the economies of Ukraine, Moldova, Armenia and Azerbaijan. The Georgia`s fierce fight with corruption and subsequent miraculous quick rise of the economy in 2000s is a testament to that fact. On the other hand, a better economies of Azerbaijan and Georgia, with a much slower in the first case and slower in the second, improvement of democratic institutions did not bring closer the resolution of the frozen conflicts there. The prospect of closer cooperation between EU and NATO with the discussed countries has encouraged the latter to improve their democratic governance and the rule of law. A greater access to the biggest market in the world – EU, would also improve their economic standing. If aforementioned organizations were to enact more long-term, ambitious cooperation projects, a bigger pressure on the authorities coupled with the growing influence of the pro-democracy groups inside these countries, a better democracy and social inclusion would emerge as a result. Coincidentally, lack of transparency and effective power-sharing mechanisms are in the list of the main vows repeatedly voiced by the separatist forces. As the societies become more democratic, an effective equilibrium between the powers the discussed countries were

prepared to give, and those, which widely unrecognized governments want, would more likely be reached.

The distorted and heavily criminal political economies of the self-proclaimed republics are barely surviving since their emergence. The discussed countries have only contributed to the problem, breaking official economic ties, resulting in intensification of illegal ones. Fortunately, a successful mechanism to address this problem has already been developed. EU`s policy in Western Balkans has found a successful formula capable of tackling this problem. By providing a massive financial assistance and neutral forum for trading, EU has greatly contributed to the current stable environment in the Balkan region. The same mechanism should be applied in post-Soviet area.

However, none of the solutions proposed above is viable without addressing the third and in many cases decisive factor – Russian meddling in the troubled regions of Moldova, Ukraine, Georgia and Azerbaijan. Frozen conflicts are relatively beneficial for the biggest regional player. They act as a safeguard, which prevents involved countries from taking non-pro-Russian directions in foreign policy. While, the idealists` solution to this issue was to improve the relations with and gradually democratize Russia, the adherents of *Realpolitik* preferred either permanently neutralizing the discussed states or letting them slip into Russian sphere of influence. Both approaches failed: relations between Russia and the West resemble the Cold War Era confrontation despite Western efforts of closer cooperation, considerable (in many states major part) of the population of the post-Soviet countries has remained pro-Western, not giving any possibility for their respective governments to completely join Russian orbit.

What can be proposed in exchange for real Russian support in ending the frozen conflicts? Firstly, it has to be noted that while the West tried to build a constructive dialogue with Russia, it completely ignored its opinion on most matters of vital interest. Actions of the Western countries in Balkans, Iraq, Libya and most importantly EU and NATO`s eastern enlargement were pursued without taking into account Russian position or any serious adjustment to account its interests. A new institutional mechanisms, for example a much more empowered NATO-Russia Council, have to be introduced to smooth any possible fraction between the West and Russia. Secondly, the Russian fear of NATO bases in close proximity from its western borders should also be accommodated. There have been several instances, most notably the Caribbean crisis in 1961, where states were able to maintain their preferred vector of foreign policy, in exchange for absence of serious foreign military capabilities placed in their territory. This approach should also be adopted in this situation: both NATO and Ukrainian, Georgian, Moldavian and Azerbaijani authorities should pledge that there would be no military bases in at least next 20 years, after they become members of the North Atlantic Alliance. Thirdly, if the conflicts start to move towards a resolution, a programme of gradual withdrawal of sanctions on Russia needs to be adopted. Although officially it would only be based on Ukrainian situation, it also has to *de facto* take into account the conflict-resolution in other countries discussed in this essay. These actions would give a temporary leeway needed for impartial mediation (for example through OSCE initiatives) with the help of mechanisms discussed above. At the same time, they would leave enough levers of influence for Russia, so that it would not view their resolution as a threat to its sphere of influence.

Post-Soviet space without frozen conflicts is a manageable dream. What needs to change is the governments' attitude to the problem. Undoubtedly, both the sides to the conflicts and the third parties have to work hard towards their resolution. The new consensus has to be constructed through international institutions, while also including some

bargaining between global players. Essentially, all international actors would retain enough influence in the political and economic spheres in post-Soviet space without the prolonged armed collisions and the unnecessary violence they accompany. A new, peaceful *status quo* within this geopolitical territory should become a prerogative to everyone.

ДОКАЗИ В АНГЛОСАКСОНСЬКІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЇ

Заіка Олег Олександрович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Правила про докази мають особливе місце в англійському кримінальному процесі. Доказаове право традиційно домінує у кримінальній юстиції. Це викликано тим, що в Англії протягом багатьох століть існує суд присяжних, яким необхідно детально роз'яснювати првила доказування. Крім того, в Англії ніколи не було кримінально-процесуального кодексу, який би узагальнив основні положення доказового права.

Доказове право не розглядається як інструмент забезпечення прав особи. Його мета – створити такі правила, які б дозволяли усунути із процесу або не допустити в процес сумнівних доказів.

Правила визначення предмета доказування умовно поділяють на дві группи: обставини, пов'язанні зі злочиними діянням, і обставини, пов'язанні з особою підсудного і потерпілого. До першої групи відносяться:

-обставини, які входять до предмета доказування і підлягають встановленню судом привинесенні вироку;

-обставини, на підставі яких можна зробити висновки про основні, головні факти;

-похідні, які важливі лише у зв'язку з якимось конкретним випадком.

До другої групи обставин, пов'язаних з особою підсудного і потерпілого, входять:

-обставини, пов'язанні з судимістю, попереднью поведінкою обвинуваченого на роботі і в сім'ї, заслугами в минулому тощо;

-обставини, пов'язанні з особою потерпілого, якщо в його негативній характеристиці зацікавлений захист.

При оцінці доказів існують првила, що дещо обмежують цю свободу суддів при оцінці доказів:

-особа може бути засуджена за зраду лише за наявності, як мінімум двох показань свідків;

-забороняється виносити обвинувальний вирок на підставі показань одного свідка і при відсутності інших доказів.

Обов'язок доказування вини обвинуваченого в англійскому кримінальному процесі лежить на обвинувачеві, але в ході кримінального процесу він може переміщуватися на обвинуваченого. Обвинувачений зобов'язаний довести, наприклад, що він є душевнохворим, якщо він посилається на цю хворобу на свій захист, а також інші обставини, які виключають його відповідальність: те, що він уже був судимий за таке ж діяння, алібі.

Джерелами доказів в англійскому кримінальному процесі є показання свідків, обвинуваченого, експерта, документи і речові докази.

1. Показання свідків – найпоширеніше джерело доказів. Як свідок може бути допитана будь-яка особа, котрій відомі факти, що стосуються справи.

Свідок зобов'язаний з'явитися за викликом суду й дати показання. У разі порушення цього обов'язку він може бути оштрафований за неповагу до суду.

Свідок не має права відповідати на запитання, якщо це не пов'язано з розголошенням офіційних повідомлень, що, на думку судді, завдасть шкоди публічним інтересам.

Спочатку свідок підлягає головному допиту. Цей допит веде сторона, яка його викликала. Після закінчення головного допиту свідка допитує протилежна сторона, тобто свідка обвинувачення допитує захисник, а свідка захисту – обвинувач. Цей допит називається перехресним. Після перехресного допиту свідок може бути підданий повторному допиту стороною, яка його викликала.

2. Показання обвинуваченого як самостійного джерела доказів в англійскому кримінальному процесі юридично немає. Якщо підсудний бажає дати показання, він переводиться до розряду свідків, дає присягу як свідок у тому, що буде говорити правду, і допитується як свідок, тобто допиту підсудного як такого немає, але є допит підсудного як свідка. При цьому підсудний зобов'язаний выдповыдати на запитання, давати правдивы показання й за неправдиві показання може бути притягнутий до кримінальної відповідальності. Підсудний розглядається як свідок захисту, і першим йому ставить запитання захисник. Якщо ж підсудний не виявив бажання давати показання, допит не проводиться. При цьому обвинувач не повинен коментувати той факт, що підсудний відмовився давати показання

3. Показання експерта. Експерт в англійскому суді також виступає як свідок, але на відміну ві звичайного свідка дає показаня, виключаючи свою думку з приводу різних фактів.

Кожна із сторін може доручити провадження спеціальних досліджень будь-якій компетентній особі незалежно від того, де вона працює, і залучати її до участі в суді як обізнаного свідка, тобто експерта. Відповідно до принципу змагальності еспертизи сторони можуть залучати до участі в процесі своїх еспертів для проведення контр експертизи з метою заперечення висновків експерта протилежної сторони. Кваліфікація експерта й результати експертизи можуть бути завжди перевіренні під час перехресного допиту.

4. Документи і речові докази. В англійскому кримінальному процесі завжди надавалося велике значення використанню документів і речових доказів.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

НЕОБХОДИМОСТЬ УЧЕТА ОТДЕЛЬНЫХ НОРМ ТРАДИЦИОННОГО МУСУЛЬМАНСКОГО ПРАВА ПРИ ЕГО ФУНКЦИОНИРОВАНИИ В ЕВРОПЕЙСКИХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ МОДЕЛЯХ

Захаров Артём Владимирович
студент II курса юридического факультета
Киевского национального экономического университета имени Вадима Гетьмана

Кардинальные изменения, которые происходят в настоящее время в мировой экономике, требуют проведения детального политико-правового анализа происходящих перемен.

В частности, на стыке экономических систем, базирующихся на различных общественно-религиозных укладах, возникла и стремительно развивается новая динамичная форма банковской деятельности – исламский банкинг (далее - ИБ).

Актуальность данной темы заключается в необходимости компетентного определения новых границ правового поля традиционной христианской экономической модели, в последнее время зачастую функционирующей совместно с привнесенными нормами традиционной исламской экономики, в частности - структур ИБ.

По-видимому, изучение темы ИБ в зонах функционирования христианских экономик требует самого пристального внимания со стороны разработчиков экономической теории, но в первую очередь – немедленной правовой дефиниции этого нового социально-экономического явления.

Так, 22 июля 2014 года во Франкфурте-на-Майне, ФРГ открылся исламский банк – KT Bank AG. Следует подчеркнуть, что это явление не единичное, аналогичный банк уже функционирует в Лондоне, а «Сбербанк России» объявил о старте пилотного проекта в Казани.

Это объясняется не только расширением роли мусульманской экономики (в первую очередь, притоком исламских капиталов) в Европе. По-видимому, значительное количество выходцев из исламских стран будут все больше стремиться к привычным экономико-религиозным стандартам ведения бизнеса, особенно в непривычной для многих из них экономике христианского мира и христианских экономических стандартов.

Существенным фактором также является невозможность для исламской экономики в Европе адаптировать свои принципы под принятые там экономико-правовые стандарты хозяйствования.

Наиболее очевидный пример – прямой запрет ссудного процента в исламской банковской деятельности. При возникновении свободной конкуренции на рынке банковских услуг ИБ как банковая система имеет ряд преимуществ над европейской системой центральных банков (ЕСЦБ), и может поставить ЕСЦБ в неконкурентоспособное положение.

В свою очередь, введение Европейским Союзом протекционистских мер, направленных на создание односторонних преимуществ традиционным банкам,- противоречит основополагающим принципам свободной конкуренции и может оспариваться в европейских судах.

Вывод – современная правовая наука стоит перед насущной необходимостью скорейшего юридического регулирования деятельности структур ИБ в новых для него регионах.

Научный руководитель: Макаренко Алина Викторовна, старший преподаватель, ученый секретарь Учёного совета юридического факультета Киевского национального экономического университета имени Вадима Гетьмана.

АВТОРСКОЕ ПРАВО В ТУРКМЕНИСТАНЕ

Исмаилова Мехри

студентка IV курса факультета общественных наук и международных отношений Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

Рассмотрим законодательную базу Туркменистана, связанную с защитой авторских прав. В ноябре 2008 года нормативно-правовые акты Туркменистана претерпели значительных изменений, а именно, были введены в действие новые законы в области охраны объектов интеллектуальной собственности: Закон Туркменистана от 23 октября 2008 года «Об изобретениях и промышленных образцах»; Закон Туркменистана «О товарных знаках, знаках обслуживания и наименованиях мест происхождения товаров»; Следует отметить, что ранее существовал единый Патентный закон, который регулировал положения в области охраны, как изобретений, промышленных образцов так и товарных знаков.

Туркменистан является участницей следующих международных соглашений и договоров в области охраны интеллектуальной собственности:1. Конвенция, учреждающая Всемирную организацию интеллектуальной собственности; 2. Парижская конвенция по охране промышленной собственности; 3. Договор о патентной кооперации; 4. Евразийская патентная конвенция; 5. Протокол к Мадридскому соглашению о международной регистрации знаков.

В соответствии с действующим законодательством Туркменистана объектами защиты авторского права являются: литературные произведения (книги, брошюры, статьи, компьютерные программы, базы данных и другие); драматические и музыкально-драматические произведения, произведения хореографии и пантомимы и другие сценарные произведения; музыкальные произведения с текстом или без текста; аудиовизуальные произведения (кино-, теле- и видеофильмы, диафильмы и другие аудиовизуальные произведения); произведения скульптуры, живописи, графики, литографии и другие произведения изобразительного искусства; произведения декоративно-прикладного и монументального искусства; произведения архитектуры, градостроительства и садово-паркового искусства; фотографические произведения и произведения, полученные способами, аналогичными фотографии; отдельно взятый кадр аудиовизуального произведения не считается фотографическим произведением; карты, планы, эскизы, иллюстрации и трёхмерные произведения, относящиеся к географии, топографии и другим наукам.

Также к объектам авторского права относятся производные произведения (переводы, обработки и другие переработки произведений науки, литературы и искусства), сборники (энциклопедии, базы данных) и другие составленные произведения. Автором произведения считается физическое лицо, создавшее произведение, а в случае с аудиовизуальным произведением автором может быть как физическое, так и юридическое лицо.

Авторское право возникает в силу факта его создания. Регистрация авторского права не обязательна. Авторские права включают личные права и имущественные

права автора произведения. Авторское право действует в течение всей жизни автора и пятьдесят лет после его смерти. Авторское право на произведение, опубликованное анонимно или под псевдонимом, действует в течение пятидесяти лет с даты правомерного опубликования такого произведения. Авторские права переходят по авторским договорам и в порядке наследования. Авторское право переходит в порядке наследования или по завещанию. Личные права автора по наследству не переходят. Передача имущественных прав может осуществляться на основе авторского договора о передачи исключительных прав (исключительная лицензия) или на основе авторского договора о передаче неисключительных прав (неисключительная лицензия). Исключительность лицензии предполагает предоставления права пользования одному лицу с правом запрещения использования авторского права другими лицами. По неисключительной лицензии право пользования предоставляется нескольким лицам в отношении одних и тех же способов использования. Контрафактными товарами считаются экземпляры произведения, изготовление и распространение которых влечет за собой нарушение авторских прав, а также экземпляры охраняемых в Туркменистане произведений, импортируемые без согласия обладателей авторских прав в Туркменистан из государства, в котором эти произведения никогда не охранялись или перестали охраняться. За нарушение авторских прав предусмотрена гражданская, административная и уголовная ответственность. Гражданско-правовая ответственность нарушителей авторского права предусмотрена Гражданским кодексом Туркменистана и Законом «Об авторском праве и смежных правах» (ст.44.). Согласно их положениям, правообладатель вправе требовать от нарушителя: признания прав; восстановления положения, существовавшего до нарушения права; пресечение действий, нарушающих право или содержащих угрозу его нарушения; конфискацию или уничтожение контрафактных экземпляров, материалов и оборудования, используемых для их изготовления; возмещения убытков включая упущенную выгоду; выплаты компенсации в сумме, определяемой судом; принятия иных, предусмотренных законодательством мер, связанных с защитой прав.

Административная ответственность, в соответствии со ст. 256 Кодекса Туркменистана об административных правонарушениях, предусмотрена за нарушение авторского права – влечёт наложение штрафа на физических лиц в размере от десяти до двадцати, на должностных лиц - от двадцати до сорока размеров базовой величины или административный арест на срок до пятнадцати суток.

В соответствии со ст. 153 Уголовного кодекса Туркменистана – Нарушение авторских прав наказываются штрафом в размере от пятнадцати до тридцати среднемесячных размеров оплаты труда или исправительными работами на срок до двух лет.

Что касается субъектов смежных прав - ими являются исполнители, изготовители фонограмм, видеограмм и организации вещания. Смежные права, как и авторские права, включают личные и имущественные права. Права исполнителя действуют в течение пятидесяти лет с даты первого исполнения. Права изготовителей фонограмм и идеограмм действуют в течение пятидесяти лет после первого их опубликования либо в течение пятидесяти лет после ее первой записи. Права организации эфирного (кабельного) вещания действуют в течение пятидесяти лет после осуществления первой передачи в эфир (по кабелю). Контрафактными товарами считаются экземпляры фонограммы и видеограммы, изготовление и распространение которых влечет за собой нарушение смежных прав, а также экземпляры охраняемых в Туркменистане фонограмм и видеограмм, импортируемые

без согласия обладателей смежных прав в Туркменистан из государства, в котором эти фонограммы и видеограммы никогда не охранялись или перестали охраняться. За нарушение смежных прав предусмотрена гражданская, административная и уголовная ответственность.

Научный руководитель: Лёгкая Оксана Владимировна, доцент, кандидат юридических наук, доцент кафедры международного права, истории права и политико-правовых учений Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара.

THE ROLE OF CONTEMPORARY INTERNATIONAL LAW IN SETTLEMENT OF "THE CLASH OF CIVILIZATIONS"

Kyrylo Ivlev
Master of Laws, Master of Arts in Leadership
Karlshochschule International University

Since the beginning of times, humanity has always been in the state of war – its natural state as T. Hobbes famously put it. S. Hungintgton points that after the Peace of Westphalia of 1648 world has been engaged into the following types of war: 1) war between kings (until World War I); 2) war between ideologies (after World War I and until disintegration of the Soviet Union and collapse of bipolar political system); 3) war of civilizations (from late 1990th and until nowadays). Civilization is defined as cultural entity and the highest level of grouping of people.

Major source of "civilizational clash" seems to be an assumption of western democracies that "western values" have universal nature and hence should be spread and imposed on those nations that fail to live up to them. Vivid example here is the war of the USA against Iraq and recent "Arab spring". In both cases, Western democracies made an unsuccessful attempt to intervene into the internal affairs of countries that have different culture and system of values – in most cases much older than Western ones. Amongst the negative aftermaths of Iraqi war was the establishment of ISIS that seems to be one the most significant challenges to world security in the current century.

In order to be able to face and address this and other challenges, humankind should resort to complex measures, as none of the existing regulators of social relations, such as religion, ethics and law is not able to cope with challenges on its own.

International law as a set of norms aimed at regulating interaction between two or more actors of international relations (states, international governmental organisations and, following the concept of S. Huntington, civilizations.) is expected to play predominant role in addressing the challenges of global security. However, since international law does not have any full-fledged enforcing mechanism or structure in place, it cannot effectively impose its will on the parties. Therefore, it turns out to be of utmost importance to find consensus between all parties of international relations - "win-win" scenario as Steven Covey put it, so that all involved parties would follow the rules without necessity of coercion. Scenario, where there would be only winners without losers, as the whole situation would be looked at from a completely different perspective.

In international relations alike in psychology and sociology, it is proven that nothing brings parties as close to each other as commonalities. Some things have proven to have universal nature: music, literature, art etc. Certain values are also shared by absolute

majority of people, like value of human life. Brown (1991) calls them universal or near-universal values. However, when speaking of universality of one or another value, one should be careful in order not to go beyond the borders of a sovereign state by means of imposing assumed universal values on it. Universality of values should be proven by time and confirmed in an open dialogue that would on an equal basis involve representatives of all nations and civilizations (discourse ethics of J. Habermas). The role of international law would be to fix such values whereby giving them compulsory & official character.

One may argue that such set of values have already been identified and confirmed. However, the current geopolitical scenario shows that not all of those values turn out to be universal and shared by everyone. World is changing every day, hence rules of the game should be questioned and when needed – adjusted. International law, being an essential part of these rules, should be able to track such changes and react timely.

Only complex measures can help modern global community reach its aim proclaimed in numerous international agreements (UN Charter, UN Declaration of Development, Rio Declaration, Declaration of Global Ethics etc.). As Steven Covey and other western scholars outlined, the result of a common effort is often bigger than pure sum of separately taken efforts. History knows many examples of synergy. Vivid example here is activity of the various institutions within UN: UNDP, UNEP, UNICEF and others that proudly demonstrate their achievements in the numerous spheres, from the establishment of democratic elected institutions in Ghana to the improvement of natural environment and providing drinking water to people in India and Nigeria.

When analyzing historical clashes mentioned by S. Huntington, one can come to a conclusion that most of them were stopped by a collective effort. The Thirty Year's war was ended by the Peace of Westphalia – a set of peaceful treaties elaborated and signed by several empires, directly involved into the conflict. In the XX century, the two World Wars could also be stopped only by a joint effort of the states opposing aggressor. Clash of civilizations of the XXI century should as well be tackled and addressed by all involved parties, foremost those who feel that their rights have been diminished and oppressed. International law in this context should no longer play role of a tool that powerful actors use for imposing their will on the less powerful ones. To the contrary, it should be a tool for less powerful and oppressed states to express their needs and concerns and to protect their interests.

To make a long story short, it should be admitted that society of the XXI century is facing many challenges, some of which were not known to their ancestors. One of the most severe challenges is the clash of civilizations that endangers prosperity and wellbeing of not only present, but also future generations. As Albert Einstein Famously put it: "We cannot solve our problems with the same thinking we used when we created them". Therefore, international community has to thoroughly examine this issue and its rout causes, with the view of elaborating a set of complex measures to address it. International law is granted significant role in this process.

Scientific adviser: Polyakov Sergiy Ivanovich, professor, PhD, head of department of international law, history of law and political-legal studies of Oles Honchar Dnipropetrovsk National University.

СПІВВІДНОШЕННЯ ФЕДЕРАЦІЇ І СУБ'ЄКТІВ ФЕДЕРАЦІЇ: МІРА СВОБОДИ

Каплій Олександр Сергійович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Вільний уряд повинен дотримуватися одного принципу: не давати людині, що володіє владою, погрожувати свободі.
Джон Адамс, другий президент США

Хотілося б почати з того, що федерація, яка існує в США на сьогоднішній день, має дуже незвичайну структуру. Так званий «класичний» федералізм в Північній Америці, побудований на симетрії конституційного статусу суб'єктів Федерації, має більш ніж двохсотрічну історію. Батьки-засновники американської національної державності, перетворюючи конфедерацію у федерацію, підставою майбутнього державного устрою вбачали максимальну інтеграцію самостійних частин держави на основі принципу «дискреційного нагляду», який передбачає, зокрема, що активними учасниками федеративних відносин повинні бути не тільки штати, але і в деяких випадках громадяни.

Пріоритет федеральних властей закріплений в Конституції США у формі так званої "клаузули про верховенство" (ст. VI); тут говориться, що Конституція і закони Сполучених Штатів, що приймаються на виконання її, і всі договори, які укладені або будуть укладені владою Сполучених Штатів, стають верховним правом країни. Передбачено далі, що судді в кожному зі штатів зобов'язані слідувати цьому праву, якими б не були положення конституції або законів будь-якого з штатів. Отже, у разі суперечності конституції або закону штату федеральним правовим нормам діють останні. Всі посадові особи держави - як на федеральному рівні, так і на рівні окремих штатів - зобов'язані підтримувати федеральну Конституцію. Цим положенням закріплюється верховенство Конституції США, ніж в значній мірі виправдовується постійне розширення предметної компетенції федеральної законодавчої та виконавчої влади, а також незаперечний авторитет Верховного суду США. Федеральні закони і рішення Верховного суду США включаються в зведення чинного законодавства кожного штату як його інтегральна частина.

Яке ж розмежування повноважень федерації і штатів? Конституція США (розд. 8 ст. I) встановила чіткий перелік найістотніших предметів відання, що відносяться до виключної компетенції Конгресу. Всі інші предмети відання відносяться до компетенції штатів, про що прямо говориться в X поправці до Конституції. До відання штатів належить прийняття своєї конституції та законів, у тому числі кримінальних і багатьох цивільних, проведення виборів (у тому числі Президента і Конгресу США), регулювання внутрішньої торгівлі, організація охорони здоров'я та освіти, дорожнє будівництво, встановлення місцевих податків, встановлення місцевого управління і судової системи штату, охорона громадського порядку, створення національної гвардії.

Крім того, існує сфера співпадаючих повноважень федерації і штатів: оподаткування, соціальне забезпечення, регулювання діяльності банків та ін. Конституція США прямо забороняє штатам (розд. 10 ст. I) укладати міжнародні договори, вступати в союзи і конфедерації, випускати гроші та кредитні квитки,

самостійно обкладати митами або зборами ввезення або вивезення товарів, утримувати в мирний час війська або військові судна.

Розмежування повноважень між федерацією і штатами насправді не перешкоджає втручанню центральних органів влади з багатьох питань в прерогативи штатів. Цьому значною мірою сприяє зацікавленість штатів у фінансових дотаціях з федерального бюджету, потреба в загальнодержавних стандартах забезпечення армії, поліції та інших правоохоронних органів і в інших сферах. Органи державної (виконавчої) влади федерації і штатів нерідко домовляються про створення спільної адміністрації з окремих питань, різними шляхами досягається уніфікація федерального і штатного законодавства. У цих цілях, наприклад, проводяться загальнонаціональні та регіональні конференції губернаторів, генерал-аторнеїв та інших вищих посадових осіб.

Боротьба двох тенденцій - "за" і "проти" посилення втручання центральних органів влади в повноваження штатів - знаходить своє вираження в зіткненні теорій "прихованих повноважень" і "прав штатів". Перша стверджує, що Конгрес має низку прав, які хоч прямо і не записані в Конституції, але містяться в ній, дозволяючи вторгатися в законодавче поле штатів. Друга, навпаки, обґрунтовує непорушність повноважень і прерогатив штатів, які не підлягають обмеженню. На практиці ці тенденції (періодично одна з них як би знаходить переважне значення) тісно переплітаються між собою. Не слід, однак, думати, що унітарістська тенденція у розвитку американського федералізму означає повне попрання конституційних прерогатив штатів.

А що ж до конституційно-правового статусу штату? Цей статус визначається Конституцією США і федеральними законами, а також конституцією і законами самого штату. Кожен штат має свою систему вищих органів державної влади (законодавчих, виконавчих і судових), своє громадянство (громадянин штату одночасно є громадянином США). Штат, таким чином (у перекладі це слово означає "держава"), є унітарною державним утворенням, рівноправним суб'єктом федерації. Штат не вправі змінити республіканську форму правління (вона гарантується йому федеральної Конституцією), він користується захистом федеральної влади від зовнішнього вторгнення. Система органів державної влади штатів будується на основі принципу поділу влади, внаслідок чого всі вони являють собою мініпрезидентські республіки без права засновувати парламентську форму правління.

Конституції штатів приймаються ними самостійно (частіше шляхом референдуму) і тому багато в чому відрізняються один від одного. Є дуже старі конституції (в штаті Массачусетс Конституція діє з 1780 г.), в інших штатах конституції були змінені по 5-10 разів (штат Луїзіана) або обтяжені великим числом поправок. Нерідко в них містяться різного роду повчання і релігійні настанови і взагалі норми неконституційного змісту. Але в головному вони відповідають федеральної Конституції, є демократичними, містять порядок зміни конституції, закріплюють принцип панування права. Массачусетс, наприклад, характеризується у своїй Конституції як вільна, суверенна і незалежна Республіка Массачусетс. Конституція штату Іллінойс (1970 р) містить білль про права з більш широким, ніж федеральний, набором прав і свобод громадян (гарантія від прослуховування розмов, права обвинувачених, право на відшкодування шкоди, заборона дискримінації при працевлаштуванні, гідність особи та ін.).

Отже, поведемо підсумки: Система органів державної влади штатів будується на основі головного принципу - поділу влади. Тому штати по суті являють собою

мініпрезидентські республіки. Чітке розмежування повноважень між федерацією і штатами не перешкоджає втручанню Вашингтона з багатьох питань в прерогативи штатів. Але Штати мають і свою зацікавленість: у фінансових дотаціях з федерального бюджету, потреба в загальнодержавних стандартах забезпечення армії, поліції та інших правоохоронних органів і в інших сферах. І незважаючи на, що штати мають дуже великі повноваження, що мають ознаки незалежної держави, це не заважає їм існувати під єдиним смугасто-зіркові стягом.

Науковий керівник: Мудриєвська Людмила Михайлівна, доцент, кандидат філософських наук, кандидат юридичних наук, виконуючий обов'язки завідувача кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОРЯДОК РАСТОРЖЕНИЕ БРАКА С УЧАСТИЕМ ИНОСТРАННОГО ЭЛЕМЕНТА

Козий Николай Иванович
студент IV курса юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

Во многих странах мира существует такое основание для расторжения брака как развод. Но не все государства воспринимают это как должное. Так, в Конституции Ирландии запрещена законодательная процедура по вопросу, касающегося развода. Право расторжение брака не предусмотрено семейным законодательством Аргентины, Колумбии. Сравнительно недавно возможность расторжения брака было предоставлена в Италии (1970 г.), Португалии (1976г.), Испании (1981 г.).

Согласно ст. 63 Закона Украины «О международном частном праве», прекращения брака и правовые последствия прекращения брака определяются правом, которое действует на момент относительно правовых последствий брака. Статья 60 этого Закона регламентирует правовые последствия брака: правовые последствия брака определяются общим личным законом супругов, а при его отсутствии - правом государства, в котором супруги имели последнее совместное место жительства, при условии, что хотя бы один из супругов все еще имеет место жительства в этом государстве, а при отсутствии такового - правом, с которым оба супруга имеют более тесную связь иным образом. Супруги, которые не имеют общего личного закона, могут избрать право, которое будет применяться к правовым последствиям брака, если супруги не имеют общего места жительства или если личный закон ни одного из них не совпадает с правом государства их совместного места жительства. Выбор права ограничен лишь правом личного закона одного из супругов. Соглашение о выборе права прекращается, если личный закон супругов становится общим.

Например, гражданка Украины заключила брак, к примеру, с гражданином Итали, вследствие чего, их постоянным местом жительства стало государство супруга. Гражданка Украины и гражданин Италии заключают соглашение, в котором определено, что к имущественным отношениям в их семье будет применяться право Украины. На основе этого соглашения, разумеется, в случае расторжения брака, все вопросы будут регулироваться по законодательству Украины. В том же случае, если

супруги придут к согласию, что для своей семьи к их имущественным отношениям будет применяться закон страны супруга, то, при расторжении брака будут применены правовые нормы законодательства Италии. Таким образом, процедура развода, раздел совместно нажитого имущества, выплата алиментов и другие вопросы будут решаться по законодательству Италии.

Другим случаем является, если двое супругов, заключивших брак в одном государстве, а местом жительства является другое, намерены расторгнуть свой брак за местом жительства. Так, согласно ч.4, ст. 160 Семейного кодекса Российской Федерации развод между гражданами Российской федерации или гражданином Российской Федерации и иностранным элементом, произведенный за пределами России с соблюдением законов иностранного государства, на российской территории признается действительным. То есть, лица, которые являются гражданами России и проживают в Украине, могут расторгнуть свой брак в соответствии с законодательством Украины.

Согласно ч. 1, 2 ст. 104 СК Украины, брак прекращается вследствие смерти одного из супругов или объявлением его умершим. Брак прекращается вследствие его расторжения.

Минская конвенция 1993 г. в редакции от 21.01.2006г. (ратифицировано Украиной от 10.11.1994 г.), Кишиневская конвенция 2002 г. (подписана, но не ратифицирована Украиной) вопрос о расторжении брака регулируют следующими положениями: 1) по делам о расторжении брака применяется законодательство страны, гражданами которой являются супруги в момент подачи заявления; 2) при разном гражданстве применяется законодательство страны, учреждение которой рассматривает дело о расторжении брака; 3) рассматривать дела о расторжении браков компетентны учреждения стран, гражданами которых являются супруги в момент подачи заявления; 4) если в момент подачи заявления оба супруга проживают на территории другого государства, то рассматривать дело о расторжении брака компетентны также и учреждения этой страны, т.е. супруги могут обращаться и в суд этой страны; 5) если супруги являются гражданами различных государств, дело о разводе компетентны рассматривать учреждения страны, на территории которой проживают оба супруга; 6) если супруги проживают на территории разных государств, рассматривать дела о расторжении брака компетентны учреждения обоих государств, на территории которых они проживают.

Расторжение брака является одним из распространённых способов его прекращения. Долгое время развод трактовался как санкция за виновное поведение одного из супругов (например, в статьях 229-232 Гражданского кодекса Франции до 1975 г.).

Основанием для развода, предусмотренное во многих государствах, является воля одного или обоих супругов. Так, в Швеции развод проводится при наличии одностороннего заявления после 6 месяцев - срока, необходимого для взвешивания потребности в разводе. Этот срок предоставляется только в тех случаях, когда у супругов от брака есть несовершеннолетние дети (до 16 лет). Но указанный срок не применяется даже при наличии несовершеннолетних детей, если в течение двух лет супруги проживали отдельно. Расторжение брака по взаимному согласию невозможно во Франции в течение первых шести месяцев брака (ст. 230 Французского гражданского кодекса).

Следовательно, при расторжении брака нужно учитывать наличие законодательного урегулирования такого порядка. Так же, особое значение при

прекращении брака имеет субъект инициирования такой процедуры в возмещении материального и морального вреда, а так же при разделе совместного имущества.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ВОПРОС АДАПТАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА К ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА В СФЕРЕ АВИАЦИОННОГО ТРАНСПОРТА

Кузьмина Тамара Вячеславовна
старший преподаватель кафедры административного и уголовного права юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

Рост и укрепление международных политических, экономических и культурных связей обуславливает необходимость совершенствования средств сообщения между государствами. Экономические отношения между государствами и их юридическими и физическими лицами невозможны без применения транспорта. Воздушный транспорт представляет собой важнейший, связующий элемент современной мировой экономики и мирового сообщества, поскольку обеспечивает перемещение грузов и пассажиров с наибольшей скоростью практически в любую точку земного шара.

С целью ускорения развития транспортной системы, ее интеграции в европейскую и мировую транспортные системы в Украине необходимо ратифицировать международные конвенции и заключать договоры в сфере перевозок. Все это позволит регламентировать процессы управления и организации международных авиационных перевозок, без которых невозможно эффективное функционирование авиационной отрасли.

В развитии воздушного права Украины важным элементом в 2011 году стало принятие нового Воздушного кодекса и перманентный процесс адаптации национального права к нормам ИКАО и ЕС. Поэтому, на сегодняшний день, приведение законодательства Украины в соответствие с ее международными обязанностями является одной из приоритетных задач. Актуальные вопросы воздушного права Украины необходимо решать в контексте динамики развития общественных отношений в сфере гражданской авиации. Принимая во внимание вышеуказанное, проявляется острая необходимость оптимизировать государственное регулирование транспортной системы Украины с учетом мирового опыта и тщательно проанализировать актуальные проблемы правовой регламентации международных авиационных перевозок.

Роль законодательного процесса как механизма государственного регулирования постоянно растет, происходит процесс построения системы регулирования воздушного транспорта по новым принципам. И поэтому динамика развития отношений на мировом рынке авиационных перевозок свидетельствует о том, что необходимо постоянно совершенствовать нормативно-правовое поле, как на межгосударственном, так и на национальном уровне. Ведущие авиационные

государства Евросоюза практически полностью отошли от традиционных двухсторонних отношений касательно воздушного соединения и интенсивно переходят на рыночные условия либерализации и «открытого неба». Но, безусловно, невозможно реализовывать политику, направленную на либерализацию процессов регулирования без эффективных правовых средств. И учитывая это, при разработке национальной нормативно-правовой базы, необходимо обращать внимание на опыт построения системы правовых способов правового регулирования одного из мощнейших и успешных участников международного рынка авиационных перевозок – Европейского Союза.

Регулирование перевозок пассажиров и багажа авиационным транспортом в Украине осуществляется на основании следующих как международных, так и национальных НПА: 1) Конвенция об унификации некоторых правил международных воздушных перевозок, созданная 28 мая 1999 года (Монреальская конвенция); 2) Воздушных кодекс Украины, принятый 19 мая 2011 года; 3) Правила воздушных перевозок пассажиров и багажа, утвержденные приказом Министерства инфраструктуры Украины №735 от 30 декабря 2012 года (далее по тексту - Правила). Необходимо подчеркнуть, что данные Правила были разработаны в соответствии с учетом требований Регламента (ЕС) Европейского Парламента и Совета от 05 июля 2006 года № 1107/2006 о правах инвалидов и лиц с ограниченной подвижностью при использовании воздушного пространства, Регламента (ЕС) Европейского Парламента и Совета от 11 февраля 2004 года № 261/2004 о введении общих правил компенсации и помощи пассажирам в случае отказа в перевозке и отмены или длительной задержки рейсов, Регламента Совета (ЕС) от 9 октября 1997 № 2027/97 об ответственности перевозчика в случае инцидента, с изменениями, внесенными Регламентом (ЕС) Европейского парламента и Совета от 13 мая 2002 года № 889/2002, Монреальской конвенции 1999 года, Общих условий перевозок пассажиров и багажа, установленных Международной ассоциацией воздушного транспорта ("General Conditions of Carriage (passenger and baggage)", IATA), и резолюций и рекомендуемой практики Международной ассоциации воздушного транспорта (IATA).

Проводя тщательное сравнение авиационного законодательства Европейского Союза и авиационного законодательства Украины, можно сделать вывод о том, что достаточно эффективной системы правовых способов регулирования деятельности авиационного транспорта в нашем государстве в полной мере не существует. И существующие на сегодняшний день нормативно-правовые акты, направленные на регулирование отношений в гражданской авиации Украины, не образуют между собой единую согласованную действенную регулятивно-правовую систему.

Таким образом, гармонизация и унификация должны осуществляться в направлении согласования коллизионных норм, и с другой стороны – в направлении расширения прямого унифицированного регулирования отношений. И результат таких процессов будет являться основным фактором для органичной адаптации правовой системы Украины к праву Европейского Союза, что являет собой необходимое условие для успешной евроинтеграции. И необходимо помнить, что хоть право и не может налаживать рыночные отношения, но может влиять на их развитие.

Следует подчеркнуть, что европейский выбор Украины, провозглашенный на высшем политическом уровне, требует серьезных усилий и существенных изменений в правовой системе государства для достижения этой цели.

КРИМІНАЛЬНА КОРПОРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТІ ЗА ПРАВОМ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Кукіна Зінаїда Олександрівна
кандидат юридичних наук, здобувач наукового ступеню доктор юридичних наук
кафедри кримінального і адміністративного права
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Спільною рисою для майже всіх європейських країн концепція кримінальної відповідальності юридичної особи є відносно новою. Якщо не брати до уваги два згаданих виключення, першою європейською країною, де в 1994 р. запровадили теорію корпоративної кримінальної відповідальності була Франція. За нею в 1999 р. послідувала Бельгія, в 2001 р. - Італія, 2003 р. - Польща, в 2006 р. - Румунія, в 2010 р. - Люксембург і Іспанія., в 2012 р. - Чехія. В європейських країнах основою для виникнення такої відповідальності є зв'язок між діями співробітників компанії та самою компанією. В більшості юрисдикцій працівники, які можуть стати суб'єктами корпоративного злочину виконують управлінські функції, а їхнє діяння (дія чи бездіяльність), як елемент складу цього злочину, завжди пов'язано з виконанням їхніх посадових обов'язків. Третьою загальною рисою для всіх країн є визнання необхідності виконання злочинної дії (або бездіяльності) в інтересах або заради користі компанії.

Ще однією спільною для всіх європейських юрисдикцій рисою є концентрація уваги на тому, чи мають юридичні особи ефективний механізм управління та систему контролю для упередження злочинної діяльності всередині компаній. В багатьох правових системах компанії отримають захист, якщо доведуть, що вони використовували достатні системи управління та контролю, щоб запобігти скоєнню злочину. В деяких юрисдикціях заходи, які застосовуються юридичною особою для запобігання злочинам можуть вважатися пом'якшувальними обставинами при винесенні відповідного вироку. Ще однією спільною для всіх держав рисою є можливість пом'якшити міру покарання шляхом співпраці з представниками правоохоронних та інших державних органів.

В багатьох країнах за умови збільшення обсягів корпоративної злочинності та посилення шкідливого впливу злочинної поведінки корпорацій на населення, органи державної влади (правоохоронні, судові) посилюють моніторинг корпоративного поля. В такій діяльності дуже важливо, щоб в державі застосовувалися чіткі, виважені та справедливі норми закону.

Концепцію корпоративної кримінальної відповідальності у французьке право вперше ввів кримінальний кодекс Франції 1994 року. За виключенням держави та органів місцевого самоврядування (за певних умов) юридичні особи можуть нести кримінальну відповідальність за злочини, скоєні від їхнього імені її юридичними представниками. Юридична особа також може бути засуджена за кримінальні дії своїх співробітників, які діяли від її імені на основі довіреності (délégation de pouvoir), в якій юридична особа делегувала довіреному ряд своїх прав.

Кримінальна відповідальність юридичної особи не виключає той факт, що будь-яка фізична особа може бути визнана виконавцем або співучасником того самого злочину та нести за нього відповідальність. Наприклад, виконавчий директор компанії може нести кримінальну відповідальність за той же самий злочин, що і його компанія, якщо злочин був скоєний за його згодою, допомогою або при ігноруванні

злочинних дій. Однак, відповідальність юридичної особи автоматично не спричинює відповідальності її директорів та співробітників.

В Німеччині вже давно йдуть дебати навколо питання, чи потрібно вводити кримінальну відповідальність для юридичних осіб. Корпоративні скандали, величезні штрафи, які накладаються іноземними органами влади на німецькі компанії є основними аргументами захисників ідеї введення корпоративної кримінальної відповідальності. Вони вважають, що цивільна відповідальність, зокрема у вигляді штрафів, є недостатньою для покарання юридичних осіб за скоєні ними масштабні злочинні діяння. Водночас прибічники введення кримінальної відповідальності для німецьких компаній мотивують свою позицію активним розвитком і застосуванням цього інституту як на рівні Європейського союзу, так і в окремих європейських країнах.

За останнє десятиріччя правоохоронні органи Німеччини ініціювали регулятивні провадження проти численних компаній, звинувачених в корупційній діяльності. Так, в 2007 р. компанії Siemens AG присудили штраф 201 млн. євро, а в 2009 р. компанії MAN AG присудили штраф 151 млн. євро. В 2011 р. суд Мюнхену у справі про хабарництво наклав на корпорацію Ferrostaal AG штраф у розмірі 140 млн. євро. Такий штраф став результатом домовленості між представниками компанії, прокурорів та суду. Покарання у вигляді штрафу було частиною вироку у справі проти двох бувших менеджерів компаній, звинувачених в передачі хабарів в Греції і Португалії. Компанія Ferrostaal після переговорів з представниками органів влади погодилася сплатити узгоджений штраф. Визнані винними в хабарництві менеджери були засуджені до двох років умовного ув'язнення. Крім того, одного менеджерів зобов'язали сплатити штраф сумою 36 000 євро, а також зробити благодійний внесок сумою 30 000 євро за право умовного ув'язнення. Другий засуджений був оштрафований на 18 000 євро та на 20 000 євро благодійного внеску.

Наразі в Німеччині існує тенденція щодо росту кількості випадків накладання регулятивних штрафів на юридичних осіб, а також поширення обов'язків органів прокуратури на такий тип справ.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Легка Любов Олексіївна
Студентка І курсу медичного факультету
Дніпропетровської медичної академії

Збройні конфлікти і війни - потужна світова проблема. Сотні тисяч людей в усьому світі щороку стають учасниками й очевидцями збройних конфліктів, роками живуть у зонах бойових дій або на територіях, що не контролюються законною владою, в обстановці боротьби і стресу. У XIX столітті суспільство, нарешті, усвідомило, що на війні більшість особового складу армії гине не від зброї противника, а від залишення поранених без всякої допомоги, від хвороб. Все почалось 24 червня 1859 року в Сольферіно, селищі на півночі Італії, де французькі та італійські війська вели бій з окупантами –австрійцями. У тій жорстокій битві за декілька годин на полі бою залишилося 40000 жертв, вбитих та поранених.

Засновник Червоного Хреста Анрі Дюнан був вражений видом поля бою. Так, повернувшись до Швейцарії, Дюнан написав книгу «Спогади про Сольферіно». Цю книгу помітив адвокат та президент Благодійної організації Густав Муан'є, який запропонував автору провести бесіду з іншими членами товариства. 17 лютого 1863 року учасники зібрання запропонували створити організацію - Міжнародний комітет допомоги пораненим, пізніше перейменований в Міжнародний Комітет Червоного Хреста.

Перший документ, який було прийнято МКЧХ, Женевська конвенція про поліпшення долі поранених на полі бою від 22 серпня 1864 року, передбачав, що лікарі та медсестри не вважаються учасниками бойових дій і не підлягають захопленню у полон. Ця невелика за обсягом Конвенція (10 статей) започаткувала новий етап в історії людства. Саме з неї розпочинається становлення та розвиток гуманітарного права.

Під час Першої світової війни всі положення Конвенціі застосовувались, крім тих, що стосувались репатріації медичного персоналу, оскільки лікарів і медсестер утримували в полоні, щоб ті турбувались про поранених співвітчизників.

Друга Світова війна виявила ряд суттєвих опущень у змісті Конвенції 1929 року, тобто умов, які дозволяють обходити її вимоги. Таким чином, в 1949 році з'являються перша, друга і третя Женевські конвенції, які визначили розвиток міжнародно-правового захисту поранених і хворих і вплинули на подальший розвиток міжнародного гуманітарного права.

Значна кількість норм міжнародного гуманітарного права стосується регулювання захисту медичного персоналу. Такий захист поширюється як на медичний персонал, так і на медичні формування.

Відповідно до статті 8 Додаткового протоколу I медичним персоналом визначаються особи, які призначені стороною, що перебуває в конфлікті, виключно для медичних цілей, а також для адміністративно-технічного забезпечення медичних формувань або для роботи на санітарно-транспортних засобах та для адміністративно-технічного забезпечення. Таке призначення може бути постійним або тимчасовим.

Захист надається медичному персоналу, для того, щоб полегшити виконання поставлених перед ним гуманних завдань, за умови, що він виконує саме ці завдання, і лише на час їх виконання. Медичний персонал перебуває під захистом, тому що він зобов’язаний дотримуватись нейтралітету у збройному конфлікті.

Необхідно зауважити, що на сучасному етапі Міжнародний Рух Червоного Хреста й усі його члени діють на підставі семи Основоположних принципів, а саме: гуманності, неупередженості, нейтральності, незалежності, добровільності, єдності та універсальності.

Надаючи послуги у збройному конфлікті, медичний персонал зобов’язаний, як і в мирний час, дотримуватись принципів медичної етики, початково закладених у клятві Гіппократа.

У 1948 р. Всесвітня медична асоціація, що об’єднала близько 700 тис. лікарів, розробила сучасну версію клятви Гіппократа під назвою “Женевська клятва” і прийняла як додаток до неї «Міжнародний кодекс медичної етики».

З метою захисту медичних формувань кожна зі сторін конфлікту має зробити все необхідне для забезпечення прийняття та застосування методів і процедур, що дають змогу легко розпізнати ці формування. Розпізнавальні емблеми має бути чітко видно для сухопутних, морських і повітряних сил противника для уникнення помилок.

Міжнародне гуманітарне право забезпечує повагу та заступництво медичному персоналу, який функціонує у зоні збройного конфлікту. Але в свою чергу виконання професійного обов'язку для медичного персоналу є не лише обов'язком, але й правом.

Важливим положенням міжнародного гуманітарного права є забезпечення імунітету для медичного персоналу від захоплення його в полон. Правом імунітету користуються наступні категорії медичного персоналу: медичний персонал нейтральної держави або товариства, допомоги такої держави, наданий у розпорядження однієї з конфліктуючих сторін; медичний персонал, скерований Міжнародним Комітетом Червоного Хреста; медичний персонал санітарних суден і літаків санітарної авіації.

Також необхідно зазначити категорії медичного персоналу, які в принципі не підлягають захопленню в полон, але можуть бути затримані з дотриманням певних умов: постійний військовий медичний персонал; медичний персонал національних добровільних товариств допомоги (наприклад, національних товариств Червоного Хреста або Червоного Півмісяця) конфліктуючої сторони, скерований до військово-медичної служби; цивільний медичний персонал конфліктуючої сторони.

Члени тимчасового військового медичного персоналу, потрапивши до рук противника, отримують статус військовополонених і утримуються в полоні до завершення бойових дій.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ СУДДІ

Лісняк Антон Ігорович
студент V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Джон Агріос, суддя Суду королівської лави провінції Альберти, Канади, вперше визначив поняття, мету та цілі досудового врегулювання спорів за допомогою судді (далі ДВСДС), як особливої стадії врегулювання спорів до початку підготовчого провадження чи розгляду справи по суті. Це новітня судова практика, яка в повній мірі може називатися дітищем канадського права.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що впровадження ДВСДС до українського права і включення до цивільного, господарського, адміністративного процесу в декілька разів прискорить та спростить процедуру вирішення спорів, суттєво скоротить кількість справ, що доходять до судового розгляду, дозволить уникнути сторонам судових витрат, оптимізує витрати суду.

Надзвичайно яскраво розкриває актуальність теми українсько-канадський проект, за яким в пілотному режимі тестують ДВСДС Івано-Франківський міський суд (голова суду Антоняк Т.М.), Івано-Франківський окружний адміністративний суд (голова суду Черепій П.М.), деякі одеські суди.

Міф про судовий процес. У своєму довіднику з питань ДВСДС для канадських суддів та адвокатів, Джон Агріос зазначає концепцію "Міфу про судовий процес"

Майкла Фогеля (“The Myth of Litigation” Michael Fogel). Суть цієї концепції зводиться до того, що за формальними ознаками усі позови виглядають так, ніби вони розглядатимуться у суді, саме так люди готують свої заяви, саме цією думкою керуються, надаючи докази. Все їхнє життя будується на ілюзії, що одного дня їхня справа буде слухатись суддею. Судовий процес стає таким собі нагромадженням юридичної атрибутики, яка в певних категоріях справ часто призводить до різних складнощів та не дозволяє ефективно і просто вирішити спір по суті. Сторони та їх представники більше зосереджуються на самому процесі, суперництві, ніж на вирішенні суті спору. Дані з практично усіх країн загального права свідчать про те, що вже багато років до суду доходять менше 5% відкритих справ, що підтверджує вищевказане.

Дж. Агріос робить логічний висновок з концепції Фогеля - необхідно знайти таке знаряддя, яке б дійсно допомагало досягти значного прогресу в напрямку більш ефективного управління проходження і попередньої оцінки справ.

Таким знаряддям є ДВСДС. Досудове врегулювання спорів за допомогою судді - це засідання, яке проводиться суддею після відкриття провадження, за бажанням сторін, що передує першому судовому засіданню (підготовчому провадженню, чи розгляду по справі), з метою оцінки вимог, доказів, позицій сторін, можливості консенсусу чи іншого способу вирішення спору до судового розгляду. Суддя виступає в якості медіатора.

Мета. ДВСДС є досягнення мирової угоди з усіх питань або вирішення максимально можливого числа питань за допомогою судді цього суду. ДВСДС є добровільною процедурою, всі учасники мають дати згоду на участь у ній. Засідання ДВС є суворо конфіденційним.

Внаслідок аналізу практики,ми виділили основні принципи ДВСДС:

Принцип добровільності - відповідно до нього, ініціація ДВСДС та подальша участь в ній є добровільною

Принцип комунікації (переговорів) - відмінний від принципу змагальності сторін у цивільному процесі,полягає в усвідомленні вимог та позицій сторін, визначення взаємних поступок та інших шляхів для вирішення проблеми.

Принцип медіації-на цьому принципі будується роль судді, як учасника засідання та полягає в допомозі сторонам обрати власні шляхи вирішення проблеми,зручні та вигідні для обох сторін.

Принцип конфіденційності означає, що висновок судді, якщо він надається, не має юридичної сили, не може бути використаний жодним чином, у разі судового розгляду медіатор не має права розглядати справу, виступати в якості свідка, все що було сказано і виявлено під час ДВС є таємницею, і не може бути використане жодним чином.

Роль судді у ДВС. Суддя з ДВС намагається створити таку атмосферу,в якій всі учасники спробують працювати разом з метою вирішення проблем. Він має заздалегідь довести до відома адвокатів чи інших представників те, що переговори, а не змагальність є основним засобом вирішення справи. Суддя має ознайомитись з вимогами сторін, визначити їх адекватність, відповідність спору, вивчити сильні та слабкі позиції кожної сторони та довести можливі результати вирішення спору при судовому розгляді, відповідно до практики рішень по подібних справах, налагодити діалог між сторонами та підштовхнути до консенсусу чи іншого варіанту вирішення спору.

Учасники засідання ДВСДС. Суддя в якості медіатора, сторони,представники сторін.

Отже, як ми можемо побачити, ДВСДС є досить обґрунтованою, ефективною практикою, достатньо визначеною та сформованою канадськими суддями. За їх оцінками, засідання ДВС тривалістю 0.5 дня дорівнює п'ятиденному судовому процесу.

ДВСДС може бути імплементована до українського процесуального законодавства та сприяти швидкому, продуктивному та простому вирішенню спорів, що є позитивним для учасників процесу та, як наслідок, зменшити навантаження на суди і оптимізувати витрати на проведення процесів.

Науковий керівник: Борисова Валерія Олегівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового, господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

РЕФОРМА СИСТЕМЫ САНКЦИЙ В ПОЛЬСКОМ УГОЛОВНОМ ПРАВЕ

Маколкин Никита Николаевич
студент III курса юридического факультета
Казанского федерального университета

2015 год является годом значимых реформ уголовного законодательства Польши. В конце 2009 года учреждена Кодификационная Комиссия Уголовного Права, действующая при Министре Справедливости Республики Польша, которая разрабатывала фундаментальную новеллизацию положений уголовного права и уголовного судопроизводства. Основные изменения в уголовном и уголовно-процессуальном кодексе вступают в силу 1 июля 2015 года. Реформа уголовного кодекса является самой большой и значимой в области иерархии наказаний и правил назначения наказаний. В тезисах мы хотим раскрыть главные идеи реформы и законодательные решения системы санкций польского уголовного права.

Согласно основным положениям авторов проекта, главные цели реформы это:
1) отойти от злоупотреблений «условного лишения свободы» (которое составляло около 55-60% назначенных наказаний) к другим формам назначения наказания (больше всего штраф и ограничение свободы),
2) расширение возможностей использования мер уголовно-правового характера
3) введение в уголовный кодекс норм касавшихся электронного надзора и его более широкое пользование.

Меры уголовной ответственности по польскому УК подразделяются на наказание и уголовно-правовые меры. По своей сути наказания занимают статус основных наказаний, предусматриваемых в санкциях статей Особенной части УК. Систему наказаний составляют: 1) штраф; 2) ограничение свободы; 3) лишение свободы; 4) лишение свободы на срок в 25 лет; 5) пожизненное лишение свободы. В польском УК смертная казнь отменена.

Условное лишение свободы считается наказанием «фиктивным» злоупотребляемым и неэффективным, потому что не реализует основные цели наказания. Новые нормы позволят назначать условное лишение свободы, только относительно преступлений, наказание за которые не превышает одного года

лишения свободы, и может быть применено в отношении лиц, ранее не приговоренных к наказанию в виде лишения свободы.

Кроме того, реформа значительно расширяет возможности назначения штрафа и ограничения свободы, которые должны стать альтернативами для условного лишения свободы.

Наряду с видами наказаний предусматривается система уголовно-правовых мер. Все они по своей сути занимают статус дополнительных наказаний, присоединяемых к основным, но не значащихся в санкциях статей Особенной и Воинской частей УК.

Согласно ст. 39 УК уголовно-правовыми мерами являются:

1) лишение публичных прав,

2) запрещение занимать определенную должность, исполнять определенную профессию или заниматься определенной хозяйственной деятельностью,

2а) запрещение заниматься деятельностью, связанной с воспитанием, лечением, образованием несовершеннолетних или с опекой над ними,

2б) обязанность удерживаться от пребывания в определенных средах или местах, запрещение общение с определенными лицами, запрещение приближаться к определенным лицам или запрещение покидать определенного место пребывания без разрешения суда,

2в) запрещение входа на массовые мероприятие,

2г) запрещение входа в игровой центр и участия в азартных играх,

2д) предписание покинуть жилище, в котором лицо проживало совместно с потерпевшим,

3) запрет на управление транспортным средством,

4) конфискация предметов,

5) обязанность возместить вред,

6) денежная компенсация,

7) денежная выплата,

8) доведение приговора до публичного сведения.

Новые правила назначения наказания предусматривают более эластичные и эффективные назначение мер уголовно-правовых.

Польша ввела электронный надзор в качестве неизоляционной системы исполнения наказания в виде лишения свободы за пределами пенитенциарного заведения в 2009 году. Законодатель вписал электронный надзор в систему наказаний и иных уголовно-правовых мер УК (в связи с чем 1 июля 2015 года отдельный закон о исполнении наказания лишения свободы в условиях электронного надзора потеряет силу). Новые нормы расширяют использование электронного надзора на:

1) одну из форм ограничения свободы,

2) метод выполнения запрещения приближаться к определенным лицам,

3) одну из мер безопасности.

В данном докладе мы ограничились рассмотрением наиболее важных моментов. На самом деле, успех реформы во многом зависит от того, как практики права (в том случае больше всего судья) будут применять и интерпретировать новые нормы. Несомненно, в большинстве цивилизованных стран осознается «кризис наказания» и кризис уголовной политики. Фундаментальная реформа системы наказаний польского уголовного кодекса является попыткой борьбы с неэффективной системой санкций.

Научный руководитель: Асатуллин Искандер Ринатович, кандидат юридических наук, доцент кафедры и европейского права юридического факультета Казанского (Приволжского) федерального университета.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ НАУКИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Митошоп Владислав Володимирович
студент ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Наука міжнародного права не була відома ні в античну епоху, ні в період раннього середньовіччя. Вона почала виділятися у окрему галузь юридичної науки в XIII-XIV ст. Проблеми, що стосувалися міжнародно-правового характеру, розглядалися мислителями античності, в контексті загальних соціально-філософських і релігійних питань. Найбільший вплив на розвиток науки міжнародного права мали переконання римських юристів. Право народів вони тлумачили як правила міждержавних відносин, норми майнових і інших договірних відносин римських громадян з неримлянами.

Протягом наступного тисячоліття проблеми міжнародного права вивчалися і тлумачилися в основному в контексті релігійних догматів. Амвросій Медіоланський і Августин Блаженний, поклали початок цьому напряму.

До середини середніх віків у науці міжнародного права порівняно чітко починають формуватися різні напрямки, серед яких можна виділити: канонічний, богословський, глосаторів, постглосаторів, легістів і світський.У цей період міжнародне право розвивалося під впливом ставлення католицької церкви до світської влади і до війни. Значний внесок у розвиток науки міжнародного права під таким впливом зробив учений теолог і філософ Фома Аквінський (1225-1274 рр.). Він обґрунтував правосуб'єктність найбільш розвинутих європейських держав, чим сприяв зближенню церковної і світської влади й, отже, зміцненню Апостольського престолу. Саме середньовічні теологи через державницькі прагнення католицької церкви уперше застосували теорію природного права до відносин між державами.
В Північній Італії в кінці XII ст. школою глосаторів була зроблена перша спроба відокремлення науки міжнародного права від богослов'я. Надалі цей напрям наукової думки розвинули постглосатори. Їх праці підготували родючий ґрунт для розквіту іспанської школи міжнародного права в XVI ст. Поява великих держав і розвиток дипломатичних відносин міжнародного права призвело до появи відповідної теорії. Виникає дипломатичне право і право міжнародне.

Засновником науки міжнародного права є голландець Гуго Гроцій (1583 - 1645 рр.). Історичне значення знаменитого юриста полягає в тому, що в століття нескінченних війн між монархічними державами, він спробував теоретично обґрунтувати і захистити буржуазну власність і разом з цим ввести війну в рамки правових норм. Праця Гуго Гроція «Про право війни і миру» (1625 р.), виходила з права власності як «природного права» людини, право, « яке диктується здоровим глуздом, тобто природою» .

У міру розвитку і поглиблення знань у галузі міжнародного права почали складатися певні наукові школи.

Концепція природного права домінувала у поглядах філософів і юристів, які боролися з феодальними порядками і пропагували буржуазно-демократичні цінності та ідеали (Ж. Барбейрак). Міжнародне право розглядалось як природне право, оскільки у той період іще не було достатньої кількості договорів та звичаїв, які б ефективно регулювали стосунки між державами.

З цим напрямом розвитку міжнародно-правової думки змагалася школа позитивного права (І.Я. Мозер), прихильники якої вважали, що міжнародно-правова наука повинна лише збирати, вивчати і коментувати чинні норми міжнародного права, втілені у приписи договорів і конвенцій.

Також успішно розвивалася гроціанська школа. Міжнародне право ґрунтується як на природних законах, так і на угодах між народами.

З XVII ст., все більш помітну роль у процесі розвитку міжнародно-правової наукової думки починає відігравати наука історії міжнародного права. Значний внесок у цю наукову галузь зробив видатний німецький юрист-міжнародник Г.Ф. Мартенс (1756-1821 рр.), який набув всесвітню популярність своїми дослідженнями в області позитивного міжнародного права.

У XIX ст. на німецьку школу міжнародного права помітно впливала державно-правова теорія Г. Гегеля. Міжнародне право - це, за Гегелем, не дійсне право, яким є внутрішнє державне право (законодавство), а лише повинність. Проте найпоширенішою міжнародно-правовою науковою думкою в цей період залишалася історико-позитивна.

Представники Харківської школи міжнародного права (Д.І. Каченовський, Т.Ф. Степанов) досягли значних висот у розвитку міжнародно-правової думки.

Ще однією школою міжнародного права, яка виникла в середині XIX ст., але більшого поширення досягла на початку XX ст., є психологічна школа права (Л. Петражицький, Г. Тард). З погляду психологічної теорії права джерелом права як психологічного явища, як «юридичної емоції» є психіка людини, точніше сфера емоційного, а не інтелектуального.

Відомі російські юристи-міжнародники висвітлювали проблеми теорії й історії міжнародного права, війни і миру, морської війни і каперства та багато інших.

Радянська наука міжнародного права, досягла певних результатів у розробці теоретичних та історичних питань, проблем міжнародного морського, повітряного, космічного права й інших галузей сучасного міжнародного права. Радянських учені-юристи (В.Е. Грабарь, В.М. Дурденевський, Б.М. Кліменко).

В українській науці міжнародного права сьогодні плідно працюють В.І. Акуленко, В.Ф. Антипенко, Г.О. Анцелевич, М.О. Баймуратов, М.В. Буроменський, В.Г. Буткевич, В.А . Василенко, О.В. Задорожній, В.В. Мицик.

Концепції науки міжнародного права змінювалися протягом століть. Старі концепції долалися та створювалися нові, які відповідали умовам певного періоду історії. Таким чином вони знаходяться в стані невпинного розвитку та пристосування до умов часу.

Науковий керівник: Калашников Віктор Михайлович, доктор історичних наук, кандидат юридичних наук, професор кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УКЛАДЕННЯ ШЛЮБУ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ В УКРАЇНІ

Моденко Ірина Миколаївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського Національного Університету імені Олеся Гончара

Ще давньогрецький мислитель Платон зазначав, що у добре влаштованій державі першими законами повинні бути ті, які регулюють шлюб. І це цілком закономірно, адже ні людина, ні сім'я не можуть існувати в суспільстві самі по собі. А найважливішою передумовою виникнення сім'ї, її основою є шлюб.

Конституція України визначає, що шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї. Сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою. Статтею 21 Сімейного кодексу України передбачено, що шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану.

Розглядаючи шлюб у міжнародному приватному праві, необхідно проаналізувати внутрішнє законодавство України та міжнародні договори присвячені даній темі.

Частиною національного сімейного законодавства України є міжнародні договори, що регулюють сімейні відносини, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Якщо в міжнародному договорі України, укладеному в установленому порядку, містяться інші правила, ніж ті, що встановлені відповідним актом сімейного законодавства, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України.

Гаазька конвенція "Про укладання і визнання дійсності шлюбів" визначає - якщо держава, щодо шлюбу, має одну або декілька систем права, застосовуваних до різних категорій осіб, будь-яке посилання на право цієї держави тлумачиться як вказівку на ту правову систему, на яку вказують правила, що діють у цій державі.
Відповідно до ст. 55 Закон України "Про міжнародне приватне право", право на шлюб визначається особистим законом кожної з осіб, які подали заяву про укладення шлюбу. У разі укладення шлюбу в Україні застосовуються вимоги Сімейного кодексу України щодо підстав недійсності шлюбу.

Форма і порядок укладення шлюбу в Україні між громадянином України та іноземцем або особою без громадянства, а також між іноземцями або особами без громадянства визначаються правом України. Шлюб між громадянами України, якщо хоча б один з них проживає за межами України, може укладатися в консульській установі або дипломатичному представництві України згідно з правом України. Укладення шлюбу між іноземцями в консульській установі або дипломатичному представництві відповідних держав в Україні регулюється правом акредитуючої держави (договірної сторони, яка призначає консульських посадових осіб).

Шлюб між громадянами України, шлюб між громадянином України та іноземцем, шлюб між громадянином України та особою без громадянства, що укладений за межами України відповідно до права іноземної держави, є дійсним в Україні за умови додержання щодо громадянина України вимог сімейного кодексу України щодо підстав недійсності шлюбу. Шлюб між іноземцями, шлюб між іноземцем та особою без громадянства, шлюб між особами без громадянства, що укладені відповідно до права іноземної держави, є дійсними в Україні. Сторони

шлюбного договору можуть обрати право, що застосовується до укладеного між ними договору.

Правові наслідки шлюбу визначаються спільним особистим законом подружжя, а за його відсутності - правом держави, у якій подружжя мало останнє спільне місце проживання, за умови, що хоча б один з подружжя все ще має місце проживання у цій державі, а за відсутності такого - правом, з яким обидва з подружжя мають найбільш тісний зв'язок іншим чином.

Подружжя, яке не має спільного особистого закону, може обрати право, що буде застосовуватися до правових наслідків шлюбу, якщо подружжя не має спільного місця проживання або якщо особистий закон жодного з них не збігається з правом держави їхнього спільного місця проживання.

Угода про вибір права припиняється, якщо особистий закон подружжя стає спільним. Вибір права має бути здійснено у письмовій формі або явно випливати з умов шлюбного договору. Угода сторін про вибір права, що укладена в Україні, має бути нотаріально посвідчена.

Згідно зі ст. 7 Сімейного Кодексу України, сімейні відносини регулюються лише у тій частині, у якій це є допустимим і можливим з точки зору інтересів їх учасників та інтересів суспільства.

Учасник сімейних відносин не може мати привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, статі, політичних, релігійних та інших переконань, етнічного та соціального походження, матеріального стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками. Жінка та чоловік мають рівні права і обов'язки у сімейних відносинах, шлюбі та сім'ї.

Проте, задля уникнення колізій в укладенні шлюбу між громадянами України та іноземними громадянами необхідна гнучка система правового регулювання. Міжнародне законодавство та законодавство України встановлює досить гнучкі умови для вирішення суттєвих розбіжностей, що дозволяє у більшості випадках використовувати нареченим найбільш зручні для них умови.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

INTERLLECTUAL PROPERTY RIGHTS IN ZIMBABWE

Ngonidzashe Moyo

the fourth year student, faculty of social sciences and international relations

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

Intellectual property and the protection of intellectual property rights has become a very important issue in the modern world. With the development of modern technologies which have aided the sharp rise of technological inventions in the world, there is need to protect the rights of the inventors and also their property from unlawful use and distribution. As much as modern technologies have played a huge role in encouraging the creation of new intellectual property they have also made authors and inventors vulnerable to the abuse of their inventions and rights, through illegal downloading, replication, distribution and selling through the internet and other modern media platforms.

According to the World Intellectual Property Organization, "Intellectual property (IP) refers to creations of the mind, such as inventions; literary and artistic works; designs; and symbols, names and images used in commerce." Intellectual property rights are divided into five widely recognized categories; these are copyright, patents, trademarks, industrial designs and geographical indications. Each category has its own specific rules and features, but the aims of intellectual property rights, laws and regulations is to protect intellectual designs and to find the right balance between the inventors and consumers. This article shall examine the field of Intellectual property rights in Zimbabwe particularly the implementation of IP laws and the regulation of intellectual property relations by these laws. In Zimbabwe the protection of intellectual property dates back to 1894 when the Zimbabwe Intellectual Property Office was established (ZIPO) as a section under the deeds office. Today the Zimbabwe Intellectual Property Office (ZIPO) operates under the Ministry of Justice and Legal Affairs. "The Zimbabwe Intellectual Property Office has the following functions: Liaise with other government agencies, offices and the private sector to formulate and implement plans and policies to strengthen the protection of intellectual property rights in the country through various platforms, form example participation in the inter-ministerial committee on intellectual property; Represent the Government of Zimbabwe in the international fora in intellectual property meetings, seminars, workshops, committees, and conventions".

The Zimbabwe Intellectual Property Offices also provides services such as examining applications for grant of patents for inventions, registering industrial designs, trade «and service marks and geographical indications. ZIPO also maintains IP registers and advises the public, private sector and other government institutions on intellectual property related matters.

In an attempt to improve the implementation and protection of intellectual property laws and right the Zimbabwean Parliament created the Intellectual Property Tribunal under the Intellectual Property Tribunal Act, 2001 (Chapter 26:08). The Intellectual Property Tribunal was created to "hear appeals from the Registrars and other contentious matters under the several intellectual property laws, namely the Industrial Designs. Act [Chapter 26:02], the Patents Act, the Trade Marks Act [Chapter 26:04], the Copyright and Neighboring Rights Act [Chapter 26:05], the Geographical Indications Act [Chapter 26:06] and the Integrated Circuit Layout-Designs Act [Chapter 26:07]." This was an effort made by the government to ensure the strengthening of Intellectual property rights in the country and to provide inventors and authors with assurance and incentive.

The government of Zimbabwe has enacted important legislation to protect Intellectual Property and ensure Intellectual property rights. These laws were approved in the new Constitution and they were also amended to be in accordance with regional and international standards. Among the Zimbabwean laws regulating Intellectual Property there is: The Patents Acts Chapter 26:03(2002); The Trade marks Acts Chapter 26:04(2001); The Copyright and Neighboring rights Act Chapter 26:05(2004); The Industrial Designs Act Chapter(2001); ; The Integrated Circuits Layout-Designs Act, Chapter 26:07(2001); The Armorial Bearings, Names, Uniforms and Badges Act Chapter 10:01; The Geographical Indications Act Chapter 26:06(2001).

According to Zimbabwe's copyright laws copyright owners have "both exclusive economic and moral rights." Copyright owners have the right to do or to authorize reproduction of their works, publication of their works, importation and exportation in and out of Zimbabwe, performing or broadcasting their work, and allowing broadcasting and legal adaptations of their work. All these rights refer to all forms and types of work under

copyright laws. Under the law copyright owners have the right to be identified as owners of the work and can object to any distortion or derogatory treatment of their works. Owners of Neighboring rights, producers and performers, carry the same economic and moral rights as Copyright owners. Copyright is protected for the life of the author and for 50 years after his or her death, in case of joint ownership it is protected for 50 years after the death of the last surviving author. As provided for by the law author's rights are acquired by virtue of creating the work, contact or by license and registering a work or invention provides the author with authentication of his work.

Zimbabwe is a member and signatory of several international treaties ensuring the protection of intellectual property and ensuring intellectual property rights. Zimbabwe is a member of the World Intellectual Property Organization (WIPO) and it signed the convention establishing the intellectual property organization (December 29, 1981). Zimbabwe has also signed the following conventions and treaties relating to intellectual property: Paris Convention for the protection of Industrial Property (April 18, 1980) , Patent Cooperation Treaty(June 11,1997), Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (April 18,1980), Protocol Relating to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks(March 11,2015), World Trade Organization (W.T.O) – Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights(TRIPS Agreement)(1994)(March 5,1995) and the Lusaka Agreement on the Creation of the African Regional Intellectual Property Organization(ARIPO)(April 25,19840). Zimbabwe is a founder and member of the African Regional intellectual property Organization (ARIPO) the organization currently has its headquarters in the Zimbabwean capital city of Harare. ARIPO is an important regional organization which seeks to register and protect intellectual property. The Zimbabwean legislation has been harmonized by parliament in order to be in accordance with the principles of the ARIPO organization. Zimbabwe is a member of the Berne Convention. Foreign nationals as a result can be protected and receive the same treatment to nationals under the condition that their country is a member of the Berne Convention too. Works of foreign nationals are also protected as provided for in the contracts of reciprocal agreements signed by the copyright societies with other societies in foreign countries.

However several problems exist in Zimbabwe concerning the implementation and protection of intellectual property rights and this in turn has negatively affected the development of intellectual property in the country. Despite having the legislation Zimbabwe lacks implementation. In other words laws enacted by parliament are not enforced by authorities this is largely due to a number of socio-economic and political factors. The current economic problems in the country have given less incentive for authors and inventors to register their intellectual property. Corruption has also discouraged the authors as this has resulted in weak and poor protection of their property rights, the judicial system dealing with laws pertaining intellectual property has been seriously compromised and there is less trust among authors and inventors alike. Lack of awareness by the public concerning their rights and responsibilities has also been a factor affecting the development of intellectual property. Despite the government's efforts to promote and protect intellectual rights the current economic downturn in the country has had a negative impact on these efforts. Brain drain ,closure of factories and poor economic prospects have resulted in authors and inventors registering their intellectual property in other neighboring countries such as South Africa and Namibia where their rights are better protected and were they can receive maximum benefits from their inventions and creations.

Scientific adviser: Lehka Oksana, Candidate of Legal sciences, associate professor of International Law and Comparative Jurisprudence department of Oles Honchar Dnipropetrovsk National University.

СПІВВІДНОШЕННЯ ОБХОДУ ЗАКОНУ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ ПРО ПУБЛІЧНИЙ ПОРЯДОК ТА ІМПЕРАТИВНИМИ НОРМАМИ, ЩО МАЮТЬ ОСОБЛИВЕ ЗНАЧЕННЯ

Молчанова Анастасія Володимирівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Прив'язка колізійної норми допомагає визначити, який правопорядок (місцевий або іноземний) повинен бути застосований у правовідносинах з іноземним елементом. Зміна колізійної норми тягне за собою зміну правопорядку. Недобросовісне трактування колізійної норми має на меті створення штучної прив'язки до іншого закону, так званий обхід закону. Однією з ознак обходу закону є намір суб'єкта правовідносин створити хибну колізію, щоб застосувати замість більш компетентного закону менш компетентний.

Слід зазначити, що на рівні міжнародної уніфікації колізійних правил норма про обхід закону не отримала підтримки. Така норма є більше даниною традиції, що знайшла закріплення в законодавстві деяких країн (Угорщина, Аргентина, Португалія, Іспанія, Мексика тощо).

Проте в українському законодавстві термін «обхід закону» зустрічається у ст.10 Закону України «Про міжнародне приватне право», яка має назву «Наслідки обходу закону». Ця стаття визначає, що діяння учасників приватних правовідносин, що спрямовані на підпорядкування іншому праву, в обхід положень зазначеного закону, є нікчемними.

Однією з проблем у теорії обходу закону є співвідношення обходу закону із застереженням про публічний порядок і імперативними нормами, що мають особливе значення.

Застереженням про публічний порядок називають чинне в ряді країн правило, згідно з яким іноземний закон, до якого відсилає колізійна норма, може бути не застосований і засновані на ньому права можуть бути не визнані судами чи іншими органами даної держави, якщо таке застосування закону чи визнання права суперечило б публічному порядку даної держави. Різниця між обходом закону і застереженням про публічний порядок полягає в їх предметі. Предметом обходу закону є недійсність дій, спрямованих на застосування некомпетентного закону, що має наслідком застосування іншого закону. Предметом застереження про публічний порядок є виключення застосування іноземного закону, якщо його застосування суперечить публічному праву країни суду.

Таким чином, різниця між обходом закону і застереженням про публічний порядок полягає в тому, що перший має суб'єктивну підставу застосування некомпетентних норм, а друге - об'єктивну підставу відмови від застосування іноземного права.

Відносини та зв'язки держави за своїм значенням поділяються на ті, які мають принципове значення, і на ті, які визначаються внутрішніми потребами та інтересами

держави в рамці систем внутрішньодержавних відносин. При зачіпанні життєвих властивостей держави (наприклад, суверенітету), ця держава буде впливати на міжнародні приватні відносини скоріше безпосередньо, ніж опосередковано через колізійне право. Така особливість зазначених засобів у міжнародному приватному праві отримала назву «імперативні норми, що мають особливе значення».

Різниця обходу закону і імперативних норм, що мають особливе значення, полягає в наступному: предмет обходу закону складають відносини недійсності угод. Предмет другого явища - забезпечення пріоритету і застосування зазначених норм, в порівнянні з правом, обраним відповідно до угоди сторін.

Деякі вчені, такі як А.І. Муранов і Ю.Г. Морозова, вважають, що той юридичний ефект, який повинен забезпечити обхід закону, в достатній мірі досягається застереженням про публічний порядок і імперативними нормами, що мають особливе значення.

У науці утвердилася думка, що усунення імперативних норм, які мають особливе значення, в результаті угоди сторін є неправомірним і обумовлює застосування норми про обхід закону. Слід підкреслити, що застосування цих імперативних норм не замінює собою юридичний ефект дії норми про обхід закону. Навпаки, усунення імперативних норм в результаті відповідної угоди є підставою для застосування норми про обхід закону.

З усього вищенаведеного ми можемо зробити висновок, що питання співвідношення обходу закону із застереженням про публічний порядок і імперативними нормами, що мають особливе значення, полягає у відмінності суб'єктивних і об'єктивних підстав застосування тих чи інших норм. Обхід закону являє собою суб'єктивну підставу визнання недійсним закону про застосовне право і дозволяє застосувати менш компетентний закон замість більш компетентного. Застосування застереження про публічний порядок і імперативних норм, що мають особливе значення, має своєю метою об'єктивну підставу виключення застосування іноземного права і безпосереднє застосування імперативних норм прямої дії.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЩОДО РОЗМЕЖУВАНЬ ПОНЯТЬ «ПРАВОВА ОСВІТА» ТА «ЮРИДИЧНА ОСВІТА»

Немченко Сергій Сергійович

кандидат юридичних наук, доцент, стипендіат програми імені Лейна Кіркланда відділу права й адміністрації Ягелонського університету

Понятійно-теоретичний апарат сучасної юридичної науки перебуває у стадії постійної трансформації, коли нові юридичні напрями і школи, на противагу позитивістському догматизму посттоталітарної юридичної науки, формують нові поняття і категорії та удосконалюють вже існуючі. Переосмислення охоплює всі юридичні галузі, проте найбільш актуальним у цьому контексті постала проблема формування сучасного бачення понятійно-категоріальних основ освітнього процесу як інструмента формування правосвідомості. У цьому розумінні актуальності набуває

правильне понятійне трактування таких базових термінів, як «правова освіта» та «юридична освіта».

Як значиться у словниках, правова освіта – це сукупність правового виховання і навчання праву. Сутність правового виховання полягає у формуванні правових установок, відносин, мотивів діяльності в сфері, регульованої правом. За допомогою правового виховання у людини розвивається почуття поваги до права, звичка дотримуватися законів без будь-яких відхилень, повага до держави як до стабілізуючому суспільство феномену, прагнення сприяти державним органам і громадським організаціям у зміцненні законності та правопорядку. За допомогою правового навчання поповнюються знання права, його норм і принципів; глибокі знання сприяють зміцненню позитивного ставлення до права, законам, необхідності їх виконання. Правовій освіті населення певною мірою сприяють правова пропаганда за допомогою засобів масової інформації, включення індивідів в юридичну практику, а також самовиховання і самоосвіта.

Правову освіту вчені розглядають як умову отримання знань, формування індивідуальних здібностей і навичок соціального функціонування в області права. Вона виконує дві основні функції: передача правових знань, навичок і вмінь, необхідних для нормальної життєдіяльності; формування правових ідей, почуттів, переконань у свідомості на відміну від інших видів соціального виховання особистості. Від рівня правової освіти залежить правова культура особистості, швидкість перетворення соціальної та правової норми в реальність повсякденній діяльності, переклад нормативних вимог у звичку. Система правової освіти повинна готувати людей вміти не тільки жити в громадянському суспільстві і правовій державі, але і створювати таке суспільство. Важливість вивчення правового виховання та освіти обумовлена тим, що в життя вступають нові покоління людей, і кожне покоління молоді засвоює досвід минулого, відчуває потяг до пізнання нових явищ, теорії та практики.

На загальнотеоретичному рівні, як правило, взагалі відсутнє як таке поняття професійної юридичної освіти. Поняття професійної юридичної освіти має бути виділено в якості самостійного в системі понять науки загальної теорії права і повинно увійти в понятійний ряд таких категорій, як правова освіта, правова культура суспільства, правова свідомість, професійне правова свідомість.

У той же час, термін «юридична освіта», на наш погляд, має дещо інший зміст. Цікавим на наш погляд видається визначення вищої юридичної освіти, дане в дисертаційному дослідженні Е. І. Курлаєвої «Юридична освіта і професійна свідомість юристів » (2005), де воно розуміється як сполучена з вихованням система підготовки фахівців, спрямована на засвоєння учнями сукупності професійно-юридичних знань, умінь, навичок ввідповідно до державного освітнього стандарту.
Під юридичною освітою Т. В. Воротиліна, та О. Н. Лаута розуміють особливий соціальний інститут, що складається з багатофункціональної системи підготовки фахівців, спрямованої на формування у студентів сукупності загальнокультурних і професійно-юридичних компетенцій за допомогою освітньої, виховної, наукової, організаційно-методичної діяльності, здійснюваної спеціальними (висококваліфікованими) науково-педагогічними кадрами.

Таким чином, зміст поняття «правова освіта» і «юридична освіта» не є тотожні, дані терміни вважаються окремими категоріями. Ми вважаємо поняття «правова освіта» більш широким, котре уміщує у собі поняття «юридична освіта», оскільки перше представляє собою безперервний процес впливу на свідомість індивіда щодо

обізнаності у правових нормах і звичаях, що у підсумку формує правосвідомість. Натомість «юридична освіта» виступає системою підготовки професійних фахівців у сфері правознавства, котра здійснюється у спеціалізованих освітніх установах.

Отже, розмежування даних термінів необхідне з точки зору однозначного їх застосування у сфері пояснення освітнього процесу з однієї сторони, а з іншої – пояснення набуття правових знань і юридичної компетентності фахівців.

THE REFUGEE POLICY-THE WORLD CHALLENGE FOR THE EUROPEAN UNION

Margaryta Popova
the third year student of the law faculty
Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

Nowadays, the Europe faced the world challenge and have to find the way how to handle hundreds of thousands of immigrants fleeing the Middle East and North Africa. Concerning this issue, the European Commission President Jean-Claude Juncker declared: “We need more Europe in our asylum policy. We need more Union in our refugee policy.” In order to understand the real sense of this words more clearly, let us consider the legal regulations of the refugee policy and make some analytical conclusions.

First of all, we would like to note the theory of «human as beneficiaries of the International law». According to it, human uses the benefits of the Intenational Law as a result of cooperation between different countries. It becomes more relevant concerning refugees, who are hostages of the international regulations of the refugee status. Recognizing that every individual is a beneficiary of international law, we would focus on the international regulations of the refugee crisis problem.

The centrepiece of the international refugee protection is the United Nations Convention relating to the Status of Refugees, adopted in 1951 (known as the 1951 Convention) and The 1967 Protocol. According to these legal acts, a refugee defines as: «A person who owing to a well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, is outside the country of his nationality and is unable or, owing to such fear, is unwilling to avail himself of the protection of that country; or who, not having a nationality and being outside the country of his former habitual residence as a result of such events, is unable or, owing to such fear, is unwilling to return to it…» What is more important to the real protection of the refugee rights is the establishment in the 1951 Convention the principle of non-refoulement, which means that no refugee shall be returned in any manner whatsoever to any country where he or she would be at risk of persecution. It is the essential thing each Contracting State should provide to realize the general idea of human rights protection.

Taking into consideration the refugee crisis in Europe, we should point out the regulations of the refugee policy in the EU. It exists the Dublin Regulation within the EU, which is aimed to ensure that one Member State is responsible for the examination of an asylum application, to deter multiple asylum claims and to determine the responsible Member State to ensure effective access to an asylum procedure. The Dublin III Regulation approved in July 2013 was expected to ensure higher standards of protection for asylum seekers, but it was based on the same principle as the previous ones, actually, it was saved the rule that the first Member State where finger prints are stored or an asylum claim is

lodged is responsible for a person's asylum claim. This main principle of the «Dublin System» provides the international problem in the time of the 2015 European migrant crisis. Moreover, the numerous Court challenges both at the European and national level showed the inability of the current system to provide fair, efficient and effective protection. The most famous decision in these sphere is M.S.S. v. Belgium & Greece (2011) of the European Court of Human Rights, that sets out inter alia Belgium had violated Article 3 and 13 of the ECHR by sending asylum seekers back to Greece under the Dublin Regulation. Similarly in December 2011 the Court of Justice of the EU in the case of NS & ME decided that Member States have an obligation not to transfer asylum seekers to Member States where they would face inhuman or degrading treatment in violation of Article 4 of the Charter.

Nowadays, we can see the situation, when the state interests (its sovereign) and the solidarity of the EU collide. Earlier, the Jean-Claude Juncker said: «We now need immediate action. We cannot leave Italy, Greece and Hungary to fare alone». On the other hand, the prime ministers of the Czech Republic, Poland, Slovakia, and Hungary declared that any proposal «leading to [the] introduction of [a] mandatory and permanent quota for solidarity measures would be unacceptable». The continent is split between former Soviet bloc nations and wealthier Western Europe.

The crisis of the «Dublin System» was foreseen earlier. For example, the ex-UNHCR, Mr. Ruud Lubbers, mentioned: «I fear that high protection standards will be difficult to maintain in a system which shifts responsibility to states located on the external border of the EU, many of which have limited asylum capacity» (Luxembourg, 29 January 2005). And now, Hungary stopped on 23 June 2015 receiving its applicants, Germany decided to suspend the Dublin Regulation, the Czech Republic also decided to defy the Dublin Regulation. It is obvious, that the main principle of «Dublin System» does not act any more.

We think, that the first step to find the solution of this crisis situation is to determine how much the EU countries are ready to limit their sovereignty to preserve solidarity within the continent and to ensure the protection of refugee rights. In this article we mean real refugees who satisfy the relevant criteria and do not consider the problem of job-hunters or the terrorism (it is the theme for another researches). The EU countries should remember the Charter of Fundamental Rights (2000) declares expressly that «the right to asylum shall be guaranteed...», and that no one may be removed to a state where he or she faces a serious risk of the death penalty, torture, or other inhuman or degrading treatment or punishment.

Let us make it clear, talking about the EU, we should mention that there is no full state sovereign. Becoming a part of the EU, the Member State agrees to limit its sovereign voluntary. Since the Treaty of Rome (TEEC) (1957) established the original European Economic Community, members of the expanding bloc have agreed to the “pool” sovereignty. The EU’s supranational features include a powerful European Commission, a European Parliament composed of legislators elected from Member States, and a European Court of Justice empowered to override domestic legislation at odds with EU law. So, Member States should remember their obligations and what is mentioned in the Preamble of the Charter: « the Union is founded on the indivisible, universal values of human dignity, freedom, equality and solidarity; it is based on the principles of democracy and the rule of law ».

Eiko R. Thielemann in his work «Towards A Common EU Asylum Policy: The Political Economy of Refugee Burden-Sharing» distinguished three principal options for refugee burden-sharing systems in the EU: (1) policy harmonisation, (2) quotas and (3) a

system based on market mechanisms. It is well known, that the EU chose the quotas system, trying to cope with the situation. The EU ministers in September voted in a plan to set binding quotas on EU countries to accept migrants, but a consensus was not reached. That is why the EU should consider, also, other options.

According to the policy harmonisation "to achieve a more equitable distribution of burdens in this area is to take a common policy approach through the harmonizing of domestic refugee legislation." It means to provide the range of the same standards though countries (of course, according to their resources) to avoid the situation, when one county is more wanted to stay than another one (what we can see with Germany). As the market mechanisms the scientist proposed the next ones: 1) one model is based on the idea of voluntary offers by states to accept refugees into their territory? but seems unreal in current conditions; 2) A state's quota would make Member States responsible for a certain number of refugees and they are permitted to trade their quota by paying others to fulfill their obligations. In our opinion, this system is more acceptable and effective, than to force another countries to accept the majority choice; 3) Countries can contribute to refugee protection in two principal ways: proactively, through peace-keeping/making and reactively, by providing protection for displaced persons. The point is burden-sharing initiatives, if they are to strengthen refugee protection, need to be aware of variations in states' preferences in this area and need to recognize comparative advantages possessed by individual states in this area.

So, nowadays, the EU counties should find the compromise immediately and express the unite vision on the modern migrant crisis, remembering the general idea of the human value, recognizing the human as the beneficiary of the international law and taking responsibility for it.

Scientific adviser: Berezhna Kateryna, Candidate of Legal sciences, associate professor of the International Law and Comparative Jurisprudence department of Oles Honchar Dnipropetrovsk National University.

ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ У 2014-2015 РР.

Постоловська Анастасія Олегівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
ДВНЗ «Національний гірничий університет»

Збройні конфлікти - частина подій в історії на землі. Тільки після Другої світової війни, за підрахунками вчених, у світі відбулося понад 100 різних за своїми масштабами збройних конфліктів. Під час яких, загинуло десятки тисяч мирних жителів, зруйновано безліч цивільних об'єктів, включаючи культурні та історичні цінності світового значення, завдано шкоди навколишньому середовищу. У 68 країнах світу, на полях, де проходили бої, залишилося близько 110 млн. бойових снарядів і мін, які щодня калічать ні в чому не винних людей похилого віку і дітей. З цієї ж причини, не можуть бути використані тисячі гектарів родючих земель, що ускладнює ведення сільськогосподарської діяльності населенням на даній території.
Реакцією світової спільноти на збройні конфлікти став розвиток міжнародного гуманітарного права (далі МГП), застосовуваного в період таких конфліктів.

Діяльність держав в незвичайних, екстремальних умовах міжнародних відносин - в період війни - регулюється принципами і нормами, що відносяться до МГП, норми якого починають використовувати в період збройних конфліктів.

Ще в 1864 р. швейцарський уряд скликало дипломатичну конференцію, в якій взяли участь 12 держав. Була підписана перша багатостороння Конвенція про захист поранених і хворих під час війни (1864). Вона стала першим документом МГП, до якої поступово приєдналися понад 50 країн світу.

На сьогоднішній день, МГП включає в себе безліч міжнародно-правових актів, що регулюють відносини держав під час збройних конфліктів. Основними з них є Женевські конвенції 1949 р. та Додаткові Протоколи I та II до Женевських конвенційщо стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (1977 р.). Україна ратифікувала ці документи.

Поняття «закони і звичаї війни» історичне. Воно застосовується з давніх часів для позначення норм, що діють в період збройних конфліктів. Виходячи з цього, міжнародне гуманітарне право - це система міжнародно-правових принципів і норм, що регулюють відносини між суб'єктами міжнародного права (воюючими сторонами) в період збройних конфліктів з метою обмеження застосування жорстоких методів і засобів ведення війни, захисту її жертв і встановлюють відповідальність за їх порушення.

Війна, збройний конфлікт - явища соціальні, вони є продовженням політики насильницькими методами; в них, як правило, протистоять один одному держави, ведучи між собою збройну боротьбу. Факт існування міжнародного гуманітарного права не означає, що узаконений сам факт війни як такої. Джерела МГП встановлюють принципи, які забезпечують єдність і системність цієї галузі міжнародного права.

Основними принципами МГП є:
- гуманізація збройних конфліктів;
- захист жертв війни;
- обмеження воюючих у виборі методів і засобів ведення війни;
- захист цивільних об'єктів;
- захист інтересів нейтральних держав;
- відповідальність за порушення норм міжнародного гуманітарного права.

Положення гуманності містяться у всіх Женевських конвенціях 1949 р, Додаткових Протоколах I та II 1977 р. У них пропонується завжди відноситься гуманно до військовополонених (ст.13 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими), після кожного бою «вживати всіх можливих заходів до того, щоб розшукати і підібрати поранених і хворих, захистити їх від пограбування і поганого ставлення, забезпечити їм необхідний догляд »(ст.18 Женевської конвенції про поліпшення долі поранених, хворих, осіб, потерпілих корабельну аварію, зі складу збройних сил на морі). Ст. 14 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни передбачено «захистити від дії війни поранених і хворих, інвалідів, людей похилого віку, дітей до 15-ти років, вагітних жінок і матерів з дітьми до 7-річного віку».

Щодо статусу цивільних осіб, які взялися за зброю, в боротьбі проти окупантів, то міжнародними нормами встановлено: «цивільні особи залишаються під захистом і діями міжнародного права, що випливають з встановлених звичаїв, з принципів гуманності та з вимог суспільної свідомості».

Сьогодні в Україні відбуваються жахливі події. Російська Федерація порушила післявоєнну систему безпеки в Європі після анексії Криму і військового вторгнення на територію Східної України та створила небезпечний прецедент перекроювання державних кордонів в XXI столітті. Безпрецедентне нехтування міжнародним правом з боку уряду Росії призвело до масштабних трагічних наслідків насамперед для України: вбивства і тортури військових, громадських активістів та мирних громадян; знищення заводів та фабрик, лікарень та шкіл; викрадення і сфабриковані кримінальні переслідування громадян України; катастрофічна соціально-економічна ситуація в Луганській і Донецькій областях. За останніми даними ООН, за час конфлікту на сході України загинуло більше 3600 людей, ще близько 8500 отримали поранення.

Своїми агресивними діями відносно України Російська Федерація порушила міжнародні угоди: Статут ООН; Декларацію про принципи міжнародного права 1970 року; Декларацію про неприпустимість втручання у внутрішні справи держави; Декларацію про неприпустимість інтервенції і втручання у внутрішні справи держави 1981 року; Декларацію про захист незалежності і суверенітету 1965 року; Заключний акт Наради з безпеки і співпраці в Європі; Будапештський меморандум між Україною, РФ, США і Великобританією про гарантування суверенітету і територіальної цілісності України 1994 року.

Науковий керівник: Головачова Кристина Григорівна, PhD, старший викладач кафедри конституційного та адміністративного права ДВНЗ «Національний гірничий університет».

ҐЕНЕЗА СВІТОВИХ НАУКОВИХ КОНЦЕПЦІЙ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У XX-XXI СТОЛІТТЯХ

Потапова Кристина Вадимівна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На сучасному етапі історичного розвитку існує чотири покоління прав людини, які спочатку теоретично втілилися у наукових концепціях прав і свобод, а потім практично виявилися у розширенні правового статусу людини і громадянина.

Двадцяте століття для філософії права стало полемічним етапом, адже з'явилася велика кількість наукових концепцій та поглядів на правовий статус людини і громадянина. Спільним для всіх політико-правових теорій та ідей XX ст. стало те, що базисом для їхнього розвитку виступала парадигма відродження теорії природного права. Серед найбільш значимих правових концепцій цього періоду можна виділити наступні: неотомізм (М. Марітен, Ж. Дабен, І. Месснер); неокантіанство (П. Новгородцев, Р. Штаммлер, Г. Радбрух); неогегельянство (Ю.Біндер, Б. Кроче, Г. Геллер, Е. Шпрангер); екзистенціальну рефлексію природного права (М. Мюллер, Е. Фехнер, В. Майхоффер) тощо. Існуючі концепції про правовий статус людини і громадянина стали доктринальним підґрунтям для подальшого документального закріплення основоположних прав та свобод. З огляду на це, важливо зазначити про світові правові документи XX ст., адже наука і законотворчість є взаємозалежними явищами.

Майже на всіх етапах історичного розвитку суспільства у правовій науці домінувала природна концепція прав і свобод людини, відповідно до постулатів якої,

вони визнавалися вищої соціальною цінністю та мали невідчужуваний характер. Прикладом закріплення таких гуманістичних поглядів стала прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. Загальна Декларація прав людини. У ч. 1 ст. 2 Декларації закріплено її гуманістичний характер та проголошено принцип людської рівності у правах та свободах: «Кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища».

У доповнення до зазначеного правового акту Радою Європи пізніше було прийнято Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. для забезпечення ефективної реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина. Відзначимо, що, окрім закріплення прав і свобод людини, Конвенція виконує і охоронну функцію, адже її ратифікація європейською спільнотою ознаменувала створення Європейської комісії з прав людини та Європейського суду з прав людини. Важливим гуманістичним сенсом Конвенції було розширення поглядів на правовий статус людини – це пояснюється тим, що до усталеного словосполучення «права та свободи» додаються і «заборони»: катування, нелюдського поводження чи покарання, смертної кари, дискримінації, рабства і примусової праці, покарання без закону, висилання з території держави громадянства тощо.

Наступними нормативними актами, які закріплювали комплекс прав та свобод людини і громадянина, стали прийняті у 1966 р. на рівні ООН Міжнародні пакти. Слід зазначити, що втілені у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права норми у подальшому дістали назву «права першого покоління», а у Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права – «права другого покоління». З прийняттям цих важливих документів та двох Факультативних протоколів до них ознаменувався розвиток наукових дискусій про покоління прав людини.

Слід відзначити, що в рамках поширення концепції природної рівності всіх людей у др. п. XX ст. на рівні ООН та інших міжнародних організацій приймалися наступні правові акти світового значення: *Конвенція* ООН про правовий статус апатридів (*1954 р.*) Віденська конвенція про дипломатичні зносини (1961 р.), Віденська конвенція про консульські зносини (1963 р.), Декларація про права людини відносно осіб, що не є громадянами країни, в якій вони проживають (1985 р.) тощо. Відповідні правові документи мали як законодавче, так і наукове значення для уніфікації правових статусів громадян певної держави з іноземцями за обсягом прав, свобод та обов’язків.

Стосовно розвитку світових наукових поглядів на правовий статус людини і громадянина у п. п. XXI ст., то слід вказати на загальносвітову тенденцію розширення обсягу прав і свобод людини. Крім того, на етапі XXI ст. можна говорити про оформлення четвертого покоління прав людини, передумовами для закріплення якого стали досягнення у генетиці, медицині, високих технологіях, мікробіології тощо. Наприклад, до таких прав можна віднести: право на клонування, право на евтаназію, право на зміну статі, право на одностатевий шлюб, право на штучне запліднення, право на доступ до світової мережі Інтернет. В аспекті розгортання світових наукових дискусій XXI ст. про правовий статус людини і громадянина дискусійними моментами залишаються такі, як: подолання правового нігілізму, надання сексуальним меншинам прав на самовизначення, викорінення прискіпливого

ставлення до громадян інших рас або певних національностей, встановлення меж моральності при розробленні нових прав і свобод для людини.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що кожен історичний етап розвитку людства характеризувався домінуванням певної концепції про правовий статус людини і громадянина, що було обумовлено рівнем розвитку суспільства, ментальністю та колективною правосвідомістю. На нашу думку, наукова полемічність дозволяє кожній людини сформувати власне бачення правового статусу, погодившись чи не погодившись з певною концепцією.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В ЗДІЙСНЕННІ ПРОЦЕДУРИ ПРОСТАВЛЕННЯ АПОСТИЛЯ АБО ЗДІЙСНЕННЯ КОНСУЛЬСЬКОЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ

Приходько Олександра Едуардівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Київський Національний Університет імені Тараса Шевченка

Щоб документ отримав право на існування в міжнародному обігу, тобто на застосування в інших країнах, його необхідно легалізувати – іншими словами, підтвердити дійсність документа, а також дійсність підписів та печаток, що скріплюють його, якщо інше не передбачено міжнародними договорами. Отже, легалізація документів необхідна для надання документу юридичної сили на території іншої держави.

Міжнародним правом на сьогодні визначаються наступні ключові способи легалізації документів:

1. консульська легалізація;
2. проставлення штампу «Апостиль» чи апостиляція.

Легалізація – правове поняття, яке дуже часто зустрічається у законодавчо-нормативній базі України. Консульська легалізація є історично першою формою підтвердження достовірності документу для використання його на території іншої держави.

Порядок консульської легалізації офіційних документів встановлюється Віденською конвенцією «Про консульські зносини» 1963 року, міжнародними договорами та чинним законодавством України.

Консульська легалізація офіційних документів – це процедура підтвердження дійсності оригіналів офіційних документів або засвідчення справжності підписів посадових осіб, уповноважених засвідчувати підписи на документах, а також дійсності відбитків штампів, печаток, якими скріплено документ. Легалізація в установленому порядку документа надає йому право на існування в міжнародному обігу.

З метою спрощення процесу 1961 року в рамках Гаазької конференції з міжнародного приватного права була розроблена Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів. Під легалізацією розуміється тільки формальна процедура, яка може вимагатися для посвідчення автентичності підпису,

якості, у якій виступала особа, що підписала документ, та автентичності відбитку печатки або штампу, якими скріплений документ – проставлення апостиля компетентним органом держави, в якій було складено відповідний документ.

Апостиль (з фр. apostille) – спеціальний штамп апостиляції, що засвідчує дійсність підписів, статусу осіб, печаток; підтвердження підписів і печаток на офіційних документах апостилем робить ці документи чинними в усіх країнах-учасницях Гаазької конвенції.

Сенс Конвенції полягає в тому, що перевірка підпису посадової особи і її печатки покладається не на закордонний орган в країні - адресата документа, яким об'єктивно це буде зробити надзвичайно складно, а на орган країни походження документа. За результатами цієї перевірки на документ в країні походження проставляється штамп (апостиль), форма якого є універсальною для всіх країн - учасниць Конвенції, а тому легко розпізнавана в будь-якій державі. Після цього орган країни - одержувача документа перевіряє лише наявність апостилю.

Згідно до статті 1 вищезазначеної Конвенції її дія поширюється на офіційні документи, які були складені на території однієї з Договірних держав і мають бути представлені на території іншої Договірної держави. Офіційними документами вважаються: документи, які виходять від органу або посадової особи, і що діють у сфері судової юрисдикції держави, включаючи документи, які виходять від органів прокуратури, секретаря суду або судового виконавця; адміністративні документи; нотаріальні акти; офіційні свідоцтва, виконані на документах, підписаних особами, у їх приватній якості, такі як офіційні свідоцтва про реєстрацію документа або факту, який існував на певну дату, та офіційні і нотаріальні засвідчення підписів. Кожна з Договірних держав звільняє від легалізації документи, на які поширюється ця Конвенція і які мають бути представлені на її території.

Акцентуємо увагу на тому, що ця Конвенція скасовує не легалізацію в цілому, а лише вимогу дипломатичної або консульської легалізації офіційних іноземних документів. Головна мета Гаазької конвенції – звести цю процедуру до єдиної формальності, що використовується дипломатичними або консульськими агентами держави, на території якої повинен бути представлений документ.

Апостилювання – це один із правових режимів визнання юридичної чинності документів, які мають використовуватися за кордоном. Апостиль виник як альтернативна і універсальна процедура підтвердження чинності іноземних документів. На відміну від консульської легалізації, на апостилювання витрачається менше часу, а документи з апостилем можуть використовуватися в різних країнах, а не в одній.

Проставляти апостиль не потрібно, якщо закони, права або звичаї, що діють у державі подання документа, або домовленість між двома або декількома країнами - учасницями Конвенції скасовують, спрощують дану процедуру або звільняють від легалізації. Україна приєдналась до Гаазької Конвенції 10 січня 2002 року, Конвенція набула чинності для України 22 грудня 2003 року, відтак 98 держав-учасниць Конвенції, відмовилися у відносинах із Україною від вимоги повної консульської легалізації офіційних документів і перейшла на спрощену процедуру апостилювання.
Чинне законодавство України передбачає як порядок здійснення апостилювання документів, так і встановлює вичерпний перелік органів та посадових осіб, що наділені такою компетенцією. Також законодавство визначає межі компетенції кожного з таких органів (тобто перелік документів, щодо яких тим чи іншим органом здійснюється апостилізація).

Апостилюванню підлягають тільки офіційні документи.

Таким чином, і консульська легалізація, і апостилювання є формами підтвердження достовірності офіційного документу для використання його за межами країни походження. Обидві вказані процедури передбачають підтвердження такої достовірності компетентними органами країни походження документу (апостилюваня), або спільними діями компетентних органів країни походження і країни призначення (консульська легалізація).

Науковий керівник: Задирака Наталія Юріївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ІНСТИТУТ ВИКОНАВЦЯ ЗАПОВІТУ В РІЗНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ СВІТУ

Рибалка Олександра Олександрівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Законодавство різних країн має характерні для національної правової системи норми, які регулюють спадкові відносини, у тому числі й ті, що виникають під час виконання заповіту.

Виконання заповіту — процес реалізації волі спадкодавця, яка виражена в заповіті. Призначення виконавця заповіту є одним із видів заповідальних розпоряджень. Правова мета призначення виконавця заповіту полягає у забезпеченні виконання заповідальних розпоряджень належним чином й у встановлений строк, визначений змістом заповіту, оскільки самого спадкодавця на момент виникнення правовідносин з виконання заповіту немає в живих.

Метою даної статті є порівняльно-правовий аналіз інституту виконавця заповіту англосаксонської, романо-германської та релігійно-традиційної правових систем світу.

Дане питання розглядається в наукових працях: Ніконова М.В., Пушкіна О.А., Бичківський О.О., Шимон С.І., Кутузов О.В. та інші.

Найбільш широкого застосування зазначений інститут набув у Російській Імперії, де виконавцем заповіту («душеприказчиком») призначали переважно особу, яка не була близьким родичем заповідача, з якою останній знаходився у близьких, дружніх стосунках. Власне, назва «приказчик» набула розповсюдження в Стародавній Русі ще в заповітах XIV–XV ст. Такій особі спадкодавець доручав відпускати на волю людей, стягувати борги, виділяти частину спадщини на спомин душі.

Виконання заповіту врегульоване у гл.88 ЦК України. Згідно зі ст.1286 ЦК України заповідач має право на призначення виконавця заповіту. Він може доручити виконання заповіту фізичній особі з повною цивільною дієздатністю або юридичній особі (виконавцеві заповіту).

Право країн романо-германської правової системи виходить з поняття спадкування як універсального правонаступництва, яке означає, що до спадкоємців переходить усе майно спадкодавця, уся сукупність прав і обов’язків, які існували в нього на момент смерті. Необхідно зазначити, що при отримання спадку спадкоємця у континентальній системі права управління майном та погашення боргів перед

кредиторами здійснюється безпосередньо спадкоємцями. Існують випадки, коли спадкодавець у заповіті призначає виконавця заповіту, проте це не є правилом.
Наприклад, у законодавстві Німеччини (пар.1947 НЦК) встановлюється, що всі права й обов'язки переходять до спадкоємців у момент смерті спадкодавця без вчинення ними будь-яких спеціальних дій. У випадку спадкування за заповітом його виконання покладається на виконавця заповіту (пар. 2197—2200 НЦК), особа якого визначається в самому заповіті, за дорученням заповідача третіми особами або призначається судом.

За Цивільним кодексом Іспанії, якщо призначена спадкодавцем особа не висуває заперечень проти того, щоб бути виконавцем заповіту протягом шести днів з моменту, коли йому стало відомо про таке призначення, і протягом шести днів з моменту смерті заповідача, вважається, що ця особа прийняла на себе обов'язки виконавця заповіту.

Законодавством Франції передбачено, що спадкоємці за законом і універсальні легатарії автоматично стають власниками спадкового майна з моменту смерті спадкодавця без додаткового спеціального акту судових органів.
В англосаксонській системі права склалася інша ситуація. Спадкове майно переходить до виконавця (зазначається в заповіті) чи адміністратора (призначається судом якщо має місце спадкування за законом чи, якщо виконавець відмовився від здійснення свого обов'язку). Виконавець заповіту, або, відповідно, адміністратор ліквідовує всі справи спадщини: лише до нього звертаються кредитори і тільки він стягує борги, які належали спадкодавцю. Після ліквідації справ спадщини адміністратор передає її спадкоємцям відповідно до закону, а виконавець розподіляє її відповідно до заповіту.

У Великобританії та США спадкове майно передається особистому представникові спадкоємця на умовах довірчої власності (трасту), в якій він виступає довірчим власником і управляє майном в інтересах спадкоємців (бенефіціаріїв) та відповідно до волі спадкодавця. Довірчий власник здійснює всі необхідні дії, пов'язані з управлінням довіреним йому майном, зокрема: погашає борги спадкодавця відповідно до встановленої законом черговості, пред'являє вимоги до боржників спадкодавця; укладає необхідні для нормального функціонування майна (підприємства) угоди; у разі потреби звітує перед судом про всі вчинені ним дії. Особливістю американської системи права є наявність органу спеціальної юрисдикції. У більшості штатів він називається Судом затвердження заповітів (Probate Court), в деяких штатах - Surrogate's Court (Нью-Йорк) або Orphan's Court (Пенсільванія).

У країнах мусульманського права розподілом успадкованого майна займається особа, яка обирається спадкоємцями, або яка призначається духовенством для розподілу спадщини - Касим. Касим повинен бути повнолітнім, мусульманської віри, в повному розумі і користуватися загальною повагою одновірців. До розподілу спадщини між спадкоємцями повинні бути сплачені витрати на поховання покійного, всі його боргові зобов'язання. Боргові вимоги, що можуть виявитися після розділу майна, стягуються з усіх спадкоємців пропорційно отриманим ними частками.

Таким чином, правове регулювання інституту виконавця заповіту в різних правових системах світу має ряд своїх відмінностей що зумовлені національними, історичними та релігійними особливостями.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

АСПЕКТИ ІМПЛАМЕНТАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ-ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Росточило Владислав Павлович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Сучасна правова система України належить до романо-гарманської групи, але має такі елементи, які були запозичені з англосаксонської правової системи. Така тенденція пояснюється зближенням національних систем на Європейському рівні. Щоправда не виключає можливість існування цих істотних відмінностей українського національного законодавства . При визначенні характеру державного права України та його співвідношення з іншими правовими системами Європи, насамперед необхідно відмовитись від класичного поділу права на «правові сім`ї». Це можливо хіба що в межах однієї «правової сім`ї», що не є дуже продуктивним, оскільки усі її члени перебувають на приблизно однаковому рівні розвитку.

У процесі побудови суверенної, незалежної, демократичної, правової, соціальної держави Україна все більш актуальним постає питання про визначення ролі України у міжнародному співробітництві. Поглиблення сталих економічних зв’язків держав веде до розширення взаємодії їх правових систем. Сьогодні в ст. 9 Конституції України закріплено положення про те, що «чинні міжнародні договори, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України». Таким чином, загальновизнані норми міжнародних нормативно-правових актів є складовою частиною кримінально-процесуального права. Водночас, імплементуючи міжнародні положення у кримінально-процесуальну сферу спеціалісти права повинна пам’ятати не лиш про те, що вони створюють нову правову систему процесуальних гарантій прав людини і громадянина, а, в першу чергу, про те, що міжнародно-правовий договір України не повинен суперечити Конституції.

Метою даної статті є вивчення та всебічне узагальнення імплементаційного процесу норм міжнародного права до кримінально-процесуального законодавства України.

Згідно ст. 8 Основного закону Конституція має найвищу юридичну силу і містить норми прямої дії. Таким чином, принцип верховенства конституційних положень передбачає пріоритет норм міжнародного договору над законами України, але в тій частині, що не суперечить Конституції. Для врегулювання конфліктів, які виникають під час правозастосування норм на законодавчому рівні ч.2, ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України», містить таке положення «якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору» . Тому, ратифікуючи норми міжнародного права необхідно слідкувати, щоб вони не суперечили

Конституції, інакше, беручи на себе міжнародні зобов`язання, держава створює правову колізію, що призведе до їх не виконання.

Отже, імплементація норм міжнародного права відбувається в межах вищезазначених норм Конституції України.

Світова практика передбачає різні механізми взаємодії норм міжнародного та внутрішньодержавного права, які базуються на положеннях конституцій держав. Більшість країн є моністично орієнтованими і визнають за міжнародною нормою статус, рівний нормі національного права або верховенство норми міжнародного права над законом. Для таких держав є характерним такий спосіб як відсилка, яка ділиться на два види: генеральна, що передбачає статус всіх міжнародних договорів і часткова, яка застосовується до конкретного закону, який містить норми, що суперечать конкретному положенню договору. Для дуалістично орієнтованих країн характерним такий спосіб як інкорпорація, тобто введення в дію міжнародного договору або звичаю на території держави спеціальним законом.

На нашу думку, відносно кримінально-процесуального права України, норми міжнародного права повинні містити основоположні принципи нормотворення в цій галузі правовідносин для визначення механізму їх регулювання. Міжнародні норми застосовуються безпосередньо для регламентації процесуальної діяльності на певній стадії кримінального процесу через реалізацію прав та обов'язків учасників та їх галузеві інститути, у випадках, якщо це передбачено законодавством.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального та адміністративного права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ІНСТИТУТ ЕКСТРАДИЦІЇ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ ТА ЙОГО ПРАВОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Самойленко Андрій Костянтинович
студент IV курсу юридичного факультету
Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

Інститут екстрадиції у сучасним умовах глобалізації та міждержавного співробітництва відіграє ключову роль у становленні, закріпленні та розвитку відносин між державами на світовій арені.

Слід зауважити, що кожна окремо взята держава сама визначає для себе пріоритетні напрями співпраці та зносин з іншими державами, об'єм своєї участі, включаючи організаційні та правові форми, у яких вона функціонує.

Незважаючи на те, що питання екстрадиції привертає до себе увагу багатьох юристів, науковців та практиків – сам інститут екстрадиції недостатньо вивчений та має ряд прогалин: нормативне регулювання екстрадиції на міжнародно-правовому та внутрішньодержавному рівні не має чіткого закріплення та довершеної форми; екстрадиційна практика переживає період інтенсивного розвитку з урахуванням викликів міжнародній спільноті з боку транснаціональної злочинності і тероризму; інститут екстрадиції, як самостійний інститут права є відносно новим явищем в міжнародно-правовій практиці держав і новоутворенням у міжнародному праві та ін.

На сьогоднішній день по всьому світові, в тому числі і в Україні, яка уклала двосторонні договори з Азербайджаном, Бразилією, Вірменією, Грузією, Китаєм,

Фінляндією та деякими іншими країнами, склалася практика надання допомоги у кримінальних справах міждержавного значення та видання злочинців. Мова йде про формування самостійного інституту екстрадиції.

Згідно з думкою Р.М. Валєєва, інститут екстрадиції являє собою заснований на міжнародних договорах та загальновизнаних нормах й принципах міжнародного права акт правової допомоги, який полягає в передачі обвинуваченого або засудженого державою (на території якої він знаходиться) державі, яка вимагає його передачі (на території якої ця особа скоїла злочин чи громадянином якої вона є), чи державі, яка потерпіла від злочину, для притягнення її до кримінальної відповідальності та покарання. Враховуючи це, механізм притягнення особи, що скоїла злочин має пряму дію, відповідно до норм і принципів міжнародного права.

Варто зауважити, що Н.А. Сафаров у своїй праці зазначає, що екстрадиція є найважливішим міжнародно-правовим актом, роль якого виходить далеко за рамки одних лише двосторонніх міждержавних відносин і який варто розглядати як зміцнення та вдосконалення міжнародного правопорядку. Питання щодо осіб, які скоюють злочини і переховуються на території іноземної держави, відповідно до норм міжнародного права повинні негайно приводитися в дію механізми, що забезпечують затримання і видачу їх країні громадянства чи державі, на території якої був скоєний злочин, чи іншій заінтересованій державі з метою притягнення до відповідальності, визначення міри покарання або виконання винесеного вироку. Іншими словами, екстрадицію можна трактувати як процес передачі злочинців державою, в якій вони переховуються, державі, яка їх розшукує, акт передачі особи державі, яка має право її карати, формальну передачу особи однією державою іншій, передачу обвинуваченої чи засудженої особи державі, на території якої вона вважається засудженою.

Якщо взяти до уваги, що питання практичної реалізації екстрадиції на міжнародному рівні є малорозвиненою – в Україні дана ситуація є ще гіршою. Цьому передують такі фактори:

Відсутність самої процедури екстрадиції, що зумовлює невідкладну необхідність внесення змін та доповнень до відповідних законодавчих актів з метою підвищення рівня захисту прав особи, що підлягає видачі;

Колізійність тлумачення назв злочинів міжнародного характеру у різних внутрішньодержавних системах. Зазвичай, не прослідковується повна ідентифікація назви злочину та його змісту в різних країнах, що зводиться до питання відсутності чітко визначеного переліку ознак, які б визначали діяння, незалежно від його назви, як екстрадиційне. Головним є не співпадіння назви злочину в різних державах, а збіг самих діянь, тобто визнання їх як злочинних;

Поява нового критерію визначення екстрадиційних злочинів – тяжкість делікту із вказівкою на мінімальний строк покарання, який передбачений для нього законодавчо. Суть проблеми полягає в тому, що у різних країнах за одне й те ж саме діяння може призначатися різне покарання;

Відсутність однієї єдиної думки, що стосуються визначення строків давності, які у договорах виступають однією з підстав відмови у видачі. В теоретичному аспекті це питання не вирішено й по сьогоднішній день, що і спричиняє низку практичних проблем, котрі виникають, перш за все, навколо того, за законодавством запитуючої чи запитуваної країни повинні обчислюватися ці строки.

Варто відзначити, що даний перелік актуальних проблем з даної тематики не є вичерпним та знаходиться на стадії вивчення, аналізу та розробки відповідних нормативно-правових норм регулювання та ефективних механізмів застосування.

Отже, беручи до уваги вищесказане, на сьогоднішній день все гостріше постає питання функціонування інституту екстрадиції в цілому, як такого та його застосування в Україні, зокрема. У сучасних умовах інститут екстрадиції виступає як самостійний і важливий інститут міжнародного права. Норми інституту екстрадиції, концепції, процедури та принципи відіграють чи ненайголовнішу роль у розвитку правової допомоги та міждержавного співробітництва, у забезпеченні правових гарантій дотримання інтересів, прав і свобод особистості, суспільства і держави, у вирішенні завдань щодо боротьби із транснаціональною злочинністю, тероризмом та іншими негативними проявами будь-де.

Науковий керівник: Панфілова Юлія Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі.

ПРАВОВА ПРИРОДА «ГУМАНІТАРНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ»

Синьогіна Ольга Сергіївна

Студентка V курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончар

У вітчизняній науці міжнародного права проблематика гуманітарної інтервенції тривалий час залишалось поза увагою вчених. Але розгалужена практика апелювання до терміну «гуманітарна інтервенція» серед політичних кіл різних країн та на міжнародному рівні визначає актуальність розгляду даного питання.

Пропонуємо до розгляду широке за змістом тлумачення терміну: «гуманітарна інтервенція» - це втручання, пов’язане із застосуванням воєнної сили, здійснюване однією державою або групою держав у внутрішні справи іншої держави з метою усунення масових й грубих порушень прав людини у цій державі, якщо вона не бажає чи неспроможна самостійно захистити права людини на власній території.

Для розуміння питання «гуманітарна інтервенція» варто розглядати як відправний пункт доклад Міжнародної комісії з інтервенції та державного суверенітету «Відповідальність із захисту». Така назва умисно скеровує нашу свідомість до певного кута зору, проте сам доклад не несе в собі якісного виправдання будь-якій інтервенції, і не стає підґрунтям для її легітимації.

Спираючись зокрема на вищезазначений доклад, визначимо, що було б доцільно говорити про втручання у внутрішні справи держав лише за наявності рішення Ради Безпеки, адже колективне рішення багатократно зменшує можливість ухвалення суб’єктивного рішення порівняно із одноособовим вирішенням питання.

Вагомим внеском докладу стало безпосереднє визначення принципів воєнного втручання, проте особливої уваги заслуговують перелічені там ситуації, які виключають наявність достатніх підстав для здійснення воєнного втручання:

систематична расова дискримінація, або систематичне ув’язнення та інші репресії політичних опонентів;

воєнний переворот (На думку авторів доповіді, цей випадок безпосередньо потребує воєнної підтримки, яка може бути надана в рамках самозахисту, який передбачено ст. 51 Статуту ООН);

використання воєнної сили державою для порятунку своїх громадян на території іншої держави;

використання сили у відповідь на терористичну атаку на територію держави або її громадян (Дана ситуація також прямо передбачає подальшу координацію дій відповідно до ст. 51 Статуту ООН та загальних положень VII глави).

Погоджуючись із такими виключеннями, багато дискусій на тему «гуманітарної інтервенції» втрачають свій сенс.

Крім того зазначимо, що, на нашу думку, варто розподілити ситуації, щодо яких ставиться питання про воєнну інтервенцію, на ті, що провадяться за згодою держави, та такі, що провадяться без відповідної згоди. Відповідно, всі ситуації втручання у внутрішні справи, які отримали згоду офіційного уряду, самі по собі виключають наявність інтервенції, та мають розглядатися у контексті надання узгодженої допомоги.

Спираючись на шість необхідних критеріїв, визначених в докладі Міжнародної комісії з інтервенції та державного суверенітету «Відповідальність із захисту», розглянемо як приклад лише деякі здійснені акти «гуманітарної інтервенції».

Законність повноважень, що передбачає наявність санкції Ради Безпеки, була відсутня під час втручання в Югославію 1999 року, операцій в Ліберії 1991 рік, Іраку 2003 рік, Афганістані 2001 рік та Лівії 2011 року.

Достатні підстави, що передбачають наявність чи можливість «великого масштабу» втрати людського життя через геноцид, етнічні чистки, терор, насилля, не містять визначення «великого масштабу». Відповідно немає можливості здійснення повноцінного аналізу за даним критерієм.

Вірні мотиви, що передбачають пріоритет гуманітарних цілей, були лише прикриттям для реалізації особистих інтересів певних держав під час вищезазначених інтервенцій.

Використання сили як останнього засобу, пропорційність шкоди та користі і розумні шанси на успіх взагалі видаються такими, що не були враховані під час здійснення відповідних операцій.

У підсумку отримуємо загальне уявлення про сучасну «гуманітарну інтервенцію» як про дипломатичні хитрощі політиків на міжнародній арені. Сама сутність поняття «інтервенція» не змінилася з часу початку її використання, а додання слова «гуманітарний» відіграє відволікаючу та прикрашаючу роль.

На теперішній час всі спроби надати «гуманітарній інтервенції» правового обґрунтування не мали успіху. І це не дивує, оскільки, міжнародним співтовариством вже створене достатнє правове підґрунтя для підтримання і збереження або відновлення порушеного миру і безпеки. Потрібно лише своєчасно і розумно втілювати його на практиці.

Крім того, погоджуючись із тим, що воєнні дії мають бути застосовані лише у виключних випадках, додатково наголосимо на тому, що такі дії зупинять або приборкають лише результат, а не виключать істотну причину порушень фундаментальних прав і свобод людини. Для усунення причин потрібне не «хірургічне втручання», а правова, політична, економічна підтримка, яка б дійсно допомогла певному соціуму самостійно знайти шлях вирішення своїх проблем.

Міжнародна співпраця має залучати та скеровувати держави до відповідних перетворень їх внутрішньої будови.

Всі норми міжнародного права ґрунтуються на державному суверенітеті та зберігають свою актуальність, отже потрібно спиратися на них проводячи зовнішню політику.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

«ВЕЛИКИЕ ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ ОТКРЫТИЯ» И ЭВОЛЮЦИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ XV-XVII вв.

Смирнова Виктория Сергеевна
студентка I курса юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

XV–XVII века для Западной Европы – это период, когда экономика замерла в ожидании прогресса, заставившего европейцев двигаться вперед, поскольку феодальные отношения в сельском хозяйстве Англии, Испании, Португалии, Франции исчерпали себя, что находило отражение в гражданских войнах, истощении земельных и трудовых ресурсов, активизации борьбы против господства католической церкви, политической централизации, формировании территориальной целостности, единого рынка. Создавался капиталистический уклад. В поисках новых торговых партнеров, источников товаров, которые пользовались большим спросом в странах Западной Европы европейцы открывали новые земли, морские пути в Америку, Азию, Африку и Океанию. В наиболее выгодном положении оказались прибрежные страны. Испания и Португалия имели в то время самый развитый в техническом отношении военно-морской флот. Именно их путешественники первыми открыли наиболее удобные торговые маршруты в так называемую «Индию». Целью дальних морских походов было золото, серебро и пряности, которыми славились, по древним преданиям, неизвестные европейцам цивилизации. По этой причине период XV–XVII вв. получил условное название «великих географических открытий».

Испания и Португалия первыми заключили между собой двусторонние договоры о разделе мира на сферы влияния. Договор 1494 г. установил демаркационную линию по меридиану $46^{\circ}30'$ западной долготы. Открытия к западу от данной линии могли совершать только испанцы, а к востоку – португальцы. В 1529 г. Испания отказалась в пользу Португалии от Молуккских островов. На 17° к востоку от них в Тихом океане была проведена демаркационная линия. Заключение этих договоров стало значительным событием в истории международных отношений и права.

Вместе с тем раздел мира между двумя пиренейскими державами – не единственный или окончательный результат «великих географических открытий». Таким результатом стало создание колониального хозяйства и возникновение системы международных экономических отношений. В борьбу против испано-португальской колониальной гегемонии вступили другие европейские государства, заинтересованные в дешевых источниках сырья для развития своих экономик. Теперь к прежним противоречиям между европейскими государствами еще прибавилось

соперничество за колонии, расширившее горизонты и перспективы европейской политики в целом.

Образование испанской колониальной империи имело долговременные последствия. В то же время испанская экономика не была настолько сильной, чтобы обеспечить все потребности растущего колониального хозяйства. Привлечение других европейских стран к снабжению испанских колоний стало объективной необходимостью. Развитые европейские страны, прежде всего Франция, а затем и Англия, вели борьбу за подрыв колониальной монополии Испании и Португалии. Возросло мировое значение Антверпена, Нидерландов в целом как связующих звеньев между балтийской и трансокеанской торговлей. Буржуазия этой страны, которая окрепла экономически и политически, начала борьбу за независимость, против Испании. Таким образом, перед западноевропейскими государствами во всей остроте встал о захвате колоний, расширении заморских владений. Любой европейский конфликт имел следствием изменения в колониальных владениях. Борьба Франции с Испанией, соперничество между Англией и Испанией за господство на морях – таково основное содержание международных отношений XVI в.

В первой половине XVII в. особенно активно действовали Англия и Нидерланды. Сначала успех сопутствовал голландцам, которые обосновались на юге Африки (Капская колония), острове Цейлон, островах Юго-Восточной Азии. Это позволило Нидерландам на короткое время стать не только одной из самых крупных колониальных держав, но и главным морским перевозчиком. Но весьма серьезные коррективы в систему европейских государств внесла Тридцатилетняя война (1618–1648 гг.). Политическая карта Европы существенно не изменилась, но международные отношения приобрели новые черты: во внешней политике на первый план выступили государственные интересы, не закамуфлированные идеологическими и религиозными мотивами; внешнеполитические цели, потеряв прежний максималистский характер, стали более реалистичными. С середины XVII в. началось усиление международного авторитета Франции. В значительной мере этому способствовали внешнеэкономические (превращение в крупную колониальную империю) и геополитические (удобное географическое положение, численность населения, величина территории, наличие собственных полезных ископаемых) факторы.

Во второй половине XVII в. в лагерь великих держав, или государств первого эшелона вошли: Франция, Англия, Нидерланды, государство Габсбургов, Швеция и Испания. Последняя удерживала свое место скорее всего «по традиции». Меньшую, но относительно независимую, роль играли Бавария, Бранденбург, Саксония, Венеция, Папская область, Савойя, Португалия и Дания. Положение в Восточной Европе определялось отношениями между Россией, Польшей, Швецией и германским императором. На непродолжительное время в масштабах Европы установился хрупкий мир. Но уже к концу XVII в. Франция оказалась в полной изоляции, поскольку против нее ополчились все державы. В это же время в Англии произошла так называемая «славная революция», которая закрепив буржуазный строй, создала экономические и политические условия для борьбы за морскую и колониальную гегемонию. Таким образом, «великие географические открытия» сыграли большую роль в развитии международных отношений.

Научный руководитель: Поляков Сергей Иванович, профессор, кандидат исторических наук, заведующий кафедрой международного права, истории права и политико-правовых учений Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара.

THE ACTIVITY OF THE UKRAINIAN REPRESENTATION AND ITS MAIN DIRECTIONS IN THE LEGISLATIVE BODIES OF THE HABSBURG MONARCHY

Tsymbaliuk Khrystyna
the second-year student, law faculty
Ivan Franko Lviv National University

In the period of reconstruction of the independent Ukrainian state, scientific researches in the history of national statehood and public law have become of paramount importance. This is particularly true to the researches that will result in the improvement of the higher governmental bodies in Ukraine. Novelising our political system in the sphere of legal representation of the people, raising of power effectiveness, not only foreign experience, but our own experience in the electoral political representation should be taken into consideration. Thus, the parliamentary experience of Ukrainians in the legislative bodies of the Habsburg monarchy as the Constitutional monarchy, where civil rights and freedoms of the people were highly guaranteed, is of special importance, since its research gives reasons for making a conclusion about the availability of the European parliamentary traditions in the territory of the Western – Ukrainian lands.

Firstly, it should be mentioned that the sitting of the first Austrian Parliament started on July 10, 1848. Among 383 elected deputies, 39 were Ukrainians (Ruthinians). In the parliamentary discussions since the first days of the sitting the Ukrainian deputies had been solving the problems of the administrative division of Galicia into two administrative units, independent of each other: Eastern Galicia, mainly inhabited by Ukrainians, and Western Galicia, where the Polish people were in majority.

Unfortunately, regardless of any efforts of the Ukrainian representation, the idea of political autonomy of Austrian Ukraine in the Austrian Parliament in the middle of the XIX century was not realized. New attempts of the Ukrainian deputies as to the adoption of the legal acts guaranteeing the legal status of autonomy were resumed when new Ukrainian political parties appeared.

In early XX century Ukrainian deputies - members of the Ukrainian People's – Democratic Party demanded the division of Galicia into Eastern part (together with Lemkivshchyna), Ukrainian part with the Ukrainian Seym in L'viv and Western part (Polish, without Lemkivshchyna) with the Polish Seym in Krakov. Similar decision was on Bukovyna's division into Ukrainian and Romanian parts and joining the Ukrainian part of Bukovyna to Eastern Galicia. That is, it was a distinct program of creation a single Ukrainian province in the Habsburg monarchy possessing great autonomous authority.

During the sitting of the Austrian Parliament, the Ukrainian representation submitted the state - legal applications on the autonomy of the Western-Ukrainian lands three times. Two applications dealt with the national-territory autonomy within Austro-Hungary, the third declared the demand of the Ukrainian lands under Danylo Galytsky is reign to be united within a single state formation with the further joining the Ukrainian lands of Russia.

The next direction of the Ukrainian deputies' activity was the issue realization of the Ukrainian education system with the Ukrainian instruction language on the territory of the Ukrainian lands of the Habsburg monarchy in the interests of the Ukrainian nation. One of the most important issues for the Ukrainian deputies in the Austrian Parliament was the foundation of the Ukrainian University in L'viv.

On November 19, 1901 Y. Romanchuk, a deputy of the Austrian Parliament, proposed the Draft Law on such a University founding, departments of teaching in Ukrainian being preliminary organized. Y. Romanchuk affirmed the fact that Ukrainian University was of urgent need for both political and cultural interests of Ukrainians. This draft law did not obtain the required votes (2/3) which caused a new type of protest-recess, when on December 3, 1901 440 Ukrainian students left the L'viv University. Ukrainian deputies of the Austrian Parliament initiated the setting up of different agricultural, economic and financial institutions.

No doubt, one of the most important rights, which had to be protected, was the right to speak Ukrainian in the governmental bodies, local self-government institutions, courts, schools and other spheres of public life. The specific role in the struggle for the native language rights was played by Ukrainian deputies in the Austrian Parliament.

The basis of the language legislation in Austro – Hungary there was the Article 19 of the December Constitution that read: "On general rights of citizens for kingdoms and lands presented in the Parliament". But general rights adopted in the Constitution were treated only as the principles and dogmata, which should be followed by the governmental bodies and self – governmental institutions. As to the business language and business correspondence in the local governmental bodies, the principle of equality usually was violated because Polish people prevailed in this territory. Consequently, Ukrainian deputies applied to the state authority bodies of the Habsburg monarchy for the equal rights of the Ukrainian language with the other minority languages usage.

The parliamentary activity of the Ukrainian representation concerning the political autonomy resulted in the Manifesto, published by Emperor Karl I on October 16, 1918, and fixed the provision that Austria according to the desire of its people should become the Union State, in which every tribe of the region it inhabits, creates its own state organism. This Manifesto was not implemented because of the disintegration of the Habsburg monarchy.

Despite all the difficulties in th3e process of providing equality of the Ukrainian language, the Ukrainian representation of the Parliament in the Habsburg monarchy managed to make the Ukrainian language be equal *de jure* with other national languages of the monarchy. This fact has become primary in formation of national consciousness of the Ukrainian people.

Scientific adviser: Boyko Ihor, Doctor of Legal sciences, professor of the History of Law and State and political and legal studies department of Ivan Franko Lviv National University.

ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО РЕУЛИРОВАНИЯ БРАЧНО-СЕМЕЙНЫХ ОТНОШЕНИЙ В СТРАНАХ МУСУЛЬМАНСКОГО ПРАВА

Черкашин Валадислав Дмитриевич
студент IV курса юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

В международном частном праве регламентация брачно-семейных отношений по праву занимает особое место по причине наличия существующих отличий внутреннего материального права разных стран.

Правовые установки внутреннего семейного права некоторых государств характеризуются своей связанностью с моральными и религиозными представлениями, экономическими и бытовыми особенностями, историческим развитием, социальным уровнем, национальной, этнической и культурной спецификой, связанностью с основными правовыми принципами, которые приравнивают к основам публичного порядка.

Отрасль мусульманского семейного права находится в прямой зависимости от религиозных, нравственных норм и фундаментальных начал ислама. Стоит отметить более тесную связь с мировоззрением и культурными традициями широких масс населения мусульманских стран, чем отрасль семейного права романо-германской или англосаксонской правовых систем. Правовая база мусульманского брака не столько урегулирована на законодательном уровне, сколько базируется на священных книгах - Коране и Сунне. Они являются прямыми источниками права, помимо прочего, включающими в себя регулирование институтов наследства, опеки и попечения и т.д.

Право на брак в мусульманском обществе имеет особое толкование - фактически, брак, целью которого является рождение детей, является религиозной обязанностью, а безбрачие считается преступлением перед родственниками и обществом в целом.

Одним из основных критериев возможности вступление лиц в брак, является возрастной ценз, предусмотренный правовыми источниками большинства государств. В Коране отсутствует прямое закрепление брачного возраста, однако доктринальные источники указывают на то, что по общему правилу девушки имеют право заключать брак с момента наступления 9 лет (Иран). Для юношей, согласно шариату, брачный возраст начинается с 15 лет (Сирия, Саудовская Аравия). Несмотря на то, что сегодня в странах мусульманской правовой системы прослеживается тенденция к законодательному увеличению нижнего порога брачного возраста для девушек и юношей в 15 и 18 лет (Иордания, Ирак), вопрос остаётся дискуссионным.

Другим необходимым условием при заключении брака является непребывание мужчины и женщины в другом браке. Единобрачие предусматривают те государства современного мира, брачно-семейные отношения которых базируются на принципе моногамии. В мусульманских странах полигамия является распространенным явлением, ведь Коран, в главе «Женщины», прямо предусматривает возможность мужчин иметь до четырех жен (Иран, Пакистан, Марокко, Ирак, Сирия).

Законность брака утверждается в основном устно, несмотря на существование письменной процедуры. Наличие свидетелей при заключении мусульманского брака обязательно, ими могут выступать двое мужчин, исповедующих Ислам, либо один мужчина и две женщины-мусульманки, достигшие совершеннолетия. Обязательным является согласие опекуна невесты (отца или брата) на брак. Традиция выкупа

является обязательной частью брака и состоит в том, что жених обязан внести за невесту определённую денежную сумму (приданое). Мусульманский брак считается таким, что состоялся, если не нарушены следующие условия: отсутствуют прямые препятствия, на брак дано согласие определенных лиц, присутствует выкуп. Коран предусматривает возможность принуждения к браку (право джебр).

Права и обязанности супругов толкуются в соответствии с нормами шариата. Их содержание строится на основе прямо закреплённого неравного статуса супругов.
Жена в мусульманской семье обязана: жить в доме мужа; отвечать требованиям приличия и здоровья; подчиняться его приказам, если они не безрассудные; строго соблюдать супружескую верность; не показываться без уважительных причин в публичных местах и т.д.

В случае невыполнения женой указанных требований, муж может расстаться с ней. За неповиновение и нарушение обязанностей муж вправе подвергать супругу легким телесным наказаниям.
Обязанности мужа сводятся к надлежащему содержанию своих жен.

Согласно Корану, развод считается односторонним действием, которое в основном происходит и инициируется по воле мужа, который пользуется упрощенной процедурой: ему, как главе семьи, достаточно устного заявления. Развод считается состоявшимся, если муж публично трижды заявит: "Ты мне не жена".

Необходимо отметить, что в ряде мусульманских стран существуют исключения из вышеуказанных особенностей исламского брака. Например, законодательство Турции запрещает многожёнство.

Таким образом, анализируя основные положения брачных отношений мусульманских стран, можно сделать вывод, что институт семейно-брачных отношений в Исламе наиболее консервативный. Стоит отметить отсутствие единой законодательной базы со стороны государства и решающую роль религиозных обрядов и обычаев.

Научный руководитель: Лёгкая Оксана Владимировна доцент, кандидат юридических наук, доцент кафедры международного права, истории права и политико-правовых учений Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара.

ПОРЯДОК ОТРИМАННЯ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ СПАДЩИНИ ЗА КОРДОНОМ

Швець Віктор Євгенійович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В Україні все частіше виникають випадки отримання особою у спадок майна, яке знаходиться за кордоном. Вступ у спадкові права у такій ситуації вимагає вчинення ряду дій, що мають певні особливості, порівняно з спадкуванням всередині держави. Для отримання даного майна першим необхідним кроком є встановлення місця відкриття спадщини, оскільки лише коли воно відоме, спадкоємець може подати нотаріусу заяву про прийняття або відмову від спадщини. Коли спадщина знаходиться за кордоном, справа про спадкування все одно починається з аналізу та застосування вітчизняних нормативно-правових актів.

Відповідно до норми закріпленої у Цивільному законодавстві України, місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця. При цьому, якщо немає даних про те де конкретно проживав спадкодавець, то місце відкриття спадщини встановлюється за знаходженням усього нерухомого майна чи основної його частини, а якщо відсутнє і нерухоме майно – то за знаходженням більшої частини рухомого майна. Важливу роль у процесі отримання спадкового майна що знаходиться за кордоном, виконують українські нотаріуси. Нотаріус заводить спадкову справу, і йому ж подаються заяви про вжиття заходів з охорони спадкового майна, якщо це необхідно. Крім того, нотаріус визначає коло спадкоємців, які приймають спадщину чи відмовляються від її прийняття, і видає основний документ – свідоцтво про право на спадщину. Важливою необхідністю є визначення правового поля, у якому буде працювати нотаріус, оскільки через факт знаходження майна за кордоном, враховується дія норм іноземного законодавства. Згідно з ст. 70 Закону України «Про міжнародне приватне право», спадкові відносини регулюються спадковим законодавством тієї країни, яка є останнім місцем проживання спадкодавця, або правом котре визначив спадкодавець у заповіті. Якщо спадкодавцем це не визначено, то застосовується право тієї держави, громадянином якої він був. У випадку коли після складання заповіту спадкодавець змінював своє громадянство, його вибір є недійсним.

Наприклад, якщо спадкодавцем є громадянин України котрий проживав та помер у Чехії, обов'язково застосовуються чеські закони. Ст. 71 зазначеного Закону передбачає, що спадкування нерухомого майна регулюється законодавством країни у якій воно перебуває, а майна, яке знаходиться і зареєстроване в Україні, – законодавством України. Тобто, спадкування нерухомого майна що знаходиться за кордоном, у будь-якому випадку здійснюється з урахуванням дії норм законодавства держави, на території якої знаходиться майно. Виходячи з цього зрозуміло, що нотаріус працючи з законодавством, застосовує відповідно і норми іноземного права. Тому саме нотаріус встановлює, правові норми якої з країн застосовуються під час спадкування, перевіряє наявність міжнародного договору чи конвенції про правову допомогу з цією країною, та відповідно до вимог цього документу вибудовує свою подальшу роботу з матеріалами справи.

Для видачі свідоцтва про право на спадщину і для засвідчення наявності фактичних родинних стосунків, нотаріус переконується в дійсності факту смерті спадкодавця, часу та місця відкриття спадщини, та наявності підстав для включення у коло законних спадкоємців тих осіб, які надали заяву про потребу видачі свідоцтва, та склад спадкового майна, на яке видається зазначене свідоцтво. Без цих документів нотаріус може відмовитися надати свідоцтво котре засвідчує право на спадщину. Також нотаріус може надіслати запит компетентним органам іншої держави стосовно отримання даних чи документів, важливих для оформлення спадщини.

На відміну від українського законодавства, котре передбачає шестимісячний термін для прийняття спадщини, в більшості інших країн цей термін значно довший, а отже і право на отримання спадщини зберігається довше. Наприклад в Англії він сягає 7 років. У Сполучених Штатах, Канаді, Австралії, питання спадкових прав регулюються нормативними актами адміністративних одиниць цих країн (провінцій, кантонів, штатів). Ним визначається і термін подання заяви про отримання спадщини, який може складати від кількох, до 30 років. Захист спадкових прав українських громадян безпосередньо за кордоном, покладений на консулів. Консульські установи України сприяють українським громадянам у захисті спадкових

прав, котрі виникли у рамках іноземного законодавства. Згідно з Консульськими конвенціями, компетентні органи держави перебування повинні невідкладно інформувати консульську установу про відкриття спадщини після смерті громадянина акредитуючої держави.

Своє представництво консул продовжує до моменту коли сам спадкоємець не перейде до захисту своїх прав, чи не призначить представника. Якщо спадкове майно може зіпсуватись, або у разі надмірної дорожнечі зберігання цього майна, консул має право продати це майно та надіслати отримані гроші спадкоємцю. Дещо простішою є ситуація якщо майно котре належить до спадщини знаходиться на території СНГ, наприклад – у Російській Федерації, Азербайджанській Республіці, у Республіці Білорусь, Республіці Казахстан, та інших. Між цими країнами та Україною діє Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах, а також діють двосторонні договори України з деякими з цих держав. Ці договори побудовані на єдиному принципі – іноземці можуть успадковувати на рівних умовах і в тому самому обсязі, що і громадяни даної держави. Загалом, враховуючи неповторність кожного окремого випадку отримання спадщини за кордоном, цілком зрозумілою є необхідність комплексного підходу до вирішення питання вступу у спадкові права. Тільки уважний аналіз законодавства, та чітке дотримання законодавчих вимог дозволить найбільш швидко захистити свої інтереси, та ефективно нівелювати небажані фактори.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ГОСУДАРСТВЕННО-ПРАВОВЫЕ ВЗГЛЯДЫ Ф.АКВИНСКОГО И М.ПАДУАНСКОГО В КОНТЕКСТЕ БОРЬБЫ РЕЛИГИОЗНОЙ И СВЕТСКОЙ ВЛАСТИ

Молчанова Анастасия Владимировна
студентка IV курса юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

После падения Римской империи и переходом в Средневековье одну из главных ролей в общественной жизни и культуре взяла на себя церковь. Церковь стала не только главным политическим институтом, но и оказывала непосредственное влияние на формирование сознания населения. Такая роль церкви не могла не оказать влияние на взгляды государственных и общественных деятелей этой эпохи, что привело к выделению такой характерной особенности мировоззрения Средних веков, как теоцентризм. Одними из ярчайших представителей правовой мысли тех времён являются Ф.Аквинский и М.Падуанский, которые хоть и являлись друг другу современниками, но придерживались различных взглядов на место религиозной и светской власти в общественной жизни.

На формирование политико-правовых взглядов общественности Средневековья, в том числе Ф.Аквинского («Сумма философии», «Сумма теологии») и М.Падуанского («Защитник Мира»), оказали влияния основные произведения Аристотеля, которые стали известны в Западной Европе в конце XII – начале XIII в.

Ф.Аквинский у Аристотеля позаимствовал учение об «активной форме», дающей жизнь «пассивной материи», а так же деление законов на «естественные» и «положительные». Это деление Ф.Аквинский дополнил законами человеческими, т.е. такими, которые определяют порядок общественной жизни, и законами божественными, которые указывают на пути достижения небесного блаженства.

М.Падуанский описывает происхождение государства так же, как это сделал Аристотель, т.е. государство происходит по природе вещей (органическая теория происхождения государства). Под влиянием Аристотеля М.Падуанский также обозначил причины четырёх родов: материальные, формальные, движущие и конечные. Обозначив конечную причину государства, М.Падуанский переходит к другим началам. Материальную причину, из которой образуется политическое тело, составляют люди, занимающие различные должности; формальная причина - то, что даёт государству форму или строение, закреплена в законах; движущая причина есть обыкновенно человеческий законодатель и весьма редко сам Бог. Это и есть настоящая верховная власть в государстве. Подобно Аристотелю М.Падуанский разделяет правильные формы правления (монархию, аристократию, политию) и неправильные (тиранию, олигархию, демократию).

Аристотель в своих трудах описал многие причины раздора, но после его жизни появилась самая опасная причина раздоров, говорит М.Падуанский, - ложное понятие о духовной власти.

Концепция Ф.Аквинского заключается в том, что человеческие законы вытекают из воли и разума бога, а значит, их нарушение не только влечёт за собой наказание, но и является тяжким грехом. В случае противоречия человеческого и других законов, эта концепция призывает подчиняться и таким предписаниям, так как благополучие общежития основано на господстве и подчинении, и даже если действия правителя – зло, то и в этом случае сопротивление – грех. Однако если произвол правителя направлен против церкви, то такому правителю не следует повиноваться. В таком случае церковь может низложить тирана. Мыслитель настаивал на обязательном подчинении феодалов божественному закону. Также в политико-правовой концепции Ф.Аквинского находят своё место оправдание гонений и казней еретиков, обоснование контроля церкви за развитием науки, обоснование феодального права как божественного установления, возведение системы господства и подчинения в одну из основ мироздания.

В XI-XIII вв. в Западной Европе происходит активное развитие городов, что приводит к формированию новой общественной группы – бюргерству. Это сословие нуждалось в твёрдом централизованном управлении, которое было бы способно защитить его от прихотей и своеволия феодалов. Одно из наиболее разработанных политико-юридических обоснований этой ориентации бюргерства дал М.Падуанский.

М.Падуанский различает только два вида законов: божественный закон, за нарушение которого следует кара уже в загробной жизни, где судьёй является Христос, и человеческий закон, соблюдение которого обеспечивается с помощью принуждения со стороны государства. Из различия двух этих законов следует и разделение сфер и методов деятельности церкви и государства. М.Падуанский отрицал правомерность церковного суда, инквизиционного процесса и любого другого принуждения в делах религии.

М.Падуанский критично настроен против любого вмешательства церкви в светскую жизнь общества, в чём мы видим принципиальное различие его концепции

и концепции, которой придерживался Ф.Аквинский, возводящий церковь на главенствующее место в системе государственной власти.

М.Падуанский одним из первых высказал идею, что человеческий закон должен исходить от народа, исполнитель же закона, т.е. правительство, так же должен избираться народом. Ф.Аквинский в свою очередь понимал человеческий закон как выражение требований естественного закона и подкрепление их санкцией, принуждением. Необходимость человеческого закона обосновывалась тем, что люди вследствие грехопадения имеют извращенную волю, свобода которой сводится к возможности творить зло.

По нашему мнению, основой противопоставления государственно-правовых концепций Ф.Аквинского и М.Падуанского является тот факт, что каждый из них защищал интересы противоборствующих на тот момент классов.

Научный руководитель: Поляков Сергей Иванович, профессор, кандидат исторических наук, заведующий кафедрой международного права, истории права и политико-правовых учений Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМА ГОСУДАРСТВА В ФИЛОСОФСКОМ НАСЛЕДИИ А. ШОПЕНГАУЭРА

Черкашин Владислав Дмитриевич
студент IV курса юридического факультета
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара

А.Шопенгауэр (1788 – 1860) – немецкий философ, один из самых известных мыслителей иррационализма. Основные философские труды - «Мир как воля и представление», «О четверном корне закона достаточного основания», «О Воле в природе», «Две основных проблемы этики».

Работы А.Шопенгауэра неоднократно становились объектом исследования философов, специалистов в области эстетики, представляли литературную ценность. Однако, несмотря на наличие цельных политико-правовых представлений и их оригинальной трактовки, учения мыслителя о государстве и праве не получили должное раскрытие в истории юриспруденции.

А.Шопенгауэр отмечал, что всяким человеческим взаимоотношениям характерны лживость, крайняя несправедливость, нещадность и жёсткость, а противоположные отношения существуют только в виде единичных исключений. Именно на этих основаниях и появляется необходимость государства и законодательства.

Идею о происхождении государства А.Шопенгауэр заимствовал у Платона, однако пояснил её сквозь призму собственных воззрений, а именно как осознание разумом необходимости снижения тяготеющего над каждым страдания, вследствие причинения несправедливости, путём ограждением всех от боли, единственным средством которого является отказ каждого от удовольствия причинения несправедливости. Воплощением данного средства является общественный договор или закон.

Приемлемой формой правления А.Шопенгауэр выделял наследственную монархию, придавая ей сверхчеловеческий характер. По мнению философа, великая

ценность этой формы правления заключается в следующем: один из членов общества должен занять настолько высокий пост и ему необходимо предоставить столько полномочий, богатства, безопасности и абсолютной неприкосновенности, чтобы ему лично для себя не оставалось уже более ничего желать, опасаться и надеяться. Собственный эгоизм уничтожается для того, чтобы монарх был способен творить не своё, а общее благо.

Исходя из целевого назначения, само государство А.Шопенгауэр характеризовал как охранительное учреждение. Его необходимость обусловлена многочисленными посягательствами, которым подвергается человек и которые он в состоянии отразить не в одиночку, а в союзе с другими людьми. Таким образом, цели государства следующие:

1) внешняя охрана – от внешних посягательств других народов; из этой цели формируется международное право, которое представляет собой совокупность взаимных нравственных волеизъявлений разных государств;

2) внутренняя охрана – защита членов государства друг от друга; фактическим выражением является частное право, осуществляемое поддержанием законного правопорядка, который заключается в том, что сконцентрированные силы всех защищают каждую отдельную личность;

3) охрана против государства - обеспечение публичного права.

А.Шопенгауэр отмечал, что лучше всего государство функционирует при разделении власти на законодательную, судебную, исполнительную. Когда помимо цели охраны государству приписывают еще и другие задачи, то это легко может помешать надлежащему исполнению единственной и истинной функции государства. По мнению А.Шопенгауэра, государство никогда не сможет достичь своей конечной цели, искоренить несправедливость, ввиду эгоистичной природы людей.

Таким образом, в государстве А.Шопенгауэр признал механизм, воплощение которого призвано ограничить страдание, причиняемого несправедливостью. Основным средством ограничения есть право, при котором каждый член отдельного государства способствует благу всех других членов, так как видит, что в общем благе заключается и его собственное.

Научный руководитель: Поляков Сергей Иванович, профессор, кандидат исторических наук, заведующий кафедрой международного права, истории права и политико-правовых учений Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара.

РОЗДІЛ ІІ

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ТА КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО, АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

АНАЛІЗ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО БЕЗОПЛАТНУ ДОПОМОГУ» НА ПРЕДМЕТ ВІДПОВІДНОСТІ ОКРЕМИХ ЙОГО НОРМ ПОЛОЖЕННЯМ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Артьомов Євген Олександрович
студент V курсу факультету правознавства
Академії Адвокатури України

2 червня 2011 року набув чинності Закон України «Про безоплатну правову допомогу» (далі – «Закон № 3460-VI»).

Однак, його аналіз дозволяє зробити висновок про те, що частина його положень створює підстави для свавільного позбавлення фізичних та юридичних осіб належного їм майна шляхом оподаткування.

В той же час Конституція України (далі – Конституція) захищає саме від свавілля держави незалежно від того, чи затверджене це свавілля у формі закону, чи ні.

Так, згідно з ч. 2 ст.8 Основного закону Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Аналізуючи деякі з положень Закону № 3460-VI слід дійти висновку, що він є частково неконституційним.

Так, пунктом 5 ч. 1 с. 5 Закону встановлено, що державна політика у сфері надання безоплатної правової допомоги ґрунтується на принципі гарантованого державного фінансування.

Згідно зі ст.3 Конституції людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Згідно з ч. 1 ст.67 Конституції кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом. Відповідно до ч. 4 ст.41 Конституції ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним.

Оскільки безоплатна правова допомога фінансується за рахунок держави, бюджет якої наповнюється, головним чином, за рахунок податків з фізичних і юридичних осіб, підстава для встановлення законодавцем безоплатної правової допомоги для певних осіб має відповідати вимогам ст.3, 41 та 67 Конституції.

З-приводу обмеження права приватної власності, Конституційний Суд України (далі – КСУ) в абз. 1 – 3 п.5.4 мотивувальної частини Рішення № 13-рп/2001 від 10 жовтня 2001 року вказав наступне:

«Відповідно до Конституції України власники, здійснюючи право власності, повинні додержуватися конституційних положень про те, що «власність зобов'язує», і

вона «не повинна використовуватись на шкоду людині і суспільству», а також, що використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства

Отже, із системного аналізу положень Конституції України випливає, що право власності може бути обмежено.

Право держави обмежити володіння, користування та розпорядження майном визначено і Першим протоколом до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року. Кожна фізична або юридична особа, зазначається в цьому документі, має право мирно володіти своїм майном. Проте держава має право «вводити в дію такі закони, які, на її думку, є необхідними для здійснення контролю за користуванням майном відповідно до загальних інтересів…».

Таким чином, право власності може бути обмежено, в тому числі шляхом оподаткування, виключно у випадку наявності суспільного інтересу, який би переважав над непорушністю права приватної власності.

Відповідно до ч. 1 ст.8 Конституції в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Зазначене положення розтлумачено КСУ в абз.3 п.3.1 рішення №17-рп від 29 червня 2010 року, в якому КСУ вказав, що одним з елементів верховенства права є принцип правової визначеності, у якому стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями.

Тобто, ч.1 ст. 8 Конституції, у відношенні до розглядуваного в цій роботі питання, вимагає, щоб суспільний інтерес, який дозволяє державі використати кошти платників податків для надання правової допомоги, був чітко визначений за допомогою об’єктивного критерію.

Критерієм, який би задовольнив як вимоги ч.1 ст.8 Конституції, так і вимоги положень ст. 3 та ст. 59 Конституції, не порушуючи при цьому вимог ст. 41 та 67 Основного закону – це критерій публічності. Відповідно до зазначеного критерію в усіх випадках, коли держава від імені суспільства ініціює певну процедуру, яка може призвести до обмеження прав людини, держава зобов’язана забезпечити людині правову допомогу.

На нашу думку таких випадків небагато. Зокрема, ними є притягнення людини до кримінальної та адміністративної відповідальності. Також держава зобов’язана забезпечити правову допомогу громадянам у випадку порушення в суді чи перед державними органами питання про обмеження свободи (наприклад, при зверненні до суду про примусове надання особі психіатричної допомоги або її примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу). Оскільки в зазначених випадках держава переслідує певний суспільний інтерес, зокрема інтерес у притягненні правопорушників до відповідальності або у відшкодуванні збитків, то на суспільство може бути покладений обов'язок щодо оплати в таких випадках правової допомоги особі, яка зазнає втручання з боку компетентних органів держави у її права.

Тобто суспільство лише оплачує державну послугу і пов’язані з нею витрати. Згода суспільства на забезпечення кожному захисту його прав від держави, принаймні шляхом надання правової допомоги, висловлена в ч.1 ст. 59 Конституції.

Отже, зазначений закон відповідає Конституції в частині надання правової допомоги особам, до яких компетентні органи застосовують заходи державного примусу в інтересах суспільства.

Водночас, згідно з ч.1 ст.8 Закону право на безоплатну первинну правову допомогу згідно з Конституцією України та цим Законом мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України.

В ч. 1 ст.14 Закону перераховано осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу. Зазначені особи виокремленні за ознаками майнового стану, правовим статусом (біженці, ветерани війни). Вони мають право на безоплатне представництво в суді на підставі п. ч.2 ст.13 Закону.

Вказані положення не відповідають вимогам статей 8, 41 та 67 Конституції у їх взаємозв'язку, оскільки встановлені в них підстави отримання безоплатної правової допомоги встановлені законодавцем без наведення об'єктивного критерію на підставі якого були виокремленні певні особи з-поміж інших.

Тобто, зазначені положення, за відсутності суспільного інтересу, який становив би легітимну мету обмеження прав людини, порушують, через інститут оподаткування, право приватної власності, гарантоване Конституцією.

На підставі викладеного, слід дійти висновку, що положення статей 8, п.1-2 та 8-9 ч.1 ст.14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» не відповідають ст.3, 8, 41 та 67 Конституції України, оскільки зазначені положення порушують принцип правової визначеності, який є невід'ємною складовою верховенства права, та безпідставно покладають на платників податків тягар з фінансування безоплатної правової допомоги.

Науковий керівник: Зозуль Ія Василівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного та трудового права Запорізького національного університету.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ТВАРИН ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ

Берегеля Ірина Миколаївна

здобувач другого року навчання юридичного факультету

Національного університету біоресурсіві природокористування України

Український народ виявив своє прагнення увійти до європейської спільноти, жити за її законами. Одним із таких законів є ставлення людини до тварин, що виключає жорстокість по відношенню до них.

Проблема жорстокого поводження з тваринами сьогодні, як ніколи, гостро постала перед нашою державою, про це свідчать ганебні випадки, які висвітлені у засобах масової інформації.

Основна нормативно-правова база, яка здійснює адміністративно-правову охорону тварин від жорстокого поводження складається з норм, що містяться в ст. 66 Конституції України від 28 червня 1996р. «Кожен зобов'язаний не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки», ст. 89 «Жорстоке поводження з тваринами» Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984р., Законів України: «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21.02.2006р., «Про тваринний світ» 13.12.2001р., «Про ветеринарну медицину» від 25.06.1992р., «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» 24.02.1994р. та ін.

У ст. 89 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) визначено адміністративну відповідальність за жорстоке поводження з тваринами, а саме, – жорстоке поводження з тваринами, їх мордування або вчинення інших дій, що призвели до їх мучення, каліцтва чи загибелі, – тягнуть за собою накладення штрафу від дев'яти до двадцяти одного неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Тобто, в КУпАП перелік підстав притягнення до адміністративної відповідальності досить вузький, немає повної деталізації, – які саме інші дії підлягають адміністративній відповідальності, що призводять до мучення, каліцтва чи загибелі тварин? Окрім того, якщо за вчинення дій, що призводять до загибелі тварини наступає адміністративна відповідальність, то за яких підстав наступає кримінальна?

Назви статей в Кодексі України про адміністративні правопорушення та Кримінальному кодексі України ідентичні – «Жорстоке поводження з тваринами». Це не єдиний недолік, – потрібно також усунути різну судову практику при кваліфікації правопорушень, унеможливити сумніви в розрізненні адміністративної і кримінальної відповідальності за жорстоке поводження з тваринами.

Наступним моментом, на якому слід зосередити увагу, це намагання внести зміни до КУпАП і змінити назву ст. 89 та її зміст. Проект Закону України «Про внесення змін до ККУ та КУпАП» №2609 від 21.03.2013р. пропонує змінити назву в КУпАП «Порушення встановлених правил утримання та поводження з тваринами, що виключають жорстокість» з наступним змістом: «Порушення встановлених правил утримання та поводження з тваринами, що виключають жорстокість – тягнуть за собою накладення штрафу від дев'яти до двадцяти одного неоподатковуваного мінімуму доходів громадян».

У зв'язку з цим, мала б наставати адміністративна відповідальність за порушення правил утримання та поводження з тваринами, які визначені Законом України «Про захист тварин від жорстокого поводження». Проте, на даний час зміни до КУпАП не внесено.

Як вбачається із санкції ст. 89 КУпАП, яка є ідентичною із санкцією проекту Закону про внесення змін від 21.03.2013р., адміністративна відповідальність у вигляді штрафу від дев'яти до двадцяти одного неоподатковуваного мінімуму доходів громадян занадто м'яке покарання, яке не стало і не стане стримуючим фактором вчинення правопорушень.

Дійсно, важливим кроком у захисті тварин від жорстокого поводження стало прийняття Верховною Радою України Закону України «Про захист тварин від жорсткого поводження» від 21.02.2006 року. Дія Закону спрямована на захист тварин від страждань чи загибелі унаслідок жорстокого поводження з ними, захист їхніх природних прав, укріплення моральних норм і гуманності українського суспільства. Однак, цей закон також потребує змін та доповнень.

Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони тваринного світу» від 09.04.2015р. у Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» було внесено зміни та доповнення щодо заборони використання ведмедів та вовків на мисливських випробувальних станціях, а також для проведення іспитів, змагань і притравки мисливських собак»; використання тварин у кориді; заборона полювання, вилову та інші форми добування мисливських тварин, що зазнають лиха, заборону полювання на тварин, які знаходяться у безпорадному стані; заборонено розорювати або в інший спосіб пошкоджувати, ліквідовувати природні місця мешкання диких тварин (нір, барлогів, гнізд тощо). Більшою мірою тут вказані природні права тварин і вони не завжди зазначені в

Правилах утримання та поводження з тваринами, які приймаються органами місцевого самоврядування. Тому, окрім внесення інших змін, доцільним було б назвати ст. 89 КУпАП «Порушення природних прав тварин, встановлених правил утримання та поводження з ними, що виключають жорстокість» з відповідним змістом статті.

Закономірним є те, що з розвитком держави розвивається і право. Органами державної влади приймаються нові закони, підзаконні нормативно-правові акти, вносяться зміни та доповнення до вже існуючого національного законодавства. В них містяться норми захисту тварин від жорстокого поводження, однак, на даний час, охоплені не всі правовідносини даної сфери та мають місце неточності та пробіли в законодавстві, які необхідно усувати.

Науковий керівник: Світличний Олександр Петрович, професор кафедри цивільного та господарського права, доктор юридичних наук, доцент Національного університету біоресурсів і природокористування України.

ЩОДО СТРОКІВ ЗАВЧАСНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПРОВЕДЕННЯ МИРНИХ ЗІБРАНЬ

Беренов Денис Костянтинович

студент IV курсу Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

На сьогодні однією з найважливіших і досі невирішених проблем українського конституційного законодавтсва є проблема визначення конкретних строків завчасного сповіщення органів державної влади або органів місцевого самоврядування про проведення мирних зібрань.

Стаття 39 Конституції України, яка гарантує право на мирні зібрання з одночасним завчасним сповіщенням органів державної влади або орагнів місцевого самоврядування, на жаль, не містить конкретних строків щодо цього сповіщення.

Конституційний Суд України у своєму рішенні від 19.04.2001 р. № 1-30/2001 зазначив, що “положення частини першої статті 39 Конституції України щодо завчасного сповіщення органів виконачої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій в аспекті конституційного подання треба розуміти так, що організатори таких мирних зібрань мають сповістити зазначені органи про проведення цих заходів заздалегідь, тобто у прийнятні строки, що передують даті їх проведення”.

Європейський суд з прав людини у рішенні по справі “Вєрєнцов проти України” зазначив, що “термін завчасного повідомлення не повинен бути надто тривалим, але при цьому слід передбачити достатньо часу до заявленної дати проведення зібрання для того, щоб відповідні державні органи могли спланувати та підготуватись до заходу, а також для того, щоб регуляторний орган міг надати офіційну відповідь на повідомлення або подати термінову апеляцію до будь-якого трибуналу або суду у разі оспорювання в суді законності будь-якого з накладених обмежень”.

На практиці суди доволі часто застосовують Указ Президії Верховної Ради СРСР від 28.07.1988 р. “Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР”, де строк завчасного сповіщення про проведення

мирних зібрань складає десять днів. Однак такий підхід є помилковим з наступних причин.

По-перше, застосування цього Указу поставлено під сумнів Вищим адміністративним судом України у постанові пленуму суду від 21.05.2012 р. № 6 "Про практику застосування адміністративними судами законодавства під час розгляду та вирішення справ стосовно реалізації права на мирні зібрання (збори, мітинги, походи, демонстрації тощо)". У п. 2 Довідки, яка є додатком до зазначеної постанови, пленум Вищого адміністративного суду зазначив, що підхід судів до застосування цього Порядку, помилковий, оскільки норми цього Указу встановлюють дозвільний (реєстраційний) порядок проведення мирних зібрань і надають право органам влади та місцевого самоврядування заборонити їх проведення, зазначений акт не підлягає застосуванню судами під час вирішення справ розглядуваної категорії.

По-друге, Київським апеляційним адміністративним судом під час розгляду справи від 16.05.2012 р. № 2а-17669/11/2670 про обмеження реалізації права проведення мирного зібрання колегією суддів було зверно увагу на той факт, що Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 19.04.2001 р. № 1-30/2001 жодного разу не послався на Указ Президії Верховної Ради СРСР від 28.07.1988 р. як на нормативний акт, що підлягає застосуванню в Україні до даних правовідносин.

По-третє, в Рішенні Європейського суду з прав людини у справі "Вєрєнцов проти України" суд зазначив, що "українським парламентом досі не було прийнято жодного закону, який регулював би порядок проведення мирних демонстрацій. Він не може погодитися, що затримка більше ніж на двадцять років виправдана, особливо якщо під загрозою таке фундаментальне право, як свобода мирних зібрань. Отже, Суд робить висновок, що втручання у право заявника на свободу мирних зібрань не було передбачено законом".

У судовій практиці трапляються випадки, коли органи місцевого самоврядування намагаються своїми нормативними актами визначити строки щодо завчасного сповіщення про проведення мирних зібрань на території відповідної громади. У справі за позовом прокурора міста Херсона до Херсонської міської ради про визнання нечинним рішення ради № 1140 від 24.03.2006 р. "Про затвердження порядку організації та проведення в місті Херсоні зборів, мітингів, походів і демонстрацій" Херсонським окружним адміністративним судом було винесено постанову від 18.09.2012 р. № 2-а-2651/12/2170, якою визнано незаконним та таким, що не відповідає Конституції України зазначене рішення ради. Суд вказав, що ст. 26 ЗУ "Про місцеве самоврядування" містить перелік питань, вирішення яких належить до компетенції міськради, однак означений перелік не дає право міськраді вирішувати питання щодо врегулювання порядку організації та проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій.

Необхідним є також аналіз практики зарубіжних країн. У Німеччині строк завчасного сповіщення становить 48 годин до початку запланованого заходу без урахування святкових і вихідних днів, у Великобританії – 6 робочих днів, в Італійській Республіці – 3 дні, у Французькій Республіці строк завчасного сповіщення коливається між 3 та 15 днями, у Російській Федерації – від 10 до 15 днів.

На думку Мельника Р. С., з урахуванням рішення Конституційного Суду України і практики Європейського суду з прав людини можна визначити мінімальний строк завчасного сповіщення про мирне зібрання – три робочих дні.

Таким чином, дана тема потребує подальшого наукового дослідження з урахуанням не тільки наукових праць, національного законодавства і міжнародних нормативно-правових актів, а й досвіду зарубіжних країн.

Науковий керівник: Барабаш Юрій Григорович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ

Біленко Олександр Анатолійович
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Подолання корупції в Україні є однією з головних проблем, нерозв'язання якої визначає міжнародне становище нашої держави та політичний імідж у світі. Чинне адміністративне законодавства відіграє важливу роль у протидії корупційним проявам про що свідчить спрямованість Закону України «Про запобігання корупції» на широке застосування адміністративної відповідальності за корупційні діяння.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», корупційним правопорушенням вважається умисне діяння, що містить ознаки корупції, за яке законом установлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність.

Існують окремі особливості адміністративної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень за суб'єктами відповідальності, видами стягнень, уповноваженими особами, що мають право на складання протоколу, порядку його направлення для розгляду, строків розгляду, обов'язкової участі прокурора при розгляді справи та порядку направлення постанови суду про накладення адміністративного стягнення до виконання.

Проблема правової регламентації питань притягнення осіб до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень та практики застосування відповідних правових норм обумовили нагальну потребу у внесенні законодавчих змін з метою спрощення процесу кваліфікації корупційних діянь як адміністративних правопорушень з тим, щоб для встановлення суб'єктивної сторони складу правопорушення не потрібно було обов'язково доводити умисел на його вчинення, так як відповідно до ч. 1 ст. 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність.

Верховною Радою України 14 жовтня 2014 року було прийнято Закон України «Про запобігання корупції», норми якого згідно з Прикінцевими положеннями набрали чинності з 26 жовтня минулого року, однак введені в дію з 26 квітня 2015 року. Законом визнано таким, що втратив чинність, Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» крім положень щодо фінансового контролю, які втрачають чинність з початком роботи системи подання та оприлюднення відповідно до Закону декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Як зазначено вище, статтею 1 Закону введено таке поняття, як – «правопорушення, пов'язане з корупцією», під яким необхідно розуміти діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. Під корупційним правопорушенням за Законом слід розуміти діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке законом передбачено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність. Отже, за новим законодавством України за вчинення корупційних правопорушень особа не може бути притягнута до адміністративної відповідальності, оскільки до такого виду юридичної відповідальності особа може бути притягнута в контексті положень Закону лише за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією.

У розвиток цих положень Законом внесено окремі зміни до КУпАП, а саме, глава 13 КУпАП після введення в дію положень Закону міститиме вже не склади адміністративних корупційних правопорушень, а склади адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією. Зокрема, йдеться про адміністративну відповідальність за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП); порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків (ст. 172-5 КУпАП); порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП); порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (ст. 172-7 КУпАП); незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8 КУпАП); невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КУпАП). Такі зміни у законодавстві мають принципове значення при кваліфікації цих діянь відповідно до зазначеного вище визначення в Законі поняття «правопорушення, пов'язане з корупцією». Якщо при кваліфікації діянь як адміністративних корупційних правопорушень законодавець визначав обов'язковими кваліфікуючими ознаками наявність ознак корупції, а обов'язковим елементом суб'єктивної сторони складу – умисел на вчинення діяння, то при кваліфікації діянь як адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, встановлення та доведення таких кваліфікуючих ознак складу не вимагається. Така правова регламентація складів адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, спрямована на приведення законодавства України у відповідність до вимог європейських стандартів у сфері запобігання та боротьби з корупцією, а також на спрощення процесу кваліфікації цих діянь.

На даний час існують окремі недоліки правового регулювання відносин, що виникають під час провадження у справах про адміністративні корупційні правопорушення. Зокрема, наявність у КУпАП положень про звільнення від адміністративної відповідальності за малозначністю вчиненого проступку та звільнення від адміністративної відповідальності з передачею матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу. Це питання актуальне при розгляді справ про адміністративні корупційні правопорушення. Аналіз судової практики свідчить, що у практичній діяльності можливе закриття проваджень у зв'язку із оголошенням усного зауваження або передачею матеріалів на розгляд громадської організації чи трудового колективу.

Законом України «Про запобігання корупції» передбачено новий вид адміністративного стягнення, яке може застосовуватися тільки як додаткове –

«позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю». Воно призначається судом на строк від шести місяців до одного року незалежно від того, чи передбачене в санкції статті Особливої частини КУпАП, коли з урахуванням характеру адміністративного правопорушення, вчиненого за посадою особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за нею права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік, коли його спеціально передбачено в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КУпАП.

Законом збільшено строки накладення стягнень за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією. Так, якщо адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення могло бути накладено протягом трьох місяців з дня виявлення, але не пізніше одного року з дня його вчинення, то адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, може бути накладено протягом трьох місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

Прокурор, за новим Законом, позбавлений права складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, проте частиною 2 статті 250 КУпАП, передбачається обов'язкова участь прокурора при розгляді в суді справ під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 172-4–172-9 цього Кодексу (з введенням у дію положень Закону – при розгляді в суді справ при провадженні у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією).

Прокурор наділений повноваженнями щодо правопорушень, пов'язаних з корупцією, у ч. 5 ст. 8 Закону України від 14 жовтня 2014 року «Про прокуратуру» лише шляхом представництва інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених законом.

Правовий аналіз законодавчих новел про адміністративну відповідальність за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, свідчить про те, що вони спрямовані на приведення у відповідність до вимог європейських стандартів у сфері запобігання та боротьби з корупцією.

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, професор, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВГО РЕЖИМУ ПАСПОРТИЗАЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Брага Ірина Юріївна
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Паспортна система розглядається з позиції адміністративно-правових режимів, якій притаманні два елементи – юридичні норми та особливий вид діяльності компетентних органів державної влади, які реалізують ці норми. Адміністративно-правові режими паспортизації та реєстрації фізичних осіб надають широкі можливості органам внутрішніх справ для попередження злочинів, розшуку і виявлення осіб, які їх вчинили, посилення охорони громадського порядку.

Адміністративно-правовий режим паспортизації призначений для упорядкування суспільних відносин, пов'язаних із забезпеченням фізичних осіб документами, що посвідчують їхню особу. Наявність у фізичної особи відповідного документа, що посвідчує її особу, надає змогу ідентифікувати особу, реалізувати особі свої права (на свободу пересування, отримання ліцензій, вчинення правочинів та ін.) й мати певні обов'язки. Документ, що посвідчує особу, визначає її правовий статус у державі – громадянина України, іноземця чи особи без громадянства.

Адміністративно-правовий режим паспортизації громадян України призначений для упорядкування суспільних відносин щодо виготовлення, знищення, видачі, обліку документів, які посвідчують особу та підтверджують громадянство України.

Суверенітет держави не може бути забезпечений без чіткої регламентації відносин між державою та особами, що проживають на її території. Такі відносини, що визначаються як стійкий правовий зв'язок особи з конкретною державою, в юридичній науці отримали назву громадянство.

Однією з функцій держави є забезпечення правового статусу людини та громадянина. Формальне посвідчення такого статусу здійснюється за допомогою матеріальних носіїв, під якими розуміється будь-який друкований документ чи виготовлений в інший спосіб носій інформації про правовий статус фізичної особи на території України.

Паспортизація фізичних осіб – це врегульована нормами адміністративного права діяльність уповноважених органів державної влади, спрямована на забезпечення фізичних осіб матеріальними носіями (паспортами, свідоцтвом про народження), за допомогою яких посвідчується особа власника та підтверджується громадянство України і створюються умови для реалізації їхніх прав та виконання обов'язків.

Паспорт громадянина України є єдиним документом, що посвідчує особу, оскільки він, по-перше, видається , відповідно до чинного законодавства, за наявності відповідних підстав, якими є належність до громадянства України та досягнення 16-річного віку. По-друге, паспорт має єдину форму та виготовлюється в централізованому порядку, має ступені захищеності від підробок. По-третє, паспорт містить відомості про ідентифікаційні ознаки громадянина, записи про його сімейний стан, наявність дітей, місце проживання.

Паспорт громадянина України для виїзду за кордон – це документ, що посвідчує особу громадянина України під час перетинання ним державного кордону України та перебування за кордоном. Паспорт оформляється: громадянам України, що досягли 18-річного віку і постійно проживають в Україні, - за їх особистим зверненням або зверненням законних представників таких громадян щодо одержання паспорта до підрозділів служби громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб за місцем проживання.

На сьогодні в Україні поступово формується законодавча база щодо запровадження електронних паспортів з біометричною інформацією. Законодавче забезпечення переходу до сучасного стандарту біометричних паспортів і пластикових ідентифікаційних карток європейського зразка, створення єдиного реєстру документів громадян України з одночасним запровадженням ефективного законодавства щодо захисту персональних даних є невід'ємною умовою скасування візового режиму з боку ЄС. Відповідно до закону, біометричний паспорт громадянина України має виготовлятися у формі картки, яка містить безконтактний електронний носій інформації. До паспорту повинна вноситься наступна інформація: назва держави,

назва документа, прізвище, ім'я, стать, громадянство, дата народження, місце народження, оцифрований образ особи, оцифрований підпис, унікальний номер запису в реєстрі, номер документа, дата закінчення терміну дії документа, дата видачі документа, уповноважений суб'єкт, що видав документ. Біометричні паспорти будуть видаватися всім громадянам України з народження строком на 10 років.

Видача біометричних паспортів, або паспортів громадян України для виїзду за кордон, з безконтактним електронним носієм, сьогодні видаються в Україні Державною міграційною службою , з залученням Єдиного демографічного реєстру, з 1січня 2015 року.

Запровадження нових, захищених від підробок документів, у тому числі паспортів, сприятиме прискоренню інтеграції України в Європейську спільноту, стане вагомим засобом протидії міжнародній злочинності, стоятиме на захисті прав та свобод громадянина України. Єдиний державний демографічний реєстр який являє собою електронну інформаційно – телекомунікаційну систему призначену для зберігання , захисту,обробки,використання та поширення інформації про особу або про документи, які оформлюються із застосуванням засобів реєстру. Але роботу цього реєстру треба удосконалювати , розробляти нові методи захисту інформації, що передбачає прийняття й запровадження нової законодавчої бази.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВА ПРИРОДА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ

Герасимчук Сергій Сергійович
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У світлі сучасних державотворчих та правотворчих процесів в Україні, зорієнтованих на практичну реалізацію положень основного документу нашої країни – Конституції, щодо побудови демократичної, соціальної, незалежної, правової держави, визнання особи найвищою соціальною цінністю, реформування організаційно-правової структури та функціонального призначення державних органів, запровадження моделі партнерських відносин особи і органів держави при істотному зменшенні примусового втручання останніх, важливої актуальності набувають питання використання адміністративного примусу, який відіграє пріоритетну роль в системі методів діяльності численних органів державної влади. Останнім часом потенціал адміністративного примусу суттєво змінився за рахунок модифікації його матеріально-правових та процесуально-правових властивостей, і, як наслідок, виникла неузгодженість законодавства, доктринальних положень, значна кількість яких істотно застаріла, і реалій примусовозастосовчої діяльності уповноважених органів, що негативно впливає на якість та ефективність роботи останніх, а також ступінь захисту прав, свобод та інтересів громадян, що є неприпустимим.

Мета даної роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу теоретичних та практичних засад правового регулювання застосування уповноваженими державними органами, а у деяких випадках і громадськими організаціями примусових заходів в

адміністративному (позасудовому) порядку в різних сферах суспільного життя виробити теорію адміністративного примусу, надати чітку характеристику юридичному терміну, визначити напрями удосконалення відповідного законодавства та практики примусовозастосовчої діяльності.

Питанню правової природи та ознак адміністративного примусу в юридичній літературі приділена досить велика увага. Незважаючи на це, сьогодні в адміністративному праві України на доктринальному рівні немає єдиного визначення поняття «адміністративний примус», немає його і в діючому законодавстві.

На основі вивчених праць науковців, сформульовано визначення юридичного терміну «адміністративний примус» та визначено особливості, які більш повно характеризують дане поняття.

Адміністративний примус – вид державного примусу, що застосовується відповідними державними органами (посадовими особами) до фізичних та юридичних осіб з метою запобігання, припинення правопорушень та притягнення винних до відповідальності.

Особливостями адміністративного примусу є: застосування широким колом органів державного управління; втілення в життя на підставі норм адміністративного законодавства; застосування як до фізичних, так і (в деяких випадках) до юридичних осіб; застосування адміністративного примусу незалежно волі та бажання об’єкта; застосування як у випадках, коли є факт правопорушення, так і тоді, коли його немає; можливість його застосування лише органами (посадовими особами), які не пов’язані службовою підпорядкованістю з об’єктами примусу (іншими словами, адміністративний примус має зовнішній характер).

Керуючись підходами науковців, а також враховуючи реалії сьогодення, розрізняють три види адміністративних заходів, які належно регламентовані чинним законодавством і діють на території нашої держави.

Заходи адміністративного попередження (запобігання) – це визначені нормами адміністративного права способи офіційного фізичного та психологічного впливу уповноважених державних органів, а у деяких випадках і громадських організацій, на фізичних та юридичних осіб у вигляді особистих, майнових, організаційних обмежень їх прав, свобод та інтересів задля попередження, виявлення протиправних діянь, забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, попередження та локалізації наслідків надзвичайних ситуацій.

Заходи адміністративного припинення – це примусове зупинення протиправних діянь, що носять ознаки адміністративного проступку (а в деяких випадках – і кримінальний характер), спрямоване на недопущення шкідливих наслідків і забезпечення застосування до винної особи адміністративного стягнення, а у виключних випадках – і кримінального покарання.

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Загальним висновком даної роботи є те, що в адміністративно-примусовій діяльності уповноважених державних органів, а у деяких випадках і громадських організацій у сфері публічних відносин накопичилося чимало проблем, обумовлених як недосконалістю нормативно-правового їх регулювання, так і невизначеністю, суперечливістю наукових ідей щодо визначення, розподілу на види, потенціалу відповідного різновиду державно-правового примусу, засад його застосування,

вирішення яких сприятиме запровадженню «партнерських відносин» особи і держави, раціональному використанню ресурсу адміністративного примусу в публічному праві України, захисту прав, свобод та інтересів особи, і в результаті – зміцненню законності та правопорядку в Україні.

Науковий керівник: Шуба Борис Володимирович, професор, доктор юридичних наук, науково-педагогічний працівник кафедри адміністративного та кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС ОСПОРЮВАННЯ ПРАВОЧИНІВ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОГО БАНКУ УПОВНОВАЖЕНОЮ ОСОБОЮ ФОНДУ

Гиров Костянтин Андрійович
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара

Недійсність правочинів – досить поширене явище в цивільному праві. Одним із його проявів є нікчемність правочинів неплатоспроможного банку (ст. 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»).

Варто зауважити, що оспорювання правочинів боржника у процедурі банкрутства завжди привертало увагу дослідників, зокрема ці питання розглядались В. Буковським, А. Гольмстеном, Д. Гріммом, В. Кратом, І. Карніцьким, В. Федоровим та Ф. Шостею. Але в сучасних умовах, незважаючи на нагальні потреби, дослідження специфіки нікчемності правочинів неплатоспроможного банку не здійснюється.

Слід звернути увагу на те, що уповноважені особи Фонду гарантування вкладів на здійснення тимчасової адміністрації наразі фіксують масові порушення чинного законодавства України у банках у період перед визнанням їх неплатоспроможними.

Відповідно до частини другої статті 38 Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб" уповноважена особа фонду зобов'язана забезпечити перевірку правочинів (у тому числі договорів), вчинених (укладених) банком протягом одного року до дня введення тимчасової адміністрації банку, на предмет виявлення правочинів (у тому числі договорів), що є нікчемними.

Аналіз ч. 3 ст. 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» доводить, що для нікчемності правочинів неплатоспроможного банку слід встановити ті чи інші факти, які у більшості випадків зовсім не очевидні. По суті ті підстави, з якими пов’язується нікчемність правочинів неплатоспроможного банку, більш властиві для оспорюваних, а не нікчемних правочинів.

Зокрема, тлумачення п. 3 ч. 3 ст. 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» підтверджує, що для його застосування необхідне доведення факту:

– по-перше, відчуження (набуття, передача чи отримання у користування) майна, оплати результатів робіт та/або послуги або зобов’язання здійснити такі дії в майбутньому відповідно до умов договору;

– по-друге, що таке відчуження, набуття, передача, отримання, оплата відбулося чи має відбутися за цінами нижчими від звичайних (якщо оплата на 20 % і більше відрізняється від вартості товарів, послуг, іншого майна, отриманого банком). Тобто

для встановлення факту, що договірна ціна нижча за звичайну, потрібно порівняти договірну та звичайну ціну.

Наприклад, Вищий господарський суд України (далі – ВГСУ) зауважив, що підставою нікчемності договору відступлення права вимоги за кредитним договором № 16-03-37 позивач вказує факт, що грошова сума, за яку позивачем відповідачу було відчужене право вимоги до боржника, більше ніж на 20 % відрізняється від плати за відступлення за іншими договорами відступлення права вимоги, які укладалися позивачем у цей період, надаючи дані в письмових поясненнях щодо укладення ним трьох договорів відступлення права вимоги з іншими юридичними особами, вказуючи, що плата за відступлення за ними складає від 98 до 100 % від суми відступлених прав. Позивач не надав доказів того, що право вимоги до боржника було відчужене відповідачу за ціною, яка є на 20 % нижчою від звичайних цін на аналогічне майно. Суди попередніх інстанцій обґрунтовано відмовили у задоволенні позову щодо визнання недійсними договорів.

Для зацікавлених осіб (уповноважених на тимчасову адміністрацію) нікчемний договір є зручним саме тому, що його непотрібно визнавати недійсним судом, що економить час та фактично перекладає обов'язок доказування на іншу сторону договору (у нашому випадку вкладника банку). Уповноважений на тимчасову адміністрацію може лише заявити про нікчемність договору, що грошові кошти внесені в банк не є такими, що внесені не на підставі договору банківського вкладу, та такі грошові кошти не можуть бути відшкодовані за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. У подальшому, уже вкладники повинні спростовувати твердження уповноважених на тимчасову адміністрацію про нікчемність договору. Тобто необхідні уже активні дії вкладника, що підтверджує ще несформована судова практика.

Ще більше питань з'явилось, коли 27 січня 2015 року Фонд гарантування вкладів фізичних осіб опублікував роз'яснення щодо визначення договорів банківського вкладу або банківського рахунку нікчемними, яке дозволяє дізнатися позицію фонду щодо цього питання. Так, згідно з роз'ясненням правом щодо визнання договорів банківського вкладу або банківського рахунку нікчемними уповноважена особа Фонду користується лише у разі, якщо вкладники «розбивають» вклади у сумі понад 200 тис. грн. на кілька вкладів, або якщо рахунки відкриваються з порушенням законодавства (наприклад, наявність постанови Національного банку України, якою запроваджена заборона банку на відкриття нових рахунків фізичним особам.

На нашу думку, Фонд у роз'ясненні викривив концепцію нікчемних договорів, яка є усталеною в цивільному праві та наділив уповноважених на тимчасову адміністрацію повноваженням, якого немає у законодавстві.

Судова практика стосовно застосування статті 38 Закону, ще не сформована адміністративними судами. Проте з аналізу законодавства та деяких судових рішень можна зробити висновок, що вкладникам доводиться оскаржувати наказ уповноваженої особи на тимчасову адміністрацію стосовно визнання договорів банківського вкладу нікчемними. Без визнання такого наказу протиправним у суду не буде підстав зобов'язувати Фонд гарантування вкладів включити вкладника до переліку осіб, вклади яких підлягають відшкодуванню за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Науковий керівник: Бережна Катерина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Григорський Назар Іванович
студент ІІ курсу юридичного факультету
Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького

Упродовж декількох років триває суперечка щодо майбутнього грального бізнесу в Україні. Поки політики дискутують, державний бюджет втрачає великі гроші.

До введення заборони на діяльність грального бізнесу на території Україні діяло близько 13 тисяч гральних закладів, прибуток від діяльності яких складав приблизно 16 мільярдів гривень щороку. Тільки за попередніми підрахунками, в разі відновлення діяльності казино з відповідною вартістю ліцензії, держава отримає більше 3 мільярдів гривень за рік.

Економічна вигода для держави істотна. Мабуть, прекрасно розуміючи її, останнім часом дискусія серед вітчизняних законодавців з категорії скасувати або залишити заборону грального бізнесу перейшла вже на рівень обговорення більш конкретних питань. Зокрема, територіального принципу локалізації гральних закладів та формату контролю за ними з боку держави.

Яким шляхом ідуть закордоном?

В Євросоюзі гральний бізнес дозволений практично у всіх країнах, за винятком Сан-Марино та Ліхтенштейну. Передумов до його заборони не передбачається, тому що жоден політик не візьме на себе відповідальність оскаржувати незаперечний факт його економічної вигоди для будь-якого державного бюджету.

Інша справа, що різні країни ЄС знаходять різні форми своєї участі в європейському гральному бізнесі. В одних країнах державні органи безпосередньо беруть участь у бізнесі, як наприклад в Монако. В інших (Австрія, Фінляндія, Швеція, Нідерланди), держава займається окремими видами грального бізнесу, наприклад, казино, віддаючи інші види на відкуп приватним компаніям. Але існують країни, де держоргани обмежуються збором податків та видачею ліцензій, тим самим здійснюючи контроль за гральним бізнесом (Болгарія, Польща, Румунія, Чехія, Словаччина, Хорватія).

Безперечно, у світі є держави, де так само як і в Україну, поки заборонений гральний бізнес, але в багатьох з них вже розглядаються проекти законів про його легалізації. Мова йде про Туреччину, Ізраїль, Таїланд, В'єтнам, Кіпр.

Незалежно від політичної та економічної різниці між цими країнами, мотивація легалізації грального бізнесу у всіх єдина – фінансова складова і серйозний потенціал підвищення туристичної привабливості. Ці держави надихає приклад Сінгапуру. Порівняно невеликій державі, казино принесли протягом року своєї легальної роботи близько 5 мільярдів доларів бюджетних надходжень, а потік туристів збільшився до 11 мільйонів осіб на рік.

Цікавим є і досвід Кіпру, який знаходиться на фінальній стадії обговорення концепції загальної легалізації гральних закладів. Там розглядається дві майбутні моделі його легалізації: казино як гральні заклади і казино-курорти на базі існуючих готелів і зон відпочинку. Причому, більшість експертів і досліджень говорять про те, що для Кіпру краще була б друга модель, яка здатна значно поліпшити туристичний продукт цієї держави.

Українські перспективи грального бізнесу.

В Україні спроби легалізації грального бізнесу на законодавчому рівні були неодноразовими. Але їхня проблема у відсутності єдиного розуміння концепції, на якій має працювати гральний бізнес.

22 грудня 2014 року у Верховній Раді було зареєстровано проект закону, який дозволяє регулювати діяльність казино в Україні, а також азартні ігри в казино виключно як розваги для багатих. Автором даного законопроекту № 1571 виступив Кабінет міністрів. Метою закону є легалізація ігорного бізнесу в окремих ігорних зонах та поповнення бюджету за рахунок продажу ліцензій для організації ігорного бізнесу. 23 грудня на пленарному засіданні Верховної Ради відбулося голосування щодо включення в порядок денний законопроектів № 1571, 1572, 1564. Але рішення підтримали лише 188 депутатів, тому воно не було прийняте.18 квітня 2011 нардеп Осика подавав до Парламенту проект закону «Про азартні ігри», в якому пропонувалося скасувати заборону на гральний бізнес в Україні і встановити державну монополію на організацію державних грошових лотерей та інших азартних ігор. Обидва законопроекти провалилися.

Також законопроект пропонує територіально локалізувати проведення азартних ігор, посилити вимоги до відведених для цього територій. Казино, хочуть розміщувати тільки в п'ятизіркових готелях з кількістю номерів не менше 60 у великих містах України і трьох-п'ятизіркових готелях з кількістю номерів не менше 60 в Криму.

Більш прийнятно і економічно обґрунтовано в українських реаліях, було б встановлення жорстких ліцензійних обмежень для гральних закладів, замість їх прив'язки до п'ятизіркових готельних об'єктів.

Наприклад:

Казино повинні розташовувати виключно в розважальних комплексах, площа яких не менше 2000 квадратних метрів,

Казино не повинні перевищувати площу в 500 квадратів,

Статутні капітали і чисті активи казино повинні бути не менше 10 мільйонів гривень.

Важливо, що на такі умови згодні самі представники грального бізнесу. Їх доцільність і економічну вигоду підтверджує чимало юристів і економістів.

Тепер що стосується другого, пропонованого варіанту, за яким може піти легалізація грального бізнесу в Україні: розміщення казино у спеціально відведених зонах, на кшталт Лас-Вегасу, куди люди будуть приїжджати, щоб цілеспрямовано пограти в азартні ігри.

Саме таким шляхом пішла Росія, де виділили чотири спеціальні зони для грального бізнесу: Алтайський і Приморський край, Калінінградська область і межі між Ростовською областю і Краснодарським краєм. Але проблема не зрушилася з мертвої точки, проект так і не почав свою роботу. Справа вся в тому, що розвиток подібних спеціальних зон прийнятний лише в державах з вже досить добре розвиненою туристичною інфраструктурою та сервісом.

Ні Росія, ні Україна цим похизуватися поки не можуть. Крім того, Росія, володіючи чималими природними багатствами у вигляді нафти і газу, може собі дозволити поміркувати про реалізацію таких амбітних проектів, як будівництво спеціальних гральних зон. Україна ж повинна бути більш адекватною і реалістичною, і нарешті повинна зрозуміти, що копіювання російських законів або концепцій розвитку тієї чи іншої галузі нічого спільного з добросусідськими відносинами не має і несе для нашої держави деколи чималу економічну небезпеку

Науковий керівник: Острогляд Олександр Васильович, доцент, кандидат юридичних наук, проректор з наукової роботи Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького.

АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Дрік Кирило Максимович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Переатестація чи перенабір суддів – у чому полягяє національний інтерес? Запитання здається дивним. Адже переважна більшість людей переконана в необхідності оновлення суддівського корпусу та повного перезавантаження судової системи. Передумовою цього є вкрай низький рівень якості правосуддя, що позначається на рівні довіри до судів. Так, за даними Центру Разумкова 81% громадян не довіряють судам, що є одним з найнижчих показник а сучасного стану справ у системі, судова реформа може мати лише одну мету: цілковите викорінення явищ корупції та політичного чи адміністративного впливу. Будь-які заходи, які не здатні досягти цієї мети – судовою реформою не є.Для скептиків, які не вірять в можливість реалізації такої мети, зауважимо: якщо такі судові системи існують та забезпечують правосуддя, користуючись довірою громадян в країнах Західної Європи, США, Азії, навіть деяких пострадянських – чому не можемо ми? Хіба не достатньо для цього лише бажання та праці? Потрібно розібратися, чи здатна переатестація діючих суддів, яка передбачена чинним законом "Про забезпечення права на справедливий суд", привести до перезавантаження суддівського корпусу.

Переатестація суддів. Значним ризиком є фактор об'єктивності оцінки суддів в процесі переатестації. А саме, хто конкретно буде переатестовувати суддів? Адже не таємниця, що велика кількість суддів за старою звичкою шукають "кінці" та готують конверти "винагороди" за успішну переатестацію. Законодавець довірив переатестацію Вищій кваліфікаційній комісії суддів, де більшість складають судді, а методику переатестації має схвалити Рада суддів України, яка шукає найбільш м'який, а отже, неефективний варіант. Отже, є підстави сумніватися в чесності та об'єктивності цього процесу. Переатестація потенційно не здатна привести до очікуваного якісного покращення суддівського корпусу. Надходження нових кадрів ззовні системи обмежене наявністю вакансій у судах, на з'явлення яких переатестація не вплине: її наслідком не буде звільнення діючих суддів. Склад вакансій пов'язаний з такими чинниками, як звичайна кадрова плинність. Через те, що тривалий час не працювали відповідні органи, зокрема Вища рада юстиції, – дійсно, накопичилася певна кількість вакансій. Однак, вона не є помітною у загальному обсязі суддівських посад. А якщо взяти до уваги, що до суду вищого рівня не потрапити без суддівського

досвіду в судах першої інстанції – то оновлення вищих щаблів судової ієрархії взагалі не відбудеться. А риба, як відомо, гниє з голови.

Альтернатива є – перенабір суддів. Тут судді уже народили так багато міфів і страшилок, що комусь може здатися така процедура нереальною. Тому, щоб простіше пояснити переваги перенабору суддів, вдамося до методу спростування головних з таких міфів.

Міф перший: "Перенабор – це звільнення всіх суддів та набір лише нових". Це не так. Суттю перенабору суддів є відкриття шляху до суддівської мантії для всіх – як "старих" суддів, так і претендентів з зовні системи. Вони мають конкурувати на рівних умовах. Порядний кваліфікований діючий суддя повинен залишитися в оновленій судовій системі за умови проходження конкурсного відбору.

Міф другий: "Де ж ми знайдемо 9 тисяч порядних юристів на посади суддів". По-перше, паралельно втілювані ініціативи з розвантаження судів, які дозволять скоротити кількість справ в судах – лише минулий рік приніс 3,7 мільйонів справ, з яких значну частину можливо вирішувати в несудовому порядку – це й підвищення розміру судового збору, запровадження електронного спілкування з судом тощо. Ініціативи сприятимуть зменшенню навантаження та скороченню кількості суддівських посад на декілька тисяч. По-друге, частина з майже 9 тисяч діючих суддів за умови успішного проходження процедури відбору можуть залишитися в оновленій судовій системі. По-третє, давайте зрештою повіримо, що серед десятків мільйонів українців є сотні тисяч юристів, з яких можливо відібрати декілька тисяч достатньо кваліфікованих та порядних, які здатні бути суддями.

Міф третій: "Необхідно довго навчати та готувати суддів". Ні. По-перше, чесні та кваліфіковані діючі судді з досвідом роботи можуть продовжувати роботу надалі за умови проходження відбору. По-друге, нові кандидати будуть мати можливість довчитися необхідним навичкам, та почати цей процес не тільки після проходження відбору, але й раніше. При цьому таке навчання може тривати до року: не забуваємо про наявність вищої юридичної освіти та стажу практичної роботи за спеціальністю.

Нам потрібна триланкова система – з судів першої, апеляційної та касаційної інстанцій (замість існуючої чотирьохланкової з прошарком вищих спеціалізованих судів, завдяки яким маємо де-факто чотири інстанції).

Першим кроком має стати формування нової касаційної інстанції. Йдеться про звуження підстав для звернення до неї з одночасним створенням нового Верховного Суду.

Для цього пропонується створити один раз в історії України комісію з авторитетних правників, які користуються високим рівнем довіри громадян. Ними можуть бути судді у відставці, які не заплямували свою репутацію за часів роботи, представники діаспори, які досягли вершин правничої кар'єри в інших країнах, авторитетні представники правозахисної громадськості.

Зміни до Конституції в частині правосуддя мають бути результатом широкого консенсусу між суспільством та всіма гілками влади. Країна прагне відкритості процесу, та спрямування перетворень дійсно ефективним, реформаторським шляхом.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПРИВАТНОЇ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Єлісєєва Марина Вікторівна
ад'юнкт кафедра адміністративного і кримінального права юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Сьогодні в Україні розгалужується сфера адміністративно-правової діяльності приватних охоронних структур в напрямку охорони власності та громадян. Очевидно, що безліч матеріальних норм права у сфері публічного управління, які його встановлюють та регулюють, не можуть реалізовуватися без відповідного процесуального механізму, визначеного законодавчими нормами.

Діяльність приватних охоронних підприємств в напрямку охорони власності та громадян проводиться на підставі та відповідно до Законів України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності", "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" і постанов Кабінету Міністрів України від 14.11.2000 N 1698 "Про затвердження переліку органів ліцензування" та від 07.07.2010 N 565 "Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері надання послуг, пов'язаних з охороною державної та іншої власності, а також охороною громадян, і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю)", тобто це є практично вичерпний перелік законодавчих актів, які регулюють діяльність приватних охоронних структур.

За декілька років, що пройшли з того моменту, коли вперше був визначений перелік ліцензованих видів діяльності, що включав спочатку лише 11 видів діяльності, він був збільшений у багато разів (до 112). Останнім часом цей перелік скорочений приблизно до 60, що було передбачено Законом України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" від 01.06.2000 р., проте корективи вніс новий Закон України № 222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності», що був прийнятий 2015 року, який було опубліковано в офіційному друкованому виданні ВРУ від 28.03.2015 № 56. Метою прийнятої нової редакції закону є комплексне вдосконалення порядку ліцензування певних видів господарської діяльності з позиції спрощення для бізнесу та влади адміністрування процедур у сфері ліцензування.

Відповідно до прикінцевих та перехідних положень закону, доручення Кабінету Міністрів України, заінтересовані органи виконавчої влади повинні подати проекти рішень Уряду щодо затвердження ліцензійних умов провадження господарської діяльності за видами господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, що включають вичерпний перелік вимог, обов'язковим для виконання ліцензіатом.

Тобто, беззаперечно, сфера ліцензування перебуває в процесі необхідних змін, оскільки відомчі нормативні акти не повною мірою відображають баланс інтересів органів ліцензування та господарюючих суб'єктів.

Дія Закону "Про ліцензування... " розповсюджується на всіх суб'єктів господарювання. Ліцензування банківської діяльності, зовнішньоекономічній діяльності, ліцензування каналів мовлення, ліцензування у сфері електроенергетики і використання ядерної енергії, ліцензування у сфері інтелектуальної власності здійснюється згідно із законами, які регулюють відносини в цих сферах.

Досліджуючи зміст ліцензування суб’єктів, що здійснюють приватну охоронну діяльність, не можна залишити поза увагою визначення основних категорій «ліцензіат», «ліцензія», «ліцензування».

Ліцензія - документ державного зразка, який засвідчує право ліцензіата на проведення вказаного в ньому виду господарської діяльності протягом певного терміну за умови виконання ліцензійних умов.

Ліцензування - видача, переоформлення і анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ і ліцензійних реєстрів, контроль за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про ліквідацію порушень законодавства у сфері ліцензування.

Орган ліцензування - орган виконавчої влади, визначений Кабінетом Міністрів України, або спеціально уповноважений виконавчий орган місцевих рад щодо ліцензування певних видів господарської діяльності.

Основними принципами державної політики у сфері ліцензування є:

забезпечення рівності, законних інтересів всіх суб'єктів господарювання; встановлення єдиного порядку ліцензування видів господарської діяльності на території України; встановлення єдиного переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.

Ліцензійні умови визначені в Законі двояким чином. Так, у ст. 1 ЗУ ліцензійні умови визначені як встановлений з урахуванням вимог законів вичерпний перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог, обов'язкових для виконання при проведенні видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.

Відповідно до п. 43 ст. 9 Закону України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” провадження господарської діяльності з надання послуг, пов’язаних з охороною, підлягає ліцензуванню. Частиною 2 ст. 8 цього Закону передбачено, що суб’єкт господарювання зобов’язаний провадити певний вид господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, відповідно до встановлених для цього виду діяльності ліцензійних умов.

Аналіз та визначення вищенаведених понять відповідно до ЗУ Про ліцензування дозволяє продовжити розгляд порядку ліцензування господарської діяльності з надання послуг, пов`язаних з охороною власності.

Таким чином, з моменту видання наказів МВС України 03.11.2010 № 527 «Про забезпечення виконання Міністерством внутрішніх справ функції з ліцензування господарської діяльності з надання послуг, пов`язаних з охороною власності та надання послуг з охорони громадян» та від 03.11.2010 № 1023 «Про передачу функції із забезпечення діловодства ліцензування охоронної діяльності» функції по забезпеченню діловодства з ліцензування господарської діяльності з надання послуг з охорони власності та громадян, а також контроль за додержанням ліцензійних умов з провадження зазначеної діяльності покладено на відділи дозвільної системи в системі МВС України. Однак зі вступом в силу закону України «Про національну поліцію» з 7 листопада 2015 року, статус МВС не визначений, статус та повноваження дозвільної системи не зрозумілі. Як наслідок питання щодо врегулювання порядку отримання ліцензій суб’єктами господарювання є відкритим.

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, професор, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.

ПРАВА НА ОСОБИСТУ СВОБОДУ ТА НЕДОТОРКАНІСТЬ: ДОПУСТИМІСТЬ І ФОРМИ ОБМЕЖЕННЯ

Жмихов Євген Сергійович
аспірант І року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В Україні тортури, а відтак і обмеження свободи особи та порушення її недоторканості не залишились в середньовіччі, а продовжують застосовуватися представниками держави з майже повною безкарністю. Той факт, що значна частина українців, як свідчить опитування, боїться катувань та незаконного затримання з боку правоохоронців, вказує на неспроможність влади захистити права своїх громадян і виконати вимоги міжнародного та національного законодавства.

Право на особисту свободу та недоторканність фізичної особи є одним із фундаментальних особистих прав, закріплених у ст.29 Конституції України, ст.3 Загальної декларації прав людини (1948р.), ст.5 Конвенції про захист прав та основних свобод людини (1950р.).

Проголошуючи "право на свободу", міжнародне та національне законодавство трактує особисту свободу в її класичному розумінні, унеможливлює позбавлення цієї свободи свавільно, так зазначив Європейський суд з прав людини своїм рішенням у справі "Енгель та інші проти Нідерландів".

Вважається, що право на свободу і особисту недоторканість повинно сприйматись в цілому як захист від будь-якого процесуального чи матеріально-правового посягання чи обмеження з боку державних органів волі особи, вектору її поведінки. Іншими словами, під *"особистою недоторканістю"* мається на увазі можливість особи діяти на власний розсуд в рамках закону, не боячись арешту або затримання, а правоохоронні органи позбавлені можливості діяти щодо особи інакше ніж передбачає закон.

Переходячи до випадків, коли держава може позбавити свободи особу, необхідно зазначити обов'язковість правомірності такого позбавлення. Кожен із передбачених в пункті 1 статті 5 Конвенції про захист прав та основних свобод людини випадків передбачає положення про те, що арешт або тримання під вартою повинні бути законними. Для забезпечення цієї законності національні органи зобов'язані дотримуватись внутрішнього права і в діях держави не повинно бути ні зловживання владою, ні недобросовісності.

Із практики Європейського суду з прав людини видно те, що у судовій практиці багатьох країни, зокрема і в Україні трапляються випадки порушень права на особисту свободу та недоторканість, а тому до піднятого мною питання прикута досить серйозна увага Європейської спільноти і це питання достатньо актуальне в Україні.

У високорозвинених західноєвропейських країнах, таких, наприклад як Німеччина, судовий арешт як запобіжний захід, передбачений кримінальним процесом у формі вимушеного втручання з боку держави в непорушне конституційне право особи на свободу може бути застосований лише на підставі закону та з дотриманням прописаного порядку.

Що стосується дотримання внутрішнього права, то у рішенні у справі "Вінтерверп проти Нідерландів" Суд підкреслив, що поняття *"законний"* охоплює як процесуальні, так і матеріально-правові норми. Воно певним чином співпадає з загальним поняттям статті 5 пункту 1, а саме - дотримання *"процедури, встановленої*

законом". Дійсно, ці два поняття відображають важливість мети, яка лежить в основі статті 5 пункту 1: в демократичному суспільстві, де панує верховенство права, ніяке свавільне затримання не може вважатись законним.

В Україні правове регулювання процедур та випадків тримання під вартою провадиться рядом статей нового Кримінально-процесуального кодексу України.

У новому Кримінально-процесуальному кодексі України законодавець при здійсненні кримінального провадження за зразок узяв перевірений на практиці досвід європейських країн, зміст рішень Європейського суду з прав людини із застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також власний вітчизняний досвід.

Чинний Кримінально-процесуальний кодексу України передбачає такі види обмеження свободи особи як домашній арешт КПК, який полягає у забороні обвинуваченому залишати житло цілодобово або в певний період доби (домашній арешт може бути застосовано лише до обвинуваченого у вчиненні злочину, за вчинення якого передбачено покарання у виді позбавлення волі) та тримання під вартою є винятковим, тому що застосовується лише до визначеного кола осіб, які обвинувачуються у вчиненні визначених у законі злочинів, та тільки у тому разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам протиправної поведінки обвинуваченого.

За новим КПК питання застосування запобіжних заходів належить до виключної компетенції слідчого судді та суду, воно вирішується в судовому засіданні в режимі змагальності сторін з участю прокурора, обвинуваченого та його захисника.

При вирішенні питання про обрання запобіжного заходу слідчим суддею, судом оцінюються в сукупності всі юридично значимі обставини.

На жаль, слід визнати, що сьогодні в Україні, не дивлячись на значні позитивні зміни у правовому полі, мають місце чимало випадків нехтування закону з боку самих суддів, що призводить до грубих порушень прав людини.

Незважаючи на всі вдосконалення законодавства проблема із забезпеченням права на особисту свободу та недоторканість залишаються достатньо актуальною як в Україні так і в Європі, оскільки змінюється життя, змінюється світогляд людей, мотивація вчинків достатньо динамічно і часто непередбачувано.

Таким чином, незаперечний є факт що після прийняття гарного закону, треба ще й домогтися безумовного його виконання прокурорами та суддями запровадженням механізмів їхньої відповідальності за свої рішення, що особливо важливо для України.

Науковий керівник: Марков Карло Анатолійович, доктор історичних наук, професор кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Задніпряний Анатолій Олегович
аспірант І року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Розвиток держави залежить від багатьох факторів, одним з яких є продуктивне управління фінансовими ресурсами України органами державної влади та суб'єктами господарювання всіх форм власності. Результативне розпорядження коштами бюджетів різних рівнів, як свідчить досвід багатьох зарубіжних країн, залежить, в першу чергу, від наявності ефективного державного фінансового контролю.

В сучасних умовах, в нашій країні діє низка органів державного фінансового контролю, які не мають ознак системності та підпорядкованості. При реалізації владних повноважень суб'єкт господарювання може стати об'єктом перевірок декількох державних органів фінансового контролю одночасно. Це спричиняє збитки господарюючому суб'єкту та сповільнює діяльність державних органів. Зниження корупції в діяльності даних органів, мінімізування рівня відмивання коштів суб'єктами господарювання позитивно позначиться на успішному виконанні зобов'язань Україною згідно Угоди про Асоціацію України та Європейського Союзу, та можливості подальшого вступу як його повноцінного члена.

Теоретичну базу дослідження склали наукові праці відомих теоретиків та практиків права, зокрема таких, як: Клець Л.Є., Савченко І.А., Гуцаленко Л.В., Сарана С.В., Дікань Л.В., Мацелик М. О., Кожанова А.О. та інших.

Мета даної роботи полягає у дослідженні системи органів державного фінансового контролю та основних шляхів її удосконалення.

В Україні діють органи загальної та спеціальної компетенції, до сфери яких входять повноваження щодо регулювання державного фінансового контролю суб`єктів господарювання. Їх особливість полягає в тому, що в тій чи іншій мірі, вони мають вплив на формування державної політики у сфері державного фінансового контролю, та реалізують її через нормативно-правову діяльність основні засади здійснення такого виду контролю, та безпосередньо беруть участь в даному контролі та формують основні напрямки реалізації політики державного фінансового контролю.

Спеціально уповноважені органи у сфері державного фінансового контролю реалізують свої повноваження у даній сфері з певною специфікою, яка полягає в тому, що їх функції є різноманітними і одночасно виникають обставини, при яких декілька різних державних органів, можуть здійснювати контроль за однією і тією ж операцію. Також, необхідно зазначити, що взаємодія даних органів є небездоганною, оскільки не існує єдиного органу державної влади чи міністерства, що мав би право контролювати діяльність даних органів, а також відносна закритість інформації між відомствами, котрі здійснюють державний фінансовий контроль суб'єктів господарювання.

Таким чином, на території України діє велика кількість органів, що здійснює державний фінансовий контроль. Їх система, взаємодія та специфічні риси діяльності є різноманітними. Однак, необхідно зазначити, що структура відносин є законодавчо неврегульована, немає єдиного органу, щоб здійснював контроль за діяльністю даних інституцій, та в процесі взаємодії виникають проблеми, у зв'язку з тим, що відсутні

відкриті реєстри по фінансовому контролю, моніторингу та суб'єктів, що несли відповідальність у сфері саме фінансових відносин.

Одним із прикладів спеціальних органів у системі державного фінансового контролю є Рахункова палата України. Особливість правового статусу Рахункової палати України обумовлюється тим, що вона є вищим органом фінансового контролю у державі, у зв'язку з чим посідає особливе місце в системі органів державного фінансового контролю і фактично є тим містком, який пов'язує фінансову діяльність вищих органів державної влади із нижчестоящими через систему зворотного зв'язку, яка базується на виконанні Рахунковою палатою України контрольних та аналітичних функції.

Однак, при цьому Рахункова палата України не має контролюючих повноважень та функцій покарання. Даний орган лише доводить результати своїх перевірок до відома Верховної Ради України і Президента України та подає матеріали виявлених порушень до правоохоронних органів України.

Україна, як суб'єкт міжнародних відносин, має враховувати міжнародні стандарти ISSAI і INTOSAI GOV, які створюють перемови для зміцнення ролі Рахункової палати в створенні єдиної системи фінансового контролю в Україні. На часі реформування такої системи, де Рахункова палата має бути координаційним, провідним і єдиним інститутом парламентського контролю, забезпечувати повний та прозорий контроль в сфері публічних фінансів. Для цього необхідно привести статус Рахункової палати України у повну відповідність із стандартами ISSAI. Для цього необхідно надати Рахунковій палаті України конституційний статус органу вищого контролю, розширити її контрольні повноваження на всю сферу державних фінансів; розширити мережу її територіальних представництв тощо.

Тому, необхідно на території України створити єдину систему державного фінансового контролю, а саме: узагальнення повноважень органів державного контролю, створення та закріплення на законодавчому рівні систему даних органів, віднесення компетенції органів до зовнішнього та внутрішнього державного фінансового контролю; створення єдиної державної інформаційно-аналітичної системи державного фінансового контролю для обміну інформацією та відповідними матеріалами; формування єдиної бази даних про фінансові порушення; створення єдиної системи підготовки кадрів для органів фінансового контролю та підвищення їхньої кваліфікації; запровадження єдиних стандартів і процедур діяльності на основі ISSAI і INTOSAI GOV.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Каплій Олександр Сергійович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Скоро виповниться півроку, як Президент Петро Порошенко розпорядився розпочати так необхідну сьогодні реформу Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС). Населення по різному прийняло це рішення: хтось підтримав владу, а хтось

заперечував, наполягаючи на тому, що українські правоохоронні органи не готові до цього. Так що ж це за реформа? Чи потрібна нам ця «поліція»?

Але спочатку трохи історії: навесні 2014 року серед експертів почалися розмови стосовно проведення реформ в силовому блоці. Після проведення виборів нової влади та формування складу законодавчих та виконавчих органів почався процес складних реформ, метою яких було викорінення корупції та беззаконня з судової та правоохоронної систем.

Паралельно з підготовкою нормативної бази для майбутніх реформ здійснювалися конкретні кроки в цьому напрямку. 19 січня 2015 року МВС України оголосило першу реформу в правоохоронних органах — реформу ДАІ. Про це на брифінгу оголосила заступник глави МВС Ека Згуладзе. Вона повідомила, що ДАІ буде повністю реорганізована, зі звільненням усіх співробітників, а натомість уже починається набір бажаючих у нову патрульну службу, в тому числі з числа співробітників ДАІ. В наступні шість місяців ішов підбір нових кадрів та їх підготовка. У підготовці нових патрульних поліцейських активно допомагали західні партнери. США направила своїх інструкторів з Каліфорнії та Огайо, які провели практичні та теоретичні заняття з новими майбутніми поліцейськими.

12 червня 2015 у Національній академії внутрішніх справ міністр Арсен Аваков представив особовому складу майбутнього очільника Департаменту патрульної служби Олега Савчина та керівника патрульної служби Києва Олександра Фацевича.
2 липня 2015 Верховна Рада проголосувала в другому читанні та в цілому законопроект 2822 «Проект Закону про Національну поліцію». «За» проголосували 278 народних депутатів. Цей законопроект визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції.

Але все ж таки, що представляє собою цей новий «орган»? Національну поліцію у Міністерстві внутрішніх справ України відокремлено в окремий суб'єкт, наділений більшою самостійністю та незалежністю від міністра. Так, керівника Національної поліції призначає Кабінет Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра внутрішніх справ України. Заступники керівника Національної поліції призначаються Міністром внутрішніх справ за поданням керівника Національної поліції, а керівників територіальних органів Національної поліції призначає безпосередньо керівник Нац. Поліції(стаття 14, 20). Така диференціація у кадрових призначеннях не залишить можливості сконцентрувати впливовість одного посадовця на роботу структурних підрозділів МВС у всій державі. Раніше, Міністр внутрішніх справ України одноосібно призначав керівників всіх рівнів, аж до рівня міських та районних відділів МВС, через що мав можливість впливати на законність прийнятих ними рішень.

Не головним, але одним з найважливіших, здобутків нового Закону України, є повністю нова методика відбору і прийому на службу до Національної поліції. Раніше, відповідно до колишніх нормативів, до претендентів у патрульну службу міліції, що була первинною та найпростішою ланкою у міліцейській структурі, ставилися найпростіші вимоги: вік 18 років, базова середня освіта, міцне здоров'я та фізична підготовка, а також відсутність протягом року корупційних правопорушень. Такі критерії обумовлювали вступ на службу людей з не значним рівнем освіти, низькою правосвідомістю, життєвими принципами та цінностями, а й деколи, нажаль, зустрічались не законослухняні працівники.

На відміну від старого Закону України «Про міліцію», в якому списком перелічувались всі права міліції, новий закон про поліцію створює чітку структуровану побудову таких прав. Встановлено розмежування повноважень Національної поліції (стаття 23) та поліцейських заходів (стаття 31, 41). В повноваженнях закріплені всі норми суспільного життя, які може регулювати, втручатися або захищати Національна поліція. Зокрема це попередження, припинення, розкриття та розслідування правопорушень; забезпечення громадського порядку; забезпечення дотримання правил дорожнього руху, дозвільна діяльність та інш.

Поліцейські заходи мають чітко регламентований характер (превентивний або примусовий) (стаття 31, 41), встановлено їх законність (дозволяється застосувати тільки той захід, який передбачено законом), необхідність, пропорційність та ефективність.

Отже, підведемо висновки: реформа має дуже велике значення до нашої держави: завдяки поліції наші вулиці скоро стануть зовсім безпечними. Завдяки цієї реформи ми отримаємо професійних працівників МВС, які будуть якісно та добросовісно виконувати свою роботу, маючи при цьому високий рівень довіри населення. І не слід забувати про те, що ця реформа – ще один великий крок, який приблизив нас до Європи.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДО ПИТАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ

Климчук Софія Юріївна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

На шляху економічних змін та здійснення ефективної державної політики Україна стикається з проблемою неповного наповнення державної скарбниці, дефіциту бюджету та недостатнього фінансування усіх сфер життя держави. Тому виникає необхідність акумулювати додаткові кошти у Державний бюджет України. В нашій державі вже декілька років триває обговорення такого податку як на “розкіш”. З 2012 року було подано на розгляд декілька проектів Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо оподаткування предметів розкоші)». Жоден з них не отримав очікуваної підтримки, проте з 1 липня 2015 року набули чинності певні зміни до Податкового кодексу України (далі - ПК). Так, Законом України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи” набули змін окремі види податків, в тому числі зміни торкнулися й статті 267 ПК, що регулює транспортний податок в Україні.

В ході подальшого дослідження, пропонується висвітлення доцільності таких змін, співвідношення нового транспортного податку з податком на “розкіш”, а також проблема невідповідності даного законодавчого положення основним принципам податкового та конституційного права.

Стаття 267 ПК передбачає податок на автомобілі, об'єм двигунів яких перевищує 3000 куб. см, а вік машини становить не більше 5 років. Згідно з нововведенням фізичні та юридичні особи, незалежно від типу двигуна свого автомобіля (бензин, дизель або гібрид) повинні будуть щорічно сплачувати транспортний податок в сумі 25 000 гривень за кожне авто.

Відзначимо, що даний податок нараховуєтися з фактичного місяця покупки авто, при цьому, навіть, якщо покупка була проведена в кінці місяця, власнику доведеться оплачувати повну суму. Звільняються від даного податку лише ті машини, строк експлуатації яких перевищує 5 років. Експерти вважають новий податок нераціональним, адже ніде у світі не нараховується податок на об'єм двигуна. За словами голови Всеукраїнської асоціації автомобільних імпортерів і дилерів Олега Назаренка, у світі береться податок з потужності, а об'єм двигуна автомобіля абсолютно не є мірилом розкоші або достатку його власника. Проте як заявляє законодавець - цілі податку - наповнення бюджету і досягнення соціальної справедливості, як і передбачено нормами Податкового кодексу. При цьому пропонується ототожнити розкішність авто з розміром його двигуна. Така позиція викликала чимало нарікань. І справді, ці зміни зазнали широкої критики серед громадян, які дуже швидко ототожнили цей податок з податком на "розкіш".

Проаналізувавши проекти законів щодо введення податку на розкіш, можна стверджувати, що діючий транспортний податок є елементом вищезгаданого податку. Але хіба доцільно було починати здійснення такої податкової політики, не зваживши ретельно всі аспекти, особливо категорію громадян яким довелось сплачувати розкішний податок на не зовсім розкішні авто? Адже оподаткуванню підлягають не лише авто класу "люкс", а й бюджетні автомобілі, що значною мірою вдарило по середньому класу громадян в Україні. До того ж було висловлено багато аргументів проти введення такого податку, обумовлюючи це тим, що *адміністрування тих, кому належать предмети розкоші, обійдеться дорожче, ніж податки, які б отримала країна. А* досвід Великої Британії, Франції, Німеччини, Італії, Австрії, Іспанії та Швеції водночас показує існування схем, які дозволяють ухилятися від сплати податку на розкіш, починаючи від реєстрації майна у країнах із ліберальнішим податковим законодавством або ж на юридичних осіб, що і змусило низку країн відмовитися від такого податку. Наприклад, у США його вирішили замінити підвищеним ПДВ при покупці товарів класу "люкс". У Німеччині при існуванні окремого податку на нерухомість, також існує прогресивна шкала податку на доходи, із найвищою ставкою у 45%.

У пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо оподаткування предметів розкоші)» оподаткування предметів розкоші обґрунтовується необхідністю більш справедливого перерозподілу соціальних благ, скорочення розриву між доходами багатих та бідних громадян, оскільки на сьогодні в Україні спостерігається катастрофічно високий рівень диференціації доходів і статків населення. Дійсно, невід'ємною умовою розвитку правової системи України є реалізація найважливіших конституційних принципів у галузевому законодавстві. Один з основоположних принципів, проголошений статтею 24 Конституції України, - принцип рівності. У податковому законодавстві цей принцип трансформувався у принцип рівності всіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації та закріплений у п.п. 4.1.2. п. 4.1 ст. 4 Кодексу. Цей принцип перекликається з закріпленим у Кодексі принципом соціальної справедливості, а саме: встановлення податків та зборів

відповідно до платоспроможності платників податків. Отже, можна стверджувати, що стаття 267 ПК не відповідає принципам законодавства України.

Позитивним є те, що держава реагує на критику досліджуваного положення і зміни до відповідної норми містяться в проекті Податкового кодексу, представленого 3 вересня 2015 року на Національній раді реформ. Податок на розкіш у розмірі 25 тисяч гривень на рік будуть платити власники автомобілів класу "люкс" вартістю вище 1 млн гривень і не старше 5 років (незалежно від об'єму двигуна). Попередньо список марок автомобілів, які відносяться до класу "люкс", виглядає так: Mercedes-Benz, BMW, Lexus, Audi, Porsche, Infiniti, Land Rover, Jaguar, Bentley, Maserati, Rolls-Royce, Maybach, Aston Martin, Ferrari, Lamborghini і ін. Однак, як запевнили в Міністерстві фінансів, остаточний список марок і моделей автомобілів, володіння якими оподатковуватиметься, буде затверджений Кабінетом міністрів. Одночасно пропонується ввести податок для всіх власників автомобілів не старше 5 років в розмірі до 1000 гривень.

Наразі існують різні міркування щодо таких змін. Наприклад, експерти авторинку припускають ймовірність заниження вартості авто при оцінці, а також ускладнення адміністрування податку. Проте, таке нововведення дозволить привести транспортний податок у відповідність з основними засадами податкового законодавства висвітлених у статті 4 ПК.

Загалом вважаємо, що введення оподаткування окремих об’єктів рухомого та нерухомого майна в Україні дасть можливість підвищити вклад заможних громадян у наповненні бюджету та зробити крок до більш справедливого перерозподілу багатства в українському суспільстві. І хоч сама концепція оподаткування великих, дорогих та потужних авто заслуговує на існування, однак механізм реалізації податку треба змінити, бажано разом з іншими автомобільними податками і зборами.

Науковий керівник: Ільницький Олег Володимирович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та фінансового права Львівського національного університету імені Івана Франка.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Ключка Юлія Сергіївна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На сьогоднішній день Україна перебуває у досить тяжкому економічному та політичному стані. Державна казна майже порожня, а народ у зв’язку з подіями дворічної давності і зовсім втратив довіру до органів державної влади, адже у нього майже не залишилось надії на світле майбутнє своєї держави, і в цей момент, коли народ більш за все потребує підтримки, політичні чиновники з усіх сил намагаються наблизитись до державної «годівниці» і не рідко для досягнення своєї мети спотворюють виборчі процеси шляхом пошуку нових способів та засобів переступити закон та обдурити народ. Тому на даному етапі тема відповідальності за порушення виборного законодавства буде вельми доречною та потребує до себе значної уваги, бо посилення відповідальності щодо порушень у виборчому процесі є єдиним виходом у боротьбі за законність і чесність виборного процесу.

Основними видами відповідальності за порушення виборчого процесу вважають кримінальну і адміністративну, проте існує ще дві, не менш важливі – конституційно-правова та цивільно-правова.

Кримінальна відповідальність за порушення виборного законодавства настає у разі:

перешкоджання здійсненню виборчого права громадян, що може бути вчинено будь-яким способом, найпоширенішими є насильство, обман, погрози та підкуп (ст.157 ККУ);

неправомірне використання виборчих бюлетенів, підлог виборчих документів або неправильний підрахунок голосів чи неправильне оголошення результатів виборів (ст. 158 ККУ);

порушення таємниці голосування (ст. 159 ККУ).

Суб'єктами перерахованих злочинів є : будь-яка особа, яка досягла 16-ти років (ст.157 ККУ) ; член виборчої комісії (ст.158) ; член виборчої комісії або інша службова особа, яка використовує свою владу або службове становище у зв'язку з проведенням голосування (ст.159 ККУ). Враховуючи, що порушення виборчого законодавства, як правило, вчиняються службовими особами, відповідальність за такі діяння може настати і за статтями ККУ у сфері службової діяльності, а саме за зловживання владою або службовим становищем (ст.334 ККУ), перевищення влади або службових повноважень (ст.365), хабарництво – одержання хабара (ст. 368) та ін.

Порушення виборчого законодавства відноситься до адміністративних правопорушень, відповідальність за які визначена у гл. 15 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління». Ст. 186 – 2 КУпАП встановлює відповідальність за порушення законодавства про вибори Президента України і народних депутатів.

Адміністративне правопорушеня виражається у скоєнні таких діянь: видача виборчого бюллетеня громадянину,щоб він проголосував за інших осіб чи більше одного разу впродовж одного й того ж голосування; видача громадянину заповненого виборчого бюлетеня; публічні заклики або агітатацію за бойкотування виборів Президента України, опублікування або поширення іншим способом неправдивих відомостей про кандидата у Президенти України (крім цього відповідальність настає за агтації за або проти кандидата в день виборів); за іншу особу; та ін.

Суб'єктами перерахованих адміністративних правопорушень є : особа, що досягнула 16-ти років та члени дільничих виборчих комісій. Усі склади зазначених адміністративних правопорушень передбачають тільки одну форму вини – умисел. В усіх випадках скоєння правопорушення, пов'язаного з невиконанням чи неналежним виконанням законодавства про вибори Президента України КУпАП передбачена відповідальність у вигляді штрафу (за ч.ч. 1 і 2 ст. 186-2 – у розмірі від трьох до шести, а за ч. 2 ст. 186-2 – від трьох до п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян).

Конституційно-правова відповідальність настає в разі порушення вимог, установлених у конституції або в інших джерелах галузі. Відповідальними є всі суб'єкти конституційного права, за винятком держави загалом, що засвідчує її суверенітет. Підставами конституційно-правової відповідальності вважаються насамперед порушення норм конституції, а також порушення приписів конституційного законодавства , у тому числі й виборчого

Цивільно-правова відповідальність настає за вчинення порушень під час виборчого процесу та полягає у відшкодуванні матеріальної та моральної шкоди.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ГАРАНТІЯ ПРАВ ГРОМАДЯН НА МИРНІ ЗІБРАННЯ

Кобрусєва Євгенія Анатоліїна

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Відповідно до ст. 39 Конституції України: «Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей» . Це такі інтереси громадян, які походять від міжнародних джерел, ратифікованих в Україні, а саме: *Загальної декларації прав людини (ст. 20) , Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (ст. 21) , Конвенції про захист прав людини та основних свобод (ст. 11)* та мають бути захищені за міжнародними стандартами.

Водночас, указані документи вимагають встановити законні обмеження щодо зібрань громадян, які суперечать інтересам національної безпеки і громадського порядку та сприятимуть запобіганню правопорушень, захисту прав і свобод громадян відповідними правоохоронними органами.

Таким чином, у розглядуваній сфері перед нами постають два основних питання: визначення та співвідношення понять «контроль» і «нагляд», а також органи, які покликані їх здійснювати.

Тлумачення термінів «контроль» і «нагляд» подано у тлумачнику сучасної української мови наступним чином: контроль – це перевірка, облік діяльності кого- або чого-небудь, нагляд за кимось (чимось) або установа чи організація, що здійснює нагляд за ким- або чим-небудь або перевіряє його, а нагляд – це: а) дія зі значенням наглядати; б) група осіб чи орган влади, що наглядають за ким-, чим-небудь.

У вітчизняному законодавстві на сьогодні діє ряд норм, які регламентують права громадян на проведення зборів, мітингів, маніфестацій і демонстрацій, спортивних, видовищних та інших масових заходів. Це, насамперед, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», в п. «б» ч.1 ст.38 якого зазначено, що виконавчі органи сільських, селищних, міських рад мають вирішувати долю зібрань, а також покликані здійснювати контроль за забезпеченням громадського порядку під час їх проведення. Тобто одним із контролюючих органів у розглядуваній сфері на сьогодні є органи місцевого самоврядування.

Як свідчить аналіз практики та нормативних актів адміністрацій, для проведення недержавних масових заходів, за винятком проведення похоронних процесій, їх

організаторами не пізніше ніж за 10 днів до проведення подається письмове повідомлення до виконавчого органу міської Ради. У повідомленні зазначається мета, форма, місце проведення заходу, маршрут проходження, час його початку та закінчення, передбачувана кількість учасників, прізвище, ім'я організаторів, місце їх проживання, номер контактного телефону, дата подачі повідомлення, необхідність (чи відсутність такої) використання звукопідсилюючої апаратури. Повідомлення підписується організаторами заходів.

Посадова особа, уповноважена виконавчим органом міської ради, приймає від організаторів повідомлення про проведення заходу, зазначає на копії цього повідомлення час і дату його прийняття, посаду, прізвище, ім'я, номер службового телефону, засвідчує підписом та печаткою відповідного органу. Копія повідомлення про проведення заходів залишається у їх організаторів. Посадові особи у дво-триденний термін розглядають повідомлення і повідомляють про прийняте рішення заінтересованих осіб. У разі наявності підстав для обмеження проведення заходів, виконавчий орган міської ради звертається до суду з метою отримання його рішення щодо, про що повідомляє їх організаторів. За наявності підстав для відмови у проведенні заходів виконавчий орган міської ради пропонує провести захід в іншому місці або в іншій формі. У разі прийняття одного із запропонованих варіантів організатори підтверджують свою згоду новим письмовим повідомленням.

Вказана вище заборона підкріплена механізмом відповідальності у Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП України): ст.185-1 «Порушення порядку організації та проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій» та *ст. 185-2 «*Створення умов для організації і проведення з порушенням установленого порядку зборів, мітингів, вуличних походів або демонстрацій».

Виходячи з підвідомчості даних справ очевидно, що до механізму реалізації права громадян на зібрання долучаються органи внутрішніх справ (далі – ОВС). Зокрема, відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» вона є центральним органом виконавчої влади, яка служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод громадян, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Враховуючи особливості провадження у справах за адміністративними позовами про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання, передбачені ст.ст. 182 і 183 Кодексу адміністративного судочинства, до суб'єктів владних повноважень також слід віднести органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та окружний адміністративний суд – які можуть заборонити такі заходи чи обмежити права на мирні зібрання щодо місця чи часу їх проведення. Тобто це такі органи, які згідно законодавства покликані перевіряти законність проведення масових зібрань.

Підсумовуючи викладене, слід відзначити, що для вирішення питання про встановлення та підтримання належного режиму законності у суспільстві необхідні спеціальні інструменти його забезпечення та гарантії, серед яких особливу увагу заслуговують адміністративний контроль і нагляд. Нині місцеві державні адміністрації та суди здійснюють контроль за станом реалізації прав громадян на мирні зібрання.

ІНТЕРНЕТ-ВІДНОСИНИ ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЇХ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Коваленко Оксана Юріївна
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Питання правового регулювання відносин, пов'язаних з Інтернетом, стали розглядатися в українському правознавстві тільки в останнє десятиліття. Вони розглядалися як в межах інформаційного права, так і інших галузях права.

Інтернет поки ще мало досліджений з точки зору юридичної специфіки відносин, що виникають у зв'язку з його існуванням та практичним застосуванням. І насамперед належить вирішити два важливих питання.

Перший − про юридичну природу самого Інтернету. Що це − суб'єкт права, який вступає в різні стосунки зі своїми клієнтами, або об'єкт правовідносин, природу яких ще належить уточнити?

Друге питання − про право, застосовне до цих правовідносин. Якщо воно існує, то яка нормативна база його складає, до якої системи і галузі ці правові норми можна віднести? Якщо його досі нема, то на чому ґрунтувався розвиток Інтернету до цього часу і що варто було б зробити в цьому відношенні в майбутньому?

Питання, пов'язані з функціонуванням Інтернету, зачіпають величезні технічні, інформаційні, людські ресурси та грошові кошти. Все це не може залишатися без уваги публічної влади. Отже, необхідно прийняти законодавчу базу в цьому напрямку.

Інтернет: суб'єкт або об'єкт права? Ні в одній країні світу не існує організаційної структури, яка виступає в якості одноосібного власника або власника даної комп'ютерної мережі. Для звичайного клієнта представником того, що він називає «Інтернет», виступає постачальник, що надає йому канал зв'язку з відповідним програмним забезпеченням. У тих випадках, коли клієнт здійснює оплатну угоду під час підключення до Інтернету, він знає, що його контрагентом виступає не постачальник, а організація, що надає зазначену послугу.

Представники найбільших мереж Інтернету об'єднані в кілька організацій так званої «Інтернет-спільноти». Проте ці організації не є органами управління мережею. Вони займаються в першу чергу погодженням технічних стандартів обміну даними, з'єднання мереж тощо, а також реєстрацією так званих вузлових комп'ютерів з'єднаних між собою точками з'єднання і доменних адрес або імен. Саме по собі це дуже важливо для технічного функціонування мережі, але недостатньо для управління організацією.

Інтернет не має ознак, які зазвичай характеризують юридичну особу. Інтернет не має організаційної єдності, не інкорпорований в жодній з країн світу і не створений як міжнародна організація. Інтернет не має власного відокремленого майна, оскільки використовувані в ньому матеріальні та інформаційні ресурси, що належать на праві власності різним суб'єктам. Не здатний Інтернет і мати якісь самостійні права та нести обов'язки, так як за кожними, що виникають при роботі в Інтернеті, правовідносинами стоїть конкретний правоздатний суб'єкт.

Отже, Інтернет не є суб'єктом права, тобто учасником правовідносин. Але, чи може бути Інтернет − об'єктом права, тобто те, з приводу чого правовідносини виникають?

Підключення комп'ютера клієнта до локальної мережі постачальника здійснюється шляхом вчинення декількох юридично значущих дій, природа яких добре відома і не є чимось винятковим − продаж програми входу в Інтернет і апаратного забезпечення (модему); оренда каналу зв'язку. Інакше кажучи, використовується договір купівлі-продажу, договір оренди, а також певною мірою норми про охорону виключних прав на надане програмне забезпечення. У разі придбання якого-небудь товару через мережу знову-таки застосовується договір купівлі-продажу, право власності на товар і т. д. Навіть у випадку не тільки мережевої купівлі-продажу, але і мережевої оплати (наприклад, із застосуванням так званих умовних електронних грошей).

Іншими словами, правові відносини породжує не Інтернет як комп'ютерна мережа, а самі об'єкти, які тим чи іншим чином пов'язані з такою мережею. Ці об'єкти або вже добре відомі, або менш досліджені з точки зору юридичної науки, але не являють собою чогось незвичайного. Це легко пояснити: Інтернет як комп'ютерна мережа не створює будь-яких нових об'єктів і товарів, а лише надає можливості для їх створення, розміщення і реалізації між користувачами мережі.

Досі нормативне регулювання відносин між користувачами, постачальниками та іншими учасниками Інтернету не має правового характеру. Що стосується вже наявних нормативних правових актів, які так чи інакше зачіпають правовідносини з приводу Інтернету, то їх можна охарактеризувати наступним чином:

Ні в жодній з країн світу немає кодифікованого законодавства, що стосується правових відносин в Інтернеті. Існуючі нормативні акти регулюють приватні аспекти функціонування мережі, насамперед питання підключення до неї через постачальників, надання відповідних ліній зв'язку і т. д.

Норми, які можна було б застосувати до відносин з приводу Інтернету, містяться в нормах про інтелектуальну і промислову власність, а також у розділі, що умовно іменується «телекомунікаційним правом».

Практично відсутнє регулювання відносин з приводу Інтернету на міжнародному рівні.

Отже, можна зробити висновок, що рішення всіх проблем пов'язаних з використанням Інтернет-технологій лише на національному рівні у сьогоднішніх умовах неможливо. Необхідно розвивати міжнародне співробітництво в цій області, і насамперед співробітництво у правовій сфері.

Науковий керівник: Бережна Катерина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ДИСКОНТИНУЇТЕТ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ЗАМІНИ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ В УКРАЇНІ

Констанкевич Юрій Зіновійович
студент V курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

Криза правових інституцій України, яка характеризується недовірою до останніх з боку українського народу незмінно веде до трансформації конституційних положень. Змінені норми, які в першу чергу повинні базуватись на ознаці

континуїтету державності – багатовіковій історії українського державотворення, безумовно мають спрямовуватись на реорганізацію державних інститутів для реального забезпечення прав людини і громадянина.

Одними із органів, які існують для реалізації концепції правової держави, є суди України. Однак, втрата легітимності, винесення завідомо неправосудних рішень, обґрунтована критика з боку суспільства вимагає не тільки конституційних змін до системи судочинства, а й реорганізації суддівського корпусу.

Одним із органів, до якого українські законотворці звертаються для дачі висновків з того чи іншого проекту, є Європейська комісія за демократію через право. У п. 37 розділу III висновку № 803/2015 зазначено, що Венеційська комісія вважає, що звільнення всіх суддів, окрім надзвичайно виключних ситуацій, таких як конституційний дисконтинуїтет, не відповідає європейським стандартам та верховенству права (*переклад – авторський)*. Отже, комісія по суті відзначає одну підставу для заміни суддів.

Конституційний континуїтет характеризується синкретизмом правонаступництва, народного суверенітету та територіальної цілісності. Втрата однієї із цих якостей незмінно приводить до дисконтинуїтету. У цьому контексті, як зазначає М.В. Савчин, континуїтет в Україні насамперед пов'язаний з обстоюванням прав і вольностей, з демократичними традиціями, традиціями народоправства, ідеями доступу до справедливого і безстороннього суду, балансом між лібералізмом і комунітаризмом.

Висвітлений підхід можна віднести до змістовного та виразити позицію, що в Україні відбувся конституційний дисконтинуїтет, виходячи із перелічених вище ознак.

Окрім того, слід відмітити формальний підхід до конституційного дисконтитуїтету як переривання дії, дія незаконно ухваленої Конституції, зміна чи внесення змін до Конституції способом, не передбаченим у ній.

Так, вступ у законну силу рішення Конституційного суду України від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010, яке можна визначити неправовим, фактично призвів до встановлення авторитарного режиму, узурпації влади, в тому числі судової, і до фактичного розриву (2010-2014 рр.) в чинності демократичної конституції, а отже, відбувся конституційний дисконтинуїтет.

Аргументуючи сказаним, можна вважати, що реіфікація ідеї заміни суддівського корпусу є можлива, оскільки для неї існує аргументована підстава. Однак, дана процедура є досить складним явищем, яка включає в себе питання щодо відкритого конкурсу на посаду судді, можливість проходження конкурсу існуючими суддями, забезпечення роботою звільнених суддів для реалізації їх конституційних прав на життя та достатній життєвий рівень.

Європейська комісія за демократію через право у тому ж п. 37 розділу III висновку № 803/2015 вважає, що заміна всіх суддів (більше 8000) не може бути здійснена без загрози для відправлення правосуддя. У випадку реорганізації окремих судів, заінтересовані судді повинні мати можливість подати або у відставку, або на зайняття нової позиції (*переклад – авторський)*.

Однак, залишається незрозумілою позиція, коли суддя забажає працювати на новій посаді, але у силу обставин, йому буде перешкоджено у такому праві, посилаючись на неправосудні рішення та корупційні зв'язки. У такому разі, за фактом вчинення кримінального правопорушення слід відкривати кримінальне провадження,

а винних суддів притягувати до відповідальності. Адже, тільки звільнення з посади судді – це фактично амністія щодо злочинця.

Як видається, реформування суддівського корпусу повинно бути здійснене у декілька етапів, щоб виключити загрозу відправлення правосуддя, передбачену Європейською комісією за демократію через право. Перший етап має відбутись на рівні найвищої ланки судів загальної юрисдикції – Верховного суду, оскільки його рішення в деяких випадках є судовими (напр. цивільний процес), а в деяких випадках рекомендаційними прецедентами. Таке заміщення повинно бути реалізоване поступово до судів першої інстанції.

Суд конституційної юрисдикції на сьогодні не потребує форсованих змін, однак існує ряд проблем, які потребують негайного вирішення, основна з яких – це надмірна заполітизованість.

Варто відзначити, що незмінність суддів, їхнього підходу до вирішення спорів може забезпечити провал судової реформи. Однак, захист прав людини, збереження конституційних традицій, реалізація конституціоналізму забезпечить конституційний континуїтет як ознаку дії демократичної конституції.

Науковий керівник: Олькіна Олена Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія».

НОВІТНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЬКОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА: СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Корнєва Ольга Володимирівна

Кандидат наук з державного управління, доцент,

доцент кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Сучасний світовий досвід засвідчує, що одним з найефективніших шляхів державної підтримки високотехнологічних, наукомістких, екологічно чистих виробництв є створення регіональних науково-технологічних парків. Вони формуються на базі одного чи кількох провідних вузів регіону за участю зацікавлених виробничих підприємств, що здатні впроваджувати високі технології.

Технопарки утворюють організаційну основу інноваційних процесів, відіграють важливу роль у перенесенні високих технологій зі сфери фундаментальних розробок у виробництво і сприяють комерціалізації науки, позитивним структурним зрушенням в економіці, зростанню конкурентоспроможності продукції на світовому ринку.

Технопарки можуть значно відрізнятися за масштабністю, структурою та обсягом послуг, що надаються, мірою наукомісткості, складом учасників. У зв'язку з ускладненням структури технопарків виділяють такі основні їхні типи:

«інкубатори» — інноваційний центр, інкубатор бізнесу, науковий готель тощо;

технологічні парки — науковий, промисловий, екологічний, конверсійний, інноваційний, бізнес-парк тощо; технополіси; регіональні науково-технологічні парки.

В основі ієрархічної будови технопаркових утворень лежить модульний принцип. Первинним елементом, що використовується при їх побудові, є інкубатор. Технопарк являє собою сукупність центрів, кожний з яких реалізує спеціалізований набір інноваційних послуг. Регіональний науково-технологічний парк може включати технополіси, технопарки та інкубатори, а також розгалужену інфраструктуру, що підтримує наукову і виробничу діяльність.

Існує кілька організаційних форм, у яких успішно функціонують технопарки. Університет або НДІ можуть бути єдиним засновником технопарку. Більш часто зустрічається варіант, при якому парк має від 2 до 20 засновників. Цей механізм управління значно складніше механізму з одним засновником, однак уважається більше ефективним, особливо з погляду доступу до різних джерел фінансування. У випадку декількох засновників формується або спільне підприємство, або товариство з обмеженою відповідальністю. При цьому внесок кожного із засновників залежить від його ресурсів і звичайно полягає в наступному:

- вуз - передача технологій, земля, оборотний капітал;
- місцева адміністрація - земля, інфраструктура, гранти;
- банк - капіталовкладення, фінансова експертиза, венчурний капітал;
- промислові підприємства - земля, інфраструктура, капіталовкладення, експертиза проектів.

Однак, в залежності від форм організації успішно функціонуючий технопарк може внести істотний вклад в економіку регіону за рахунок:

- Стимулювання економічного росту регіону
- Диверсифікованості місцевої економіки, що робить її більше стійкою
- Розвитку успішних компаній малого й середнього бізнесу
- Збільшення доходів місцевого бюджету.

Сьогодні на базі науково дослідних інститутів Національної академії наук України успішно діють чотири технологічні парки: «Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка і сенсорна техніка», «Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона», «Інститут технічної теплофізики» в

Києві, а також технопарк «Інститут монокристалів» у Харкові.

Прикладом орієнтованого на передові досягнення в ключових науково-технічних, експортоорієнтованих галузях, заощаджувального господарського використання сировинно-енергетичних ресурсів є технополіси або технопарки, своєрідні прообрази виробництва, а до певної міри й соціальних відносин майбутнього. Досвід, який було накопичено американськими технополісами («Силіконова долина» (Каліфорнія), «Дорога № 128» (Масачусетс), «Біонічна долина» (Юта) та ін.) зараз широко використовується в провідних індустріальних країнах, про що свідчать спеціальні програми, які було прийнято і запроваджено в Японії, європейських країнах.

У практичному плані найбільш придатними для створення технополісів є мікрорайони, що утворювались або спеціально створюються навколо високотехнологічних виробництв чи таких навчальних закладів, як університети та технологічні інститути. Адже ключова умова для розвитку технополісів — наявність відповідних кадрових ресурсів (оскільки правилом є 60-80-відсоткова і навіть більша питома вага саме науковців у загальному штаті працівників), дослідно-виробничої, соціально-побутової інфраструктури, транспортно-комунікаційної мережі.

Цікавою ілюстрацією того, як може бути організована діяльність наукового парку, прив’язаного до університетської наукової, кадрової бази та інфраструктури, є

Кембриджський науковий парк створений головним чином у відповідь на заяву британського уряду про необхідність зміцнення взаємовідносин університетів з наукомістким сектором промисловості на основі широкого обміну ідеями і людьми та колективного використання бібліотек і обладнання. Загалом ці взаємовідносини покликані слугувати таким головним цілям:

• зміцненню існуючих і заохоченню створення нових наукомістких фірм з метою подолання проблем, викликаних безробіттям і зниженням рівня національного добробуту внаслідок кризи традиційних галузей промисловості в умовах міжнародної конкуренції;

• формуванню вигідних університетам каналів зворотного технічного і фінансового зв'язку, які забезпечують взаємодію з наукомісткими фірмами.

Тісна співпраця університетів з наукомістким сектором промисловості бажана і з таких причин:

• Необхідність долати комерційні проблеми, в чому може допомогти значний науковий та технологічний потенціал вищого навчального закладу;

• Потреба в поширенні нових технологій, які, поряд зі знаннями про їх наукову основу, найкраще поширюються через особисті контакти між людьми, які працюють у різних сферах;

• Важливість підвищення рівня зайнятості, в тому числі за рахунок створення фірмами нових робочих місць для висококваліфікованих фахівців, випускників університету, знайомства студентів з наукомісткою промисловістю, що допомагає їм визначитися з напрямами своєї професійної діяльності;

• Значущість для університетів каналів зворотного зв'язку з промисловістю, наявність яких допомагає реалізувати комерційний потенціал нових ідей. Факультетам завжди корисно отримувати інформацію про потреби й очікування наукомісткого бізнесу з перших рук. Легше всього це здійснюється, якщо такий бізнес розташований буквально за факультетським порогом;

• Підвищення добробуту.

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ «ВІДСОТКОВОЇ ФІЛАНТРОПІЇ» В УКРАЇНІ

Котик Тетяна Ярославівна

Студентка ІІІ курсу юридичного факультету

Львівського національного університету імені Івана Франка

В час політичних та суспільних перетворень питання побудови громадянського суспільства постає особливо гостро. Важливим його елементом є ефективне функціонування неприбуткових громадських організацій (НПО). Вони забезпечують реалізацію соціальної політики держави з питань захисту прав і свобод громадян, вирішення проблем довкілля, зростання грамотності, духовного виховання та ін. На думку багатьох вчених, саме їх діяльність надає суспільству можливість нормально функціонувати і розвиватись.

На сьогоднішній момент у Податковому Кодексі України (далі – Кодекс) підтримка фізичними особами неприбуткових організацій втілюється у механізмі «податкової знижки (кредиту)» Відповідно до статті 166.3.2 Кодексу платник податку має право включити до податкової знижки у зменшення оподатковуваного доходу

платника податку за наслідками звітного податкового року суму коштів або вартість майна, перерахованих (переданих) платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям, які на дату перерахування (передачі) таких коштів та майна відповідали умовам, визначеним пунктом 133.4 статті 133 цього Кодексу, у розмірі, що не перевищує 4 відсотків суми його загального оподатковуваного доходу такого звітного року.

Проте цей механізм складно назвати ефективним. Існування законодавчих обмежень щодо застосування «податкової знижки (кредиту)» та процедура його отримання, яка не завжди гарантує успіх у поверненні коштів, перетворили механізм на мертву норму, яка сьогодні не має практичних прикладів реалізації. Крім цього, існуючий рівень недовіри громадян до органів державної влади та здійснюваної політики взагалі не сприяє втіленню та популяризації даного механізму в Україні, оскільки основою реалізації податкового кредиту є віра у гарантовану державою можливість повернути вкладені кошти.

У зв'язку з вищесказаним, деякі народні депутати та громадські активісти вважають доцільним скористатись досвідом багатьох держав Європейського Союзу (зокрема, Словаччини, Польщі, Угорщини, Литви та ін.) та запровадити в Україні механізм так званої «відсоткової філантропії». Його суть полягає в тому, що платник податку на доходи фізичних осіб (ПДФ) має право переадресувати певний відсоток (%) свого податку, який вже є сплачений до відповідного бюджету, на суспільні потреби - безпосередньо до організації, яка займається вирішенням суспільної проблеми. Даний механізм має безліч переваг, які полягають в активізації громадян при вирішені проблем управління державним бюджетом, децентралізації влади, цільовому фінансуванню проблем громади, зростання відповідальності організацій громадянського суспільства за наслідки своєї діяльності та інше.

Бажання зацікавлених законотворців втілилось у законопроекті №2122 від 12.02.2015р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо підтримки неприбуткових організацій)». У пояснювальній записці до нього говориться про доцільність впровадження механізму «відсоткової філантропії», який в українському законодавстві отримає назву «трансфер податку». Пропонується доповнити Кодекс нормами про процедуру, суб'єктів та об'єктів його застосування. На думку авторів законодавчої ініціативи, введення даного механізму не лише сприятиме процесу європейської інтеграції, але й стане суттєвою фінансовою підтримкою НПО, підвалиною для становлення громадянського суспільства.

Однак не всі розділяють позитивні настрої щодо впровадження механізму «відсоткової філантропії». Експерти Українського центру незалежних політичних досліджень вважають, що в сучасних умовах даний механізм не зможе забезпечити фінансову стабільність неприбуткових організацій. Зазначають, що шанси отримати через відсоткову філантропію відчутну підтримку мають виключно масові організації та рухи, які реалізують потужні рекламні кампанії, і про які відомо пересічним громадянам, не залученим до громадської активності. На жаль, таких в Україні небагато.

Отже, єдиної думки щодо доцільності впровадження механізму «відсоткової філантропії» немає. На нашу думку, Верховна Рада України повинна прийняти цей законопроект, ввівши даний механізм в українську систему фінансового права. Проте для того, щоб трансфер податку був дійсно ефективним, потрібно піднімати рівень правової грамотності населення. Після прийняття законопроекту, місцеві адміністрації повинні провести ознайомчу кампанію для громадян про їхнє право

самостійно розпоряджатися частиною сплачених ними податків та про діяльність неприбуткових організацій на місцях. Громадські організації, у свою чергу, мають бути відкритими та прозовими у своїй діяльності, для того щоб переконати населення передати їм відсоток податку. Тоді механізм «відсоткової філантропії» не лише стане фінансовою підтримкою для НПО, але й дасть людям можливість відчути себе важливими учасниками бюджетного процесу, покладе фундамент для побудови соціально-відповідального суспільства.

Ще одним елементом ефективного функціонування механізму трансферу податку може стати його запровадження не лише для фізичних осіб, але й для підприємств. Суть механізму буде полягати в тому, що підприємства отримають право переадресувати певний відсоток свого податку на прибуток, який вже є сплачений до відповідного бюджету, на підтримку діяльності НПО. Варто зазначити, що висловлене твердження потребує подальшого поглибленого дослідження.

Науковий керівник: Ільницький Олег Володимирович, кандидат юридичний наук, доцент кафедри адміністративного та фінансового права Львівського національного університету імені Івана Франка.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Кравець Марина Олександрівна
доцент кафедри конституційного та адміністративного права
Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет»

Актуальність даної теми полягає у стрімкій євроінтеграції та імплементації європейських норм права у національну систему права. Важливим аспектом є прагнення багатьох держав удосконалити себе, як правова держава, в я кому розвивається громадянське суспільство, що є найвищим рангом розвитку суспільства. Змістом ідеології правової держави є взаємовідносини між державою і особою, які мають ґрунтуватися на справедливих законах, де втілені фундаментальні соціальні цінності. Важливо зазначити, що дану теорію вивчав і розробляв ще Арістотель.

Правова держава − це суверенна, політико-територіальна організація публічної влади, яка ґрунтується на принципах поваги і законодавчого визнання прав і свобод людини, законності, верховенства права. Якщо характеризувати Україну, як правову державу, то в Конституції та інших нормативно-правових актах закріплена низка положень, це насамперед існування верховенства права, нормативне визнання всіх громадян рівними перед законом і судом, незалежно від соціального статусу, а також найважливішим положенням є визнання людини, її життя і здоров’я, честі і гідності, недоторканності та безпеки найвищою соціальною цінністю в Україні, наявність взаємодії громадян (осіб) і держави на основі дотримання принципу: «Фізичній, юридичній особі дозволено робити все, що прямо не заборонено законом та дозволено робити тільки те, що прямо регламентовано законом». Наприклад, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов’язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ч. 2 ст. 19 Конституції України) та ін. Таким чином, в Україні є достатні нормативні умови, необхідні для формування повноцінної правової держави. Але формування й існування правової держави припускає встановлення не тільки формального, але і реального панування закону у всіх сферах

діяльності суспільства, розширення сфери його прямого та безпосереднього впливу на суспільні відносини.

Метою створення правової держави в Україні є забезпечення цивілізованого функціонування і розвитку громадянського суспільства, що є структурним об'єднанням населення конкретної держави з розвиненими економічними, політичними, духовними та іншими відносинами і зв'язками, що взаємодіє з державою та функціонує на засадах демократії і верховенства права. Проблема реалізації закріплених законодавством положень полягає в існуванні прогалин в законодавстві, правового нігілізму, зростання кількості справ з приводу порушення прав, свобод та інтересів громадянина, як незаконними діями (бездіяльності) органів державної влади, їх посадових осіб, а й з причин відсутності ідеального прямого та безпосереднього впливу права на суспільні відносини, низький рівень правової культури громадян нашої держави − це наслідок недоліків у системі правового виховання молоді. А також дійсно гальмують процес розвитку України, як правової держави не лише необізнаність населення, а й відсутність чітко скоординованої діяльності гілок влади, їх не єдності, наявності спорів, через що механізм регулювання правовідносин втрачає свою силу, значення.

На думку автора для побудови громадянського суспільства й правової держави в Україні необхідно забезпечити компроміс між різними політичними партіями, спрямувати зусилля еліти політичної та економічної сфери на об'єднання суспільства для пошуку шляхів виходу з економічної кризи, політичної для вирішення низки проблем, що переживає наше суспільство на даний момент, провести до кінця почате реформування держави з урахуванням досвіду європейських країн. Тому основною передумовою для належної реалізації є саме високий рівень правосвідомості і громадян, і представників органів державної влади, виховання глибокої поваги до Конституції і закону, формування високої правової культури. Без цього не можливо створити громадянське суспільство, побудувати правову державу. З вищевикладеного можна зробити висновок, що Україна формується на правильних демократичних засадах, має багату правову базу, і на даний момент:

держава віддалена від громадянського суспільства,

підставою для функціонування держави загалом і окремих її органів є право,

головними цілями України є захист прав особи, (сім'ї), нації,

Україна є демократичною,

органи влади мають формуються гласно, але мають бути реально підконтрольні народові,

свої повноваження держава реалізує не лише через примус, а й через силу громадської думки,

органом держави, який забезпечує справедливість і дає змогу захистити своє право, є гласний, високопрофесійний, сформований демократичним шляхом суд,

Українська держава повинна синтезувати досвід творення держави і права всіх минулих поколінь протягом тисячолітньої історії, враховуючи вимоги та специфічність новітньої доби.

ІНСТИТУТ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Кулінич Катерина Андріївна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет»

У сучасних умовах розвитку конституційного права України та активних дискусій щодо природи та сутності конституційно-правової відповідальності важливою проблемою стає питання цього виду відповідальності. Тому метою даної роботи є з'ясування поняття конституційно-правової відповідальності, її ознак, особливостей, а також форм (видів) конституційно-правової відповідальності.

Узагальнюючи існуючі визначення, конституційно-правову відповідальність можна визначити як самостійний вид юридичної відповідальності, урегульований нормами конституційного права, що має власний механізм реалізації та спирається на систему конституційно-правових санкцій і полягає у настання несприятливих наслідків для суб'єктів конституційного правопорушення.

Зробивши аналіз поняття «конституційно-правової відповідальності», можна сказати, що конституційно-правова відповідальність є видом юридичної відповідальності, тому їй властиві ознаки, які характеризують юридичну відповідальність у цілому, а саме:

відповідальність є наслідком правопорушення (притягнення суб'єкту до конституційно-правової відповідальності можливе лише на основі порушення ним конституційно-правової норми, тобто тільки після вчинення делікту);

вона пов'язана із реалізацією санкцій, встановлених у нормах права;

як правило, пов'язана з державно-владною діяльністю;

має чіткий законодавчо встановлений процесуальний характер її реалізації;

має примусовий характер, її реалізація здійснюється примусовою силою держави;

має визначений вид і форму (має зовнішню форму).

Конституційно-правова відповідальність характеризується також додатковими, специфічними ознаками, особливими рисами, їх ще можна назвати кваліфікуючі, тому що вони визначають її саме як окремий вид юридичної відповідальності. До таких ознак конституційно-правової відповідальності відносять:

відповідальність спрямована на правову охорону Конституції України;

конституційно-правова відповідальність має системоутворюючий характер, тобто визначає загальні принципи для інших видів юридичної відповідальності;

часто межує з політичною відповідальністю, але політичний характер проявляється тільки щодо тих суб'єктів правовідносин, діяльність яких пов'язана із здійсненням політичної влади: Президент України (ПУ), Кабінет Міністрів України (КМУ), Верховна Рада України(ВРУ), народні депутати України тощо;

особливе коло суб'єктів конституційно-правової відповідальності;

не існує єдиної процедурної форми застосування цього виду відповідальності;

конституційно-правова відповідальність є гарантією всіх основних інститутів конституційного права, що виступають об'єктами конституційно-правової відповідальності.

Форми конституційно-правової відповідальності класифікують за різними підставами. Однак пріоритетною, на думкою багатьох вчених, є класифікація за характером негативних наслідків санкції:

а) дострокове припинення повноважень органів публічної влади та їх посадових осіб (усунення ПУ з поста в порядку імпічменту; дострокове припинення повноважень ВРУ президентом України; прийняття ВРУ резолюції недовіри КМУ тощо);

б) скасування або зупинення дії актів органів публічної влади та їх посадових осіб, застосування до них права вето (повернення ПУ законів, прийнятих ВРУ, для повторного розгляду; скасування ПУ рішень голів місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції, законам України, іншим актам законодавства тощо);

в) визнання результатів виборів або референдумів недійсними, а самі вибори чи референдуми — такими, що не відбулися;

г) встановлення обмежень щодо реалізації окремих конституційних прав і свобод (заборона страйку; обмеження права на свободу світогляду і віросповідання; обмеження права громадян на мирні зібрання тощо).

Сьогоднішнє нормативно-правове регулювання інституту конституційно-правової відповідальності має особливе значення для стабілізації і розвитку правової демократичної держави, оскільки неправомірні дії вищих посадових осіб і органів державної влади завдають значної шкоди громадянину, суспільству і державі. Правова регламентація інституту конституційно-правової відповідальності дозволить зробити нормою правомірну поведінку посадових осіб органів державної влади, врегулювати їхню діяльність, діяльність держави в цілому, що можливо подолати через самостійний інститут конституційно-правової відповідальності.

Таким чином, можна дійти думки про необхідність подальшого вдосконалення чинного законодавства, що регулює інститут конституційно-правової відповідальності. Дедалі частіше науковці та вчені приходять до думки про необхідність розробки та прийняття Закону України, який би встановлював поняття, підстави, коло суб'єктів конституційно-правової відповідальності.

Науковий керівник: Кравець Марина Олександрівна, кандидат юридичних наук. доцент кафедри конституційного та адміністративного права Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» .

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ

Литвин Олена Петрівна

кандидат юридичних наук., доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На теперішній час контроль у сфері місцевих фінансів знаходиться на стадії становлення. Це пов'язано, у першу чергу, із тим, що під впливом адміністративної реформи, внесенням змін до Конституції України під закономірне реформування підпала сама система державного контролю, а також система місцевих фінансів. Виникла необхідність у створені нових елементів системи фінансового контролю, у визначенні повноважень та компетенції контролюючих органів, що відповідало би сучасним економічним, політичним, фінансовим та правовим реаліям.

Функціонування будь-якої системи управління засноване на прямому та зворотному зв’язку між суб’єктом та об’єктом. Інтерпретуючи це стосовно контролю, необхідно зазначити, що прямий зв'язок забезпечує результати контрольного впливу, що використовуються для вироблення управлінських рішень. Зворотній зв'язок підсумовує якість проведеного контролю, сигналізує про ступінь його впливу на об’єкт. Таким чином, контроль відображає, реалізує зворотній зв'язок в контурі управління фінансовими потоками. Зворотній зв'язок є основою для вироблення рішень у частині оптимізації функціонування об’єкта контролю, а також у частині вдосконалення діяльності самих суб’єктів контролю.

Контроль у галузі управління місцевими фінансами складається з наступних напрямків: 1) контроль за надходженням коштів до місцевих бюджетів; 2) контроль за витрачанням коштів з місцевих бюджетів; 3) контроль за формуванням та використанням коштів інших місцевих фондів коштів; 4) контроль у сфері міжбюджетних відносин і трансферів; 5) контроль ефективності використання об’єктів комунальної власності; 6) контроль за обігом бюджетних та інших місцевих фінансів у банках та інших фінансово-кредитних установах; 7) контроль за ефективністю надання та законністю використання податкових пільг; 8) попередження зловживань у фінансовій сфері на державному місцевому рівні.

Дуже часто у фінансово-правовій літературі можна зустріти підхід, відповідно до якого, аналогічні напрямки контролю названі його функціями. Проте, на наше переконання, таке бачення є дещо спірним. Функція (від лат. functio – звершення, виконання) є зовнішнім проявом якості об’єкта у певній системі відносин. Функцію навряд чи можна вважати проявом контролю.

На нашу думку, завдання контролю у сфері управління місцевими фінансами полягають у наступному: 1) забезпечення дотримання законодавства, що регулює сферу місцевих фінансів; 2) забезпечення правильності ведення бухгалтерського та податкового обліку та подання звітності; 3) забезпечення правильності складання, розгляду, затвердження та виконання рішень про місцеві бюджети; 4) перевірка правильності та ефективності використання місцевих фінансових ресурсів; 5) перевірка майнового стану бюджетних установ і тих установ, що отримують кошти та фінансуються з місцевих бюджетів. Контроль як функція управління не може бути підпорядкований вирішенню завдань, що виходять за його межі. А призначення контролю має відповідати цілям самого управління, які, у свою чергу, визначаються економічними та політичними закономірностями розвитку даної формації.

Вирішення питань організації та функціонування публічного фінансового контролю в галузі місцевих фінансів можливе шляхом: по-перше, визначення понятійної бази публічного фінансового контролю; по-друге, проведення аналізу системи публічного фінансового контролю; по-третє, визначення основних завдань з реформування системи публічного фінансового контролю; по-четверте, визначення стратегічних напрямів та основних етапів розвитку публічного фінансового контролю.

Стосовно понятійного апарату фінансового контролю, що застосовується у вітчизняному законодавстві, науці та практичній діяльності, то він, на жаль, не повністю узгоджується з понятійною базою, визначеною документами ЄС. Зокрема, поняття «фінансове управління і контроль», визначене базовими документами ЄС, вживається в Україні як «внутрішньогосподарський (управлінський) контроль». Поняттю «фінансовий контроль» найбільше відповідає широке за змістом поняття «фінансове управління».

Є необхідність розрізняти місцевий фінансовий контроль і контроль у сфері управління місцевими фінансами (або ж контроль управління місцевими фінансами). Перший здійснюється виключно місцевим органами влади (рідше – територіальними громадами), а другий – і органами державної влади, і органами місцевого самоврядування, і безпосередньо територіальними громадами, іншими суб'єктами. Хоча є й інші точки зору. Наприклад, деякі вчені визначають місцевий фінансовий контроль як діяльність відповідних контролюючих суб'єктів, зокрема, державних органів, органів місцевого самоврядування, а також незалежних аудиторів, господарюючих суб'єктів комунальної форми власності та їх структурних підрозділів, що спрямована на забезпечення законності, фінансової підтримки під час формування, розподілу та використання місцевих фінансів.

У вузькому розумінні контроль пов'язують з будь-якою функцією управління; під контролем також розуміють перевірку діяльності будь-якого або будь-чого. Більш широкий зміст у поняття «контроль в управлінні» вкладається при визначенні його як перевірки дотримання та виконання нормативно установлених завдань, планів і рішень.

Очевидно, що процес реформування контролю та управління місцевими фінансами потребує певного часу та значних зусиль усіх його учасників. Зволікання із розпочинанням відповідних реформ можуть призвести до активізації корупційних дій, зловживань та фінансових порушень, і основне – до втрати довіри громадськості до системи державного фінансового контролю взагалі.

ПОДВІЙНЕ ГРОМАДЯНСТВО В УКРАЇНІ: ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ

Мерцалов Михайло Юрійович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В Україні постає проблема недостатнього законодавчого врегулювання питання подвійного громадянства, яке може слугувати загрозою національній безпеці держави. Саме тому ця тема залишається актуальною для дослідження.

Статтею 1 Закону України «Про громадянство України» від 18.01.2001 року № 2235-III в редакції від 06.12.2012 року визначені терміни «громадянство» та «громадянин України».

Під громадянством розуміють правовий зв'язок між фізичною особою і державою, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках.

Під громадянином України розуміється особа, яка набула громадянство України в порядку, передбаченому законами України та міжнародними договорами України.

Законодавство України, що регулює питання громадянства, ґрунтується на принципі єдиного громадянства, який закріплений в статті 2 цього Закону та в статті 4 Конституції України від 28.06.1996 № 254к-96-ВР в редакції від 21.02.2014 року.

Проте даний принцип нівелюється неналежним законодавчим регулюванням автоматичного набуття громадянства іноземної держави громадянином України та набуття громадянства України іноземцем, при яких виникає явище подвійного громадянства.

Так, законотворцями була зроблена спроба мінімізувати випадки подвійного громадянства шляхом введення в дію норми про втрату громадянства України, якою

визначені підстави втрати громадянства, що базуються або на волевиявленні особи (добровільне прийняття повнолітнім громадянства іншої держави, добровільний вступ на військову службу іншої держави), або на набутті громадянства України внаслідок обману (свідоме подання неправдивих відомостей або фальшивих документів). Проте дана норма не поширюється на набуття громадянства іншої держави без волевиявлення (усиновлення, народження, одруження, автоматичне набуття громадянства іншої держави внаслідок застосування законодавства про громадянство цієї держави) та лише вказує, що таке набуття іноземного громадянства не вважається добровільним.

Для врегулювання проблеми подвійного громадянства при прийнятті іноземця до громадянства України законодавцем було визначено процедуру, за якою особа повинна подати декларацію про відсутність іноземного громадянства або зобов'язання припинити іноземне громадянство. Документ з приводу зобов'язання особа повинна пред'явити впродовж двох років з моменту прийняття її до громадянства України, а у випадку неможливості його отримання з незалежних від особи причин, надається декларація про відмову від іноземного громадянства. Проте, таким чином проблема вирішується не повною мірою, оскільки особа потрапляє до категорії біпатридів та може користуватися правами громадян як однієї країни, так і іншої.

Враховуючи вказані особливості нашого законодавства та відсутність відповідальності за порушення вище зазначених вимог, особа може скористатися ними у цілях, що суперечать інтересам України, у яких вразливим місцем може стати така структурна одиниця державного управління як державний службовець.

В законодавстві виникає неоднозначна ситуація щодо можливості біпатрида вступити на державну службу. Так, відповідно до статті 4 Закону України «Про державну службу України» від 16.12.1993 року № 3723-XII в редакції від 26.04.2015 року, право на державну службу мають громадяни України. Відповідно до принципу єдиного громадянства, громадянин України, що набув громадянство (підданство) іншої держави або держав, чи іноземець, що набув громадянство України, у правових відносинах з Україною визнаються лише громадянами України. Проте з іншої сторони, такий державний службовець-біпатрид може загрожувати державній або національній безпеці, оскільки він працює з державною таємницею, та має право видавати накази з приводу стратегічних державних об'єктів чи здійснювати інші повноваження, неналежне виконання яких може поставити під загрозу безпеку України та громадян. Так, видавши незаконний наказ, особа може безперешкодно перетнути кордон та потрапити до країни свого другого громадянства, за законодавством якої видача своїх громадян іншим державам заборонена.

Виходячи з аналізу правових норм України, можна з упевненістю стверджувати, що законодавство з приводу громадянства не є ідеальним, оскільки наявна відсутність прямої заборони на подвійне громадянство та правової регламентації статусу біпатридів. У зв'язку з цим законодавство потребує конкретних змін, до яких необхідно включити:

1) надання чіткого визначення поняттю «подвійне громадянство» в статті 1 Закону України «Про громадянство України», оскільки тлумачення цього терміну не є однозначним;

2) введення прямої заборони на заняття державною службою особам, що мають подвійне громадянство та не подали документи з приводу зобов'язання відмовитися

від громадянства іншої держави чи декларації про відмову від іноземного громадянства, в Закон України «Про державну службу»;

3) встановлення адміністративної відповідальності за приховання громадянства (підданства) іншої держави, шляхом внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення;

4) встановлення кримінальної відповідальності за подання неправдивої інформації з приводу наявності іншого громадянства при вступі на державну службу та неповідомлення відповідних органів про отримання іншого громадянства особою - державним службовцем.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Митник Олена Віталіївна

студентка магістратури ІІ р.н. юридичного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ефективний захист прав і свобод людини і громадянина є необхідною ознакою демократичної, правової держави. Важливою інституційною гарантією у цьому випадку постає діяльність органів конституційної юрисдикції, покликаних забезпечувати правову охорону конституції. Цікавим у цьому контексті видається досвід європейських держав, зокрема Литовської Республіки, щодо здійснення захисту прав і свобод людини і громадянина органом конституційної юрисдикції. Так, доцільним видається дослідження вказаної функції Конституційного Суду Литовської Республіки через призму його повноважень.

Відповідно до частини 1 статті 105 Конституції Литовської Республіки Конституційний Суд розглядає та приймає рішення про відповідність законів Литовської Республіки та інших прийнятих Сеймом актів Конституції Литовської Республіки. Конституційний Суд також переглядає на відповідність Конституції та законам акти Президента та Уряду Республіки.

Окрім того, відповідно до частини 3 статті 105 Конституції Литви Конституційний Суд також надає висновки щодо того: 1) чи мали місце порушення законів про вибори в процесі виборів Президента Республіки або членів Сейму; 2) чи дозволяє стан здоров'я Президента Республіки виконувати йому надалі свої обов'язки; 3) чи не суперечать міжнародні договори Литовської Республіки Конституції; 4) чи не суперечать Конституції конкретні дії членів Сейму та державних посадових осіб, щодо яких порушено справу про імпічмент.

При цьому право звернення до Конституційного Суду щодо конституційності законів та інших прийнятих Сеймом актів Литовської Республіки мають Уряд, не менше 1/5 від загальної кількості членів Сейму, а також суди. Звертатися до Конституційного Суду щодо відповідності актів Президента Республіки Конституції та законам мають право не менше 1/5 від загальної кількості членів Сейму та суди, а щодо відповідності актів Уряду Конституції та законам - не менше 1/5 від загальної кількості членів Сейму, суди та Президент Республіки. Звертатися до

Конституційного Суду із клопотанням про надання висновку може Сейм, а щодо виборів Сейму та міжнародних договорів - і Президент Республіки.

Таким чином, здійснюючи правову охорону Конституції у формі прийняття рішень про неконституційність законів, актів Президента, Уряду Литовської Республіки, надання висновків щодо відповідності міжнародних договорів Конституції, Конституційний Суд Литовської Республіки тим самим забезпечує захист прав і свобод людини і громадянина, гарантованих Конституцією Литовської Республіки. Зокрема, у Рішенні від 19 вересня 2002 р. Конституційний Суд, даючи тлумачення положення статті 1 Конституції про те, що Литовська держава є незалежною демократичною республікою, констатував, що в самій Конституції закладені механізми, спрямовані на правовий захист як самої Конституції, так і положення статті 1 про те, що Литовська держава є демократичною. Саме в Конституції закріплено інститут конституційного контролю, що дозволяє видаляти закони, що суперечать Конституції, із правової системи.

Так, Закон Литовської Республіки (або його частина) або інший акт Сейму (або його частина), акт Президента Республіки, акт Уряду (або його частина) не можуть застосовуватися з дня офіційного оприлюднення рішення Конституційного Суду про невідповідність акта (або його частини) Конституції Литовської Республіки.

При цьому відповідно до статті 110 Конституції Литовської Республіки суддя не може застосовувати закон, що суперечить Конституції, а у тих випадках, якщо є підстави припускати, що закон або інший правовий акт, який повинен бути застосований у конкретній справі, суперечать Конституції, суддя зупиняє розгляд цієї справи і звертається до Конституційного Суду з проханням прийняти рішення про відповідність цього закону чи іншого правового акта Конституції. Слід зауважити, що така практика видається достатньо ефективною та може бути втілена в Україні, оскільки на сьогодні стаття 150 Конституції України надає право звертатися до Конституційного Суду щодо конституційності окремих норм виключно Верховному Суду України.

Окрім того, незважаючи на те, що ні Конституція Литовської Республіки, ні Закон «Про Конституційний Суд Литовської Республіки» не передбачають повноважень Конституційного Суду тлумачити положення Конституції Литовської Республіки, втім такі повноваження КС Литви впливають із практики самого органу конституційної юрисдикції. Так, у Рішенні від 8 серпня 2006 року Конституційний Суд Литовської Республіки зазначив, що в разі недоліків законодавства, заборонених Конституцією, суд має право заповнювати прогалини та робити це з переважним застосуванням Конституції і загальних принципів права, проте таке Рішення не усуває обов’язку законодавця щодо виправлення цих недоліків. Таке рішення Конституційного Суду має значення для звичайних судів, коли їм доводиться розглядати справи щодо захисту прав особи, якщо законодавець уникає належного регулювання відповідних відносин правовими засобами.

Отже, здійснюючи передбачені Конституцією повноваження Конституційний Суд Литовської Республіки тим самим здійснює захист прав і свобод людини і громадянина.

Науковий керівник: Васильченко Оксана Петрівна, доцент, кандидат юридичних наук, виконуючий обов’язки завідуючого кафедри конституційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБ'ЄКТІВ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Нугаєва Валерія Вікторівна
аспірантка кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Регулювання галузі альтернативної енергетики України здійснюється за допомогою наявної розгалуженої системи державних органів, на яких покладено забезпечення реалізації державної політики в сфері енергопостачання й енергозбереження.

Законом України «Про альтернативні джерела енергії» передбачено, що об'єктами альтернативної енергетики є енергогенеруюче та інше обладнання, що виробляє енергію за рахунок використання альтернативних джерел енергії, частка яких становить не менш як 50 % від встановленої потужності всіх задіяних на об'єкті джерел енергії. До альтернативних джерел енергії можна віднести наступні джерела енергії: сонячну, вітрову, геотермальну, енергію хвиль та припливів, гідроенергія, енергія біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів, та вторинні енергетичні ресурси, до яких належать доменний та коксівний гази, газ метан дегазації вугільних родовищ, перетворення скидного енергопотенціалу технологічних процесів.

Держава запровадила спеціальний «зелений» тариф для розвитку альтернативних джерел енергії. Вартість однієї кВт/год для кожного окремого виду електроенергії, виробленої з альтернативних джерел, щомісяця встановлюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики. Розмір «зеленого» тарифу вираховується за формулою: роздрібний тариф, встановлений для споживачів другого класу (тобто юридичних осіб), помножений на «зелений» коефіцієнт. А вже він, у свою чергу, встановлюється «індивідуально»: залежно від обсягу інвестицій, які необхідні для побудови електростанції. Також на державному рівні закріплена так звана незмінність «зеленого» тарифу, що встановлений для компаній, які генерують електроенергію з альтернативних джерел, що в свою чергу й приваблює інвесторів.

Але в українському законодавстві наявні прогалини і недоліки в регулюванні сфери відновлювальних джерел енергії. Зокрема, це «місцева» складова. Суть вимоги в тому, що вартість товарів, робіт і послуг українського походження, що використовуються в ході створення об'єкта, повинна становити не менше законодавчо визначеного порогу. Враховуючи рівень розвитку таких технологій в Україні, виконання цієї вимоги далеко не завжди представляється можливим. Однак вимога про обов'язкову «місцеву» складову стимулюють іноземне інвестування в спорудження потужностей з виробництва складових елементів для будівництва об'єктів альтернативної електроенергетики (вітрових турбін, сонячних електрогенеруючих модулів) в Україні.

Одним із ключових ризиків є те, що, на відміну від багатьох інших країн, «зелений тариф» надається в Україні після введення об'єкта в експлуатацію (хоча й існує прив'язка до моменту початку будівництва). Тобто, на етапі розвитку проекту і до моменту закінчення будівництва енергогенеруючих потужностей інвестор не може бути впевнений в отримані тарифу, а тому неможливо точно прорахувати рентабельність економічної моделі проекту. Тож це робить проекти у секторі

альтернативної енергетики в Україні менш привабливими для інвесторів і їх кредиторів.

Також покращення вимагають такі аспекти українського законодавства в сфері регулювання об'єктів альтернативних джерел енергії як: підвищення економічної ефективності політики в цій галузі з метою прискорення розвитку відновлюваної енергетики за одночасного зменшення фінансового навантаження на споживачів та державний бюджет; запровадження чіткого визначення складових, що належать до відновлюваної енергії, виходячи з прийнятих міжнародних визначень, наприклад тих, що застосовуються в директивах Європейського Союзу; зосередитися на технологіях, які мають конкурентні переваги, таких як біомаса та біогаз, з метою сприяння економічному росту та створенню робочих місць; визначити чіткі критерії для схвалення проектів, що використовуватимуть «зелений тариф», та надати пріоритетність найкраще розташованим проектам, з огляду на наявні ресурси та відстань до електричних мереж; розробити комплекс заходів щодо стимулювання використання відновлюваної енергії та відходів в теплопостачанні та комбінованому виробництві теплової і електричної енергії, включаючи положення стосовно спільного спалювання біомаси та вугілля; продовжити розробку необхідних підзаконних актів для залучення інвестицій, включаючи чіткі правила та методики стосовно приєднання генеруючих установок до електромереж; забезпечити чіткі, прозорі та недискримінаційні процедури отримання ліцензій та дозволів для будівництва та експлуатації об'єктів відновлюваної енергетики.

Ключовою проблемою реалізації проектів «зеленої» енергетики є відсутність містобудівної документації та складнощі з виділенням земельних ділянок. А також основними проблемами в реалізації проектів відновлюваної енергетики є часта зміна законодавства, особливо в питанні виділення землі та ведення будівництва. Через втрату юридичної сили нормативно-правових актів під час реалізації проекту інвестору доводиться часто починати новий «біг по колу» бюрократії. Цікаво, що електроенергію з відновлюваних джерел можна виробляти і для власних потреб, але для постачання іншим споживачам та права отримання «зеленого» тарифу ліцензування є обов'язковим. Питання продажу надлишкової енергії виробленої для власних потреб залишається в певній мірі неврегульованим. Тож наразі українське законодавство в сфері регулювання альтернативних джерел енергії потребує уточнення та більшої усталеності, оскільки за його частої зміни важко в короткі строки ефективно розпочати будівництво, підключення та експлуатацію як об'єктів так і мереж альтернативних джерел енергії.

Науковий керівник: Гошовський Володимир Сергійович, доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Попов Павло Павлович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Державного вищого нача льного закладу «Національний гірничий університет»

На сучасному етапі розвитку нашої країни, а зокрема на сучасному етапі розвитку певних конституційних норм та нововведень, дуже актуальним є питання конституційно-правових засад організації та проведення виборів в Україні. Додає актуальності цьому питанню й той факт, що політичні течії та політичне життя нашого суспільства часто перетинається з поняттям «виборів». До того ж, обраний шлях на євроінтеграцію, сам по собі зобов'язує розвивати конституційне законодавство в сфері організації та проведення виборів, змушує впроваджувати нові елементи задля покращення та виходу на певний орієнтир.

На сьогодні питання конституційно-правових засад організації та проведення виборів в Україні залишається важливим та таким, що потребує певного вдосконалення. Тому метою даної роботи буде аналіз діючого законодавства та огляд наукових робіт, пов'язаних з конституційно-правовими засадами організації та проведення виборів в Україні.

Перш за все, спробуємо розібратися з поняттям «виборів».

Вибори – це, передбачена Конституцією та Законами форма прямого народовладдя, за якою шляхом голосування формуються органи державної влади та місцевого самоврядування. Саме таке визначення є найбільш узагальнюючим стосовно виборів. Вибори є найбільш демократичним способом формування органів публічної влади й активно використовуються при формуванні органів, які мають представницький характер та повинні відображати інтереси народу в цілому чи територіальної громади.

В залежності від органу, який формується, вибори поділяються на парламентські, президентські, вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих, районних, сільських,селищних та міських голів адміністрацій. Вищі органи державної влади – Верховна Рада України й Президент України обираються на загальнодержавних виборах; задля обрання представницького органу Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування проводяться місцеві вибори. Крім того, в залежності від підстав й часу проведення виборів вони можуть бути черговими, позачерговими і повторними.

На думку більшості вчених, норми, які містяться в розділі третьому Конституції України, конкретизуються в цілому ряді нормативно-правових актів, які в сукупності утворюють виборче право в об'єктивному сенсі.

Виборче право України встановлює й певні принципи стосовно організації та проведення виборів в Україні. Згідно із ст.71 Конституції України встановлюються такі принципи виборчого права: принцип вільних виборів; принцип загального голосування; принцип прямого виборчого права; принцип рівності; принцип таємного голосування; інше. Принцип загального виборчого права тісно пов'язаний із поняттям виборчих цензів, тобто певних вимог, що пред'являються до особи щодо появи в неї виборчих прав.

До демократичних виборчих цензів, передбачених виборчим законодавством Україні відносяться:

- ценз громадянства – виборчі права належать виключно громадянам України;

- віковий ценз – мінімальний вік, з настанням якого громадянин може приймати участь в виборах та мати виборчі права. Право голосувати мають повнолітні громадяни України. А, наприклад, Президентом України може бути вибраний громадянин України, що досяг 35 років (стаття 103 Конституції України); депутатом Верховної Ради України – громадянин України, що досягнув на момент голосування 21 року (стаття 76 Конституції України);

- ценз дієздатності – не мають права голосувати громадяни, визнанні судом недієздатними; також дані громадяни, не можуть претендувати на виборні посади;

- ценз законопокірності – не може бути обрано на виборну посаду особу, яка має судимість за скоєння навмисного злочину, якщо ця судимість не знята чи непогашена в визначеному законом порядку;

- мовний ценз встановлений тільки для кандидатів на посаду Президента України й передбачає володіння державною мовою.

В загалі вибори є складним багатоетапним процесом. Виборчий процес – це, згідно із ст. 11 ЗУ «Про вибори народних депутатів України», здійснення суб'єктами виборчого права виборчих процедур, передбачених діючим виборчим законодавством.

Суб'єктами виборчого процесу є:

виборці;

центральна виборча комісія;

партії, блоки, політичні утворення;

кандидати на виборну посаду;

уповноваженні представники від політичних утворень тощо.

З усього вищезазначеного, можна побачити, що конституційне законодавство в сфері виборів досить непогано розвинено й регулює основні питання на досить пристойному рівні. Конституційно-правові засади організації та проведення виборів доволі докладно визначені законодавством України й в доволі повному обсязі регулюються ним. Проте, в контексті європейської інтеграції нашої країни та бажання українського суспільства вдосконалювати всі елементи суспільного життя до європейського рівня, повинні вноситися певні зміни на краще. Джерелами змін на краще може бути досвід зарубіжних правознавців та норми їхнього законодавства.

Науковий керівник: Кравець Марина Олександрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного та адміністративного права Державного вищого нача льного закладу «Національний гірничий університет»

НЕДОСКОНАЛІСТЬ ДЕЯКИХ ІНСТРУМЕНТІВ АДМІНІСТАТИВНОГО ПРОЦЕСУ У ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМИ ПРАВОВИМИ КОНСТРУКЦІЯМИ ІНШИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ КОДЕКСІВ

Поух Дмитро Анатолійович

аспірат юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Кодекс адміністративного судочинства України позиціонується законодавцем як універсальний інструмент захисту охоронюваних законом прав та інтересів осіб при їх порушенні з боку держави. Звісно, органи публічної влади також мають достатній обсяг суб'єктних прав для позивання в адміністративному процесі, втім деякі

принципи адміністративного судочинства вказують на те, що першочерговим його завданням є забезпечення законності в справах, в яких суб'єкт владних повноважень є саме відповідачем. Лаконічним підтвердженням вищевказаного є норма частини 2 ст. 71 КАС України, відповідно до якої в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача, якщо він заперечує проти адміністративного позову. Даною нормою процесуального закону фактично встановлено презумпцію правомірності тверджень позивача, у той час як відповідач – суб'єкт владних повноважень, повинен довести позиції спростування заявлених підстав позову, які звільнені від формально доказового обґрунтування.

Такий дисбаланс процесуальних прав щодо процесу доказування, законодавець справедливо обумовив тим, що позивачу, який не є суб'єктом владних повноважень, протидіє більш кваліфікований, досвідчений та численний апарат держави, який так само як і позивач користується аналогічними принципами змагальності та рівності, що закріплені п.п. 3,4 ч. 1 ст. 7 КАС України.

Проте, вступаючи в дисонанс з основною концепцією кодексу адміністративного судочинства, даний процесуальний закон містить низку положень, що ускладнюють реалізацію передбачених законом прав, тим більше з точки зору особи, яка не є суб'єктом владних повноважень в адміністративному спорі.

На сьогоднішній день процесуальні кодекси в Україні не уніфіковані, а однакові за змістом юридичні конструкції мають різну назву та різне об'єктивне наповнення. На нашу думку, кодекс адміністративного судочинства, цивільний процесуальний та господарський процесуальний кодекси мають бути змінені, ввібравши кращі конструкції кожного з них, та видаливши недосконалі, неефективні та хибні положення.

Прикладами недосконалості інструментів адміністративного судочинства у порівнянні з цивільним процесуальним та господарським процесуальним кодексами є наступні.

Відповідно до ст. 128 КАС України, після одержання копій ухвали про відкриття провадження у справі і позовної заяви відповідач має право подати суду письмове заперечення проти позову із зазначенням доказів, що підтверджують його заперечення.

Зі змісту вказаного положення кодексу адміністративного судочинства України вбачається, що для відповідача по справі існує єдиний письмовий процесуальний документ для визначення своєї реакції на зміст позовних вимог – заперечення на позов.

Разом з тим, відповідно до ч. 3 ст. 130 КАС України, для врегулювання спору до судового розгляду суд з'ясовує: чи не відмовляється позивач від позову, чи визнає позов відповідач, чи не бажають сторони укласти мирову угоду або передати справу на розгляд третейського суду.

Таким чином, навіть при частковому визнанні позову відповідач з формальної точки зору вимушений подавати заперечення.

Юридична категорія реакції на позов більш правильно реалізована у господарському процесуальному кодексі України, адже відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 59 ГПК України, відповідач після одержання ухвали про порушення провадження у справі має право надати відзив.

Будь-який процесуальний закон має бути однозначним та зрозумілим для осіб, зокрема для тих, які вперше користуються його положеннями. Заперечення як єдина форма реакції відповідача, вводить останнього в оману. Крім того, у випадку, коли відповідачем виступає суб'єкт владних повноважень відбувається певне стимулювання протидії визнанню позову навіть при його обґрунтованості. При цьому суб'єкти владних повноважень завжди діють з позицій заперечення, адже при задоволенні адміністративного позову фактично встановлюється факт їх незаконної поведінки, що прямо пов'язується з настанням дисциплінарної відповідальності співробітників державних органів.

Іншим проявом недосконалості адміністративного процесу є неврегульованість процесуальних осіб, які не брали участі у справі, проте суд вирішив питання про їх права та обов'язки.

Вказані особи, користуються правами апеляційного та касаційного оскарження, які передбачені ч.1 ст. 185 КАС України, та ч. 1 ст. 211 КАС України відповідно.

Кодекс адміністративного судочинства не містить положень про момент початку обрахування строків апеляційного та касаційного оскарження для вказаних осіб, як наприклад у цивільному процесуальному кодексі. Відтак даним особам необхідно розраховувати тільки на поновлення судом строку за відповідним клопотанням, що означає існування суттєвого перепону у прямій реалізації процесуального права.

Більш, того, на відміну від господарського процесуального кодексу, де подання касаційної скарги здійснюється до суду апеляційної інстанції, адміністративне судочинство передбачає безпосереднє звернення до Вищого адміністративного суду України.

Відповідно до ч. 5 ст. 213 КАС України, до касаційної скарги додаються копії скарги та доданих до неї матеріалів відповідно до кількості осіб, які беруть участь у справі, а також копії оскаржуваних рішень (ухвал) судів першої та апеляційної інстанцій.

Апеляційний господарський суд направляє касаційну скаргу особи, яка не брала участь у справі разом з оскаржуваними рішеннями, які фізично знаходяться у матеріалах справи та при цьому не надає оцінку суб'єктним правам скаржника, покладаючи дане питання на розсуд суду вищої інстанції.

У аналогічній ситуації адміністративний процес обумовлює певне ускладнення для осіб – не учасників провадження, адже по-перше вказана особа повинна отримати належним чином завірену копію оскаржуваного судового рішення, а по-друге, довести ще в апеляційному суді наявність порушеного права, віддавши це питання на оціночне сприйняття судді поза межами судового провадження.

З вищенаведеного можна зробити висновок, що недосконалість адміністративного процесу можна долати, взявши за приклад та взірець норми вже прийнятих в Україні процесуальних кодексів. Це суттєво спростить та прискорить процедуру вдосконалення законодавства, адже успішний вітчизняний досвід перейняти технічно легше ніж міжнародний, поза як можна оминути проведення аналізу міжнародних та Європейських комісій, публічні обговорення, адаптацію іноземних норм, що мають інше родинно-правове походження, мовні складності перекладу.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права та політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ ВАЛЮТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В СИСТЕМІ ВАЛЮТНИХ ФІНАНСОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Савицька Валерія Миколаївна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У сучасних умовах істотні зміни в фінансовій сфері, реформування економічних та політичних відносин обумовлюють удосконалення правового регулювання фінансових відносин в Україні.

В процесі здійснення валютної діяльності держава через систему своїх компетентних органів вступає з іншими суб'єктами в урегульовані нормами валютного законодавства суспільні відносини (валютні правовідносини).

Валютні правовідносини є специфічним видом фінансових правовідносин і визначаються як урегульовані нормами права суспільні відносини, що складаються у сфері обігу валюти та валютних цінностей, а також здійснення відповідними органами валютного регулювання і валютного контролю.

Валютні правовідносини мають свої специфічні особливості, але вони не виходять за рамки суспільних правовідносин, що складають предмет фінансового права. Такі правовідносини складаються у сфері валютної діяльності, які є одним із напрямів фінансової діяльності. Вони реалізуються з приводу мобілізації, розподілу та використання валютних коштів, що є частиною фінансових коштів держави. Особливість валютних правовідносин полягає в тому, що одним з учасників завжди виступає держава в особі фінансових органів або агентів, що наділені загальною та спеціальною компетенцією і владними повноваженнями по відношенню до інших учасників.

Разом з тим ці правовідносини є особливим видом суспільних відносин, оскільки виникають з приводу та у зв'язку з використанням валютних цінностей. Особливостями валютних правовідносин також є те, що вони виникають в процесі валютної діяльності держави, є особливим різновидом владно-майнових відносин; мають комплексний характер (одночасно публічний і приватний), пов'язані з обігом валюти і валютних цінностей, що мають спеціальний правовий режим, валютні правовідносини виникають в процесі як внутрішньої так і зовнішньої діяльності держави, права та обов'язки сторін, що складають зміст валютного правовідношення, опосередковуються не договором або іншою формою угоди сторін, а безпосередньо нормативним актом, що передбачає підстави виникнення, зміни та припинення валютних правовідносин. При цьому необхідно мати на увазі, що орган, який виступає в якості учасника валютних правовідносин наділений владними повноваженнями.

Валютні правовідносини регулюються законодавством у сфері обігу валюти і валютних цінностей, а також іншими законодавчими актами різних галузей права (фінансового, цивільного, міжнародного, приватного, адміністративного, кримінального права та інших галузей), тобто законодавство, що регулює такі відносини має комплексний характер, але серед всіх інших перевага віддається нормам фінансового права. Крім того, правове регулювання валютних правовідносин здійснюється нормативними актами різними за своєю природою та юридичною силою (національне законодавство, міжнародні угоди та договори, звичаї, зовнішньоекономічні угоди, акти застосування права).

У процесі реалізації валютні правовідносини окреслюють коло суб'єктів, на яких поширюється дія норм валютного законодавства, індивідуалізують поведінку конкретних суб'єктів, виступають необхідною умовою приведення в дію в разі необхідності юридичних засобів захисту суб'єктивних прав і юридичних обов'язків. Особливості валютних правовідносин проявляються також у їх структурі, що передбачає наявність основних елементів: об'єкта, суб'єктів та змісту. Так, об'єктом валютних правовідносин є валютні цінності, до яких законодавством України віднесено валюту України, іноземну валюту, платіжні документи та інші цінні папери (акції, облігації, купони до них, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, інші фінансові та банківські документи), виражені у валюті України, іноземній валюті або банківських металах, банківські метали.

Суб'єктами валютних правовідносин виступають фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства), юридичні особи (у тому числі філії, представництва тощо), які в свою чергу поділяються на резидентів та нерезидентів, а також держава в особі уповноважених органів, що є особливим суб'єктом цих правовідносин, оскільки держава визначає та здійснює валютну політику.

Під час реалізації валютних правовідносин, а саме здійснення прав власності на валютні цінності, переміщення валютних цінностей через митний кордон, отримання або надання кредитів в іноземній валюті, встановлення порядку здійснення валютних операцій, здійснення компетентними органами та їх агентами валютного контролю тощо, їх учасники набувають суб'єктивні права та юридичні обов'язки відповідно до норм валютного законодавства, що становлять юридичний зміст валютних правовідносин та виражаються у конкретній поведінці суб'єктів.

Таким чином, валютні правовідносини є різновидом фінансових правовідносин, які врегульовані не тільки нормами фінансового права, а й нормами інших галузей права та міжнародними угодами. Вони можуть виникати тільки у рамках чинного законодавства як в процесі внутрішньої так і в процесі зовнішньої діяльності держави. При цьому органи, які виступають в якості учасника валютних правовідносин завжди повинен буди наділений владними повноваженнями з приводу здійснення валютних операцій.

Виконання та дотримання суб'єктами валютних правовідносин прав та обов'язків гарантує та забезпечує функціонування встановленого правового режиму здійснення валютних операцій, а належним чином організоване валютне регулювання в свою чергу залежить від якісної національної валютної політики країни.

Науковий керівник: Патерило Ірина Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Салацька Оксана Романівна, Артем'єва Марія Сергіївна
студентки IV курсу напряму «Правознавство»
Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

В умовах здійснення в Україні реформування адміністративного права в цілому та окремих його інститутів зокрема актуальними постають проблеми забезпечення прав і свобод людини. В повній мірі це стосується найбільш незахищеної категорії суб'єктів адміністративно-правових відносин – неповнолітніх, які потребують особливої уваги та турботи з боку суспільства в процесі реалізації своїх прав та свобод, що є чи не найголовнішою умовою їх фізичного та психічного розвитку, забезпечення їх благополуччя. Правопорушення неповнолітніх є важливою проблемою в українському суспільстві, яка має вирішуватись не лише за допомогою кримінологічних засобів, а й моральних, педагогічних, соціально-психологічних. Вирішення цієї проблеми пов'язане із формуванням життєвої позиції неповнолітніх – майбутнього нашої держави.

При досягненні шістнадцятилітнього віку неповнолітній набуває адміністративної деліктоздатності і, відповідно, обов'язку нести відповідальність особисто за скоєння адміністративного правопорушення.

Своєрідність неповнолітніх як спеціального суб'єкта адміністративної відповідальності, передусім, полягає у тому хронологічному віці, який обумовлює психічний та фізіологічний розвиток особистості, набуття нею певних знань, навичок та вмінь, що дає змогу усвідомлювати суспільну небезпечність своїх дій та керувати ними.

Специфіка адміністративної відповідальності неповнолітніх, безумовно, дає підстави для виокремлення відповідних заходів правового впливу, необхідних для перевиховання правопорушників, запобігання вчиненню нових проступків, формування правової свідомості і правової культури даної категорії осіб з метою дотримання законодавства України та морально-етичних засад існування й розвитку суспільства.

Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх, – це різновид заходів адміністративної відповідальності, які полягають у державному осуді неправомірної поведінки особи і певному обмеженні її прав і законних інтересів. Дані заходи зумовлюються тим, що законодавство має бути гуманним щодо неповнолітніх правопорушників, враховуючи особливості психіки неповнолітнього та його соціальний статус

До неповнолітніх віком 16-18 років, які скоїли адміністративні проступки, можуть бути застосовані заходи, передбачені ст. 24-1 КУпАП, а саме:

— зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитись перед потерпілим;

— попередження;

— догана або сувора догана;

— передання неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, або під нагляд педагогічному чи трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Наявність ст.24-1 у Кодексі України про адміністративні правопорушення свідчить про превентивну роль права – не карати, а не допустити формування злочинної поведінки. Причому запропоновані шляхи досягнення цієї мети надзвичайно гуманні. Щоправда, реалії їх реалізації виявилися не такими вже

оптимістичними: висока латентність адміністративних деліктів, відсутність законодавчо визначених процедур застосування заходів впливу щодо неповнолітніх, передбачених ст.24-1 КУпАП, призвели до нехтування ними адміністративно-юрисдикційних органів.

Погоджуючись з думкою багатьох вчених, вважаємо, що в Україні більш доцільним є створення ювенальної юстиції як частини системи загальних судів. В першу чергу, основну увагу необхідно приділити модернізації адміністративно-процесуального законодавства відносно адміністративної відповідальності неповнолітніх, в якому закріпити пріоритет судового захисту прав і законних інтересів неповнолітніх. Крім того, існує необхідність спеціалізації судів у справах неповнолітніх та потреба запровадження післядипломної спеціалізації кандидатів на посади місцевих судів. Важливим для розгляду справ про адміністративні правопорушення неповнолітніх, є залучення педагогів, психологів та інших фахівців.

Мінімальні стандартні правила ООН, які стосуються відправлення правосуддя у справах неповнолітніх, передбачають закритість судового процесу як невід'ємної частини охоронного принципу всього судочинства і захисту прав неповнолітнього зокрема. Тому відкритість судового розгляду у справах неповнолітнього, що передбачено ст. 249 КУпАП, призводить до його стигматизації, що може призвести в подальшому до розвитку криміногенних рис особистості неповнолітнього.

Проте, спеціалізовані суди у справах неповнолітніх та існуюча система органів і служб у справах неповнолітніх не стануть дієвим фактором попередження адміністративних правопорушень і захисту прав неповнолітніх без підтримки суспільства. У зв'язку з цим, необхідно продовжувати реформування існуючої моделі ювенальної юстиції із залученням громадськості, забезпечувати оптимальне поєднання заходів щодо притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності, заходів громадського та виховного впливу на поведінку неповнолітніх з боку спеціальних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, громадських організацій щодо запобігання правопорушень.

Отже, на сьогодні є досить актуальною проблема регулювання адміністративної відповідальності неповнолітніх. У даному питанні, з одного боку, законодавство повинно бути максимально гуманним щодо неповнолітніх правопорушників, а з іншого – вживати найбільш ефективних методів і засобів боротьби з ними з огляду на невпинне зростання правопорушень серед даної групи суб'єктів адміністративних правовідносин.

Науковий керівник: Іванова Таїсія Михайлівна, старший викладач Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля.

УДОСКОНАЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЗАСАД СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Самойлова Ольга Вячеславівна
студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Побудова демократичної правової держави передбачає створення ефективної децентралізованої системи публічної влади, яка ґрунтувалася б на верховенстві волі

народу та пріоритеті людини як найвищої соціальної цінності. Зазначені завдання неможливо реалізувати без розбудови повноцінної системи місцевого самоврядування. Актуальність проблеми також підсилюється зовнішньополітичним пріоритетом державної політики України: взятий нею зумовив необхідність приведення національного законодавства до рівня європейських та світових правових стандартів. Питання вдосконалення системи місцевого самоврядування пов'язане з внесенням змін до чинної Конституції України.

Вступаючи до Ради Європи, Україна взяла на себе ряд зобов'язань, у тому числі й у сфері становлення і розвитку місцевого самоврядування. Найважливіші зобов'язання, що стали фундаментальними принципами організації та функціонування місцевого самоврядування, знайшли своє відображення в Європейській хартії місцевого самоврядування 1985 р. Визначена Конституцією модель місцевого самоврядування не відповідає обраній Україною моделі місцевого самоврядування відповідно до Хартії. Більшість принципів місцевої демократії, що містяться у Хартії, не реалізуються, а деякі з них вступають у суперечність із конституційними засадами місцевого самоврядування, передбаченими національним законодавством. Оцінюючи сучасний стан місцевого самоврядування, основними вадами існуючої в Україні моделі територіальної організації влади можна назвати наступні.

*Неоднозначність у визначенні суб'єкта місцевого самоврядування***.** Підтвердженням того, що причини недостатньої ефективності місцевої публічної влади частково закладені у самій її конституційній моделі, є розбіжність у трактуванні самого поняття «місцеве самоврядування» у Конституції та Хартії. Аналізуючи ст. 3 Хартії, приходимо до висновку, що основним суб'єктом місцевого самоврядування вважаються органи місцевого самоврядування. На підтвердження цього у ч. 2 ст. 3 Хартії подано перелік суб'єктів місцевого самоврядування, які реалізують самоврядні повноваження. У чинній Конституції України основним суб'єктом місцевого самоврядування виступає територіальна громада.

Відсутність чіткого підходу до визначення категорій осіб, які наділені правом на безпосередню участь у здійсненні місцевого самоврядування. Так, відповідно до Конституції України, таке право мають громадяни України, а право на здійснення місцевого самоврядування – всі члени територіальних громад. Адже жителями територіальних громад можуть бути не лише громадяни. До їх числа також можемо віднести іноземців, осіб без громадянства, котрі на законних підставах проживають в межах конкретних територіально-адміністративних одиниць. Але за загальним правилом, закріпленим в Основному Законі (ст. 70), право голосу на місцевих виборах, референдумах мають виключно громадяни України. Незважаючи на демократичність норми, встановленої у частині другій ст. 141 Конституції, згідно з якою «...депутати обираються жителями села, селища, міста, району, області на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування», використання словосполучення «жителі», без адекватного йому тлумачення може призвести до значних труднощів у процесі реалізації відповідної норми. Така внутрішня неузгодженість у межах Конституції уже породила правову суперечність між нею та профільними законами. Не надається таке право негромадянам України також на участь у інших процедурах прямої участі на місцях – зборах та слуханнях. На думку низки експертів, такий порядок є порушенням Конвенції Ради Європи про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні, доцільно надати право на скликання загальних зборів усім постійним мешканцям територіальної громади, що

потребує відповідних змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Закріплення відповідної норми у законодавстві Україні відповідало б і загальноєвропейським тенденціям і засвідчило б не лише орієнтацію нашої держави на європейські стандарти місцевої демократії, а й високий рівень довіри з боку держави до усіх постійних мешканців територіально-адміністративних одиниць незалежно від їх громадянства. У цей же час, у період збереження внутрішніх та зовнішніх загроз для безпеки держави право голосування для іноземних громадян може бути використане для порушення її територіальної цілісності.

Таким чином ми вважаємо за доцільне надати наступні рекомендації: 1) Головним суб'єктом місцевого самоврядування мають бути визнані органи місцевого самоврядування, на які покладається основний обсяг завдань та функцій самоврядування. Тому в Конституції має бути відображена загальноєвропейська концепція самоврядування як права місцевих влад; 2) На конституційному рівні повинен знайти своє відображення принцип реальної здатності органів місцевого самоврядування вирішувати місцеві справи в «інтересах місцевого населення». Це дасть змогу забезпечити повсюдність місцевого самоврядування, укрупнити громади і забезпечити їх самодостатність; 3) Реалізація права осіб без громадянства, іноземних громадян на повноцінне представництво в місцевому самоврядуванні передбачало б внесення змін до положень Конституції та Закону «Про всеукраїнський та місцеві референдуми».

Науковий керівник: Грабильніков Анатолій Васильович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії держави та права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЛЕГІТИМНІСТЬ ЕЛЕКТРОННОГО ЗВЕРНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Сидоренко Олег Петрович
аспірант І року навчання юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В Україні як і у багатьох країнах світу активно йде формування інформаційного суспільства. В нашій країні Основні засади розвитку інформаційного суспільства на 2007-2015 роки були затверджені Законом України від 09.11.07 р. № 537-V.

Одним з головних пріоритетів розвитку к контексті побудови відкритого суспільства в України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвиткові та підвищуючи якість життя.

За останнє десятиріччя, завдячуючи електронним засобам зв'язку методи комунікацій змінилися принципово. За цей час сформовано певні правові засади побудови інформаційного суспільства, серед них один з важливих напрямків - впровадження електронного документообігу.

Дослідженням проблематики інформаційного права в Україні займаються такі вітчизняні вченні як Бєляков К. І., д-р юр. наук, професор, Пилипчук В. Г., д-р юр.

наук, професор, Цимбалюк В. С., д-р юр. наук, Марущак А. І., д-р юр. наук, Кормич Б. А., д-р юр. наук, Коваленко Л. П., д-р юр. наук, Костецька Т. А. к-т юр. наук, та інші.

В даній роботі, автор проаналізує такий новий для України елемент електронного документообороту, як електронне звернення, та проаналізує його правову природу, легітимність та нюанси правозастосування. Раніше, з розвитком Інтернету та електронних засобів комунікацій, передача інформації за допомогою електронної пошти отримала масовий розвиток в сфері бізнесу, але офіційно звернутися до органів державної влади через електронне звернення було не можливо.

2 липня 2015 року прийнятий Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про звернення громадян щодо електронного звернення та електронної петиції», який набрав чинності 28 жовтня 2015 року. Відповідно до вимог цього Закону, громадяни можуть подавати електронні звернення з використанням мережі Інтернет та засобів електронного зв'язку.

Відповідно до Закону письмове звернення може бути надіслане з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення).

Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається. В такому випадку, воно повинно мати вигляд скан-копії та/або фото копії.

Особи, винні у порушенні цього Закону, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, передбачену законодавством України.

Поки що неврегульованим залишається питання використовування в суді електронних звернень (заяв, скарг) у якості доказів.

Доказами в адміністративному судочинстві є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення осіб, які беруть участь у справі, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Таким чином в якості доказів бездіяльності, судами повинні розглядатися і електронні звернення в якості доказу звернення.

Разом з тим, електронне звернення (заява, скарга) ще не пройшли апробацію в судах, в якості повноцінного доказу. Крім того існує можливість невизнання отримувачем самого факту отримання електронного звернення, чи його навмисне ігнорування. Визнання легітимності електронних матеріалів буде в значній мірі залежати від позиції суду.

Можна позначити мінімальний список даних, які, найімовірніше, знадобляться для підтвердження дійсності інформації:

1.Адреса електронної пошти одержувача і відправника.

У випадку з державними органами влади, органами місцевого самоврядування адресу електронної пошти встановлюється на основі даних офіційних інтернет-сайтів.

2. Час і дата відправлення електронного листа.

Час і дата - обов'язковий реквізит електронного листа. Можливо, що для доказу їх достовірності в суді буде потрібно технічний звіт від провайдера послуг, якщо листування велося через сторонній сервер, або від незалежного фахівця в рамках загальної комп'ютерної експертизи, якщо дані про листування збереглися тільки на корпоративному сервері.

3. Відомості про електронні поштові сервера, з якого відправлено листа.

Інформація про поштовий сервер може включати дані про IP-адреси одержувача і відправника (істотно тільки в тому випадку, якщо вони статичні), лог-файли зі звітом про отримані та відправлені повідомлення та ін. В цьому випадку суди можуть допомогти у витребуванні доказів: наприклад, направити запити провайдерам про

належні сторонам адреси електронної пошти і власникам електронних поштових ресурсів про зроблені обміни даними.

Тема визнання судами в якості доказів електронних документів вже має деяку практику, і закріплена зокрема в КАСУ, разом з тим визнання в якості належного доказу електронного звернення, заяви чи скарги ще не отримала законодавчого закріплення в якості належного доказу. І це не дивно. В такій розвинутій правовій системі , як США не так давно, в грудні 2006 року Верховний Суд США вніс істотні зміни в Федеральні правила цивільного судочинства (Federal Rules of Civil Procedure). Суть нововведень полягає в наступному: в ході судової виїмки сторони зобов'язуються передати один одному всі матеріали, що стосуються справи, незалежно від форми їх зберігання: паперовій або електронній. Таким чином, в якості доказу в суді може виступати і звична ділова кореспонденція, і будь-яка «збережена електронним чином інформація»: електронне листування (e-mail), миттєві повідомлення (ICQ, Skype, Jabber, WhatsApp і т.п.), електронні копії паперових документів та ін.

29 березня 2011 року американський суд виніс рішення, яке стало важливим прецедентом як для судової системи США, так і для світової правової громадськості. Переписка в програмі Jabber між представниками позивача і відповідача була прийнята в якості доказу, що підтверджує факт зміни умов договору. При цьому саме зміст електронних повідомлень зіграло вирішальну роль при винесенні рішення.

Враховуючи світові тенденції розвитку електронних правовідносин у суспільстві, та одного з із аспектів такого розвитку - електронного документообороту, зважаючи на виклики часу, Україна приймає необхідні закони, щодо впорядкування та регламентації таких відносин Це і Закон «Про електронні документи та електронний документообіг», Закон «Про електронну комерцію», а також згаданий у цій роботі Закон «Про електронне звернення та електронну петицію», разом з тим на часі апробація можливостей наданих цими законами, зокрема використання електронного звернення в суді в якості доказу обґрунтування належного звернення, в позовах про бездіяльність в порядку адміністративного судочинства.

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна професор, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ЗАГРОЗА НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ»

Смолов Костянтин Вікторович
аспірант І курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

19 січня 2013 року набула чинності нова редакція Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 22 грудня 2011 року № 4212-VI (із наступними змінами та доповненнями) (надалі – Закон про банкрутство), якою до понятійно-категоріального апарату конкурсного процесу було введено низку нових термінів, зокрема вперше на законодавчому рівні було закріплено поняття «загроза неплатоспроможності», яке до введення в дію нової редакції Закону про банкрутство напрацьовувалось судовою практикою застосування

ч.5 ст. 7 попередньої редакції Закону про банкрутство. Новизна даного терміну, недосконалість законодавчого формулювання його складових, необхідність однозначного правозастосування та кваліфікації усіх елементів даного юридичного складу обумовлює актуальність дослідження даного питання з метою подальшого вдосконалення Закону про банкрутство.

Так, відповідно до ч. 5 ст. 11 Закону про банкрутство боржник зобов'язаний звернутися до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство, зокрема, у разі, коли *задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами* (*загроза неплатоспроможності*).

Юридична конструкція терміну «загроза неплатоспроможності» не зазнала жодних змін, порівняно з ч. 5. ст. 7 попередньої редакції Закону про банкрутство, однак досконалою її навряд чи можна визнати, про що свідчить неоднозначність судової практики.

Б. Поляков, коментуючи положення ст. 11 та ст. 16 Закону про банкрутство, зазначає, при загрозі неплатоспроможності боржник повинен довести наявність конкуренції виконавчих проваджень по судовим рішенням й відсутність необхідного майна на їх оплату, а відтак для дослідження цього факту приймаються до уваги тільки судові рішення, що набули законної сили, постанови органу державної виконавчої служби та дані балансу. При цьому, Б. Поляков зауважує, що розмір грошових вимог грошових вимог кожного конкуруючого між собою кредитора повинен бути не менше 300 мінімальних розмірів заробітної плати, а дотримання трьохмісячного строку їх виконання у виконавчому провадженні тут необов'язково.

Аналогічне тлумачення даної норми знайшло відображення в Інформаційному листі Вищого господарського суду України «Про Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (у редакції Закону України від 22.12.2011 р. № 4212-VI)» від 28.03.2013 р. № 01-06/606/2013 (із наступними змінами), яким господарські суди керуються під час здійснення правосуддя у справах про банкрутство.

Однак, російська вчена М. Телюкіна іншої думки стосовно тлумачення суті поняття «загроза неплатоспроможності», яке відображено в ч. 2 п. 1 ст. 8 Федерального закону «О несостоятельности (банкротстве)» та повністю відповідає ч. 5 ст. 11 Закону про банкрутство. Так, М. Телюкіна слушно зауважує про те, що таке формулювання «є недостатньо чітким, а тому потребує тлумачення». При цьому, перш за все, на думку М. Телюкіної, не зрозуміло, які вимоги кредиторів маються на увазі: строк виконання яких настав або ті, строк виконання яких не настав. До того ж, судове рішення про задоволення вимог кредитора, як зазначає М. Телюкіна, не може бути обов'язковим критерієм для звернення боржника до суду з підстав загрози неплатоспроможності, оскільки законом це не передбачено.

При детальному аналізі положень ч. 5 ст. 11 Закону про банкрутство виникає низка важливих питань, вирішення яких законодавцем вочевидь залишено на розсуд господарських судів, а саме:

- чи обов'язково мають бути вимоги одного або кількох кредиторів, задоволення яких призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами, *безспірними*?
- чи обов'язково мають бути вимоги одного або кількох кредиторів, задоволення яких призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами, виключно *грошовими*? Або можлива наявність

речово-правових вимог і тільки наявність одного з усіх кредиторів з грошовими вимогами?
- яким має бути *мінімальний розмір вимог* одного або кількох кредиторів, задоволення яких призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами?

Тому фактично маємо наступну ситуацію. Боржник *зобов'язаний* звернутись до господарського суду із заявою про порушення провадження у справі про банкрутство у тому разі, коли задоволення будь-яких вимог грошового або речово-правового характеру (строк, виконання яких є таким, що настав) одного або кількох кредиторів, у тому числі, але не виключно, безспірних, незалежно від їх розміру, призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами. Але така ситуація не відповідає концепції Закону про банкрутство, відповідно до якої господарський суд не повинен встановлювати обставини, чи є неможливість виконання грошових зобов'язань боржника перед іншими кредиторами об'єктивною, позбавленою суб'єктивного чинника з боку боржника, тобто коли боржник поза власною волею позбавлений можливості погасити вимоги одного або кількох кредиторів. При цьому, така об'єктивна неможливість може виникнути лише в межах виконавчого провадження як завершальній стадії судового провадження, що спрямована на примусове виконання рішень судів, що набрали законної сили. Однак, на теперішній час чинна редакція ч. 5 ст. 11 Закону про банкрутство не дає підстав тлумачити її положення з позиції безспірності вимог кредиторів, відображеної у ч. 3 ст. 10 Закону про банкрутство, що створює неоднозначність при правозастосуванні даної норми.

Однак, Законом про банкрутство, як вказано вище, прямо не передбачено, що вимоги кредиторів при загрозі неплатоспроможності мають бути суто грошовими, не встановлено їх мінімальний розмір та не зазначено навіть, що вони мають бути безспірними в розумінні саме ч. 3 ст. 10 Закону про банкрутство. Чітко зрозуміло лише те, що законодавець розмежовує поняття «неплатоспроможність», «загроза неплатоспроможності» та «неоплатність», а отже й ознаки, що характеризують ці поняття. До того ж, на нашу думку, недоцільним є встановлення мінімального розміру вимог кожного кредитора окремо, оскільки саме недостатність майна боржника призводить до неможливості погашення вимог іншого кредитора (кредиторів) у повному обсязі, тобто фактично розмір вимог кредиторів не впливає на кількість та вартість майна боржника, за рахунок якого здійснюється задоволення зазначених вимог, а важливим є лише факт недостатності такого майна для задоволення вимог усіх кредиторів у повному обсязі.

З огляду на все вищевикладене, вважаємо за доцільне внести зміни до абз. 2 ч. 5 ст. 11 Закону про банкрутство, виклавши її в наступній редакції: «задоволення безспірних грошових вимог одного або кількох кредиторів незалежно від їх розміру та строку здійснення виконавчого провадження призведе до неможливості виконання безспірних грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами (загроза неплатоспроможності)».

А також доповнити статтю 1 Закону про банкрутство абзацом наступного змісту: «загроза неплатоспроможності – це стан боржника, коли задоволення безспірних грошових вимог одного або кількох його кредиторів незалежно від розміру їх вимог та строку здійснення виконавчого провадження призведе до неможливості виконання безспірних грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами.»

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, професор, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА, ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Тирчик Наталія Миколаївна
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

На сучасному етапі інформаційна безпека нашої держави є важливим та актуальним питанням, оскільки є складовою частиною національної безпеки України в цілому.

Інформаційна безпека - це стан захищеності систем обробки і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, або комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, руйнування, внесення змін, ознайомлення, перевірки, запису чи знищення.

Предметом інформаційної безпеки виступає категорія інформації та пов'язані з нею відносини і процеси. Нормативно-правові акти, які регулюють дане питання, можна поділити на дві групи. Першу групу складають правові норми, якими охоплюються питання прав і свобод людини і громадянина в сфері інформації. На формування саме цієї групи вплинув розвиток *природного права* та *міжнародно-правових стандартів* в цій галузі.

Другим групу складають правові норрми в сфері інформаційної безпеки, якими регулюються наступні питання:

а) захист та обмеження свободи інформації з боку держави;

б) захист національної інформаційної інфраструктури;

в) проблеми безпеки інформаційного розвитку держави.

Саме такі правові норми, як правило, створюються державою за власним розсудом, і спиратись на загальновизнані міжнародно-правові стандарти в цій сфері ми не можемо.

Державна система інформаційної безпеки є складовою частиною загальної системи національної безпеки країни і мусить являти собою сукупність органів державної влади, які повинні узгоджено здійснювати діяльність по забезпеченню інформаційної безпеки на основі єдиних правових норм. Дану систему необхідно розбудовувати на основі розмежування повноважень органів законодавчої, виконавчої і судової влади в галузі інформаційної безпеки, а також органів державної влади.

У нинішніх умовах для забезпечення безпеки національних інтересів в інформаційній сфері особливо важливою стає активізація діяльності суб’єктів стосовно інформаційної безпеки. Насамперед це стосується діяльності з питань захисту конституційних прав і свобод громадян, розвитку регіональних інформаційно-телекомунікаційних систем та забезпечення їх безпечного функціонування, формування регіональних відкритих інформаційних ресурсів і їх ефективного використання.

Проблема забезпечення інформаційної безпеки України багато в чому обумовлена пробілами в правовому регулюванні взаємодії органів виконавчої влади при вирішенні завдань забезпечення інформаційної безпеки. Для вирішення цієї проблеми вважається доцільним здійснити наступні заходи:

- необхідно створити ефективну багаторівневу державну систему забезпечення інформаційної безпеки, у якій будуть діяти єдині правові норми і механізми захисту інформаційних ресурсів, інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури й інформаційних прав громадян, здійснюватися ефективна координація діяльності органів державної влади й управління;
- варто розробити механізм узгодження діяльності органів державної і місцевої влади в забезпеченні інформаційної безпеки;
- бажано активізувати діяльність із формування державної політики в забезпеченні інформаційної безпеки регіонів, створенні необхідних для реалізації цієї політики організаційних структур і нормативної правової бази;
- потрібно зміцнювати взаємодію регіональних структур із державними органами виконавчої влади при вирішенні питань забезпечення інформаційної безпеки.

Ще одна проблема, яка зв'язана з функціонуванням державної системи інформаційної безпеки України, - це забезпечення прозорості діяльності державних органів, що беруть участь у формуванні відкритих державних інформаційних ресурсів і здійсненні доступу до них громадян. У даний час відсутність даної інформації стає перешкодою для залучення внутрішніх і закордонних інвестицій, оскільки комерційні структури готові вкладати свої гроші в розвиток відкритих державних інформаційних ресурсів за умови, що ці гроші будуть використані за призначенням.

При подальшому вдосконаленні державної системи інформаційної безпеки України необхідно зберігати баланс між демократією та безпекою і унеможливити створення одноособового органу державної влади, що здійснює діяльність у сфері інформаційної безпеки, варто дотримуватися колективних основ, тобто зміцнювати систему всіх державних органів, покликаних вирішувати проблеми інформаційної безпеки та ні в якому разі не допускати монополізму одного з них.

Загрозу для України в інформаційній сфері становить відсутність дієвої концепції інформаційної безпеки. Україна, починаючи інтеграцію у світове інформаційне співтовариство, має розв'язати два важливі завдання: створення єдиної національної інформаційної інфраструктури та інтегрування її в глобальне інформаційне середовище. Україна повинна брати активну участь у розробці і прийнятті міжнародних домовленостей, спрямованих на розвиток системи міжнародної взаємодії органів державної влади, що здійснюють діяльність у сфері інформаційної безпеки, зокрема із запобігання і припинення правопорушень у світовому інформаційному просторі.

Звичайно, що це є не всі проблеми даної сфери, та їх вирішення сприяло б значному зміцненню інформаційної безпеки нашої держави та національної безпеки України в цілому.

Науковий керівник: Легка Оксана Володимирівна кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права, історії права і політико-правових вчень Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ АКТІВ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В СУДОВИХ ОРГАНАХ

Тімченко Станіслав Вікторович
Аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Обов'язковою умовою інтеграційних процесів, що відбуваються у світі, на наш погляд, є створення спільного правового простору для регулювання міжнародних відносин. А тому, під час формування доктринальних підходів до процесу гармонізації законодавства України про судоустрій і статус суддів із міжнародними стандартами спробуємо спочатку розкрити зміст поняття «міжнародні стандарти», яке, на сьогодні, є часто вживаним серед політиків, юристів та науковців.

Специфіка дослідження поняття та змісту міжнародних правових стандартів полягає в тому, що правові стандарти будь-якої сфери не можна розглядати ізольовано від розвитку усієї правової системи. Міжнародні стандарти взаємодіють не лише з галуззю права, до якої вони належать, а зі всією правовою системою взагалі, суспільними відносинами, які регулюються відповідними правовими інститутами й нормами, і в яких відображено природу самих правових відносин.

Л. А. Луць визначає загальновизнані європейські стандарти як єдині, типові принципи й норми, які зафіксовані в основних джерелах права регіональних міждержавно-правових систем та є мінімальними правовими вимогами щодо правових систем держав-учасниць.

Досить важливим аспектом у процесі класифікації міжнародних стандартів із метою забезпечення належної гармонізації законодавства України про судоустрій і статус суддів із міжнародними стандартами є виокремлення міжнародних стандартів, обов'язкових для національного законодавства, та тих, які мають лише рекомендаційний характер.

У сучасних умовах розвитку України як незалежної, демократичної й правової держави особливої актуальності набуває проблема реформування судової системи, добору та призначення суддів на посаду. Адже процес кадрового забезпечення судової системи повинен базуватися на конституційних засадах прозорості, демократичності, рівних можливостях, верховенстві права та законності, неупередженості та об'єктивності.

Під загальновизнаними міжнародними стандартами у сфері судоустрою і статусу суддів слід розуміти міжнародні правові норми та принципи, закріплені в міжнародних нормативно-правових актах (загальносвітового чи європейського рівня) обов'язкового або рекомендаційного характеру, які встановлюють стандарти, критерії, якими повинні керуватися суб'єкти міжнародного права (держави) під час формування та забезпечення умов для роботи своїх судових систем, законодавчого визначення основ взаємовідносин судів з органами законодавчої та виконавчої влади, а також основних вимог щодо поведінки суддів, їх відбору, призначення, просування по службі.

Вибір належної системи призначення на посаду судді та їх проходження державної служби є одним з основних пріоритетів у новостворених демократичних державах, де часто висловлюються занепокоєння щодо незалежності й політичної безсторонності судівництва. Наявність політичного впливу на порядок призначення суддів загрожує незалежності судової влади в таких державах, тоді як у інших державах, і насамперед тих, у яких існують судові системи, котрі вже пройшли

перевірку демократією, такі ж методи призначення суддів вважаються традиційними і ефективними.

Міжнародні стандарти в цьому відношенні тяжіють до досить широкої деполітизації порядку призначення суддів. Цікавим видається той факт, що не існує жодної моделі призначення суддів, яка була б позбавлена політичної складової і при цьому ідеально відповідала б принципу розподілу владних повноважень та забезпечувала повну незалежність судової влади.

Проаналізувавши деякі міжнародні нормативно-правові документи, можна дійти наступного висновку. Так, відповідно до Принципів Рекомендації № R (94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи, усі рішення стосовно професійної кар'єри суддів повинні мати в основі об'єктивні критерії; як обрання, так і кар'єра суддів повинні базуватись на заслугах, з урахуванням їхньої кваліфікації, чеснот, здібностей та результатів їхньої праці. Це правило застосовується до всіх осіб, що виконують судові функції, включаючи тих осіб, які займаються конституційними, кримінальними, цивільними, комерційними й адміністративними правовими питаннями.

Як висновок можна зазначити, що на сьогодні існує ряд міжнародних актів, які закріплюють положення про порядок призначення на посаду, проходження служби суддями, проте, на думку В. В. Пєйсікова, навіть якщо вони не містять норм права, то служать орієнтиром для держав при вдосконаленні внутрішнього законодавства з метою забезпечення справедливого, незалежного і неупередженого правосуддя. Через високий авторитет міжнародних організацій, які стали ініціаторами прийняття міжнародних актів, вони в більшості своїй сприйняті цивілізованим міжнародним співтовариством як керівництво до дії.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, доцент, кандидат юридичних наук, заступник декана юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМА ВІДСУТНОСТІ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛАХ

Федорко Олександр Олександрович
студент магістратури юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Як засвідчує практика, з розвитком грошово-кредитних відносин та банківської системи будь-якої країни виникає необхідність у створенні органу, який взяв би на себе повноваження із забезпечення захисту інтересів вкладників та кредиторів банків щодо повернення розміщених ними коштів та, відповідно, підвищення довіри до банківської системи в цілому. В Україні питаннями захисту вкладів населення займається Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, створений державою як державна неприбуткова організація (Далі – ФГВФО). Основним завданням ФГВФО є забезпечення функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку. Виконуючи одне з основних своїх завдання у порядку, передбаченому Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» ФГВФО гарантує кожному вкладнику банку відшкодування коштів за його вкладом відповідно до положень встановлених законодавством що, в свою чергу, захищає інтересів вкладників та забезпечує стабільності банківської

системи. При цьому, проаналізувавши законодавче регулювання питання щодо гарантування вкладів саме в банківських металах можна прийти до висновку, що вітчизняний законодавець не вважає за необхідне гарантувати та захищати відповідну категорію вкладників. Так, хоча за останні роки в Україні значно зріс попит на купівлю дорогоцінних металів і значно підвищилась кількість вкладів саме в банківських металах вітчизняний законодавець не виявив ініціативи щодо врегулювання питання гарантування вкладів цих осіб. Здійснивши аналіз сучасного стану банківської системи, звернемо увагу на необхідність підвищення довіри населення до останньої, що, в свою чергу, підвищує актуальність вивчення питання необхідності реформування питань гарантування вкладів фізичних осіб. Для детального аналізу сучасного стану проблеми не гарантування вкладів фізичних осіб у банківських металах необхідно опрацювати окремі поняття та дефініції.

На сьогодні у статті 2 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» закріплено поняття вкладу, а саме вклад – це кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті, які залучені банком від вкладника (або які надійшли для вкладника) на умовах договору банківського вкладу (депозиту), банківського рахунку або шляхом видачі іменного депозитного сертифіката, включаючи нараховані відсотки на такі кошти.

В свою чергу, у Цивільному кодексі України законодавець присвятив банківському вкладу окремий параграф №3 в главі 71, де у частині 1 статті 1058 визначив, що за договором банківського вкладу (депозиту) одна сторона (банк), що прийняла від другої сторони (вкладника) або для неї грошову суму (вклад), що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором.

У статті 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність», чітко прописано не лише поняття вкладу та зміст договору банківського вкладу (депозиту), а поняття вкладу (депозиту), під яким законодавець визначив кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.

Бачимо, що формально-юридично внесення банківського металу в банк під відсоток внеском не є. Разом з тим стаття 47 «Про банки і банківську діяльність» відносить до банківської діяльності процес залучення у вклади коштів та банківських металів від необмеженого кола осіб. А отже, відповідно до цієї статті, метали можуть прийматися у вклади, а договір такого залучення під відсоток буде вважатися договором вкладу.

Виходячи із поданих визначень банківського вкладу (депозиту) та банківської діяльності, можна сформулювати одне з найголовніших завдань, що стоїть перед державними і недержавними інституціями – забезпечити здійснення виплат вкладникові залучених банком від вкладника або для вкладника валютних цінностей, а також нарахованих по вкладу процентів згідно з умовами договору.

Отже, з цього робимо висновок, що банківські метали відносяться до об'єктів захисту та забезпечити вкладникам можливість на вільне розпорядження своєю власність, а саме – валютними цінностями на рахунках у банківських установах, навіть після ліквідації неплатоспроможної фінансової установи.

Однак, пункт 10 частини 4 статті 26 Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» імперативно встановлює, що ФГВФО не відшкодовує кошти за вкладами у банківських металах.

Таким чином, вітчизняний законодавець має зовсім іншу позицію щодо врегулювання питання гарантування вкладів фізичних осіб в банківських металах.

На нашу думку, включення вкладів у банківських металах до категорії кошів, котрі гарантуються ФГВФО вирішить проблему вибору потенційного вкладника між безпечнішими, проте менш доходними, та привабливішими, однак більш ризиковими, банківськими продуктами.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що в цілому діяльність Фонду поступово набуває позитивних особливостей, але для зменшення наслідків негативного впливу сучасної фінансової кризи на банківський сектор Україні необхідно продовжити процес удосконалення системи гарантування вкладів і основним напрямком такої діяльності повинно стати внесення змін до законодавчих актів України, котрі відносять вклади у банківських металах до категорії кошів, котрі гарантуються ФГВФО. Це пов'язане з низкою причин, а головне з тим, що у зв'язку з нестабільною політичною і економічною ситуацією, яка склалась на сьогодні в нашій країні, на наш погляд, зберігати валютні цінності безпечніше всього буде саме в банківських металах, а гарантування ФГВФО таких вкладів зможе залучити до співпраці значну кількість клієнтів, а отже, підвищить стабільність банківської системи України в цілому.

Науковий керівник: Резникова Марія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ТЕРМІНУ «ДЖЕРЕЛО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА»

Цуркаленко Юлія Володимирівна
аспірантка кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності
ОВС Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

В умовах радикальних державно-правових перетворень, спрямованих на євроінтеграцію та утвердження пріоритету прав і свобод людини, основна увага приділяється реалізації концепції правової держави. Нові тенденції та новий характер сучасного права сприяють переосмисленню основних категорій права. Не залишається поза увагою дослідників і категорія «джерело адміністративного права», позитивна значущість якої проявляється у якісному функціонуванні публічної адміністрації.

Поняття «джерело адміністративного права» є похідним від - «джерело права». Що стосується терміну «джерело права» то, ще професор С.Ф. Кечек'ян відзначив, що воно належить до числа незрозумілих у теорії права. Не тільки немає загальновизнаного визначення цього поняття, але навіть спірним є саме значення, у якому вживається термін «джерело права». Адже «джерело права» це не більше ніж образ, який швидше повинен допомогти розумінню того, що позначається цим визначенням. Водночас, термін «джерело права» давно встановився в юридичній

науці та практиці, увійшов до наукового вжитку. Найчастіше це поняття тлумачиться з наступних двох основних позицій:

під джерелом права розуміються форми вираження і закріплення норм права;

джерелом права є сили, причини, що зумовлюють формування та появу норм права. Інакше кажучи, джерело права є категорією, що пояснює, звідки береться норма права, як вона «народжується».

З огляду на це варто розрізняти термін «джерело права» (відповідає на питання, звідки береться норма права) та форму права (відповідає на питання, у чому (яким чином) фіксується, дістає зовнішнього вияву норма права).

Ураховуючи вищевикладене та розуміючи різницю між цими категоріями, ми використовуємо саме термін «джерело адміністративного права». Що ж стосується сутності та змісту цього поняття, можна констатувати, що у вітчизняній юридичній науці відсутнє загальноприйняте, усіма схвалене й узгоджене визначення «джерела адміністративного права».

Так Гладун З.С., під джерелом адміністративного права розуміє акт правотворчості органів державної влади і місцевого самоврядування (у частині делегованих їм повноважень), що складається з адміністративно-правових норм чи навіть одного правила і регулює управлінську (виконавчо-розпорядчу) діяльність. В свою чергу Голосніченко І.П. говорить про те що, тільки нормативно-правовий акт, що містить норми адміністративного права, які регулюють відносини, що виникають в процесі організації і здійснення державного управління є джерелом адміністративного права.

На думку ж Стеценко С. Г., джерела адміністративного права – це форми зовнішнього вираження і закріплення норм права. А Колпаков В.К., під цим поняттям розуміє акт суб’єкта публічного управління, що регулює виконавчо-розпорядчу діяльність і складається з адміністративно-правових норм.

Авер’янов В.Б. джерела адміністративного права розуміє, як зовнішні форми встановлення і вираження адміністративно-правових норм – акти правотворчості державних органів та організацій, органів місцевого самоврядування, прийняті в межах їхньої встановленої законодавством компетенції, а також міжнародні угоди (договори) і міжнародно-правові акти ратифіковані Україною.

Таке різноманіття думок зумовлене різним підходом авторів до розуміння шляху адміністративно-правового нормовстановлення. На нашу думку, правотворчість в умовах сьогодення не вичерпується діяльністю по розробці та виданню нормативно-правових актів. А нового, не менш важливого значення, набувають і інші форми правостановлення такі, як використання міжнародних формалізованих джерел адміністративного права, судових рішень вітчизняних та міжнародних судів та навіть застосування неформалізованих джерел адміністративного права (правова доктрина, норми моралі, традиції, звичаї).

Відтоді, як Україна стає незалежної державою коло джерел адміністративного права розширюється пропорційно демократичним перетворенням та євроінтеграції країни. А правотворення більш не обмежується встановленням текстів норм, а включає в себе і інтерпретацію та тлумачення закону.

Тобто, під поняттям «джерело адміністративного права» ми розуміємо юридичну основу діяльність публічної адміністрації – це акти правотворчості органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, міжнародних та національних судів та міжнародних організацій (міжнародні договори та нормативно-правові акти,

що ратифіковані України), які містять в собі адміністративно-правові норми та регулюють правовідносини в сфері публічного адміністрування.

Науковий керівник: Кацуба Роман Миколайович, кандидат юридичних наук, начальник факультету ПФПМГБ Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

ЗАХОДИ ВПЛИВУ СИСТЕМИ ФІНАНСОВИХ САНКЦІЙ ЗА БЮДЖЕТНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Швець Анастасія Олегівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Сучасне суспільство являє собою велику систему відносин, які взаємопов'язані між собою. Бюджетний процес це невід'ємна складова, яка забезпечує функціонування держави. Тому дотримання законності в бюджетній сфері є головним завданням державної політики. На сьогоднішній день бюджетна система України, модернізуються і реформується, більш активно здійснюється законодавче регулювання бюджетних правовідносин.

Проблемним на сьогоднішній день на шляху реформування є питання про відповідлаьність за бюджетні правопорушення та порядок накладання стягнень за них.

Проблемам юридичної відповідальності в бюджетному процесі присвячені роботи таких видатних науковців, як В.І. Антипова, П.П. Андрушко, О.М. Бандурки, В.Т. Білоуса, Л.К. Воронової, О.О. Дудорова, Н.П.Кучерявенко, Л.А. Савченко, І.А. Сікорської та інших. Однак, в більшості випадків у фінансово-правовій літературі не приділяється увага правопорушенням в сфері бюджету і відповідальності за їх вчинення.

В останні роки, у зв'язку з розвитком фінансового права як галузі права, науковці почали виділяти і фінансово-правову відповідальність як специфічний вид юридичної відповідальності, яка знаходиться на стадії становлення. Хоча у Бюджетному кодексі України прямо не йдеться про можливість застосування до порушників бюджетного законодавства заходів фінансово-правової відповідальності, але з аналізу його норм можна зробити висновок про її існування.

Виокремлення окремої норми, в якій вперше сформовано єдину систему заходів впливу за порушення бюджетного законодавства є кроком на шляху до уніфікації відповідальності за бюджетні правопорушення у порівнянні з попередньої практикою, коли ці заходи були розкидані по усьому Бюджетному кодексу. Тому є доцільним викласти теорію фінансово-правової відповідальності.

Фінансово-правова відповідальність реалізується у вигляді фінансових санкцій. *Фінансові* санкції — це заходи державного примусу, передбачені фінансово-правовими нормами, які накладають на правопорушника додаткові обтяження у вигляді фінансової пені та штрафів.

Узагальнюючи наведені положення, фінансовою санкцією можна вважати грошовий платіж за порушення законодавства, що стягується до відповідного бюджету. По-перше, зазначені стягнення застосовуються тільки за здійснене бюджетне правопорушення. Однак бюджетне правопорушення може бути підставою

виникнення й інших видів охоронних правовідносин, зокрема, адміністративних або кримінальних, що є цілком виправданим, оскільки призначення цих правовідносин полягає у забезпеченні нормального існування інших, в тому числі й бюджетних, правовідносин. Санкції інших галузей права, що застосовуються за бюджетне правопорушення, будучи спрямованими на забезпечення існування та розвитку регулятивних бюджетних правовідносин, передбачені іншими галузями права. Охоронні, адміністративні, кримінальні, цивільні та інші види охоронних правовідносин є гарантією дотримання бюджетної дисципліни та законності у бюджетній сфері. Стягнення (заходи) за порушення бюджетного законодавства передбачені Бюджетним кодексом України і застосовуються виключно в межах охоронних бюджетних правовідносин уповноваженими суб'єктами цих правовідносин. По-друге, стягнення (заходи) за порушення бюджетного законодавства, передбачені санкціями бюджетно-правових норм, мають наслідком тимчасові обмеження грошового характеру або дії рішення про місцевий бюджет.

До порушників фінансової дисципліни застосовуються і специфічні засоби – фінансові, зокрема, до бюджетних установ – повне або часткове закриття бюджетних асигнувань.

Санкції фінансово-правової норми за своєю сутністю є економічно-юридичними (майновими), оскільки невигідність, небажаність передбачуваних ними заходів полягає у зменшенні майнової сфери правопорушника через його грошові фонди та кошти .

Отже, варто об'єднати їх у дві групи. Перша група – це заходи впливу, пов'язані із прямим (безпосереднім) впливом на фінансовий стан розпорядника або одержувача бюджетних коштів. Такими є заходи, що пов'язані із частковим впливом на фінансовий стан (зменшення бюджетних асигнувань та повернення коштів у разі нецільового використання бюджетних коштів, призупинення бюджетних асигнувань), та заходи, пов'язані із повним впливом на фінансовий стан правопорушника (зупинення операцій з бюджетними коштами). Друга група – це заходи впливу, пов'язані з виконанням уповноваженим суб'єктом певних дій, наслідком яких не є прямий (безпосередній) вплив на фінансовий стан розпорядника або одержувача бюджетних коштів. Таким заходом є призупинення дії рішення про місцевий бюджет у випадку порушення вимог Бюджетного кодексу та закону про Державний бюджет.

Отже, можна зробити такий висновок, що відповідальність за порушення бюджетного законодавства не чітко визначена у бюджетному законодавстві для кожного учасника бюджетного процесу. У Бюджетному кодексі України необхідно передбачити всі заходи впливу за порушення бюджетного законодавства, оскільки це базовий нормативно-правовий акт бюджетного права України

Науковий керівник: Мізина Ірина Валеріївна, кандидат наук з державного управління наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Швець Віктор Євгенійович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Актуальність даної теми полягає у необхідності забезпечення, з одного боку, захисту прав суб'єктів господарювання, а з іншого – забезпечення управлінського впливу держави на зазначену діяльність шляхом формування системи владно-наказових норм, котрі є обов'язковими для дотримання підприємцями при здійсненні ліцензованих видів діяльності. Важливість розвитку даної теми підтверджується увагою вчених до дослідження питань, пов'язаних з ліцензуванням. Зокрема цією темою займались такі вчені як І.І.Єременко, Р.І. Денисов, А.П. Губанов та інші.

До нормативно-правових актів, котрі регулюють ліцензування господарської діяльності, та складають законодавчу базу ліцензування належать Конституція України, Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності», Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, спеціальні законодавчі акти. Не зважаючи на наявність чіткого законодавчого визначення, ця категорія досліджена не достатньо і єдиного розуміння сутності та юридичної природи ліцензування на сьогодні не розроблено.

Так Олейник О. зазначає, що ліцензування є правовим режимом початку здійснення окремого, визначеного законодавством виду підприємницької діяльності, що припускає наявність таких ознак, як: факт державного підтвердження і визначення меж права на провадження господарської діяльності; державний контроль за здійснюваною діяльністю; можливість припинення діяльності на особливих підставах, визначених органами держави. Саніахметова Н.О. визначає ліцензію як дозвіл (право) на здійснення ліцензованого виду діяльності, що виданий відповідним державним органом суб'єкту господарювання, при обов'язковому дотриманні ліцензійних вимог та умов. Перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню визначений у ст.7 ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності». Даний перелік є вичерпним, тобто, не зазначені в ньому види господарської діяльності ліцензуванню не підлягають.

У випадку коли суб'єкт господарювання займається тим видом господарської діяльності котрий підлягає ліцензуванню не в повному обсязі, ліцензійні умови поширюються на нього лише в частині котра стосується вимог щодо провадження цього конкретного виду господарської діяльності. Ліцензія завжди отримується через орган ліцензування. Органом ліцензування є орган виконавчої влади, визначений КМУ, або уповноважений законом державний колегіальний орган. В Україні немає єдиного державного органу ліцензування, що видавав би ліцензії на всі види діяльності.

Безпосередньо видаються ліцензії вищими або місцевими органами виконавчої влади, перелік яких визначений КМУ. При цьому, якщо ліцензію на певний вид діяльності може надати як вищий, так і місцевий орган виконавчої влади, то вважається, що на підставі ліцензії, виданої центральним органом, господарська діяльність може здійснюватися на всій території України, а на підставі ліцензії що видана місцевим органом, — на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Також, органами ліцензування розробляються спеціальні регуляторні акти — ліцензійні умови, в яких встановлюються кваліфікаційні, організаційні,

технологічні та інші вимоги, дотримання яких необхідно для здійснення певного виду господарської діяльності .

У ліцензійних умовах можуть бути визначені конкретні вимоги до освіти і спеціальних знань співробітників ліцензіата, особливі вимоги до приміщень чи обладнання, різноманітних технічних засобів, котрі застосовують під час здійснення ліцензійній діяльності, і т. д. Діяльність суб'єкта господарювання, який отримав ліцензію, повинна проводитися в точній відповідності до встановлених для цього виду діяльності ліцензійних умов.

Для отримання ліцензії суб'єкт господарювання повинен особисто, через уповноважену особу, поштовим відправленням з описом вкладення або в електронному вигляді за допомогою телекомунікаційних засобів зв'язку звернутися до відповідного органу ліцензування із заявою встановленого зразка. Заява про видачу ліцензії повинна містити такі дані про суб'єкта господарювання — заявника: для фізичної особи - підприємця - це прізвище, ім'я, по батькові , інформація про місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків та згода на обробку персональних даних, яка необхідна задля забезпечення виконання вимог законодавства. Для юридичної особи необхідні: - повне найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код.

Заява про видачу ліцензії та додаткові документи завжди приймаються за описом, копія якого видається заявнику. У випадку, якщо заяву підписано або подано особою, котра не має на це повноважень, або у випадку коли документи що додаються до заяви оформлені з порушенням встановлених законодавством вимог, заява може бути залишена органом ліцензування без розгляду. При надходженні до органу ліцензування заяви про отримання ліцензії, на двох екземплярах опису документів уповноваженою посадовою особою робиться відмітка про дату прийняття документів, та засвідчується своїм підписом із зазначенням прізвища, ініціалів, посади. Один екземпляр опису видається здобувачу ліцензії. Загалом процедура ліцензування докладно прописана у законодавстві, і є доступною для будь кого, хто бажає отримати її у законному порядку. Крім того, в новому законі «Про ліцензування видів господарської діяльності» законодавцем систематично та конкретно викладено основні аспекти процесу ліцензування, що дозволяє проводити його без зайвих затримок для заінтересованих сторін.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доцент, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ

Яковенко Антон Володимирович

ад'юнкт кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У реаліях сьогодення підвищена увага і роль судів у вирішені правових спорів не викликає жодного сумніву. В Основному Законі України – ст. 124 Конституції

України – однією з основних гарантій справедливого судочинства передбачено обов'язковість рішень суду.

Також, відповідно до ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та ч. 2 ст. 14 Кодексу адміністративного судочинства України, ч. 2 ст. 88 Закону України «Про виконавче провадження» судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання усіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян та іншими організаціями, громадянами та юридичними особами на всій території України. Це, зокрема, стосується й рішень, ухвал і постанов господарського суду (ст. 115 Господарського процесуального Кодексу України).

Систематизація законодавства у сфері забезпечення виконання судових рішень дає можливість вказати на такі основні правові джерела:

1. Міжнародно-правові: Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод людини від 4 листопада 1950 року, ратифікована Україною 17липня 1997 р (розділ II), в якій ст. 46 «Обов'язкова сила рішень та їх виконання» вказує на те, що Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами. Її остаточно конкретизувала Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи 1787 (2011) від 26 січня 2011 року «Виконання рішень Європейського суду з прав людини», адже швидкий розгляд адміністративної справи та швидке виконання рішення суду є запорукою ефективності правосуддя. Це відображено у рішеннях Європейського суду з прав людини, які є частиною національного законодавства. У них відзначається, що адміністративні органи є складовою держави, яка керується принципом верховенства права, а відтак інтереси цих органів збігаються з необхідністю належного здійснення правосуддя. Якщо адміністративні органи відмовляються або неспроможні виконати рішення суду, чи навіть зволікають з його виконанням, то гарантії, надані статтею 6 Конвенції стороні на судовому етапі, втрачають сенс.

2. Конституція України: Розділ VIII «Правосуддя», в якому ст. 124 наголошено на тому, що «Судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України», а п.9 ч. 2 ст. 129 серед основних засад судочинства називає «обов'язковість рішень суду». Крім того, невиконання рішення суду органом державної влади та державним службовцем є неприпустимим, оскільки, відповідно до статті 19 Конституції України, орган державної влади та державний службовець діє в межах Закону і не може його порушувати. В той же час державний службовець, який не виконує рішення суду, не може обіймати посаду державного службовця, оскільки ганьбить його високе «звання» та порушує дану ним присягу державного службовця.

3. Закони України, у тому числі й кодифіковані.

Зазначені вище положення також відображені у ст.ст. 1, 11 Закону України «Про судоустрій і статус суддів України» , із уточненням по колу осіб, а саме: судові рішення, що набрали законної сили, є обов’язковими до виконання усіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, об’єднаннями громадян та іншими організаціями, громадянами та юридичними особами на всій території України.

Кримінальний кодекс (далі – КК) України містить ст. 382, яка передбачає відповідальність за умисне невиконання посадовою особою рішення, ухвали чи постанови суду або перешкоджання їх виконанню. А саме: умисне невиконання

вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню.

Адміністративна відповідальність настає за залишення посадовою особою без розгляду окремої ухвали суду чи окремої постанови судді або невжиття заходів до усуненні зазначених у них порушень закону, а так само несвоєчасна відповідь на окрему ухвалу суду чи окрему постанову судді – ст. 185-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Відповідальність за цією статтею буде нести спеціальний суб´єкт — посадова особа, яка повинна вчасно розглянути, вжити відповідних заходів щодо усунення порушень і дати відповідь суду (судді) про розгляд окремої ухвали суду чи окремої постанови судді.

Стаття 5 Закону України «Про державну службу» передбачає, що державний службовець має сумлінно виконувати свої службові обов'язки та не допускати дій і вчинків, які можуть зашкодити інтересам державної служби чи негативно вплинути на репутацію державного службовця. Отже, виконання судового рішення є прямим обов'язком державного службовця.

За невиконання законних вимог державного виконавця винні особи несуть адміністративну відповідальність за ст. 188-13 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Стаття 14 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) «Обов'язковість судових рішень» зазначає, що постанови та ухвали суду в адміністративних справах, що набрали законної сили, є обов'язковими до виконання на всій території України, а їх невиконання тягне за собою відповідальність, встановлену законом. Ця стаття визначає зміст обов'язковості судових рішень як одного з основних положень адміністративного процесу і закріплює її значення як принципу адміністративного судочинства, адже виконання судового рішення є кінцевою метою судового захисту.

Звісно, конституційні норми не могли бути залишені без механізму відповідальності за їх порушення, тож законодавцем було передбачено юридичну відповідальність за невиконання чи недобросовісне виконання судових рішень. Отже, стан правосуддя цілком залежить від досконалості механізму забезпечення виконання судових рішень, зокрема, правових норм, що встановлюють відповідальність у цій сфері діяльності. Основним законодавчим механізмом, покликаним забезпечити виконання рішень суду, є відповідальність за його невиконання.

Науковий керівник: Соколенко Ольга Леонідівна, професор, доктор юридичних наук, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА У СФЕРІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ (ПРАКТИКА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ)

Максіменцева Надія Олександрівна
докторант кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат юридичних наук

Історію людства неможливо уявити без користування надрами. Навіть назви етапів розвитку в історії пов'язані з тими чи іншими копалинами та їх похідними: кам'яне, залізне століття. Можна без перебільшення стверджувати, що використання надр протягом тисячоліть супроводжувало становлення людства. Особливої актуальності це питання набуває зараз, коли наша держава потерпає від енергозалежності і шукає шляхи ефективної організації діяльності у сфері надрокористування.

Відповідно до ст. 13 Конституції України, земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші ресурси, що знаходяться в межах території України є об'єктом права власності Українського народу. Від імені Українського народу право власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування, в межах визначених Конституцією та законами України. Надра надаються тільки у користування згідно зі ст. 4 Кодексу України про надра (далі – КУпН).

На сьогодні чинне законодавство виділяє корисні копалини місцевого та загальнодержавного значення, при цьому на користування останніми потрібно наявність спеціального дозволу.

У свою чергу, аналіз судової практики дозволяє зробити висновок, що найбільш проблемним у цій сфері є саме, вирішення спорів щодо отримання, припинення дії документів дозвільного характеру. Виходячи з цього у науковій доповіді приділено увагу саме цій проблематиці у цій.

Так надра можуть надаватись у користування підприємствам, установам, організаціям і громадянам, згідно зі ст. 19 КУпН лише за наявності у них спеціального дозволу на користування ділянкою надр, процедура видачі якого передбачена Порядком надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 615 від 30.05.2011 (далі – Порядок № 615).

У свою чергу, органом, що видає у встановленому порядку спеціальні дозволи, а також зупиняє та анулює їх дію шляхом прийняття відповідних наказів, є Державна служба геології та надр України (далі – Держгеонадра України) на підставі п. 4 Положення про Держгеонадра України, затвердженого указом Президента України № 391 від 06.04.2011.

Таким чином, у разі незгоди суб'єктів з ти чи іншим рішенням державного органу щодо надання, анулювання дії тощо спеціального дозволу на користування надрами вони мають право звернутись до суду із захистом порушених прав та оскаржити такий наказ Держгеонадр Україні відповідно до п. 1 ст. 3, п. 2 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України).

Так адміністративне провадження відкривається у разі, по-перше, наявності публічно-правового спору щодо оскарження дій суб'єкта владних повноважень, протиправність рішень якого призвело до наслідків у вигляді порушення прав і

законних інтересів і, по-друге, наявності законодавчих підстав для судового порядку припинення права користування, у випадках визначених чинним законодавством.

Підставами звернення суб'єктів до суду, де позовними вимогами є скасування рішення Держгеонадр України щодо надання, припинення дії дозволів на спеціальне використання надр, є порушення вимог ст.ст. 16, 26 КУпН, п. 23 Порядку № 615 тощо.

Так, відповідно до положень ст. 26 КУпН припинення права користування надрами здійснюється у судовому порядку у наступних випадках у разі наявності незгоди користувачів: 1) користування надрами із застосуванням методів і способів, що негативно впливають на стан надр, призводять до забруднення навколишнього природного середовища або шкідливих наслідків для здоров'я населення; 2) використання надр не для тієї мети, для якої їх було надано, порушення інших вимог, передбачених спеціальним дозволом на користування ділянкою надр; 3) користувач без поважних причин протягом 2-х років, а для нафтогазоперспективних площ та родовищ нафти і газу – 180 календарних днів не приступив до користування надрами.

Крім того, загальні вимоги для надання документів дозвільного характеру, яким є дозвіл на спеціальне користування надрами, визначенні ст. 4-1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» (далі – Закон України «Про дозвільну систему»), де передбачено випадками відмови в переоформленні, видачі дублікатів, анулювання таких документів лише при наявності звернення суб'єкта господарювання із заявою про анулювання документа дозвільного характеру; припинення юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення та ліквідації або припинення підприємницької діяльності.

Разом з тим, п. 7 ст. 4-1 вищезазначеного Закону України «Про дозвільну систему» передбачає підстави для звернення органу, що видав документ дозвільного характеру, до адміністративного суду за наявності хоча б однієї з таких підстав: 1) встановлення факту надання у документах дозвільного характеру та документах, що додаються до них, недостовірної інформації; 2) здійснення суб'єктом господарювання певних дій щодо провадження господарської діяльності або видів господарської діяльності, на які отримано документ дозвільного характеру, з порушенням вимог законодавства, щодо яких дозвільний орган видав припис про їх усунення із наданням достатнього часу для їх усунення.

Проте, відповідно до абз.7 п. 7 ст. 4-1 Закону анулювання документів дозвільного характеру з підстав, не передбачених законом, забороняється, хоча законодавство про надра передбачає і інші випадки, що говорить про наявність певних розбіжностей у чинному законодавстві у цій сфері.

Тобто, умовами анулювання документів дозвільного характеру у сфері надрокорисування у судовому порядку можна визначити наступі: 1) наявність незгоди користувача; 2) виявлення у документах недостовірної інформації; 3) наявність порушень, зазначених у п.п. 4, 5, 6 Порядку № 615, які встановлені під час перевірок господарської діяльності суб'єктів господарювання; 4) не усунення таких порушень, зазначених у приписі, протягом достатнього часу (при цьому законодавець не закріплює поняття «достатній час»).

Під час реалізації вимог щодо настання умов припинення дії дозволу є наявними проблеми їх практичної реалізації. Так досить важко на сьогодні виявити порушення норм чинного законодавства під час господарської діяльності та внести припис на їх усунення відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007, Порядку

здійснення державного геологічного контролю, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2011 № 1294 через наявність мораторію на проведення перевірок контролюючими органами, в тому числі і у сфері надрокорисування.

Проаналізувавши рішення судів у справах за позовами про скасування рішення Держгеонадр України щодо надання, припинення користування надрами, які розглядаються в адміністративному судочинстві (рішення наступних окружних адміністративних судів: Вінницького – від 23.06.2015, Львівського – від 29.09.2014, Хмельницького – від 01.07.2015, м. Києва – від 02.06.2015), дозволяє виокремити наступні недоліки, що у подальшому призводить до їх перегляду: 1) неможливість проведення перевірок стану дотримання вимог законодавства у цій сфері, низка якість їх результатів, недоведеність фактів, виявлених під час перевірки; 2) необхідність застосовування положень як спеціального законодавства, так і загальних норм щодо вимог до дозвільної документації; 3) відсутність підстав для вирішення спору у судовому порядку; 4) суб'єктивна оцінка поняття наявності «достатнього часу для усунення порушень» тощо.

Підвищити рівень захисту прав і законних інтересів як держави, так і суб'єктів господарської діяльності у такій категорії справ можливо шляхом, перш за все, приведення у відповідність норм Закону України «Про дозвільну систему» та Порядку № 615 у частині підстав анулювання дозволів щодо виявлення порушень чинного законодавства під час господарської діяльності, внесення приписів та надання достатнього часу для усунення недоліків. Крім того, відсутність чітко встановленого терміну для виконання таких дій дає підстави сторонам оскаржити рішення у подальшому.

РОЗДІЛ III
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ НЕПРИБУТКОВОЇ АСОЦІАЦІЇ

Аксьонов Сергій Олександрович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Неприбуткові (некомерційні) організації називають третім сектором економіки поряд з державними органами та комерційними організаціями; вони відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку різних держав. Такі організації створюються для досягнення соціальних, благодійних, культурних, освітніх, наукових цілей, захисту прав і законних інтересів громадян, а також їх здоров'я, розвитку фізкультури і спорту, задоволення духовних та інших нематеріальних потреб громадян і в інших цілях, спрямованих на досягнення суспільних благ. До неприбуткових організацій відносяться: бюджетні установи, громадські об'єднання, політичні партії, творчі спілки, релігійні організації, благодійні організації, пенсійні фонди, спілки, асоціації та ін.

Питання діяльності різних видів неприбуткових організацій висвітлювались у працях таких учених, як С. Л. Лондар, С. О. Левицька, Я. В. Олійник, О. І. Іваненко, В. П. Хомутенко та ін., але комплексне дослідження особливостей діяльності неприбуткових організацій не висвітлюється.

Частиною 2, статті 120 Господарського кодексу України встановлено, що асоціація - договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації. У статуті асоціації повинно бути зазначено, що вона є господарською асоціацією. Асоціація не має права втручатися у господарську діяльність підприємств - учасників асоціації. За рішенням учасників асоціація може бути уповноважена представляти їх інтереси у відносинах з органами влади, іншими підприємствами та організаціями. Серед найбільших представників можна назвати такі: Незалежна Асоціація Банків України, Асоціація Українських банків, Бізнес Європейська Бізнес Асоціація, Міжнародна Асоціація страховиків депозитів та ін.
Стаття 133.4.6 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) передбачає асоціацію як один із видів неприбуткової організації, що створено в порядку діючого законодавства.

У статті 14.1.121 ПКУ говориться про те, що неприбуткові підприємства, установи та організації - це неприбуткові підприємства, установи та організації, які не є платниками податку на прибуток підприємств відповідно до пункту 4 статті 133 ПКУ.

Необхідною умовою для отримання асоціацією статусу неприбуткової є включення її до Реєстру неприбуткових організацій і установ. Згідно з п. 5 Наказу Міністерства фінансів України від 24.01.2013р. №37 Про затвердження Положення

про Реєстр неприбуткових установ та організацій при включенні неприбуткової організації в базу реєстру їй присвоюється ознака неприбуткової організації.

Для того, щоб бути внесеною до реєстру, організація має подати в податкові органи за місцезнаходженням реєстраційну заяву за формою № 1 РН, а також копії установчих документів.

Крім цього, неприбутковою організацією визначається така організація, що одночасно відповідає таким вимогам:

-утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність неприбуткової асоціації;

-установчі документи якої містять заборону розподілу отриманих доходів (прибутків) або їх частини серед засновників (учасників), членів такої асоціації, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб;

-установчі документи якої передбачають передачу активів одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зарахування до доходу бюджету у разі припинення юридичної особи (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення);

-внесена контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ та організацій.

У разі недотримання неприбутковою організацією вищезгаданих вимог, така неприбуткова асоціація зобов'язана подати у термін, визначений для місячного податкового (звітного) періоду, звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової асоціацій за період з початку року по останній день місяця, в якому вчинено таке порушення, та зазначити суму самостійно нарахованого податкового зобов'язання з податку на прибуток. Податкове зобов'язання розраховується, виходячи із суми операції нецільового використання коштів. Така неприбуткова організація виключається контролюючим органом з Реєстру неприбуткових установ та організацій.

З першого дня місяця, наступного за місяцем, у якому вчинено таке порушення, до 31 грудня податкового (звітного) року неприбуткова асоціація зобов'язана щоквартально подавати до контролюючого органу квартальну фінансову і податкову звітність (з наростаючим підсумком) з податку на прибуток та сплачувати податок у термін, визначений для квартального періоду.

Отже, для набуття статусу некомерційної асоціації потрібно дотримуватись не тільки положень Господарського кодексу України, а здебільшого положень Податкового кодексу України та відповідати вимогам некомерційної організації.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ ТА ЇХ ЕЛЕМЕНТИ

Арутюнян Азатуі Едіковна
Студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Цивільне право, як і будь-яка галузь права, впливає на волю людей, належним чином спрямовує їх поведінку. Держава видає правові норми і таким чином надає правової форми відносинам у суспільстві в правову форму відносинам, що існують у суспільстві (майнові, особисті немайнові, сімейні, спадкові тощо).

Метою цієї роботи є виокремлення особливостей цивільно-правових відносин і їх елементів.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що на сучасному етапі розвитку Україна стоїть на дорозі до створення правової демократичної держави, а цивільні правовідносини – це основний шлях рішення проблем у демократичній державі.

Теоретичну основу роботи складають дослідження вітчизняних вчених: В.В, Копєйчикова, Д.В Боброва, О.В. Дзера, В. Ф. Опришка, Ф. П. Шульженка.

Згідно зі ст.1 Цивільним кодексом України, цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

Копєйчиков В. В. дає поняття цивільних правовідносин:
Цивільні правовідносини - це врегульовані нормами цивільного права майнові відносини, відносини, пов'язані з інтелектуальною власністю та особисті немайнові відносини, учасники яких виступають носіями цивільних прав та обов'язків.

Цивільне правовідношення має свою структуру. У ньому традиційно вирізняють такі елементи:

1) Суб'єкти. Правовідносини існують між особами. У цивільних правовідносинах беруть участь як мінімум два суб'єкти. Суб'єктом права називається носій прав і обов'язків. Суб'єктом цивільного правовідношення є будь-яка особа, поведінка якої регулюється нормами цивільного права. Учасники цивільних правовідносин поділяються на такі категорії:
а) фізичні особи (громадяни України, іноземці, особи без громадянства);
б) юридичні особи (підприємства, установи, організації);
в) держава Україна;
г) Автономна Республіка Крим;
д) територіальні громади;
є) іноземні держави;
ж) інші суб'єкти публічного права (ст,2 ЦК).

Можливість особи стати учасником цивільного правовідношення називається правосуб'єктністю. Складовими частинами правосуб'єктності є правоздатність та дієздатність. Якщо під правоздатністю розуміють здатність особи набувати цивільні права та обов'язки, то під дієздатністю - здатність особи своїми діями набувати для себе права та обов'язки.

2) Об'єкти. Під об'єктом цивільного правовідношення розуміють усе те, з приводу чого виникають відповідні правовідносини. Об'єктами цивільних правовідносин можуть виступати: речі, у тому числі гроші та цінні папери; майнові права; результати робіт; послуги; результати інтелектуальної творчої діяльності; інформація; інші матеріальні та нематеріальні блага.

3) Зміст, тобто суб'єктивні права та обов'язки. Зміст цивільного правовідношення складають права та обов'язки його учасників. Право, яке входить у зміст цивільного правовідношення - це суб'єктивне цивільне право, тобто право, що належить конкретній особі. У цілому під суб'єктивним правом розуміють встановлену законом міру дозволеної поведінки правомочної особи.

Суб'єктивний цивільний обов'язок - це встановлена законом міра належної поведінки зобов'язаної особи. У цивільному праві один із учасників правовідношення для задоволення своїх потреб має правомочність на вчинення певних дій, а інший несе відповідно цим правомочностям обов'язки.

Значення цивільно-правових відносин випливає з їх особливостей, зокрема:
а) це майнові (відносини власності і товарно-грошові) і особисті немайнові відносини, врегульовані нормами цивільного права;
б) їхні учасники характеризуються майновою відокремленістю і юридичною рівністю;
в) суб'єктивні права та суб'єктивні обов'язки учасників цивільно-правових відносин виникають, змінюються і припиняються на підставі юридичних фактів.

Науковий керівник: Патерило Ірина Володимирівна, доктор юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОНЯТТЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ: ДОКТРИНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Базарова Єлизавета Сергіївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Господарський договір виступає правовою формою взаємовідносин господарюючих суб’єктів між собою, визначає їх майнові обов’язки і направлений на досягнення певного результату ведення господарства. Актуальність теми обумовлена відсутністю законодавчого визначення поняття «господарський договір», а також однозначної думки з цього приводу серед науковців. Поняття та ознаки господарського договору досліджували у своїх працях такі вчені: О. А. Беляневич, В. К. Мамутов, І. І. Бочкова, О. С. Йоффе, Н. І. Овчинников, А. Г. Первушин, В. А. Семеусов, С. А. Хохлов, А. П. Чернега, В. С. Щербина, Н. О. Саніахметова, та ін.

Огляд доктринальних уявлень про договір у господарському обороті та визначення його характерних ознак сприятиме уточненню правової основи господарського договору як особливої категорії господарського законодавства і права України.

Господарські договори регламентовані: а) загальними (про зобов’язання, договір, зобов’язання, що випливають з договорів) і спеціальними (купівля-продаж, поставка, лізинг, підряд, перевезення, транспортне експедирування, зберігання на товарному складі, позика, кредит, факторинг, комерційна концесія тощо) статтями Цивільного кодексу; б) нормативно-правовими актами господарського законодавства: Господарським кодексом, законами України про окремі види господарської діяльності (транспортну, інвестиційну, зовнішньоекономічну тощо).

Учені радянської доби по-різному ставились як до терміна «господарський договір», так і до поняття, яке він виражає: окремі автори визнавали його

самостійність, інші – заперечували. Так, О. С. Йоффе вважав, що господарський договір співвідносився з цивільноправовим як видове поняття з родовим. В. А. Семеусов, А. Г. Первушин, С. А. Хохлов вбачали в господарському договорі відносно самостійне юридичне явище, що має власний зміст, специфічну форму і сферу застосування, особливий суб'єктний склад. Н. І. Овчинников наполягав на потребі розроблення теорії господарського договору, оскільки останній є збірним поняттям, яке об'єднує декілька самостійних інститутів.

Поняття господарського договору визначається за допомогою його ознак, що дозволяють відокремити його від інших видів договорів . До таких ознак належать: по-перше – особливий суб'єктний склад - господарські договори укладаються за участю суб'єктів господарювання. По-друге, спрямованість на забезпечення господарської діяльності учасників договірних відносин – матеріально-технічного забезпечення їх діяльності, реалізації виробленої ними продукції (робіт, послуг), спільній діяльності щодо створення нового суб'єкта господарювання, спільного інвестування, координації господарської діяльності та ін. По-третє, тісний зв'язок з плановим процесом, насамперед внутрішньофірмовим плануванням учасників господарських відносин, а також державним і комунальним підприємствам. Ця риса господарських договорів пов'язана з попередньою і віддзеркалює специфіку господарської діяльності – її систематичність, що потребує планування як обов'язкового елемента організації такої діяльності. По-четверте, поєднання в господарському договорі майнових (виготовлення/передача продукції, її оплата тощо) та організаційних елементів (визначення порядку виконання, передання-приймання виконання, підстав дострокового розірвання договору, порядку розгляду спорів між сторонами договору тощо). По-п'яте, обмеження договірної свободи з метою захисту інтересів споживачів (вимоги щодо якості та безпеки товарів, робіт, послуг) та загальногосподарських інтересів, у тому числі щодо захисту економічної конкуренції, національного товаровиробника тощо. По-шосте, можливість відступлення від принципу рівності сторін (державні контракти, договори приєднання, договори, що укладаються в межах рамочних контрактів).

І. І. Бочкова, окрім зазначених, до ознак господарського договору відносить також господарську (комерційну) мету для досягнення необхідних комерційних результатів. В.С. Щербина господарський договір визначає як домовленість суб'єкта господарювання з іншим учасником відносин у сфері господарювання, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх прав та обов'язків у сфері господарювання. О.А. Беляневич зазначає, що господарський договір є збірним поняттям, до якого відносяться різні договірні типи, що мають схожі принципи нормативної регламентації. Н. О. Саніахметова під господарським договором розуміє угоду майнового характеру суб'єктів господарювання між собою, або із негосподарюючими суб'єктами – юридичними особами, що встановлює, змінює або припиняє права та обов'язки сторін при здійсненні господарської діяльності. Господарський договір – це регулятор конкретних господарських відносин між суб'єктами господарської діяльності, підстава виникнення господарсько-договірних зобов'язань .

Аналізуючи всі вищевикладені погляди на поняття господарського договору, його можна визначити як домовленість, укладену за встановленим змістом та формою, між учасниками господарських правовідносин, спрямовану на встановлення, зміну чи припинення прав та обов'язків, досягнення конкретної мети та забезпечується у випадку порушення можливістю застосування небажаних наслідків, причому, господарський договір опосередковує відносини, що виникають між

суб'єктами господарювання або між суб'єктами господарювання і негосподарюючими суб'єктами - юридичними особами, а також органами державної влади, органами місцевого самоврядування, наділеними господарською компетенцією. Іншими словами, характерною ознакою господарського договору є те, що він укладається між суб'єктами господарської (в тому числі підприємницької) діяльності або між одним чи декількома такими особами і негосподарюючою юридичною особою, в тому числі органами влади.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ВИКОРИСТАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК В ІНТЕРНЕТІ

Бойко Катерина Валеріївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що на сьогодні судові спори з приводу захисту прав на торговельні марки в мережі Інтернет є одними з найскладніших категорій спорів, що розглядаються господарськими судами України і тому потребує детальної уваги.

Найбільш розповсюдженим способом неправомірного використання торговельних марок у мережі Інтернет є використання на веб-сторінках тотожних позначень або позначень, схожих до ступеня змішування з певними торговельними марками.

Дане питання аналізували Підопригора О.О., Дахно І.І., Макода В.С., Мельник О.М. та інші.

Як відомо, на створення і розкручування торгової марки необхідні роки праці і капіталовкладення. Але є підприємці, які шляхом деяких маніпуляцій з відомою торговою маркою вводять в оману покупців щодо якості товару та / або його виробника, заробляючи на цьому немалі гроші, і позбавляючи, тим самим частини прибутку справжніх власників цих марок.Наприклад, змінюють декілька літер в назві торгової марки , переробляють дизайн, реєструють відому торгову марку для іншого продукту.

Відповідно до п. 4 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» використанням знака визнається:

1.Нанесення його на будь-який товар, для якого знак зареєстровано, упаковку, в якій міститься такий товар, вивіску, пов'язану з ним, етикетку, нашивку, бирку чи інший прикріплений до товару предмет, зберігання такого товару із зазначеним нанесенням знака з метою пропонування для продажу, пропонування його для продажу, продаж, імпорт (ввезення) та експорт (вивезення);

2.Застосування його під час пропонування та надання будь-якої послуги, для якої знак зареєстровано;

3.Застосування його в діловій документації чи в рекламі та в мережі Інтернет.

Таким чином, у випадку використання аналогічних або подібних до ступеня змішування позначень для реклами своїх товарів (робіт, послуг) на власних веб-сторінках, власник свідоцтва на знак для товарів і послуг має право звернутися до господарського суду з позовом до конкурента про захист прав інтелектуальної власності на торговельну марку шляхом заборони використання цієї торговельної марки в мережі Інтернет.

Лише особі, яка має таке свідоцтво, належить право на використання торгової марки, а також виключне право дозволяти її використання іншими особами та перешкоджати її використанню .

Перед тим як звертатися в суд, власнику торгової марки варто перевірити дійсність його свідоцтва та обсяг правової охорони, отриманої при реєстрації знака для товарів і послуг. Згідно зі ст. 5 Закону «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» термін дії свідоцтва становить 10 років від дати подання заявки, і продовжується Держслужбою інтелектуальної власності кожні 10 років. Зокрема, обов'язково потрібно зафіксувати факт використання торговельної марки на певному веб-сайті станом на момент звернення до суду, адже в ході судового розгляду інформація з веб-сайта може бути видалена, або навіть сам веб-сайт може бути недоступний, що унеможливить доказування факту порушення прав позивача. Для цього необхідно здійснити документальну фіксацію змісту веб-сайта.

Така процедура може бути оформлена, зокрема, протоколом про огляд та ознайомлення з інформацією, розміщеною на інформаційних ресурсах (сайтах) в мережі Інтернет за певними адресами. Разом з тим варто зазначити, що дослідження змісту веб-сторінок може також бути проведено компетентними експертами. Така експертиза необхідна для встановлення ступеня схожості позначень, що використовуються відповідачем, із зареєстрованою торговельною маркою позивача, а також можливості введення споживачів в оману щодо особи, яка виробляє товар чи надає послуги з використанням цих позначень.

Крім відповідача до участі у справі в якості третіх осіб слід залучати реєстратора та адміністратора відповідного доменного імені, так як саме вони здійснюють виконання комплексу організаційно-технічних заходів, необхідних для забезпечення функціонування технічних засобів підтримки адресування споживачів послуг Інтернет.

Також відповідальність за незаконне використання знака для товарів і послуг передбачена адміністративним та кримінальним законодавством України відповідно до ст. 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення та ст. 229 Кримінального кодексу України.

Підбиваючи підсумки,варто зазначити,що в Україні, на жаль, на сьогоднішній день активність населення щодо захисту торгових марок не настільки велика, ніж в інших країнах. Також фірмам доцільно реєструвати не лише назви для своїх товарів і послуг, але і слогани, корпоративні кольори. Адже якщо не захистити торговельну марку в самому початку її використання, надалі можна витратити набагато більше грошей на захист власного знака в судових засіданнях, ніж обійшлася б вартість реєстрації.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КРИТЕРІЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

Борисова Валерія Олегівна
кандидат політичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Серед найважливіших і найскладніших наукових і практичних питань, які розглядаються дослідниками такого способу захисту цивільних прав та інтересів, як відшкодування моральної шкоди, центральне місце, безперечно, посідає проблема конкретних критеріїв розміру належної потерпілому компенсації.

Загальнотеоретичні та практичні проблеми і питання, що виникають при визначені розміру компенсації за заподіяну моральну шкоду є досить актуальними, а тому вивчаються в роботах багатьох науковців. Ряд таких вчених, як Малеіна М.М., Отраднова О.О., Паліюк В.П., Рабінович П.М., Сіроткіна М.В. привертають увагу до широкого кола обставин, які можуть мати істотне значення для правильного вирішення відповідних позовів.

З огляду на законодавчі положення до можливих орієнтирів визначення розміру відшкодування завданої моральної шкоди у найбільш загальному плані можна віднести: 1) загалом всі фактичні обставини порушення особистого немайнового блага кредитора (спосіб, у який діяв правопорушник, тривалість протиправного впливу на інтереси потерпілого тощо); 2) особливості порушених правовідносин, що визначаються певним співвідношенням фактичних і юридичних можливостей сторін та специфікою об’єкта посягання; 3) сукупність негативних нематеріальних змін, які відбуваються переважно у «внутрішньому світі» потерпілої фізичної особи – її страждання, переживання, а також заподіяний індивідові фізичний біль; 4) вимушені зміни у приватному житті потерпілої людини; 5) морально-правові імперативи добросовісності, розумності й справедливості, у світлі яких, зокрема, слід давати оцінку змісту суб’єктивної сторони поведінки правопорушника і потерпілої особи.

Враховуючи вищевикладене, спробуємо деталізувати побудовану на вищезазначених концептуальних засадах систему критеріїв розміру відповідальності за завдання моральної шкоди.

По-перше, у найбільш узагальненому вигляді під критеріями розміру відшкодування моральної шкоди слід розуміти сукупність правових і моральних приписів, характеристик певних осіб, їх правового статусу і поведінки, обставин справи та інших явищ об’єктивної дійсності, які або істотною мірою віддзеркалюють ступінь порушення вчиненим діянням імперативів справедливості, розумності й добросовісності, або виявляють здатність визначати міру компенсаційно-майнового захисту потерпілої особи, необхідну і достатню для відновлення переконаності сторін порушених правовідносин, а також усіх інших суб’єктів цивільного права у ключовій ролі згаданих морально-правових засад у організації життєдіяльності суспільства.

По-друге, серед критеріїв розміру належної потерпілому компенсації за завдану йому моральну шкоди доцільно виділити групи чинників, що характеризують ступінь порушення основних моральних цінностей суспільства, об’єкт протиправного посягання, поведінку правопорушника, як причину виникнення моральної шкоди, та поведінку потерпілого, якщо вона сприяла виникненню шкоди чи збільшенню її розміру, форми втілення завданих потерпілому особистих немайнових втрат

(результат правопорушення), а крім того, незалежні від поведінки сторін об'єктивні обставини справи, що позначилися на індивідуальному вияві й обсязі завданої моральної шкоди або в силу інших причин мають бути враховані безпосередньо з міркувань справедливості.

По-третє, тривалість порушення особистих немайнових прав та інтересів потерпілого (час до припинення правопорушення, наслідки якого мають триваючий чи пролонгований характер – як правило, при завданні моральної шкоди внаслідок порушення публічно-правових прав особи) має розглядатися як чинник, що істотною мірою впливає на стан потерпілої особи та зумовлює необхідність збільшення розміру відповідальності за завдані їй немайнові втрати. Водночас, часовий чинник зазвичай не може розглядатися як критерій зменшення розміру відшкодування моральної шкоди, оскільки компенсація присуджується за страждання, пережиті у певний часовий проміжок, а не лишень ті, що мають місце (тривають, виникли згодом) на час вирішення справи у суді.

По-четверте, справедливість є як вирішальним, так і інтегральним критерієм для визначення належного розміру компенсації за заподіяні потерпілому немайнові втрати. Зазначена ознака, серед іншого, сама по собі передбачає повне урахування міркувань розумності й добросовісності.

По-п'яте, законодавець і судова практика мають зважати на природні відмінності фізичних і юридичних осіб. Відповідно, спеціальними критеріями визначення розміру компенсації за немайнову шкоду, завдану юридичній особі, слід вважати: сферу діяльності і публічно-правовий статус правопорушника; тривалість вимушеного стану невизначеності щодо продовження вияву негативних (не тільки немайнових, а й майнових) наслідків вчиненого правопорушення; характер впливу вчиненого правопорушення на: стабільність подальшої діяльності потерпілої юридичної особи; фізичний і душевний стан фізичних осіб, які становлять людській субстрат відповідної організації (насамперед тих, що входять до органів волевиявлення потерпілої юридичної особи у цивільно-правових відносинах або від яких істотною мірою залежить успішність функціонування цієї організації).

Відтак, враховуючи вищевикладене, під критеріями розміру відшкодування моральної шкоди слід розуміти сукупність правових і моральних приписів, характеристик певних осіб, їх правового статусу і поведінки, обставин справи та інших явищ об'єктивної дійсності, які або істотною мірою віддзеркалюють ступінь порушення вчиненим діянням імперативів справедливості, розумності й добросовісності, або виявляють здатність визначати міру компенсаційно-майнового захисту потерпілої особи, необхідну і достатню для відновлення переконаності сторін порушених правовідносин, а також усіх інших суб'єктів цивільного права у ключовій ролі згаданих морально-правових засад у організації життєдіяльності суспільства. Відповідно, йдеться про оцінку крізь призму засад справедливості, розумності й добросовісності насамперед таких об'єктивованих назовні чинників, як: а) суспільна значимість особистого немайнового блага, яке стало об'єктом протиправного посягання, та істотність завданих потерпілому втрат; б) ознаки об'єктивної і суб'єктивної сторони поведінки правопорушника; в) індивідуальні особливості потерпілого, які мав усвідомлювати правопорушник або врахування яких має виняткове значення для утвердження в суспільстві ідеалу справедливості; г) юридична або фактична нерівність становища сторін, підвищена вразливість однієї із них або посідання певною стороною особливого правового статусу, що визначає відмінні від звичайних межі правомірного втручання у особисту немайнову сферу

потерпілого; д) добровільне вжиття правопорушником або іншою особою, яка відповідає за завдану шкоду, розумних заходів, спрямованих на усунення чи істотне ослаблення вияву негативних наслідків вчиненого правопорушення; є) загальні критерії коригування розміру деліктної відповідальності, до яких належать зустрічна вина потерпілого у виникненні або збільшенні обсягу завданої шкоди, а також врахування майнового стану боржника – фізичної особи.

Таким чином, до критеріїв визначення розміру відшкодування завданої моральної шкоди можна віднести лише такі фактичні обставини порушення суб'єктивного цивільного права кредитора, які здатні істотним чином вплинути на передбачуваний вияв завданих потерпілому немайнових втрат та ступінь ураження засад справедливості, розумності й добросовісності як спеціальних об'єктів цивільно-правового захисту. Водночас характер правопорушення і справедливість є необхідними і мінімально достатніми критеріями для визначення розміру відповідальності за завдання моральної шкоди.

АНТИМОНОПОЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЙОГО ПОРУШЕННЯ

Васильченко Єлизавета Сергіївна
студентка IVкурсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Антимонопольне законодавство в Україні – досидь молода галузь в порівнянні з іншими, але не виникає сумніву, що регулювання правил економічної конкуренції є одним з найважливіших чинників розвитку підприємництва та економіки в цілому. Створення конкурентних умов ринкової економіки покладається на органи влади та виражається у законодавчому закріпленні, державному контролі за додержанням законодавства та застосуванні санкцій у разі порушення цього законодавства.

Конституція України у статті 42 визначає основні засади антимонопольного законодавства: «Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція». Відповідно до цього вихідного положення були прийняті інші закони, які регулюють антимонопольне законодавство. До них належать Закони України «Про захист економічної конкуренції», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про природні монополії» а також інші нормативно-правові акти.

Важливе місце в законодавстві у сфері антимонопольного регулювання займає Господарський кодекс України. У ньому визначено орган, що здійснює контроль у сфері антимонопольного законодавства, а також його повноваження. Глава 28 Господарського кодексу України визначає підстави відповідальності за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства та санкції, які застосовуються у випадках порушення.

Закон України «Про Антимонопольний комітет України» визначає роль та місце Антимонопольного комітету у системі органів державної влади, компетенцію та повноваження, а також засади діяльності. Антимонопольний комітет України є державним органом із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення

державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель. До повноважень Антимонопольного комітету, які визначені у ст. 8 даного закону, належать: розгляд заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та проведення розслідування за цими заявами і справами; перевірка суб'єктів господарювання, об'єднань, органів влади, органівмісцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю щодо дотримання ними вимог законодавства про захист економічної конкуренції та під час проведення розслідувань за заявами і справами про порушення законодавства про захист економічної конкуренції; проведення дослідження ринку, визначення меж товарного ринку, а також становища, в тому числі монопольного (домінуючого), суб'єктів господарювання на цьому ринку та прийняття відповідних рішень (розпоряджень) тощо.

У ст. 40 Господарського кодексу України визначено, що з метою запобігання монопольному становищу окремих суб'єктів господарювання на ринку створення, реорганізація та ліквідація суб'єктів господарювання, придбання їх активів, часток (акцій, паїв) господарських товариств, а також утворення об'єднань підприємств або перетворення органів влади в зазначені об'єднання у випадках, передбачених законодавством, здійснюються за умови одержання згоди на це Антимонопольного комітету України.

За порушення антимонопольного законодавства передбачена адміністративна, цивільно-правова та господарсько-правова відповідальність. Так, відповідно до ст. 252 Господарського кодексу України, адміністративна відповідальність передбачена за вчинення наступних дій: зловживання монопольним становищем на ринку; неправомірні угоди між суб’єктами господарювання; дискримінацію суб’єктів господарювання; недобросовісну конкуренцію; неподання чи несвоєчасне подання передбаченої законом інформації, або подання завідомо недостовірної інформації Антимонопольному комітету України, його територіальним відділенням;ухилення від виконання чи несвоєчасне виконання рішень Антимонопольного комітету України, його територіальних відділень.

Основною цивільно-правовою санкцією за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства є відшкодування збитків. Збитки, заподіяні зловживанням монопольним становищем, антиконкурентними узгодженими діями, дискримінацією суб'єктів господарювання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, а також збитки, заподіяні внаслідок вчинення дій, які можна кваліфікувати як недобросовісна конкуренція, підлягають відшкодуванню за позовами заінтересованих осіб. За дії, передбачені ч. 1 ст. 251 Господарського кодексу України, Антимонопольний комітет України уповноважений накладати штрафи.

До господарсько-правової відповідальності за порушення антимонопольного законодавства можна віднести примусовий поділ. Відповідно до ч. 3 ст. 40 Господарського кодексу України, у разі якщо суб'єкти господарювання зловживають монопольним становищем на ринку, Антимонопольний комітет України має право прийняти рішення про примусовий поділ монопольних утворень.

Таким чином, законодавцем чітко врегульовані питання захисту економічної конкуренції та передбачені спеціальні правові механізми, спрямовані на попередження антиконкурентних узгоджених дій підприємців, антиконкурентних дій державних органів, запобігання монополізації товарних ринків.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доцент, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідуючий кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СУБЄКТ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА – ПРОБЛЕМИ ТЕОРИТИЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ

Владимирова Марія Сергіївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Питання визначення змісту поняття "суб'єкт господарського права" – одне з центральних питань науки господарського права. Відсутність єдиного підходу до визначення створює проблеми в теоретичному сприйнятті та практичному застосуванні цього поняття, що й зумовлює актуальність обраної теми дослідження. Цій проблематиці в різний час присвятили свої праці такі науковці, як: І.В. Булгакова, В.А. Січевлюк, К.М. Чаплигін, В.С. Щербина та ін. Теоретична невизначеність поняття призводить до суперечливого тлумачення господарського права та його місця серед галузей права правової системи України взагалі.

Визначення поняття суб'єкта господарського права відсутнє в Господарському кодексі України. Водночас, господарське законодавство оперує декількома поняттями, які тим або іншим чином пов'язані з цією категорією. До них належать: суб'єкт господарювання, учасник господарських відносин та суб'єкт господарської діяльності. Очевидно, що всі ці поняття не є синонімами і їх зміст необхідно розмежовувати. Статтею 55 ГК України встановлено, що суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передба чених законодавством. Із цього визначення випливає, що такі категорії, як "учасник господарських відносин" та "суб'єкт господарської діяльності", повністю охоплені поняттям "суб'єкт господарювання".

У свою чергу, за характером та цілями господарської діяльності суб'єктів господарювання прийнято поділяти на: 1) суб'єкти, які безпосередньо здійснюють господарську діяльність - індивідуальні підприємці; підприємства; інші господарські організації (банки, біржі, страхові компанії, інвестиційні фонди тощо); негосподарські організації, коли вони вступають у господарські відносини для виконання своїх цілей і завдань; 2) суб'єкти, які здійснюють управління господарською діяльністю - державні органи господарського управління; державні та комунальні господарські об'єднання; галузеві міністерства й відомства; господарські відділи органів місцевого самоврядування.

Поряд з цим, законодавець виокремлює категорію суб'єктів господарського права, які мають назву "учасники відносин у сфері господарювання"- відповідно до ст. 2 ГК України - суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів

господарювання чи здійснюють щодо них організ ційно-господарські повноваження на основі відносин власності.

Отже, існує така послідовність розуміння учасників відносин у сфері господарювання. Це безпосередні суб'єкти господарювання: учасники господарської діяльності, господарських відносин, а також споживачі, громадяни, що виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, громадські та інші організації, що виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження.

Такий аналіз дає змогу стверджувати, що врегульовані господарським правом відносини існують не тільки між суб'єктами господарювання, які, на нашу думку, є основним суб'єктом у господарському праві, а й за участю інших осіб, не характерних для суб'єктного складу господарських правовідносин, при цьому господарське право активно впливає на поведінку останніх з метою забезпечення єдиного порядку господарської діяльності. Наявність у осіб, що не є суб'єктами господарювання, певної окремої частини прав та обов'язків господарсько-правового характеру, які виникають таким чином у межах господарсько-правового регулювання, дають усі підстави визначати їх як суб'єктів господарського права за умови дотримання встановлених законом критеріїв та умов.

Думки вчених, які досліджують теоретичну матерію господарського права, також відрізняються в тлумаченні поняття "суб'єкт господарського права". Так, І.В. Булгакова зазначає, що суб'єктами господарювання є особи або об'єднання осіб, які здійснюють господарську діяльність, мають необхідне для цього майно, закріплене за ними на відповідній правовій підставі, та володіють господарською правосуб'єктністю. Очевидно, що таке визначення не є повним і не включає повний спектр учасників відносин у сфері господарювання, які можуть входити до складу суб'єктів господарського права - можна зробити висновок, що входять і всі без винятку фізичні особи, що не відповідає умовам і предметним характеристикам визначеним статтею 2 ГК України. В.С. Щербина вказує на те, що суб'єкти господарського права – це учасники відносин у сфері господарювання, які організують і здійснюють господарську діяльність, реалізуючи при цьому свою господарську компетенцію, або споживають результати такої діяльності. Таке визначення, на нашу думку, є найбільш вдалим, але також є недостатньо точним, оскільки не всі суб'єкти можуть здійснювати господарську діяльність і одночасно організовувати її, а можуть просто виступати засновниками суб'єктів господарювання чи здійснювати щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності.

Отже, в українській доктрині та законодавстві не існує поки що єдиного визначення поняття суб'єкта господарського права. За думкою Щербіна В.С, можна навести таке визначення поняття: суб'єкти господарського права – це учасники відносин у сфері господарювання, тобто суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності, які організовують та/або здійснюють господарську діяльність, реалізуючи при цьому свою господарську компетенцію, або споживають результати такої діяльності та наділені господарською

правосуб'єктністю відповідно до закону. Так, вважаємо за доцільне об'єднання статей 2 та 55 Господарського кодексу, що якнайкраще могло б визначити суб'єкти господарського права.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СТАДІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН

Герасимова Олександра Олександрівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Увага до питання про стадії регулювання господарських правовідносин зумовлена не тільки доктринальним науковим інтересом, але і потребамипрактики. Йдеться про ризики в господарській, особливо підприємницькій діяльності, передумови їх виникнення, економічні її показники та те, де варто посилити регулятивний вплив на учасників цих правовідносин і стимулювати їх учасників правовими організаційними, а зі стрімкимпоширенням віртуальних правочинів, і програмними засобами, а де
залишити можливість для саморегулювання. Попри свободу і загальний диспозитивний підхід до регуляторного впливу на приватні правовідносини, на наше переконання, повинне залишитися все і для імперативного впливу як умови забезпечення єдності правозастосування.

Так, С. С. Алєксєєв вважав, що процес правового регулювання складається з трьох обов'язкових послідовних стадій: перша – формування і введення в дію юридичних норм; друга – виникнення прав та обов'язків (правовідносин) у суб'єктів права і третя – стадія реалізації прав та обов'язків. Як факультативну стадію виникненню правовідносин, що покликана забезпечити їх реалізацію, виділяв застосування права, яка характеризується тим, що компетентний владний орган (насамперед суд) видає владний індивідуальний акт. Вона вразлива ігноруванням суб'єкта такого результативного, нормативно-організаційного впливу, який є основним і для нього адресуються приписи, рекомендації та заборони права.

Представники наук адміністративного та господарського права,
В. К. Мамутов, Н. О. Саніахметова, В. І. Коростей виходять із розуміння державного регулювання як сукупності правових методів, засобів і прийомів державного впливу на господарську діяльність.

Н. О. Саніахметова і В. Б. Авер'янов, узяли за основу теоретичні визначення правового регулювання вказаних вище теоретиків та інтерпретували визначення державного регулювання економіки і підприємництва як засновану на законодавстві одну з форм державного впливу: Н. О. Саніахметова – на економіку, яка реалізується за допомогою встановлення державними органами правил з корегування господарської діяльності фізичних і юридичних осіб, підкріплених можливістю застосування правових санкцій у разі їх порушення; В. Б. Авер'янов – на підприємницьку діяльність шляхом встановлення та застосування державними органами правил, спрямованих на забезпечення належних умов господарської

діяльності фізичних та юридичних осіб, що підтримується можливістю застосування правових санкцій при порушенні зазначених правил; загальний благоустрій суспільних відносин у певній галузі економіки, яке проводиться відповідно до вимог законодавства шляхом непрямого впливу на господарську діяльність суб'єктів економічних відносин, встановлення загальних правил, нормативів, стандартів щодо певного виду господарської діяльності, а також правових засад юридичної відповідальності за їх порушення, контролю за їх виконанням, створення та забезпечення ефективного функціонування фінансової і податкової систем, обмеження монополізму тощо.

З огляду на наведене, нами вбачаються наступні стадії цих правовідносин:

• доправовідносна чи оціночна;
• праворегуляторна;
• правонабувна;
• стадія правоздійснення;
• правозахисна;
• постправовідносну;
• правотворча.

На наш погляд, основною є правотворча стадія, яка надає можливість сформувати волевиявлення, в разі необхідності ініціювати необхідні зміни та доповнення у чинне законодавство, оцінити можливі наслідки. Така стадія є важливою при постановці мети та завдань наукового дослідження де встановлюються вразливі положення чинного законодавства, проводиться порівняння з аналогами, розробляються пропозиції, з'ясовуються наслідки їх
впровадження для врегулювання цих правовідносин та системи права в цілому. Не виважені кон'юнктурні зміни в чинне законодавство більше шкодять ніж покращують регуляторний вплив норм господарського права.

Статтею 58 Господарського кодексу України встановлено, що, по-перше, суб'єкт господарювання підлягає державній реєстрації як юридична особа чи фізична особа-підприємець у порядку, визначеному законом, по-друге, відкриття суб'єктом господарювання філій (відділень), представництв без створення юридичної особи не потребує їх державної реєстрації. Відомості про відокремлені підрозділи суб'єктів господарювання залучаються до її реєстраційної справи та включаються до Єдиного державного реєстру в порядку, визначеному законом.

У частині 3, статті 53 Господарського кодексу України говориться про те, що у разі якщо господарська діяльність громадян або юридичної особи, зареєстрованої як суб'єкт некомерційного господарювання, набуває характеру підприємницької діяльності, до неї застосовуються положення Господарського кодексу України та інших законів, якими регулюється підприємництво.

Репрезентований підхід є виваженим і змістовним для господарювання.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНДЕРРАЙТИНГУ В УКРАЇНІ

Голод Карина Дмитрівна
Студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара

Наразі в Україні відбувається переорієнтація держави в напрямку захисту акціонерів та полегшення акціонерним товариствам виходу та подальшого функціонування на ринку. В цьому руслі андеррайтинг, як визначне явище, займає дуже важливе місце на фондовому ринку, хоча наразі його функціонування як окремого механізму є досить слабо розвиненим та пасивним.

Науковою базою вивчення питання є праці таких визначних вчених-економістів та правознавців: Ю. Брігхема, С. Росса, В. М. Суторміної, В. Жеки та ін. Н. В. Дроздова, К. О. Маслова-Юрченко розглядали договори андеррайтингу в цивільно-правовій системі договорів, Ю. Є. Петруня, С. В. Черкасова і Р. С. Сорока досліджували поняття торговця цінними паперамиз боку законодавчого визначення поняття андеррайтера.

Тому, метою нашої статті є висвітлення окремих аспектів існування і функціонування андеррайтингу саме в нашій державі з урахуванням досвіду інших країн, а також комплексне дослідження поняття торговців цінними паперами, андеррайтера, основні ознаки андеррайтингу як господарської діяльності, як виду суспільних відносин, а також види андеррайтингу з урахуванням норм чинного законодавства України. На основі проведеного дослідження спробуємо дати визначення поняття торговця цінними паперами, запропонувати власний поділ андеррайтингу на види.

Стаття 17 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок» містить наступне визначення терміну «андеррайтинг»: розміщення (підписка, продаж) цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента. У свою чергу, розміщення цінних паперів визначається як відчуження цінних паперів емітентом або андеррайтером шляхом укладення цивільно-правового договору з першим власником. З огляду на вищезазначене андеррайтинг можна розглядати як господарську діяльність і як вид суспільних відносин.

Андеррайтинг є не тільки різновидом діяльності з торгівлі цінними паперами, а й професійною діяльністю на фондовому ринку. Як і будь-який вид господарської діяльності, професійну діяльність на фондовому ринку здійснюють певні суб’єкти господарювання, а саме — професійні учасники фондового ринку, зокрема торговці цінними паперами. Ці самі торгівці цінними паперами й реалізовують посередницькі функції, виступаючи андеррайтерами.

Проте, не всі торгівці цінними паперами можуть бути андерайтерами. Аналіз чинного законодавства дозволяє виділити основні вимоги до андеррайтера: згідно з ч. 1 ст. 17 ЗпЦП торговець цінними паперами може провадити андеррайтинг, якщо має сплачений виключно грошима статутний капітал у розмірі не менш як 7 млн грн. Необхідність формування статутного капіталу лише за рахунок грошових коштів зумовлена тим, що торговець цінними паперами є фінансовою установою, а відповідно до ч. 2 ст. 9 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» при створенні фінансової установи статутний (пайовий) капітал має бути сплачений виключно у грошовій формі. Окрім того, діяльність з андеррайтингу реалізовується виключно на підставі ліцензії.

Аналізуючи чинне законодавство та теоретичні джерела, ми виділили наступні види андерайтингу:
андеррайтинг шляхом твердих гарантій — андеррайтер бере на себе зобов'язання щодо гарантування продажу цінних паперів емітента, які підлягають розміщенню, інвесторам;
андеррайтинг шляхом повного або часткового викупу випуску цінних паперів — посередник викуповує весь або частину випуску цінних паперів з наступним продажем інвесторам на ринку.

У функціонуванні такого явища як андерайтинг в Україні існують певні проблеми суб`єктивного та об`єктивного характеру: по-перше, існує неузгодженість у законодавстві з питання статусу торгівця цінними паперами, зокрема ГК визначає торговців цінними паперами як суб'єктів господарювання, якими згідно з його ст. 55 є не лише господарські організації, а й громадяни України, іноземці та особи без громадянства, зареєстровані як підприємці, таким чином, ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок» обмежує коло суб'єктів, які можуть бути торговцями цінними паперами, лише юридичними особами, а ГК закріплює таку можливість для юридичних та фізичних осіб, які є суб'єктами підприємницької діяльності; по-друге виходячи зі змісту андерайтингу як виду суспільних відносин андеррайтинг є господарською діяльністю тільки для торговця цінними паперами (саме зі статусом андерайтера, отриманим у встановленому порядку), і тут виникає колізія, бо за чинним законодавством андерайтер – це тільні юридична особа.

Окремим аспектом цього виду діяльності на фондовому ринку у світі, що наразі не існує в Україні, є синдикат андеррайтерів – група інвестиційних банків або компаній, що створюється на нетривалий час задля забезпечення продажу нової емісії цінних паперів. Це є головним показником низького розвитку та пасивності функціонування фондового ринку України, бо створення таких синдикатів у світі є демонстрацією масштабності випуску та продажу цінних паперів в розвинутих країнах. Виходячи з того, що завдяки діяльності синдикатів андеррайтерів, Україна також залучається до купівлі цінних паперів, що випускаються за її межами, треба зазначити, що перспектива виведення наших цінних паперів за кордон є також запорукою вдосконалення андеррайтерської діяльності нашої держави.

Науковий керівник: Алексеєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНІ

Гришина Ксенія Володимирівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Питання іноземного інвестування є дуже актуальним для економічного розвитку України, як показує світовий досвід, без залучення іноземних інвестицій, не маючи доступу до сучасних технологій, країнам важко вийти з економічної кризи. У процесі іноземного інвестування вирізняються країни, які є основними інвесторами у

інші країни, і країни, до яких спрямовуються іноземні інвестиції. Їх залучення регламентується державою з метою підтримки національних інтересів та пріоритетних галузей економіки. У період переходу до ринкової економіки іноземні інвестиції використовують для розвитку базових (ракетно-космічна, літакобудівна, суднобудівна, інформаційна, біотехнологічна). Залучення коштів сприяє активізації інвестиційного процесу, впровадженню нових технологій, використанню передового зарубіжного досвіду, розвитку малого і середнього бізнесу та зростанню інвестиційного потенціалу територій.

Метою цієї роботи є вивчення проблеми іноземних інвестицій, які здійснюються переважно в аспекті залучення іноземного капіталу в країни, що розвиваються, та держави з перехідною економікою. В українській науковій літературі багато зробили в цьому напрямку такі вчені, як О. Рога, В. Краківська, Б. Губський, В. Бодров, О. Гаврилюк, І. Бураковський, А. Гальчинський, Г. Климко та інші.

Найістотнішою перешкодою для діяльності іноземних інвесторів в Україні є недосконалість відповідного законодавства, політична нестабільність, відсутність дієвої системи страхування. Спроби вдосконалення нормативних актів зумовили часті зміни в українському законодавстві. До останнього часу не запропоновано жодного законодавчого акту, який би був достатньо відпрацьованим, універсальним. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 року містить визначення ЗЕД — діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами (п.8 ст. 1). Точніше, видається, визначення цієї діяльності, що міститься в Господарському кодексі України. Зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання, за Кодексом, є господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном та (або) робочою силою (ст. 377).

В Україні існує ряд проблем, які перешкоджають ефективному залученню іноземних інвестицій: – відсутня своя система оцінки інвестиційного клімату країни і її окремих регіонів: іноземні інвестори орієнтуються на оцінки численних консалтингових фірм, що регулярно відстежують інвестиційний клімат в багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні. Одним з найгостріших є питання своєчасного повернення раніше сплаченого ПДВ податковими органами. Високі ставки мита на ввезення при надходженнях іноземних інвестицій в Україну, непорозуміння з митними органами при визначенні митної вартості товарів, способу нарахування мита та акцизного податку, затримки вантажів на кілька днів, - все це робить поставки як в Україну, так і за її межі, все менш привабливими в очах західних бізнесменів; – відсутність дієвої системи страхування: недостатньо розвинені механізми державного страхування іноземних інвестицій; – високий рівень темпу інфляції в країні; – ненадійність банківської системи: українські банки втратили довіру іноземних кредиторів, а також, що найголовніше, – довіру населення. Найважливішими чинниками вирішення зазначених проблем є: – поліпшення інвестиційного клімату, зниження податкового навантаження через скорочення переліку податків, зборів (обов’язкових платежів), зменшення податкового навантаження на фонд оплати праці для формування солідарних соціальних фондів, заохочення інвестиційної діяльності підприємств з удосконаленням умов оподаткування, допомога з боку державних органів. Для цього на державному рівні потрібно: проводити роботу, пов’язану з укладенням міждержавних угод про заохочення і захист інвестицій та уникнення

подвійного оподаткування, обміном інформацією про нормативно-правові акти у сфері інвестиційної діяльності, формуванням стабільної законодавчої бази та умов провадження підприємницької діяльності; розширювати співпрацю з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком і Європейським банком реконструкції та розвитку щодо надання фінансової допомоги Україні.

На нащу думку, в Україні створені певні умови для ефективного залучення іноземних інвестицій, однак є ще ряд проблем, які необхідно вирішувати, застосовуючи сучасний організаційно-економічний механізм залучення прямих іноземних інвестицій в країну. Економічний механізм залучення іноземних інвестицій, незважаючи на недоліки, що мали місце в цьому процесі в Україні, в цілому повинен значно більше стимулювати прихід ефективного інвестора в промисловість, транспорт, будівництво через створення умов для розвитку недержавного сектору, що сприятиме прискореному розвитку економіки країни. Отже, говорячи про іноземні інвестиції треба враховувати світовий досвід, який показує, що найбільших успіхів у залученні іноземних інвестицій досягають ті країни, які ставлять таку мету, як пріоритетну в своїй економіці, а також використовують при цьому можливо більший набір заходів.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідуючий кафедрою цивільного, трудового і господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ АВТОТРАНСПОРТОМ

Даниляк Анжела Вікторівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В Україні є необхідні стартові умови для формування сучасної системи транспортних комунікацій, що відповідала б європейським стандартам. До них насамперед відносяться: необхідність корінного технічного переоснащення галузі й істотних організаційних змін у всіх видах транспорту; достатня ресурсна база і рівень розвитку техніки і технології; наявність кваліфікованого трудового потенціалу і передових науково-технічних розробок; вигідні природно-кліматичні і географічні характеристики території; зацікавленість закордонних інвесторів у розміщенні капіталів в Україні; стійка тенденція до визнання України світовою співдружністю як європейської держави, з яким бажано мати стабільні ділові відносини на широкій і довгостроковій основі; наявність затвердженої концепції створення і функціонування в Україні національної мережі міжнародних транспортних коридорів.

Проте в нинішній транспортній системі країни, а саме в організації пасажирських перевезень, є багато проблем, які потрібно вирішувати на державних та регіональних рівнях.

Тому основною метою даної роботи є визначення окремих проблем та напрямів вдосконалення пасажирських перевезень автотранспортом, що відповідало б європейським стандартам.

Дослідженням питань, пов'язаних з пасажирськими перевезеннями автотранспортом, займалися такі науковці як Гіжевський М.І., Демський Е.Ф., Кривопішин О. М. та інші.

Автомобільний транспорт займає значне місце в пасажирських перевезеннях. На сьогодніщній день спостерігається відставання України в якості автомобільних доріг і в розвитку транспортної мережі, особливо розвитку автодоріг загального користування від темпів автомобілізації країни. Незадовільним є рівень безпеки дорожнього руху. Бюджетні кошти асигнуються лише на утримання доріг, але їхній обсяг явно недостатній. Будівництво, капітальний ремонт, реконструкція та утримання доріг загального користування державного значення здійснюється «Укравтодором».

Разом з тим, автомобільні дороги України не відповідають європейським стандартам за багатьма показниками, зокрема таким як: швидкість пересування, навантаження на вісь, забезпеченість сучасними дорожніми знаками і розміткою, необхідною кількістю пунктів технічної і медичної допомоги, харчування і відпочинку, заправлення паливом і мастилом, телефонного зв'язку й ін. Практично відсутні дороги 1 категорії з багаторядним рухом на високих швидкостях. Значного поліпшення вимагає матеріально-технічна база організацій, що здійснюють розвиток і обслуговування автомобільної транспортної мережі.

Технічні стандарти автодоріг України не відповідають стандартам ЄС ні за якістю, ні за ваговими навантаженнями, тому необхідно їх приводити у відповідність до вимог ЄС. Необхідне внесення змін до Правил перевезення небезпечних вантажів та Правил перевезення великовагових вантажів у відповідності з конвенціями ЄЕК ООН та директивами ЄС.

Також недостатніми є інвестиції у розбудову шляхів і розвиток галузі. Для їх активізації слід ухвалити Закон України про взаємодію держави з приватними партнерами (державно-приватне партнерство). Ухвалення Парламентом такого Закону сприятиме залученню в українську економіку мільярдних інвестицій. Відповідно до цього Закону, державно-приватне партнерство може застосовуватися в таких сферах як: дорожнє господарство, залізничні, водні, повітряні шляхи сполучення з елементами їх інфраструктури. Держава може гарантувати приватному партнерові відшкодування економічно обґрунтованих витрат, виділення в оренду земельної ділянки та проходження всіх супутніх процедур, а також ведення ефективної тарифної політики стосовно об'єкта договору.

Питання безпеки на автотранспорті загального користування стало особливо актуальним з переходом галузі на ринкові відносини. Роздержавлення, акціонування і приватизація підприємств автотранспорту загального користування, уведення спрощеного допуску перевізників до ринку послуг по перевезенню пасажирів привело до того, що зараз в Україні нараховується понад 27 тис. пасажирських перевізників, переважна більшість яких не має профільної освіти, не має належних умов для технічної експлуатації автобусів, умов для контролю їхнього технічного стану, медичного контролю стану здоров'я водіїв, проведення необхідних робіт зі стажування й інструктажу водіїв, створення їм належних умов праці і відпочинку. Усе це знижує загальний рівень безпеки на автотранспорті, викликає постійні порушення необхідних умов для пасажирів і найчастіше приводить до трагічних наслідків.

В останні роки галузь автомобільних пасажирських перевезень зазнала значних змін. Державні АТП замінили у великій кількості підприємства різних форм власності та господарські суб’єкти з власними транспортними засобами.

На даний момент парк великих автобусів, транспорту загального користування на 90% вичерпав свій ресурс і підлягає заміні на більш комфортабельні, місткі і якісні. Відсутність засобів на закупівлю нових автобусів привело до зміни структури автобусного парку в гіршу сторону, особливо в містах. Сьогодні 90% перевезень у містах здійснюється мікроавтобусами, що в основному належать господарським суб'єктам.

Робота в ринкових умовах змушує перевізників шукати шляхи зменшення витрат, максимального використання рухомого складу. Нераціональна будівля маршрутної мережі, велика кількість автотранспорту викликають безліч дорожніх проблем.

Автомобільний транспорт - це зона підвищеної небезпеки. Як свідчить звіт Департаменту ДАІ МВС України, за минулий рік на території України зафіксовано 153205 ДТП, тобто щодня майже 420 випадків.

Збільшення числа транспортних засобів та учасників дорожнього руху підвищує ймовірність аварійності на автошляхах, відповідно й зростає число осіб, які потенційно можуть постраждати в автопригодах. Дана закономірність стосується не тільки нашої країни, а й країн світу в цілому, яку можливо порушити лише за умови побудови якісної дорожньої мережі та підвищення рівня культури пересування усіма учасниками дорожнього руху.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я у світі кожного року в автомобільних аваріях гине близько 1.3 млн.чол. На мапі світу за числом осіб, які загинули в ДТП наша країна має середній показник, а з числа європейських країн, один з найвищих – 13.5 на 100 тис.осіб. Найгірший стан з безпекою на дорозі в Домініканській республіці – 41.7 загиблих, а найкращий в Ісландії – 2.8 на 100 000 осіб.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОДНОСТАТЕВІ ШЛЮБИ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ У ПРИЗМІ ДОЦІЛЬНОСТІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Коваленко Ольга Олегівна
студентка І курсу факультету правознавства
НЮУ ім. Ярослава Мудрого, Полтавський юридичний інститут

Актуальність вказаної проблематики зумовлена потребами сьогодення , адже вступ України до ЄС тягне за собою низку невирішених питань, які потребують детального аналізу та громадського обговорення. Вектор на євроінтеграцію включає в себе, зокрема, й розгляд інституту одностатевих шлюбів.

Одностатеві шлюби в Україні офіційно не визнаються, а будь-які інші форми союзів для одностатевих пар законодавством не передбачені. Однак в українському суспільстві не припиняються дискусії з цього питання. На сучасному етапі розвиток демократії передбачає становлення принципів толерантності та терпимості до різного роду меншин, у тому числі й сексуальних.

Так, 22 березня 2011 на сесії Ради ООН з прав людини в Женеві Україна підтримала спільну заяву країн-членів ООН про необхідність припинення насильства

та порушення прав людини за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. ООН 20 квітня 2011 року було рекомендовано для України здійснити правовий захист «одностатевих партнерств».

Але в Україні й досі не визнаються одностатеві шлюби, що впливає на звуження правових можливостей представників сексуальних меншин та прояви дискримінації, які призводять до вимушеної бездітності гомосексуальних сімей, до страху перед соціальною нестабільністю у разі появи дитини у пари, до проблем, пов'язаних із негативним сприйняттям їх дитини в дитячих установах, школах, у суспільстві.

Згідно розділу 2 статті 21 Сімейного кодексу України (далі СК) шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану, це означає, що одностатевий шлюб в Україні не несе жодних правових наслідків. Проте в статті 26 СК, яка вказує на осіб, які не можуть перебувати у шлюбі між собою не зазначено осіб однієї статі. Тобто формально закон не дозволяє (ст. 21 СК України) і не забороняє (ст. 26 СК України) одностатеві шлюби. Проте в будь-якому випадку одностатевий шлюб не може бути зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану.

Також необхідно розглянути таку категорію, як сім'я. Сім'я за сімейним законодавством є первинним та основним осередком суспільства. Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік, у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми або з інших поважних причин не проживають спільно. Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає.

Отже, створення сім'ї та шлюбу є правовою формою двосторонньої реалізації особами свого волевиявлення почуттів.

Аналізуючи статтю відомого юриста та адвоката Алекса Спака, можна зробити певні висновки щодо аспекту легалізації «одностатевих шлюбів». Перш за все, надання юридично закріплених прав та привілеїв секс-меншинам призводить до підриву та ослаблення традиційних шлюбів. По-друге, історично шлюб завжди був союзом між одним чоловіком та однією жінкою, що завжди було гарантією продовження людського суспільства і належних умов для виховання морально здорових дітей. Тому, держава вирішила поставити такий шлюб під особливий захист із метою забезпечення процвітання і стабільності соціуму.

Таким чином, підсумовуючи викладене, можна зробити висновок про неготовність української спільноти до миттєвого впровадження подібного інституту правовідносин. Спрямованість України на євроінтеграцію не означає, що наша держава і суспільство повинні сліпо копіювати надбання європейської спільноти. Український народ має власну структуру ментальності та особливості становлення в історичному процесі, що призводить до унеможливленого миттєвого імплементування сегменту одностатевих шлюбів як особливого роду правовідносин.

Науковий керівник: Любченко Мар'яна Іванівна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри теорії та історії держави і права НЮУ ім. Ярослава Мудрого, Полтавський юридичний інститут.

РОЗМЕЖУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ РЕКЛАМИ ВІД ВИВІСКИ ЧИ ТАБЛИЧКИ В СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Козій Микола Іванович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Кожен товаровиробник мріє, щоб його продукцію швидко розкуповували, а торгова марка була відомою. Але, щоб товар не залежувався на полицях, необхідно, щоб він був популярним, тобто відомим і привабливим для великої аудиторії. Для цього необхідно проводити рекламні компанії, під час яких PR-менеджери донесуть переваги товарів до потенційного покупця. Але як провести грамотну рекламну компанію - таку, щоб споживач виділив саме потрібний товаровиробнику товар з величезної маси товарів конкурентів та затратити менше витрат? Будь-яка реклама повинна переконувати споживача, доносити до нього нескладну думка - "ось те, що вам потрібно". Не важливо, що саме пропонує рекламодавець: товар, імідж або репутацію компанії - насамперед він зацікавлений в отриманні прибутку. З цією метою він вживає найбільш ефективні дії і вибирає рекламний майданчик, максимально орієнтовану на потрібну цільову аудиторію. Однак, не кожен підприємець розуміє, що за незаконне розміщення реклами передбачено адміністративну відповідальність та про те, що існує менш затратний спосіб рекламування як вивіска чи табличка.

Вивченню питання розміщення та регулювання рекламної діяльності приділялася як з боку вітчизняних, так і зарубіжних вчених практиків, таких як В.Т. Батичко, Є.А. Мамонова, В. А. Горбухова, А. Ріхтера та інших науковців.

Згідно ст.1 Закону України «Про рекламу» станом на 05.08.2015р. під рекламою розуміється інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару. Також надано тлумачення зовнішньої реклами - реклама, що розміщується на спеціальних тимчасових і стаціонарних конструкціях - рекламоносіях, розташованих на відкритій місцевості, а також на зовнішніх поверхнях будинків, споруд, на елементах вуличного обладнання, над проїжджою частиною вулиць і доріг.

Зовнішня реклама розміщується на підставі дозволів та у порядку, встановленому виконавчими органами сільських, селищних, міських рад відповідно до Типових правил розміщення реклами. На територіях, будинках і спорудах зовнішня реклама розміщується за згодою їх власників або уповноважених ними органів (осіб) з урахуванням архітектурних, функціонально-планувальних, історико-культурних чинників, типології елементів місцевого середовища та з додержанням правил благоустрою територій населених пунктів.

Потрібно зазначити, що на розміщення вивіски та таблички не потрібні ніякі дозволи та є безоплатним способом рекламування. Згідно Типових правил розміщення зовнішньої реклами від 29.12.2003р. станом на 14.06.2012р. вивіски чи таблички не вважається рекламою за умови, якщо на них розміщена така інформація: про зареєстроване найменування особи; про знаки для товарів і послуг, що належать цій особі; про вид її діяльності (якщо це не випливає із зареєстрованого найменування особи); про час роботи.

Для того, щоб вивіски та таблички не визнавалися зовнішньою рекламою, вони повинні бути розташовані тільки: на внутрішній поверхні власного чи наданого у

користування особі приміщення; на зовнішній поверхні будинку чи споруди не вище першого поверху; на поверсі, де знаходиться власне чи надане у користування особі приміщення; біля входу в таке приміщення. Також п.48 Типових правил встановлено, що площа поверхні вивіски та таблички не повинна перевищувати 3 кв. метрів.

До реклами відноситься лише така інформація про особу чи товар, яка призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару. Якщо до вивіски додати таку інформацію, суди визнають її зовнішньою рекламою. Наприклад, суди правильно доходять висновків, що коли «… розміщено вивіску з інформацією про виробника товару та/або товар у місцях реалізації даного товару, яка не містить закликів до придбання товару чи надання послуги або іншої інформації, що призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару, така інформація не є рекламою» (справа № 2а-16862/12/2670). Хоча, ця межа відслідковується не завжди чітко. Так, в одному випадку «…суд погодився з правовою позицією представника позивачів про те, що слова на вивісці «Отель Зирка, Все удобства 195 грн., Успенская, 70, Тел. 7-222-343», яка є власністю готелю та розміщена біля входу даного готелю, не вважається рекламою, а вважається розширеною інформацією послуг готелю» (справа № 2-а-843/09/1512). А в іншому випадку визнав, що «…до складу вивіски не може включатися інформація про продукцію та її ціну (товари, послуги), що реалізується або надається власником вивіски, та контактна інформація, зокрема у вигляді адреси, номерів телефонів», або, навіть, просто «про продукцію, що реалізується або надається власником вивіски» (справа № 2а-372/10).

Оскільки судова практика є неоднозначною, то слід рекомендувати законодавцю викласти ч.7, ст.8 Закону про рекламу в такій редакції «розміщення інформації про виробника товару та/або товар у місцях, інформація про продукцію та її ціну (товари, послуги), що реалізується або надається власником вивіски, та контактна інформація, зокрема у вигляді адреси, номерів телефонів, де цей товар реалізується чи надається споживачеві, у тому числі на елементах обладнання та/або оформлення місць торгівлі, а також безпосередньо на самому товарі та/або його упаковці, не вважається рекламою».

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ 1797 Р. ДЛЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАІНИ

Лебеденко Єгор Юрійович
студент ІІ курсу юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Одним з джерел права на території України, достатньо прогресивним для свого часу, є Цивільний кодекс Східної Галичини 1797 р. (Codex Civilis pro Galicia Orientali anni MDCCXCVII). Слід відзначити, що він діяв лише на території сучасної української Галичини з великою кількістю змін до розпаду Австро-Угорської імперії

у 1918 р. Його вважають першою кодифікацією цивільного права в Україні, Європі і навіть у світі (думка проф., ч.-к. НАПрН України Р. О. Стефанчука), хоча першою спробою кодифікації називають Баварський цивільний кодекс Максиміліана 1756 р. Цей кодекс був прийнятий для впорядкування права на колишніх польських територіях (спочатку кодекс за назвою відносився до Західної Галичини, потім - до Східної).

Кодекс складається з 3 частин: перша частина присвячена визначенню місця права та держави в суспільстві, сімейному праву та праву особистості (на той час на перший план виносились особистість та сім`я); друга - спадковому праву, праву власності і речовому праву; третя - договірному праву.

В процесі дослідження даного Цивільного кодексу ми дійшли висновку, що у багатьох положеннях він випередив час. Прогрес торкнувся дуже багатьох положень цивільного права того часу. Так, держава вперше визначається як суспільство, яке прагне до кінцевої мети – «благо всієї держави, яким є безпека всіх осіб, речей і прав» (ст. 6-7 ч. I). Підкреслюється особлива роль права для побудови благополучної держави (ст. 8 ч. I). Також законодавець прописує, що природні права, як-от: право на життя, право на захист честі і гідності, право на річ - не можуть бути скасовані; вони лише можуть бути обмежені для благополуччя суспільства (ст. 4; ст. 29); він також виділяє позитивні права (права від суспільства). Вводиться принцип «незнання закону не звільняє від відповідальності» (ст. 11). Особлива роль приділяється правовому звичаю - він може застосовуватися лише у разі прямого посилання у законі (ст. 27). Вводиться дія закону в часі, просторі і за колом осіб (ст. ст. 12-13; 17; 20).

Особливо проф. Р. О. Стефанчук виділяє наступні нововведення у Кодексі, викликані реформами імператора Йосифа II: заборона рабства і особистої залежності, запровадження свободи віросповідання (ст. ст. 56-57), а також забезпечення рівності іноземців та місцевих нехристиян з іншими громадянами (можливість отримання ними австрійського громадянства, ведення торгівлі, укладення договорів), чого не було навіть у знаменитому Кодексі Наполеона (ст. ст. 56-57). Також вчений звертає увагу на той факт, що правоздатність існує для всіх від народження (ст. 42) і що вводиться поняття обмеженої (діти до 7 років, марнотрати, психічно і розумово хворі) і неповної (діти до 14 років) правоздатності.

Деякі нововведення стосувалися і шлюбу (гл. 3 ч. I): так, заборонявся шлюб між родичами, між християнами і нехристиянами, шлюб без благословення, шлюб між коханцями і зрадниками; вводилися аліменти дітям у випадку спорів стосовно них чи стосовно майна; затверджувався принцип невимушеного шлюбу. Встановлювались порядок призначення опікунів, їх повноваження (опікунами не могли бути жінки, священнослужителі, чиновники, хворі, військові, іноземці) - гл.4 ч.I.

Проф. Стефанчук особливу увагу звертає на визначення права власності (можна побачити вплив римського права) - повне розпорядження річчю за власним бажанням (ст. 255 ч. II). Також він звернув увагу на поняття квазіделікту - вчинення шкоди відшкодовують треті особи (ст.ст. 474-476 ч. III). Є положення про узуфрукти, сервітути, легати, бенефіції - рецепція римського права (ч. II). Визначено ієрархію спадкування (гл. XVI ч. II). Окреслено основні види договорів, які були поширені на той час - дарування, обмін, купівля-продаж, найм, позика, доручення, міна; створення товариств (гл.гл. II-IX ч. III). Окреслювались чітке виконання умов договору і відповідальність за їхнє порушення.

Однак ще було сильним вплив феодального права, яке відігравало головну роль у праві Австрійської імперії того часу. Наприклад, ще зберігався принцип партикуляризму (особливо це видно в положеннях про правовий статус іноземців - підпорядкування законам провінції, а не держави в цілому; виділення приватного права провінції, області, об`єднання окремо) – ст.ст.14, 15, 16, 23 ч.І. Також великий був вплив римського права в питаннях про сім`ю: батьківська влада над дітьми і над сім`єю, за винятком «jus vitae ac necis» - ст.ст. 118, 122, 124, 125, 141 ч. І. Також встановлюється надто великий термін для визнання зниклого безвісти - 30 років (ст. 46 гл. І). Повна правосуб`єктність (визнання повноліття за законом) - лише з 24 років. Надмірно багато прав дається влас ни- кові сервітуту (міського і сільського) - навіть з утисками для сусіда (ст.ст. 260-262 ч. ІІ). Також відмітимо, що хоч і затверджувалась рівність громадян у приватному праві, але існували правові пільги (для спільнот) і привілеї (для громадян) - ст.ст. 49-54 ч. І. Кодекс не визначає перелік пільг та привілеїв, які можуть бути надані за рішенням суду.

На жаль, даний Цивільний кодекс практично не згадується в сучасному цивільному праві. Сам він був опублікований проф. Р. О. Стефанчуком лише 6 років тому мовою оригіналу - латиною, пізніше був переведений російською мовою к. ю. н., старшим викладачем кафедри цивільно-правових дисциплін ХНУ ім. В. Н. Каразіна А. М. Гужвою.

Ми зробили висновок, що багато положень Цивільного кодексу Східної Галичини 1797 р. були новелами на той час і стали основою для сучасного цивільного права. Також слід навести думку проф. Р. О. Стефанчука про те, що в даному Кодексі відбувся компроміс між феодальним і буржуазним правом, але при цьому велику увагу було приділено дворянському праву власності. Кодекс показав, що необхідно привести у порядок все законодавство Австрії за вимогами часу, що і здійснювалося як за часів Марії-Терезії та Йосифа, так і вже під час краху Австро-Угорщини у Першій світовій війні. Цей Кодекс можна сміливо поставити в один ряд з такими пам`ятками цивільного права, як Кодекс Наполеона, Загальний Цивільний кодекс Австрії 1811 р. і багатьма іншими актами цивільного законодавства різних часів.

Науковий керівник: Єфіменко Леонід Васильович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

УСЛУГИ ОЗДОРОВИТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА КАК ОБЪЕКТ ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

Максименюк Виталий Витальевич
соискатель III года обучения кафедры гражданского права
юридического факультета
Белорусского государственного университета

Гражданский кодекс Республики Беларусь в ст. 128 к числу объектов гражданских прав причисляет услуги. К разновидностям услуг относятся туристические услуги.

В ст. 3 Закона Республики Беларусь «О туризме» перечислены следующие виды туризма: агроэкотуризм, самодеятельный, социальный, экологический; перечень оставлен открытым. Одним из общепринятых критериев классификации туризма

является цель основной его составляющей – туристического путешествия. В число видов туризма в зависимости от целей путешествия входит оздоровительный туризм. В статье 4 Закона Украины «О туризме» такой вид туризма определен как «лечебно-оздоровительный».

Деятельность субъектов туристической индустрии по оказанию туристических услуг оздоровительной направленности простирается не только на сферу экономических интересов, но и затрагивает потребности каждого человека на охрану здоровья и благоприятную окружающую среду (ч. 1. ст. 45, ч.1 ст. 46 Конституции Республики Беларусь).

Одними из важнейших составляющих указанных отношений являются отношения между непосредственно потребителем услуг – туристом и туристической фирмой, опосредуемые через договор на оказание услуг по оздоровительному туризму.

Термин «туристические услуги» определен в ст. 1 Закона Республики Беларусь «О туризме»: «…– это услуги по перевозке, размещению, а также иные услуги (по питанию, организации туристического путешествия, экскурсионные и другие услуги), не являющиеся сопутствующими услугам по перевозке или размещению, оказание которых в комплексе услуг, входящих в тур, позволяет совершить туристическое путешествие в соответствии с его целями и потребностями туриста, экскурсанта». Существенно то, что указанный Закон к составляющей туристической услуги относит ее направленность на удовлетворение потребностей туриста.

Каковы же потребности туриста при приобретении тура на оздоровительные услуги, и, соответственно, цели предоставления указанных услуг? Следует отметить, что по настоящее время среди специалистов нет единого мнения по поводу понятийного аппарата лечебно-оздоровительного туризма. Наводничий Р.М. отмечает, что, если в качестве критерия использовать цель путешествия, то можно выделить отдельно лечебный, медицинский и оздоровительный туризм. Одно из наиболее охватывающих определений лечебно-оздоровительного туризма предлагается российским ученым Бабкиным А.В: перемещение резидентов и нерезидентов в пределах государственных границ и за пределами государственных границ на срок не менее 20 часов и не более 6 месяцев в оздоровительных целях, целях профилактики различных заболеваний организма человека. По данному мнению лечебно-оздоровительный туризм основан на курортологии. Курортология определяется как наука о природных лечебных факторах, их воздействии на организм и методах использования в лечебно-профилактических целях. Траскевич А.Г. видит «миссию санаторно-курортного сегмента» не только в лечении и отдыхе, но и в развитии «улучшенного здоровья». В соответствии с таким подходом предметом деятельности предприятий санаторно-курортного сегмента является «велнесс». Наиболее всеобъемлющее определение велнесса дано Коэном М.: «Велнесс – это многомерное состояние хорошего самочувствия, когда возникает гармония внутреннего и внешнего мира человека… В таком аспекте рассматриваемому виду туризма наиболее полно будет соответствовать категория «оздоровительный».

При изучении мнений указанных и других авторов в отношении оздоровительного туризма возможно определить следующие его цели: санаторно-курортное лечение, отдых, сохранение здоровья, формирование здорового образа жизни, профилактика заболеваний, восстановление здоровья, рекреация.

Еще одной важной особенностью предоставления оздоровительных услуг является место отдыха и оздоровления – санаторно-курортные и оздоровительные организации.

По информации Национального статистического комитета Республики Беларусь на территории Республики Беларусь в 2014 году функционировали 466 санаторно-курортных и оздоровительных организаций, в том числе 74 санатория, 12 детских реабилитационно-оздоровительных центров, 2 дома отдыха, 1 пансионат, 94 базы отдыха, 5 туристско-оздоровительных комплексов, 20 туристических баз, 19 оздоровительных центров (комплексов).

В санаторно-курортных и оздоровительных организациях в 2014 году было размещено 847,4 тыс. человек, что на 13,9 тыс. человек больше, чем в 2013 году, иностранные граждане составляли 27,3% (на 2,2% больше уровня 2013 года).

Постановлением Совета Министров Республики Беларусь № 1450 от 01.11.2006 г. определен перечень санаторно-курортных организаций. Перечень оздоровительных организаций установлен открытым и включает профилактории, оздоровительные центры (комплексы), оздоровительные лагеря, дома (базы) отдыха, пансионаты, а также иные организации, одним из видов которых является оздоровление населения.

Отсутствие нормативного закрепления перечня оздоровительных организаций, на наш взгляд, определяет возникновение сложностей в установлении видов оздоровительных услуг, предлагаемых туристам.

Одним из путей решения таких проблем может стать закрепление в законодательстве Республике Беларусь полного перечня не только санаторно-курортных, но и оздоровительных организаций.

Научный руководитель: Протасовицкий Сергей Петрович, кандидат юридических наук, доцент кафедры гражданского права юридического факультета Белорусского государственного университета.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Мережко Анна Андріївна

Студентка V курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В процесі інтеграції України в світове співтовариство актуальності набуває захист права інтелектуальної власності. Уряди країн все частіше визнають провідну роль, яку відіграє інтелектуальна власність у стимулюванні інновацій, розвитку економіки і ринку праці, й інвестують у спроможність своїх країн створювати такі інновації.

Проблем цивільно-правового захисту права інтелектуальної власності в Україні приділяли увагу такі вчені-юристи: Жаров В.О., Петренко С. А., Белов В.В., Віталіев Г.В., Орлюк О.П., Андрощук Г.О. та інші.

Метою роботи є дослідження цивільно-правового захисту права інтелектуальної власності в Україні.

Слід зазначити, що за Цивільним кодексом України право інтелектуальної власності становлять особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або)

майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об’єктів цього права визначається відповідно до Цивільного кодексу та інших законів.

Поняття "захист прав інтелектуальної власності" включає передбачену законодавством діяльність відповідних державних органів по визнанню, поновленню прав, а також усуненню перешкод, що заважають реалізації прав та законних інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності.

Для захисту прав інтелектуальної власності в Україні було створено законодавчу базу яка врегулює питання про інтелектуальну власність:

1) Кодекси України: Цивільний, Господарський та Митний.

2) Закони України: Закон України «Про авторське право та суміжні права» від 23.12.1993 р., Закон України «Про видавничу справу» від 05.06.1997 р., Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р., Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р., Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 р. та інші.

Захисту права інтелектуальної власності на результати інтелектуальної діяльності Цивільний Кодекс України присвячує ст. 432, яка проголошує, що кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності відповідно до ст. 16 Цивільного Кодексу. Суд у випадках та в порядку, встановлених законом, може постановити рішення, зокрема, про: 1) застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів;

2) зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт чи експорт яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності;

3) вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених в цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності;

4) вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності;

5) застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об´єкта права інтелектуальної власності. Розмір стягнення визначається судом відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення;

6) опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення.

Захист прав інтелектуальної власності та охоронюваних законом інтересів здійснюється у передбаченому законодавством порядку, тобто із застосуванням належних форм, засобів і способів захисту. *Юрисдикційна* форма захисту прав інтелектуальної власності поділяється на загальний і спеціальний порядки захисту. За загальним порядком захист прав інтелектуальної власності та охоронюваних законом інтересів здійснюється судом. Основна кількість таких спорів розглядається судами загальної юрисдикції. Судовий або позовний порядок захисту права інтелектуальної власності застосовується у всіх випадках, крім тих, що прямо передбачені в законодавстві. *Неюрисдикційна* форма захисту права інтелектуальної власності включає дії юридичних і фізичних осіб щодо захисту права інтелектуальної власності та охоронюваних законом інтересів, які здійснюються ними самостійно, без звертання до державних або інших компетентних органів (самозахист прав). Відповідно до ст. 19 Цивільного Кодексу України самозахистом є застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства.

Нещодавно українським урядом було розпочато роботу над розробкою Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності на період до 2018 року. Це чіткий сигнал, який свідчить про те, що Україна має твердий намір посилювати свій режим охорони інтелектуальної власності та відігравати провідну роль у вдосконаленні системи охорони інтелектуальної власності та боротьбі з підробками і піратством. Робота над запровадженням нової національної стратегії має надзвичайно великий потенціал для забезпечення виконання Україною своїх зобов'язань згідно з Угодою про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS), які виникли після приєднання України до СОТ у 2008 році. Досягнення прогресу у цьому напрямку матиме користь для поточного діалогу України з урядами ЄС та США. Україна намагається зробити охорону інтелектуальної власності пріоритетним завданням держави і створити умови, за яких створення нових об'єктів інтелектуальної власності користується повагою і сприянням.

Варто зазначити, що переваги більш розвиненого режиму охорони ІВ для економіки України є незаперечними. Система охорони прав ІВ суттєво впливає на показники економічного зростання у кожній країні, на прямі іноземні інвестиції, зайнятість, інновації та загальну конкурентоспроможність.

Таким чином, запровадження надійного режиму охорони прав ІВ та правозастосування є ключовими для досягнення країною свого економічного потенціалу.

Науковий керівник: Резникова Марія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНДЕКСУ ІНФЛЯЦІЇ В ЗОБОВ'ЯЗАННЯХ ЗА ДОГОВОРОМ ОРЕНДИ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Мерцалов Михайло Юрійович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Питання правильного застосування індексу інфляції в наш час становить гостру проблему, оскільки від трактування законодавства про інфляцію залежить непорушність прав суб'єктів господарювання, їх майнова цілісність.

Так, в частині 2 статті 5 Господарського кодексу України зазначено, що право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, зокрема і надання приміщення в оренду, належить до конституційних основ господарського правового порядку в Україні.

Нерідко, для забезпечення захисту свого майнового стану від нестабільності економіки застосовують «плаваючу» орендну ставку. Тобто орендна плата зафіксована не твердою сумою, а є такою, що визначається, а саме підлягає вирахуванню по кожному строку платежу. Таким чином, в договорі окремо прописується механізм ціноутворення, зокрема застосування до фіксованої ціни коефіцієнту індексу інфляції.

Так, сторони при укладанні договору оренди прописують однією з істотних умов визначення розміру щомісячного орендного платежу, який встановлюється

відповідно до коригування орендної плати за попередній місяць на індекс інфляції за наступний місяць.

Основна проблема виникає після порушення сплати суб'єктом господарювання орендних платежів. Так, Цивільним кодексом України (далі – ЦК України) в статті 625 визначена відповідальність за порушення грошового зобов'язання, та визначено обов'язок перед кредитором боржника, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу попереднього сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом. Сама проблема полягає у тлумаченні застосування цієї норми до договорів оренди, які вже мають в своєму складі прив'язку до інфляції.

Дана стаття ЦК України забезпечує кредитора правом вимоги по сплаті боргу до боржника враховуючи індекс інфляції, проценти річних та визначає це право як спосіб захисту майнового права кредитора, його інтересу.

Сутність цієї норми полягає у забезпеченні відшкодування матеріальних втрат боржником від знецінення грошових коштів внаслідок інфляційних процесів та забезпеченні отримання плати в якості компенсації кредитором за користування боржником утримуваними ним грошовими коштами належними до сплати згідно із договором.

Практика застосування цієї норми при стягненні заборгованості за договором оренди, в якому орендний платіж визначається з урахуванням інфляції, Вищими господарськими судами України також різниться.

Так, правова позиція Вищого господарського суду України в постанові від 06 квітня 2010 р. за справою № 40/300 зводиться до того, що право кредитора за статтею 625 ЦК України стосується основного грошового зобов'язання, а у випадку корегування основного зобов'язання на індекс інфляції, відповідно до умов договору, повторне коригування на індекс інфляції вже проіндексованої суми заборгованості не допускається.

Відмінна правова позиція викладена Вищим господарським судом в постанові від 22 червня 2011 р. за справою № 40/376-36/429. Судом зазначається, що право на нарахування інфляційних у відповідності з нормою статті 625 ЦК України виникає з моменту прострочення та триває до повного виконання грошового зобов'язання. Оскільки орендна плата за поточний місяць встановлюється шляхом коригуванням орендної плати за попередній місяць на індекс інфляції, при цьому, орендна плата індексується по відношенню до першого місяця оренди (базового місяця), а умова договору про коригування орендної плати за попередній місяць на індекс інфляції за наступний місяць є істотною умовою договору про встановлення щомісячно нового розміру орендної плати. Так, судом відзначено, що періодом індексації, відповідно до статті 625 ЦК України, є момент прострочення до повного виконання, а період індексації поточної орендної плати у відповідності до умов договору є базовий місяць оренди - попередній місяць, а тому висновки про повторне коригування на індекс інфляції вже проіндексованої суми заборгованості є такими, що не відповідають дійсності.

Дана правова позиція використана і в постанові Вищого господарського суду України від 23 червня 2011 р. в справі № 48/500.

Підсумовуючи зазначене, можна зробити висновок, що застосування норм статті 625 ЦК України при порушенні зобов'язань за договором оренди з прив'язкою до індексу інфляції не буде порушувати права боржника і забезпечить правом

кредитора на відшкодування матеріальних втрат від знецінення грошових коштів внаслідок інфляційних процесів.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

БІОТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Мірошніченко Олександр Олександрович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Проблема розгортання процесу глобалізації, яка активно трансформує систему міжнародних економічних відносин є дуже актуальною, бо спрямовує напрями і визначає тенденції розвитку національних економік. Україна безперечно виявляється залученою до глобальних процесів, проте ступінь інтегрованості вітчизняної економіки до глобальної економіки можна визначити з огляду на певні показники. Одним з них є потік платежів роялті в країну та з країни, що пов'язані з переданням технології. Особливо хочеться наголосити, що в сучасному світі мова йде вже не просто про технології, а про ті інноваційні технології, що надають можливість ефективно конкурувати на міжнародному ринку, дозволяють залишатися на поверхні процесів глобалізації та ліквідовувати наслідки негативного впливу таких процесів. До зазначених технологій належать нанотехнології, інформаційні технології, біотехнології тощо. Тому, очевидним є той факт, що вчасне вивірене нормативне оформлення діяльності, пов'язаної з використанням біотехнології в промисловості, дозволить нашій державі гідно і максимально ефективно функціонувати на міжнародній арені.

Мета проведеного дослідження виявляється у встановленні сучасного стану нормативного оформлення такого роду відносин, та визначенні подальших напрямків законотворчої діяльності. Аналіз останніх досліджень в правовій царині свідчить про майже повну відсутність будь-яких наукових напрацювань з окресленої проблематики. Деякі суміжні питання, зокрема правового забезпечення технологічної діяльності, знайшли своє відображення у працях О. М. Давидюка, М. Т. Пашути, О. В. Богомолова, О. М. Шкільнюка, Ю. Є. Атаманової.

Визначення біотехнології наведене в ратифікованій Україною «Конвенції про біологічне різноманіття». Цей документ розглядає біотехнологію як будь-який вид технології, пов'язаний з використанням біологічних систем, живих організмів або їх похідних для виготовлення або зміни продуктів або процесів з метою їх конкретного використання. Щодо стану нормативного закріплення різних аспектів біотехнології, то вимальовується невтішна картина. Законодавець не визначився з підходом до розуміння біотехнології, що позначається в існуючих актах. Тому умовно виділимо такі групи нормативних актів: 1. Нормативні акти, спрямовані на захист населення від негативного впливу різних чинників (в тому числі продуктів біотехнології). Прикладом таких актів є: Угода про вільну торгівлю між Україною та Державами ЄАВТ від 24.06.2010 ратифікована 07.12.2011, в якій передбачені обмеження торгівельної діяльності, пов'язаної з продуктами біотехнології; Кодекс України про

адміністративні правопорушення, ст. 42-3, ст. 90-1 передбачають відповідальність за порушення вимог поводження з продуктами біотехнології.

Як вже зазначалося, сучасне законодавство навіть не містить визначення біотехнології, і важливим кроком на шляху подолання цієї проблеми має стати розробка держаної доктрини і програми розвитку біотехнологій в Україні. Проте деякі зрушення є вже сьогодні. Так, 5 жовтня 2011 року КМУ видав Постанову "Питання утворення Державного центру інноваційних біотехнологій" № 1023, якою передбачив утворення такого центру. 31 травня 2007 року ВРУ прийняла Закон "Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів", яким не лише ввела обмеження на відповідні види діяльності, а й започаткувала тенденцію визнання наявності ринку товарів, отриманих з використанням ГМО.

Таким чином постає питання – як саме необхідно позиціонувати біотехнологію в правовій площині і які ознаки мають бути закріплені в законодавстві, щоб отримане визначення характеризувало біотехнологію і як об'єкт правового захисту, і як ефективний важіль економічного розвитку. Отже зробимо спробу виділити такі необхідні і достатні ознаки. Першою ознакою може бути наявність живого організму або його елементу. По-друге, це виробниче призначення. Третьою ознакою виступає "перетворювальна мета". Біотехнологія спрямована на перетворення, створення нових властивостей у вже існуючих матеріалах, продуктах, сировині, задіяної в подальшому технологічному чи виробничому процесі. При чому така сировина чи матеріали мають природне походження, а не створені людиною, що завчасно перешкоджає наділенню їх необхідними властивостями.

На нашу думку, біотехнологія є важливим інструментом в процесі виведення національної економіки на міжнародний конкурентноздатний рівень. Така важлива роль цього явища вимагає виваженого правового регулювання діяльності, пов'язаної з використанням біотехнології та залученням її до промисловості. Воно може бути здійснено шляхом коректного нормативного закріплення як усіх аспектів біотехнологічної діяльності, так і безпосередньо визначення біотехнології. Проведений аналіз нормативного матеріалу дає підстави говорити про розрізненість і несистематизованість підходів до розуміння біотехнологічної діяльності. Тому розв'язання цієї проблеми вбачається в прийнятті державної доктрини та програми розвитку біотехнологій в Україні, яка б зафіксувала всі вузлові питання правового регулювання біотехнологічної діяльності.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідуючий кафедрою цивільного, трудового і господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРИНЦИП ДОБРОСОВІСНОСТІ ЗА ДОГОВОРОМ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ)

Нечипоренко Наталія Романівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Дане дослідження є загальним та комплексним щодо проблеми правового регулювання саме цих договірних відносин. Проблематиці договору довічного

утримання присвячено наукові праці О.С. Йоффе, Р.А. Майданчика, І.В. Нес- торової, О.М. Великороди та інших вчених-цивілістів.

Із визначення цього договору за ст. 744 ЦКУ, а саме, що за договором довічного утримання (догляду) одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно. З аналізу інших правових норм, розміщених у главі 57 Цивільного кодексу України (далі - ЦКУ), випливає: 1) раніше чинні за ЦКУ (в редакції 1963 р.) обмеження щодо суб'єктного складу договору було знято; 2) значно розширене коло об'єктів, щодо яких можливе укладення договору довічного утримання; 3) чіткіше врегульовано правові наслідки розірвання договору тощо.

Якщо приділити велику увагу суті договірних відносин сторін, вважаємо, що основна мета укладення і виконання договору не зводиться лише до передання майна у власність набувачеві. Відчужувач за договором має основну мету - одержати догляд, утримання від особи, яка може їх надати як за матеріальними, так і за моральними критеріями (такі критерії є важливими саме для відчужувача). Договір довічного утримання (догляду) є реальним, односторонньо зобов'язуючим, відплатним, алеаторним, триваючим, з особливо довірчим характером. Цей договір спрямований на передання майна у власність і разом з тим поєднує в собі й інші інтереси сторін, повязані з доглядом.

Незважаючи на те, що кодекс досить детально регулює інститут довічного утримання, на практиці зустрічаються деякі проблеми щодо виконання такого договору, а саме – порушення принципу добросовісності зі сторони відчужувача. на практиці доволі часто трапляються випадки, коли саме відчужувач зловживає своїми правами. Враховуючи це, на мою думку, при вирішенні спорів про розірвання договору довічного утримання (догляду) суди повинні бульш детально досліджувати, яка зі сторін договору винна у порушенні зобов'язання та за яких умов. Найбільш поширеними є два варіанта зловживань відчужувачем своїми правами: 1) коли відчужувач через свої особисті конфлікти відмовляється приймати належне виконання, запропоноване набувачем, аргументуючи це його низькою якістю, хоча, як правило достатніх підстав для цього немає. В законодавстві така ситуація має назву "прострочення кредитора". Прострочення відчужувача також матиме місце, коли він змінив своє місце проживання і не повідомив про це набувача, внаслідок чого останній не міг виконати свої обов'язки належним чином. Тоді виникає питання, чи буде нести відповідальність набувач у зв'язку з тим, що не може надавати утримання та (або) догляд в передбаченому договором обсязі у зв'язку з простроченням набувача?

Ст. 613 ЦКУ зазначає, що якщо кредитор не вчинив дії, до вчинення яких боржник не міг виконати свій обов'язок, виконання зобов'язання може бути відстрочене на час прострочення кредитора. Також трапляються випадки, коли відчужувач від'їжджає в інше місце на постійне проживання, наприклад, до іншого населеного пункту певної країни. Тоді набувач не може виконувати свої обов'язки перед відчужувачем, і через певний час відчужувач подає позов про розірвання договору довічного утримання (догляду) через те, що він не виконується належним чином . У такому разі, відповідно до ст. 607 ЦК набувач, скориставшись у суді доказами свідків (наприклад, сусідів відчужувача), може вимагати припинення

договору довічного утримання (догляду) у зв'язку з неможливістю виконання зобов'язання.

На нашу думку, при вирішенні питання про відповідальність набувача при порушенні ним умов договору довічного утримання (догляду) суди повинні враховувати загальні не тільки норми про виконання зобов'язання, а ситуацію, коли набувач не може належно виконувати свої обов'язки з вини відчужувача, слід розглядати як прострочення кредитора (відчужувача). У таких випадках набувач не повинен притягуватися до цивільно - правової відповідальності.

Науковий керівник: Марченко Олеся Володимирівна, доцент, кандидат юридичних наук кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ІНОЗЕМНИХ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Потапова Кристина Вадимівна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Актуальність визначення правового статусу іноземців в цивільному процесі обумовлена відсутністю єдиного наукового погляду на правосуб'єктність учасників цивільного судочинства в цілому. Детальне дослідження цієї проблематики необхідно для аналізу конкретних форм виникнення і здійснення процесуальних цивільних прав та обов'язків іноземними фізичними особами. Крім того, визначення процесуальної правосуб'єктності іноземців є необхідним для обрання колізійних норм правового регулювання приватноправових відносин.

Комплексним дослідженням статусу людини, в тому числі – іноземця, на науковому рівні займалася низка українських правників, серед яких С.П. Головатий, І.Й. Магновський, М.В. Давидова, С.П. Добрянський, С.П. Рабінович та інші. Значно більше наукових праць присвячено характеристиці окремих аспектів конституційно-правового статусу людини та громадянина в Україні. Це роботи відомих науковців М.О. Баймуратова, О.М. Бандурки, Ю.М. Бисаги, А.З. Георгіци, В.Ф. Погорілка, О.В. Марцеляка, О.Ф. Скакун, В.О. Серьогіна, Ю.М. Тодики, О.Ю. Тодики, В.М. Шаповала, О.Н. Ярмиша та інших.

Якщо детально дослідити специфіку інституту процесуальної правосуб'єктності як такої, можна стверджувати, що вона включає в себе лише два компоненти: право- та дієздатність, а загальна правосуб'єктність особи – ще і деліктоздатність. Деліктоздатність, як така, не є складовою процесуальної правосуб'єктності як громадян України, так і іноземців, тому що учасник цивільного судочинства не несе повноцінної відповідальності за виконання або неналежне виконання своїх процесуальних прав та обов'язків, окрім таких процесуальних санкцій, як, наприклад, видалення з зали судового засідання. Тому, говорячи про процесуальну правосуб'єктність, чітко уявляємо собі, що цей інститут є усіченим.

Пропонуємо тепер дослідити такий інститут, як правосуб'єктність іноземних фізичних осіб і порівняти її з правосуб'єктністю громадян України.

Зазначимо, що на доктринальному рівні склалися два протилежні погляди на процесуальну правосуб'єктність іноземних фізичних осіб. Більша частина науковців

(В.Ф. Погорілко, Ю.М. Тодика, О.Ю. Тодика та ін.) підтримують концепцію рівності правового статусу іноземців та громадян України, в тому числі – у цивільному процесі. Протилежною є наукова позиція науковців-міжнародників (М.О. Баймуратова, Г.С. *Фединяк*, В.Г. Онуфрієвої та ін.), які акцентують увагу на різниці в обсязі прав та обов'язків громадян України та іноземців в цивільному процесі, яка викликана необхідністю колізійно-правового регулювання та правовими режимами, що спеціально встановлюються для іноземців в Україні.

Взагалі іноземні особи мають процесуальні права та обов'язки нарівні з фізичними і юридичними особами України, за винятками, встановленими Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Згідно ст. 26 Конституції України до прав громадян України прирівнюються і права осіб без громадянства, якщо вони перебувають в Україні на законних підставах.

Нагадаємо також, що ст. 74 Закону України від 23.06.05 року «Про міжнародне приватне право» встановлює правило, згідно з яким процесуальна правоздатність і дієздатність іноземних осіб в Україні визначаються відповідно до права України.

Слід зауважити, що іноземні особи можуть брати участь у цивільному судочинстві особисто або через представника, причому ЦПК надає їм можливість скористатися послугами як іноземних представників, так і представників України.

Відповідно до ст. ст. 27, 31, 34, 35 ЦПК іноземці, особи без громадянства, іноземні підприємства і організації, виступаючи в цивільній справі як сторони або треті особи, користуються всіма правами сторони або третьої особи. Питання провадження у цивільній справі за участю іноземної особи регламентовано Розділом X ЦПК. Відповідно до ст. 410 іноземці, особи без громадянства, іноземні юридичні особи, іноземні держави (їх органи та посадові особи) та міжнародні організації мають право звертатися до судів України для захисту своїх прав, свобод чи інтересів.

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що участь іноземців в цивільному процесі України врегульована досить опосередковано, тому що в ЦПК містить всього 2 статті (410, 414), що прямо регламентує це питання. Тому пропонуємо розширити Розділ X ЦПК, доповнивши його Главою «Правовий статус іноземців в цивільному процесі України».

Норми чинного ЦПК щодо визначення процесуального правового статусу іноземних фізичних осіб є бланкетними, тобто вони відсилають нас до положень Конституції України та міжнародних угод, не врегульовуючи цивільні процесуальні правовідносини за участю іноземців прямо, що є істотним недоліком законодавчої техніки.

Як висновок відзначимо, що питання участі іноземців в цивільному процесі України здійснюється за загальним правилами цивільно-процесуального судочинства, однак, питання підсудності цивільних спорів з іноземним елементом (ст. 414 ЦПК) врегульовано бланкетними нормами, так саме, як і питання представництва.

Науковий керівник: Резникова Марія Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Рибалка Олександра Олександрівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

За сучасних умов важко переоцінити значення реклами як інформації, що опосередковує господарський обіг і дозволяє забезпечувати стимулювання попиту та пропозиції на певні види товарів, робіт і послуг. Зовнішня реклама має багато переваг: вона є ненав'язливою, має помірну цінову політику, може охоплювати широку аудиторію або цілеспрямовано впливати на конкретні цільові групи. Найчастіше вона виражається в інформаційних вивісках, табличках, розміщенні інформації на приміщеннях. Хоча створення подібної вивіски в наш час не викликає труднощів, проте підприємці нерідко стикаються з проблемою узаконення даної інформації. Саме тому актуальним є розмежування понять «зовнішня реклама» та «інформаційна вивіска».

Вивченню питання правового регулювання рекламної діяльності приділялася увага наступних вчених: Ю.І. Зоріна, З.В. Кузнецова, Л.В. Мамчур, Л.А. Микитенко, М.С. Потапенко, А.В. Стрельников, О.І. Харитонова, А.І Черемнова, О.Р. Шишка та інших.

Визначення зовнішньої реклами дається у ст. 1 Закону України «Про рекламу» від 03.07.1996 р. Зовнішня реклама - реклама, що розміщується на спеціальних тимчасових і стаціонарних конструкціях - рекламоносіях, розташованих на відкритій місцевості, а також на зовнішніх поверхнях будинків, споруд, на елементах вуличного обладнання, над проїжджою частиною вулиць і доріг. У ст. 9 цього закону зазначається, що реклама має бути чітко відокремлена від іншої інформації, незалежно від форм чи способів розповсюдження, таким чином, щоб її можна було ідентифікувати як рекламу. Тобто повинно бути встановлене чітке розмежування між рекламою та іншими видами розповсюдження інформації.

Згідно з ч 6 ст.9 цього закону вивіска чи табличка з інформацією про зареєстроване найменування особи, знаки для товарів і послуг, що належать цій особі, вид її діяльності (якщо це не випливає із зареєстрованого найменування особи), час роботи, що розміщена на внутрішній поверхні власного чи наданого у користування особі приміщення, на зовнішній поверхні будинку чи споруди не вище першого поверху або на поверсі, де знаходиться власне чи надане у користування особі приміщення, біля входу в таке приміщення, не вважається рекламою.

Необхідно зазаначити, що відповідно до ст. 16 ЗУ «Про рекламу» розміщення зовнішньої реклами у населених пунктах проводиться на підставі дозволів, що надаються виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, а поза межами населених пунктів - на підставі дозволів, що надаються обласними державними адміністраціями, а на території Автономної Республіки Крим - Радою міністрів Автономної Республіки Крим, Також законодавством забороняється стягнення плати за видачу дозволів

Зовнішня реклама повинна розміщуватися із дотриманням вимог техніки безпеки та із забезпеченням видимості дорожніх знаків, світлофорів, перехресть, пішохідних переходів, зупинок транспорту та не відтворювати зображення дорожніх знаків, освітлення зовнішньої реклами не повинно засліплювати учасників

дорожнього руху, а також не повинно освітлювати квартири житлових будинків, фундаменти наземної зовнішньої реклами, що виступають над поверхнею землі, можуть бути декоративно оформлені, опори наземної зовнішньої реклами, що розташована вздовж проїжджої частини вулиць і доріг, повинні мати вертикальну дорожню розмітку, нанесену світлоповертаючими матеріалами, нижній край зовнішньої реклами, що розміщується над проїжджою частиною. Забороняється розташовувати засоби зовнішньої реклами: на пішохідних доріжках та алеях, у населених пунктах на висоті менш ніж 5 метрів від поверхні дорожнього покриття, розміщення зовнішньої реклами на пам'ятках національного або місцевого значення та в межах зон охорони цих пам'яток.

Щодо інформаційних вивісок, то вони повинні відповідати наступним вимогам: інформація про суб'єкт господарювання не повинна містити закликів до придбання товару, інформаційні вивіски та таблички не повинні містити слоганів та іншої інформації, крім інформації про зареєстроване найменування особи, знаки для товарів і послуг, що належать цій особі, вид її діяльності (якщо це не випливає із зареєстрованого найменування особи) та час роботи, текст має бути виконаний без мовних помилок, інформація, яка зазначається на інформаційній вивісці та табличці, повинна відповідати виду діяльності і зареєстрованій назві суб'єкта господарювання. Вивіска не може містити переліку товарів і послуг, меню та іншої інформації, яка не підлягає обов'язковому оприлюдненню відповідно до Закону України "Про захист прав споживачів". Відповідно до Типових правил розміщення зовнішньої реклами забороняється вимагати від суб'єктів господарювання будь-які документи для розміщення вивісок чи табличок, не передбачені законодавством.

Таким чином, суб'єкти господарювання у своїй діяльності повинні звертати увагу на відмінності зовнішньої реклами та інформаційних вивісок. Це допоможе їм уникнути зайвих проблем пов'язаних з їх розміщенням. Ми вважаємо, що Закон України «Про рекламу» має бути доповнений положеннями про те, чого не повинна містити інформаційна вивіска та відсутність необхідності в оформленні будь-яких дозволів на її розміщення.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАСТОСУВАННЯ РОЗРАХУНКОВОГО ЧЕКУ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Стахів Олександр Олегович
студент магістратури юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Становлення конструкції розрахункового чека у світовому масштабі було обумовлено необхідністю задоволення потреби у надійному правовому забезпеченні здійснення банківських безготівкових розрахунків. Інтенсивний розвиток розрахункових відносин та механізмів функціонування кредитно-фінансових систем у найбільш розвинених країнах світу викликали необхідність конструювання розрахункового чека як одного з найбільш ефективних засобів здійснення розрахунків у сфері комерційної діяльності. У світовому масштабі він

поступово набув значення письмового документа, пред'явлення якого зобов'язує кредитну установу провести його погашення шляхом передачі відповідної грошової суми вказаній у ньому особі (або його пред'явникові).

Динамічний розвиток особистих немайнових і майнових відносин обумовлює необхідність постійного їх дослідження з метою напрацювання рекомендацій щодо вдосконалення відповідних напрямків їх правового регулювання. Важливим вектором наукових пошуків є розгляд закріплених положеннями ЦК України, інших законів і підзаконних нормативно-правових актів цивільно-правових конструкцій, що використовуються у розрахунково-платіжному обороті України, зокрема конструкції розрахункового чека.

Теоретичною основою дослідження та зроблених висновків є праці видатних учених-правників України з цієї проблематики, а саме: О.В. Дзери, Кулика Д.О., І.В. Спасибо-Фатєєвої, С.О. Сліпченка, Е.О. Харитонова, Я.М. Шевченко, В.Л. Яроцького та ін.

Основна мета дослідження полягає у інституційному аналізі теоретичних і практичних проблем правової природи розрахункового чека як засобу розрахунків у сфері господарювання.

Положення ст. 1102 ЦК України вперше на законодавчому рівні закріплюють легальне поняття розрахункового чека. Згідно з вказаною статтею розрахунковим чеком (чеком) є документ, що містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) банку переказати вказану у чеку грошову суму одержувачеві (чекодержателю). Платником за розрахунковим чеком може бути лише банк, у якому чекодавець має кошти на рахунку, якими він може розпоряджатися. Такий підхід вітчизняного законодавця до визначення правової природи розрахункового чека на рівні його легального поняття загалом не суперечить усталеним положенням національної та зарубіжної цивілістичної доктрини.

Розвиток торгівлі, удосконалення правових засобів забезпечення розрахунків у торгових відносинах обумовили необхідність об'єднання в одному документі майнових прав кредитора на одержання відповідної суми коштів від уповноваженої боржником особи (банку-емітента) і речових прав на сам документ. Залежність між документом та майновим правом, посвідченим розрахунковим чеком, знаходить свій прояв у тому, що без його оформлення й видачі не можуть виникнути й засновані на його видачі правовідносини між кредитною установою й пред'явником документа. Майнове право, що становить зміст розрахункового чека як цінного паперу, є об'єктом правового інтересу учасників цивільних правовідносин і не може бути передане у відриві від його матеріального носія – бланка сертифіката цінного паперу

Розрахунковий чек є засобом розрахунків, і цим пояснюється становлення приписами банківського законодавства України відносно короткого строку його обігу. Згідно з чинним банківським законодавством України строк пред'явлення розрахункового чека до платежу становить 10 днів. Відповідно до п. 7. 7 Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті чек із чекової книжки пред'являється для оплати в банк чекодержателя протягом десяти календарних днів, не враховуючи день виписки чека. Разом з тим, встановлення більш тривалого строку обігу розрахункового чека не суперечить інтересам ні чекодавця, ні чекодержателя, ні банку-платника, незважаючи на те, що розрахункові операції вимагають їх оперативного здійснення. Адже поширення правового режиму цінних паперів на розрахунковий чек дасть більш широкі можливості для його застосування у майновому обороті. Адже тривалий строк обігу векселя як спорідненого засобу

розрахунків, навпаки, збільшує його привабливість для потенційних учасників розрахункових відносин.

Необхідною умовою дійсності розрахункового чека як засобу розрахунків є дотримання його реквізитів. Їхнє нормативне закріплення та врахування в тексті розрахункового чека дозволяє відзначити його спорідненість з конструкцією цінних паперів і дає додаткові гарантії безперешкодної реалізації посвідченого ним майнового права, що обумовило чітке законодавче закріплення вичерпного переліку реквізитів чека. До них відносяться наступні обов'язкові відомості: (1) найменування "чек", включене в текст документа; (2) доручення платникові виплатити певну грошову суму; (3) найменування платника й зазначення рахунку, з якого повинен бути зроблений платіж; (4) вказівку валюти платежу; (5) вказівку дати й місця складання чека; (6) підпис особи, що видала чек. На відміну від переказного векселя, у зміст розрахункового чека припустиме внесення додаткових реквізитів, що не позбавляють його чекової чинності.

Встановлений на сьогоднішній день правовий режим розрахункового чека, його невідповідність порядку правового регулювання чекових відносин, встановленому положеннями законодавства більшості країн Євросоюзу та світу, стримує розвиток ринкових відносин в Україні та не узгоджується з сучасними реаліями і перспективними потребами вітчизняного майнового обороту.

Законодавство більшості країн світу відносить розрахунковий чек до цінних паперів, враховуючи, що вони є одним із найбільш ефективних правових інструментів опосередковування механізму здійснення кредитних і розрахункових відносин, забезпечуючи виникнення, передачу, відновлення та захист посвідчених ними майнових прав. Використання розрахункового чека суто як розрахункового документа, без поширення на нього правового режиму цінних паперів, значно звужує сферу його застосування у цивільних відносинах. Разом з тим, поширення на нього правового режиму цінних паперів дозволить забезпечити високий рівень оборотоздатності посвідченого ним права вимоги. При цьому навіть не потрібно суттєво змінювати положення чинного цивільного законодавства України, адже правовий режим розрахункового чека як цінного паперу можна визнати напівсформованим..

Враховуючи перспективи євроінтеграції України, і з метою адаптації положень вітчизняного господарського законодавства до усталених міжнародних нормативних приписів у сфері розрахунково-чекових відносин, а також вимог директив Євросоюзу у сфері готівкових та безготівкових розрахунків, деякими вченими (проф. Кулик Д.О.) пропонується прийняти окремий Закон України «Про розрахункові чеки та чековий обіг», узагальнити у межах його положень наявні в Україні нормативні приписи, вдосконалити застарілі положення інструкцій та ліквідувати наявну суперечливість окремих положень, що визначають правовий режим розрахункового чека, та усунути прогалинність у регулюванні розрахунково-чекових відносин.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, к.ю.н., д.політ.н., зав.кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ЛОГІСТИКИ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Ступка Ірина Анатоліївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

В умовах посилення уваги світової спільноти до глобалізаційних процесів у економічній теорії виникає термін глобальної логістики. Це явище, на думку провідних західних фахівців, є і рушійною силою і наслідком глобалізації. Його суть полягає в отриманні компаніями різних країн можливості виходу на міжнародний економічний ринок шляхом оптимізації процесів виробництва та поставки товарів і наданні нових опцій співпраці.

Розуміння законодавчої бази як основи процесів отримання перспективи виходу конкурентоспроможних українських компаній на міжнародну економічну арену сьогодні є вкрай актуальним та нагальним, тому потребує уважного та всебічного дослідження.

Поняття «логістика» в різні часи використовувалося у різних значеннях, в залежності від сфери застосування: від військової справи у XX столітті до виробництва та постачання продукції у XXI столітті. Для нашої статті будемо розуміти логістику як процес скорочення тривалості стадій виробництва та поставки продукції, а саме зменшення термінів проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, часу постачань сировини і матеріалів, тривалості виробничого циклу, доставки і реалізації продукції.

Плідна співпраця суб’єктів підприємницької діяльності країн світу у глобальній логістиці залежить від багатьох чинників, таких як подібність політичних систем, близькість історичних коренів, користування єдиними джерелами енергії чи ресурсами, відсутність торговельних і митних бар'єрів.

Розглянемо актуальні правові чинники, від яких залежать перспективи українських підприємств на створення макрологістичних регіональних структур: участь у міжнародній кооперації і дерегуляція торговельних, і митних бар'єрів.

Тож, по-перше, утворення компанією глобальних логістичних ланцюгів і каналів залежить від надійності і стабільності внутрішньодержавного кооперативного руху та його активної участі у міжнародній кооперації. Так, для прикладу, Укркооспілка є членом Міжнародного кооперативного альянсу із 1992 року. Членство надає механізм реалізації лобіювання прав представників українського бізнесу на світовій арені, знаходження бізнес-партнерів. Однак проблема полягає в тому, що великий бізнес в Україні не зацікавлений у розвитку державного кооперативного руху, тож переважно членами Укркооспілки є представники середнього та малого бізнесу, які мають незначні шанси на участь у глобальній логістиці.

Сьогодні зрозуміло, що законодавча база діяльності кооперативного руху в Україні повинна бути модернізована, оскільки нормативно-правові акти, такі як Закон України «Про споживчу кооперацію», який був прийнятий у 1992 році з останніми змінами внесеним рівно три роки тому та Указ Президента «Про заходи щодо розвитку кооперативного руху й посиленню його ролі в реформуванні економіки України на ринкових засадах» від 2000 року є застарілими і не відображають вимог світової економіки до кооперативного руху. Пильної уваги потребує зокрема сфера захисту власності кооперативів, надання кооперативам статусу прибутковості для реалізації закріплених у чинному господарському законодавстві цілей.

По-друге, значним чинником впливу на успішність розширення території логістики українських суб'єктів підприємницької діяльності є торговельна, митна і фінансова політика держави щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Так, за офіційними даними Представництва України при Європейському Союзі, у 2014 році Євросоюз став головним торговельним партнером України, тому великим кроком для надання можливостей українським компаніям виходу на рівень глобальної логістики повинно стати набуття чинності (заплановане на 1 січня 2016 року) одного із семи розділів Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, який присвячено створенню глибокої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ГВЗВТ) між Україною та ЄС.

Унаслідок ліквідації переважної кількості тарифів і бар'єрів у сфері торгівлі товарами буде створене середовище придатне для існування стійких логістичних каналів на європейському напрямку, який є вкрай перспективним, як показує статистика експорту та імпорту товарів.

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що поява поняття глобальної логістики – це позитивний результат глобалізації. Участь українських суб'єктів підприємницької діяльності у створенні макрологістичних регіональних структур є важливою як для розвитку конкурентоспроможності перших, так і для забезпечення стабільності економіки держави. Саме тому, держава повинна приділити увагу двом актуальним напрямкам, від яких залежить перспективність участі українських компаній у глобальній логістиці, - це реформування митної та торговельної політики України та покращення захисту кооперативних рухів, їх заохочення на участь у міжнародному кооперативному русі.

Тому наші рекомендації з піднятого питання полягають у наступному:

Створити нові нормативно-правові акти із регулювання діяльності кооперативів, які будуть відображати вимоги світової економіки до кооперативного руху, а саме Закон України «Про розвиток кооперативного руху й посилення його ролі в реформуванні економіки України на ринкових засадах».

Укласти міждержавний договір між Україною та країнами Європи «Про сприяння розвитку кооперативного руху», який встановлюватиме умови міжнародної співпраці кооперативів країн-підписантів.

Укласти двосторонні договори з країнами-членами ЄС для реалізації регіональної співпраці кооперативів.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗДІЙСНЕННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Сущенко Мирослава В'ячеславівна

студентка V курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Одним з найнеоднозначніших видів договорів, що їх передбачають норми чинного законодавства, зокрема Цивільного та Господарського кодексів України, є договір комерційної концесії. Комерційна концесія є новелою українського

законодавства. У практиці зарубіжних країн ці правовідносини мають назву франчайзинг.

За договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати іншій стороні (користувачеві) на строк або без визначення строку право використання в підприємницькій діяльності користувача комплексу прав, належних правоволодільцеві, а користувач зобов'язується дотримуватися умов використання наданих йому прав та сплатити правоволодільцеві обумовлену договором винагороду (ст. 366 ГКУ). Предметом договору комерційної концесії є право на використання об'єктів права інтелектуальної власності, комерційного досвіду та ділової репутації (ст. 1116 ЦКУ).

Однією з відмітних ознак договору комерційної концесії є те, що правоволоділець передає права для застосування їх у підприємницькій діяльності, на відміну від інших договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, які можуть передавати ці права з будь-якою метою. Тому сторони договору комерційної концесії повинні бути зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності. У зв'язку з цим правоволоділець зобов'язаний передати користувачеві технічну та комерційну документацію і надати йому іншу інформацію, необхідну для здійснення прав, отриманих ним за договором комерційної концесії, а також проінформувати користувача та його працівників з питань, пов'язаних зі здійсненням цих прав.

Одним з обов'язків правоволодільця за договором комерційної концесії, передбачених законодавством (ст. 370 ГКУ), є обов'язок видати користувачеві передбачені договором ліцензії (дозволи), забезпечивши їх оформлення у встановленому порядку. Оскільки вважається, що в цьому разі маються на увазі ліцензії на використання об'єкта інтелектуальної власності, передбачені ст. 1108 ЦКУ, зазначена норма, очевидно, є недоцільним дублюванням договору комерційної концесії, який вже дав користувачеві право на використання об'єкта інтелектуальної власності. Ця норма була б доцільною лише за необхідності реєстрації передачі права користування на об'єкти інтелектуальної власності. Однак згідно зі ст. 1114 ЦКУ ліцензії на використання об'єкта інтелектуальної власності не підлягають обов'язковій реєстрації. Якщо ж законодавець, запроваджуючи цю норму, мав на увазі якісь інші ліцензії (дозволи), то наведене положення необхідно уточнити. Нечіткість його формулювання може призвести до порушення прав, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Так, Преамбула Конвенції проголошує верховенство права як елемент спільного спадку держав-учасниць, а однією з основних складових верховенства права є принцип юридичної визначеності («Брумареску проти Румунії»). Тому ця норма законодавства потребує конкретизації.

Ще одне невирішене питання стосується реєстрації договорів концесії. Відповідно до ст. 1118 ЦКУ та ст. 367 ГКУ договір комерційної концесії підлягає державній реєстрації органом, який здійснив державну реєстрацію правоволодільця. Таким чином, законодавець визначив орган, який повинен здійснювати реєстрацію договорів комерційної концесії, проте не врегулював порядок цієї реєстрації та не створив реєстр договорів комерційної концесії. Так, згідно із Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців» державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців проводиться державним реєстратором. Проте цей Закон не передбачає можливості реєстрації договорів комерційної концесії. Тому, якщо ви звернетесь до державного реєстратора з

проханням зареєструвати договір комерційної концесії, він матиме право вам відмовити. Більше того, особа чи орган, на який покладено обов'язок реєстрації договору комерційної концесії, повинен мати щонайменше спеціальні знання в області права інтелектуальної власності. Щоб захистити права інтелектуальної власності, очевидно, було б доцільно в ході реєстрації договорів комерційної концесії залучати до їх експертизи Державний департамент інтелектуальної власності чи надавати доступ до інформаційних баз об'єктів інтелектуальної власності. Однак поки це питання недостатньо врегульоване на законодавчому рівні.

Так, при укладенні договорів комерційної концесії з урахуванням прогалин у законодавстві сторони, намагаючись рухатись у законодавчих рамках та уникнути негативних наслідків, створюють нові форми таких договорів. Прикладом таких практик є укладення декількох договорів. Зокрема, ліцензійного договору на використання об'єкта інтелектуальної власності, договору оренди, договору надання консультаційних послуг тощо, які разом складають, по суті, договір комерційної концесії. Проте відповідно до ст. 367 ГКУ договір комерційної концесії має бути укладений у письмовій формі у вигляді єдиного документа. Недодержання цієї вимоги тягне за собою недійсність договору. Отже, є ризик, що такі договори будуть визнані недійними на підставі зазначеної статті.

Укладення договору комерційної концесії без реєстрації може мати наслідком визнання його неукладеним у силу ст. 210 ЦКУ, відповідно до якої правочини, які підлягають державній реєстрації, є вчиненими з моменту державної реєстрації. Щоб вирішити це питання, можна звернутися до державного реєстратора з вимогою здійснити реєстрацію договору, а при отриманні відмови звернутися до суду з вимогою зобов'язати державного реєстратора здійснити реєстрацію. Важливий наслідок відсутності реєстрації договору комерційної концесії передбачений у п. ч. 4 ст. 1118 ЦКУ, який говорить, що у відносинах із третіми особами сторони договору комерційної концесії мають право посилатися на нього лише з моменту його державної реєстрації. Частина 3 ст. 367 ГКУ передбачає, що відсутність реєстрації договору позбавляє сторони права посилатися на нього в разі спору. Таким чином, в разі виникнення спору з третіми особами сторони незареєстрованого договору комерційної концесії будуть позбавлені можливості захистити свої законні права, які виникли на підставі договору, а це може мати наслідком винесення рішення не на їхню користь.

Зазначені прогалини в законодавчому регулюванні цього виду договору найпомітніші серед інших «неврегульованостей», які законодавець залишив поза увагою, коли розробляв кодекси. Однак це не означає, що підприємці повинні обходити стороною комерційну концесію. Внесення цього виду договору до списку можливостей розвитку бізнесу є прогресивною зміною українського законодавства.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАХИСТ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ

Тер-Хачатрян Лілія Арменівна
студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Особисті немайнові права людини забезпечують іі природне існування і соціальне буття,а відносини,які виникають у сфері їх реалізації,складають предмет цивільно-правового регулювання. Показово,як на мою думку,що при визначенні предмета цивільного права особисті немайнові відносини стоять на першому місці,а майнові-на другому .

Актуальність проблеми захисту особистих немайнових прав людини і громадянина пояснюється тим, що їх реальний захист ускладнений дією таких негативних факторів, як різке розшарування населення за доходами, зростання кримінальної та особливо економічної злочинності, що отримала останнім часом широкого поширення, практика дискредитації громадських діячів через засоби масової інформації, а іноді шляхом проведення прямих терористичних акцій.

Мета дослідження такої теми полягає у визначенні сутності особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи (права на життя, здоров'я, свободу, особисту недоторканність), як об’єкта цивільно-правового захисту та з’ясуванні особливостей їх захисту засобами цивільного права.

Згідно зі ст.269 ЦКУ:

1. Особисті немайнові права належать кожній фізичній особі від народження або за законом.
2. Особисті немайнові права фізичної особи не мають економічного змісту.
3. Особисті немайнові права тісно пов'язані з фізичною особою. Фізична особа не може відмовитися від особистих немайнових прав, а також не може бути позбавлена цих прав.
4. Особистими немайновими правами фізична особа володіє довічно.

У доктрині сучасного цивільного права майже не висвітлені засоби, процедури захисту особистих немайнових прав, що впливає на рівень демократії в країні. На нашу думку,майнові санкції не можуть захищати особисті немайнові права належним чином.

На даний час, враховуючи, що неврегульованість цивільним правом багатьох особистих немайнових прав, не пов'язаних з майновими, призводить сьогодні і до відсутності санкцій, спрямованих як на запобігання правопорушенням, так і на ефективний захист порушених прав, наукова література пропонує закріпити у законі перш за все загальне право особи на усунення порушення будь-якого особистого немайнового права в судовому порядку. Право кожної особи звернутися до суду за захистом свого особистого чи майнового права або інтересу закріплено в ч. 1 ст. ЦК України.

Стаття 55 Конституції України проголошує: "Права і свободи людини і громадянина захищаються судом". Будь-яка заінтересована особа має право в порядку, встановленому законом, звернутися до суду за захистом порушеного або оспорюваного права ,чи охоронюваного законом інтересу відповідно до ст. 4 ЦПК України. Крім того, обговорюється можливість застосування у цій сфері такої форми відповідальності, як громадська догана, громадський осуд, публічне вибачення винного правопорушника, стягнення штрафу, звільнення з посади або заборона обіймати відповідні посади.

Враховуючи немайновий характер цих прав, відповідальність за їх порушення повинна мати переважно немайновий зміст. Що стосується грошового штрафу, то він має застосовуватися лише тоді, коли немайнові санкції неспроможні стимулювати поведінку суб'єктів. Деякі автори пропонують стягувати грошовий штраф у прибуток держави, а не на користь потерпілого. Це пояснюється тим, що штрафні санкції здатні виконувати не відновлюючу, а лише привентивну функцію.

Чинне законодавство про захист особистих немайнових прав, що має прикладне значення, стосується захисту честі, гідності , ділової репутації. Але на думку кандидата юридичних наук М. Галянтича його не можна визнати досконалим. Наведемо деякі приклади з його статті, що засвідчують це.

Захист честі, гідності, ділової репутації здійснюються тільки в комплексі один з одним. Але ж можна припустити, що у фізичної або юридичної особи постраждала тільки ділова репутація, все одно, позов повинен бути спрямований саме на захист честі, гідності та ділової репутації, хоча суб'єктивний склад правовідношення на різних етапах захисту може змінюватися. Крім того,суб'єктивні немайнові права можуть належати тільки певним категоріям осіб, яким,наприклад, ділова репутація може не належати .

Отже,можна запропонувати нову для цивільного права міру відповідальності, яку нині передбачає адміністративне і кримінальне законодавство, — громадська догана. Також, можна було б запровадити введення такої санкції, як заборона випуску у світ твору, яким порушуються особисті права, і навіть вилучення і знищення всього тиражу.

Висновок можна зробити такий, що чинне законодавство про захист особистих немайнових прав в Україні не відповідає показникам розвитку цивілізованих країн. Громадяни нашої країни потерпають від реальної незахищеності цивільних прав і неможливості добитися справедливості через відсутність дієвого правового механізму, економічних важелів, розвиненої інфраструктурної мережі, щоб забезпечили гарантії цивільно-правового захисту.

Науковий керівник: Патерило Ірина Володимирівна, доктор юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПАТЕНТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Теслюк Леся Миколаївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У сучасному українському законодавстві питанням правового регулювання патентування в Україні присвячено декілька норм у Господарському та Податковому Кодексах України. Найголовнішими ознаками мети патентування є захист господарської діяльності та одержання прибутку. Аналіз норм законодавства свідчить про недосконалість та неточність правового порядку придбання патента та інші недоліки чинного законодавства,що вказую на необхідність їхнього негайного усунення. І саме засобом усунення зазначених негараздів,на наш погляд, може виступати новий спеціальний Закон «Про патентування у сфері господарювання».

Слід наголосити,що проблемам патентування займалося багато видатних вітчизняних вчених, серед яких найбільш відомі як: проф. Щербина В.С., проф. Саніахметовою Н.О., а також авторські колективи: акад. В.К. Мамутова, В.М. Гайворонського і В.П. Жушмана, А.С. Васильєва, О.П. Подцерковного та ін.Закріплення у статті 42 Конституції України права кожного на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом, встановлює можливість людини і громадянина користуватися цим правом. Але недостатньо мати лише право для того, щоб досягти мети, задля якої воно існує. Найголовнішими ознаками мети патентування є захист своєї господарської діяльності та одержання прибутку. Для цього необхідна його реалізація, перетворення юридично визначеної та закріпленої міри можливої поведінки в реальну дійсність тому тема статті на сьогоднішній день являється досить актуальною.

До набрання Податковим кодексом України чинності торгові патенти придбавалися суб'єктами господарювання у порядку та на умовах, встановлених Законом України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» (далі – Закон про патентування). Закон про патентування втрачає чинність на підставі пункту 2 розділу XIX Кодексу із набранням цим Кодексом чинності, тобто з 1 січня 2011 року. Відповідно до цього поверненню підлягають придбані у такому порядку торгові патенти, строк дії яких не закінчився на момент набрання Кодексом чинності (1 січня 2011 року), незалежно від перебігу цього строку (чи виданий 4 роки назад, чи – 1 день).

Патентуванню підлягає торговельна діяльність, що здійснюється суб'єктами господарської діяльності, а саме юридичними особами або їх структурними (відокремленими) підрозділами (філіями, відділеннями, представництвами) у пунктах продажу товарів - магазинах та інших торгових точках, кіосках, палатках, автомагазинах тощо. Тепер торговий патент – це державне свідоцтво з обмеженим строком дії на провадження певного виду підприємницької діяльності та користування яким передбачає своєчасне внесення до бюджету відповідного збору.
Кодексом також змінено законодавчий термін "Плата за торговий патент" на «Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності», що підкреслює належність такого збору до місцевих податків і зборів. Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності відмінний від плати за торговий патент, яка була встановлена Законом України "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності".

Так, ставки збору, відповідно до Кодексу, встановлюються сільськими, селищними та міськими радами з розрахунку на календарний місяць у відповідному розмірі від мінімальної заробітної плати, установленої законом на 1 січня календарного року. Тобто, згідно з вимогами Кодексу, у разі змін мінімальної заробітної плати станом на 1 січня календарного року необхідно змінювати і ставки збору. Податковим кодексом також змінено терміни дії окремих торгових патентів та терміни сплати збору. Розрізняють такі види патентів: звичайний торговий патент,пільговий торговий патент, короткостроковий торговий патент та спеціальний торговий патент.

Отже, держава приділяє значну увагу регулюванню підприємницької діяльності та умов її здійснення. Це цілком логічно, оскільки підприємництво є рушійною силою економіки, без розвитку якої неможливий розвиток держави в цілому. Але сьогодні, на жаль, багато питань у цьому напрямі, які потребують корегування та удосконалення. Позитивним є те, що держава не стоїть на місці, а продовжує плідну

роботу у даній сфері і тому вважаємо доцільним створити спеціальний закон,який би регулював порядок патентування з урахуванням особливостей чинного законодавства.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, заступник кафедри цивільного,трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

САНКЦІЇ ЗА НЕВИКОНАННЯ БАТЬКАМИ ОБОВ'ЯЗКУ УТРИМУВАТИ ДИТИНУ

Швець Анастасія Олегівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Одним із найголовніших та найважливіших обов'язків батьків, що випливає не тільки з усталених моральних принципів нашого суспільства, а й чинного законодавства, є моральне виховання та матеріальне утримання дитини. В Україні батьки повинні виховувати дітей, навчати їх та піклуватися про них до 18 років. Одним з головних обов'язків батьків є утримання дитини до досягнення нею повноліття, що зазначається в ст. 180 Сімейного кодексу України.

Над даною проблемою займалися багато вчених, юристів, науковців. Серед них Ю.Ф.Беспалова, Н.Ф. Звенигородська, Я.В. Новохатська, Л.В. Афанасієва, Л.В. Красицька, Л.В.Сапейко, З.В. Ромовська, Л.Є. Чичерова та інші.

На практиці часто трапляються випадки, що дитина залишається на вихованні та утриманні одного із батьків. Одним із способів виконання батьками даного обов'язку є виплата коштів на утримання дитини (аліментів) за рішенням суду. Часто виникають ситуації, коли один з батьків, якому присуджено сплачувати аліменти, ухиляється від свого обов'язку.

Суди розглядають значну кількість цивільних справ за позовами про стягнення коштів на утримання дітей (аліментів). Так, у 2012 р. в провадженні судів перебувало 97 664 справи цієї категорії, у 89 601 з них позови були задоволені. У 2012 р. за злісне ухилення від сплати коштів на утримання дітей (аліментів) було притягнуто до відповідальності 3286 осіб, що на 25,3 % більше, ніж у попередньому році

Наслідки ухилення від сплати аліментів на утримання дітей очевидні. Дитина нерідко позбавлена не тільки можливості виховуватись у повноцінній сім'ї, а й засобів до існування. Негативними соціальними наслідками цього в подальшому можуть стати недостатній розвиток дитини та її соціальна дезадаптація; підвищується небезпека сприйняття дитиною установок антисоціального способу життя, що зрештою, може призвести до того, що вона приєднається до криміногенного середовища.

Вирішенням питання про ухилення від сплати обов'язкових платежів батьками на утримання дитини є впровадження санкцій. Вперше в сімейному законодавстві України передбачена майнова санкція за прострочення сплати аліментів як неустойка. Якщо розглядати сутність неустойки у сімейному праві, то можна стверджувати, що в залежності від підстав встановлення неустойку, передбачену ст. 196 Сімейного кодексу України, можна визначити як законну .

Але, Л.Є. Чичерова вказує, що з винного боржника при несвоєчасній сплаті аліментів можна стягнути не тільки неустойку, але й збитки в частині, не покритій неустойкою – залікова неустойка. Цей збиток може бути виражений у продажі речі за ціною нижче ринкової у зв'язку з терміновістю продажу; сплаті відсотків за договором позики або кредиту тощо. Стягнення збитків можливо тільки в судовому порядку, оскільки факт заподіяння збитків необхідно доводити та давати йому правову оцінку, що можливо тільки в суді.

Слід також зазначити, що пункт 22 постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 року «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» передбачає: якщо аліменти сплачуються не за рішенням суду, а згідно з укладеним між батьками договором, передбачена ст. 196 Сімейного кодексу санкція застосовується за наявності прямої вказівки про це в договорі. Це роз'яснення Пленуму Верховного Суду України є дещо суперечливим, оскільки згідно ч.1 ст. 10 Сімейного кодексу України якщо певні сімейні відносини не врегульовані Сімейним кодексом України, іншими нормативно-правовими актами або домовленістю (договором) сторін, до них застосовуються норми Сімейного кодексу України, які регулюють подібні відносини – аналогія закону. Пункт 2 постанови Пленуму Верховного Суду України від 18.12.2009 р. «Про судове рішення у цивільній справі» також передбачає, що рішення є законним тоді, коли суд, виконавши всі вимоги цивільного судочинства відповідно до статті 2 Цивільно-процесуального кодексу України, вирішив справу згідно з нормами матеріального права, що підлягають застосуванню до даних правовідносин відповідно до статті 8 Цивільно-процесуального кодексу України, а також правильно витлумачив дані норми. Якщо спірні правовідносини не врегульовані законом, суд застосовує закон, що регулює подібні за змістом відносини (аналогія закону), а за відсутності такого – суд виходить із загальних засад законодавства (аналогія права).

Таким чином, чинне сімейне та цивільне законодавство України за невиконання батьками обов'язку утримувати дитину до досягнення нею повноліття, а саме за прострочення сплати аліментів, дозволяє застосувати до правопорушника такі майнові санкції, як стягнення неустойки та збитків.

Підтверджуючи вищесказане, варто наголосити на актуальності питання виплати обов'язкових платежів на утримання дитини на сьогоднішній день. Підходячи до логічного висновку даного дослідження, а також аналізу наукових праць багатьох юристів вирішення поставленої проблеми вбачаємо в наступному: на законодавчому рівні існує багато способів, які дозволяють маніпулювати даним питанням як однією так і іншою стороною. Тому, вирішення проблеми можливе в удосконаленні чинного законодавства, а саме призначення сплати неустойки в судовому порядку навіть за незначне ухилення від сплати обов'язкових платежів, тому, доцільно було б доповнити ст. 196 Сімейного кодексу України пунктом про строк заборгованості, який має не перевищувати три місяці. Адже дитина має бути забезпечена всім необхідним, а не чекати, коли батько або матір через тривалий час виплатить кошти, передбачені їй законом.

Науковий керівник: Борисова Валерія Олегівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДОГОВОРУ ПОСТАВКИ

Шуров Микита Олексійович
Студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Одним з найчастіших видів договорів у підприємницькій діяльності, є договір поставки. За договором поставки одна сторона - постачальник зобов'язується передати (поставити) у зумовлені строки (строк) другій стороні - покупцеві товар (товари), а покупець зобов'язується прийняти вказаний товар (товари) і сплатити за нього певну грошову суму. В умовах соціалістичної економіки СРСР договір поставки був самостійним видом договору, який укладався на підставі адміністративно-планових актів, як правило обов'язкових для сторін. Відносини щодо поставок детально регулювалися, положенням про поставки продукції виробничо-технічного призначення і положенням про поставки товарів народного споживання.

У сучасній Україні договір поставки найбільш подібний к договору купівлі-продажу, іноді навіть важко визначити, до якого з цих двох видів належить договір на реалізацію товару. Тому іноді підприємці на власний розсуд вирішують, за якою правовою формою відчужувати товар (за договором купівлі-продажу чи договором поставки), враховуючи характер і зміст такого відчуження. Але певні особливості порівняно з традиційним договором купівлі-продажу, договір поставки має: між моментом укладання і моментом реального виконання існує великий проміжок часу; в момент укладення договору товар у постачальника, як правило, відсутній, тобто угода укладається під майбутній товар; предметом поставки не може бути нерухоме майно; предметом поставки є товар, призначений для підприємницької чи іншої господарської діяльності, тоді як предметом купівлі-продажу може бути товар будь-якого призначення.

Суб'єктний склад договору поставки, відповідно до ч. 3 ст. 265 ГК України, постачальниками та покупцями можуть бути лише суб'єкти господарської діяльності (як господарські організації, так й індивідуальні підприємці), але згідно із ч. 1 ст. 712 ЦК України, встановлюється лише вимога до постачальника, який має бути суб'єктом підприємницької діяльності. Тому найоптимальнішим варіантом цієї ознаки є: сторони в договорів - учасники господарських відносин, при цьому постачальник повинен бути суб'єктом господарювання, що професійно здійснює виробництво та реалізацію відповідних товарів, покупцем може бути інший суб'єкт господарювання або інша організація, що застосовує цей договір для матеріально-технічного забезпечення своєї статутної діяльності.

Об'єктом цього договору є продукція для виробничого призначення, або товари для продажу. Договір поставки може виконувати роль основного документа, що визначає права та обов'язки сторін, якщо в ньому чітко і повно викладено необхідні умови поставки. Також сторони повинні вживати всіх необхідних заходів щодо виконання договорів.

Порушення умов договору поставки призводить до невигідних майнових наслідків для його учасників. Часто це завдає шкоди і загальнодержавним інтересам. У системі стимулюючих засобів, разом із засобами заохочення, важлива роль відводиться майновій відповідальності, а також засобам оперативного впливу на правопорушника. Відповідальність за договором поставки наступає у вигляді відшкодування збитків і неустойки у вигляді штрафу або пені, відповідальність за

порушення зазначені у 253 ст. Цивільного кодексу України. Як правило застосовується залікова неустойка.

Роблячи висновок, що стосується договору поставки, то можна зазначити, що істотними умовами договору є, якість асортимент, кількість, строки поставки, ціна товару, відвантажувальні та платіжні реквізити. Договір поставки відіграє неодноразову роль у створенні відносин між суспільством, а також у створенні нових ринків.

Науковий керівник: Алексеєнко Ігор Григорович, доцент, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Юзіков Георгій Станіславич
студент V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Проблематиці зловживання правом та правом на судовий захист, присвячуються багато уваги. По-перше, питання діяльності судової системи є предметом численних дискусій та неоднозначного ставлення. По-друге, необхідно розрізняти поняття «зловживання правом» та «зловживання правом на судовий захист». По-трете, Конституцією України та іншими законодавчими актами, передбачено можливість реалізації громадянами своїх прав. А наявність такого права може тягнути за собою зловживання такими правами.

Питання зловживання права та зловживання права на судовий захист, безпосередньо пов'язано з питанням про поняття і ознаки цивільних процесуальних правопорушень і цивільної процесуальної відповідальності. Дослідження даних категорій нечисленні. Серед них слід зазначити праці Н. О.Чечиної, В. В.Бутнєва, М. Й.Штефана, Н. В. Кузнецова, А. Г. Новікова, А. Н. Єрмакова, Д. А.Нохріна, А. В. Юдін, М. Л.Гальперіна, І. М. Лукіна.

Зловживання процесуальними правами різко дисонує з проголошеними законодавцем цілями і завданнями цивільного судочинства. Правильний і своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ в умовах процесуальної недобросовісної стає скрутним, оскільки дії суб'єкта правопорушника перешкоджають вирішенню цих завдань. Не дивлячись на те, що завдання правильного і своєчасного розгляду і вирішення цивільної справи ставиться не перед сторонами процесу, а перед органом судової влади, вказана обставина жодною мірою не виправдовує поведінку осіб, що беруть участь в справі, направлене на те, що умисне перешкодило досягнення органом судової влади вказаних завдань. Особи, що беруть участь в справі, не мають прямого юридичного обов'язку сприяти суду в правильному і своєчасному розгляді і вирішенні цивільної справи, проте за ними повинен бути визнаний обов'язок утримуватися від дій, здатних перешкоджати досягненню названих завдань.

Сьогодні можна констатувати відсутність певної концепції серед цивілістів з питання протидії зловживанню суб'єктивними цивільними процесуальними правами. Відсутність такої концепції негативно позначається на ефективності цивільного судочинства, вабить різні негативні явища у вигляді невиправданого збільшення

строків судового розгляду, ухвалення помилкових судових актів, порушення матеріальних і процесуальних прав учасників процесу і ін.

На думку Лукіної І. М. під зловживанням процесуальними правами слід розуміти особливу форму цивільного процесуального правопорушення, тобто умисні недобросовісні дії учасників цивільного процесу (а в окремих випадках і суду), що супроводжуються порушенням умов здійснення суб'єктивних процесуальних прав і здійснювані лише з видимістю реалізації таких прав, пов'язані з обманом відносно відомих обставин справи, в цілях обмеження можливості реалізації або порушення прав інших осіб, що беруть участь в справі, а також в цілях того, що перешкодило діяльності суду по правильному і своєчасному розгляду і вирішенню цивільної справи, що ваблять застосування засобів цивільного процесуального примушення.

Відносно проблеми зловживання процесуальним правом висловлювалась Н. О. Чечина, яка зазначала, що добросовісна поведінка кожної сторони у цивільному процесі забезпечує нормальну діяльність суду та всіх учасників процесу, сприяє з’ясуванню об’єктивної істини у справі та одночасно гарантує можливість здійснити процесуальні права іншої сторони.

В європейському праві нормативне регулювання недопущення зловживання правом при здійсненні зобов'язань реалізується за допомогою трьох груп правових норм: 1) тих, що прямо забороняють як форму зловживання правом; 2) тих, що містять вимоги щодо здійснення суб'єктивних прав відповідно до "чеснот", або "сумлінно"; 3) тих, що містять вимоги здійснювати суб'єктивні права з урахуванням суспільних інтересів.

У цілому зловживання правом полягає в тому, що особа, якій формально належить суб'єктивне право, неправомірно його здійснює. Вважається, що уповноважена особа допускає зловживання правом у випадку, коли її дії ґрунтуються на суб'єктивному праві, передбачають недозволене використання свого права, порушують міру і вид поведінки, визначені законом, посилаючись при цьому на формально належне їй суб'єктивне право.

Судова практика свідчить, що суд дуже обмежений в можливостях впливу на недобросовісну поведінку сторони, що дозволяє зацікавленій особі різними способами затягувати розгляд справи, перешкоджати ухваленню несприятливого для себе судового рішення і здійснювати інші протиправні дії у сфері цивільного судочинства. В цілому практика демонструє насторожене відношення до категорії «зловживання процесуальним правом», що пов'язане в першу чергу з відсутністю концептуальних розробок поняття, суті і ознак зловживання правом в цивільному процесі, а також з відсутністю чітких законодавчих норм про відповідальність за процесуальну недобросовісність.

Соціальна небезпека зловживання процесуальними правами полягає в тому, що зовні дії особи протікають в межах правового поля, а насправді ними заподіюється шкода інтересам правосуддя і інтересам інших учасників цивільного процесу. Такі дії (бездіяльність) важко доказувати, і особа, що зловжила правом, може для прикриття своїх протиправних дій використовувати арсенал заходів захисту, що надаються особі, що сумлінно здійснює свої суб'єктивні права. При цьому особливо пригнічує безпорадність суду, який не вміє протистояти подібним проявам, а часом і не має правової можливості для протистояння.

На нашу думку, визнання припустимості існування конструкції зловживання правом більш адекватно відображає реалії здійснення суб'єктивного права, оскільки використання права в такому випадку є не здійсненням права, а використанням

переважного становища, забезпеченого цим правом, стосовно особи, якій заподіюється шкода. Існування цього явища підтверджується тим, що суб'єктивне право може використовуватися особою для здійснення протиправної дії.

Науковий керівник: Борисова Валерія Олегівна, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОНЯТТЯ, СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВІРНИХ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Стахів Олександр Олегович
студент магістратури юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Соціальне призначення і соціальна цінність права полягають у тому, що воно покликане впорядкувати відносини у суспільстві між окремими особами та певними соціальними групами. Особливого значення проблема регулятивної функції права набуває у приватноправовій сфері, де врегулюванню підлягають найбільш поширені і цінні суспільні відносини - відносини учасників громадянського суспільства між собою. Теоретичні проблеми правового регулювання суспільних (у тому числі - цивільних, і, зокрема, - договірних) відносин неодноразово були предметом дослідження багатьох вітчизняних правознавців, причому як теоретиків права, так і цивілістів. Результатом цих досліджень стало вироблення узгодженої на той час концепції правового регулювання суспільних відносин, яка відповідала тим юридичним реаліям, що мали місце в тоталітарній державі з її одержавленням усіх ланок суспільного життя і повним придушенням громадянського суспільства як такого.

Особливого значення у сучасних умовах набуває дослідження механізму правового регулювання договірних цивільних відносин, у тому числі - механізму переведення норм цивільного права в поведінку учасників таких відносин. З урахуванням цього, значну увагу сучасні вчені присвячують дослідженню проблем структури та окремих елементів механізму правового регулювання договірних цивільних відносин в Україні. Зокрема піддано поглибленому дослідженню джерела норм, що задіються для правового регулювання договірних цивільних відносин та елементи механізму правового регулювання договірних цивільних відносин. Ці, вищевикладені обставини, зумовили необхідність проведення наукового дослідження та визначили актуальність роботи, що має, як теоретичний так і практичний сенс.

Метою дослідження є комплексний аналіз та характеристика правового регулювання договірних відносин цивільному праві України.

Як показує аналіз наукової літератури, у тому чи іншому обсязі договірні відносини були предметом уваги представників галузевих юридичних наук, а саме Беляневич В. Е., Боднар Т. В., Погрібний С.О., Сібільова М.Т., Спасібо-Фатєєва І. В., Щишки Р.Б. та ін. Ці та інші наукові праці стали підґрунтям для дослідження теми статті та зроблених висновків.

Зміни суспільно-політичного та економічного укладу в країні поставили на порядок денний необхідність вироблення нової концепції регулювання цивільних відносин, яка б відповідала економічним та соціальним реаліям сьогодення. Проте, це

не означає, що надбання попередніх етапів наукового дослідження проблем правового регулювання цивільних відносин мають бути беззастережно відкинуті і забуті. На наш погляд, вони є достатньо придатним підґрунтям для створення сучасної концепції правового регулювання цивільних відносин.

Під механізмом правового регулювання має розумітися послідовний ланцюг зміни окремих правових явищ: норма права, що регулює цивільні відносини, - юридичний факт - права і обов'язки, що існують у цивільних правовідносинах, які виникли на його підставі - реалізація цих прав та виконання обов'язків, а за необхідності - також і захист порушеного права чи інтересу. Даний механізм зв'язує між собою норму цивільного права та стан правопорядку в цивільних відносинах, призводить до втілення у суспільних відносинах тих цілей правового регулювання, які закладені у нормах. Механізм правового регулювання структурно складається з таких елементів: норми цивільного права; юридичні факти; суб'єктивні юридичні права та обов'язки, які мають суб'єкти правовідносин, що виникли на підставі юридичного факту; здійснення суб'єктивних юридичних прав та виконання суб'єктивних юридичних обов'язків; захист порушених цивільних прав та інтересів. Якщо перші чотири елементи структури механізму правового регулювання договірних цивільних відносин є обов'язковими, тобто мають місце у будь-якому разі, то останній, п'ятий елемент є факультативним. Він має місце лише у разі порушення цивільних прав та інтересів. Цивільні відносини є єдиними, незалежно від того, в якій сфері вони виникають (у побуті, сім'ї, підприємництві тощо). Той факт, що фактично в Україні, крім ЦК України, прийняті і такі кодифіковані акти, як Господарський, Сімейний, Земельний кодекси, не заперечує цієї тези, а тому згадані нормативно-правові акти повинні бути або реформовані в акти, що регулюють виключно публічно-правові аспекти у відповідних сферах, або інтегровані до Цивільного кодексу, або ж узгодженими з його загальним засадами.

Юридичні реалії сьогодення та поява нових підходів до розуміння самого правового регулювання та його структури (Погрібний С.О., Беляневич В. Е.), розширення кола суб'єктів правового регулювання у сфері приватного права, дають підстави для переосмислення регулятивної функції права. З огляду на сказане, уявляється, що перед правознавчою наукою стоїть актуальна проблема щодо подальшого теоретичного обґрунтування існування та загальної характеристики механізму, за допомогою якого правила поведінки, що закладені в нормі права, трансформуються в поведінку учасників реальних суспільних відносин

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, завідуючий кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВА ПОДРУЖЖЯ НА МАЙНО ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сущенко Мирослава В'ячеславівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

З появою в українському законодавстві такої юридичної особи, як приватне підприємство, виникло чимало проблем стосовно прав на його майно. Одним з

досить складних питань є питання про те, яке право має подружжя на єдиний майновий комплекс приватного підприємства.

Дана проблема бере свій початок у формулюванні поняття приватного підприємства, яке визначається як підприємство, що діє на основі приватної власності одного або кількох фізичних осіб, а також на основі приватної власності юридичної особи (ст.113 ГКУ). Головне спірне питання полягає у дефектній нормі про те, що приватне підприємство «діє на основі приватної власності», і це означає лише те, що майном його наділив приватний власник, а на якому праві він його наділив цим майном – не ясно.

Складність ситуації посилюється тим, що за ЦК підприємство є не суб'єктом, а об'єктом права (ст. 191), тобто майном, єдиним майновим комплексом, а не особою. В цьому контексті варто згадати постанову Пленуму Верховного Суду України №11 від 21 грудня 2007 р. «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним і поділу спільного майна подружжя», у п.28 якої зазначається, що внесок до статутного капіталу господарського товариства не є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Конституційним же Судом України наголошується, що статутний капітал та майно приватного підприємства є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

В рішенні КСУ зазначається, що «приватне підприємство (або його частина), засноване одним із подружжя, - це окремий об'єкт права спільної сумісної власності подружжя, до якого входять усі види майна, у тому числі вклад до статутного капіталу та майно, виділене з їх спільної сумісної власності».

Безумовно, слід погодитися з КСУ в тому, що майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності незалежно від того, що один з них не мав самостійного заробітку (доходу) (ст. 60 СК). Та все ж складність проблеми вбачається в тому – чи можна вважати того з подружжя, хто не є засновником ПП, співвласником майна останнього, якщо всі повноваження власника й одночасно органа управління ПП зосереджені в другого подружжя? На наш погляд, такого висновку зробити не можна і ось чому.

В результаті передання подружжям свого майна для здійснення підприємницької діяльності через участь одного з них в заснуванні ПП та управлінні ним виникли два правові режими цього майна. Майно відтепер належить ПП (на праві власності або господарського відання), а подружжя замість цього набуває відповідне майнове право. Це майнове право реалізується одним із подружжя/засновником шляхом участі в управлінні приватним підприємством. У другого ж з подружжя цим правом є право вимоги виплати йому певних сум в разі поділу майна між подружжям. І лише в цьому розумінні право на майно, внесене в статутний капітал ПП, залишається перебувати в правовому режимі спільної сумісної власності подружжя. Адже права подружжя на їхнє спільне майно не можуть автоматично змінитися зі внесенням одним із них частини цього майна до статутного капіталу ПП.

Сутність правового режиму спільного майна подружжя, за рахунок якого утворилося майно ПП, як системи правових засобів полягає в наступному. До складу спільного майна подружжя входить не майно ПП (його ЄМК), а право на це майно. Сутність цього права в одного з подружжя-засновника ПП як його вищого органу полягає в можливості управляти майном ПП. Сутність цього права в другого з подружжя полягає в можливості вимагати від подружжя-засновника половину

отриманого ним доходу від діяльності ПП; половину майна, що залишилось після ліквідації ПП, а у разі поділу майна між подружжям – сплати половини вартості майна ПП.

Підводячи підсумок, можна зазначити про необхідність належного визначення правового режиму майна приватного підприємства на законодавчому рівні. Можливим варіантом є запровадження двох видів приватних підприємств:

підприємств, що є власниками переданого йому майна (майно, яке належало подружжю на праві спільної сумісної власності після передачі приватному підприємству є стає його власністю, а подружжя, в свою чергу, має право на управління, отримання прибутку, але не є власником майна підприємства);

підприємств, що є не власниками переданого йому майна, і які використовують його на речовому праві (право господарського відання). В цьому випадку передане подружжям майно залишається у власності подружжя, а підприємство в свою чергу, здійснює свою господарську діяльність з обмеженням правомочності розпорядження ним.

Відомості щодо правового статусу майна приватного підприємства підлягають відображенню в його статуті з метою забезпечення можливості отримання такої інформації іншими учасниками ділового обороту, державними органами та іншими зацікавленими особами.

Удосконалення правового регулювання режиму власності на майно приватного підприємства може стати відповіддю на питання стосовно прав подружжя на єдиний майновий комплекс приватного підприємства, створеного за рахунок їх спільного майна.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

РОЗДІЛ IV

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО, АГРАРНЕ ПРАВО, ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО, ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО, ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

КОМПЕНСАЦІЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ

Андрєєва Ганна Дмитрівна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Проблема відшкодування моральної шкоди існує з давніх давен в усіх країнах світу. Під моральною шкодою слід розуміти втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб. Вона може полягати у приниженні честі, гідності, престижу або ділової репутації; моральних переживаннях, у зв’язку з ушкодженням здоров’я; у порушенні права власності, прав, наданих споживачам, інших цивільних прав, у зв’язку з незаконним перебуванням під слідством і судом; у порушенні нормальних життєвих зв’язків через неможливість продовження активного громадського життя тощо.

Трудове право України охороняє не тільки майнові, але й немайнові права та інтереси працівників. Відшкодування роботодавцем моральної шкоди, заподіяної працівникові, є самостійною формою його відповідальності. Вона виражається у відшкодуванні моральної шкоди, що стала наслідком порушення законних прав працівника. Обов’язок роботодавця виникає у випадку дискримінації у сфері праці, інших випадках, коли працівникові заподіяна шкода неправомірними діями чи бездіяльністю роботодавця, які порушують його законні права.

Вперше в трудовому законодавстві відшкодування моральної шкоди, заподіяної трудовим каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням трудових обов'язків було передбачено в Законі України «Про охорону праці» від 14.10.1992 року. Цей закон сформулював поняття моральної втрати як страждань, заподіяних працівникові внаслідок фізичного чи психічного впливу, що спричинило погіршення або позбавлення можливостей реалізації ним своїх звичок і бажань, погіршення відносин з оточуючими людьми, інші негативні наслідки морального впливу. Положення цієї статті були відтворені у ст. 173-1 КЗпП України. У 1999 році ця стаття була скасована, а замість неї була введена ст. 237-1. За змістом цієї статті, відшкодування власником або уповноваженим ним органом моральної шкоди працівнику провадиться у разі, якщо порушення його законних прав призвели до моральних страждань, втрати нормальних життєвих зв'язків і вимагають від нього додаткових зусиль для організації свого життя.

До того ж, питанню відшкодування моральної (немайнової) шкоди в трудовому праві присвячено п. 6 Постанови Верховного суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» №4 від 31 березня 1995 року. Там зазначено, що при застосуванні норм КЗпП України щодо порядку розгляду трудових спорів у справах про відшкодування моральної шкоди, заподіяної працівникові у зв’язку з виконанням трудових обов’язків, суди повинні виходити з того, що за змістом ст. 124 Конституції України потерпілий має право звернутися з такими вимогами безпосередньо до суду. Суддя не в праві відмовити особі у

прийнятті заяви з такими вимогами лише з тієї підстави, що вона не розглядалася комісією по трудових спорах.

Моральна шкода, на відміну від матеріальної, може бути при будь-якому злочинному порушенні трудового законодавства. З іншого боку, моральна шкода не має чітких матеріальних ознак, а тому потребує її повного і детального обґрунтування, яке б підтверджувало моральні страждання працівника, втрату нормальних життєвих зв'язків і необхідність від нього додаткових зусиль для організації свого життя. Такими доказами можуть бути: довідка з лікарні про погіршення стану здоров'я у зв'язку з перенесеними стражданнями (фізичними, психічними); виписка з історії хвороби (епікриз), яку переніс позивач у зв'язку із спричиненням останньому страждань внаслідок незаконних дій відповідача; документи, які підтверджують наявність у позивача дітей або інших осіб, які знаходяться на його утриманні; довідка з державної служби зайнятості про відсутність вакансій за спеціальністю незаконно звільненої особи у даній місцевості та складнощами її працевлаштування; письмові або усні заяви та свідчення осіб, які підтверджують порушення нормальних життєвих зв'язків позивача у зв'язку з незаконними діями відповідача; довідка про відсутність у сім'ї позивача інших осіб із самостійним заробітком при наявності неповнолітніх дітей або інших осіб на утриманні; довідка з лікарні про необхідність посиленого харчування та іншого додаткового догляду за дітьми і неможливість їх здійснення у зв'язку з повною або частковою втратою заробітку позивачем у зв'язку з незаконними діями відповідача.

При вирішенні питань, пов'язаних з відшкодуванням моральної шкоди, суди виходять з необхідності врахування різних критеріїв, і насамперед, суб'єктивної оцінки самим потерпілим його порушених благ, глибину його страждань. Одночасно беруться до уваги об'єктивні фактори ушкодження здоров'я, зокрема: тяжкість травми та її наслідки для потерпілого, матеріальне становище тощо. Таким чином, постає величезна проблема, адже вартість болю неможливо визначити в грошовій одиниці, а тим паче, якщо цей біль духовного характеру. Відтак, можна зробити висновок, що суддям доводиться проводити важку роботу. Вони повинні враховувати всі особливості психології кожної окремої особи при визначенні розміру відшкодування моральної немайнової шкоди.

Отже, треба сказати, що інститут відшкодування моральної (немайнової) шкоди в трудових правовідносинах потребує удосконалення, а саме усунення труднощів, які виникають при визначенні саме розміру відшкодування моральної шкоди. На нашу думку, неможливо встановити розмір для кожного конкретного випадку, але необхідно закріпити на законодавчому рівні певні критеріїв, які б дозволили з тією чи іншою мірою об'єктивності оцінити обсяг моральної шкоди і призначити потерпілому справедливий, поміркований і розумний розмір її компенсації.

Науковий керівник: Борисова Валерія Олегівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЗЕМЕЛЬНОГО СЕРВІТУТУ

Арутюнян Азатуі Едіковна
Студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Проведення земельної реформи в Україні, у тому числі приватизації земель, передбачає забезпечення ефективного використання земельного фонду. Паювання земель із наступною передачею їх у приватну власність, приватизація, інтенсифікація використання земель у населених пунктах та загальна просторова обмеженість земельного ресурсу створюють ситуацію, за якої земельний фонд подрібнюється на невеликі земельні ділянки, котрі об'єктивно не завжди межують з водними об'єктами, комунікаціями, шляхами сполучення та іншими благами і вигодами, необхідними власникам та користувачам цих ділянок для використання господарського потенціалу останніх повною мірою. Забезпечення землевласників та землекористувачів кожної земельної ділянки можливістю доступу до зазначених вигод можливе, зокрема, завдяки встановленню земельних сервітутів. У зв'язку з цим, актуальним вбачається розгляд земельного сервітуту, його поняття та видів.

Згідно зі ст. 98 ЗК України, зміст права земельного сервітуту полягає в тому, що власник (користувач) однієї земельної ділянки має право на обмежене користування суміжною земельною ділянкою з метою усунення недоліків своєї ділянки. Виходячи з цього, відносини земельного сервітуту передбачають наявність двох, як правило, суміжних земельних ділянок, з яких одна (обслуговуюча) обслуговує іншу (панівну). Крім того, при встановленні земельного сервітуту обслуговування однієї ділянки іншою відбувається не безсистемно, а в межах прав, що надаються власнику пануючої земельної ділянки щодо користування обслуговуючою ділянкою.

Перш за все, перед дослідженням земельного сервітуту необхідно визначити етимологію терміна "сервітут".

Етимологічно термін "сервітут" походить від лат. servitus, servitutis – повинність, обов'язок, зобов'язання. Римська юриспруденція, творчість якої суттєво вплинула на подальший розвиток правової цивілістики в цілому, і яка була первинною для досліджуваної категорії, іменує терміном "servitus" реальний сервітут (пов'язаний з певними матеріальними благами), тоді як особистим сервітутам (пов'язаним з особою) відповідають інші терміни – "usus" та "usufruct". Термінологічно первинним був і залишається реальний сервітут. У нормативних актах ряду іноземних держав також коли йдеться про сервітут, то мається на увазі саме реальний сервітут. Особистий сервітут у це поняття або не включається, або називається вказаними вище латинськими термінами . Реальні сервітути, на думку Р. Марусенко, у свою чергу можна поділити на земельні, предметом яких є земельна ділянка, та інші реальні сервітути, які встановлюються по відношенню до іншого нерухомого майна (наприклад, будівель та споруд) .

Отже, у правовій науці існують різні підходи до визначення земельного сервітуту. Так, наука римського права розглядала земельний (предіальний) сервітут як право землеволодільця користуватись чужою земельною ділянкою у тому чи іншому відношенні. Римське право відводило особливу увагу регулювання сервітуту, що визначав обсяг прав щодо користування особою чужим майном. Зміст сервітуту полягав у встановлених правах та обов'язках суб'єктів правовідносин.

Відомий дослідник сервітутного права, розглядаючи особливості сервітуту, в тому числі земельного, під реальним сервітутом розумів право користування плодами речі, право споживання її, коли вона не знаходиться у власності уповноваженої на такі дії особи, встановлене в інтересі конкретного нерухомого майна.

Слід зауважити, що існують й інші думки стосовно визначення земельного сервітуту. Так, на думку М. Шульги, земельний сервітут на земельну ділянку є правом обмеженого користування іншою земельною ділянкою, яке встановлюється за згодою власника або користувача чи за рішенням суду . В свою чергу О. Самончик, сервітутом називає речове право користування чужою річчю в якомусь відношенні. Отже, земельним сервітутом є право обмеженого користування чужою земельною ділянкою. Земельні сервітути встановлюють право користування чужою річчю на користь власника сусідньої ділянки.

Залежно від мети використання обслуговуючої ділянки власником (користувачем) пануючої ділянки земельні сервітути можуть бути постійними й тимчасовими. Так, до постійних належать земельні сервітути, при яких одна ділянка постійно обслуговує іншу, підвищуючи її здатність задовольняти певні потреби власника (користувача) ділянки. Наприклад, до постійних земельних сервітутів належить сервітут, на підставі якого здійснюється прокладка власником (користувачем) пануючої ділянки певного лінійного об’єкта через суміжну (обслуговуючу) земельну ділянку. В свою чергу, прикладом тимчасового земельного сервітуту може бути сервітут, у рамках якого здійснюється розташування на сусідній (обслуговуючій) ділянці власником (користувачем) пануючої ділянки будівельних риштувань і складування будівельних матеріалів з метою ремонту будинків і споруд. По завершенню будівництва чи ремонту будівлі (споруди) дія цього земельного сервітуту припиняється. Разом з тим, слід зазначити, що дію постійного земельного сервітуту також може бути припинено.

Згідно зі ст. 99 ЗК України, власники й користувачі земельних ділянок можуть вимагати встановлення таких земельних сервітутів, як: а) право проходу і проїзду на велосипеді; б) право проїзду на транспортному засобі по наявному шляху; в) право прокладання і експлуатації ліній електропередачі, зв’язку, трубопроводів, інших лінійних комунікацій; г) право прокладання на свою земельну ділянку водопроводу від чужої природної водойми або через чужу земельну ділянку; д) право відводу води зі своєї земельної ділянки на сусідню або через сусідню земельну ділянку; е) право забору води з природної водойми, розташованої на сусідній земельній ділянці, і право проходу до природної водойми; є) право напувати свою худобу з природної водойми, розташованої на сусідній земельній ділянці, і право прогону худоби до природної водойми; ж) право прогону худоби по наявному шляху; з) право встановлення будівельних риштувань і складування будівельних матеріалів з метою ремонту будинків і споруд; и) інші земельні сервітути . Слід зауважити, що наведений перелік видів права земельного сервітуту не є вичерпним. Власники та користувачі земельних ділянок можуть вимагати встановлення й інших земельних сервітутів.

Таким чином, на підставі проведеного аналізу можемо сформулювати наступні висновки. Земельним сервітутом є право обмеженого користування чужою земельною ділянкою. Земельні сервітути встановлюють право користування чужою річчю на користь власника сусідньої ділянки.

Аналіз сутності земельного сервітуту дозволяє зауважити, що в умовах проведення земельної реформи належне забезпечення земельних сервітутів виступає певним показником відповідного рівня цивілізованого суспільства, в якому права та

свободи людини і громадянина ефективно реалізуються та гарантуються. Все це дає підстави стверджувати про актуальність подальшого дослідження категорії земельного сервітуту, що є одним з актуальних завдань як в теорії, так і на практиці.

Науковий керівник: Малий Валерій Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ПРОДАЖУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Бондаренко Тетяна Євгенівна
студентка IV-курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Відповідно до діючого законодавства, до земель України належать усі землі в межах її території, в тому числі острови та землі, зайняті водними об'єктами, які за основним цільовим призначенням поділяються на категорії.

Актуальність даної тематики вивчалась такими вченими, як: Ю. С. Шемшученко, В. І. Семчик, О. О. Погрібний, Зощенко В.Є., П. Ф. Кулинич, В. І. Андрейцев та О. А. Поліводський. Але деякі питання з проблематики, що розглядається, є на даний час належним чином не визначені, тому метою даної статті постає дослідження окремих аспектів впливу продажу земель с/г призначення на проблему аграрної реформи. Поставленою метою обумовлені наступі завдання:

Визначення нормативно-правової бази, яка регламентує даний сектор аграрних правовідносин, а саме проблему продажу земель с/г призначення, що впливає на розвиток аграрної реформи в Україні;

Визначення понять пов’язаних з продажем земель с/г призначення;

Віднайдення шляхів вирішення гострої проблеми аграрної реформи в Україні на даному етапі розвитку. Об’єктом наукової праці є землі с/г призначення.

На території України виділяють 9 категорій земель, що мають особливий правовий режим.

Землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури, у тому числі інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, або призначені для цих цілей.

До земель сільськогосподарського призначення належать:

а) сільськогосподарські угіддя (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги);

б) несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель лісогосподарського призначення, землі під господарськими будівлями і дворами, землі під інфраструктурою оптових ринків сільськогосподарської продукції, землі тимчасової консервації тощо). Держава визнає пріоритетність земель сільськогосподарського призначення. Землі, придатні для потреб сільського господарства, повинні надаватися насамперед для сільськогосподарського використання.

Відповідно до Класифікації видів цільового призначення земель, землі сільськогосподарського призначення поділяються:

- для ведення товарного сільськогосподарського виробництва;
- для ведення фермерського господарства;
- для ведення особистого селянського господарства;
- для ведення підсобного сільського господарства;

Відповідно до пункту 15 Перехідних положень Земельного кодексу України, до набрання чинності законом про обіг земель сільськогосподарського призначення, але не раніше 1 січня 2016 року, не допускається купівля-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок і зміна цільового призначення (використання) земельних ділянок, які перебувають у власності громадян та юридичних осіб для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, земельних ділянок, виділених в натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (паїв), крім передачі їх у спадщину, обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку відповідно до закону та вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб, а також крім зміни цільового призначення (використання) земельних ділянок з метою їх надання інвесторам - учасникам угод про розподіл продукції для здійснення діяльності за такими угодами.

Найчастіше у разі приватизації земель колективних сільськогосподарських підприємств, а також внаслідок приватизації земель державних та комунальних сільськогосподарських підприємств земельним ділянкам призначалося цільове призначення «для ведення товарного сільськогосподарського виробництва».

Заборона на відчуження та зміну цільового призначення земельних ділянок «для ведення особистого селянського господарства» поширюється лише на ті земельні ділянки, що були набуті у приватну власність у порядку виділення в натурі (на місцевості) земельної частки (паю).

У вільному обороті можуть перебувати земельні ділянки, які були набуті у будь-який інший спосіб, ніж виділення в натурі (на місцевості) земельної частки (паю), в тому числі: приватизація земельної ділянки із земель державної та комунальної власності; придбання земельної ділянки за цивільно-правовою угодою; прийняття спадщини тощо. Заборона відчуження не застосовується щодо земельних ділянок, цільове призначення яких було змінене на ведення особистого селянського господарства. Якщо земельна ділянка не підпадає під дані обмеження у продажі, то відчуження її можливо. Важливим завданням сучасної земельної реформи в Україні є відновлення в селян почуття власника і господаря на землі, створення на цій основі умов для реструктуризації існуючих сільськогосподарських землеволодінь у нові агроформування, які базуються на приватній власності.

Разом з тим, неусталеність законодавчих, нормативно-правових та економічних механізмів регулювання земельних відносин, а також відсутність політичного консенсусу щодо перспектив ринкового обігу землі в Україні зумовили включення у 2001 році до Перехідних положень Земельного кодексу України пункту про запровадження мораторію на продаж земельних ділянок для ведення селянського (фермерського) господарства та іншого товарного сільськогосподарського виробництва, термін якого, після двох продовжень, спливає 1 січня 2007 року.

Таким чином, продовження мораторію на продаж земельних ділянок для ведення селянського (фермерського) господарства може стати суттєвою перешкодою на шляху економічного та соціального розвитку України, дотримання державою

конституційних прав і свобод своїх громадян. Повноцінне ж включення землі в ринковий обіг стане головною ознакою завершення ринкових перетворень та початком формування сталої системи землекористування.

Науковий керівник: Малий Валерій Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права, Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ СФЕРИ НАДАННЯ ІНТИМНИХ ПОСЛУГ ЯК ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРИЗМІ ПРАВ IV ПОКОЛІННЯ

Гавриш Богдан Вадимович
Студент ІІІ курсу факультету правознавства
ПЮІ НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Актуальність зазначеної теми полягає в тому, що сфера надання інтимних послуг є гострою проблемою для будь-якої країни, адже через чорний ринок проституції здійснюється значна кількість злочинів, які можна викоренити за допомогою новаторської реформи в цій галузі.

Необхідно зазначити, що першочерговою задачею даного дослідження є не заклики до миттєвої легалізації сфери інтимних послуг, основною ціллю є формування та становлення правового аналізу, з метою об'єктивного розуміння нагальної доцільності досліджуваного питання.

Сфера надання інтимних послуг (проституція) – різновид суспільних відносин, суттю яких є вступ фізичної особи в статевий зв'язок з іншою фізичною особою за матеріальну винагороду. Надзвичайно влучне визначення терміну надав доктор юридичних наук, професор Олександр Миколайович Джужа – він зазначив, що під проституцією слід розуміти систематичне надання особою свого тіла для задоволення сексуальних бажань іншої особи за матеріальну винагороду.

Проституція поділяється на жіночу, чоловічу та дитячу. Легалізація останньої, на нашу думку, являється беззаперечним табу для будь-якої країни, тож, акцент робимо на жіночій та чоловічій проституції.

Проституція як соціальний феномен з'явилася ще в період рабовласницьких держав, і з тих часів стала майже невикорененою в суспільстві, як комплексній системі, заснованій на взаємозв'язку осіб. У різні часи різні держави неоднозначно ставилися до цієї проблематики – від повної чи часткової легалізації до застосування кримінального законодавства відносно самих представниць даної галузі та сутенерів. Але проституція завжди була однією зі складових соціуму – від тіньового існування до повністю декриміналізованого інституту правовідносин.

Саме в контексті розвитку прав IV покоління ми вважаємо формування дискусії про легалізацію сфери надання інтимних послуг найбільш категоріально й змістовно сформованою, адже IV покоління прав людини, це права особистісного характеру, які відзначаються повним усвідомленням особою в психологічному, соціальному та юридичному аспекті своїх дій. Такий аналіз дасть змогу неупереджено та об'єктивно дослідити всі структурні сегменти проблемної тематики, виходячи з політично-соціальних та фінансових реалій буття.

Посилаючись на статтю 22 Конституції України бачимо, що права і свободи людини і громадянина, закріплені Основним Законом нашої держави, не є

вичерпними. Законодавець залишає за суспільством право на розвиток своїх потреб, а необхідність задоволення статевої пристрасті підпадає під категорію базової потреби людини, отже, можемо казати про необхідність певного сприяння з боку держави в забезпеченні й такого роду потреб саме через узаконення сфери надання інтимних послуг.

На даний момент надання інтимних послуг передбачає адміністративну відповідальність – стаття 181^1 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією тягне за собою кримінальну відповідальність відповідно до статті 303 Кримінального Кодексу України. Політика нашої держави рухається в аболіціаністському русі – тобто кримінальне переслідування за будь-які дії, які можна кваліфікувати як експлуатацію проституції іншої особи, під такі дії можуть підпадати зведення, пособництво, створення місць розпусти, вже зазначене сутенерство тощо.

На нашу думку така політика не може досконало раціонально регламентувати інститут сфери надання інтимних послуг. Статтею 43 Конституції України та статтею 2 Кодексу Законів про працю України особі гарантується право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або вільно погоджується. Також стаття 42 Конституції передбачає право на вільне зайняття підприємницькою діяльністю, яка не заборонена законом. «Вільний вибір праці» - аналізуючи зазначене положення через призму прав IV покоління, можемо зробити припущення, що особа, яка свідомо хоче заробляти на життя саме таким видом діяльності, має на це право. Саме в такій ситуації утворюють взаємозалежний симбіоз психосоціальний та фінансовий елементи. Психологічний аспект полягає у внутрішньому ставленні особи до вчинюваних дій, які повинні бути не інакше, як за власною волею, жінка/чоловік, які надають інтимні послуги мають діяти лише свідомо, без будь-якого зовнішнього впливу, як фізичного, так і морального. Акцентуємо увагу саме на свідомості дій. Адже статева свобода це надзвичайно делікатне питання і людина, вирішуючи долю своєї особистої статевої свободи, повинна у повному обсязі розуміти характер своїх дій та ступінь своєї правової захищеності. Друга складова – це фінансовий аспект, адже праця людини – це її дії за матеріальну винагороду. Статевий акт без надання такої винагороди з боку однієї зі сторін свідчить про обоюдне задоволення статевої пристрасті, що не підпадає під категорію «проституція» і втручання в такого роду суспільні відносини є вже відвертим порушенням особистих прав і свобод людини і громадянина. Але надаючи інтимні-послуги, особа отримує вигоду, що вже свідчить про ознаки трудових правовідносин, але не регламентованих на законодавчому рівні.

На даний момент Кримінальним Кодексом передбачається кримінальна відповідальність за створення місць розпусти, звідництво, сутенерство тощо. Після процедури легалізації проституції з’явиться можливість декриміналізувати зазначені види злочинів й переформувати їх у певний вид підприємницької діяльності, як приклад, створення спеціалізованих закладів. Така правова модель відкриє шляхи створення нових робочих місць, можливість реєстрації та контролювання осіб, які надають інтим-послуги, виокремлення цього бізнесу із структури чорного ринку, а це, безперечно відкриє для держави можливість зменшити рівень злочинності та створити додаткове джерело для поповнення державного бюджету.

Як контраргумент на користь легалізації слід зазначити про проблему оподаткування такого специфічного виду правовідносин в контексті трудових. Але така колосальна реформа, як легалізація проституції, не може пройти уособлено,

діючи в рамках лише однієї галузі законодавства, це торкнеться трудового, кримінального, медичного, цивільного та багатьох інших видів правовідносин. А податкове право, як найбільш динамічну та рухливу галузь законодавства, можливо буде пристосувати до нововиявлених суб'єктів оподаткування.

З усього вищезазначеного, можемо зробити висновок, що ця проблема потребує ретельного аналізу й соціальних опитувань. Але варто зазначити, що узаконення сфери надання інтимних послуг відкриє раніше не задіяні методи впливу на діяльність чорного ринку, використовувати нові можливості поповнення державної скарбниці й дозолить громадянам більш повно використовувати надані їм права, в тому числі права IV покоління.

Науковий керівник: Сидоренко Анна Сергіївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінального, адміністративного і трудового права ПЮІ НЮУ імені Ярослава Мудрого.

ДИСКРИМІНАЦІЯ У СФЕРІ ПРАЦІ, ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ЗАБОРОНИ ТА ЗАХИСТУ

Жефарська Яна Станіславівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського університету Альфреда Нобеля

Усунення дискримінації у сфері праці є надзвичайно актуальним питанням. Дискримінація є порушенням прав людини, що супроводжується негативним впливом на економічний розвиток, викликає соціально-економічну нерівність. Метою даної статті є визначення сучасних особливостей заборони дискримінації як принципу трудового права. Основними міжнародно-правовими актами у сфері захисту від дискримінації є Конвенція МОП № 111 «Про дискримінацію в галузі праці й занять» (1958 р.) та Конвенція МОП № 100 «Про рівну винагороду чоловіків і жінок за працю рівної цінності» (1951 р.). Дискримінація в конвенції № 111 визначається як «будь-яке розрізнення, недопущення або перевага, що робиться за ознакою раси, кольору шкіри, статі, релігії, політичних переконань, іноземного походження або соціального походження і призводить до знищення або порушення рівності можливостей чи поводження в галузі праці та занять; будь-яке інше розрізнення, недопущення або перевага, що призводить до знищення або порушення рівності можливостей чи поводження в галузі праці та занять і визначається відповідним членом Організації після консультації з представницькими організаціями роботодавців і працівників, де такі є, та з іншими відповідними органами » (п. 1 ст. 1). Закріплене визначення охоплює пряму та непряму дискримінацію та свідчить про те, що для встановлення факту дискримінації наявність умислу не є обов'язковою.

Принцип рівності прав і можливостей та заборона дискримінації у сфері праці закріплені у Конституції України (ч. 1 ст. 21, ст. 24), Кодексі законів про працю України від 1974 р. (ст. ст. 21, 22). Проект Трудового кодексу України у ст. 3 передбачає заборону будь-якої дискримінації у сфері праці.

В цей час при прийнятті Трудового кодексу в першому читанні 05.11.2015 року депутати відмовилися включити в до Трудового кодексу поправку щодо недопустимості дискримінації. Пропозиція розглянути можливість включення такої поправки в Трудовий кодекс України набрала всього 117 голосів.

Разом з тим можна відмітити, що однією з найбільш поширених форм дискримінації є гендерна нерівність у сфері зайнятості і оплати праці. Поширеними проявами гендерної дискримінація на ринку праці є оголошення про вакансії. Такі оголошення, де указується бажана стать працівника з'являються в газетах, журналах, інтернет-виданнях з працевлаштування так само, як і в приватних агенціях і державних центрах зайнятості. Деякі оголошення вакансій стосуються робіт, які, за законодавством України, можуть виконувати лише чоловіки, однак більшість оголошень де вказується бажана стать працівника є порушенням закону. Такі оголошення явно дискримінують як жінок, так і чоловіків, оскільки вони зменшують рівність можливостей на ринку праці.

Основною формою захисту від дискримінації у сфері праці є судовий захист. Особи, які вважають, що вони зазнали дискримінації у сфері праці, мають право звернутися до суду із заявою про відновлення порушених прав, відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Слід відмітити, розробка поняття дискримінації є важливою для практиків, тому що безпосередньо визначає діяльність сторін з доказування, предмет доказування у спорах про дискримінацію. Предмет доказування у справі визначається на підставі норми права, яка підлягає застосуванню. Отже, предмет доказування буде відрізнятися у справах проти дискримінації залежно від трудового права, яке захищається, вимог, що висуваються, а також норм права, які гарантують відповідне право. У справах позовного виробництва працівники іноді висувають вимоги про стягнення матеріальної шкоди та (чи) компенсації моральної шкоди у зв'язку з порушенням роботодавцем права на рівне ставлення. Частіше висуваються вимоги про поновлення порушених трудових прав чи визнання дій роботодавця незаконними (наприклад, позови про поновлення на роботі чи позови про визнання звільнення незаконним). Після того, як позивач доказав факт правопорушення, тягар доказування переноситься на правопорушника. Саме він повинен доказувати відсутність своєї вини у правопорушенні. Презумпція вини правопорушника надає шанс позивачу на отримання реального судового захисту. Справи про дискримінацію є дуже специфічними і складними. Тому не завжди особа, яка постраждала від дискримінації, може самостійно ефективно захистити свої права в суді. В багатьох випадках потерпілі потребують правової допомоги. Наприклад, щодо: складання і подання до суду позовів та інших документів; виконання процесуальних та інших дій, передбачених законодавством України; проведення експертизи, збирання доказів тощо; отримання консультацій про свої права та способи їх захисту. Дискримінація може мати місце на будь-якій стадії розвитку трудових правовідносин, зокрема: при прийнятті на роботу; при встановленні умов трудового договору, особливо, оплати праці; при виплаті премій; при притягненні до дисциплінарної та матеріальної відповідальності; при переведеннях та відстороненні від роботи працівника; при просуванні по службі; при звільненні та в інших випадках. Фактично сьогодні в Україні жертви дискримінації можуть отримати правову допомогу при зверненні до суду, тільки скориставшись послугами юристів або звернувшись до неурядових правозахисних організацій (що не завжди легко зробити через обмежені можливості таких організацій). Отримати таку допомогу в органах влади практично неможливо (винятком є інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини). Для побудови ефективної системи протидії дискримінації, національне законодавство повинно надавати жертвам дискримінації спеціальні можливості, що полегшують доведення випадків дискримінації. Без цього жертви дискримінації практично позбавлені шансів на успіх у суді. Адже специфіка

дискримінації полягає у тому, що докази дискримінаційних дій, як правило, знаходяться в руках тих, хто їх вчиняє. Тому існує потреба впроваджувати спеціальні засоби, які б сприяли подоланню цієї перешкоди. Одним з таких засобів, як показує практика країн Європи, може бути надання суду можливості перекласти тягар доведення вини на відповідача.

Для усунення дискримінації у сфері праці необхідним є створення спеціалізованого органу з питань дискримінації. Зокрема, відповідно до Закону України від 8 вересня 2005 р. « Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків », який визначив систему органів, установ та організацій, які працюють у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також їх повноваження. Згідно з цим Законом в Україні функціонує спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Однак його не можна розглядати як дієвий інструмент протидії дискримінації за ознакою статі. Адже його не наділено функціями, які потрібні для здійснення такої діяльності. Це є однією з головних причин, що стримують впровадження в Україні міжнародних стандартів у сфері протидії дискримінації.

З вище викладеного можна зробити висновок: для усунення дискримінації у сфері праці недостатньо створення органів з питань дискримінації в цій сфері. Для цього необхідно передбачати у законодавстві відповідальність за такі дії, яка буде не тільки дисциплінарною або матеріальною, а більш впливовою й суворішою.

Науковий керівник: Іванова Таісія Михайлівна, старший викладач кафедри права Дніпропетровського університету Альфреда Нобеля.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОЧИНІВ, ЩОДО СКАСУВАННЯ МАРОТОРІЮ НА ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Міщук Альона Юріївна
Студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Актуальність цього питання полягає в тому, що 20 листопада 2012 року Верховною Радою України після першої невдалої спроби таки було прийнято ЗУ «Про внесення змін до Земельного кодексу України», відповідно до якого було продовжено дію мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення до 1 січня 2016 року. Додам, що ВРУ продавжила дію мораторію до 1 січня 2017 р.

Метою даної роботи є визначення проблемних питань, відповідно скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення.

Відповідно до мети поставлені такі завдання: визначення доцільності відміни мораторію, визначити проблеми, щодо прийняття нових нормативно-правових актів, які регулюватимуть всі розбіжності щодо продажу земель сільськогосподарського призначення. А також відношення населення до відміни мораторію, та відкриття ринку сільськогосподарських земель.

Згідно зі ст. 22 ЗКУ, землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення

відповідної виробничої інфраструктури, у тому числі інфраструктури оптових ринків сільсько-господарської продукції, або призначені для цих цілей.

До земель сільськогосподарського призначення належать:

а) сільськогосподарські угіддя (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги);

б) несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель лісогосподарського призначення, землі під господарськими будівлями і дворами, землі під інфраструктурою оптових ринків сільськогосподарської продукції, землі тимчасової консервації тощо).

До 1 січня 2015 року перехід права власності на землі сільськогосподарського призначення дозволяється виключно шляхом спадкування та обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку відповідно до закону, а також вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб.

Зараз Україна знаходиться на тому періоді коли необхідні реформи, а одним із напрямків реформування може стати скасування мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. Він діятиме до 1 січня 2015 року, але якщо Верховна Рада України не прийме Закон України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення», то він буде всеодно діяти. Також ВРУ може відмінити пункти 14 та 15 перехідних положень ЗКУ. Але без відповідних законодавчих актів складно буде регулювати питання щодо продажу земель.

Ілюзія засіла у головах та переслідує більшість українців про те, що при відкритті ринку, немала частка земель зосередиться у власності іноземців.

Конституція України та інші законодавчі акти на даний період зазначають, що:

“Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією” (ст. 13 КУ)

“Землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватись у власність іноземцям, особам без громадянства, іноземним юридичним особам та іноземним державам” (ч.5, ст. 22 ЗКУ)

“Землі сільськогосподарського призначення, прийняті у спадщину іноземцями, а також особами без громадянства, протягом року підлягають відчуженню”(ч. 4, ст. 81 ЗКУ).

Отже, якщо проаналізувати вище зазначені статті можна зрозуміти, що держава переймається долею сільськогосподарських земель.

При відміні мораторію не потрібно надавати право власності на землі сільськогосподарського призначення іноземцям, можна надати їм право довгострокової оренди землі, чи ввести поняття “тимчасової власності”. Я вважаю, що термін дії такої власності не має перевищувати 7-10 років.

Хоча питання про право власності іноземців та осіб без громадянства на сільськогосподарські землі, має вирішувати народ. А отже, має бути проведений референдум, на якому і вирішиться це складне питання, яке тривожить український народ. А результат цього референдуму має бути закріплений в законодавстві. Але чи буде це рішення обдуманне? Чи кожна людина магаполіса усвідомлює всю масштабність цього питання? Також постає питання скільки коштують безцінні

українські чорноземи? А які дії будуть вчиняти фермери заради бажаного клаптика землі? Чи не будуть страждати звичайні землевласники під тиском “потенційного покупця”?

Держава вже оцінила вартість землі сільськогосподарського призначення. Кадастрова вартість 1 га паю-16 тис. грн., а це означає, що сотка коштує 160 грн. Хоча про справжню вартість можна буде дізнатись коли відкриється ринок земель.

Відміна мораторію може також призвести до негативних економічних наслідків. Так як ефективною рисою ринкової економіки є наявність дієвих механізмів відчуження земельних ділянок, які забезпечують постійний перехід земель, від одного господаря до більш кращого. Також необхідно встановити межі зосередження землі у власності однієї людини. Адже може виникнути така проблема, як олігархізація ринку землі, коли основна чи навіть більшість земель зосередиться у власності найвпливовіших людей країни. І також не треба забувати про корупцію, яка охопила всі сфери в державі, вона майже стала невід'ємною частиною економіки.

Таким чином, продовження мораторію на продаж земельних ділянок для ведення селянського (фермерського) господарства та іншого товарного сільськогосподарського виробництва може стати суттєвою перешкодою на шляху економічного та соціального розвитку України, дотримання державою конституційних прав і свобод своїх громадян. Повноцінне ж включення землі в ринковий обіг стане головною ознакою завершення ринкових перетворень та початком формування сталої системи землекористування.

Науковий керівник: Малий Валерій Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права, Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ФЕРМЕРСЬКІ ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Моденко Ірина Миколаївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Згідно зі статтею 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Серед організаційно - правових форм здійснення господарської діяльності законодавець особливо виокремлює форми господарства, які мають особливе значення для економіки України. Відповідно до ст. 114 Господарського кодексу України та ст. 1 Закону України «Про фермерське господарство» фермерське господарство є формою підприємництва громадян з метою виробництва, переробки та реалізації товарної сільськогосподарської продукції.

Особливістю фермерського господарства є обмеження суб'єктного складу. Членами фермерського господарства не можуть бути особи, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом).

Членами фермерського господарства можуть бути подружжя, їх батьки, діти, які досягли 14-річного віку, інші члени сім'ї, родичі, які об'єдналися для спільного ведення фермерського господарства, визнають і дотримуються положень статуту фермерського господарства. При створенні фермерського господарства одним із членів сім'ї інші члени сім'ї, а також родичі можуть стати членами цього фермерського господарства після внесення змін до його статуту. До членів сім'ї та

родичів голови фермерського господарства відносяться дружина (чоловік), батьки, діти, баба, дід, прабаба, прадід, внуки, правнуки, мачуха, вітчим, падчерка, пасинок, рідні та двоюрідні брати та сестри, дядько, тітка, племінники як голови фермерського господарства, так і його дружини (її чоловіка), а також особи, які перебувають у родинних стосунках першого ступеня споріднення з усіма вищезазначеними членами сім'ї та родичами (батьки такої особи та батьки чоловіка або дружини, її чоловік або дружина, діти як такої особи, так і її чоловіка або дружини, у тому числі усиновлені ними діти) (ст. 3 Закону України «Про фермерське господарство»).

Згідно зі статтею 9 Закону України «Про фермерське господарство» новоствореним фермерським господарствам у період становлення (перші три роки після його створення, а у трудонедостатніх населених пунктах - п'ять років), фермерським господарствам з відокремленими фермерськими садибами, фермерським господарствам, які провадять господарську діяльність та розташовані у гірських населених пунктах, на поліських територіях, визначених в установленому порядку Кабінетом Міністрів України, та іншим фермерським господарствам надається допомога за рахунок державного і місцевого бюджетів, у тому числі через Український державний фонд підтримки фермерських господарств. Кабінет Міністрів України щорічно в проекті Державного бюджету України передбачає кошти на підтримку фермерських господарств. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування щорічно передбачають кошти в проектах місцевих бюджетів на підтримку фермерських господарств. За рахунок місцевих бюджетів фермерським господарствам може надаватися допомога у будівництві об'єктів виробничого і невиробничого призначення, житла, проведенні заходів щодо землеустрою.

Фермерське господарство України має певні проблеми, а саме:

1. Потрібен індивідуальний підхід, адже якість продуктів залежить і від кількості людей. Адже виробництво молока, ексклюзивних сирів, виготовлення екологічних продуктів високої якості.

2. Фермерське господарствово це переважно сімейний бізнес. Членами фермерського господарства не можуть бути особи, які працюють у ньому за трудовим договором (контрактом, угодою).

3. Монополізація.

Шлях подолання - об'єднання кількох фермерських господарств у кооператив, що дозволить протистояти монополістам. Крім того кооперативи дають змогу фермерам отримувати прибуток не тільки від виробництва, а і з подальших стадій руху виробленої ними продукції (зберігання, переробка, транспортної ними продукції, оптова торгівля, роздрібна торгівля).

4. Технічне забезпечення.

При недостатньому технічному забезпеченні фермерського господарства роботи виконуються невчасно, зменшується обіг виробництва, отже відбувається зменшення величин прибутку.

Таким чином, фермерські господарства в Україні мають певні проблеми. Проте держава надає шляхи їх вирішення та готова надати допомогу. Адже якість сільськогосподарської продукції важлива для життєдіяльності як окремої особи так і держави.

Науковий керівник: Алєксєєнко Ігор Григорович, кандидат юридичних наук, доктор політичних наук, доцент, завдіючий кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ У КОНТЕКСТІ РИНКОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Погребняк Ольга Олександрівна
студентка IV курсу Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Актуальність теми дослідження обумовлена особливістю становлення та розвитку особистих селянських господарств, значимістю для аграрного сектора економіки, а також відсутністю умов для їх належного функціонування.

Питання щодо розуміння поняття особистих селянських господарств досліджували такі вчені як В. І. Андрейцев, А. М. Статівка, І. В. Свиноус, В. П. Жушман, М. В. Шульга та ін.

Відносини, пов’язані з веденням особистих селянських господарств, регулюються Конституцією України, Земельним кодексом України, Цивільним кодексом України, Законом України «Про особисте селянське господарство» та іншими нормативно-правовими актами.

Так, згідно ст. 1 Закону України «Про особисте селянське господарство» (далі – Закону), особисте селянське господарство – це господарська діяльність, яка проводиться без створення юридичної особи фізичною особою індивідуально або особами, які перебувають у сімейних чи родинних відносинах і спільно проживають, з метою задоволення особистих потреб шляхом виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції, реалізації її надлишків та надання послуг з використанням майна особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму.

На сьогодні деякі вітчизняні експерти і фахівці в сільському господарстві вважають, що з метою запровадження стандартів ЄС та модернізації сільськогосподарського виробництва, усі виробники сільськогосподарської продукції повинні мати єдине законодавче поле для організації своєї діяльності і працювати в рівних податкових умовах, а тому особисті селянські господарства мають поступово змінювати статус фізичних осіб і реєструватися як юридичні особи. Проте, чи видається це можливим в існуючих умовах розвитку ринкової економіки в України та соціального забезпечення населення?

На сьогодні, згідно ст. 1 Закону, члени особистого селянського господарства здійснюють діяльність на свій розсуд і ризик у межах встановленого правового господарського порядку, дотримуючись вимог цього Закону, законів України, інших нормативно-правових актів. Діяльність, пов'язана з веденням особистого селянського господарства, не відноситься до підприємницької діяльності.

Видається слушним наголосити, що метою особистих селянських господарств є задоволення особистих потреб у сільськогосподарській продукції та реалізації її

надлишків. На сьогодні особисті селянські господарства є чи не єдиним джерелом виживання для значної частини селян. Зайняті в особистих селянських господарствах нині становлять майже 77 % загальної кількості зайнятих в аграрній сфері і майже 40 % від загальної чисельності зайнятого сільського населення. За результатами досліджень Міжнародної організації праці та Світового банку, близько 29 % українців живуть за межею бідності, а 78 % усіх бідних становлять сім'ї, в яких хтось з дорослих працює.

Тому, як зазначає К. Я. Кучерява, за таких умов основною метою особистих селянських господарств є задоволення особистих потреб і про вихід на ринок, отримання статусу сільгоспвиробника тощо мова взагалі не йде. При цьому наразі близько 20 % особистих селянських господарств за багатьма показниками відповідають сімейним фермам. А отже, ці дані є підтвердженням тенденції до перерозподілу особистих селянських господарств за рівнем товарності. Таким чином, розгляд цього питання вимагає диференційованого підходу.

Так, для умов функціонування вітчизняного аграрного сектора, доцільним є використання комплексного критерію для визначення ступеня товарності підприємств, запропонованого С. Киризюк: споживчі особисті селянські господарства – ті, що не реалізують продукцію; напівспоживчі – частка реалізованої продукції не перевищує 50 %; товарні – ті, які виробляють обсяг продукції не менше прожиткового рівня в розрахунку на одного члена господарства й реалізують понад 50 % загального обсягу виробленої продукції. Саме реєстрація останніх як юридичних осіб видається слушним на сьогодні, так як специфіка організаційно-правової форми особистих селянських господарств позбавляє їх доступу до фінансових ринків та організованих ринків збуту продукції, породжує необхідність працювати з посередниками.

Наразі існує законопроект № 1599 від 23.12.2014 «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання створення та діяльності сімейних фермерських господарств». Як зазначає голова комітету з питань аграрної політики Тарас Кутовий, цим законом пропонується перетворити особисті селянські господарства у сімейні ферми та отримати статус сільгосптоваровиробника без створення юридичної особи, що дозволить, на його думку, ввести в правове поле діяльність особистих селянських господарств та посилити їх соціальний захист.

Отже, з урахуванням вищезазначеного, виникає необхідність державної підтримки особистих селянських господарств не тільки де-юре, але й де-факто з метою забезпечення підняття їхнього правового та соціального статусу, крім того, державі потрібно створити належні умови для нормального функціонування товарних особистих селянських господарств та чітко і доступно виписати їхній правовий статус.

Науковий керівник: Покальчук Михайло Юрійович, кандидат юридичних наук, асистент кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

ЩОДО ЮРИДИЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ АГРАРНИХ КЛАСТЕРІВ

Промоскаль Ірина Олександрівна
студентка IV курсу юридичного факультету
Донецького національного університету

Реформування аграрного сектора економіки вимагає пошуку нових форм господарювання на селі і взаємодії сільського господарства з іншими галузями економіки. Однією з таких форм є аграрні кластери, які створено у Вінницькій, Полтавській, Рівненській, Чернівецькій та інших областях України. Нещодавно аграрний кластер «Агротехніка» створено у Харківський області. Також формування аграрних кластерів закріплено у Стратегічних програмах розвитку ряду областей. Разом з тим серед практиків відсутнє єдине розуміння поняття аграрного кластеру. Серед причин цього можна назвати відсутність легального закріплення визначення аграрного кластеру, попри багаторазове використання цього терміну у нормативно-правових актах.

Місце і роль аграрних кластерів, ефективність їх діяльності та інші питання досліджені в економічній науці, проте в українській юридичній науці це питання залишається відкритим.

Викладене вказує на актуальність дослідження поняття аграрного кластеру з метою конкретизації його визначення.

Аграрні кластери доволі розповсюджені у державах Європейського Союзу. За даними Національного інституту стратегічних досліджень в економіці Фінляндії виділено дев'ять кластерів, Нідерландів – двадцять мегакластерів, Данії – 29 кластерів, у яких задіяно до сорока відсотків всіх підприємств країни. В зарубіжній практиці аграрний кластер розуміється як група фермерських господарств та/або об'єднаних харчових та аграрних підприємств, фізичних осіб, організацій, агенцій, які працюють разом на спільних інтересах та задля досягнення спільної мети.

Основоположник кластерної теорії професор Гарвардської школи Майкл Портер кластером пропонує визнавати групу близьких, географічно взаємозалежних компаній і пов'язаних з ними організацій, які спільно діють у певному виді бізнесу, характеризуються спільністю напрямів діяльності й взаємодоповнюють один одного.

В економічній літературі кластер розуміють як географічну концентрацію подібних, суміжних або додаткових підприємств з активними каналами для бізнес-транзакцій, комунікацій та діалогу, що поділяють спеціалізовану інфраструктуру, робочі ринки та послуги і мають спільні можливості або загрози.

Для розробки правового визначення аграрного кластеру потрібно звернутися до визначень, які надають вчені-аграрники. Так, білоруський вчений у галузі аграрної економіки В. Гусаков визначає кластер як сконцентровану за географічною ознакою групу взаємопов'язаних підприємств, спеціалізованих постачальників послуг, пов'язаних з їх діяльністю некомерційних організацій та установ у певній галузі народного господарства, конкуруючих, але разом з тим таких, що доповнюють один одного. Представники російської економічної думки В. Аузан та Т. Гурова деталізують поняття «кластер» через галузь промисловості чи сфери послуг за двома напрямками: 1) галузь просторово представлена заводами певних фірм, зайнятих у цій галузі промисловості, 2) ланку додаткової вартості в певному регіоні чи регіонах. В свою чергу О. Фролова в понятті агропромислового кластеру виділяє наступні істотні ознаки: 1) в основі кластерів такого виду лежать інноваційні технології та тісні,

багаторівневі технологічні зв’язки; 2) самокерована та інтегральна організаційна форма; 3) системність та наявність взаємозв’язків. В Україні опублікована певна кількість наукових робіт, у яких висвітлюється питання поняття аграрного або агропромислового кластеру, проте всі вони присвячені цьому питанню в економічній та інноваційній сферах.

При розробці визначення аграрного кластеру потрібно взяти до уваги Порядок формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків, затверджений Міністерством фінансів України 2 червня 2015 р. № 524, згідно з яким поняття «кластерні об’єднання» визначається як група суб’єктів господарювання – юридичних осіб з централізованим управлінням виробничою, фінансовою та комерційною діяльністю. З наведеного визначення очевидно, що аграрний кластер потрібно розглядати як групу господарських організацій з централізацією управлінських функцій. На підставі аналізу Господарського кодексу України можна припустити, що створення аграрних кластерів можливе у формі асоціації, корпорації, концерну за умови входження до них тільки господарських організацій. Однак, об'єднання в аграрний кластер установ і організацій (у тому числі, державних) зумовлює необхідність пошуку іншої прийнятної правової форми для легалізації взаємодії відповідних учасників.

Таким чином, можна виділити ознаки аграрного кластеру: 1) об’єднання підприємств, установ, організацій (у тому числі некомерційних), фізичних осіб, зареєстрованих або ні у якості підприємця, різного ступеня залучення в аграрний сектор економіки; 2) діяльність за спорідненими напрямами; 3) спільний інтерес, спільна мета створення і функціонування кластеру; 4) географічна концентрація, взаємозалежність суб'єктів, які співпрацюють; 5) системний та стійкий зв'язок суб’єктів, які співпрацюють; 6) застосування інноваційних технологій; 7) наявність багаторівневих технологічних зв’язків; 8) самокерування з централізацією управлінських функцій; 9) інтегрованість суб’єктів.

Отже, можна запропонувати наступне визначення аграрного кластеру. Аграрний кластер – це географічно концентроване самокероване об’єднання інтегрованих підприємств, установ, організацій, фізичних осіб зі статусом або без статусу підприємця, з централізацією управлінських функцій, що характеризується системністю та стійкістю зв’язків, наявності спільного інтересу і діє для реалізації спільної мети в сільськогосподарській галузі на підставі застосування інноваційних технологій.

Подальші дослідження потрібно присвятити пошуку прийнятної правової форми для створення аграрного кластеру.

Науковий керівник: Павлюченко Юлія Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права Донецького національного університету.

ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВСЮДНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Самойлова Ольга Вячеславівна
студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Забезпечення повсюдності місцевого самоврядування в Україні є однією з важливих складових децентралізації, побудови ефективної системи територіальної організації влади з фінансово спроможним місцевим самоврядуванням. Ключовою проблемою в забезпеченні повсюдності місцевого самоврядування визнається відсутність у територіальних громад права власності на землю за межами населених пунктів.

Метою данної роботи є визначення деяких проблемних аспектів земельних відносин в умовах забезпечення повсюдності місцевого самоврядування.
Завданнями дослідження є: 1) проаналізувати актуальні шляхи, пропозиції розвитку земельних відносин у час реформ; 2) проаналізувати проблеми та недосконалість законопроекту №1159.

Проблема забезпечення повсюдності місцевого самоврядування названа як одна з пріоритетних у низці стратегічних документів державної політики. Найбільш вичерпно проблему пропонується вирішити в проекті Закону України «Про деякі заходи щодо посилення ролі територіальних громад в управлінні земельними ресурсами» (реєстр. № 1159).

Цей законопроект передбачає забезпечення повсюдності місцевого самоврядування шляхом механічної передачі земель державної власності за межами населених пунктів до комунальної власності, окрім земельних ділянок приватної власності, земель оборони й деяких інших категорій земель. Слід зауважити, що запропонована згаданим вище законопроектом реалізація повсюдності місцевого самоврядування – за чинної системи адміністративно-територіального устрою, без зміни принципів територіальної організації влади та чіткого розмежування земель державної і комунальної власності відповідно до їх цільового призначення – видається недоцільною з ряду причин. По-перше, в межах чинного адміністративно-територіального устрою зберігається ситуація «вкладеності» адміністративно-територіальних одиниць. У такому разі при передачі земель у комунальну власність виникає колізія щодо вибору об’єкта передачі земель – незрозуміло, якій територіальній громаді передавати – і, як наслідок, конфлікт юрисдикцій між громадами. По-друге, КМУ розпочато підготовчі заходи до процесу добровільного об’єднання територіальних громад. З огляду на це землі з державної власності доцільно передавати у власність уже новостворених, об’єднаних громад. З одного боку, це стане для громад стимулом до об’єднання, з іншого – дозволить уникнути додаткового навантаження на органи ведення державного земельного кадастру, яке виникне, якщо землі передаватимуться територіальним громадам в їхніх нинішніх межах, а вже за деякий час відбуватиметься нове розмежування внаслідок об’єднання громад. По-третє, в умовах конфлікту з Російської Федерацією, нових викликів національній безпеці і пов’язаних з цим завдань реформування Воєнної організації держави має бути здійснена перевірка стану і обсягів земель оборони з погляду їх достатності для реалізації завдань забезпечення національної безпеки. Змінам у Земельному кодексі мають передувати й зміни в законодавстві щодо регулювання містобудівної діяльності з метою надання територіальним громадам і органам

місцевого самоврядування повноважень з планування території всієї адміністративно-територіальної одиниці, а не лише території населених пунктів. Це необхідно для того щоб територіальні громади могли здійснювати планування напрямів використання отриманих з державної власності земель та соціально-економічного розвитку всієї адміністративно-територіальної одиниці. Передача земель з державної в комунальну власність потребує й відповідної конституційно-правової основи, уточнення конституційних положень, що регулюють територіальний устрій країни та інститут місцевого самоврядування. Також у Земельному кодексі України необхідно чітко визначити категорії земель, які не можуть бути передані в комунальну власність. Слід зазначити, наприклад, що вищезгаданим законопроектом № 1159 землі атомної енергетики й космічної системи пропонується передати в комунальну власність.

Таким чином ми вважаємо за доцільне надати наступні рекомендації: 1) Процес передачі земель державної власності за межами населених пунктів у комунальну власність доцільно здійснювати після закінчення основного етапу добровільного об'єднання територіальних громад, передавати землю у комунальну власність уже об'єднаним громадам; 2) До початку передачі земель за межами населених пунктів у комунальну власність необхідно здійснити перевірку стану і обсягів земель оборони з погляду їх достатності для реалізації завдань забезпечення національної безпеки; 3)Змінам власника земель за межами населених пунктів мають передувати зміни до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», які передбачали б повноваження територіальних громад щодо планування території всієї адміністративно-територіальної одиниці, а не лише населених пунктів, як це наразі визначено чинним законодавством; 4) Доцільним є визначення, з урахуванням вищенаведеного, послідовності етапів та відповідних строків процесу передачі земель із державної в комунальну власність. Оптимальним майданчиком для обговорення цього питання та формування консенсусної позиції центральних органів державної влади видається Національна рада реформ.

Науковий керівник: Малий Валерій Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового і господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

НАКОПИЧУВАЛЬНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВГО СЕКТОРУ

Скіпенко Регіна Едуардівна

старший викладач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Україна отримала інструмент та дороговказ для своїх перетворень. Виконання вимог цієї Угоди дає можливість Україні в подальшому стати повноцінним членом в Європейському Союзі.

Стратегія сталого розвитку "Україна - 2020", схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 ,визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України.

Задля цього руху вперед стратегія передбачає реалізацію 62 реформ та програм розвитку держави, серед яких: реформа фінансового сектору; реформа сфери

трудових відносин; програма залучення інвестицій; реформа державного фінансового контролю та бюджетних відносин; децентралізація та реформа державного управління; реформа системи соціального захисту; пенсійна реформа.

Відповідно до Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020", Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом розроблено Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року, затверджену Постановою Правління Національного банку України 18.06.2015 № 391.

Метою програми є створення фінансової системи, що здатна забезпечувати сталий економічний розвиток за рахунок ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці на основі розбудови повноцінного ринкового конкурентоспроможного середовища згідно зі стандартами ЄС.

Ознаки системних проблем у фінансовому секторі України:

- жорсткі адміністративні заходи (у т. ч. щодо зняття депозитів, валютно-обмінних операцій), що були запроваджені у зв'язку із розгортанням військового конфлікту та економічною кризою;
- незбалансована база активів і пасивів банків: співвідношення кредитів до депозитів сягнуло пікового значення 226,7 % у 2009 році та становило 158,8 % на кінець I кварталу 2015 року;
- низька та незмінна протягом 2008 - 2014 років частка страхових компаній у структурі фінансового сектору - від 2,6 % до 3 % від загального;
- низький рівень активів системи пенсійного забезпечення на рівні 2,5 млрд. грн., або 0,2 % від ВВП на кінець 2014 року.

Ринок фінансових послуг залишається дуже фрагментарним із низькою капіталізацією через нестабільні умови ведення бізнесу, незахищеність права власності та низький рівень корпоративного управління. Крім того, подальший розвиток фінансового сектору стримують наявність таких чинників:

- існування на ринку фінансових установ, які не виконують та не мають на меті виконувати функції фінансового посередництва і створюють суттєві системні ризики для сектору;
- недостатній рівень або повна відсутність гарантій прав захисту інтересів споживачів фінансових послуг (у т. ч. позичальників) і кредиторів;
- низький рівень стандартів управління платоспроможністю та ліквідністю банків;
- дія жорстких адміністративних заходів;
- відсутність належної інфраструктури ринку капіталу, у т. ч. фондового ринку;
- обмежена кількість фінансових інструментів, у т. ч. хеджування ризиків;
- неефективне податкове законодавство в частині оподаткування інвестиційних доходів та учасників фінансового сектору;
- низька фінансова грамотність населення;
- низька ефективність нагляду за банками та іншими фінансовими установами, що не дає можливості вчасно упередити розвиток ризиків.

Створення передумов для довгострокового сталого розвитку фінансового сектору – це забезпечення стійкості та надійності фінансового сектору в довгостроковій перспективі, запровадження накопичувального пенсійного забезпечення, стимулювання ринку страхових та інших фінансових послуг і розвитку інфраструктури та інструментів фінансового сектору, створення додаткових гарантій фінансової надійності на випадок економічної рецесії, підвищення надійності системно важливих банків, підвищення інституційної спроможності регуляторів.

Задля забезпечення фінансової стабільності та динамічного розвитку фінансового сектору необхідно:

1. Створити рівні умови для конкуренції у фінансовому секторі.

2. Упровадити спеціальні вимоги щодо капіталу, ліквідності та інших показників системно важливих банків та інших фінансових установ.

3. Удосконалити системи регулювання та нагляду за фінансовим сектором.

4. Забезпечити прозорість діяльності та звітності учасників фінансового сектору.

5. Підвищити ефективність системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму.

6. Підвищити рівень корпоративного управління учасників фінансового сектору.

7. Започаткувати розвиток накопичувального пенсійного забезпечення.

8. Стимулювати розвиток інструментів та інфраструктури фінансового сектору.

9. Стимулювати комплексний розвиток ринку страхових послуг.

10. Підвищити ефективність протидії зловживанням у фінансовому секторі.

11. Упровадити єдині стандарти звітності та обміну інформацією.

12.Забезпечити можливість використання ІТ-технологій учасниками фінансового сектору.

Для досягнення цих завдань також необхідно забезпечити перегляд і внесення змін до низки нормативно-правових актів України, зокрема:

Закон України "Про недержавне пенсійне забезпечення" щодо апочаткування розвитку накопичувальног опенсійного забезпечення (01 травня 2015 р.-30 вересня 2018 р.).

Закон України "Про загальнообов'язковедержавне пенсійне страхування" щодо започаткування розвитку накопичувального пенсійного забезпечення та стимулювання комплексного розвитку ринку страхових послуг (01 квітня 2015 р.-30 червня 2016 р.).

Головною передумовою реалізації стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності.

Відповідальність влади - провести реформи, забезпечити баланс інтересів між громадянським суспільством, державою і бізнесом, гарантувати дотримання прав людини.

Відповідальність бізнесу - підтримувати та розвивати державу, бізнес-середовище та громадянське суспільство, сумлінно сплачувати податки, здійснювати ефективні інвестування в економіку держави.

Відповідальність громадянського суспільства - контролювати владу, жити відповідно до принципів гідності та неухильно додержуватися законів України.

Таким чином, запорукою успішної реалізації пенсійної реформи є досягнення макроекономічної стабілізації, у тому числі таргетованої низької (5 % ± 1 % на рік) інфляції, відсутність дисбалансів зовнішнього сектору, відновлення економічного зростання, що забезпечать нормалізацію відсоткових ставок. Реформи проводитимуться в усіх сегментах фінансового сектору - у банківському секторі, секторі небанківських фінансових установ, на фондовому ринку тощо.

ПРАВОВА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ

Тер-Хачатрян Лілія Арменівна
студентка ІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Актуальністю теми дослідження є вирішення проблем організації земельного контролю та його чіткої правової регламентації, підвищення ефективності діяльності органів влади у сфері контролю за використанням та охороною земель сільськогосподарського призначення, їх взаємодії з іншими правоохоронними органами при виявленні правопорушень, здійснення ними запобіжної діяльності є визначальними чинниками підвищення його ефективності.

Стаття 14 Конституції України проголошує землю основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Водночас ефективне та раціональне використання землі є складовою екологічної безпеки держави. Саме тому вирішення цієї проблеми, на нашу думку, перш за все повинно здійснюватися шляхом запровадження дієвої системи правового регулювання відносин у сфері правової охорони земель сільськогосподарського призначення.

Метою дослідження є теоретичне розроблення проблеми здійснення державного контролю за використанням та охороною земель сільськогосподарського призначення в умовах переходу до ринкових відносин; визначення й обґрунтування пропозицій та рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності роботи державних контролюючих органів і державного контролю в галузі земельних ресурсів.

Незважаючи на те, що останнім часом в Україні прийнята ціла низка законодавчих актів щодо регулювання земельних відносин, правове регулювання відносин у сфері забезпечення охорони земель іноді відстає від потреб суспільства і в деякій мірі залишається суперечливим.

Згідно ст.162 ЗКУ охорона земель — це система правових, організаційних, економічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського і лісогосподарського призначення, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісогосподарського призначення, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.

Охороні підлягають усі землі незалежно від їх призначення, форми власності і господарювання.

Вимога охорони земель торкається усіх її користувачів як сільськогосподарського, так і несільськогосподарського напряму, а також державних органів і посадових осіб, що вирішують питання землекористування.

Згідно ст.163 ЗКУ, завданнями охорони земель є забезпечення збереження та відтворення земельних ресурсів, екологічної цінності природних і набутих якостей земель.

Одним із елементів охорони земель є її зміст, який являє собою сукупність правових, організаційних, економічних та інших заходів щодо охорони земель. Стаття 164 ЗК України зазначені заходи класифікує на певні групи.

Згідно ч.1 ст.164 ЗКУ, охорона земель включає:

а) обґрунтування і забезпечення досягнення раціонального землекористування;

б) захист сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб;
в) захист земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, пересушення, ущільнення, забруднення відходами виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами та від інших несприятливих природних і техногенних процесів;
г) збереження природних водно-болотних угідь;
ґ) попередження погіршення естетичного стану та екологічної ролі антропогенних ландшафтів;
д) консервацію деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь.

Закон України «Про охорону земель» зміст охорони земель розглядає через призму системи заходів у галузі охорони земель, а саме: державну комплексну систему спостережень; розробку загальнодержавних і регіональних програм використання та охорони земель, документації із землеустрою в галузі охорони земель; створення екологічної мережі; здійснення природно-сільськогосподарського, екологічно-економічного, протиерозійного та інших видів районування (зонування) земель; економічне стимулювання впровадження заходів щодо охорони та використання земель і підвищення родючості ґрунтів; стандартизацію і нормування.

На нашу думку, для здійснення охорони земель сільськогосподарського призначення необхідна комплексна програма з повним і конкретним переліком цілеспрямованих заходів, яка повинна передбачати оптимальне поєднання та ефективне використання організаційних, технічних, технологічних, екологічних та економічних чинників і важелів регулювання та удосконалення землекористування, надання йому характеру екологічно орієнтованого впливу на власників і землекористувачів з метою заохочення і спонукання їх до радикального поліпшення охорони земель. Таким чином, особливістю правової охорони земель сільськогосподарського призначення є запровадження системи спеціальних заходів щодо охорони як кількісного так і якісного стану земель.

Відповідно до ст. 168 ЗКУ ґрунти є об’єктом особливої охорони. Посилення вимог до правової охорони ґрунтів обумовлюється рядом причин. Серед основних причин погіршення стану ґрунтового покриву земельних ділянок, на наш погляд, варто виділити наступні: відсутність належної стратегії в землекористуванні та охороні ґрунтів; нехтування концепцією сталого землекористування; недієздатність національних і галузевих та відсутність регіональних програм охорони ґрунтів; ігнорування проблем ресурсно-комплексного підходу до розвитку сільських територій у процесі земельних трансформацій.

Таким чином, особливістю правової охорони земель сільськогосподарського призначення є запровадження в законодавстві посиленої охорони ґрунтів як структурної характеристики земель сільськогосподарського призначення.

Отже, можна зробити висновок, що питання охорони земель в умовах загострення екологічної ситуації в Україні має стати одним з найважливіших напрямків державної політики, оскільки поліпшення стану землі відкриває значні резерви збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції і забезпечує суттєве оздоровлення екологічних умов життя людини.

Також правова охорона земель сільськогосподарського призначення має певні особливості, а саме: запровадження в законодавстві посиленої охорони ґрунтів як структурної характеристики земель сільськогосподарського призначення;

запровадження системи спеціальних заходів щодо охорони як кількісного так і якісного стану земель; забезпечення раціональності землекористування.

Науковий керівник: Малий Валерій Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВІ ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ АГРАРІЇВ В УКРАЇНІ

Тишківський Юрій Зіновійович

студент IV курсу факультету підготовки слідчих органів внутрішніх справ Національного університету «Одеська юридична академія»

У ситуації, в якій знаходиться наша держава, їй необхідна допомога ззовні. Така допомога має різні прояви та надходить від інших держав та різноманітних міжнародних інституцій. Одним з найбільш важливих та найсуттєвіших видів підтримки є фінансова допомога. Проте іноді умови надання фінансової допомоги супроводжуються рекомендаціями щодо реформування національного законодавства.

Так, відповідно до Меморандуму про економічну та фінансову політику Україна взяла на себе зобов'язання з 1 січня 2016 року поширити дію загального режиму оподаткування податку на додану вартість (далі – ПДВ) на весь сільськогосподарський сектор. Це виступає обов'язковою умовою для отримання наступного траншу від Міжнародного валютного фонду.

У теорії аграрного права податкову пільгу розглядають як вид державної підтримки сільського господарства. Статтею 209 Податкового кодексу України встановлено спеціальний режим оподаткування діяльності у сфері сільського господарства, відповідно до якого сільськогосподарські підприємства, які зареєстровані суб'єктами спеціального режиму з ПДВ, не сплачують до бюджету суми податкового зобов'язання з ПДВ, а акумулюють їх на спеціальних рахунках для подальшого відшкодування сум ПДВ, сплачених постачальникам (нарахованих) на вартість виробничих факторів або з іншою виробничою метою.

Отже, ми бачимо об'єктивну правову проблему, що постала перед наукою, практикою та нормотворцями: з однієї сторони – необхідність виконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань, а з іншої – необхідність державної підтримки сільського господарства шляхом надання можливості аграріям користуватися спеціальними правилами сплати ПДВ, що є одним з найдієвіших механізмів державного протекціонізму, який реалізується в нашій країні.

Для того, щоб якісно проаналізувати окреслену проблему, виникає необхідність спершу дослідити правову природу укладеної між Україною та Міжнародним валютним фондом угоди. Так, угоди за участю Міжнародного валютного фонду можуть бути лише умовно охарактеризовані як «кредитний договір», адже між сторонами не відбувається укладення двосторонньої угоди. Рішення про надання державі-члену можливості користування коштами організації, на підставі поданого державою листа про наміри приймається односторонньо Міжнародним валютним фондом. За недотримання державою своїх зобов'язань можливе застосування санкції у виді позбавлення права користування фінансовими ресурсами МВФ.

Для вирішення даного протиріччя існує декілька шляхів, які ми розглянемо та спробуємо визначимо найбільш сприятливий, з нашої точки зору.

Перший шлях полягає у заміні спеціального режиму сплати ПДВ адресною цільовою підтримкою сільськогосподарських підприємств. Однак, як тільки компанії переходять на загальний режим оподаткування ПДВ, і держава починає проводити адресну підтримку, виникають корупційні риски. В українських реаліях – це підтримка з відкатами до 50% і фінансування компаній, пов'язаних з чиновниками від сільськогосподарського сектору. Також мінусом даного підходу є те, що зі вступом України в Світову організацію торгівлі, об'єми прямих дотацій на підтримку сільського господарства, складають близько 3 млрд гривень, тоді як за підсумками 2014 року аграрії акумулювали ПДВ на суму близько 20 млрд гривень.

Другий шлях – це податкова лібералізація, яка полягає в наступному: переведення на загальний режим оподаткування ПДВ весь сільськогосподарський сектор, крім сільськогосподарських підприємств у сфері тваринництва; введення спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, тільки для сільськогосподарських товаровиробників у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 80 тис. розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного року, та площа сільськогосподарських угідь, що використовуються, складає до 3 тис. га (Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податкової лібералізації: Проект Закону України №3357 від 26.10.2015 р).

Третій шлях – збереження спецрежиму ПДВ до 2018 року, як це, між іншим, передбачалось в Угоді про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна», і поступовий перехід до загального режиму оподаткування. Основними пунктами даного підходу є: надати можливість підприємцям добровільно переходити з спецрежиму на звичайний; розробка нових державних програм підтримки, які б давали змогу компенсувати обмеження, яке було встановлене при вступі України в СОТ.

Жоден з цих шляхів, самостійно не зможе вирішити протиріччя. Тільки при комплексному підході можна знайти вихід з цієї непростої ситуації. Першим, і найважливішим, на нашу думку, кроком є відкладення скасування спеціального режиму ПДВ до 2018 року. За цей період необхідно розробити дієві програми державної підтримки сільськогосподарського сектору економіки, забезпечити необхідним фінансуванням для переходу на загальний режим оподаткування ПДВ та боротьба із корупцією в даній сфері. Другим кроком може бути податкова лібералізація, яку доцільно вводити поетапно, протягом 2016-2017 років, готуючи аграріїв до скасування спецрежиму.

Науковий керівник: Григор'єва Христина Антонівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права Національного університету «Одеська юридична академія».

ОСОБИ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У СПРАВАХ ПРО ПОНОВЛЕННЯ НА РОБОТІ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ РОЗІРВАННЯМ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ЗА ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ

Шурин Олена Андріївна
аспірантка ІІІ року навчання юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення справ про поновлення на роботі багато в чому залежить від правильного визначення процесуального статусу всіх суб'єктів процесу по конкретній справі. Перш за все важливо вірно визначити сторін у справі. Визначення сторін у цивільному процесі та їх правового становища є обов'язковою передумовою винесення законних і обґрунтованих судових рішень. Відповідно до цивільного процесуального законодавства сторонами в цивільному процесі є позивач і відповідач.

Позивачем по справі буде особа, яка є суб'єктом матеріального правовідношення, в основі якого лежить трудовий договір, укладений з цією особою. За загальним правилом особа може бути позивачем у справі у разі наявності в неї цивільної процесуальної дієздатності, тобто здатності особисто здійснювати цивільні процесуальні права та виконувати свої обов'язки в суді, яка наступає з моменту повноліття особи. Специфіка трудових спорів полягає в тому, що вік працівника по даній категорії справ загалом не впливає на процесуальний статус позивача. Оскільки, ст. 118 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) передбачено, що можливе прийняття на роботу осіб з шістнадцятирічного віку, а ст. 35 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) передбачено, що особі, яка працює за трудовим договором і досягла шістнадцяти років надається повна цивільна дієздатність, то, відповідно, дані неповнолітні особи вправі самостійно звертатися в суд з позовною заявою про поновлення на роботі. Однак, слід зазначити, що ст. 118 КЗпП України також передбачено, що в деяких випадках можливе прийняття на роботу з п'ятнадцятирічного віку (за згодою одного з батьків або особи, що його замінює), а в окремих випадках і з чотирнадцятирічного віку (для виконання легкої роботи, що не завдає шкоди здоров'ю і не порушує процесу навчання, за згодою одного з батьків або особи, що його заміняє). Виходячи із змісту ч. 2 ст. 29 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), на нашу думку, працівники у віці чотирнадцяти і п'ятнадцяти років також можуть самостійно звертатися в суд за захистом своїх трудових прав. В разі необхідності суд може залучати до участі в таких справах законних представників неповнолітньої особи, що передбачено ст. 29 ЦПК України.

Іншою характерною рисою даної категорії справ є те, що позов від імені та в інтересах працівника може подати прокурор або представник профспілкової організації, членом якої є працівник. Хоча така можливість і передбачена в законодавстві, зокрема, і в проекті Трудового кодексу України, однак, принаймні на сьогодні, дуже рідко працівники використовують такий механізм захисту своїх трудових прав.

За загальним правилом відповідачем по справі буде роботодавець, однак в разі ліквідації підприємства, установи, організації, позов також може бути пред'явлений до ліквідаційної комісії або правонаступника юридичної особи, що була ліквідована. У даному випадку предметом такого позову зазвичай буде вимога про зміну підстави звільнення та про виплату заробітної плати за час вимушеного прогулу.

Іншою особливістю суб’єктного складу справ про поновлення на роботі у зв'язку із розірванням трудового договору за ініціативи роботодавця на відмінно від інших категорій цивільних справ є те, що склад учасників процесу чітко визначений трудовим законодавством, а також випливає із змісту трудового договору, який має індивідуальний характер. Саме тому виключається можливість участі в розгляді даної категорії справ третіх осіб, які заявляють самостійні вимоги щодо предмету спору. В той час можлива, а в деяких випадках і необхідна участь третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмету спору. В даному випадку мова, в першу чергу, йде про керівника, який підписав наказ про звільнення працівника. Така участь вказаних осіб виправдана не лише з процесуальної точки зору, а й з матеріальної, оскільки при незаконному звільненні працівник вправі отримати не лише заробітну плату за час вимушеного прогулу, а й моральну компенсацію, якщо така буде обґрунтованою. На сьогодні ЦПК України не встановлює норму, яка б містила вимогу залучати до розгляду справи вказаних осіб, на відмінно від ЦПК 1963 року. Так, зокрема, ст. 109 ЦПК 1963 року закріплювала, що у справах про поновлення на роботі незаконно звільнених або переведених працівників суд може з власної ініціативи притягти до участі у справі службову особу, як третю особу на стороні відповідача, за розпорядженням якої було проведено звільнення або перевід. Окрім цього, Кодекс 1963 року передбачав, що суд, встановивши, що звільнення або перевід були проведені з явним порушенням законодавства, в тому ж процесі мав змогу покласти на винну службову особу обов’язок відшкодувати шкоду, заподіяну в зв'язку з компенсацією працівникові заробітної плати за час вимушеного прогулу або за час виконання нижче оплачуваної роботи, у розмірі, передбаченому законодавством про працю. Дана норма є важливою і необхідною в сучасних умовах, з огляду на те, що кількість незаконних звільнень значно зростає з кожним роком. На наше переконання, закріплення в сучасному законодавстві положення, аналогічного нормі ст. 109 ЦПК 1963 року, не лише б сприяло активнішому встановленню обставин справи, оскільки третя особа (особа, яка підписала наказ про звільнення) була б не байдужа до наслідків розгляду справи через можливість виникнення права регресу у власника юридичної особи, а також виконувало б функцію попередження та боротьби з підписанням незаконних наказів про звільнення працівників.

Науковий керівник: Кіреєва Наталія Олександрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри правосуддя, заступник декана юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, заслужений юрист України.

РОЗДІЛ V

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ РІВНЯ КОРУПЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ СТАН УКРАЇНИ

Бондаренко Тетяна Євгенівна
студентка IV-курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Корупція (від лат. corrumpere — псувати) — протиправна діяльність, яка полягає у використанні службовими особами їх прав і посадових можливостей для особистого збагачення; підкупність і продажність громадських і політичних діячів.

Найчастіше термін застосовується по відношенню до політичної еліти. Характерною ознакою корупції є конфлікт між діями посадової особи та інтересами його працедавця або конфлікт між діями виборної особи і інтересами суспільства. Багато видів корупції аналогічні шахрайству, що здійснюється посадовою особою, і відносяться до категорії злочинів проти державної влади.

Корупція в Україні, незважаючи на зміну політичної еліти і прихід до влади нових людей, не зменшилася, а в деяких сферах навіть зросла на 5-18%.

Згідно з доповіддю міжнародної організації Transparency International, яку опубліковано, 1 листопада 2015 року, в Берліні, Україна посіла 144 місце за рівнем корумпованості серед 177 країн світу. Більше двох третин з 177 країн набрали в Індексі менше 50 балів. Лідером в 2015 році стала Данія з 92 балами - це найменш корумпована країна світу.

На одному рівні з Україною містяться такі країни як Росія, Кенія, Зімбабве, Еквадор, Камерун та Сьєрра-Леоне. Минулого року Україна займала 134 місце.

Згідно з доповіддю, найвищий рівень корупції у світі зафіксовано у Сомалі та Афганістані. У п'ятірку лідерів рейтингу, індекс CPI яких близький до "десятки", потрапили Нова Зеландія (9,4 бала), Данія (9,3 бала), Сінгапур і Швеція (по 9,2 бали) і Швейцарія (9 балів). США "набрали" 7,5 бала, посівши в рейтингу 19-е місце.

За результатами проведення соціологічного дослідження «Рівень сприйняття корупції бізнесом» 57,2% опитуваних вважають, що ситуація з корупцією за останні півроку лишилася незмінною, 27,7% відповіли, що ситуація погіршилася, 15,1% респондентів відзначають покращення ситуації.

Оцінювання проводилося за шкалою від (-5) до (+5), де 0 означав незмінність ситуації. Найбільш корумпованими виявилися державні органи в Одеській (-1,34), Запорізькій (-1,31) та Хмельницькій (-1,23) областях. Найменше корупції зафіксовано у Волинській (0,07), Закарпатській (-0,02) та Полтавській (-0,21) областях. У всіх інших регіонах керівники підприємств відзначають погіршення ситуації з корупцією.

Корупція пронизує всі сфери життя, і, незважаючи на прихід до влади нових людей, її масштаби збільшуються. Наприклад, у 2013 році 47,3% українців вважали, що судова система повністю корумпована. У 2015 році таку думку було вже у 66% українців - зростання склало майже 20%.

Аналогічна динаміка спостерігається і в інших сферах: правоохоронної 45,5% і 64% (зростання - 18,6%), державних органах 44,9% і 56% (зростання 11,1%), медицині 40,6% і 54% (зростання - 13,4).

Практично кожен українець стикався з корупцією на побутовому рівні - в поліклініці, школі, ВНЗ.

Жителям України доводиться вдаватися до корупційних дій навіть для реалізації своїх законних прав. За статистикою 60,5% жителів України знають про випадки, коли давали хабара для ухвалення законного рішення. 47,5% українців знають про випадки хабарництва для ухвалення незаконного рішення.

Корупційність українського суспільства просто величезна. І для попередження необоротних процесів в економіці, держава повинна зробити боротьбу з корупцією своїм пріоритетним завданням.

Від рівня корупції в країні залежить рівень економіки в країні. Немає сумнівів у тому, що найвищий рівень корупції мають країни з найнижчим економіки. Тобто, маємо два взаємозалежних один від одного фактори, котрі впливають на цілком рівень життя в Україні.

Натомість єдиними кроками держави на шляху подолання проблеми корупції стало видання таких законів, як: Закон України «Про Національне антикорупційне бюро» від 14.10.2014 року, «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 року, «Про очищення влади» від 16.09.2014 року

За ст. 1 Закону України «Про очищення влади» у редакції від 26.04.2015 року проведення так званої люстрації в Україні відбувається з 2014 року.

Очищення влади (люстрація) - це встановлена цим Законом або рішенням суду заборона окремим фізичним особам обіймати певні посади (перебувати на службі) (далі - посади) (крім виборних посад) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. Люстрація здійснюється з метою недопущення до участі в управлінні державними справами осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювали заходи (та/або сприяли їх здійсненню), спрямовані на узурпацію влади Президентом України Віктором Януковичем, підрив основ національної безпеки і оборони України або протиправне порушення прав і свобод людини.

На практиці були звільнені тисячі службових осіб, які виконували свої прямі обов’язки сумлінно та професійно. Пануюча на місцях владна верхівка залишилась на місцях. Таким чином країна втратила досвід поколінь та найняла на роботу непрофесійних кадрів, яким не було досить чітко роз’яснено про свої повноваження та механізм їх виконання. Тобто, молодого спеціаліста перед тим, як найняти на роботу, потрібно навчити працювати за допомогою досвіду роботи минулих поколінь. Україна знов стикнулась із проблемою досконалості матеріальної норми права та недопрацьованого процесуального законодавства.

Закон України, який регламентує вирішення проблем пов’язаних із корупцією, шляхом створення Антикорупційного бюро, є суто теоретичним та не вирішує найскладніші питання.

На нашудумку, потрібно вирішувати проблему хабарництва шляхом:

1) Створення дієвого законодавства, регулюючого саме процес впливу на корупцію;

2) Розширення кваліфікованого складу працівників на місцях;

3) Введення жорсткої кримінальної відповідальності за будь-які прояви корупції;

4) Припинити проведення коштовних для бюджету, але недієвих реформ;

5) Підвищення рівня заробітних плат, за рахунок усунення безглуздих реформ.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМАТИКА ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ

Бондаренко Вадим Геннадійович
Студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

З метою запровадження інституту кримінальних проступків в Україні пропонується внести відповідні комплексні зміни в діючому законодавстві. Зокрема, пропонується "перетворити" окремі злочини невеликої тяжкості у кримінальні проступки, за вчинення яких застосовуватимуться покарання у виді штрафу, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, виправні, громадські роботи, службові обмеження для військовослужбовців, арешт та обмеження волі. При цьому, характерними ознаками кримінального проступку визнаються відсутність у винної особи судимості за їх вчинення, а також те, що згідно з КК за готування до кримінального проступку особа не нестиме кримінальної відповідальності.

Але такі зміни Кримінального кодексу не тільки неможливі, а й принципово неприпустимі шляхом прийняття поточного закону про внесення змін та доповнень до КК, бо таке докорінне реформування може бути здійснено лише шляхом розробки проекту нового Кримінального кодексу. На підтвердження цьому можна надати деякі роз'яснення.

Так, загальновизнаним у кримінальному праві є положення про те, що Кримінальний кодекс України повинен ґрунтуватись на Конституції України. Ця вимога закріплена у ч. 1 ст. 3 чинного КК України. Принцип такої системної узгодженості між нормами Конституції та КК склався досить давно, що є свідченням нормального стану будь-якої правової системи і в зв'язку з цим у найближчій перспективі розвитку вітчизняного законодавства, в тому числі й кримінального, навряд чи доцільно його порушувати. Утім, кримінальний проступок має ряд розбіжностей з вказаним принципом.

Так, поняття «кримінальний проступок» Конституції України взагалі не відоме, натомість поняття «злочин» вживається досить часто (статті ч. 3 ст. 29, ч. 3 ст. 30, ст. 31, ч. 3 ст. 34, ч. 2 ст. 39, ч. 1, 2 ст. 60, ч. 1, 2 ст. 62, ч. 3 ст. 76, п. 22 ч. 1 ст. 92, ч. 1, 6 ст. 111 Конституції України, п. 13 Перехідних положень Конституції України).

Запропоновано, що підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення або кримінального проступку. Дане положення прямо суперечить конституційним нормам, оскільки у п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України відображений поділ правопорушень на види, відповідно до якого згадується про злочини, адміністративні та дисциплінарні правопорушення, тоді як вказівка на кримінальне правопорушення або кримінальний проступок відсутня.

Зазначеним приписам Конституції України дано офіційне тлумачення і у Рішенні Конституційного Суду України від 30.05.2001 р. № 7-рп/2001 (справа про

відповідальність юридичних осіб), відповідно до якого діяння, що є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями визнаються підставами кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності. Таким чином, інших підстав кримінальної відповідальності, крім діяння, що є злочином, у нашому законодавстві поки що не існує. Отже, пропозиція суперечить ще й вказаному рішенню КСУ, яке відповідно до ч. 3 ст. 150 Конституції України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскарженим.

З правової точки зору кримінальний проступок – це різновид злочину, який від інших відрізняється лише суворістю кримінально-правових санкцій за його вчинення. Отже, ідея гуманізації, що активно пропагується прихильниками нововведень, залишається, фактично, лише на папері, бо у дійсності у запропонований спосіб аж ніяк не може бути реалізована. Привертає до себе увагу також й те, що переважна більшість діянь (більше 70%), які пропонується в законопроекті віднести до кримінальних проступків, – це діяння, які за чинним законодавством визнаються адміністративними правопорушеннями – проступками, – відповідальність за які встановлено нині у нормах КУпАП. Таким чином, величезна кількість громадян України (а це мільйони людей) завдяки таким нововведенням одразу ж попадають в орбіту кримінальної юстиції, бо хоча притягнення до відповідальності за кримінальні проступки і не буде пов’язано з виникненням стану судимості, але всі ці особи будуть набувати статус таких, що піддані кримінальній відповідальності.

Якщо ціллю є зміна кримінального законодавства шляхом декриміналізації певного кола кримінально-караних діянь, то, скоріше за все, це завдання більш доречно було б вирішувати у межах не Кримінального, а в рамках Кодексу України про адміністративні правопорушення, що дозволить зберегти непорушною і цілісною систему кримінального законодавства та забезпечить необхідну модернізацію адміністративного законодавства (в частині відповідальності), наближуючи його до європейських стандартів.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

НАСИЛЛЯ В СІМ’Ї ТА АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА

Гайдук Юрій Анатолійович

аспірант кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Насильство в сім’ї є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини. У більшості випадків протиправні дії кривдника проти когось із членів родини супроводжуються актами агресії, приниження та жорстокої поведінки.

Насильство в сім’ї – це не лише українська біда, а проблема світового масштабу. Але в Україні жінки, діти й люди похилого віку страждають від домашнього насильства набагато частіше, ніж можна собі уявити. На думку експертів, загальна кількість злочинів і адміністративних правопорушень, пов’язаних з насильством у сім’ї, є більшою, ніж усі інші злочини взагалі.

35 відсотків жінок, які потрапляють до лікарні «швидкої допомоги», перебувають там через тілесні ушкодження, пов'язані зі знущанням; 25 – 40 відсотків жінок було побито під час їхньої вагітності; 50 відсотків усіх бездомних жінок і дітей пішли жити на вулицю, рятуючись від насильства в сім'ї. Діти скривджених матерів у 6 разів частіше намагаються накласти на себе руки, 50 відсотків − схильні до зловживання наркотиками й алкоголем. Майже 100 відсотків матерів, які зазнали насильства, народили хворих дітей. Діти-жертви в 10 разів частіше здійснюють спроби суїциду, ніж їхні ровесники.

Актуальність проблеми попередження насильства у сім'ї в сучасному суспільстві зумовлена не тільки збільшенням фактів психологічного, фізичного, сексуального насилля, а і небажанням соціуму розглядати це питання відкрито. Думка про те, що насильство трапляється лише у проблемних сім'ях, − давно стала міфом.

Насильство в сім'ї - сьогодні дане питання є більш актуальним, чим 25 років тому. Ми щоразу чуємо про те, що насильства в сім'ї не повинно бути, що сім'я це складова суспільства, однак також часто ми чуємо про випадки скоєння насильства чоловіка над жінкою, батьків над дітьми. Найстрашніше те, що рамки сімейного насильства виходять за межі дому – і розширюють їх діти, які потерпають від насильства в сім'ї, скоюючи жорстокі вчинки по відношенню до своїх однолітків.

Проте для багатьох сімей реальністю є постійні випадки насильства, а рідний будинок стає небезпечнішим, ніж вулиця. Дуже багато людей стикаються з тим, що удома, за закритими дверима, їх чекає: - приниження; - ізоляція від друзів і родичів; - реальні фізичні пошкодження або загроза їх отримання; - сексуальне примушення.

У США та Західній Європі перші роботи, присвячені проблемі насильства в сім'ї над жінкою та дитиною, стали з'являтися починаючи з 70-х років. Пізніше були розроблені різні соціальні програми для профілактики наслідків такого насильства.

В Україні проблема насильства над жінкою та дитиною чи іншим членом родини в сім'ї тривалий час не була предметом спеціальних досліджень соціологів, психологів та соціальних працівників. Нею займалися, в основному, криміналісти при вивченні злочинів, які здійснювалися в сімейно-побутовій сфері. Однак, практика останніх років доводить концептуальне осмислення цього питання на державному рівні. Свідченням цього є і прийняття законодавчої бази, і створення кризових центрів роботи з тими, хто потерпає від насильства в родині.

Закон розрізняє чотири види домашнього насильства:

• фізичне;
• психологічне;
• економічне;
• сексуальне.

На жаль, державна система збору і обробки відомостей про факти домашнього насильства відсутня. Відомча статистика, що забезпечується Міністерством соціальної політики та Міністерством внутрішніх справ, формується з різних джерел і не розрізняє випадки за видами насильства: фізичного, економічного, сексуального і психологічного. Кількість випадків домашнього насильства сьогодні не зменшується. Щогодини мінімум 15 жінок стають жертвами насильства у сім'ях. Згідно зі статистикою, 68% жінок в Україні зазнають знущань в сім'ї. Вони страждають від домашнього насильства частіше, ніж від пограбувань, зґвалтувань чи автомобільних катастроф разом узятих.

Слід звернути увагу на той факт, що законодавство багатьох країн взагалі не передбачає відповідальності за вчинення насильства в сім'ї, що гальмує процес

розв'язання цієї проблеми. У деяких країнах відповідальність настає за вчинення лише окремих форм насильства. За наведеними даними, в 79 країнах світу закони щодо протидії насильству в сім'ї або відсутні, або про них нічого не відомо; зґвалтування в шлюбі визнається злочином лише в 51 країні світу; лише в 16 країнах чинне законодавство окремо класифікує злочини, пов'язані з сексуальною агресією, і лише в трьох (Бангладеш, Швеція і США) насильство по відношенню до жінок виділяється в окрему категорію злочинів; у Болівії, Камеруні, Коста-Ріці, Ефіопії, Лівані, Перу, Румунії, Уругваї та Венесуелі насильник може уникнути покарання, якщо запропонує жертві одружитися та отримає її згоду.

Насильство в сім'ї не може розглядатися як питання приватного характеру, заборона на втручання яке забезпечене правом на приватність, правом на таємницю особистого чи сімейного життя. Сімейне насилля вимагає активного втручання з боку держави та суспільства, оскільки охорона сім'ї передбачає захист усіх її членів від будь яких форм насильницької поведінки.

Науковий керівник: Шуба Борис Володимирович, доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДОВІРА ДО СУДОВОЇ ВЛАДИ

Глущенко Наталія Олександрівна
студентка І курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У суспільстві панує думка щодо високої недовіри до органів судової влади. Цю позицію активно підтримують у ЗМІ. Так, Центром Разумкова і Центром політико-правових реформ було проведено соціологічне опитування. Відповідно до результатів такого опитування, судова система в Україні на сьогоднішній день знаходиться на найнижчому рівні у Європі. Отже, у 2013 році судам довіряло тільки 16 відсотків населення України, а вже у 2014 році судам вірять тільки 10 відсотків населення.

Реальну ж ситуацію щодо стану діяльності організації судової влади висвітлюють дані Державної судової адміністрації України.

Таким чином, упродовж І півріччя 2015 р. місцеві суди першої інстанції розглянули (з урахуванням повернутих, витребуваних) 1,4 млн справ, кримінальних проваджень, заяв, позовних заяв, скарг, подань, клопотань (далі – справ і матеріалів) різних категорій, що на 15,9 % менше порівняно з аналогічним періодом 2014 р.

Апеляційні суди за апеляціями та апеляційними скаргами розглянули 221,7 тис. справ і матеріалів усіх категорій, що порівняно з І півріччям 2014 р. на 40,9 % менше.

Вищий господарський суд України (далі – ВГСУ) закінчив провадження у 7,7 тис. касаційних скарг, подань, що на 16,1 % менше, ніж у І півріччі минулого року.

Вищий адміністративний суд України (далі – ВАСУ) закінчив провадження в 36,9 тис. справ і матеріалів по першій інстанції, в апеляційному та касаційному порядках, що на 18,4 % менше порівняно з І півріччям 2014 р.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) у І півріччі 2015 р. закінчив провадження (з урахуванням повернутих,

переданих та розглянутих по суті) у 38,2 тис. касаційних скарг, справ, заяв, клопотань, що на 19,3 % менше.

Проаналізувавши вищезазначені дані можна впевнено стверджувати, що дані Центру Разумкова і Центру політико-правових реформ не повною мірою відображають реальне ставлення фізичних та юридичних осіб до здійснення правосуддя та діяльності органів судової влади. Тому якщо підсумувати загальну кількість розглянутих справ судами по відношенню до загальної кількості населення на 2015 рік, то питома вага звернень до суду складає 47, 9 %.

Але проблема недовіри до органів судової влади та процесу здійснення правосуддя існує і її потрібно негайно вирішити.

Наявність автоматизованого розподілу справ між суддями (ст. 11 ЦПК), гласність та відкритість судового процесу (ст. 11, Закон України «Про судоустрій та статус суддів»), що передбачає його фіксацію технічними засобами, дає можливість забезпечити прозорість судової влади, а автоматичний розподіл за допомогою технічних засобів надає можливість уникнути попередньої домовленості і замовлення судових рішень.

Слід зазначити, що суддя повинен виявляти та підтримувати високі стандарти поведінки та професіоналізму суддів з метою укріплення суспільної довіри до судових органів. Це може здійснюватися через ті ж ЗМІ, телебачення, при цьому не роблячи з цього шоу, шляхом здійснення виїзних судових процесів, щоб населення України мало змогу спостерігати реальні картини дійства судового процесу, кваліфікаційний рівень суддів.

Зрештою, проблема довіри до судової влади існує. Її треба вирішувати якнайшвидше. Для початку треба почати з відтворення реальної картини довіри щодо зазначеного і згідно з цим вибрати вектор розвитку чесного судочинства.

Науковий керівник: Юзікова Наталя Семенівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРОБЛЕМАТИКА ОСУДНОСТІ ГРОМАДЯНИНА

Гогулінський Анатолій Анатолійович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Актуальність цієї теми викликана тим, що постає питання врахування психічного стану громадянина на момент вчинення ним неправомірного діяння і чи потрібно враховувати його при покаранні.

Громадянин повинен мати фактичну можливість розуміти дозволи і заборони, що прописані у законі й пристосовуватися до них. У кримінальному праві ці загальні умови, що дозволяють громадянинові бути самостійним суб’єктом права мають конкретне роз’яснення в категорії осудності, яка відображає міру вимогливості до психіки, що дозволяє покласти на нього кримінальну відповідальність у випадку порушення ним кримінально-правової заборони.

Осудною вважається будь-яка особа, що досягла віку настання кримінальної відповідальності, за винятком, якщо під час здійснення кримінально карного діяння особа страждала глибоким психічним розладом. Цей стан робить його несамовитим.

Неосудна особа не підлягає кримінальній відповідальності, до нього можуть бути застосовані примусові заходи медичного характеру (ст. 19, 20 Кримінального кодексу України).

Експертизи, які призначаються у зв'язку з сумнівами в осудності обвинуваченого, становлять близько 90 % всіх проведених у країні судово – психіатричних експертиз, а більшість хворих що перебуваюсть на примусовому лікуванні визнані неосудними. Тому проблема неосудності в наш час традиційно вважається актуальною (Судові дані України з офіційних сайтів на 2015 рік).

Шемшученко Ю.С. зазначає, що юридичний критерій неосудності включає в себе інтелектуальну і вольову ознаки.

Вольова ознака полягає в нездатності особи керувати своїми діями, передбаченими законом як суспільно небезпечні.

Інтелектуальна ознака вказує на нездатність особи усвідомлювати фактичний характер і суспільну небезпеку своєї дії чи бездіяльності на момент вчинення конкретного суспільно небезпечного діяння.

Науковці В.М. Глазирін і Б.В. Шостакович розрізняють такі види психічних захворювань:

1) порушення настрою: порушення настрою веде до розвитку депресії або навпаки підвищеної екзальтації. Крім пригніченості і раптового підвищення настрою, у сфері почуттів у психічнохворих спостерігаються ще формальні зміни: надмірна дратівливість.

2) порушеннями мислення: порушення мислення виявляється найчастіше у нав'язливих станах і маренні. Хід мислення в меланхолійному стані сповільнюється, в маніакальному прискорюється. Іноді якесь уявлення наполегливо залишається в свідомості хворого, незважаючи на його бажання думати про інше. Такі спогади супроводжуються сильною реакцією з боку сфери почуттів у вигляді страху або стають безпосереднім імпульсомдо невмотивованих дій, нерідко злочинних, як вбивство, підпал або самогубство.

3) розлади пам'яті: втрата пам'яті — амнезія — може бути часткова або повна. Пам'ять може бути ослаблена по відношенню до вражень нещодавнього минулого чи давно минулого, вона може бути збережена при різкому ослабленні розумових здібностей і навіть іноді разюче розвинена в деяких випадках ідіотизму. Особливий вид порушення пам'яті полягає в нездатності до правильного відтворення уявлень, чим обумовлюються обмани спогадів; такі хворі справляють враження брехунів, самі цього не помічаючи.

Види амнезій:

1) ретроградна амнезія – випадання з пам'яті подій, що безпосередньо пов'язані з черепномозковою травмою чи захворюванням.

2) антероградна амнезія – втрачаються спогади про період після настання розладу свідомості.

3) антероретроградна амнезія – хворий забуває події до, під час та після розладу (втрати) свідомості.

Помилкові спогади – хворий страждаючий випаданням пам'яті,(згадує) події, які ніколи з ним не відбувалися.

Види порушень волі:

Імпульсивні стани – характеризуються виникненням непереборного бажання до здійснення певних дій, без попереднього усвідомлення їх.

1) імпульсна крадіжка – клептоманія

2) імпульсний підпал – піроманія

3) імпульсне бродяження – дромоманія

Отже, для усунення цієї проблеми вважаємо за потрібне:

1) прийняти нормативно-правовий акт, який встановлює процедуру обов'язкової перевірки громадян, що вчинили будь-яке правопорушення передбачене чинним законодавством, з визначенням переліку психічних захворювань, які дозволяють усвідомлювати факт вчинення правопорушення і невідворотність покарання.

2) проводити психіатричну експертизу при вчиненні будь-якого правопорушення, оскільки, психічні захворювання можуть бути настільки різноманітні, що громадянин, який вчинив його міг навіть не здогадуватись про наявність цього захворювання і не потребував протягом життя перевірити його наявність.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВА КРИМІНАЛЬНА ПОЛІТИКА США ТА ЇЇ МОЖЛИВИЙ ВПЛИВ НА ВІТЧИЗНЯНУ КРИМІНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ

Господаренко Володимир Миколайович

аспірант юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Трансформація будь-якої соціальної системи, особливо в період переходу її до нових засад державотворення, завжди чревата виникненням кризових явищ у всіх сферах суспільства. Саме така ситуація склалася в сучасній Україні в ході перетворень, що охопили економіку, політику, ідеологію і право. Небезпечним соціальним наслідком цієї кризи став "вибух" злочинності. Відповідь на неї має бути здійснена у руслі кримінальній політиці держави, якою є захист прав громадян духовно-правовими, соціально-економічними та політико-юридичними засобами і методами. Принципи цієї політики базуються на загальнолюдських цінностях, на вироблених міжнародним співтовариством положеннях щодо боротьби зі злочинністю. Стратегія у сфері вітчизняної кримінальної політики має реалізуватися через вплив політичної влади на злочинність засобами кримінально-правового характеру. Предмет кримінальної політики України охоплює спеціальні заходи соціального запобігання злочинності, які ґрунтуються на кримінальному, кримінально-процесуальному і виправно-трудовому законодавстві із залученням даних науки.

В юридичній літературі термін «кримінальна політика» застосовується у двох значеннях: для позначення державних доктрин з питань боротьби зі злочинністю і для найменування відповідної галузі наукових знань. В останньому випадку йдеться про теорію боротьби зі злочинністю, міждисциплінарну науку, яка виконує методологічну функцію щодо наук кримінального циклу.

У наш час для України та розвинених зарубіжних країн характерні негативні кількісно-якісні зміни рівня, структури й динаміки злочинності. Крім зростання традиційних корисливих і насильницьких злочинів, з'являються нові види злочинів: наркобізнес, торгівля людьми, зброєю і землею, комп'ютерні злочини, тероризм,

злочини у кредитно-фінансовій сфері та ін. Злочинності з усією очевидністю свідчить про те, що система державних заходів репресивного характеру не досягає мети – скорочення злочинності або хоча б зниження темпів її зростання. Тому виникає проблема пошуку інших підходів до вирішення завдання протидії злочинності. Розв'язання цієї проблеми більшість зарубіжних кримінологів і політиків убачають у використанні заходів, котрі не пов'язані з правовим примусом. Такий підхід особливо характерний для лідера світового співтовариства – США, які більше чотириста років формують основи власної кримінально-правової політики. За цей час у США відбулися дві соціальні революції, промисловий переворот, глибока економічна криза, яка слідом за Америкою охопила весь цивілізований світ, та низка інших подій світового масштабу, які призводили до суттєвих змін кримінальної політики.

З погляду американських правознавців, кримінальна політика має бути системно, щоб гарантувати підтримку і додержання правопорядку. Вона замінює собою приватне насильство і відплату, для виконання яких суспільство звертається до спеціальних державних органів, що здійснюють для нього цю роботу. Найбільш очевидним завданням американської кримінальної юстиції є контроль за небезпечною поведінкою – небезпечною, звичайно, з погляду конкретного суспільства. При цьому слід враховувати те, що більшість «звичайних» кримінальних злочинів, таких, як убивство, напад, зґвалтування, крадіжка та розбій, визначаються виключно правом штату, крім тих випадків, коли вони мають прямий зв'язок з федеральними інтересами. Така ситуація є наслідком тривалої еволюції американської державності, адже ще у середині XVII століття у Британській Америці з'явилися перші джерела кримінальної юстиції. На підставі її каралися всі ті американські колоністи, які робили замах на власність і владні повноваження олігархічної верхівки Британської Америки.

Після виникнення незалежної американської держави яскраво вираженою тенденцією в кримінальній політиці була уніфікація системи покарань. Поступово у США виникало загальнонаціональне кримінальне законодавство, якому мали слідкувати всі суб'єкти американської федерації. Перша спроба досягти цієї мети була здійснена у федеральному законі від 30 квітня 1790 ("Акт про покарання деякі злочинів проти Сполучених Штатів"). До складу відповідних злочинів американські парламентарі віднесли державну зраду, вбивство, підробку державних паперів, розкрадання федеральної маєтності і лжесвідчення. За ці злочини були передбачені суворі міри покарання, аж до страти на шибениці.

Нині у США спостерігається реанімація ідеології «золотого віку» державності, того часу, коли оформлювалася суверенна американська держава. Америка намагається зміцнити на основі повернення до «доброчесних» права і моралі минулого. Вона декларує переваги «американського способу життя. Політична еліта США додержується думки, що апеляція до уроків американської історії призначена для «споживання» пересічними громадянами, яким притаманні прагматизм та нелюбов до абстрактного теоретизування. Це допомагає їй здійснювати міцний вплив на свідомість американців шляхом здійснення цілеспрямованої кримінально-правової політики. Між тим дані кримінальної статистики США підтверджують висновок про те, що американська злочинність випереджає зростання чисельності населення.

Аналіз даних, які містяться у щорічних звітах ФБР, дозволяє стверджувати, що в Америці постійно збільшується відсоток насильницьких злочинів. За них передбачається широкий спектр покарань, основними з яких є страта, позбавлення

волі, пробація і штраф. В якості додаткових покарань судом призначаються конфіскація майна, встановлення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду, позбавлення прав (наприклад, на водіння машини) і т.д. Проте у цілому система покарань лібералізується, що знайшло відображення у ставленні до смертної кари.

Широкий рух за скасування смертної кари розгорнувся в США пізніше, ніж у багатьох країнах європейського континенту, лише в другій половині XX ст. У результаті деякі штати прийняли закони про скасування смертної кари. Скоротилося число смертних вироків і в тих штатах, де такі передбачалися законодавством. З 1967 р. в США був встановлений мораторій на виконання смертних вироків, що призвело до утворення своєрідної "черги смертників". Оскільки мораторій не мав офіційного значення, а суди штатів виносили нові смертні вироки, в 1972 р. Верховний суд США сформулював свою принципову позицію з цього питання. Суд визнав смертні вироки, винесені на основі діяли тоді кримінальних законів штатів, в якості "жорстоких і незвичайних" заходів покарання, що суперечать VIII поправці до Конституції.

Суд рекомендував штатам переглянути їх законодавство з тим, щоб більш точно визначити умови призначення смертної кари як виняткової міри покарання. Застосування смертної кари не допускалося до особам, які не досягли до моменту злочину 16 років. При винесенні вироку суду присяжних повинна була бути надана можливість вибору між стратою і довічним ув'язненням.

До початку XXI ст. смертна кара продовжувала зберігатися як міра покарання у 36 штатах. Вона передбачається і федеральним законодавством, головним чином, у випадках вчинення державних, військових і деяких загальнокримінальних злочинів. Спеціальним актом в 1998 р. Конгрес передбачив встановлення смертної кари у разі вбивства торговцями наркотиків федерального службовця.

Кримінальне законодавство США останніх десятиліть відходить від практики надання суддям можливості встановлювати невизначені терміни позбавлення волі з правом тюремної адміністрації практично передрішати питання про умовне звільнення ув'язненого. Гуманізація кримінального права отримала своє вираження в широкому використанні такого виду покарання, як пробація, яка є своєрідною альтернативою до позбавлення волі. Вона не передбачає ув'язнення, проте ставить засудженого на певний строк під жорсткий контроль спеціальної служби спостереження. Штраф застосовується відповідно до кодексів штатів як в якості альтернативної санкції за тяжкі злочини, причому передбачається сплата великих сум. І такі заходи мають наслідком певні позитивні результати, а це може бути прикладом для проведення вітчизняної державно-правової кримінальної політики.

Науковий керівник: Марков Карло Анатолійович, доктор історичних наук, професор кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРТВИ СЕКСУАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Даниляк Анжела Вікторівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У демократичному суспільства кожна особа має право на захист своїх прав і свобод, а, особливо, повнолітня і психічно здорова особа – право самостійно обирати

собі партнера для статевих зносин і не допускати будь-якого примусу у сфері статевого спілкування.

Сексуальна поведінка варіює залежно від часу й культури, але роль родини як соціального осередку диктує норми сексуальних відносин між чоловіком та жінкою, додержання яких прагнуть забезпечити релігія й закон. До 1960-х рр. кримінологія приділяла лише спорадичну увагу статевим злочинам. Соціологи фокусувалися в основному на колективних формах відхилень, таких як гомосексуальні співтовариства або проституція. Злочини з жертвами вважалися галуззю інтересів психологів і психіатрів. Однак психологічні дослідження, що стосуються статевих злочинів з жертвами, також стали розвиватися переважно під впливом інтересу до методів втручання.

Тому основною метою даної роботи є проаналізувати характерні для зґвалтування форми віктимної поведінки та характер відносин між злочинцем і його жертвою.

Різним проблемам досліджень віктимологічного аспекту злочинів присвячені праці таких учених, як: Ю.В. Александров, Б.А. Блиндер, Ю.В. Воронова, А.П. Дяченко, В.О. Туляков, В.В. Голина, А.А. Жижиленко, О.Г. Кальман, П.І. Люблінський, С.В. Познишев, Я.М. Яковлєв та ін.

Сексуальна злочинність, з огляду на її особливе місце в структурі злочинності й вплив на суспільну моральність, заслуговує самостійного розгляду й вивчення. Характерною рисою цього виду злочинності є те, що його найнебезпечнішу частину становлять насильницькі злочини (зґвалтування, насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом). Саме ці злочини часто бувають пов’язані з іншими формами злочинного насильства – вбивствами, нанесенням шкоди здоров’ю різного ступеня тяжкості, побоями, катуваннями тощо. Потерпілим, крім фізичних ушкоджень, наносяться ще й психологічні травми, які можуть зруйнувати усе подальше життя людини.

Ці злочини являють собою особливу небезпеку, тому що сексуальна злочинність відрізняється високим рівнем латентності, якщо, звичайно, статеві злочини не пов’язані з вбивством.

Дослідження зґвалтування й ефективне попередження цього злочину неможливо без віктимологічного аналізу, тобто без дослідження жертви злочину, впливу жертви на вчинене зґвалтування, без використання у профілактичних цілях відповідної інформації.

Поведінка потерпілого тісно пов’язана з його особистісними якостями: статтю, віком, професією, суспільним, сімейним положенням тощо. Без знання цих обставин неможливо здійснювати профілактику злочинів, тому що злочинець у багатьох ситуаціях виступає у взаємодії з конкретною життєвою ситуацією. Адже на поведінку значний вплив вчиняють демографічні і соціально-рольові ознаки потерпілих, які в свою чергу мають цілком визначене кримінологічне значення як умови, що зробили особу уразливою для насильства і поставили її в позицію жертви.

На ступень віктімізації особи впливає не в останню чергу її стать. Більш віктимними є особи жіночої статті. Стосовно віку жертви можна стверджувати, що частіше всього потерпають від зґвалтування осіби жіночої статі у віці 18-30, перш за все пов’язане з тим, що саме на цей вік приходиться розквіт фізичного розвитку і максимальна соціальна активність жінок.

Значний вплив на віктимізацію особи, яка є потенціальною жертвою зґвалтування, має освіта жертви. Аналіз освітнього рівня потерпілих від зґвалтування

показав, що чим вище інтелектуальний рівень жінки, тим імовірніше вибір адекватної поведінки і, відповідно, можливість не опинитися у віктимній ситуації.

Говорячи про віктимність жінок з точки зору можливого зґвалтування (раніше знайомими людьми або з їхньою участю), слід зазначити, що у ряді випадків серйозне криміногенне значення має репутація жінки, як доступної або нерозбірливої у знайомствах і статевих зв'язках. Виходячи з подібної репутації жертви, ґвалтівник майже завжди розраховує на те, що жертва не буде звертатися з заявою до міліції, тому що для жертви це не занадто значима подія, у зв'язку з чим, будучи раніше кимсь зґвалтованою, вона не сповістила про це у правоохоронні органи; жертва не хоче розголошувати про себе які-небудь факти, побоюючись „дурної слави".

Розглядаючи віктимологічну характеристику такого злочину як зґвалтування, необхідно звернутись до аналізу характеру відносин між злочинцем і його жертвою, що у значній мірі допомагає з'ясувати сутність і зміст окремих елементів механізму злочину. Механізмом вибору злочинцем своєї жертви керують не тільки криміногенні і віктимні фактори, але й певні передумови взаємовідносин між заподіювачем шкоди і його жертвою.

Поведінка особи, що вчинила зґвалтування, – лише одна сторона цього діяння, а інша – поведінка потерпілого, жертви зґвалтування. Між злочинцем і жертвою у ході вчинення злочину виникають певні взаємовідносини, важливу роль у яких грає поведінка жертви як безпосередньо перед зґвалтуванням, так і під час його вчинення.

У зв'язку з цим можна розділяють жертв зґвалтувань на різні групи в залежності від їхньої поведінки та оцінки ситуації.

Характерні форми віктимної поведінки жертви зґвалтування:

— перебування у стані алкогольного (наркотичного або іншого) сп'яніння (де, з однієї сторони, вживання алкоголю сприяє збільшенню агресивності злочинця, а з іншої сторони, штовхає жертву на аморальні, провокаційні вчинки, знижує можливість чинення опору);

— перебування у компанії малознайомих людей (насамперед це стосується ситуативних знайомств на вулиці, на дискотеці, у барі, в інших місцях проведення дозвілля, з наступним уживанням спиртних напоїв тощо);

— перебування у компанії знайомих людей у так званій ризикованій ситуації, тобто коли існує реальна можливість сексуального нападу;

— поведінка жінки, що демонструє сексуальну розбещеність; сексуальне „інтриганство" з метою отримання якої-небудь вигоди (типове „розкручування на гроші") тощо;

— зневага (змушена або легковажна) мірами особистої безпеки, перебування у нічний час у безлюдному місці тощо;

— поведінка жінки, обумовлена наявністю фізичних або психічних відхилень.

Виявлені особливості соціально-демографічної характеристики жертв зґвалтування, форм віктимної поведінки жінки, на наш погляд, повинні враховуватися як при розкритті зґвалтувань і розслідуванні кримінальних справ даної категорії, так й обов'язково при розробці заходів профілактики, перш за все, віктимологічної.

Отже, особистісні характеристики потерпілої особи обумовлюють рівень її віктимності, тобто потенційної можливості стати жертвою того чи іншого статевого злочину. Серед обставин, що так чи інакше впливають на зазначену характеристику ми виділяємо: стать, вік, характер занять, морально-психологічні та психологічні характеристики; а також здатність чинити опір злочинцю, внутрішня готовність до

нападу, поведінка в конкретній ситуації, яка передувала злочину. Подальші розробки у зазначеному напрямку можуть стосуватися взаємодії злочинця та жертви сексуального вбивства, розробки спеціально-кримінологічних заходів запобігання віктимності жінок.

Науковий керівник: Юзікова Наталія Семенівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛІЗАЦІЮ ПОРУШЕНЬ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ

Демчук Павло Володимирович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

Конституцією України закріплено право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Подальше законодавче регулювання змісту прав особи на результат інтелектуальної діяльності здійснюється за окремими інститутами, зокрема авторського права та суміжних прав. Відповідно до ст. 440 ЦК України майновими правами інтелектуальної власності на твір є: право на використання твору; виключне право дозволяти використання твору; виключне право перешкоджати неправомірному використанню твору; інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Держава може декларувати безліч прав та свобод, однак громадяни очікують значно більшого – гарантування реалізації цих прав. Саме для цього виключно держава наділяється функцією державного примусу, яка зокрема, проявляється у встановленні покарання за порушення тих чи інших прав. На значну кількість порушень авторських та суміжних прав в Україні звернув увагу також Міжнародний альянс інтелектуальної власності (International Intellectual Property Alliance – IIPA), який вніс Україну до списку особливої уваги «переліку 300».

Це може свідчити про низьку ефективність методів та засобів, якими держава Україна користується для боротьби та запобігання порушенням авторського права та суміжних прав, зокрема кримінально-правового впливу.

Питання кримінально-правової охорони авторського прав досліджувала низка вітчизняних науковців, зокрема О.Г. Морозов, Ю.В. Трунцевський, І.С. Волков, А.М. Коваль, П.П. Андрушко, Б.В. Здравомислов, В.Д. Гулкевич. Варто зазначити, що спільним у цих дослідженнях було наголошення на необхідності ефективного застосування норм кримінального закону, які встановлюють відповідальність за порушення авторського права та суміжних прав.

Коротко нагадаємо ознаки складу злочину передбаченого ст. 176 КК України. По-перше, суб’єкт злочину – загальний, по-друге, суб’єктивна сторона характеризується прямим або непрямим умислом, по-третє, об’єктом злочину є авторське право або суміжні права, ну і по-четверте, об’єктивна сторона може полягати у одній із 4 дій, при чому обов’язковим є причиновий зв'язок між дією та наслідком, який повинен полягати у заподіянні матеріальної шкоди в значному розмірі (для наявності простого складу).

Саме на встановленні розміру матеріальної шкоди акцентують свою увагу деякі вчені. Зокрема, Мельникова Т.В. вказує, що в правозастосовній практиці наразі немає чіткої єдиної методики визначення вказаної матеріальної шкоди, що виявляє низку проблем при застосуванні даної статті у практичній діяльності.

На нашу думку, варто перетворити даний склад злочину з матеріального у формальний, забравши як обов'язкову ознаку об'єктивної сторони складу злочину наслідок у формі заподіяння матеріальної шкоди у значному розмірі, однак встановити спеціальну мету, що я і обґрунтовую нижче.

Відповідно до ст. 61 Угоди TRIPS ВТО зобов'язав сторони передбачити кримінальну відповідальність і покарання за умисне контрафактне використання фірмової марки або товарного знаку, а також за піратське використання творів, що охороняються авторським правом, що здійснюється в комерційних масштабах: «Покарання включає тюремне ув'язнення і досить серйозні штрафи, аби спонукати відмову від порушення, і співвідноситься з рівнем покарання, призначеного за кримінальні діяння аналогічної міри тягаря. У деяких випадках покарання також включають арешт, конфіскацію і знищення товарів, про які йде мова, і всіх матеріалів і основного устаткування, використаного для здійснення правопорушення».

Також, згідно Проекту типових положень ВОІС, виготовлення екземплярів складає піратське діяння в тому випадку, якщо ці екземпляри виготовляються в комерційних масштабах і без дозволу власника прав на твір або його виконання, на фонограму, що охороняється, або передачу до ефіру, залежно від конкретного випадку.

Д. Липцик вважає, що поняття «комерційні масштаби» «повинне застосовуватися з врахуванням обставин, які супроводжують виготовлення. До чинників, які судам слід брати до уваги, відноситься об'єм виготовленої продукції, характер її виготовлення, чи використовувалася вона, а також прагнення до здобуття прибутку».

Ми вважаємо за потрібне погодитися із думкою Н.П. Бааджи, що основною метою незаконної діяльності (у вигляді порушення авторського права та суміжних прав у комерційних масштабах) є отримання прибутку від використання авторського права і суміжних прав (прямого або опосередкованого).

Таким чином, необхідно законодавчо закріпити спеціальну мету, вчинюваного передбаченого у ст. 176 КК України діяння, у вигляді спрямованості на отримання прибутку. При цьому у примітці до даної статті зазначити, що під прибутком від вчиненого протиправного діяння слід розуміти отримання як прямої, так і опосередкованої вгоди від незаконного використання об'єктів авторських та суміжних прав.

Вважаємо, що наявність такої мети свідчить про необхідність встановлення більш суворого виду відповідальності, зокрема – кримінальної, що дозволить більш якісно здійснювати кримінально-правовий вплив держави на осіб, що вчиняють такі кримінальні правопорушення. А застосування до них покарання у вигляді конфіскації майна та заходу кримінально-правового характеру у вигляді спеціальної конфіскації дозволить також виконувати функцію загальної та спеціальної превенції.

Науковий керівний: Коцовська Оксана Любомирівна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри інтелектуального, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка.

ЗҐВАЛТУВАННЯ МАЛОЛІТНІХ ТА НЕПОВНОЛІТНІХ

Деордієва Марія Олегівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Малолітні та неповнолітні - завжди найменш захищені у суспільстві, особливо в країнах, де мають місце кризові процеси. Поточна ситуація в Україні характеризується соціально-економічною і політичною нестабільністю, зниженням моральних норм, зростанням злочинності і насильства. Це й загострило проблеми дітей і підлітків. Зростаюче безробіття, зменшення можливості отримати освіту, адекватну медико-соціальну і психологічну допомогу призвели до втрати соціально-моральних орієнтацій, деформації сексуальної поведінки, збільшення сексуального насильства та погіршення здоров'я, особливо серед молоді.

Зґвалтування малолітньої дитини, віком до 14-ти років, кваліфікується за ч. 4 ст. 152 Кримінального кодексу лише тоді, коли винний знав або допускав, що вчинює насильницький статевий акт з малолітньою чи міг і повинен був це передбачити. Якщо винний сумлінно помилявся щодо віку потерпілої, то його дії кваліфікуються за ч. 1 чи за ч. 3 ст. 152 КК. Згода малолітньої на вчинення з нею статевого акту юридичного значення не має, оскільки дитина в такому віці не розуміє характеру та значення таких дій. Тому вчинення статевого акту з малолітньою завжди належить кваліфікувати за ч. 4 ст. 152 КК.

Вік потерпілих на момент вчинення щодо них сексуального посягання є наступним (на 2013 рік): менше 12 років – 19 (6,4%); від 12 до 14 років – 15 (5,1%); від 14 до 16 років – 27 (9,2%); від 16 до 18 років – 66 (22,4%). Тобто переважна більшість потерпілих мають вік від 16 до 18 років. Цікаво, що особи жіночої статі серед неповнолітніх потерпілих складають 98,4%, а чоловічої – 1,6%.

Серед кримінологів одержало загальне визнання положення, згідно з яким деяким категоріям осіб притаманні риси психологічного, фізичного та морального характеру, що створюють підвищену можливість для таких людей стати жертвами злочину. До такої категорії осіб відносять саме неповнолітніх, адже їм притаманні такі загальні риси, як: довірливість, допитливість, наївність, фізична слабкість. Індивідуальними рисами є тривожність, емоційна неврівноваженість, необ’єктивна та неадекватна оцінка своїх можливостей. Саме ці риси використовуються злочинцями при посяганні на статеву недоторканість дитини.

Індивідуальні віктимні риси можуть бути поділені, у свою чергу, на біопсихологічні (тип темпераменту), власне-психологічні (агресивність, тривожність, жорстокість) та соціально-психологічні (потреби у спілкуванні, самоствердженні, що так загострюються у підлітковому віці).

Досить часто зацікавленість статевими зносинами у неповнолітніх жертв формується внаслідок перегляду відеофільмів, телепередач, які демонструють різні сторони інтимного життя людини. Тому не виникає сумнівів, що засоби масової інформації впливають на формування віктимної поведінки неповнолітніх жертв статевих злочинів. У кримінології для позначення інформації, яку вони подають, використовують термін «інформація сексуального змісту», що характеризується різним ступенем «сексуальної відкритості».

Наше ставлення до конкретної проблеми виражається в наступних думках:

- про те, що сучасна діяльність ЗМІ негативно впливає на малолітніх та неповнолітніх в сфері сексуальних відносин, своєю сутністю нав'язуючи стереотипи

про вседозволеність і безвідповідальність статевих злочинів, у тому числі таких, як зґвалтування;

- особливо небезпечний вплив на моральний і психічний розвиток неповнолітніх, та особливо осіб, які не досягли чотирнадцятирічного віку, зараз виражається у пасивній поведінці дорослих і ранньому половому житті дитини.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Духняк Тарас Михайлович
студент ІІ курсу юридичного факультету
Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького

В сучасному світі глобальною стала проблема розповсюдження та продажу наркотичних засобів а також відповідальності за дані дії .В деяких країнах світу було проведено декриміналізацію статей пов`язаних з зберіганням наркотичних засобів, або ж вони перейшли з розряду кримінальних правопорушень в розряд кримінальних проступків. Оскільки в Україні не передбачено кримінального проступку як такого, а дана проблема існує як і в інших країнах світу то варто розглянути практику інших держав для часткового подолання даної проблеми. Звісно йдеться не про легалізацію всіх наркотиків а лише окремих видів які становлять меншу загрозу для суспільних відносин або ж не становлять взагалі. Так марихуана легалізована в деяких країнах Європи зокрема Франції, Нідерландах, Чехії та ін.

Загалом світ рухається в бік легалізації марихуани, а деякі з держав також інших наркотичних засобів. Процес поступової декриміналізації наркотиків проходить і в інших країнах. У Бразилії та Аргентині, наприклад, за останнє десятиліття були введені нові закони, які пом’якшують покарання за зберігання наркотиків для власного вживання. В Аргентині покарання пом’якшало до двох місяців арешту, а в Бразилії арешт був замінений виховними заходами та громадськими роботами. У той же час посилилося покарання за зберігання з метою збуту: зберігання навіть мінімальної кількості наркотиків тепер веде до п’яти років позбавлення волі. З січня 2010 року в Чехії вступив в силу новий закон про наркотики, який допускає зберігання до 15 г марихуани і до 1,5 г героїну без кримінальної відповідальності. Ці кількості значно перевищують прийняті в інших країнах, роблячи Чехію самої ліберальної країною щодо легалізації наркотиків. З січня 2010 року в Чехії вступив в силу новий закон про наркотики, який допускає зберігання до 15 г марихуани і до 1,5 г героїну без кримінальної відповідальності. Ці кількості значно перевищують прийняті в інших країнах, роблячи Чехію самої ліберальної країною щодо легалізації наркотиків.

Найяскравішим прикладом в легалізації наркотиків стали Нідерланди. У Нідерландах прийнято особлива політика щодо наркотичних речовин, в основі якої лежать два принципи. По-перше, в країні була проведена так звана декриміналізація наркотиків, тобто вживання наркотичних речовин стало проблемою громадської охорони здоров’я, а не злочином. По-друге, політика щодо наркотиків строго

регулюється «опіумним законом», в якому окрім іншого проводиться чіткий поділ наркотиків на важкі і легкі. Легалізації наркотичних речовин у Голландії немає, і всі наркотики залишаються забороненими. Однак завдяки поділу наркотиків на два типи існує і різниця між карним або некараним вживанням заборонених речовин. Вживання, обіг, виготовлення, продаж і ввезення в країну наркотиків зі списку важких заборонені законом та суворо присікаються, в той час як зберігання і вживання легких наркотиків, наприклад марихуани, незважаючи на нелегальність, в деяких випадках зовсім не карається і не вважається злочином, а проступком. Однак оборот легких наркотиків знаходиться також під контролем держави, включаючи роботу так званих кофешопів. Основна мета такої політики полягає в тому, щоб чітко розділити два ринки збуту – важких і легких наркотиків – і тим самим захистити людей, які вживають легкі наркотики, від підпільного кримінального світу. Більш того, це сприяє збереженню спокою в суспільстві, веде до скорочення рівня злочинності і допомагає вберегти людей від переходу на більш важкі наркотики.

Як показує світовий досвід легалізація приводить до ефективнішої боротьби з наркобізнесом в глобальних масштабах. В Україні Легалізація на мою думку вирішила б проблеми пов'язані з корупцією в правоохоронних органах, які часто отримують незаконну вигоду з затриманих що купили для себе дані речовини при тому не борячись з джерелом їх поширення. Тобто я пропоную дозволити як в деяких вище наведених країнах зберігання до 15 грам марихуани, що до інших то вирішенням може бути так званий "опіумний" закон який розділить наркотичні засоби на легкі та важкі. Це також частково вирішує проблему зі злочинність, оскільки досить багато людей перебуває в місцях позбавлення волі саме за те що в них виявили наркотичні речовини, зокрема, марихуану в незначних кількостях, проте ті хто продав їм ці речовини не несуть відповідальності, тому що часто вони пов'язані з правоохоронними органами. Враховуючи все вище викладене я вважаю що декриміналізація окремих статей Кримінального законодавства дасть змогу: 1) вести ефективнішу боротьбу з обігом наркотиків та міжнародним наркотрафіком; 2) якщо розповсюдження легких наркотиків буде під контролем держави то це буде приносити певний дохід в бюджет держави; 3) часткове вирішення корупції в правоохоронних органах.

Науковий керівник: Острогляд Олександр Васильович, доцент, кандидат юридичних наук, проректор з наукової роботи Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького.

ОСОБЛИВИЙ РЕЖИМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Єгоров Антон Євгенович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Особливості проведення досудового розслідування в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції (далі - АТО) можуть обґрунтовуватись особливим правовим режимом, який вводиться на певній території згідно порядком встановленим Конституцією України і законами та відсутністю можливості практичного застосування деяких положень Кримінального

процесуального Кодексу України (далі – КПК України) в зазначених умовах. Правову основу боротьби з тероризмом становлять Конституція України та Закон України від 20.03.2003 №638 – IV «Про боротьбу з тероризмом» (із змінами та доповненнями), який регулює порядок проведення АТО.

Відповідно до приписів Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами (професійними суддями, без можливості делегування своїх повноважень).

Відповідно до положень статті 15 Європейської конвенції про захист прав і основоположних свобод під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, будь-яка Висока Договірна Сторона може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, і за умови, що такі заходи не суперечать іншим її зобов'язанням згідно з міжнародним правом.

Враховуючи викладене та неможливість, під час постійної діючої конфліктної ситуації (бойових дій) на території проведення АТО, виконання слідчим суддею, у встановлені законом строки повноважень, передбачених статтями 163, 164, 234, 235, 247, 248 КПК України, а також повноважень щодо обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб осіб, що підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109-114-1, 258-258-5, 260-263-1, 294, 348-349, 377-379, 437-444 Кримінального кодексу України (далі – КК України) такі повноваження виконує відповідний прокурор.

Вважаємо покладення на прокурорів, які діють на території проведення АТО, повноважень слідчих суддів адекватною правовою реакцією держави. При цьому, такі повноваження прокурорами можуть бути застосовані виключно на період існування суспільної небезпеки, що загрожує життю нації.

Так, прокурор, отримавши клопотання слідчого про тимчасовий доступ до речей та документів чи прийнявши таке рішення особисто, при неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею визначених законом повноважень вирішує питання про надання згоди на проведення запитуваних слідчих дій та у порядку статті 110 КПК України виносить постанову з дотриманням вимог, передбачених для відповідних ухвал слідчого судді. Крім цього, прокурор, отримавши клопотання слідчого щодо обрання особі запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою чи прийнявши таке рішення особисто, при неможливості виконання у встановлені законом строки слідчим суддею визначених законом повноважень вирішує питання про застосування запобіжного заходу у вигляді взяття під варту на строк до 30 діб до осіб, які підозрюються у вчиненні вищезазначених злочинів, з дотриманням вимог статей 176, 178, 183, 186, 193, 194, 196 КПК України, про що також виносить постанову у порядку статті 110 КПК України з дотриманням вимог, передбачених для таких ухвал слідчого судді. У постанові та рішенні, винесених у такому порядку, підпис відповідного прокурора засвідчується гербовою печаткою прокуратури, у якій працює цей прокурор. У разі якщо тимчасово відсутня можливість засвідчити постанову та рішення гербовою печаткою, прокурором проставляється номер службового посвідчення з подальшим засвідченням гербовою печаткою.

Також, одним із важливих новел законодавства у сфері боротьби з тероризмом є особливості превентивного затримання на території проведення АТО осіб, причетних до терористичної діяльності. Вони полягають у тому, що для відвернення терористичних загроз на території проведення АТО може здійснюватися превентивне

затримання осіб, причетних до терористичної діяльності, на строк понад 72 години. Підставою для здійснення превентивного затримання є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою терористичної діяльності, у тому числі вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтями 109 – 114-1, 258 – 258-5, 260 – 263-1, 294, 348, 349, 377 - 379, 437 – 444 КК України. Превентивне затримання здійснюється за вмотивованим рішенням начальника Головного управління (управління) Служби безпеки України або начальника Головного управління (управління) Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, у відповідній області, містах Києві та Севастополі за згодою прокурора обласного рівня або його заступників та без ухвали слідчого судді, суду. Копія рішення про превентивне затримання особи, причетної до терористичної діяльності, на строк понад 72 години невідкладно надається затриманій особі, а також негайно направляється до слідчого судді, суду відповідної юрисдикції разом із клопотанням про обрання належного запобіжного заходу стосовно відповідної особи. Граничний строк превентивного затримання не може перевищувати 30 діб, а саме превентивне затримання особи не може продовжуватися після розгляду слідчим суддею, судом клопотання про обрання належного запобіжного заходу стосовно цієї особи.

Науковий керівник: Яковенко Євген Олександрович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЧИННИКІВ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Єрух Яна Сергіївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

У сучасній Україні проблема боротьби з організованою злочинністю та її складовою – корупцією, яка є каталізатором розвитку організованої злочинності, така ж актуальна, як і десять років тому. Існуючи в симбіозі, ці два явища утворюють найсерйознішу небезпеку для держави і суспільства, особливо в умовах демократії.

Метою данної роботи є виялення основних причин появи корупції в державі.

Корупція - використання особою наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей.

Було б неправильним вважати, що корупція скрізь і завжди проявляється однаково, що однакові її причини і наслідки. Вирішальну роль тут відіграє якість держави (передусім державного апарату), що визначається не тільки як здатність здійснювати свої основні функції в повному обсязі, але і як здатність виражати і захищати загальнонаціональні інтереси, ідеологію, національні менталітет, правові, релігійні та етнічні традиції, забезпечувати рівні можливості для реалізації законних інтересів, прав і свобод громадян, гарантувати їх рівноправність і не виборчу справедливість; підтримувати баланс інтересів громадянського суспільства і держави.

В умовах слабкої держави корупція досягає свого розквіту, перетворюючи державу в «антидержави», тобто саморуйнується держава, в якій всі офіційні інститути мають «тіньові» аналоги, що забезпечують реалізацію і захист інтересів пропорційно розміру плати, внесеної зацікавленою особою.

Формою прояву корупції виступають специфічні види порушення етичних та правових норм особами, уповноваженими на виконання державних (муніципальних) функцій.

Корупцію у багатьох випадках можна розглядати як причину бідності, а не як її наслідок.

Особи, чия корумпованість завдає найбільшої шкоди державі, становлять порівняно малочисельний прошарок, і про їх діяльність прості громадяни знають далеко не завжди. Що ж стосується так званої низової корупції, з якою люди постійно стикаються в повсякденному житті, то вона, як правило, є більшою чи меншою мірою наслідком бідності. Середньостатистичний чиновник, чия платня ледь покриває мінімальний прожитковий мінімум, приречений на «годування» за допомогою нелегальної експлуатації своїх владних повноважень.

Будь-яка форма управління справами держави не здатна повністю обійтися без відчуження більшої або меншої частини населення від влади, зокрема, від управління майном, від правотворчості і застосування законів. Це просто неможливо. Одна з найбільш привабливих ідей комунізму (і анархізму) - кожен вміє безпосередньо управляти державними справами, тобто без спеціально навченого апарату, - до початку XXI століття здається ще більш утопічною, ніж на початку XX. Зберігається необхідність такого відчуження сама по собі буде відтворювати підстави залежності громадянина від чиновника протягом всієї найближчій перспективи. Очевидно лише те, що число тих, кому делеговано (або ким присвоєно) право керувати людьми чи майном має скорочуватися.

Якщо б можна було замінити загальні для всіх правила поведінки індивідуальними, проблема корупції зникла б разом з правовими нормами, оскільки відпала б необхідність їх вибору, тлумачення і застосування. На жаль, але сучасне право (по суті, мало змінилося з того часу, коли був споруджений стовп Хаммурапі) не може існувати без правозастосувача.

Сучасний стан і темпи розвитку нашої правової системи такі, що пік її невизначеності, мабуть, ще не пройдено. Правозастосувач всевладний скрізь, де у нього є вибір міри застосування норми. Сьогодні суд без будь-яких однозначно сприймаються підстав може призначити за одержання хабара у великому розмірі покарання у вигляді позбавлення волі і на сім, і на дванадцять років. І це не є виключно українською специфікою. Навіть заходи боротьби з корупцією можуть бути корупціогенними.

Моральні чинники криються в тому, що дуже важко боротися з корупцією в суспільстві, де законодавець майже завжди мусить бути «більш праведними» виборця, оголошуючи злочинами те, що стала соціальною нормою. За завищеними каральними домаганнями значної частини населення (головним чином найбільш знедолену), що відносяться до корупції, нерідко ховається небажання побачити корупцію в своїх вчинках.

Для того щоб успішно протидіяти корупції в нашій країні повинні бути певні умови, а саме антикорупційне законодавство та ефективне його застосування державними органами; політична воля керівництва держави; підтримка антикорупційних заходів держави громадянським суспільством. Кожна із цих

складових відіграє у справі протидії корупції свою особливу роль. Вихід за межі правових рамок в антикорупційній діяльності — це шлях до службових зловживань, свавілля, за яких протидія корупції здійснюватиметься тими ж корупційними засобами.

Отже, ми спостерігаємо таку картину, що корупцію провокують комплекс причин, і не всі вони пов'язані з економічним забезпеченням людей. Серед них і моральний чинник і правовий, економічний та навіть політичний.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРО ВДОСКОНАВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БОРОТЬБИ З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ

Іванченко Олексій Юлійович
аспірант юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Дана стаття призначається проблемі недосконалості кримінального законодавства в частині відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері кіберзлочинності.

У сучасний період розвитку інформації, технології надали суспільству не лише розвиток прогресу, а й появу нового, іншого виду злочинності – киберзлочинность.

Впровадження інформаційно – технологічних систем їх взаємодія між окремими людьми, суспільствами, народами, державами висуває багато актуальних проблем, які потребують наукового дослідження, обґрунтування і практичного вирішення. Серед таких визначається популярна практика використання сучасних інформаційних технологій в злочинних цілях.

Статистичні дані правоохоронних органів свідчать, що в Україні спостерігається тенденція до значної активізації кіберзлочинності і росту кількості злочинів у сфері інформаційних технологій. Проте сама по собі кількість злочинів далеко не завжди може визначати їх суспільну небезпеку.

Необхідно враховувати той факт, що аналізовані посягання характеризуються надзвичайно високим ступенем латентності. Аналіз результатів окремих зарубіжних досліджень і матеріалів вітчизняної слідчої та судової практики надав змогу визначити основні чинники, які зумовлюють латентність злочинів у сфері комп'ютерної інформації, а саме: 1) потерпілі не повідомляють правоохоронні органи про те, що вони стали жертвами "комп'ютерних" злочинів, через небажання розголосу або через зневіру у можливість розкриття злочину; 2) наслідки цих злочинів відносять на рахунок збоїв у роботі комп'ютерних систем, телекомунікаційних мереж, програмного забезпечення; 3) розглядають наслідки окремих "комп'ютерних" злочинів як шкоду, спричинену іншими видами суспільне небезпечних діянь.

При цьому заподіяна шкода, завдана кіберзлочинами, в тому числі і в Україні, значно перевищує сотні мільйонів.

Винятковість кримінальних правопорушень які скоюються у сфері інформаційних технологій, полягає у тому, що сіть Інтернет не знаходиться у

володінні конкретної фізичної або юридичної особи, державних органів, установ, конкретної держави. Внаслідок чого фактично усі форму контролю з боку правоохоронних органів за інформацією циркулірующей в сіті Інтернет відсутні. Це відчиняє доступ до любої інформації яка міститься в сеті Інтернет, що відчиняє безмежні можливості для скоєння кримінальних правопорушень.

Кримінальні правопорушення з використанням інформаційних технологій вимагають детального обговорення, оскільки на сьогоднішній день використовуються практично в усіх сферах життєдіяльності суспільства та можуть суттєво впливати на ситуацію як в України, так і світі в цілому.

В процесі формування інформаційного суспільства, все більше розвиваються обчислювальні та інформаційні мережі – унікальний симбіоз комп'ютерів і комунікацій. З кожним днем активніше розвиваються сучасні інформаційні технології і в Україні. Світовою системою комп'ютерних комунікацій щодня користуються сотні мільйонів людей. Інформація стає вирішальним чинником у багатьох галузях народного господарства.

Жодна з країн світу не має всеохоплюючого законодавства з протидії кримінальним правопорушенням у сфері інформаційних технологій, а ті країни в тому числі і України які мають нормативну базу яка регулює правовідносини у даній сфері життєдіяльності суспільства, мають недосконалі нормативні акти.

З точки зору кримінального законодавства, проблема кримінальних правопорушень, які скоюються за допомогою Інтернету, знаходиться у відсутності їх чіткого регламентування. Зрозуміло, що неможливо передбачити усі види ІТ злочинності.

Але вищевказане зовсім не означає про необхідність відмовитись від вдосконалення законодавства в даній сфері, а навпаки свідчить про необхідність дослідження правових аспектів кримінальних правопорушень у сфері інформаційних технологій, що і підштовхує вчених правоведів зайнятись розробкою та вдосконаленням правових аспектів у даній сфері.

Для цього необхідно переглянути диспозиції статей КК України, доповнивши їх виходячи з нових наукових підходах та судової практики.

Науковий керівник: Шуба Борис Володимирович, доктор юридичних наук, професор юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ГРУЗІЇ

Іващук Станіслав Ярославович

Курсант ІІІ курсу факультету правоохоронної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби імені Богдана Хмельницького

На сучасному етапі боротьба з таким явищем, як корупція широко розповсюджене та набуло загальнонаціонального та світового масштабу. Важливе місце займає впровадження у національне законодавство передовий досвід інших країн світу, а також пропозиції міжнародних організацій з питань антикорупційної політики. Метою цієї статті є показати на прикладі таких країн як Грузія та Україна позитивні тенденції, щодо боротьби з корупцією.

З моменту набуття незалежності корупція в Грузії була серйозною перешкодою на шляху її економічного розвитку. Загальнодержавне розповсюдження цього явища та його очевидний характер серйозно підривали довіру до держави. Однак, в 2004 році, уряд Грузії, що прийшов до влади після «революції троянд», рішуче взявся за викоренення корупції, і досяг, на наш погляд, серйозних успіхів в справі ліквідації корупції в адміністративній сфері.

В 2010 2013 роках уряд Грузії продовжив реалізації важливих реформ, спрямованих на зниження рівня корупції. В 2010 році він прийняв надважливі документи антикорупційної політики стратегію та план дій. Вони були прийняті на основі результатів перших двох етапів виконання Стамбульского плану дій, але аспекти зазначені в новій програмі, зокрема положення про Антикорупційне бюро, не досягли бажаної мети ефективність роботи бюро залишалася низькою, а її секретаріат не мав достатньої ресурсної бази. З 2013 року уряд країни звернув увагу на недоліки, та почав перегляд концепції залучивши до цього громадянське суспільство, також був посилений секретаріат Антикорупційної ради. Грузинське законодавство набувало рис міжнародного права щодо боротьби з корупцією. В 2006 році держава ввела кримінальну відповідальність юридичних осіб за корупцію, але дане рішення не застосовується на практиці у звязку з недостатнім інформуванням щодо цього населення, консервативним відношенням прокурорів, та відсутності спеціального навчання.

Однією з найважливіших реформ була прийнята в травні 2013 року, згідно якої міністр юстиції виключався з ієрархічної вертикалі впливу на перебіг кримінальних справ. Експерти також радять зняти з органів прокуратури функцію досудового слідства з метою запобіганню конфлікту інтересів.

Для наочності викладеного приведемо статистичні дані: за 2010-2012 роки правоохоронними органами Грузії притягнуто до розслідування, відповідальності та судових розглядів осіб за такими статтями КК Грузії:

ст.164 купівля голосів з них притягнуто до розслідування (далі розсл.) 48 осіб, передано до суду (далі суд.) 9, винесено вироку(далі вир.) -1.

ст. 182- присвоєння та розтрата розсл. -104 особи; суд. 878 осіб; вир. 289 осіб. ст.194 відмивання грошей розсл. 193 особи; суд.- 330 осіб; вир. 202 особи. ст.202- перевищення службових повноважень розсл. 32 особи; суд. 38 осіб; вир.- 52 особи ст. 332 зловживання службовими повноваженнями розсл. -320 осіб; суд.- 248 осіб; вир.- 161 особа. ст. 338 пасивне хабарництво розсл.- 229 осіб; суд. 291 особи; вир.- 252 особи.

ст.339 активне хабарництво розсл. -78 особи; суд. 163 особи; вир. 133 ооби. ст.339_1 торгівля впливом розсл. 18 особи; суд. 26 осіб; вир. 14 осіб. ст. 340 незаконне отримання дарунків розсл. -2 особи; суд. 2 особи; вир.- 0 ст. 431 фальсифікація в обслуговуванні розсл.- 122 особи; суд.- 161 особа; вир.- 118 осіб.

Україна в свою чергу також розпочала активну фазу боротьби із корупцією звязку з подіями, що мають місце починаючи з кінця 2013 року. Згідно офіційної статистики ми можемо констатувати, що відсоток кримінальних справ, злочини яких стосуються сфери службової діяльності та надання публічних послуг помітно збільшився.

У 2013 році в Україні до суду направлено 2345 кримінальних справ з обвинувальним актом щодо корупційних злочинів, з яких за вчинення кримінальних корупційних правопорушень засуджено 799 осіб, в тому числі 74 до позбавлення волі, 18 до обмеження волі, 3 до арешту, 1 до виправних робіт, 1 до громадських

робіт, 215 до штрафу, до 3-х осіб застосовано позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю, а до 2-х осіб службове обмеження для військовослужбовців.

У процентному співвідношенні за субєктом виявлення злочину, кількість корупційних злочинів розподілилась таким чином: МВС 75%, Прокуратура 15%, СБУ 10%.

Отже, згідно статистичних даних, процес боротьби з корупцією в Грузії проходив в більш жорсткій формі, але на початкових етапах мав деякі проблеми у звязку з особливостями національного менталітету та необізнаністю народу. Але взявши до уваги рекомендації міжнародних спостерігачів, та діючи згідно Стамбульського плану дій, країна досягла потужних результатів.

В свою чергу Україна, внаслідок революці Гідності, почала кропітку роботу з викоренення корупції. Ми бачимо, що законодавство в сфері боротьби з корупцією приводиться до рівня міжнародних стандартів, створюються нові ограни, активно проходить процесс люстрації. Маємо надію, що Україна зможе досягти успіху в даній сфері на прикладі такої країни, як Грузія.

Науковий керівник: Філіппов Станіслав Олександрович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО НЕПНОЛІТНІХ ОСІБ

Ключка Юлія Сергіївна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Наявність особливого провадження у справах про злочини неповнолітніх зумовлено необхідністю досягнення таких цілей, як кримінологічної, що полягає у запобіганні злочинам неповнолітніх, а також правових цілей, що зводяться до встановлення істини у кримінальних справах для правильного, а отже, і справедливого їх вирішення. Складнощі у досягненні цих цілей зумовлено віковими соціально-психологічними рисами неповнолітніх. Найбільшою мірою в ході застосування кримінально-процесуальних норм має бути враховано такі характеристики: незрілість мислення; брак достатнього соціального досвіду; нестабільність психіки; підвищену емоційність; підвищену навіюваність і самонавіюваність; схильність до фантазій. Перераховані характеристики неповнолітніх впливають на те,що урочистість судового процесу в їхніх очах слугує возвеличенню злочину і породжує прагнення до «слави» серед однолітків. Окрім того, під час процесу з участю неповнолітніх їм стають відомі такі сторони злочинної діяльності, від яких цих осіб слід оберігати, аби не перетворити кримінальне провадження на кримінальну «школу». Зазначені обставини зумовлюють особливий порядок провадження у кримінальних справах неповнолітніх.

Кримінальний процесуальних кодекс визначає, що кримінальне провадження щодо неповнолітніх здійснюється за загальними правилами, але з урахуванням особливостей передбачених законом.

Під час кримінального провадження щодо неповнолітнього, в тому числі під час застосування примусових заходів виховного характеру, слідчий, прокурор, суддя, суд та всі інші особи, що беруть участь, зобов'язані здійснювати процесуальні дії в порядку, що найменше порушує звичайний уклад життя неповнолітнього та відповідає його віковим та психологічним особливостям, роз'яснювати суть процесуальних дій, рішень та їх значення, враховувати його аргументи при прийнятті процесуальних рішень та вживати всі інші заходи, що спрямовані на уникнення негативного впливу на неповнолітнього.

Батьки та інші законні представники неповнолітнього беруть участь у кримінальному провадженні за участю неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого. Законні представники викликаються в судове засідання. Їхнє неприбуття не зупиняє судового провадження, крім випадків, коли суд визнає необхідною їх участь. Вони перебувають у залі судового засідання протягом усього судового провадження, а в разі необхідності можуть бути допитані як свідки. Неповнолітній підозрюваний, обвинувачений повідомляється або викликається слідчим, прокурором чи судом через його батьків або інших законних представників.

Інший порядок допускається лише в разі, якщо це зумовлюється обставинами, встановленими під час кримінального провадження. Допит неповнолітнього підозрюваного здійснюється згідно з загальними правилами, у присутності захисника. У випадку, коли неповнолітній не досяг шістнадцяти років або якщо неповнолітнього визнано розумово відсталим, при його допиті за рішенням слідчого, прокурора або за клопотанням захисника забезпечуються участь педагога, психолога або законного представника. До початку допиту педагогу, психологу або законному представнику роз'яснюється їхнє право за дозволом ставити запитання неповнолітньому підозрюваному. За наявності підстав, передбачених законом до неповнолітнього з урахуванням його вікових та психологічних особливостей, роду занять може бути застосовано один із запобіжних заходів. Проте, затримання та тримання під вартою може застосовуватися до неповнолітнього лише у разі, якщо він підозрюється, обвинувачується у вчиненні тяжкого злочину за умови, що застосування іншого запобіжного заходу не забезпечить запобігання ризикам, передбаченим законом. Про тримання і взяття під варту неповнолітнього негайно сповіщуються його батьки чи особи, які їх замінюють.

Якщо неповнолітній підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення разом із повнолітнім, повинна бути з'ясована можливість виділення в окреме цього кримінального провадження щодо неповнолітнього під час досудового розслідування. Під час судового розгляду суд, вислухавши думку прокурора, захисника і законного представника неповнолітнього обвинуваченого, має право своєю ухвалою видалити його із залу судового засідання на час дослідження обставин,що можуть негативно вплинути на нього. Після повернення неповнолітнього обвинуваченого головуючий знайомить його з результатами дослідження обставин і надає йому можливість поставити запитання особам, які були допитані у його відсутності.

При призначенні неповнолітньому покарання слід враховувати, що вік неповнолітньої особи є обставиною, яка пом'якшує покарання незалежно від того чи досяг обвинувачений на час розгляду кримінального провадження повноліття, також при постановленні вироку суду необхідно додатково розглянути наявність підстав для застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Коваленко Віолетта Русланівна
студентка VI курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Суспільна небезпека політичної злочинності значно перевершує шкоду, що наноситься іншими видами кримінальної злочинності, традиційно досліджуваними кримінологією й кримінальним правом. У політичній сфері життя суспільства будь-якої держави йде постійна боротьба за придбання, утримання й перерозподіл влади, володіння якої часом досягається не в конкурентній «боротьбі» ідей, а високою ціною людських життів. Політична злочинність багатолика й неоднорідна.

З одного боку, вона практикується авторитарними політичними режимами для придушення волі й підпорядкування окремих громадян, громадських організацій або цілих народів, з іншого боку, використовується ними - не завжди правовими коштами в боротьбі за свої права й волі. Звідси виникають труднощі в осмисленні цих діаметрально протилежних суспільно небезпечних дій і об'єднанні їх у єдине поняття. Під впливом цілого ряду об'єктивних факторів політична злочинність стрімко набирає обороти й поширюється по усьому світі.

У рамках світової кримінології про актуальність, практичну значимість і нагальну потребу дослідження політичної злочинності говориться вже більше двадцяти років.

Це обумовлено не тільки об'єктивним існуванням самих політичних злочинів, їх високою суспільною небезпекою, але й наявністю реакції на політичну злочинність міжнародних організацій, окремих держав і всього суспільства в цілому.

Сучасна Україна також не є виключенням і має потребу в цілісній науковій концепції для протидії політичної злочинності.

Уперше деякі аспекти політичної злочинності (політичний тероризм, політична корупція й т.д.) почали вивчатися в закордонній політологічній, соціологічній і рідше кримінологічній літературі.

Особливо значимий внесок у дослідження феномена політичної злочинності в цілому, так само як і її окремих видах внесли такі закордонні фахівці, як: А. Вануссі, Р. Вільямс, А.А. Гейфман, Ф. Гроссе, Т. Долоренсо, Е. Дрю, Б. Інгрем, К. Каутский, Н. Киттріє, Н. Крісті, Ч. Ломброзо, і багато хто ін.

Окремі види й аспекти політичної злочинності розглядаються й у ряді недавніх дисертаційних досліджень.

Споконвічно в Україні в дослідженнях з політичної злочинності приділялася увага в першу чергу державної, економічної, корупційної, терористичної, організованої злочинності й трохи пізніше електоральної злочинності.

Постановка питання про необхідність виділення політичної кримінології, що вивчає злочинність самої політики, належить проф. Д.А. Шестакову.

В 2013 році ним була підготовлена монографія, спеціально присвячена злочинності політики, що містить авторський погляд на проблему політичної злочинності і її місце в рамках школи злочинних підсистем.

Сам термін «політичний злочин» міститься у національному законодавстві багатьох держав, але в Україні на законодавчому рівні цей термін ніде не закріплений і навіть в Кримінальному кодексі України. Лише деякі розділи за нині діючим Кримінальним кодексом України можна віднести до політичних злочинів передусім – злочини проти основ національної безпеки України: дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ст.109), посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110), посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112).

В наш час політичну злочинність можна розглядати як суспільно небезпечну форму боротьби правлячих чи опозиційних політичних еліт за владу або за її неправомірне утримання.

Причини політичної злочинної діяльності ворогів держави різноманітні.

В основі цієї діяльності найчастіше виступають – корисливі мотиви, рідше - ідеологічні або релігійні. Причиною зради Батьківщині можуть бути шантаж та боягузтво.

Особлива небезпека політичної злочинності полягає в наступному:

- по-перше, вона пов'язана зі значними людськими жертвами;
- по-друге, політична злочинність завдає значної шкоди державній безпеці, заподіює істотну шкоду економічному розвитку суспільства, підриває обороноздатність країни;
- по-третє, окремі політичні злочини можуть призвести до руйнування державності, демографічним і гуманітарних катастроф.

Таким чином, на сучасному етапі свого розвитку кримінологічна наука, а також правозастосовна практика мають потребу в розробці комплексної кримінологічної концепції, що змогла б описати й пояснити не тільки окремі види політичної злочинності, але й розглянути її в цілому. Необхідно виявити основні й факультативні фактори, що спричиняються її існування й розвиток, а також сформулювати науково підтверджені рекомендації для ефективної протидії й попередження цього суспільно небезпечного явища.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПЕРЕВІРКА ПОВНОВАЖЕННЬ ПРОКУРОРА ПІД ЧАС ПІДГОТОВЧОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Кононов Артур Миколайович

аспірант ІІ року навчання кафедри кримінально-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Підготовче провадження є першим важливим етапом судового провадження у суді першої інстанції, в якому суд перевіряє матеріали кримінального провадження, з метою з’ясувати відповідність клопотання про звільнення від кримінальної

відповідальності, обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, вимогам ст.ст. 287,291,292 КПК України, а також достатність фактичних і юридичних підстав для прийняття відповідних судових рішень, передбачених ч. 3 ст. 314 КПК України. Суд вирішує перелік вкрай важливих питань, пов'язаних з підготовкою кримінального провадження до судового розгляду, у тому числі, визначає дату, час та місце судового розгляду, форму проведення судового засідання, склад суду тощо. У підготовчому провадженні не ставиться питання про доведеність вини обвинуваченого, так як це питання вирішується вже в ході судового розгляду. Завданнями підготовчого судового засідання є процесуально-організаційне забезпечення проведення судового розгляду. Разом з тим виконується організаційно - підготовча функція до наступної стадії судового провадження – судового розгляду з метою створення відповідних та належних умов для успішного виконання завдань кримінального судочинства.

Усі питання, пов'язані з проведенням підготовчого провадження, залежно від особливостей порядку судового провадження вирішуються згідно зі ст. 31 КПК суддею одноособово або відповідно до частин 2, 3, 9 цієї ж статті колегіально (за винятком кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру – судовий розгляд клопотання про застосування таких заходів згідно зі ст. 512 КПК здійснюється лише одноособово).

Згідно статті 314 КПК України до суду направляється, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, обвинувальний акт, Згідно ст. 291 КПК України до обвинувального акту додається:

1) реєстр матеріалів досудового розслідування; 2) цивільний позов, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування; 3) розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта, копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, і реєстру матеріалів досудового розслідування; 4) розписка або інший документ, що підтверджує отримання цивільним відповідачем копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування не до підозрюваного; 5) довідка про юридичну особу, щодо якої здійснюється провадження. Надання до суду інших документів до початку судового розгляду забороняється. Але діючим КПК України не передбачено можливості суду перевірити повноваження прокурора який складав або тільки затверджував та підписував обвинувальний акт у даному конкретному кримінальному провадженні, так як згідно імперативних норм ст. 291 КПК надання інших документів до початку судового розгляду забороняється.

А необхідності у зазначенні цих відомостей, коли та ким конкретний прокурор був призначений процесуальним керівником у конкретному кримінальному провадженні не передбачено ст. 291 КПК України.

Виходить наступна ситуація: до суду надійшов обвинувальний акт складений слідчим та затверджений і підписаний прокурором Н, а також реєстр матеріалів досудового розслідування.

В обвинувальному акті зазначено, що процесуальне керівництво за досудовим розслідуванням здійснював прокурор Н, але на підставі чого він здійснював процесуальне керівництво, ким був призначений процесуальним керівником та коли не зазначено.

Сторона захисту після відкриття матеріалів кримінального провадження з'ясовує, що в матеріалах кримінального провадження, а саме у витягу з Єдиного

реєстру досудових розслідувань відсутні відомості про призначення прокурора Н, або іншого прокурора процесуальним керівником, не кажучи вже про відсутність постанови, чи іншого документа складеного керівником відповідної прокуратури про призначення прокурора Н процесуальним керівником по даному кримінальному провадженню.

Частина 1 ст. 37 КПК України встановлює порядок визначення прокурора, який здійснюватиме повноваження, передбачені ст. 36 КПК України, у конкретному кримінальному проваджені.

Суб'єктом, до компетенції якого входить визначення прокурора у конкретному кримінальному проваджені є керівник відповідної прокуратури.

При визначені форми реалізації рішення керівника прокуратури, щодо призначення прокурора слід керуватись положеннями ст. 110 КПК України.

Відповідно до ст. 110 КПК України процесуальними рішеннями є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду. Важливим процесуальним рішенням є призначення (визначення) прокурора у кримінальному проваджені, тому положення ст. 110 КПК України стосується і його. Згідно з ч. 3 ст. 110 КПК України рішення прокурора приймається у формі постанови.

Тобто можна прийти до висновку, що разом з обвинувальним актом, та реєстром матеріалів досудового розслідування доцільно направляти також постанову про призначення відповідного прокурора процесуальним керівником по конкретному кримінальному провадженню для підтвердження його повноважень, але для цього треба внести відповідні зміни до ст. 291 КПК України.

Науковий керівник: Сачко Олександр Васильович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

ПРОБЛЕМИ СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОЛЯГАЮТЬ У РОЗГОЛОШЕННІ КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Копітець Карина Валеріївна
студентка IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Актуальність теми. Кожна людина у наш час сподівається, що звертаючись до лікаря або до психолога, або надаючи свою особисті данні роботодавцеві може розраховувати на конфіденційність наданої інформації. Адже розголошення такої інформації може призвести до поганих наслідків. І саме тому ця тема є актуальною у наш час. Не дарма нею цікавились такі вчені як, О.Прахніцький, Д. Юсупова.

Згідно з положеннями ст. 32 Конституції України, ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди не допускається. У випадку поширення такої інформації громадянин має право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої цими діями. Держава створює необхідні передумови для охорони інших видів конфіденційної інформації, зокрема, державної або службової таємниці.

Проголошене Конституцією право на охорону конфіденційної інформації забезпечується законами України. Відповідальність за найнебезпечніші форми

втручання в приватне життя або у діяльність органів держави передбачена Кримінальним кодексом України.

Виокремимо, що інформація з обмеженим доступом як предмет

злочину – це відомості, таємного або конфіденційного характеру чи службова інформація щодо яких законодавством встановлено певний режим доступу, з приводу яких та (або) шляхом безпосереднього впливу на які вчинюється злочинне діяння.

Класифікація інформації з обмеженим доступом повинна здійснюватися за наступними критеріями:

1) режим доступу;
2) об'єкт кримінально-правової охорони;
3) суб'єкт, за згодою якого інформація поширюється;
4) зміст інформації;
5) форма інформації;
6) носій інформації.

Наведена класифікація інформації з обмеженим доступом має своє кримінально-правове значення – зокрема, вона може сприяти більш глибокому дослідженню предмета злочину в кримінальному праві України. Кримінально-правові норми про охорону конфіденційної інформації розташовані у різних розділах Особливої частини КК залежно від об'єкта посягання. Зазначимо такі приклади суспільно небезпечних діянь, що полягають у розголошенні конфіденційної інформації: 1) (ст.132 КК) розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби; 2) (ст. 145 КК) незаконне розголошення лікарської таємниці; 3) (ст. 231 КК) незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю; 4) (ст. 328 КК) розголошення державної таємниці.

Необхідно зауважити, що складнощі визначення змісту суб'єктивної сторони злочинів, що полягають у розголошенні конфіденційної інформації, іноді призводять до суперечливої ситуації, коли співавтори одного й того самого коментарю Кримінального кодексу України дають різне доктринальне тлумачення психічного ставлення винної особи до вчинюваного діяння та його наслідків у тотожних за своєю сутністю складах злочинів.

Отже, опираючись на все вищевикладене можна зробити висновок, що Інститут відповідальності за розголошення конфіденційної інформації, має дуже важливе значення для регулювання суспільних відносин, а також дозволяє людині відчути себе в більшій безпеці, адже вона впевнена, що закон захищає її таємниці.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального та адміністративного права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СІМЕЙНО-ПОБУТОВІ ЗЛОЧИНИ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Лісова Аня Ігорівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Злочини в сім'ї та насильство, зокрема, стосовно неповнолітніх – це особлива сфера дослідження,якою займаються фахівці з різних галузей науки, таких як педагогіка, психологія, соціологія, кримінологія, кримінальне право, адміністративне право та науковці з інших галузей знань.

Вагомий внесок у вивченні причин сімейно-побутової злочинності та сімейно-побутового насильства стосовно неповнолітніх внесли відомі вчені-юристи А.І. Алексєєв, Ю.М. Антонян, В.О. Глушков, О.М. Джужа, А.І. Долгова та ін.

У духовній сфері суспільства спостерігається суперечливість життєвих принципів, зниження загальнолюдської і культурно-етичної системи цінностей. З цими причинами пов'язують ті факти, що суспільство України характеризується критичною ситуацією у сфері охорони дитинства, додатком до якої є демографічна криза, погіршення як кількісних, так і якісних характеристик населення, загострення проблеми здоров'я дітей, значне зростання дитячої бездоглядності та злочинності неповнолітніх. Тому, є всі підстави стверджувати, що насильство над дітьми в сім'ї заслуговує окремого детального розгляду, наукового дослідження, оскільки діти, особливо в молодшому віці, є особливо уразливими і беззахисними і вимагають для свого повноцінного розвитку спеціальної уваги і піклування.

Сімейно-побутові злочини щодо неповнолітніх досить розповсюджені й широко практикується у всіх прошарках суспільства та сімей різного фінансового й соціального статусу, але через причину латентності домашнього побутового насильства воно не було предметом публічного обговорення.

Головними рисами, що характеризують сімейно-побутове насильство щодо неповнолітніх є мета, повторність та динамічність такого насильства. Метою такого насильства є домінування над неповнолітнім та контроль його поведінки. Повторність проявляється в тому, що сімейно-побутове насильство щодо неповнолітнього має тенденцію до систематичного повторення. Динамічність насильства полягає в тому, що воно є процесом, тобто розвивається поступово і має циклічний характер і за відсутності протидії має постійну тенденцію до посилення.

Сімейно-побутові насильницькі злочини проти неповнолітніх за характерними ознаками умовно поділяються на основні і додаткові. До основних ознак цих злочинів слід віднести такі як особисто-побутові відносини, що склалися між винним і потерпілим до здійснення злочину; криміногенний сімейно-побутовий конфлікт, що лежить в їх основі; протиправне діяння, саме воно є неправомірним вирішенням конфлікту, конфліктної ситуації між людьми, пов'язаними саме сімейно-побутовими відносинами; чітка особистісна спрямованість протиправних дій батьків проти неповнолітніх як безпосереднього учасника криміногенного конфлікту; криміногенно-ситуативний характер посягання.

До додаткових ознак належить наявність тривалих конфліктних стосунків між злочинцем і потерпілим; сімейно-побутові мотиви особистісного характеру (ревнощі, ненависть, кривдження, неприязнь, помста тощо); використання побутових знарядь при скоєнні злочину.

Процес виникнення насильства в сім'ї має глибокі корені. І в Україні, і в закордонних країнах держава або санкціонувала застосування насильства в сім'ї чи

інших сферах життєдіяльності людини, або просто не заперечувала проти звичаїв та традицій, що встановились у відношенні до неповнолітніх. Процес зміни соціальних стереотипів займає багато часу і не завжди є достатнім для вирішення ситуації в житті окремої особистості. Тому держава повинна застосовувати усі можливі заходи та засоби для вирішення проблеми насильства стосовно неповнолітніх в сучасній сім'ї.

Організація Об'єднаних Націй вимагає від України розпочати боротьбу з насильством в сім'ї і для цього в Україні використовується ціла низка нормативно-правових актів, що захищають неповнолітніх дітей від насильства. Перш за все це Конституція України, Сімейний кодекс України, а також Конвенція ООН про права дитини, Загальна Декларація прав людини та ін.

Головна задача сьогодні – це не ліквідація причин та умов насильства, а попередження насильства в сім'ї. Держава повинна ефективно реагувати на випадки насильства в сім'ї та забезпечувати повну реабілітацію тих, хто пережив це насильство. Необхідними заходами з попередження насильства в сім'ї, насамперед, повинні бути популяризація Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», стимулювання як громадськості, так і органів влади та місцевого самоврядування до його більш широкого застосування, підвищення рівня ознайомленості громадян з їх природними і охоронюваними законом правами.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Машталір Маргарита Олегівна
студентка ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Кожного дня у суспільстві виникають спори та конфлікти, за вирішенням яких сторони традиційно звертаються до суду, який постановляє рішення, зважуючи лише на правові позиції сторін, і часто обидві сторони залишаються незадоволеними таким рішення, тому що їх інтереси враховані частково або й зовсім не враховані. Питання медіації та відновного правосуддя найбільш повно розглянуто в роботах зарубіжних науковців, серед яких слід виокремити І. Айртсена, Г. Бейзмора, Д. Брейтвейта, М. Гроенхейзена, К. Далі, Х. Зера, П. МакКолда, Т. Маршалла, К. Пеликан, М. Райта, Х. Стренг, М. Умбрейта. Серед вітчизняних дослідників можна виділити Х. Д. Алікперова, Л. М. Карнозова, Є. А. Карякіна, І. Л. Петрухіна, Н. С. Шатіхіна, В. В. Землянську, В. Т. Маляренко, І. А. Войтюка.

Медіація (відновне правосуддя) як альтернативний спосіб вирішення спорів широко застосовується в усьому світі, насамперед у США, Фінляндії, Німеччині, Польщі, Австралії та інших країнах. Хоча на даний час Україна знаходиться лише на етапі формування вітчизняної моделі відновного правосуддя вже з впевненістю можна констатувати, що необхідність запровадження інституту примирення (медіації) у вітчизняній системі права підтримується широким колом фахівців.

Медіація - це процес, в якому нейтральна сторона-медіатор, допомагає конфліктуючим сторонам вирішити їхній конфлікт шляхом вироблення ними взаємної угоди. Медіатор полегшує спілкування між сторонами, допомагає їм сформулювати їхні позиції та визначити інтереси, сприяє ефективному вирішенню проблеми і дійти взаємної згоди.
Питання впровадження медіації у кримінальний процес набувають все більшої актуальності та необхідності його врегулювання на законодавчому рівні в Україні.

Відповідно Рамкового рішення Ради Європейського Союзу « Про положення жертв у кримінальному судочинстві» від 15 березня 2001 року, медіація в кримінальних справах – це процес пошуку до або під час кримінального процесу взаємоприйнятного рішення між потерпілим та правопорушником за посередництва компетентної особи- медіатора.

Медіація між потерпілими та правопорушниками – це найпоширеніша форма відновного правосуддя у Європі. Інколи її називають «Програмою примирення між потерпілими та правопорушниками».
В чинному українському законодавстві існує достатньо передумов для застосування примирення між сторонами, а відтак і впровадження інституту медіації. Насамперед, це інститут примирення (ст. 46 Кримінального кодексу України (далі –КК України), за яким особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду.

Але слід зазначити, що поняття «медіація» та «примирення» мають дещо різний зміст. Щодо терміну «примирення», наведемо дві позиції з приводу його визначення: прихильники першої вважають примирення відмовою потерпілого від будь-яких претензій до особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (Х. Д. Алікперов, О. О. Дудоров), інші вбачають в примиренні угоду між сторонами кримінального конфлікту, в якій фіксуються результати досягнутих домовленостей (Ю. В. Баулін, С. С. Яценко). На підставі аналізу двох позицій можемо надати таке визначення поняття «примирення в кримінальному процесі» - позитивний результат проведеної медіації, що має відповідні правові наслідки для сторін медіації та для досягнення якого необхідна участь третьої сторони (медіатора). Так, медіація являє собою механізм реалізації права сторін на примирення, яке, у свою чергу, є позитивним результатом проведеної медіації.

В суспільстві та серед науковців точаться суперечки щодо потреби запровадження інституту медіації у кримінальному процесі. У підтвердження нашої позитивної точки зору, наведемо дані грантової програми «Медіація, як альтернативний спосіб вирішення спору» за підтримки Проекту Агенства США з міжнародного розвитку (USAID) «Справедливе правосуддя». Загалом було охоплено 19 кримінально-правових конфліктів. Особливістю стало те, що у кримінально-правових конфліктах його учасники активніше користуються медіацій ними послугами і намагаються знайти консенсус, на відміну від цивільно-правових, трудових, де рідше виходять від початкових позицій.

В цілому українське законодавство містить правову основу для впровадження інституту медіації, але враховуючи специфіку процедури, її регламентація потребує прийняття спеціалованного закону.

Спроби законодавчого врегулювання медіації розпочалися ще з проекту Закону про медіацію від Мін’юсту у 2008 році (так і не був зареєстрований у Верховній Раді

України). Проект Закону «Про медіацію» народних депутатів України А.І. Шкрум, О.І. Сироїд та ін. (подано на розгляд до Верховної Ради України 27.03.2015 р.) спрямований на створення законодавчого підґрунтя для успішного розвитку медіації як правового і соціального інституту. Важливим є обмеження сфери застосування медіації: вона не може бути застосована у справах (провадженнях), за якими сторони не можуть укласти мирову угоду, або угоду про примирення згідно з чинним законодавством України, в провадженнях щодо тяжких злочинів та щодо уповноваженої юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за статтею 469 Кримінального процесуального кодексу України.

Таким чином , можна дійти висновку, що українське законодавство та правова доктрина кримінального права мають всі підстави та передумови для впровадження інститут медіації в кримінальному процесі. Це послугувало б вдосконаленню та спрощенню кримінального процесу, доступу до правосуддя, гуманізації системи в цілому.

Науковий керівник: Хейлик Володимир Володимирович, старший викладач кафедри адміністративного та кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДОЗРЮВАНОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Мележик Артур Леонідович
Студент IV курсу юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Питання правового статусу підозрюваного є дуже актуальним, адже, передбачає комплекс прав та обов’язків, які особа може використовувати для власного захисту та безпеки.

Згідно КПК України під поняттям “підозрюваний” розуміється особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 цього Кодексу, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений КПК для вручення повідомлень.

Отже, правового статусу підозрюваного особа, набуває у таких випадках:

Затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його виконання (у такому випадку, особа автоматична набуває правого статусу підозрюваного, та їй роз’яснюються права та обов’язки підозрюваного);

Обрання до особи одного з запобіжних заходів, які передбачені в КПК України (презюмується, що особу перед застосуванням таких засобів також повідомляють, про набуття статусу підозрюваного і роз’яснюють її права та обов’язки);

Наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення (в таких випадках особі надсилається повідомлення про підозру, і вона набуває статусу підозрюваного)

Особа яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення – є одним із ключових суб’єктів кримінального процесу. Це зумовлюється тим, що органи

кримінального переслідування не можуть (не мають права) пропустити процедуру повідомлення особі про підозру і одразу повідомити особу про обвинувачення щодо неї. Стаття 290 КПК України чітко встановлює, що процесуального статусу обвинуваченого підозрюваний набуває в момент повідомлення про завершення досудового розслідування та застосування щодо неї заходів медичного чи виховного характеру (потрібно зауважити, що тут вживається термін підозрюваний, і передбачається, що така особа вже набула відповідного статусу в порядку передбаченому КПК України).

Системно аналізуючи норми КПК України можна дійти висновку, що негласні слідчі розшукові дії не можуть проводитися стосовно конкретної особи, якщо їй не повідомлено про підозру (п.5, ч.1,ст.248 КПК України передбачає, що одним із елементів клопотання до слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої дії – є обставини, що дають підстави *підозрювати особу* у вчиненні злочину). Проте, якщо є підстави підозрювати особу, то її має бути попереджено про підозру. У цьому аспекті ми вбачаємо певний алогізм структури КПК України щодо визначення правового статусу підозрюваного під час проведення досудового розслідування.

На практиці дуже часто слідство проводить слідчі дії стосовно особи, і не повідомляє її про підозру, тобто, фактично особа може виступати у якості підозрюваного, а юридично вона не має такого статусу. Також існують ситуації, коли слідство направляє особі повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але особа в силу об'єктивних факторів не отримує таке повідомлення (зареєстрована в одному місці, а фактично проживає в іншому; проблеми з доставкою кореспонденції та інші). Звичайно, слідство ніяким чином не порушує в такому разі закон, але виходить так, що слідчі дії стосовно особи, можуть проводитися – а вона не знатиме про це, і не зможе реалізувати своє право на захист, що визнається однією із визначальних засад кримінального процесу (ст.20 КПК України - забезпечення права на захист). Комплекс прав, якими користується підозрюваний є досить великий, та може суттєво впливати на хід досудового розслідування. Наприклад, якщо слідчі дії стосовно особи відбувається, але вона не має статусу підозрюваного, вона не може проводити комплекс дій щодо збирання доказів, дослідження обставин злочину, апелювати на рішення слідчого, заявляти клопотання.

На нашу думку, це питання потрібно деталізувати на рівні законодавства таким чином, щоб особі гарантувалось право бути повідомленим про підозру.

Отже, можемо зробити висновок, що система повідомлення про підозру не досконала, і потребує більш детальної регламентації.

Науковий керівник: Прилуцький Сергій Валентинович, доцент, доктор юридичних наук Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ВІДПОВІДНО ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Муравський Олександр Володимирович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.

За останні роки законодавство України зазнало значних змін, не став винятком і КПК України. Зокрема, значних змін зазнала концепція досудового розслідування кримінальних правопорушень. Зміни викликали великі дискусії серед правознавців України, тому що розширивши повноваження слідчого та інших уповноважених оперативних підрозділів, вони одночасно як посилили, так і послабили процесуальні гарантії дотримання конституційних прав і свобод особи, що недопустимо, зважаючи на євроінтеграцію України.

Найбільш істотних перетворень у новому КПК України зазнала система слідчих дій, що відбулися за рахунок уведення її до складу негласних слідчих (розшукових) дій. Основне функціональне призначення негласних слідчих (розшукових) дій - забезпечення оптимальних шляхів використання інформації, здобутої із використанням негласних сил та засобів, які застосовує оперативно-розшукова діяльність.

Нормативно-правовими актами, що визначають суб'єктів, уповноважених на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, та порядок їх діяльності, є: Конституція України, закони України, підзаконні акти, відомчі та міжвідомчі нормативно-правові акти, судові документи (висновки), міжнародні договори України.

Відповідно до ч.1 ст. 246 КПК України, негласні слідчі (розшукові) дії - це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб.

Система негласних слідчих (розшукових) дій поділяється на два розділи:

Розділ 1. Слідчі дії, пов'язані з втручанням у приватне спілкування: аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260); арешт, огляд та виїмка кореспонденції (ст. 261 -262); зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263); зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264).

Розділ 2 .Негласні слідчі (розшукові) дії: обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння(ст.267); установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268); спостереження за особою, місцем або річчю (ст. 269); аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270); контроль за вчиненням злочину (ст. 271); виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272).

Такі слідчі (розшукові) дії, як: аудіо-, відеоконтроль особи, спостереження за особою, місцем або річчю та аудіо-. відеоконтроль місця - могли б існувати в новому КПК України, як окрема слідча дія - “безпосереднє спостереження і документування”.

За новим КПК України можна виділити ще один підрозділ негласних слідчих (розшукових) дій - так, відповідно до ст. 271 КПК України: "контроль за вчиненням злочину може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин, та

проводиться в таких формах: 1) контрольована поставка; 2) контрольована та оперативна закупка; 3) спеціальний слідчий експеримент; 4) імітування обстановки злочину.

У систему негласних слідчих (розшукових) дій, також входять слідчі дії, які пов'язані з втручанням у приватне спілкування: 1) аудіо-, відеоконтроль особи; 2) арешт, огляд та виїмка кореспонденції; 3) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; 4) зняття інформації з електронних інформаційних систем. Але, із вище зазначених дій, втручанням у приватне спілкування може бути тільки арешт, огляд та виїмка кореспонденції та зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж.

На даному етапі, крім перерахованих вище, існують негласні слідчі (розшукові) дії, з групи контролю за вчиненням злочину, які не отримали належної процесуальної регламентації, що являє значну проблему в сучасному кримінально-процесуальному праві України. Вони не відповідають закладеним в рішеннях Європейського суду з прав людини вимогам юридичної визначеності, ставлячи під сумнів розвиток вітчизняного процесуального права в порівнянні з європейськими країнами.

В деяких положеннях про проведення негласних слідчих (розшукових) дій грубо порушуються конституційні принципи. Наприклад, ст. 267 КПК України порушує конституційний принцип верховенства права, дозволяючи слідчому обстежити публічно недоступні місця, житло чи інше володіння особи шляхом таємного проникнення в них, у тому числі з використанням технічних засобів.

Вочевидь існуюча система слідчих дій, підстави і процесуальна форма їх провадження потребують суттєвого доопрацювання, узгодження з відповідними правовими інститутами сучасного законодавства, практикою Європейського суду з прав людини з метою забезпечення захисту прав та свобод особи.

Таким чином, за результатами проведеного нами дослідження ми дійшли висновку, що процес впровадження “негласного розслідування”, тобто проведення негласних слідчих (розшукових) дій, в кримінальному процесі відіграє важливу роль в ефективності використання матеріалів, отриманих під час здійснення негласної діяльності в кримінальному судочинстві.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЕВТАНАЗІЇ В УКРАЇНІ

Нечипоренко Наталія Романівна
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Відповідно до п.1 ст.2 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року «право кожного на життя охороняється законом». Згідно з цим правом, держави повинні застосовувати таке законодавство, за яким навмисні вбивства мають кваліфікуватися як кримінальний злочин. Хоча де-факто евтаназія набирає актуальності, незважаючи на те, що Європейський суд з прав людини у Страсбурзі, вважає, що заборона на евтаназію є справедливою у національних законодавствах. У свою чергу, комісія з прав людини ООН вважає, що процес

евтаназії, призведе до "баналізації", тобто до добровільної смерті, перетворить евтаназію у буденне явище.

В Україні на даний момент ратифіковані Верховною радою України «Загальна декларація прав людини», «Європейська конвенція з захисту прав людини і основних свобод» отримали своє закріплення в конституційному положенні, що затвердження і забезпечення прав і свобод людини - головний обов'язок Української держави. В ч.1 ст.27 Конституції України наголошується: „Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань". Право на життя закріплене і в ч.1,2 ст. 281 Цивільного кодексу України, де вказано, що найголовнішим і невід'ємним правом людини є право на життя і що фізична особа не може бути позбавлена життя. Отже, евтаназія посягає на найвищу соціальну цінність, що охороняється державою, - життя людини.

В кримінальному праві залишається спірна та невирішена проблема вбивства на прохання пацієнта (евтаназії). Кримінальний кодекс України (далі – КК України) не містить спеціальної норми, яка б регулювала відповідальність за це діяння. Через це, евтаназію логічно кваліфікувати за ч.1 ст. 115, ч.2 ст. 137, ч.2 ст.139 чи ч.2 ст. 140 КК України, в залежності від способу вчинення евтаназії (дія чи бездіяльність) та мотивів, які спонукають до вчинення таких дій.

Евтаназія — це позбавлення життя хворого на його проханая чи на прохання близьких родичів, традиційно прирівнюється до умисного вбивства. Підставою такого рішення є визнання об'єктом вбивства життя іншої людини у значенні її біологічного існування. Життя людини як об'єкт кримінально-правової охорони, це не лише її біологічне існування, а існування якісне. Про якість життя у кримінальному праві практично не йдеться.

Чи може вплинути різниця у підходах до визначення життя на кваліфікацію евтаназії? Відповідь можна отримати виходячи із з'ясування видів евтаназії. Відомі два основні види — пасивна та активна. В основі такого поділу — об'єктивний критерій, тобто спосіб здійснення евтаназії.

На нашу думку, слід виділяти ще й суб'єктивний критерій — наявність чи відсутність бажання хворого на проведення евтаназії. Враховуючи це, пасивною евтаназією є відключення пацієнта, що перебуває у непритомному стані, від апарату штучного підтримання життя. Згода пацієнта в цьому разі об'єктивно неможлива, її замінює згода близьких осіб та спеціальна процедура здійснення евтаназії. Таке діяння називають ще «вбивством із милосердя» (merci killing). У разі активної евтаназії пацієнт, що перебуває у свідомому стані, особисто просить лікаря позбавити життя.

Активна евтаназія можлива щодо, так званих, інкурабельних пацієнтів, тобто тих, де медицина не може вилікувати через відсутність в її арсеналі відповідних засобів.

Таким чином, поняття «евтаназія» різнобічне у своєму визначенні, тому категорично розцінювати будь-який її випадок як умисне вбивство немає підстав. Так, за пасивної евтаназії склад злочину, передбачений ст. 115 КК України, буде відсутній через відсутність об'єкта злочину — життя, оскільки пасивна евтаназія може застосовуватися тільки до пацієнтів, життєві функції яких без штучних систем підтримання життя здійснюватись вже не можуть.

В Молдові, наприклад, стаття 148 КК передбачає кримінальну відповідальність за позбавлення життя за бажанням особи (евтаназію) у зв'язку з невиліковною

хворобою або нестерпністю фізичних страждань або по відношенню до неповнолітнього, або його родичів.

Сьогодні в Україні найчастіше трапляються випадки пасивної евтаназії, коли смерть настає внаслідок бездіяльності, а також соціальної евтаназії - нового виду евтаназії, зміст якої полягає в тому, що рішення позбавити когось життя виходить з того, що препарати необхідні для лікування безнадійно хворих є дорогими, та зберігаються їх для лікування тих хворих, які після одужання зможуть повернутися до життя. Дії винної особи у випадках вчинення пасивної і соціальної евтаназії логічно кваліфікувати за ч.2 ст. 137, ч.2 ст.139, ч.2 ст. 140 КК України, при чому в усіх трьох випадках настання смерті є кваліфікуючою ознакою.

З вище зазначеного можна зробити висновок, що на момент проведення пасивної евтаназії пацієнт фактично є нежиттєздатним за медичними показниками. Але практика суперечить цьому, кваліфікуючи дії лікаря з відключення такого пацієнта від апаратів штучного підтримання життя як умисне вбивство, тоді як об'єкт цього злочину фактично відсутній. Законодавець, визначаючи ознаки вбивства (ч. 1 ст. 115), говорить про посягання на життя людини, тоді як практика вміщує у це поняття й ситуацію, коли якісної сторони життя не існує, воно фактично вже припинилося.

Тому розвиток суспільних відносин в Україні, пов'язаних із застосуванням «тіньової» евтаназії, та проблематичність кваліфікації діяння, обумовлюють необхідність врегулювання цих відносин кримінальним законодавством України та введення нової кримінально-правової норми, що буде регулювати відносини в сфері застосування евтаназії і що буде містити усі ознаки складу злочину та передбачати кримінальну відповідальність за проведення евтаназії в Україні.

Науковий керівник: Школа Сергій Миколайович, доцент, кандидат юридичних наук кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Новак Євген Сергійович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Кримінально-процесуальні інститути кожної окремої країни мають свої особливості, однак вони мають й окремі характерні риси, зумовлені історичним розвитком країни у межах певної правової системи. У сучасній теорії права вирізняють такі типи правових систем або правової сім'ї: романо-германський або континентальний, до якого належать країни континентальної Європи; англо-американський або англосаксонський (Англія, Північна Ірландія, США, Канада, Австралія, Нова Зеландія, деякі держави-члени Британської Співдружності); змішаний (скандинавські й латиноамериканські країни); релігійно-традиційний (мусульманські країни, Індія, Китай та інші). Іноді вирізняють також і соціалістичні правові системи, які були характерними для країн минулого СРСР, а нині існують у таких країнах, як Куба, В'єтнам, КНДР. Однак, навіть із урахуванням їх соціалістичного відтінку, їх можна віднести до класичних усталених типів правових систем.

Досить часто в правовій науці зарубіжних країн виникає питання щодо скорочення процедури кримінального судочинства. Необхідно зазначити, що у країнах континентального права угода про визнання вини часто застосовується, але має ряд принципових відмінностей, зумовлених тим, що повноваження сторони обвинувачення обмежені законом, враховуючи принципи доцільності (Франція, Нідерланди) та законності (Німеччина, Італія), на яких ґрунтуються прокурорські повноваження при здійсненні кримінального переслідування.

Також потрібно зазначити, що у судочинстві деяких європейських держав мається на увазі не угода про визнання вини, а згода зі стороною обвинувачення (наприклад, conformidat в Іспанії, abbreviato в Італії). Але, зважаючи на сучасний зарубіжний досвід, правові системи зближуються й інститут „визнання вини“ поступово набуває актуальності. Про це свідчать такі факти: 24 липня 2002 року Економічна і соціальна рада при ООН ухвалила резолюцію „Про основні принципи програм відновлюючого правосуддя у кримінальних справах“, яка рекомендує всім країнам розвивати та впроваджувати програми відновлюючого правосуддя у національне судочинство. Існує декілька моделей подібного правосуддя, і найпоширенішою його формою є програми примирення жертв і правопорушників (медіація).

Відповідно до Рамкового рішення ради Європейського Союзу "Про положення жертв у кримінальному судочинстві" від 15 березня 2001 року медіація у кримінальних справах – це процес пошуку до або під час кримінального процесу взаємоприйнятного рішення між потерпілим та правопорушником за посередництва компетентної особи – медіатора. На підставі цього рішення всі країни Європейського Союзу зобов'язані поширювати посередництво в кримінальних справах та забезпечувати прийняття до розгляду будь-якої угоди між жертвою та правопорушником, досягнутої в процесі посередництва. Так, наприклад, у кримінальному процесі Іспанії нині активно застосовується інститут „згоди“, передбачений статтями 655 і 694-700 КПК Іспанії 1882 року (зі змінами 1988 року).

Сторона обвинувачення направляє до суду клопотання про призначення покарання строком до шести років. Якщо на початку розгляду справи обвинувачений виразить свою формальну згоду із кваліфікацією злочину та запропонованим обвинуваченням покаранням, то суд, не проводячи судового засідання, виносить вирок, яким затверджує покарання, погоджене сторонами. Отже, йдеться про визнання вини, але не про угоду. Схожа процедура прослідкується і в багатьох інших країнах, хоча й за наявності деяких відмінностей. На відміну від Іспанії, в Португалії таке спрощене провадження може мати місце лише у справах про малозначні злочини, причому із застосуванням відносно м'яких покарань (здебільшого майнових). Необхідно зазначити, що аналоги зазначених „угод“ існують і у законодавстві Данії, Норвегії та Нідерландів.

Досить цікавим є досвід Польщі щодо програми примирення потерпілого і обвинуваченого. Широко використовують у Польщі таку форму спрощення судочинства як примирення сторін у кримінальному процесі (медіація). Метою посередництва є укладання угоди між сторонами кримінального провадження, змістом якої є задоволення вимог сторін. Обвинуваченому участь у медіації дозволяє зрозуміти завдану потерпілому шкоду і надає можливість уявити відповідальність за власні дії. Потерпілому це дає можливість позбутися страху перед злочинцем, пробачити його, а обвинуваченому – попросити у потерпілого пробачення.

На жаль, Україна поки що відстає від інших країн щодо використання програм з примирення сторін, незважаючи на достатню законодавчу базу для початку впровадження подібних програм. Як висновок необхідно зазначити, що спрощені кримінальні провадження в кримінальному процесі України беззаперечно мають право на існування, але перед їх запровадженням потрібно прискіпливо вивчити досвід застосування таких проваджень на практиці зарубіжних країн, а також передбачити результати їх використання в кримінальному процесі нашої держави. Про доцільність впровадження спрощених проваджень у кримінальне судочинство України можуть свідчити, по-перше, вичерпані можливості підвищення ефективності існуючої системи кримінального судочинства; по-друге, очевидне відставання у розвитку вітчизняного кримінального судочинства порівняно з іншими країнами, в тому числі європейськими; по-третє, перенавантаження органів прокуратури та слідства; по-четверте, перевантаження судової системи.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

РЕАБІЛІТАЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Піддубцев Олександр Вікторович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Актуальність теми. Одним із завдань кримінального судочинства є забезпечення правильного застосування кримінально-процесуального закону з тим, щоб кожний, хто вчинив злочин, був притягнутий до відповідальності і жоден невинний не був покараний. Сьогодні в Україні існує і діє такий механізм, який покликаний гарантувати та забезпечити захист прав та інтересів осіб, що зазнали незаконного і необґрунтованого кримінального переслідування або (та) засудження, а також забезпечити швидке та повне відновлення всіх їхніх прав, яким виступає реабілітація.

Проблема реабілітації в кримінальному процесі досліджувалась у роботах радянських вчених, зокрема Б.Т. Безлєпкіна, Ч.С. Касумова, М.І. Пастухова, В.М. Савицького та інших. Серед вітчизняних дослідників можна згадати роботи О.В. Капліної, В. Т. Нора, М.С. Шумила.

Реабілітація - відновлення доброго імені, честі, репутації, прав, стану, юридичного та соціального становища особи, незаконно і несправедливо звинуваченого в скоєнні злочину.

Правові основи реабілітації закладені в ст. 62 Конституції України, ст. 531 КПК України. Фактичними підставами для вжиття заходів реабілітації є встановлений у передбаченому законом порядку факт незаконного засудження, притягнення як обвинуваченого, затримання, арешту, обшуку, виїмки, накладення арешту на майно, відсторонення від займаної посади.

Реабілітація включає в себе заходи по відшкодуванню моральної шкоди та матеріальних збитків, відновлення становища і прав потерпілого.

Слід зазначити, що в силу об'єктивно-правового положення - презумпції невинності - всі сумніви у справі толкуються на користь обвинуваченого і недоведена винність дорівнює доведеною невинності.

При недоведеності участі обвинуваченого у вчиненні злочину він не тільки має право вимагати припинення справи, а й визнання його невинним, реабілітації його доброго імені.

Більше того, громадянин має право також на відшкодування шкоди, заподіяної йому проведенням оперативно-розшукових заходів, якщо протягом шести місяців після таких заходів не було порушено кримінальну справу або порушену справу було припинено.

Відшкодування майнової шкоди незаконно притягненому до відповідальності відшкодовується:

а) заробітна плата, пенсія та інші грошові доходи, які він втратив внаслідок незаконних дій;

б) майно (в толі числі грошові вклади і відсотки по них, цінні папери та доходи по ним, частка в статутному фонді організацій, учасником якого був громадянин, та прибуток, яку він не отримав з причини притягнення до відповідальності, інші цінності), звернене в доход держави, конфісковане або вилучене майно, а також майно, на яке накладено арешт;

в) штрафи, утримані на виконання вироку чи іншого рішення суду, судові витрати та інші витрати, сплачені громадянином;

г) грошові суми, виплачені громадянином адвокату для надання юридичної допомоги;

д) моральну шкоду.

Збиток відшкодовується за рахунок коштів державного бюджету, крім повернення майна. Майно підлягає поверненню в натурі, а в разі неможливості повернення його вартість повертається за рахунок організацій, яким воно передано безоплатно, а при ліквідації або неплатоспроможності таких - за рахунок коштів держбюджету.

Вартість житлових будинків, квартир та споруд відшкодовується, якщо такі не збереглися або якщо громадянин відмовився від отримання рівноцінного житла в іншому місці. Вартість втраченого житла відшкодовується, виходячи з ринкових цін, за рахунок держбюджету.

Збиток відшкодовується в повному обсязі незалежно від вини конкретних посадових осіб, які допустили незаконне притягнення громадянина до відповідальності.

Моральним збитком визнаються страждання, заподіяні громадянинові незаконним притягненням до відповідальності. Моральна шкода - шкода, заподіяна честі, гідності, репутації людини, її доброму імені. Громадянин має право як на спростування відомостей, що його ганблять так і на матеріальну компенсацію. Громадянин має право спростування відомостей, що не відповідають дійсності. Якщо такі відомості були опубліковані, вони спростовуються у тому ж виданні, де вони публікувалися, або тим же засобом масової інформації, яке їх поширило. Документи, що містять недостовірну інформацію про громадянина, визнаються недійсними, відгукуються або на прохання громадянина замінюються. Наприклад, громадянину може бути замінена трудова книжка, де була незаконно поміщена запис про його звільнення за неприйнятним для нього підстав. Моральна шкода відшкодовується в грошовій формі незалежно від відшкодування майнової шкоди.

Громадянин, звільнений з роботи у зв'язку з незаконним притягненням до кримінальної відповідальності, має бути поновлений на колишній посаді, зарахований на колишнє місце роботи не пізніше місяця з моменту виправдання. На вимогу громадянина йому видається нова трудова книжка (в триденний термін), а при неможливості надати колишню роботу або при його небажанні працювати в колишній організації - надається рівноцінна робота.

Постанова відповідних органів про відшкодування шкоди може бути оскаржене безпосередньо до суду або до вищестоящого суду. Заява про оскарження винесеної постанови звільняється від мита.

Якщо вимога про відшкодування моральної шкоди або матеріальної шкоди або вимога про відновлення в правах з яких-небудь причин будь-ким не виконані або виконані не повністю, громадянин має право звернутися до суду в порядку позовного провадження і вимагати прийняття примусових заходів по захисту своїх прав та інтересів.

Але, на нашу думку, усих викладених засобів реабілітації, на жаль, замало адже реабілітація повинна також мати наслідком усунення, за можливістю, будь-яких (бажано всіх) негативних наслідків, допущених в результаті помилок чи зловживань під час кримінального провадження. Це потрібно як особам, яких реабілітують, так і суду та органам правопорядку для підтримання їхнього престижу і престижу держави.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального та адміністративного права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТАЄМНИЦІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Полонова Наталія Ігорівна

аспірант кафедри кримінального і адміністративного права юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Таємниця досудового розслідування – це широко використовувана в юридичній літературі наукова категорія. Але, в свою чергу, питання щодо конкретного визначення поняття «таємниці досудового розслідування», її законодавчого закріплення та кримінально – правового забезпечення залишаються відкритими, маловивченими та актуальними на сьогодення.

Зокрема, в нашій країні на сьогоднішній день поняття «таємниці досудового розслідування» зустрічається в Законі України «Про доступ до публічної інформації» (ст. 8), але визначення їй не надається, лише говориться про вид інформації, до якої вона відноситься. В свою чергу, в нормативно – правових актах вживаються такі поняття як «відомості досудового розслідування» (стаття 222 Кримінально – процесуального кодексу України), «дані оперативно – розшукової діяльності та досудового розслідування» (стаття 387 Кримінального кодексу України). Вказані норми безпосередньо стосуються таємниці досудового розслідування, а саме є гарантіями її збереження.

В юридичній літературі поняття «таємниця досудового рослідування» відносно нове, яке почало широко зазтосовуватись після прийняття нового Кримінально – процессуального кодексу у 2012 році. До цього часу були актуальними такі поняття як, «таємниця досудового (попереднього) слідства», «таємниця слідства», «таємниця розслідування», «слідча таємниця». Зокрема всі ці поняття тотожні, тобто є синонімами.

Багато вчених - юристів приділяло увагу питанню визначення поняття «таємниці досудового розслідування» або «таємниці досудового (попереднього) слідства», її сутності, місце в кримінальній науці та практиці.

Так, Лавров В.П. під таємницею досудового слідства розуміє встановлені розслідуванням відомості, які мають значення для правильного вирішення справи, розголошення яких може призвести до втрати доказів та уникнення злочинцем відповідальності, перешкодити відшкодуванню шкоди, конфіскації майна або іншим чином завадити здійсненню правосуддя.

Як визначає Ігнатов С.Д., таємниця досудового слідства – це обмежені строком досудового слідства відомості, що, на думку слідчого, стосуються обставин, що підлягають доказуванню у кримінальній справі, яка перебуває у його провадженні, приховувані від інших, відомі не всім, можливо не пізнані, які можуть бути розголошені до суду тільки з дозволу слідчого.

В свою чергу, даними досудового розслідування є відомості, зібрані під час проведення досудового розслідування та оперативно – розшукової діяльності у рамках кримінального провадження, та які закріплені у протоколах, постановах, висновках або інших процесуальних документах кримінального провадження.

В наведених вище прикладах, пропонуємих науковцями, таємниця досудового розслідування ототожнюється з поняттям «даних (відомостей) досудового розслідування», які встановлені в ході досудового розслідування, що, в свою чергу, може значно звужувати її зміст.

Слушну думку з цього приводу висловив Лісогор В.Г. Він зазначає, що інформація, яка має важливе значення для слідчої діяльності та встановлення істини у кримінальній справі, на окремих етапах розслідування може ще не мати певного процесуального закріплення або вона зовсім не набуде такого оформлення, а можливо ще не була пізнана тощо. Тобто ця інформація знаходиться поза межами даних досудового слідства. Саме тому поняття «таємниця досудового розслідування» є значно ширшим ніж поняття «дані досудового розслідування».

В свою чергу, будь – яка таємниця є інформацією. Таємниця досудового розслідування в цьому контексті не є винятком. Вона є інформацією, статус якої визначений законом. Лише розглядаючи як різновид інформації таємницю досудового розслідування, можна в повній мірі визначити зміст останньої.

Різні значення вкладають в поняття інформації вчені різних наукових галузей. В правовому просторі в загальному значені інформація – це відомості про будь – що (дії, події, факти, обставини). Зокрема, згідно зі статтею 1 Закону України «Про інформацію», інформація - інформація -будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. За порядком доступу до інформації, вона поділяється на інформацію з відкритим доступом та на інформацію з обмеженим доступом. Остання, в свою чергу, поділяється на конфеденційну, таємну та службову. Саме до виду таємної інформації належить таємниця досудового розслідування.

Інформація, що складає таємницю досудового розслідування, отримується в ході проведення різних слідчих дій, негласних слідчих, розшукових дій, а також в ході здійснення оперативно – розшукової діяльності, під час останньої може отримуватись також інформація, що складає державну таємницю.

Інформація, як об'єкт таємниці досудового розслідування і судочинства в цілому, це сукупність відомостей про діяльність слідчих та судових органів, заплановані заходи, результати роботи, шляхи вдосконалення боротьби зі злочинністю, методи та засоби реалізації покладених завдань, а також відомості про осіб, предмети, події, процеси, що необхідні для ефективної правоохоронної діяльності.

Таким чином, таємниця досудового розслідування - це інформація, що охороняється законом та являє собою відомості (дані), що отримані в ході досудового розслідування та оперативно – розшукової діяльності й іншу інформацію, що має (може мати) безпосереднє або опосередковане відношення до кримінального провадження, доступ до якої доступний лише визначеному колу осіб, розголошення якої можливе лише з дозволу уповноважених осіб, за незаконне розголошення якої передбачена кримінальна відповідальність.

Науковий керівник: Марков Карло Анатолійович, доктор історичних наук, професор кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління.

КОМПАРАТИВНЕ РОЗМЕЖУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ

Пронін Ігор Віталійович
студент ІІІ курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Адміністративне правопорушення значною мірою відрізняється від злочину. Їх розмежування дуже важливе, насамперед, для практичної діяльності в юриспруденції, адже адміністративні правопорушення і кримінальні злочини регулюються різними сферами права, і здатність їх відрізняти говорить про освіченість фіксуючих органів, а також надає інформацію про рівень розвитку правового розуміння в нашій країні. До основних ознак, за якими здійснюється розмежування адміністративних правопорушень і злочинів відносяться:

1.Перша ознака. Регламентація складу правопорушення та його включення в Кодекс України про адміністративні правопорушення або в Кримінальний кодекс України на підставі ступеня та рівня суспільної небезпеки. Принципові положення для вирішення питання про ступінь суспільної небезпеки містяться в ст. 9 КУпАП, а також у статтях 1 і 11 КК. Частина 2 ст. 9 КУпАП визначає, що адміністративна відповідальність за правопорушення настає тільки в тому разі, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою кримінальної відповідальності. Частина 2 ст. 1 КК встановлює, що виключно Кримінальний кодекс України прямо і чітко визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинними. Отже, адміністративне порушення через певну дію має місце тільки в тому випадку, якщо КК не визнає його злочином. Суспільна небезпека як один з критеріїв розмежування, корелює з ч. 2 ст. 11 КК, яка вказує на найбільш загальний критерій відмежування проступків від злочинів,а саме –

малозначність діянь. Зі змісту цієї статті випливає, що малозначним є діяння, яке формально передбачене КК, однак не заподіяло істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству чи державі.

Потрібно зауважити, що малозначність (мала суспільна небезпека) діяння є властивістю не однієї, а всіх сторін складу правопорушення. Питання, чи є діяння малозначним, вирішується на основі його суб'єктивних і об'єктивних ознак (завданого збитку, місця, способу, характеру проступку, мотиву, мети, особливих якостей суб'єкта та ін.). Таким чином, найважливішим критерієм розмежування адміністративних правопорушень і злочинів є ступінь суспільної небезпеки і рівень значення діяння. Керуючись саме цим критерієм, закон України відносить одні діяння до проступків, інші – до злочинів, включаючи їхні склади у відповідні кодекси.

2.Друга ознака. Склад будь-якого злочину може бути встановлений тільки законом. Склади адміністративних проступків – як законами, так і підзаконними актами. Так, сільські, селищні, міські, обласні ради (органи місцевого самоврядування) правомочні приймати рішення (ст. 107 «Порушення правил карантину тварин…»), а також затверджувати правила, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність (ст. 152 «Порушення норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів…», ст. 159 «Порушення правил торгівлі на ринках», ст. 182 «Порушення тиші в громадських місцях»).

3.Третя ознака. Джерело відповідальності та призначення покарання або стягнення. Джерело кримінальної відповідальності єдине – Кримінальний кодекс України (ст. 3). Джерел адміністративної відповідальності – безліч. Це Кодекс України про адміністративні правопорушення та інші закони (ст. 2). За вчинення злочинів передбачені покарання, їх вичерпний перелік міститься у КК (ст. 51). За здійснення адміністративних правопорушень передбачені стягнення перелік яких зафіксований у ст. 24 КУпАП і не є вичерпним, так як закони можуть встановлювати інші стягнення.

4.Четверта ознака. Згідно зі ст. 23 КУпАП адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання правопорушника і запобігання новим правопорушенням. За ст. 50 КК покарання – насамперед кара за вчинення злочину, яка виступає як засіб для досягнення виправних і превентивних цілей покарання.

5.П’ята ознака. Кримінальні справи розглядаються тільки судами, і лише суд може призначити покарання за злочинне діяння. Згідно КУпАП, більш ніж 40 суб'єктів мають право розглядати адміністративні справи. Серед цих суб'єктів є як органи держави, так і органи місцевого самоврядування – наприклад, виконавчі комітети рад та багато інших. (ст. 213 КУпАП).

6.Шоста ознака. Законодавством встановлено пріоритет кримінальної відповідальності перед адміністративною відповідальністю (ст. 9 КУпАП). Одночасно одні і ті ж діяння не можуть бути визнаними як злочин і адміністративне правопорушення. Це взаємовиключні речі і тому ч. 2 ст. 9 КУпАП говорить про те, що адміністративна відповідальність настає лише в тому разі, якщо діяння не тягне за собою кримінальної відповідальності.

Такий підхід зумовлений наявністю численних випадків, коли важко відмежувати злочин від адміністративного проступку. Існують правопорушення, які завжди будуть кваліфікуватися як адміністративні проступки: безквитковий проїзд у громадському транспорті, втрата паспорта через недбале поводження з ним, торгівля у невстановлених місцях. У таких випадках перед виконавцями правових норм не виникає питання про розмежування правопорушення і злочину.

Водночас, відомо чимало правопорушень, які залежно від низки обставин можуть розглядатися або як адміністративний проступок, або як злочин. Наприклад, ст. 248 «Незаконне полювання» КК України і ст. 85 «Порушення правил використання об'єктів тваринного світу» КУпАП. Згідно ст. 248 КК України, злочином буде порушення правил полювання, якщо воно заподіяло істотну шкоду, а також незаконне полювання у заповідниках або на інших територіях та об'єктах природно-заповідного фонду або полювання на звірів, птахів чи інші види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України. Відповідно до ст. 85 КУпАП проступком визнається грубе порушення правил полювання, тобто полювання без належного на те дозволу, в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями чи способами.

Порушення правил, установлених для боротьби зі шкідниками і хворобами рослин, та інших вимог законодавства щодо захисту рослин кваліфікується як злочин (ст. 247 КК України), якщо таке діяння спричинило тяжкі наслідки. Якщо таких наслідків немає, то діяння розцінюється як адміністративне правопорушення (ст. 105 КУпАП «Порушення вимог щодо виконання фітосанітарних заходів). Кримінальне каране порушення правил безпеки руху та експлуатації транспорту (ст. 286 КК України) відрізняється від адміністративно караного (статті 123, 124, 125, 128 КУпАП) такою ознакою, як заподіяння потерпілому легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень.

Отже, критерії за якими здійснюється розмежування адміністративних правопорушень і злочинів є такими: ступінь суспільної небезпеки, встановлення складу діяння і його включення до КУпАП або ККУ, джерела відповідальності, призначення покарання (за злочин) і стягнення (за адміністративне правопорушення), характер санкції, орган розгляду порушення, пріоритет кримінальної відповідальності перед адміністративною. Правильне розв'язання питання про розмежування адміністративного правопорушення та злочину завжди має принциповий характер, бо воно пов'язане з визначенням засобів і форм державного впливу. Очевидно, якщо особу за вчинення адміністративного правопорушення буде притягнуто до кримінальної відповідальності чи навпаки, за вчинення злочину – до адміністративної, імідж правової системи та її компетентність буде поставлено під сумнів.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, кафедра адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ

Ричка Денис Олегович

аспірант кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Появу кіберзлочинності можна розділити на два періоди: з моменту винаходу ЕОМ до активного поширення мережі Інтернет (приблизно до 1990 року) та після. Друга частина цього явища розвивається і досі.

Кіберзлочинність першого «доінтернетного» етапу відрізнялась від кіберзлочинності, яка є на даний час. Відмінність полягає в тому, що на той час майже не було ані локальних, ані глобальних електронних комп’ютерних мереж.

Якщо й вчинялись комп'ютерні злочини на першому етапі, злочинцями були особи, які як правило, обслуговували ЕОМ.

Перші особи, яких можна назвати словом «хакер» з'явились із числа студентів Масачусетського технологічного інституту у 1960 роках. Вони почали маніпулювати програмами нового університетського комп'ютеру.

У 1970 роках у США з'являються так звані «фрікери», які з метою безоплатного телефонування світом, зламували телефонні мережі операторів зв'язку. Один з «фрікерів» Джон Дрейпер звернув увагу на те, що іграшковий свисток, який продавався разом з вівсяними пластівцями Cap'nCrunch видає звук на частоті 2600 герц, що співпадає з частотою сигналу доступу до телефонної мережі далекого зв'язку компанії AT&T. Дрейпер сконструював першу «блакитну коробку» BlueBox, завдяки якій можна було безоплатно телефонувати закордон. У цій коробці, у тому числі знаходився свисток, який свистів у мікрофон телефону на частоті 2600 герц.

Одних телефонних мереж фрікерам стає замало і у 1980 роках і вони починають втручатись у комп'ютерні мережі. Ними створюються так звані електронні дошки об'яв – BBS, такі як «SherwoodForest» та «Catch-22» де хакери і фрікери спілкуються та обмінюються досвідом щодо крадіжок паролів та номерів кредитних карток. З'являються перші хакерські спільноти «LegionofDoom» в США та «ChaosComputerClub» в Німеччині.

Студент Корнельського університету Роберт Морріс у 1988 році розробив так званого «комп'ютерного черв'яка» - програму, яка самостійно розмножувалась та проникла до майже 6000 університетських та урядових комп'ютерів по всій Америці, чим спричинила велику матеріальну шкоду.

Другий етап розвитку кіберзлочинності почався у 1990 роки, коли Інтернет прийшов майже у кожен будинок Америки, Європи, самі комп'ютери стали загальнодоступними. Кожна корпорація, урядові органи створюють локальні мережі, власні бази даних, змінюють паперовий документообіг на електронний. Банки між собою та своїми клієнтами проводять транзакції та грошові переводи шляхом електронних мереж. Другий етап кіберзлочинності триває і по даний час і можна відмітити такі встановлені кіберзлочини, -

У 1989 році мережевий «черв'як» WANK завдав велику шкоду в комп'ютерній мережі NASA. Невідомі і донині злочинці змогли запустити цю шкідливу програму до однієї з найбільш захищених комп'ютерних систем у світі. Шкода виявилася настільки великою, що запуск деяких супутників NASA довелося перенести на кілька місяців.

У 2001 році стався кумедний випадок. Захист комп'ютерної системи NASA був зламаний 17 річним «хакером» Гергорі Аароном Хорнсом, який вирішив використовувати сервери NASA, в якості сховища для тих фільмів, які він скачав з Інтернету. Інженери та програмісти NASA швидко виявили це правопорушення та усунули його наслідки. Через 4 роки Грегорі Хорнса судом було визнано винним у вчинені цього злочину та засуджено до 6 місяців позбавлення волі. Також суд зобов'язав виплатити матеріальну шкоду, яка була спричинена його «бешкетуванням».

Співробітники ФБР у 2000 році знайшли у вільному доступі, а саме на безкоштовному поштовому сервері freebox.com виключно таємні вихідні коди до інноваційної комп'ютерної програми OS/COMET, яка обслуговувала таємну на той час систему NAVSTAR GPS, які туди завантажив хакер під «ніком» Leaf. Практично, якщо б у зловмисників було певне обладнання, вони хоч и на короткий час, але могли

б взяти під контроль повітряний простір над США. Цей злочин на даний час не розкрито

Комп'ютерна система NASA є однією з найпривабливіших цілей для хакерів з усього світу. Так, британський хакер Гарі Маккіннон зламав у 2002 році захист системи NASA, з метою пошуку інформації про НЛО. При подальших допитах Маккіннон стверджував, що він знайшов та вивчив «Проект Відкриття», в архіві якого нібито були фотознімки об'єктів НЛО та свідоцтва очевидців щодо контактів з космічними цивілізаціями. Було це правдою чи ні, невідомо, однак Маккіннон знищив 1300 паролів працівників NASA та іншу таємну інформацію з серверів NASA. За свою цікавість до космічних світів Маккіннон очікує екстрадицію до США, де йому загрожує тюремний строк до 70 років та майже 2 мільйони доларів штрафу.

Невідомий хакер з «ніком» Beale Screamer написав програму FreeMe, яка нейтралізує захист комп'ютерного відео- і аудіо програвача Windows Media від незаконного копіювання, чим спричинив корпорації Microsoft великих матеріальних збитків. Особу злочинця на даний час не встановлено.

14 річний кіберзлочинець Майкл Калч зміг на 5 діб паралізувати Інтернет – портали таких медіа та Інтернет гігантів, як CNN, Amazon, eBay, Yahoo!, влаштувавши їм у 2000 році DDoS-атаки. Калч засуджений до 8 місяців домашнього арешту та одного року випробувального строку з обмеженням доступу до мережі Internet, а також виплатив відносно невеликий штраф, хоча збитки, які буди заподіяні Калчем оцінюються приблизно у 5 мільйонів доларів США. Після цього випадку Калч став відомий та його запросили вести рубрику у одному популярному канадському виданні.

Одночасно вкрасти 9 мільйонів доларів змогли невстановлені й досі злочинці з зарплатних карток клієнтів банку RBS WorldPay, у системі безпеки якого хакери знайшли вразливі місця. Протягом 30 хвилин у 49 великих містах по всьому світі, серед яких Нью-Йорк, Гонконг, Москва, 8 листопада 2008 року з 139 банкоматів були незаконно зняті майже 9 мільйонів доларів США.

В 2005 році англійські поліцейські виявили фургон, в якому знаходилось високотехнологічне обладнання. Спочатку однією з версій вказаного розслідування була шпигунська діяльність іноземних спецслужб, чи терористична діяльність. Однак все виявилось простіше - хакери вирішили допомогти емігрантам отримати Британське громадянство, для чого необхідно здати культурологічний тест «Life in the UK» і все це обладнання необхідно було лише для обману членів державної комісії.

Українські кіберзлочинці також входять в «лідери» по вказаному «ремеслу». Службою безпеки України, а також правоохоронними органами США, Великобританії та Нідерландів, було затримано нещодавно у Великобританії групу осіб, яку підозрювали у крадіжках з банківських рахунків. Її членами було 20 осіб: це громадян України, Латвії, Грузії, Білорусі, Естонії. Ця група протягом 2009-2010 років вкрала з рахунків банків HSBC, RBS, Barclay´s та Lloyds TSB понад 6 мільйонів фунтів стерлінгів. Шахраї за допомогою вірусу Zeus, яким були уражені тисячі комп'ютерів, отримали коди доступу до рахунків та завдяки Інтернет – банкінгу незаконно перевели грошові кошти на свої рахунки.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ КРИМІНАЛІСТИКИ Й КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ НАУКИ

Савицька Валерія Миколаївна
студентка V курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Актуальність теми пов’язана з тим, що криміналістика, як відомо, не тільки творчо пристосовує досягнення природних, технічних і суспільних наук для розкриття, розслідування та запобігання злочинам, а й сама певним чином впливає на їх окремі галузі. Такий зв'язок наявний і у взаємодії криміналістики з правовими науками, зокрема з кримінально-процесуальною, яка більше, ніж інші, відчуває на собі вплив і сама впливає на розвиток криміналістики. Тісний взаємозв'язок цих наук зумовлений тим, що криміналістика на початковому етапі виникла і розвивалась у межах кримінального процесу.

На сьогодні взаємозв'язок цих наук помітно посилюється. "В умовах науково-технічної революції, - писав Р.С. Бєлкін, - розвиток криміналістики особливо пов'язаний з розвитком і вдосконаленням кримінально-процесуального законодавства і кримінально-процесуальної науки".

Слід зазначити, що взаємодія криміналістики і кримінально-процесуальної науки матеріалізується головним чином у кримінально-процесуальних нормах, які вперше приймаються або рекомендуються для прийняття. Поява нової норми, таким чином, розглядалась як результат ефективної взаємодії криміналістики і кримінального процесу. У такий спосіб вирішувалась проблема правового регулювання використання досягнень науки і техніки в кримінальному судочинстві. Головне завдання цього процесу полягало у: визначенні мети використання науково-технічних засобів у процесі розкриття і розслідування злочинів; виробленні формулювань для нормативного забезпечення законності застосування рекомендованих криміналістикою нових технічних засобів, прийомів і методів; розробці критеріїв допустимості використання, отриманих у результаті застосування технічних засобів у процесі доказування в кримінальному судочинстві. При такому підході до оцінювання ефективності взаємозв'язку криміналістики з кримінальним процесом справедливим є зауваження про відставання правової регламентації з розробки і впровадження технічних засобів у слідчу, експертну і судову практику.

Слідча практика, як і будь-яка діяльність людей, підпорядковується вимогам об'єктивних законів, їй притаманна певна циклічність розвитку. Досягаючи певного рівня свого розвитку, вона стикається з такими проблемами, як: а) невідповідність наявності сил і засобів потребам практики; б) застарілість структури й організації діяльності слідчого апарату; в) нестача технічних засобів і матеріалів для виявлення, фіксації і дослідження доказів; г) необхідність розробки нових методів, прийомів, засобів розкриття і розслідування злочинів. Ці фактори негативно впливають на її результати, врешті-решт, вони є гальмівним, стримувальним моментом її функціонування з усіма наслідками, як явними, так і прихованими.

З огляду на це спрямованість співпраці криміналістів з ученими-процесуалістами тільки на вдосконалення законодавства не може повною мірою розкрити всієї розмаїтості взаємодії відповідних галузей знання.

На мій погляд, вона повинна бути доповнена впливом кримінально-процесуального закону на розвиток криміналістичної науки, особливо це стосується нормативних актів, які тільки приймаються і ставлять криміналістику перед

необхідністю розробки відповідних тактичних прийомів і засобів роботи з доказовою інформацією. "Криміналісти для розробки теоретичних положень науки і створення найбільш ефективних практичних рекомендацій, - справедливо зазначає В.І. Гончаренко, - повинні вивчати ідеї і норми кримінально-процесуального права так, як і представники кримінально-процесуальної науки, і не можуть обійтися без вивчення окремих теоретичних цінностей криміналістики, розроблюваних нею засобів і прийомів, що застосовуються в практиці боротьби зі злочинністю, для збагачення теорії процесуальної науки і постійного вдосконалення кримінально-процесуального законодавства.

Розвиток криміналістики на сучасному етапі характеризується підвищенням інтересу до питань її взаємозв'язку з іншими галузями знань, практичною діяльністю, вироблення оптимальної процедури створення, конструювання наукових висновків і передачі отриманих результатів у практику розкриття, розслідування та запобігання злочинам. Це визначено межами предмета науки криміналістики, її потенціалом, який значно зріс, й іншими факторами. Але активізація дослідження зазначеної проблематики пов'язана не тільки з криміналістикою, а й з усіма прикладними науками, випливає з об'єктивних закономірностей науково-технічного прогресу, в умовах якого зростає значення наукових рекомендацій і їх практичного застосування.

Різноманітність проблем і потреб слідчої практики, які потребують докладання спільних зусиль криміналістів і вчених-процесуалістів для їх вирішення, визначається багатьма формами взаємодії. Вивчення слідчої, експертної і судової практики дає змогу виділити, на мій погляд, найбільш важливі проблеми в сучасних умовах.

Науковий керівник: Литвин Олена Петрівна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального та адміністративного права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІЙ ПРОКУРАТУРИ ФРАНЦІЇ ТА УКРАЇНИ ПО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Сосков Роман Миколайович
здобувач кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Питання захисту прав людини у всі часи існування людства були актуальні, бо не можна назвати такого суспільства чи такої країни, де права людини виконувались абсолютно. Тому в демократичних державах створено державний механізм гарантування прав людини і громадянина, як однієї з головних функцій держави. Одне з провідних місць в цьому механізмі відведено прокуратурі. Треба відзначити, що Україну і Францію науковці відносять до однієї правової сім’ї, при розробці Конституції України законодавці звертались до досвіду державотворення Франції. Тому існує багато спільних рис у функціонуванні прокуратури по захисту прав людини визначених країн як реалізації складової правоохоронної діяльності, але, при цьому, існують і деякі розбіжності. Обрання для порівняння саме Франції пояснюється ще і тим, що це країна з найстарішими традиціями формування та діяльності прокуратури у світі.

Перш за все треба визначити місце прокуратури в системі органів державного управління, на які покладене завдання захисту прав людини. Що стосується місця

прокуратури в державному апараті, то Україна при створенні прокурорської системи виходила з об'єднаної європейської концепції діяльності прокуратури і відвела прокуратурі особливу роль, не включивши її ані до системи органів виконавчої влади, ані до органів судової влади. За прокуратурою в Конституції України закріплені наступні повноваження:

1) підтримання державного обвинувачення в суді;

2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом;

3) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;

4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;

5) нагляд за додержанням прав і свобод людини і громадянина, додержанням законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими і службовими особами.

Це свідчить про наявність у прокуратури повноважень судових і виконавчих державних органів, що показує специфічне місце прокуратури в системі органів управління.

Відповідно до закону України «Про прокуратуру» «діяльність органів прокуратури спрямована на всемірне утвердження верховенства закону, зміцнення правопорядку і має своїм завданням захист від неправомірних посягань: 2) гарантованих Конституцією, іншими законами України та міжнародними правовими актами соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод людини та громадянина».

В побудові системи прокуратури Франція відрізняється від України тим, що прокуратура у Франції входить до складу міністерства юстиції. Тобто, не можна не відзначити залежність органів прокуратури від впливу органів державної виконавчої влади. Це, на нашу думку, ставить під сумнів незалежність прокуратури у здійсненні своїх повноважень та прийнятті рішень. Це положення було відзначено і в рішенні Європейського суду з прав людини. Вищою посадовою особою у прокуратурі є Генеральний прокурор при Касаційному суді, а прокурори республіки називаються прокурорами при трибуналах малої і великої інстанції.

Ще однією відмінністю діяльності прокуратури України і Франції є те, що основні повноваження прокуратури України закріплені у Конституції, тобто, закріплені в документі вищої юридичної сили, і регулюються ще спеціальним законом, а повноваження прокуратури Франції регулюються спеціальними законами і кодексами. З одного боку, це повинно було б сприяти побудові більш ефективного механізму виконання прокуратурою України своїх повноважень, в тому числі і захисті прав людини. З іншого боку, внаслідок того, що прокуратура Франції є не тільки органом виконавчої влади, а і судової, вона має більш можливостей захищати інтереси окремо взятої фізичної особи. Крім представлення інтересів особи у суді, прокурору відводиться активна роль у суді присяжних, прокурори беруть участь при розгляді справ в трибуналах. У виправних трибуналах державне обвинувачення підтримують прокурори республіки або один з їх помічників.

Прокурорам також надано право на апеляцію, яке належить прокурору Республіки і генеральному прокурору при апеляційному суді.

Прокурори беруть участь і у виконанні вироків. На їх вимогу виконання вироків проводиться після набрання ними законної сили. Для виконання своїх повноважень прокурор Республіки і генеральний прокурор можуть залучати публічні збройні сили.

У відповідності зі ст. 751-2 Ордонанс № 59-1 в цивільному процесі прокуратура офіційно бере участь у розгляді справ, зазначених законом. Вона здійснює «нагляд за виконанням законів, судових постанов і рішень». Вона офіційно домагається такого виконання у випадках, коли «це необхідно в інтересах публічного порядку».

У Франції прокурор активно виступає в цивільному процесі або в якості самостійної сторони, або як третя - асоційована - сторона, зусилля якої спрямовуються на сприяння суду у виробленні укладення по суті справи. При цьому прокурор не виступає на чиємусь боці, а сприяє відшукуванню об'єктивної істини як представник держави в суді.

Тож треба констатувати, що роль прокуратури у механізмі гарантування прав людини і громадянина напряму залежить від її статуса як органу державної влади і управління. Хоча і в Україні, і у Франції прокуратура займає проміжне місце між органами виконавчої і судової влади, у Франції прокуратура має більш незалежне становище у виконанні свого повноваження щодо захисту прав людини, при тому, що підпадає під вплив центральних органів виконавчої влади, знаходячись в системі міністерства юстиції.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ

Сосков Роман Романович

Студент ІІ курсу юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

До другої половини XIX ст. безроздільно панував погляд на злочинну поведінку, як на прояв нічим не обмеженої «свободи волі». Боротьба зі злочинністю зводилася до покарання порушників кримінально-правової заборони.

З поширенням в кримінальному праві ідей детермінізму, а також з виникненням кримінології зріс інтерес до вивчення тих обставин, які, на думку різних дослідників, породжують злочинну поведінку.

Вивчення особистості, як зазначалося вище, значимо при виявленні не тільки причин індивідуально злочинної поведінки, але і злочинності в цілому. В останньому випадку важливий аналіз соціальних типів особистості, включених в систему складних суспільних відносин, конкретних економічних, політичних, соціальних і духовних детермінант, особистісних характеристик різних верств населення.

Вивчення особистості злочинця відкриває нові можливості для прогнозування злочинної поведінки. Якщо вирішальну роль в його генезесі відводити безпосередньому впливу соціальних факторів, то очевидно, що такий прогноз буде проблемним. Без урахування особливостей населення, характеристик різних соціальних груп і типів особистості важко визначити, як на мінливі соціальні реалії

будуть реагувати люди, які саме конкретні ситуації можуть виникати і як вирішуватися з'являються проблеми, які найближчі і віддалені наслідки здатна спричинити та чи інша ситуація. Це завжди залежить від особистісних реакцій людей, населення.

Відомості про особу злочинця, безсумнівно, мають і певне доказове значення. Звичайно, ніякі моральні якості, риси характеру та ін. не можуть самі по собі бути підставою для висновку про винність особи у конкретному злочині. Але непрямим свідченням певних обставин вони бувають. Наприклад, дані про суб'єкта як особі слабовільним, безініціативність, боягузливому є спростування показань його співучасників, що зображують це особа організатором і керівником злочину або організованої групи, і повинні змусити вельми критично поставитися до подібним показаннями. У деяких випадках непрямими доказами можуть служити біографічні дані, факти минулого життя обвинуваченого, його зв'язки, оточення, контакти, взаємовідносини з певними людьми і т. п.

Знання про особистість конкретного злочинця також важливі для реалізації завдань кримінально-виконавчого права - організації роботи з кожним засудженим в процесі відбування ним покарання, визначення індивідуальних методів і засобів впливу на нього, застосування на практиці в кожному конкретному випадку загальних положень пенітенціарної педагогіки.

При вивченні осіб, які вчиняють злочини, широко використовуються поняття «злочинець» і «особистість злочинця», причому нерідко в різних значеннях, що залежить від вихідних теоретичних і методологічних посилок авторів.

Продовжували і продовжують відрізнятися підходи до вивчення осіб, які вчиняють злочини, до оцінки ролі їх характеристик у генезі злочинної поведінки.

Ще в XIX ст. позначалася і досі в тій чи іншій мірі має місце боротьба двох крайніх поглядів, один з яких найбільш повно виражений в роботах Ч. Ломброзо, а інший сформований А. Лакассань.

Ч. Ломброзо бачив першопричину злочинності насамперед у самому злочинцю і вважав визначальними його природжені анатомо-фізіологічні аномалії і психічні особливості. «До тих пір, допоки існуватиме світ, буде існувати і злочинність, завжди існуватиме спадкова злочинність: інші люди вже народяться злочинцями, - їх думки і почуття спрямовані до зла», - писав Ломброзо.

У свою чергу, Лакассань, по суті, протиставив теорії вродженого злочинця теорію соціального середовища. Він визнавав фізичні і психічні аномалії злочинців, але вважав їх соціально набутими і приходив до висновку, що це дає підставу звертати увагу лише на соціальні впливи. Самостійне кримінологічне значення вивчення особистості злочинця при такому підході відкидалося.

Визнання соціальної обумовленості злочинної поведінки при аналізі процесів причинності вимагає оперування терміном «особистість злочинця», а не «людина, яка вчинила злочин» і не «злочинець».

Зрозуміло, злочин скоює людина з усіма його характеристиками, у тому числі біологічними, психофізіологічними, психологічними та іншими. Ці характеристики впливають на форми злочинної поведінки, але не на сам вибір поведінки як злочинного. Шахрайством не зможе займатися людина, в певному відношенні інтелектуально обмежений, не здатний вибудовувати складні комбінації і прораховувати ходи з урахуванням характеристик обдурених ним людей. Грабіж як відкрите розкрадання не стане здійснювати суб'єкт, котрий в силу фізичних якостей не здатний швидко зникнути з місця злочину, і т. д.

Треба визнати, що щодо понять «злочинець» і «особистість злочинця» завжди велися запеклі суперечки. А. М. Яковлєв наполягав на тому, що злочинцем людина є тільки в ситуації вчинення злочину і в процесі такого вчинення, поза даною ситуацією її так охарактеризувати не можна.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ДІЯННЯ В СКЛАДАХ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОЛЯГАЮТЬ В УХИЛЕННІ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАНЬ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИХ З ІЗОЛЯЦІЄЮ ОСОБИ

Старосольська Соломія Петрівна

аспірант ІІІ року навчання кафедри кримінального права та кримінології юридичного факультету

Львівського національного університету імені Івана Франка

Аналіз злочинного діяння відіграє ключову роль при дослідженні складу будь-якого злочину. Саме воно породжує наступні ланки об'єктивної сторони, без нього не може настати кримінальна відповідальність, хоч вона іноді можлива при ненастанні наслідків (наприклад, при готуванні чи замаху на злочин). До того ж, як зазначає В. М. Кудрявцев, всі елементи злочину з тієї чи іншої сторони характеризують вчинене особою діяння, і хоча злочин в цілому до нього не зводиться, воно являє собою у будь – якому випадку основне ядро правопорушення.

Саме цей об'єктивний елемент відіграє ключову роль і при аналізі складів злочинів, що полягають в ухиленні від відбування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи. Враховуючи відсутність комплексного доктринального дослідження поняття «ухилення від відбування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи», сьогодні виникає ряд непорозумінь при аналізі відповідних складів злочинів.

Згідно змісту академічного тлумачного словника української мови «ухилення» - це дія за значенням ухилитися; відступ від головного, правильного, прийнятого, порушення чогось; відхилення. В українській мові «ухилятися» означає «не брати участі в чомусь, не робити чогось, уникати».

Таким чином, можна зробити висновок, що під ухиленням від відбування покарання слід розуміти відмову від виконання покладеного на засуджену особу обов'язку, підставою виникнення якого є обвинувальний вирок суду, що набрав законної сили. Така відмова може проявлятися у різних формах. При цьому, беззаперечним вважаємо факт можливості її вчинення як шляхом дії, так і бездіяльності.

Однак в юридичній літературі можна знайти визначення поняття ухилення як передбачені КК України умисні дії засудженої за злочин особи, які полягають у намаганні уникнути належного і повного виконання призначеного судом покарання.

При цьому, найбільш поширеною є думка, що ухилення від покарання, яке за своєю юридичною природою є бездіяльністю, лише з боку фактичного його виразу може виявлятися як в активній (наприклад, зміна місця проживання без повідомлення про це органів, що виконують покарання, приховування доходів при несплаті штрафу тощо), так і в пасивній (наприклад, нез'явлення до місця відбування громадських

робіт, несплата штрафу у встановлений для цього строк тощо) поведінці особи, спрямованій на ухилення від покарання. Всі діяння, у тому числі й активні, вважають лише способом (формою) такого ухилення, яке полягає в невиконанні засудженим обов'язку відбути (виконати) покарання, призначеного йому вироком суду.

Тобто, даючи визначення поняття «ухилення», ряд науковців розглядають можливість його вчинення у формі так званої «змішаної» бездіяльності. Даний термін здавна активно використовували, аналізували та тлумачили численне коло науковців: А. А. Піонтковський, Н. Ф. Кузнєцова, М.І. Панов, Н. П. Ярмиш, О. О. Дудоров, В. М. Стротонов та інші. При цьому, хоча в літературі містяться різні підходи до його розуміння (залежно від конструкції складу, залежно від того, чи всі дії, що входять в обов'язок особи, нею виконані), ми використовуємо визначення змішаної бездіяльності, згідно з яким вона являє собою бездіяльність, поєднану із дією, яка однак самостійного кримінально - правового значення не має; бездіяльність, при якій активні дії виступають способом її вчинення. Як зазначає В. Б. Малинін, змішана бездіяльність – це комбінація дії та бездіяльності, тобто той випадок, коли, створивши своєю попередньою діяльністю небезпеку настання шкідливого наслідку, особа не запобігає їй.

Однак, чи можна вважати логічним виділення такого різновиду діяння – «змішаної бездіяльності» - як ознаки об'єктивної сторони складу злочину, в тому числі злочинів, що полягають в ухиленні від відбування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи?

За загальним правилом, говорячи про зміст діяння, науковці вказують на наявність двох його окремих форм – дії та бездіяльності. Ними чітко здійснюється аналіз їх змісту, розмежувальних ознак, що має неабияке значення при дослідженні диспозиції статей Особливої частини КК України та фактично вчинених посягань. Так, сьогодні більшість науковців під дією розуміють активну, усвідомлену, вольову, суспільно небезпечну та протиправну *конкретну* поведінку людини.

Враховуючи вищенаведене доходимо до висновку, що дія в жодному випадку не може бути способом вчинення такої форми діяння як бездіяльність, а тому в жодному випадку ми не можемо говорити про так звану «змішану бездіяльність» використовуючи критерій поєднання «дія-бездіяльність». Дія та бездіяльність є самостійними формами діяння. Як зазначає Є. Л. Стрельцов, на відміну від злочинної дії, що проявляється в активних вчинках, рухах тіла, спрямованих на заподіяння шкоди, бездіяльність полягає у пасивній поведінці, у невиконанні дій, які особа повинна була і могла вчинити. Бездіяльність – це негативна форма поведінки, і з цієї точки зору вона протилежна дії. При злочинній бездіяльності поведінка особи полягає у тому, що вона не вчиняє суспільно необхідних дій.

Бездіяльність, як і дія, є самостійною кримінально-протиправною поведінкою особи. Ці поняття є окремими формами діяння як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони складу злочину, характеризуються своїми особливостями, а тому не можуть мати вираження одне через інше. Таким чином, говорити про наявність так званої «змішаної бездіяльності» при ухиленні від відбування покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи, немає жодних підстав. Ухилення вчиняється як шляхом дії, так і бездіяльності.

Науковий керівник: Бурдін Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права та кримінології юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Устименко Олег Ігорович
студент IV курсу юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

«Кіберзлочинність», «хакери», «комп'ютерний злом», «крадіжка машинного часу» - ці терміни вже перестали бути екзотикою для юристів. Кіберзлочинність – явище новітньої, цифрової доби. Саме це й робить «кіберів» набагато небезпечнішими й ефективнішими за своїх «класичних» колег-шахраїв. Це люди, які працюють головою і роблять свої «справи», не відходячи від свого комп'ютера або сидячи на лавочці з ноутбуком і мобільним телефоном. Для сучасних «технарів» це часто ідеальний спосіб заробити і реалізувати себе. Злочинці не стоять на місці. Їхні методи вдосконалюються і стають дедалі складнішими. Проблеми протидії злочинам у сфері використання комп'ютерної техніки активно обговорюється науковцями, досить швидко розвивається практика застосування відповідних норм законодавства про кримінальну відповідальність.

Ми вважаємо, що дана тема є актуальною, оскільки на сьогодні комп'ютерні злочини – це одна з найдинамічніших груп суспільно небезпечних посягань. Швидко збільшуються показники поширення цих злочинів, а також постійно зростає їх суспільна небезпечність.

Це питання також досліджували в своїх працях такі вчені як: Ю. М. Батуріна, П. П. Андрушко, В. Б. Вєхова, О. Г. Волєвозд, М. Д. Діхтяренко, Б. Х. Толеубекова тощо.

Останнім часом рівень кіберзлочинності швидко зростає в Україні. Експерти зазначають, що Україна – дуже важливий центр хакерства, поряд із Росією, Бразилією, Китаєм та меншою мірою - Індією. У цих країнах досить освічене молоде населення, високий рівень безробіття та обмежені можливості працевлаштування.

СБУ і МВС в особі Управління боротьби з кіберзлочинністю опинилися на вістрі війни з «кіберами». На жаль, їхніх зусиль замало. Особливо, зважаючи на наші українські реалії. Якщо раніше українські програмісти-хакери писали вчинені віруси для злому і розкрадання даних в багатих західних країнах, то тепер у зв'язку з посиленням боротьби американської і європейської влади з комп'ютерними злочинами їхня увага звернулася і на Україну.

Розповсюдження комп'ютерних вірусів, шахрайства з пластиковими платіжними картками, крадіжки коштів з банківських рахунків, викрадення комп'ютерної інформації та порушення правил експлуатації автоматизованих електронно-обчислювальних систем - це далеко не повний перелік інтернетзлочинів. Такі злочини характеризуються наступними особливостями: високою латентністю, складністю їх виявлення та розслідування, складністю доказу в суді подібних справ, високим збитком навіть від одиничного злочину.

Кіберзлочини можна класифікувати на два види: традиційні злочини, що вчиняються за допомогою комп'ютерних технологій та Інтернету та нові злочини, що стали можливі завдяки новітнім комп'ютерним технологіям.

За оцінками експертів, в останні місяці в управлінні з боротьби з кіберзлочинністю тільки в Києві фіксується до двадцяти випадків крадіжки грошей через клієнт-банк. Суми становлять від 20 тис. до 40 млн. грн. Однак подібні факти замовчуються, повідомлень в ЗМІ про них практично немає. Ні потерпілим, ні банкам, ні міліції невигідний галас навколо того, що відбувається. У ряді випадків

бувають ситуації, коли такі шахрайські схеми реалізуються організованими групами, у які входять представники банків та силових структур.

Українською проблемою є як недостатня кількість державних експертів в області комп'ютерно-технічної експертизи, так і складнощі з введенням в правове поле досліджень фахівців комерційних організацій. Типовий термін проведення комп'ютерно-технічних експертиз становить від півроку і вище через високу завантаженість профільних державних установ. Весь цей час підозрюваний може перебувати в СІЗО.

На все це накладається набуття чинності 19 листопада 2012 року нового КПК, який встановлює нові і поки «незрозумілі» правила взаємодії всіх учасників процесу. У зв'язку з посиленням європейського законодавства кіберзлочинці можуть перекочувати в менш захищену Україну.

Українське ж законодавство у сфері захисту інформації, на думку Ю. Омельченка, вимагає дуже серйозного доопрацювання. «Потенційно існує ймовірність того, що кіберзлочинність буде виштовхуватися з Європи, то вона буде перебиратися в Україну. Та й уже цей процес відбувається», - зазначив експерт.

При цьому директор департаменту Microsoft відзначив, що іноземці дуже високо цінують українські «світлі голови» і щосили вже використовують їх знання для вчинення протиправних дій. У зв'язку з цим представник СБУ Тарас Бєлов нагадав, що минулого року правоохоронні органи «розібралися» з цілою групою таких осіб, які продавали свої – дуже висококласні - хакерські розробки за кордон.

Таким чином, кіберзлочинність - це проблема, з якою зіштовхнулась планета у 21 столітті, і яка обіцяє рости та поглинати все більше коштів. Незважаючи на усі заходи, що їх приймають окремі особи, фірми, а також держава, кіберзлочинність продовжує свою діяльність, збільшуючи прибутки порушників та зменшуючи вміст кишень пересічних громадян. Тому сьогодні особливо важливо переглянути усі існуючі заходи та активно розробляти нові, що принесуть більшу користь та надійніший захист від кіберзлочинців.

Але аналіз сучасного громадського життя показує, що найекзотичніші та малочисельні в недалекому минулому для нашого суспільства злочини зараз отримують дуже широке розповсюдження та серйозний суспільний резонанс.

Науковий керівник: Галабурда Надія Анатоліївна, доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і кримінального права Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО–ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АМНІСТІЇ. ІНДИВІДУАЛЬНА АМНІСТІЯ

Чоха Костянтин Олексійович

аспірант кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Кримінальний кодекс України уперше присвятив самостійні статті регламентації застосування амністії.

Основні норми, що регулюють амністію, містяться в Конституції України (ст.74, ч.3 ст.92). Загальні положення про амністію закріплені в ст.85-86 КК України, а

норми,що регулюють окремі питання застосування амністії передбачені в кримінально-процесуальному та кримінально-виконавчому кодексах. Власне умови і порядок здійснення амністії знайшли законодавчу регламентацію в спеціальному нормативно-правовому акті – Закон України «Про застосування амністії в Україні» від 1 жовтня 1996 року зі змінами та доповненнями.

Насамперед слід сказати, що починаючи з Закону України «Про амністію» від 05 липня 2001 року застосування амністії покладалося виключно на суди (ст. 11 Закону). Це повністю відповідало вимогам ч. 2 ст. 44 Кримінального кодексу України, прийнятого у тому самому році.

Новий КПК України, прийнятий 13 квітня 2012 року, не містить жодної норми, яка б регламентувала застосування цього кримінально-правового інституту. У зв'язку з цим суди повинні будуть посилатися лише на КК України та Закон України «Про застосування амністії в Україні». Розслідування має бути закінчене шляхом складання обвинувального акта, а суд повинен буде ухвалити обвинувальний вирок зі звільненням від покарання. Процедура судового розгляду має бути загальною.

Істотних змін зазнав інститут амністії відносно нещодавно, коли Законом України № 792-VII від 27 лютого 2014 року «Про внесення змін до Закону України «Про застосування амністії в Україні» щодо повної реабілітації по-літичних в'язнів» введено поняття «індивідуальна амністія».

Поява в законодавстві поняття «індивідуальна амністія» та застосування амністії до конкретно визначених осіб об'єктивно викликані політичним протистоянням, на що прямо вказується в преамбулі даного Закону. Метою прийняття Закону визнано «… недопущення політичних репресій і випадків застосування кримінальної юстиції для боротьби з політичними опонентами». У ч. 1 розділу II «Прикінцеві положення» закону вказано прізвища, імена, по батькові та дати народження осіб, до яких застосувалася «повна індивідуальна амністія».

Слід звернути увагу також на те, що введення в законодавство про амністію поняття «індивідуальна амністія» та застосування амністії до конкретно визначених осіб є певною новелою в правовому регулюванні та застосуванні інституту амністії в Україні, а тому вищевказаний Закон не є, в повній мірі, досконалим та, в деяких частинах, суперечить чинному законодавству.

Аналізуючи недоліки, одразу варто зазначити, що у назві Закону № 792-VII йдеться про реабілітацію політичних в'язнів. Однак, по-перше, сучасне законодавство не має формального визначення даного терміну; по-друге, не закріплена й процедура та уповноважені особи, що можуть вирішувати питання про визнання тієї чи іншої особи політичним в'язнем.

Крім того, термінологія Закону № 792-VII є застарілою та не приведена у відповідність із термінологією КПК України 2012 року. Зокрема у статті 3 міститься формулювання «розгляд кримінальної справи».

Іншою особливістю Закону № 792-VII є доповнення статті 8 Закону № 792-VII частиною третьою, яка закріплює, що строки звільнення осіб за законом про індивідуальну амністію встановлюються у такому законі. А пункт 2 Прикінцевих положень Закону запроваджує такий термін як «негайне звільнення», що є новелою як для кримінального, так і для кримінально процесуального законодавства України. Однак, слід зауважити, що ці зміни не скасовують положення статті 3 Закону України «Про застосування амністії в Україні», відповідно до якого рішення про застосування чи незастосування амністії приймається судом стосовно кожної особи індивідуально. Це правило було порушене, адже Верховна Рада фактично та формального «негайно

звільнила» 42 особи без участі суду та з'ясування факту, чи мали вони право на амністію згідно з статтею 4 Закону № 792-VII.

Ознайомившись за змінами, постає й питання, якому Закону потрібно віддавати переваги, адже відповідно до статті 86 КК України, амністія оголошується Законом України щодо певної категорії осіб, а згідно із статтею 1 Закону № 792-VII амністія може оголошуватися і щодо конкретно визначеної особи. Тобто Законом № 792-VII започатковано й застосовано такий вид амністії, як індивідуальна.

Викладене дає підстави для висновку, основні норми, що регулюють амністію, містяться в Конституції України, Кримінальному кодексі України, кримінально-процесуальному та кримінально-виконавчому кодексах України. Основним актом, який регулює умови і порядок здійснення амністії знайшли законодавчу регламентацію в спеціальному нормативно-правовому акті – Закон України «Про застосування амністії в Україні» від 1 жовтня 1996 року.

Необхідно також звернути увагу на те, що Закон України № 792-VII прийнятий Верховною Радою 27 лютого 2014 є недосконалим, а також об'єднує за структурою у собі два закони, що доцільніше було б приймати окремо.

Науковий керівник: Шуба Борис Володимирович, доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ЗАВОЛОДІННЯМ НЕРУХОМІСТЮ У ЖИТЛОВІЙ СФЕРІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Чуприна Анастасія Олегівна
аспірант кафедри адміністративного та кримінального права
юридичного факультету
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Конституція України у ст. 41 проголосила, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, а також, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Одним із завдань кримінального законодавства, відповідно до ч.1 ст. 1 Кримінального кодексу (далі – КК) України, є правове забезпечення охорони власності.

Ефективне вирішення завдань, визначених законодавством України про кримінальну відповідальність, є можливим тільки в результаті вдосконалення запобіжних процедур, запропонованих стосовно окремих видів або груп злочинів з урахуванням принципів та загальних положень теорії запобігання злочинам.

Необхідно подальше поглиблене дослідження основних кримінологічних проблем забезпечення запобіжної діяльності, здатне розширити теоретичну і практичну базу розроблення окремих методів профілактики, що особливо актуально, коли йдеться про доволі поширені злочини, до яких зокрема належать і злочини проти власності, які традиційно займають провідне місце у структурі сучасної злочинності в Україні. При цьому слід зазначити, що серед корисливих злочинів, що посягають на власність, значний резонанс викликають випадки незаконного заволодіння приватним житлом.

Подібні злочини характеризуються значними рівнем латентності та «організованості» – для вчинення таких злочинів характерним є спільна злочинна діяльність нотаріуса, ріелтора, банківського працівника, представників судових та правоохоронних органів та ін. Отже, дослідження запобіжних заходів незаконного заволодіння нерухомістю у житловій сфері буде стосуватися організованих форм злочинної діяльності.

Враховуючи значне погіршення соціально-економічної ситуації в нашій країні, викликане наслідками світової фінансової та економічної кризи, житло для більшої частини населення стає чи не єдиною власністю, що певним чином створює ілюзію впевненості у завтрашньому дні.

Для ефективної запобіжної діяльності злочинності вцілому має бути належне науково-методичне забезпечення. І якщо запобігання більшості злочинам проти власності в науці приділено достатньо уваги, то проблеми незаконного заволодіння нерухомістю у житловій сфері, а відповідно і заходи їх запобігання є малодослідженими та потребують якісно нового переосмислення.

Це обумовлено багатьма факторами, до яких, на нашу думку, можна віднести:

1) подальше зубожіння населення, що штовхає громадян брати невигідні для них кредити під заставу житла;

2) хибна впевненість громадян у непорушності їхнього права власності на житло;

3) необізнаністю більшої частини населення про правові механізму захисту своїх прав, або несвоєчасне повідомлення про випадок або спробу певних осіб незаконно заволодіти житлом.

Про правильність такого висновку свідчать численні публікації в засобах масової інформації стосовно окремих фактів подібних випадків, які, нажаль, зараз є чи не найдієвішим превентивним заходом.

Аналіз вітчизняних публікацій свідчить, що вказаним проблемам приділяється мало уваги. На терені України подібних досліджень не проводилося, що додатково свідчить про своєчасність та доцільність дослідження кримінологічної характеристики та запобігання злочинам, пов’язаних із незаконним заволодінням нерухомості у житловій сфері. Звісно, слід вказати на О.В.Дикого із дисертацією «Житлова нерухомість як предмет злочинів проти власності» (2014 р.), проте в ній здебільшого приділено увагу кримінально-правовим аспектам таких злочинів в межах одного розділу кримінального закону. На нашу думку, незаконне заволодіння нерухомістю житловій сфері охоплює цілу низку злочинів (підробка документів, шахрайство, службове підроблення, зловживання службовим становищем та ін.), розробити заходи запобігання якому можна тільки у кримінологічному дослідженні.

Саме на проведення кримінологічної характеристики злочинів, пов’язаних із незаконним заволодінням нерухомістю житловій сфері та створення на цій основі системи запобігання таким небезпечним діянням і спрямоване наше дослідження.

Науковий керівник: Корнякова Тетяна Всеволодівна, заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ, ФІЛОСОФІЯ ТА СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА, ПОРІВНАЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО, МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Аксёнов С. А. ПРАВОВЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ ЗАКЛЮЧЕНИЯ БРАКА С ИНОСТРАНЦЕМ В НЕКОТОРЫХ ГОСУДАРСТВАХ 4

Акулов-Муратов В.В. ПРИНЦИПИ І ФОРМИ ПОБУДОВИ МАЙБУТНЬОЇ СВІТОВОЇ СИСТЕМИ СТЕЙКХОЛДЕРСЬКИХ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН 5

Бузун Е. В. К ВОПРОСУ О ВЛИЯНИИ КОНСТИТУЦИОННЫХ РЕФОРМ 1905-1906 ГГ. НА УРОВЕНЬ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ 7

Васіна Д. Є. ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З НОРМАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТОВАРИСТВА В СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА 9

Вергун А. А. СТРАТЕГИЯ РАЗВИТИЯ МОРСКИХ ПОРТОВ В УКРАИНЕ 11

Голод К. Д. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА В АСПЕКТІ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС 13

Гончарук Д. Р. ДЕЯКІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СТАТУСУ БІЖЕНЦЯ В ЄВРОПІ 15

Grigorash S. «EURASIAN ECONOMIC UNION VS.THE EUROPEAN UNION – A COOPERATION OR RIVALRY PROJECT FOR THE POST-SOVIET PLACE?» 16

Гришина К. В. ПОРЯДОК УКЛАДАННЯ ШЛЮБУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ З ІНОЗЕМЦЯМИ 19

Дрік К. М. РОЛЬ КОНСТИТУЦІЇ ФРАНЦІЇ 1799 РОКУ У РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ 20

Єрух Я. С. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА ЯК СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА 22

Жмихов Є. С. ПРАВА НА ОСОБИСТУ СВОБОДУ ТА НЕДОТОРКАНІСТЬ: ДОПУСТИМІСТЬ І ФОРМИ ОБМЕЖЕННЯ 24

Zablotskyi O. THE POST-SOVIET SPACE WITHOUT FROZEN CONFLICTS – WHAT WOULD HAVE TO CHANGE? 26

Заіка О. О. ДОКАЗИ В АНГЛОСАКСОНСЬКІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЇ 28

Захаров А. В. НЕОБХОДИМОСТЬ УЧЕТА ОТДЕЛЬНЫХ НОРМ ТРАДИЦИОННОГО МУСУЛЬМАНСКОГО ПРАВА ПРИ ЕГО ФУНКЦИОНИРОВАНИИ В ЕВРОПЕЙСКИХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ МОДЕЛЯХ 30

Исмаилова М. АВТОРСКОЕ ПРАВО В ТУРКМЕНИСТАНЕ 31

Ivlev K. THE ROLE OF CONTEMPORARY INTERNATIONAL LAW IN SETTLEMENT OF "THE CLASH OF CIVILIZATIONS" 33

Каплій О. С. СПІВВІДНОШЕННЯ ФЕДЕРАЦІЇ І СУБ'ЄКТІВ ФЕДЕРАЦІЇ: МІРА СВОБОДИ 35

Козий Н. И. ПОРЯДОК РАСТОРЖЕНИЕ БРАКА С УЧАСТИЕМ ИНОСТРАННОГО ЭЛЕМЕНТА 37

Кузьмина Т. В. ВОПРОС АДАПТАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА К ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА В СФЕРЕ АВИАЦИОННОГО ТРАНСПОРТА 39

Кукіна З. О. КРИМІНАЛЬНА КОРПОРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТІ ЗА ПРАВОМ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 41

Легка Л. О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ 42
Лісняк А. І. ВПРОВАДЖЕННЯ ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ СУДДІ 44
Маколкин Н. Н. РЕФОРМА СИСТЕМЫ САНКЦИЙ В ПОЛЬСКОМ УГОЛОВНОМ ПРАВЕ 46
Митошоп В. В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ НАУКИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА 48
Моденко І. М. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УКЛАДЕННЯ ШЛЮБУ З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ В УКРАЇНІ 50
Ngonidzashe Moyo INTERLLECTUAL PROPERTY RIGHTS IN ZIMBABWE 51
Молчанова А. В. СПІВВІДНОШЕННЯ ОБХОДУ ЗАКОНУ ІЗ ЗАСТЕРЕЖЕННЯМ ПРО ПУБЛІЧНИЙ ПОРЯДОК ТА ІМПЕРАТИВНИМИ НОРМАМИ, ЩО МАЮТЬ ОСОБЛИВЕ ЗНАЧЕННЯ 54
Немченко С. С. ЩОДО РОЗМЕЖУВАНЬ ПОНЯТЬ «ПРАВОВА ОСВІТА» ТА «ЮРИДИЧНА ОСВІТА» 55
Popova M. THE REFUGEE POLICY-THE WORLD CHALLENGE FOR THE EUROPEAN UNION 57
Постоловська А. О. ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ У 2014-2015 РР. 59
Потапова К. В. ҐЕНЕЗА СВІТОВИХ НАУКОВИХ КОНЦЕПЦІЙ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У XX-XXI СТОЛІТТЯХ 61
Приходько О. Е. РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В ЗДІЙСНЕННІ ПРОЦЕДУРИ ПРОСТАВЛЕННЯ АПОСТИЛЯ АБО ЗДІЙСНЕННЯ КОНСУЛЬСЬКОЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ 63
Рибалка О. О. ІНСТИТУТ ВИКОНАВЦЯ ЗАПОВІТУ В РІЗНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ СВІТУ 65
Росточило В. П. АСПЕКТИ ІМПЛАМЕНТАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ-ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ 67
Самойленко А. К. ІНСТИТУТ ЕКСТРАДИЦІЇ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ ТА ЙОГО ПРАВОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ 68
Синьогіна О. С. ПРАВОВА ПРИРОДА «ГУМАНІТАРНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ» 70
Смирнова В. С. «ВЕЛИКИЕ ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ ОТКРЫТИЯ» И ЭВОЛЮЦИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ XV-XVII ВВ. 72
Tsymbaliuk Kh. THE ACTIVITY OF THE UKRAINIAN REPRESENTATION AND ITS MAIN DIRECTIONS IN THE LEGISLATIVE BODIES OF THE HABSBURG MONARCHY 74
Черкашин В. Д. ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО РЕУЛИРОВАНИЯ БРАЧНО-СЕМЕЙНЫХ ОТНОШЕНИЙ В СТРАНАХ МУСУЛЬМАНСКОГО ПРАВА 76
Швець В. Є. ПОРЯДОК ОТРИМАННЯ ГРОМАДЯНАМИ УКРАЇНИ СПАДЩИНИ ЗА КОРДОНОМ 77
Молчанова А. В. ГОСУДАРСТВЕННО-ПРАВОВЫЕ ВЗГЛЯДЫ Ф.АКВИНСКОГО И М.ПАДУАНСКОГО В КОНТЕКСТЕ БОРЬБЫ РЕЛИГИОЗНОЙ И СВЕТСКОЙ ВЛАСТИ 79
Черкашин В. Д. ПРОБЛЕМА ГОСУДАРСТВА В ФИЛОСОФСКОМ НАСЛЕДИИ А. ШОПЕНГАУЭРА 81

РОЗДІЛ ІІ

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ТА КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО, АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Артьомов Є. О. АНАЛІЗ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО БЕЗОПЛАТНУ ДОПОМОГУ» НА ПРЕДМЕТ ВІДПОВІДНОСТІ ОКРЕМИХ ЙОГО НОРМ ПОЛОЖЕННЯМ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ 83

Берегеля І. М. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ТВАРИН ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ 85

Беренов Д. К. ЩОДО СТРОКІВ ЗАВЧАСНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПРОВЕДЕННЯ МИРНИХ ЗІБРАНЬ 87

Біленко О. А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ 89

Брага І. Ю. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВГО РЕЖИМУ ПАСПОРТИЗАЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ 91

Герасимчук С. С. ПРАВОВА ПРИРОДА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ 93

Гиров К. А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС ОСПОРЮВАННЯ ПРАВОЧИНІВ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОГО БАНКУ УПОВНОВАЖЕНОЮ 95

Григорський Н. І. ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ 97

Дрік К. М. АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ 99

Єлісєєва М. В. ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПРИВАТНОЇ ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ 101

Жмихов Є. С. ПРАВА НА ОСОБИСТУ СВОБОДУ ТА НЕДОТОРКАНІСТЬ: ДОПУСТИМІСТЬ І ФОРМИ ОБМЕЖЕННЯ 103

Задніпряний А. О. ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ 105

Каплій О. С. ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ 106

Климчук С. Ю. ДО ПИТАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ 108

Ключка Ю. С. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ 110

Кобрусєва Є. А. АДМІНІСТРАТИВНИЙ КОНТРОЛЬ ЯК АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ГАРАНТІЯ ПРАВ ГРОМАДЯН НА МИРНІ ЗІБРАННЯ 112

Коваленко О. Ю. ІНТЕРНЕТ-ВІДНОСИНИ ТА ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЇХ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ 114

Констанкевич Ю. З. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ДИСКОНТИНУЇТЕТ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ЗАМІНИ СУДДІВСЬКОГО КОРПУСУ В УКРАЇНІ 115

Корнєва О. В. НОВІТНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЬКОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА: СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 117

Котик Т. Я. ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ «ВІДСОТКОВОЇ ФІЛАНТРОПІЇ» В УКРАЇНІ 119

Кравець М. О. ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ 121

Кулінич К. А. ІНСТИТУТ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ 123

Литвин О.П. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ ТА УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ 124
Мерцалов М. Ю. ПОДВІЙНЕ ГРОМАДЯНСТВО В УКРАЇНІ: ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ 126
Митник О. В. ЗАХИСТ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ 128
Нугаєва В. В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБ'ЄКТІВ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ 130
Попов П. П. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ 132
Поух Д. А. НЕДОСКОНАЛІСТЬ ДЕЯКИХ ІНСТРУМЕНТІВ АДМІНІСТАТИВНОГО ПРОЦЕСУ У ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМИ 133
Савицька В. М. ОСОБЛИВОСТІ ВАЛЮТНИХ ПРАВОВІДНОСИН В СИСТЕМІ ВАЛЮТНИХ ФІНАНСОВИХ ПРАВОВІДНОСИН 136
Салацька О. Р., Артем'єва М. С. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ 138
Самойлова О. В. УДОСКОНАЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЗАСАД СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ 139
Сидоренко О. П. ЛЕГІТИМНІСТЬ ЕЛЕКТРОННОГО ЗВЕРНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ 141
Смолов К. В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «ЗАГРОЗА НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ» 143
Тирчик Н. М. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА, ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 146
Тімченко С. В. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ ПРАВОВИХ АКТІВ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В СУДОВИХ ОРГАНАХ 148
Федорко О. О. ПРОБЛЕМА ВІДСУТНОСТІ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У БАНКІВСЬКИХ МЕТАЛАХ 149
Цуркаленко Ю В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ТЕРМІНУ «ДЖЕРЕЛО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА» 151
Швець А. О. ЗАХОДИ ВПЛИВУ СИСТЕМИ ФІНАНСОВИХ САНКЦІЙ ЗА БЮДЖЕТНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ 153
Швець В. Є. ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ 155
Яковенко А. В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ 156
Максіменцева Н. О. ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА У СФЕРІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ (ПРАКТИКА ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ) 159

РОЗДІЛ III

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ГОСПОДАРСЬКИЙ ПРОЦЕС

Аксьонов С. О. ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ НЕПРИБУТКОВОЇ АСОЦІАЦІЇ 162
Арутюнян А. Е. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ ТА ЇХ ЕЛЕМЕНТИ 164
Базарова Є. С. ПОНЯТТЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ: ДОКТРИНАЛЬНИЙ АСПЕКТ 165
Бойко К. В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ВИКОРИСТАННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК В ІНТЕРНЕТІ 167

Борисова В. О. КРИТЕРІЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИЗ 169
Васильченко Є. С. АНТИМОНОПОЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЙОГО ПОРУШЕННЯ 171
Владимирова М. С. СУБЄКТ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА – ПРОБЛЕМИ ТЕОРИТИЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ 173
Герасимова О. О. СТАДІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН 175
Голод К. Д. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНДЕРРАЙТИНГУ В УКРАЇНІ 177
Гришина К. В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНІ 178
Даниляк А. В. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ АВТОТРАНСПОРТОМ 180
Коваленко О. О. ОДНОСТАТЕВІ ШЛЮБИ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ У ПРИЗМІ ДОЦІЛЬНОСТІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ 182
Козій М. І. РОЗМЕЖУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ РЕКЛАМИ ВІД ВИВІСКИ ЧИ ТАБЛИЧКИ В СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ 184
Лебеденко Є. Ю. ЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ 1797 Р. ДЛЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАІНИ 185
Максименюк В. В. УСЛУГИ ОЗДОРОВИТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА КАК ОБЪЕКТ ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ 187
Мережко А. А. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ 189
Мерцалов М. Ю. ЗАСТОСУВАННЯ ІНДЕКСУ ІНФЛЯЦІЇ В ЗОБОВ'ЯЗАННЯХ ЗА ДОГОВОРОМ ОРЕНДИ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ 191
Мірошніченко О.О. БІОТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 193
Нечипоренко Н. Р. ПРИНЦИП ДОБРОСОВІСНОСТІ ЗА ДОГОВОРОМ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ) 194
Потапова К. В. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ІНОЗЕМНИХ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ 196
Рибалка О. О. ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ 198
Стахів О. О. ЗАСТОСУВАННЯ РОЗРАХУНКОВОГО ЧЕКУ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ 199
Ступка І. А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗШИРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ЛОГІСТИКИ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 202
Сущенко М. В. ЗДІЙСНЕННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ 203
Тер-Хачатрян Л. А. ЗАХИСТ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ 206
Теслюк Л. М. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПАТЕНТУВАННЯ В УКРАЇНІ 207
Швець А. О. САНКЦІЇ ЗА НЕВИКОНАННЯ БАТЬКАМИ ОБОВ'ЯЗКУ УТРИМУВАТИ ДИТИНУ 209
Шуров М. О. ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ДОГОВОРУ ПОСТАВКИ 211
Юзіков Г. С. ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ 212
Стахів О. О. ПОНЯТТЯ, СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВІРНИХ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН 214
Сущенко М. В. ПРАВА ПОДРУЖЖЯ НА МАЙНО ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА 215

РОЗДІЛ IV

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО, АГРАРНЕ ПРАВО, ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО, ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО, ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Андрєєва Г. Д. КОМПЕНСАЦІЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ У ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ 218

Арутюнян А. Е. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЗЕМЕЛЬНОГО СЕРВІТУТУ 220

Бондаренко Т. Є. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ПРОДАЖУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ 222

Гавриш Б. В. ЛЕГАЛІЗАЦІЯ СФЕРИ НАДАННЯ ІНТИМНИХ ПОСЛУГ ЯК ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРИЗМІ ПРАВ IV ПОКОЛІННЯ 224

Жефарська Я. С. ДИСКРИМІНАЦІЯ У СФЕРІ ПРАЦІ, ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ЗАБОРОНИ ТА ЗАХИСТУ 226

Міщук А. Ю. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОЧИНІВ, ЩОДО СКАСУВАННЯ МАРОТОРІЮ НА ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ 228

Моденко І. М. ФЕРМЕРСЬКІ ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ 230

Погребняк О. О. ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ У КОНТЕКСТІ РИНКОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ 232

Промоскаль І. О. ЩОДО ЮРИДИЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ АГРАРНИХ КЛАСТЕРІВ 234

Самойлова О. В. ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВСЮДНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ 236

Скіпенко Р. Е. НАКОПИЧУВАЛЬНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ФІНАНСОВГО СЕКТОРУ 237

Тер-Хачатрян Л. А. ПРАВОВА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ 240

Тишківський Ю.З. ПРАВОВІ ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ АГРАРІЇВ В УКРАЇНІ 242

Шурин О. А. ОСОБИ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У СПРАВАХ ПРО ПОНОВЛЕННЯ НА РОБОТІ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ РОЗІРВАННЯМ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ЗА ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ 244

РОЗДІЛ V

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ, КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Бондаренко Т. Є. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ РІВНЯ КОРУПЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ СТАН УКРАЇНИ 246

Бондаренко В. Г. ПРОБЛЕМАТИКА ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ 248

Гайдук Ю. А. НАСИЛЛЯ В СІМ'Ї ТА АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА 249

Глущенко Н. О. ДОВІРА ДО СУДОВОЇ ВЛАДИ 251
Гогулінський А. А. ПРОБЛЕМАТИКА ОСУДНОСТІ ГРОМАДЯНИНА 252
Господаренко В. М. ДЕРЖАВНО-ПРАВОВА КРИМІНАЛЬНА ПОЛІТИКА США ТА ЇЇ МОЖЛИВИЙ ВПЛИВ НА ВІТЧИЗНЯНУ КРИМІНАЛЬНУ ПОЛІТИКУ 254
Даниляк А. В. ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРТВИ СЕКСУАЛЬНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ 256
Демчук П. В. ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛІЗАЦІЮ ПОРУШЕНЬ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА СУМІЖНИХ ПРАВ 259
Деордієва М. О. ЗҐВАЛТУВАННЯ МАЛОЛІТНІХ ТА НЕПОВНОЛІТНІХ 261
Духняк Т. М. ЛЕГАЛІЗАЦІЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ 262
Єгоров А. Є. ОСОБЛИВИЙ РЕЖИМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ 263
Єрух Я. С. ОСОБЛИВОСТІ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЧИННИКІВ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ 265
Іванченко О. Ю. ПРО ВДОСКОНАВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БОРОТЬБИ З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ 267
Іващук С. Я. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ГРУЗІЇ 268
Ключка Ю. С. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО НЕПНОЛІТНІХ ОСІБ 270
Коваленко В. Р. КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ 272
Кононов А. М. ПЕРЕВІРКИ ПОНОВАЖЕННЬ ПРОКУРОРА ПІД ЧАС ПІДГОТОВЧОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 273
Копітець К. В. ПРОБЛЕМИ СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОЛЯГАЮТЬ У РОЗГОЛОШЕННІ КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІ 275
Лісова А. І. СІМЕЙНО-ПОБУТОВІ ЗЛОЧИНИ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ 277
Машталір М. О. ЗАПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ 278
Мележик А. Л. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДОЗРЮВАНОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ 280
Муравський О. В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ВІДПОВІДНО ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ 282
Нечипоренко Н. Р. КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЕВТАНАЗІЇ В УКРАЇНІ 283
Новак Є. С. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН 285
Піддубцев О. В. РЕАБІЛІТАЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ 287
Полонова Н. І. ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТАЄМНИЦІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ 289
Пронін І. В. КОМПАРАТИВНЕ РОЗМЕЖУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ 291
Ричка Д. О. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ 293
Савицька В. М. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ КРИМІНАЛІСТИКИ Й КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ НАУКИ 296
Сосков Р. М. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІЙ ПРОКУРАТУРИ ФРАНЦІЇ ТА УКРАЇНИ ПО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ 297
Сосков Р. Р. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ 299
Старосольська С. П. ДІЯННЯ В СКЛАДАХ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ПОЛЯГАЮТЬ В УХИЛЕННІ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАНЬ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИХ З ІЗОЛЯЦІЄЮ ОСОБИ 301
Устименко О. І. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ 303

Чоха К. О. ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО–ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АМНІСТІЇ. ІНДИВІДУАЛЬНА АМНІСТІЯ 304
Чуприна А. О. ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ЗАВОЛОДІННЯМ НЕРУХОМІСТЮ У ЖИТЛОВІЙ СФЕРІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ 306

Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права: Матеріали VII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених 4-5 грудня 2015 рік / За заг. ред. В. І. Карплюка та О. Л. Соколенко. - Дніпропетровськ, 2015. – 315 с.

У виданні опубліковані матеріали VII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права», які містять дослідження з загальнотеоретичної юриспруденції та з основних галузей права та юридичної науки: конституційне, цивільне, трудове, господарське, земельне, адміністративне, кримінальне та міжнародне право, а також галузей процесуального права.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів юридичних ВНЗ. Видання буде корисним для всіх, хто цікавиться питаннями розбудови правової держави.

Відповідальний: Попова М.В.

© Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Юридичний факультет, 2015

Видано за авторською редакцією